

Universitätsbibliothek Mannheim

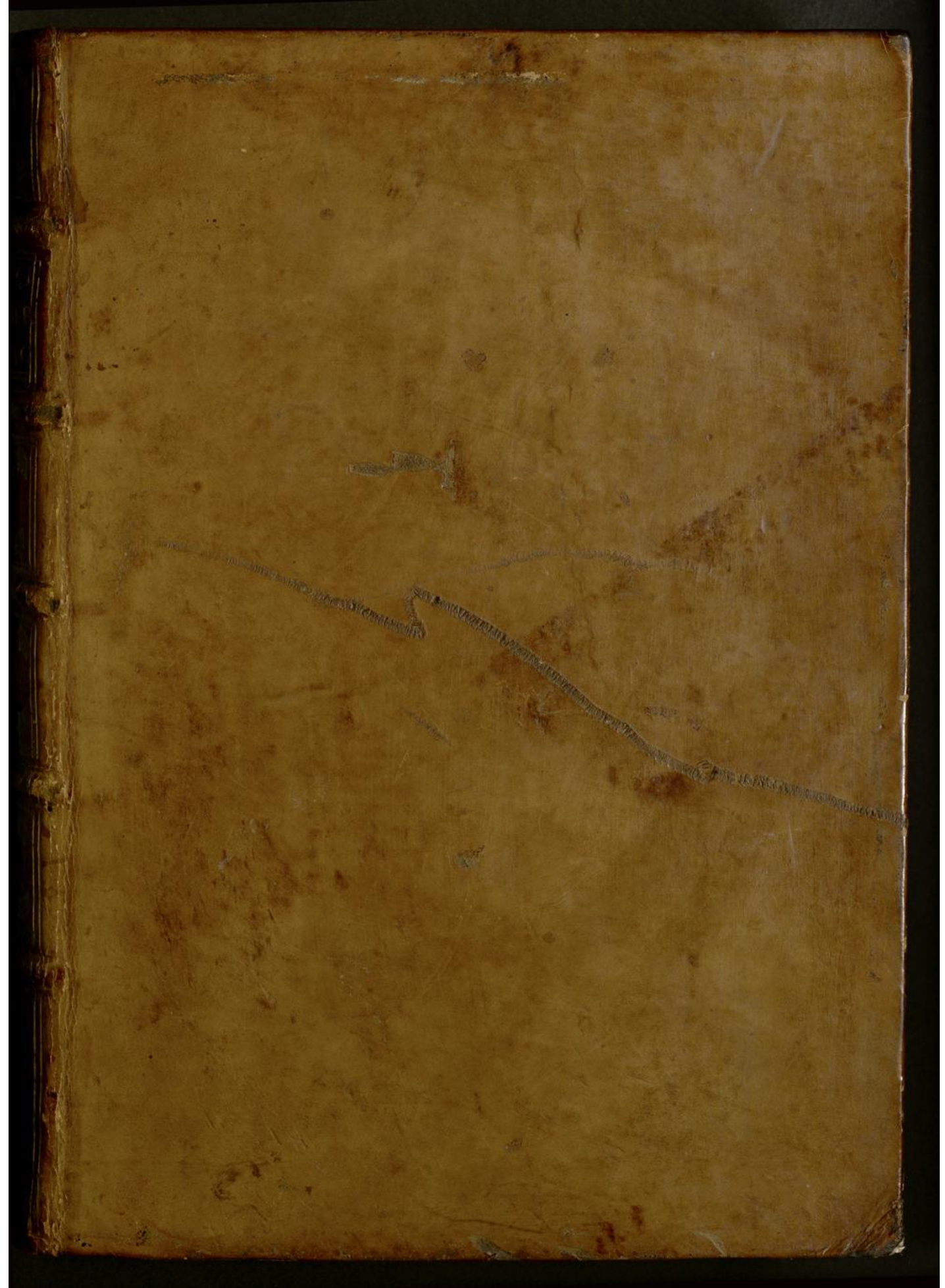
Itinerarium Hierosolymitanum Et Syriacum

Cootwijck, Johannes van

Antverpiae, 1619

urn:nbn:de:bsz:180-digad-7739

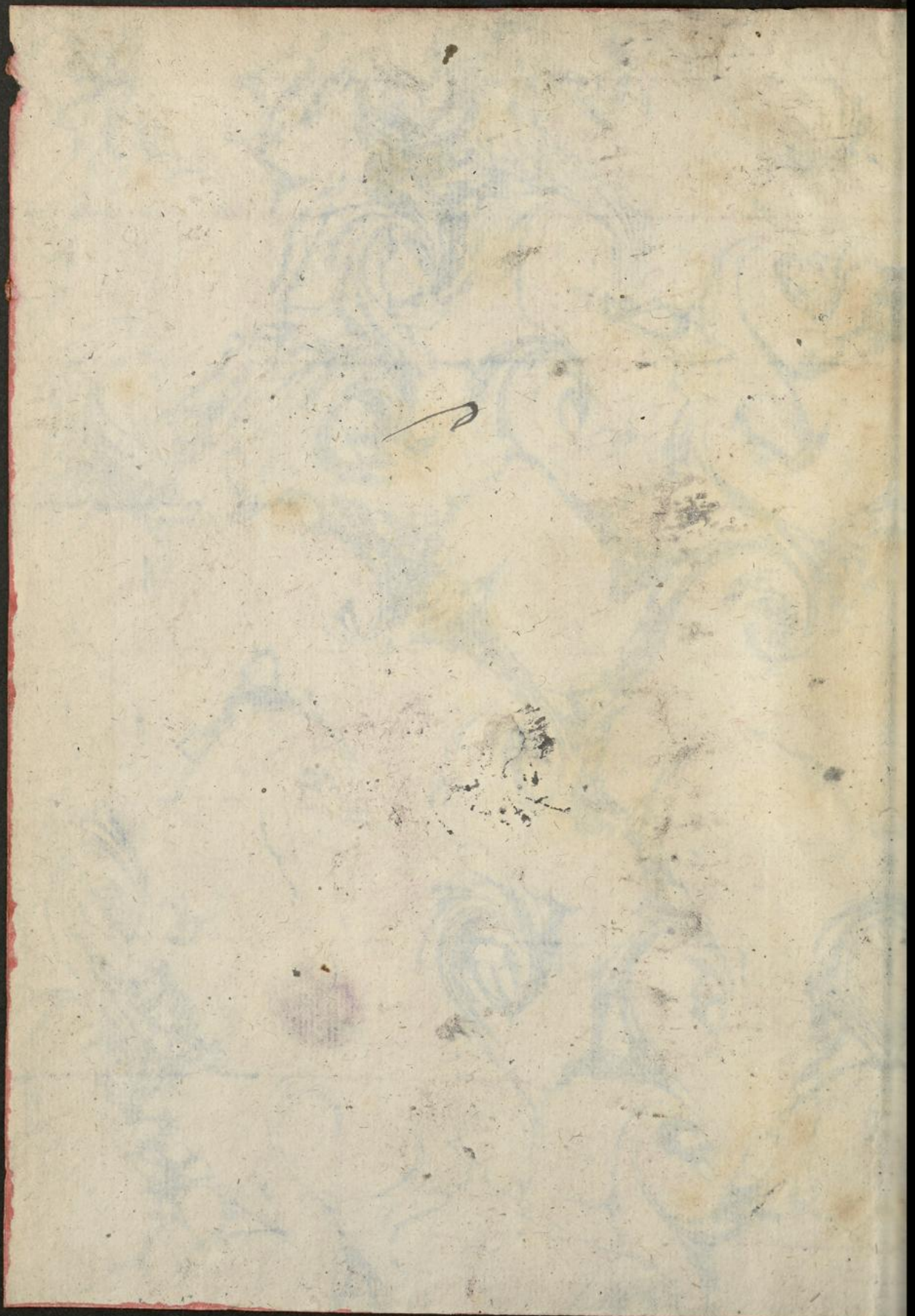

BIBLIOTHEK
DESBILLONS
MANNHEIM

C. m. p. 171.

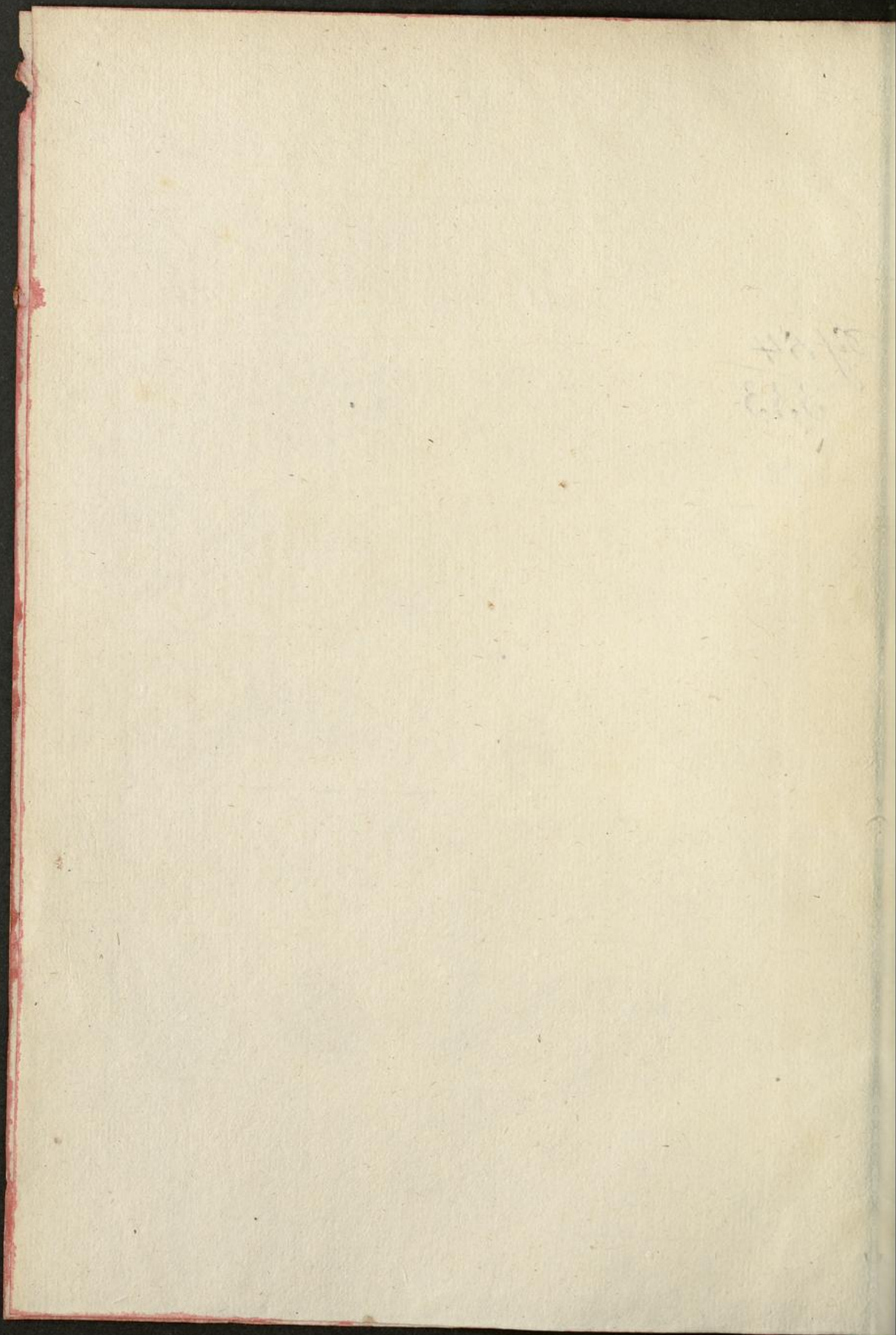
$\frac{2}{11}$

$\frac{2}{11}$

$\frac{54}{333}$

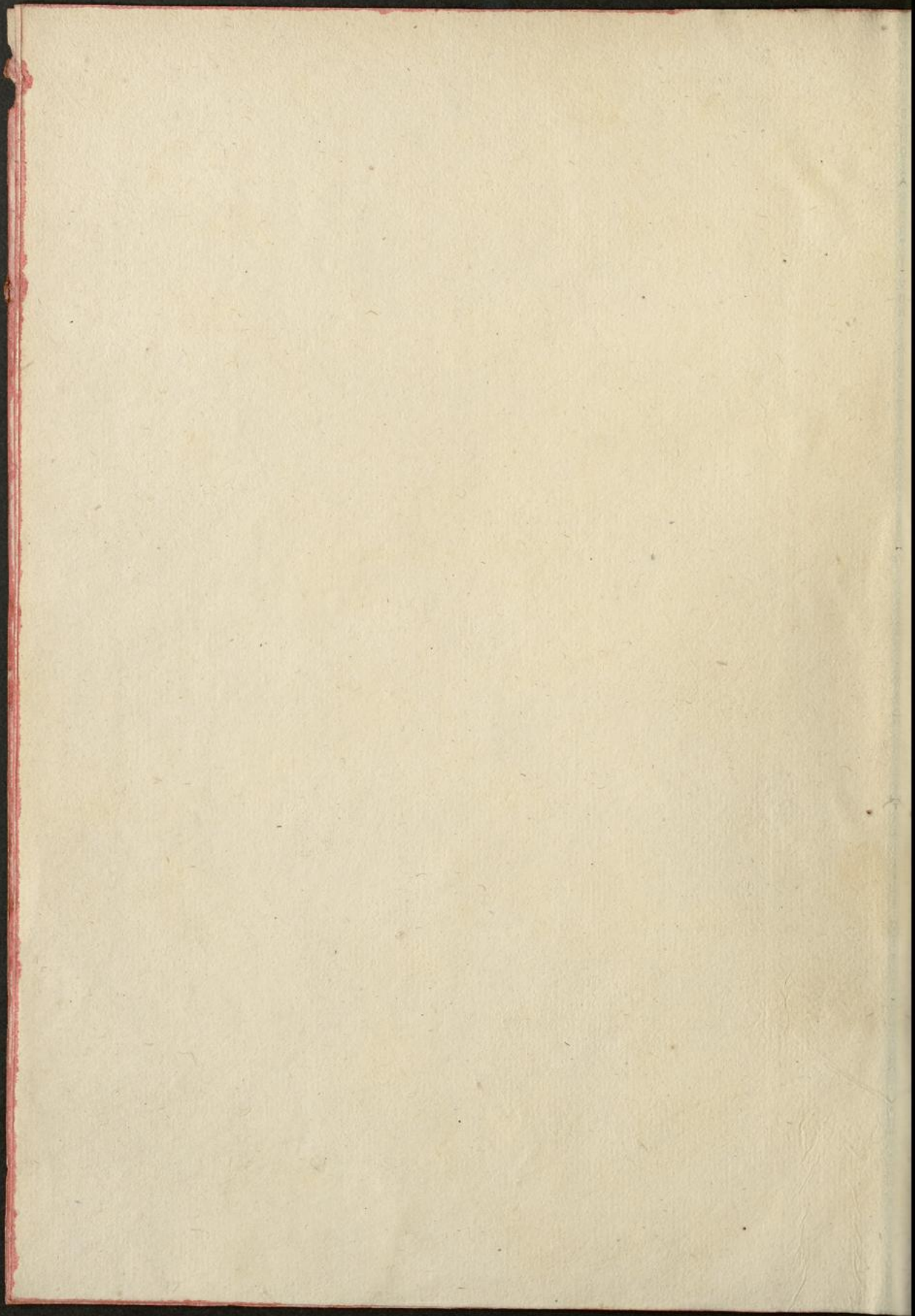
H 255 D 1

ITINERARIUM HIEROSOLYMITANVM ET SYRIACVM,

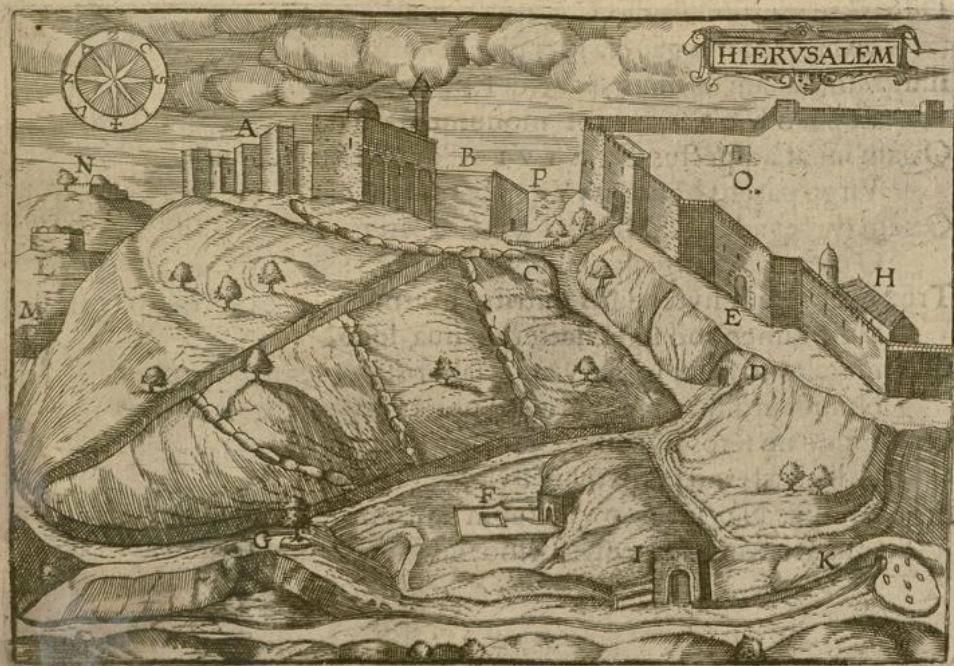
*IN QVO VARIARVM GENTIVM MORES ET INSTITVTA;
Insularum, Regionum, Urbium situs, vnà ex prisca recentiorisq; sæculi
usu; vnà cum euentis, quæ Auctori terrâ mariq;
acciderunt, dilucidè recensentur.*

Accessit Synopsis Reipublicæ Venetæ
AUCTORE

Frigenot adae

IOANNE COTOVICO

Vltraiectino I. V. D. & Milit. Hierosolymitano.

ANTVERPIÆ,

Apud Hieronymum Verdussium, in via vulgò de Cammerstract,
sub signo rubri Leonis. M. D C. X I X.

D. IOANNI COTOVICO

IURIS V. DOCTORI EQVITI
HIEROSOLYMITANO.

Hodæporicon suum edenti

GERARDVS SANDELIN NOB. BAT. ET IC.

D iuitias alius fuluo vt sibi congerat auro,
Et niteat celebri cinctâ adamante manus
Carpit iter, sulcâtue fretum: nec territus Austro
Currit ad Eo os, currit ad Hesperios.
Alter, Pellæo Iuvene immoderatio ipso,
Armis pacatum nil sinit esse suis;
Et populos mouet innumeros, gentesq̃ue peragrat,
Non vno vt regni terminet Orbe decus.
Mole graui sic vana paret dum præmia feruor
Improbis, infami deficit exodio.
Dispare tu multum studio C O T V I C E relinquis
Excîtus patriæ gaudia tuta plagæ:
Illustrem Italiam lustrans, vrbesq̃; Pelasgas,
Et pia S A C R A T I tot monumenta SOLI.
Quàm iuuat adspectus S T A B V L I, quod Diua subiuit,
Virgo parens hominis; Virgo parensq̃; Dei!
Quàm stupet ad Sacri Montis signacula sensus,
Quo terræ exanguis palluit ore S A L V S!
Trux licet ipse Schytes duris nutritus in armis,
Huic tamen indulget flectere genua loco!
O nimium tanti fælix C O T V I C E laboris!
Nusquam alibi longæ præmia plura viæ.
Quæ modo ne seros lateant obscura nepotes,
Adjicis æterno perpetuare stylo:
Ergo & Opus N O M E N Q V E tuum tantum vsque valebunt,
Quanto Auro & sceptris celsior est Pietas.

ADMODVM REVERENDO
DOMINO

ARSENIO
SCHAYCK,

PRIMARI BELGICÆ

MONASTERII S. PETRI

ARCHIMANDRITÆ.

VANTI prisco æuo, ac nostro etiam sæculo fuerit R^{me}. D. peregrinatio, & quæ laus ex eâ semper promanâit, nouit R. P. V. nouerunt prudentes omnes magnorû & doctissimorum hominum exemplis edocti: qui non contenti scientiâ & domesticâ eruditione, aliam apud externos quæsiuerunt; quâ multis remotissimis barbarorum prouincijs perlustratis, exculti, celebriores apud suos reuersi haberentur, & variarum nationum moribus ac studijs imbuti, suæ reipublicæ ac patriæ magis prodesse. Neque enim longè peregrinandum est ut cælum solùm quis mutet,

*Ceu grus, quæ Strymona pennis.
Quod fuerat, tranat, quod fueratq; redit.*

Sed ut solertior euadat, Vlyssis exemplo: quem poëtarum princeps non sine causa πολύτροπον appellat, & quod multorum mores & oppida viderit, vehementer commendat. Nec immeritò. Prudentiam namque & iudicium non vulgaria diuersa illa gentium instituta, ritus, moresq; hominum, & formæ ciuitatum, diligenti indagatori, ac peregrinanti sagaci cõciliant: maximè si non per nebulam visa, & libata leuiter, sed

EPISTOLA

in animum seriò admissa, retenta, & iusta quadam examinis lance inter se collata fuerint. Tunc enim ex ijs, ceu apes ex diuersis floribus mel sugunt, quid maximè reipublicæ profuturum sit, colliget. Adde quòd ritè instituta peregrinatio hominem cautum, circumspèctum, gratum, beneuolum omnibus reddit. Quæ omnia cùm de profana peregrinatione verè dici, & prædicari possint, quis non plus emolumentis & fructibus ex sacra **HIEROSOLYMITANA PEREGRINATIONE** expectari debere libens asserat? quâ non solùm gentium multarum ritus discuntur, monumenta heroum ac veterum Regû sepulchra conspiciuntur; sed summi illius Motoris, ac Seruatoris nostri **IESV CHRISTI** Incunabula, sacra plantarum vestigia, & Sepulchrum eius, quo nihil celebrius, nihil antiquius vsquam locorum esse potest, oculis obijciuntur. Videre adhuc loca illa, vnde salutis nostræ primordia emanarunt, terram illam, quam nudis pedibus Dominus **IESVS** calcatam proprio profuso sanguine consecrauit, Urbem illam toto terrarum orbe clarissimam, fama & multorum scriptis inclytam Israeliticæ quondam gentis Dei electione sedem eximiam, tot miraculis, tot tantisque mysterijs celebratam, tantorum denique Regum patria dominio, gloria & in primis Seruatoris nostri prædicatione, conuersatione, morte, resurrectione, & ad cælos adscensione illustrem, quis non inde prisce historię, & sacris codicibus intelligendis maximam lucem addi libens fateatur? quis nõ his visis delectetur? quis in laudem omnipotentis Dei non erumpat? summam eius benignitatem, & erga genus humanum amorem non admiretur, & prædicet? Siue ergo quis sacra spectet, siue profana respiciat, habet hic viator quod animum pariter pascat, & oculos.

Nam vt cætera omittam, facile est in hac sacra **HIEROSOLYMITANA PEREGRINATIONE** variarum gentium Venetorum, Illyricorum, Albanensium, Græcorum, Mauro-
rum,

DEDICATORIA.

rum, Turcarum, atque Arabum mores, ritus, studia, & instituta inuestigare, ac perscrutari. Quorum omnium nouitia quantum ad acquirendam scientiam politicam, rerum agendarum peritiam, reipublicæ administrationem iuuet, promoteatque, nemo est qui nescit. Illi certè nouerunt, quibus constans & vera semper fuit opinio, nihil utilius, nihilque optatius in publicâ administratione esse posse, quàm scire quâ religione, quibus moribus, quâ regiminis forma, quibus denique legibus, institutisque aliæ per orbem nationes uiuant. Profectò si quis rectè iudicet, omnem politicam scientiam in rerum usu consistere, nullamque Philosophiæ aut politiæ regulam fore certiozem, quàm quæ usu & experimentis addiscitur, mecum fateri cogetur. Cui rei vel maximè fidem facit Antigonii Regis, imperatorijs artibus, & rei bellicæ cognitione instructissimi, ac longo usu & rerum experientia docti, celebre exemplum. Is enim cum librum de re militari à quodam Philosopho sibi oblatum benignè excepisset, sic eum alloquutus est: Ego præceptis tuis nihil exeo: multis enim magnisque rebus gestis rei militaris usum iamdudum explicauit. Quare etiam qui rerum experientiam longâ peregrinatione sibi collegerunt, non immeritò omni ætate aptiores ad rerum grauium tractationem habiti sunt, quàm illi, qui extra primos urbis aut patriæ suæ agros ad secundum vix lapidem vnquam peruenerunt; quantumuis alio qui iudicio, facundiâ, solertiâ, alijsque fortunæ ac naturæ dotibus longè alios antecedant, & præpolleant.

Quod ad me attinet, fateor ingenuè animum meum ab ineunte ætate ardore peregrinandi accensum fuisse, nec quicquam magis in votis habuisse, quàm diuersas orbis prouincias perlustrare. Quod certè re ipsa adultus iam præstiti. Nam & vniuersam Italiam, Galliam, Germaniam, Angliam, Dalmatiam, Croatiam, Epirum, adiacentesque mari Adriatico

EPISTOLA

& Mediterraneo insulas, Corcyram, Zacynthum, Cephale-
 niam, Cretam, Cyprum, aliasque, atque omnem ferè Syriam
 peruasi. quo fructu, non dixim, iudicent alij, desideravi sal-
 tem: magno, si labor omnis & studium responderit, benè
 mecum actum putabo, sin minus, sustinebo. Verum vt sit,
 post tot sali pericula, tot soli incommoda, tot exhaustos la-
 bores, cum ad paterna limina rediissem, præteritarum erum-
 narum iucunda recordatione illectus (iucundi enim sunt acti
 labores) quæcunque potissimum in itinere Hierosolymitano
 præclara & relatu digna iudicavi, in ordinem concinnare vi-
 sum fuit, vt esset mihi aliquando laborum anteaكتورum ali-
 quod inde oblectamentum, & periculorum ac molestiarum
 præteritarum dulcis recordatio, aut saltem non ingrata me-
 moria, haberemque præ manibus, quo amicis satisfacerem, &
 cum ijs tolerata olim pericula conferrem. Et certè dormita-
 bat ac in tenebris iacebat hæc à me relicta Hierosolymitani &
 Syriaci itineris descriptio; quando amici viferunt, & perfece-
 runt, vt eam prælo mandarem, arbitantes me posteritati etiam
 aliquo modo profuturum. Quorum precibus hanc qualem-
 cunque opellam, ac verè magis, quàm comptè descriptam in
 lucem protuli, vt quæ hæctenus in obliuione iacuerant in assi-
 dua esse commemoratione possint.

Quia verò constans vsus nec illaudatus omnino iam dudù
 inoleuit, vt scripta aliqua edituri de Principe aliquo viro, patro-
 nôve, cui ea dedicent, circumspeciant: ego eundem sequutus
 morem, de R. P. V. patrocínio cogitandum existimaui, ne
 incauti hominis, aut planè desipientis notam incurrisse videar.
 Quis enim non putet eum temerè audere, qui omni prorsus
 tutelâ destitutus in hominum lucem adspèctumque quid pro-
 mat? *Nam qui scribit (vt ait Hieronymus) multos iudices
 sumit: si non adsit qui defendat, qui patrocinetur, labitur scriptoris
 fama.* Quare statim R^{mc}. D. mentis aciem & obtutum in R. P.
 V, direxi,

DEDICATORIA.

V. direxi, nihilque satius esse duxi, quam ut hosce libellos meos tui nominis auctoritate munirem, quo magis hi te velut redemptore facti tecti habeantur, ac tanquam suspensa hederâ commēdabiliore proflare queant. Quod si impetro, tam sanè præsidij satis paratum eis esse cognoscam; eoque tutus nullos aduersos flatus, nullas maledicorum linguas pertimescā. Sub amplissimâ itaque Nominis tui tutela opellam hâc meam in lucem prodeuntem R. P. V. consecratum, tuoque patrocini commendatum venio; nec enim a libi auspiciis, quam sub tui Nominis præsidio hanc euulgaturum spero. Tu enim es qui Patriâ urbe à prima adolescentia Religionis ac Peregrinationis sacratoris intuitu relicta, in Cluijs, Vbijs, Grudijs, Aduaticis, Gallijs, Hesperijs, studiorum arcanis diligenter excultis, ac instar antiqui *Arseny*, aulâ, tametsi piâ, desertâ, ad tutissimum Montis Blandinij Benedictinorum cœnobium, ex consilio Belgij Principum tandem es delatus: ibidemque dictorum Dynastarum fauore Abbatix culmen conscendisti: vnde non solum Flandriæ Pietatis lumine irradiares; sed etiam Patriæ nostræ splendori & decori existeres. Verè Peregrinationis laudatæ Admirator eximius, adeoque Cultor obseruatorque primarius: qui tametsi Spartam Sponsamque, quam nactus es, egregiè adornes: Hierosolymitanam tamen peregrinationem animo maximè deuoto non rarò visitas, ac frequentas: quam ad oculum hoc nouo nostro conatu, ac opere sæpius repetere poteris, more Maiorum: qui ex omni ordine Traiectinorum eandem piissimè frequentarunt; quos ne omnino silentio præteream, iuuat hîc honoris causâ nominare *D. Reinoldum de Bredenrode*, *D. Suederum de Culenburgo*. *DD. Ioannem, Ludouicum, & VVilhelmum de Montfoort*, *D. Ioannem de Suylen*, *DD. Henricum, & Stephanum de Nielt*, *D. Ioannem de Reneße*, & *D. Iacobum Taes ab Amerongen*, Viros & nominis claritate eximios, & questri dignitate illustres. Omitto ceteros,

teros,

EPISTOLA

teros, quorum nomina hîc velle recensere, longum foret. Id
 saltem omnibus constat, nullam in totâ ditione Traiectensi
 esse urbem, nullum oppidum, quod ciues non habeat HIE-
 ROSOLYMITANA PEREGRINATIONE insignes. Cùm
 verò R. V. P. quâ maximè inter ciues suos eluceat ac splendore
 nominis sui Patriam illustret; quis non videat hoc tibi munus
 meritò deberi. Opto itaque vt gratum sit; precorquè vt hunc
 meum laborem, tibi tot nominibus debitum, apud te esse pa-
 tiaris, ac patrociniò nominis tui amplissimo tuearis; meq; in-
 ter Clientes admittas. Traiecti ad Rhenum Kalend. Martijs.
 CIO. IOCCXIX.

PRAEFATIO

ad Beneuolum Lectorem.

Vrgebar iam dudum, Beneuole Lector, crebris & quasi violentis amicorū precibus, & suasionibus, ut PEREGRINATIONIS MEAE HIEROSOLYMITANÆ tenuem fructum, & qualemcūque laborem in lucem proferrem, atque in commune consulens, literis, memoriaq; mandarem. Id cū diu, multūmq; recusaſsem, veritus ne quos ingratiore scriptio-
ne offenderem, plus tandem iusta eorum (sic enim ipsis videbatur) preces valuerunt, quā seuera mea tergiuersatio. Insidorum quidem tela perhorresco, & eruditorum limam timeo; amicorum tamen fomentis erectus, malui eorum petitionibus obsequi, quā inhumanitatis vitio culpam pari, nec volui propter paucorum sugillationes desinere bene agere. Profectionis itaque exemplaria archetypa, quae lituris obſita in angulum abieceram, tanquā rem nudē compactam, nec debitē elimatam, aut excultam, nunc tandem in lucem reuocaui, in quinque libros distributa: in quibus quae terrā marique à me conſpecta, & obseruata, quae praeclara, quae item rara, vel notatu digna mihi visa sunt, quaeq; in ipſo itinere acciderunt, breuiter attigi. His pauca quaedam addidi, quae ad sacram profanamq; historiam accommoda putauit. Fateor, longior esse potuiſſem, sed nolui longiore oratione pium Lectorem onerare: viam aperui, reliqua ab aut horibus petat, aut per se inuestiget. Genere porro ſcriptionis vsus sum facili, humili, & ad rerum narrandarū vsus accommodo, nec dedi operam ut reconditis verborum ſententiis narrationem obscurarem, vel ad ostentationem stylum exornarem; sed praecipuam curam in ſcribendo duxi, ut ab omnibus, qui vel linguam Latinam à limine saluta-uerint, intelligar, proſimq; potius plurimis quā paucis. Nō enim ut laudem aliquam aucuper, susceptus est à me hic labor: sed eo dūtaxat animo, ut quod Patriae, Pietati, Catholicae religioni officium debebam, id quoquo possem modo dissoluerem. Caterū vereor maximē fore nonnullos, quibus haec mea non satis arridebunt, quod sacra Romana, ritusq; fastidiant. Sed meminerint me hoc Fidei meae debuisse, nec decuisse celari, quod eiusdem antiquitatem non parum confirmaret, Lectoremq; certiore redderet, quid per vniuersum Orbem sparsa Ecclesiae, etiam Romano Pontifici non subiecta, in negotio religionis sentiant. Scio etiam his obloquuturos plurimos, & religiosum hoc iter superstitionis damnaturos: quibus ego nihil respondeo, sed ad Sanctorum Patrum monumenta & exempla mitto. Constat enim à multis iam seculis, atq; omniſerè à atate, ex Oriente, & Occidente, immo ex remotissimis Orbis partibus infinitos Christianos feruore spiritus ductos in Palaſtinam abiisse, ut veneranda loca inuiserent, & in Iſ Deum Seruatoreſuum adorarent in quibus ste-

Epist. ad
Desider.Epist. 11. ad
Seuerum.Epist. ad
Marcelli.

bus steterunt pedes eius. Adorasse enim (ait D. Hieronymus) vbi steterunt pedes Domini, pars est Fidei, & quasi recentia Passionis & Crucis vidisse vestigia. Et Paulinus: Non aliter (inquit) affectus hominum ad Hierosolymam rapit, nisi vt loca in quibus corporaliter praesens fuit Christus, videant, & contingant. Quod statim à Christi adscensu infinitos Christianos facit a se testis est idem Hieron: Longum est (inquiens) nunc ab adscensu Domini vsq; ad praesentem diem per singulas aetates currere, qui Episcoporum, qui Martyrum, qui eloquentium in doctrina ecclesiastica virorum venerint Hierosolymam, putantes minus se religionis, minus habere scientiae, nec summam (vt dicitur) manum accepisse virtutum, nisi Christum in iis adorassent locis, in quibus primum Euangelium de patibulo coruscauerat. Nec immerito: Oculi namq; viatori soli & nudi sepe ad scientiam non vulgarem, immo ad sacram & diuinarum rerum notitiam duces existunt; maxime si ad mentem & salutem ea quae viderit referat; quod vel maxime peregrinanti commodum fore nemo negauerit ijs in partibus, in quibus nusquam non quod sit admirandum omnibus, venerandumq; immo oculorum lacrymis rigandum sese offerat. Hic enim Christi Incunabula cuspicias, illic vbi caelos adscendit, alibi vbi voluntaria morte sese dedit, vbi sepulchro conditus est; adhuc vbi educatus, vbi transfiguratus, necnon vbi captus, vestibus exutus, carceri mancipatus, flagellis & alapis directus, iniuriis & contumeliis affectus, spinis coronatus, Crucis podere oppressus, baiulans ad montem Caluariae perrexit. Omitto cetera, quae fere innumerasse offerunt loca, Christi oratione, frequentatione, miraculis, mysterijsq; diuinis illustrata. Quanti verò & quam arcani gaudij, quantaeq; consolationis ista sit visio, illi imprimis norunt, quibus ea videre datum est: cum non animo solum, sed penè oculis sese inferant hic à Christo celebrata mysteria: quae mirè sanè luce mentem lustrantium perfundunt, trepidantesq; per Hebraeorum scripta, ac sacros codices, cum veteris tum nouae Legis ducunt, docent, atq; erigunt: quinimmo & animus ipse tantarum rerum, & sacrorum locorum adspectu attollitur, & grandior seipso fit. Quis verò vana Caesarum ethnorum sepulchra, ac Regum monumenta, breui collapsura, templa, theatra, arcus, porticus, & quae quidam maximi faciunt, rebus his sacris postponenda non ducat? Fatuus profectò sit, aut ethnicus, qui contra sentiat; maxime cum haec hominum mortaliū, Deumq; nescientium, illa ipsius Dei & hominis, vniuersi conditoris, ac humani generis Redemptoris, eiusq; Matris sanctissimae, atque inter mulieres maximae, memoriam referant: quae vel idèò intuentium oculos in stuporè rapiunt, quod summam & ineffabilem Dei misericordiam, & in nos mortales amorem vel maxime testentur; adeoq; praesentes, eaq; conspicantes paenitentia saluti hominum quodammodo proficiant. Sanè qui mentis oculis sacra haec loca rectè cernat, voluatq; animo, quanta hic Deus pro homine passus est, ad altiora & caelestia adspiret, terrena haec, verè terrea spernat, despiciat, abijciat, anheletq;

anheletq; totus ad supernam illam sedem, & beatorum spirituum patriam
 necesse est. Atqui hac non sic ex aliorum locorū intuitu & peragratiōe posse
 consequi quisque prudens facile mecum arbitrat. Vtique si prudentiam,
 scientiam, aliq; commoda consideremus, quæ tacitâ quadam vi ac viâ ex pro-
 fanâ peregrinatione nasci constat, minora sanè, nec conferenda cum his, quæ
 HIEROSOLYMITANA PEREGRINATIO pariat, fatēbimur. Hac siquidem
 non solum prudentiam humanam, quæ plerumque cacutit, & stultitia est
 apud Deum sed diuinam generat, fidem instruit, nutantes confirmat, pie-
 tatem & charitatem in Deum ac proximum adauget, vitia disuadet, suadet
 virtutes. Quod si ita est, vt reuerà est, merito HIEROSOLYMITANAM
 PEREGRINATIONEM longè aliis antefereimus, atque illum beatum dici-
 mus, cui illa loca adire, atque id videre datum est, quod hoc præsertim sæculo
 adeo paucis contingit. Neque hæc à me dicuntur vt laudem inde aliquam au-
 cuper, laboremq; meum magnoperè extollam, vel meipsum prædicem; sed
 solummodò vt peregrinationum comparatione quantum inter illas interfit,
 patefaciam, ostendamq; toto eos errare cælo qui Peregrinationem Hierosoly-
 mitanam iniuriâ damnant. Nam (vt cetera præteream) offert etiam HIE-
 ROSOLYMITANA PEREGRINATIO per commodam occasionem multas
 Europa peragranti prouincias, nominis claritate eximias, & rerum gestarū
 gloriâ inclytas, insulas item & Maris Adriatici, & Mediterranei, veterum
 scriptis vel maximè illustratas, & celeberrimas, opibus item, atque omnium
 rerum copiâ affluentes: quarum omnium cognitionum plurimum lucis vete-
 rum historiarum lectioni adferre neminem esse puto qui dubitet. Absque lo-
 corum enim cognitione cæca est omnis historia. Hinc verè Hieron. Quomo-
 do Græcorum (inquit) historias magis intelligunt, qui Athenas viderint;
 & tertium Virgilij librum, qui à Troade per Leucatem, & Acroce-
 runia ad Siciliam, inde ad ostium Tiberis nauigarint; ita sanctam scri-
 pturam lucidiùs intuebitur, qui Iudæam oculis contemplatus sit; & anti-
 quarum vrbiū memorias, locorūque vel eadem vocabula, vel mu-
 tata cognouerit. Non mirum igitur, si Catholici zelo fidei & feruore spiri-
 tus ducti in Palestinam abeant, veneranda loca inuisant, & in ys Deum Ser-
 uatorem suum adorent, in quibus stetisse pedes eius Christiana religio docet;
 vt inde vel beneuolam animi propensionem & studium erga suum Seruato-
 rem ostendant, vel discendi desiderio se ardere demonstrant. In eo quidem
 errant plurimi, qui ideo à Catholicis ad loca sancta peregrinationes suscipi
 credunt, quòd ipsi Diuinitatem certo loco circumscriptam putent, cum Deum
 de se dixisse sciant, Cælum & terram ego impleo: Et de Deo Prophetam:
 Domini est terra, & plenitudo eius: orbis terrarum, & vniuersi qui ha-
 bitant in eo. Sciunt in omni loco Deum adorari, vbique orantium preces ab
 eo audiri: corda hominum eum intueri, non loca respicere. Scriptum est enim
 à Ioanne: Veri adoratores in spiritu adorabunt Patrem in omni loco.
 Et à Paulo ad Timotheum: Volo viros orare in omni loco, leuantes puras

In Præfat. ad
 lib. Paralip.
 ad Dom. &
 Rogat.

Hier c. 23.
 Psalm. 23.

Cap. 4.
 1. Cap. 2.

P R A E F A T I O A D L E C T O R E M.

manus sine ira & disceptatione. Volunt his laboribus & itinerum difficultatibus dignos penitentia fructus facere, Deo grati animi obsequium prestare Crucis & Passionis vestigia lambere, suum erga Deum amorē testari, oculos re adamatā pascere, nec animum solum oblectare. Est enim amantium ingenium, non solum eius, quem amant, contemplatione frui, sed & domum, vestes, calceamenta, & si quae minutiora sunt, cum admiratione spectare. Futurum quoque auguror, ut simulatq; nasutior aliquos viderit hos ITINERARII HIEROSOLYMITANI libros, tetricā & corrugatā fronte eos aspernetur, repentem stylum accuset, & me bonas horas male collocasse subsannet, quod ijs describēdis tempus consumpserim, quae alijs fecundiori ac facundiori stylo descripserint. His vulgato isto respondeo

οὐ μέγα πάντως ἐστὶν δέπτου καλῶς.

Condire scitē non cui libet datum est.

Scripti pro meo modulo qua viderim, obseruauerim, experimento didicerim, addidi pauca ex aliorum relatu: quae singula à nullo auctore haecenus tradita, vel scriptis mandata, aut obseruata putauerim: an verum dicam, candidus Lector iudicet. Esto quoque, sint scripta ab alijs, multa tamen rerum vicissitudine, vetustate, ac bellorum turbini bus mutata, sublata, mutari, ac sustolli indies plurima nemo non nouit. Quare, quod equus iudex minimē negaturus est, illorum scripta nouo delecture latuq; quandōque indigere necesse est. Non damnandus igitur, aut arguendus acrius, qui aliorum scriptis, eb varias rerum metamorphoses, aliquid addat, aut ampliet, vel ea nouo aliquo scripto elucidet. Interim cum Momis, & obtrektoribus, veluti scorpys, uenena a lingua arcuato vulnere contra me insurgentibus, nihil mihi negotij est. Nasutorum quoque satyricos sales nihil vereor; modò pijs & beneuolis opellam hanc meam non sentiam sordere: quibus si satisfaciam, si grata fuerit arriiseritq; mea scriptio, bono euentui me litasse existimabo. Caterum Beneuole Lector, si quid in hoc meo HODOEPORIGO boni reperiās, si commodum aliquod ex eo percipias, nam

cuncta legenti

Forfitan occurret, vacuas quod mulceat aures,
Poeniteatque minus suscepti in fine laboris.

Deo (à quo omne datum optimum) acceptum fer as: si quid verò neglectum, perperam, aut minus culte dictum offendas, humane imbecillitati adscribas, pie corrigas, ac veniam largiaris. Nosti vetus illud: Molā litat saltā, qui thura non habet. Accipe igitur hunc meum qualemcūque laborem fronte exporretā, & quā soles humanitate complectere; & si pius es, lege, frue, boni consule, ac vale.

INDEX CAPITVM

LIBRORVM QVINQVE

HODOEPORICI

HIEROSOLYMITANI.

LIBER PRIMVS.

- Maritimum iter à Venetijs Iaffam vsque continens, habet capita viginti.*
- CAPVT I. Ex Venetijs discessus. Primum mari discrimen maximum. In onerariam adscensus: eiusque eonditio, ac horrida nox procella. pag. 1
- II. Istriæ prouinciæ, vrbiùmque in ea & oppidorum descriptio. 4
- III. Phanatici sinus, Vscochæ gentis, insularumque; in Adriatico mari occurrentiũ, nec non & vrbiũ marimarum Illyricæ orę ad Venetos spectantiũ descriptio. 11
- IV. Vrbs Ragusiæ, eiusque Reipublicæ breuis descriptio. 16
- V. Castrinoui, Cathari, Butuæ, aliarumque Illyrici vrbiũ marimarum, necnon totius Illyridis breuis delineatio. 19
- VI. Albania, eiusque vrbes, Ceraunij montes, atque accolarum eorundem ad Turcas defectio: insulæque & scopuli Corcyræ adiacentes describuntur. 23
- VII. Corcyræ insulæ descriptio. 26
- VIII. Epiri regionis, adiacentiumque insularum descriptio. 40
- IX. Ithacę, Cephaleniæ, & Echinadum Ionij maris insularum descriptio. 44
- X. Zacynthi insulæ, & sepulchri Ciceronis ibidem reperti descriptio, & breuis elucidatio. 48
- XI. Peloponnesi, eiusque Littoralis tractus cum insulis adiacentibus, Plotis, Cythera, alijsque breuis descriptio. 56
- XII. In Cretam è nauì descensus; ibidem mora: ac Candidæ vrbs, eiusque magistratum descriptio. 64
- XIII. Cretæ insulæ vltior descriptio: & Cretensium mores. 72
- XIV. E Creta discessus. Insularum Rhodi & Carpathi descriptio: In Cyprũ appulsus, eius ad Meridiem littoralis tractus

- delineatio. 85
- XV. E nauì in Cyprum descensus; ibique mora. Cómercij & Arnicæ oppidorum, Vallisque salinarum descriptio. 94
- XVI. Cyprì insulæ descriptio. 99
- XVII. Nauigium ex genere Caramussalinorum conductum. Discedendi venia cum difficultate ab Eminò obtenta. Ex insula discessus, & ad nauigium mari reditus: inibi cum nauarcho litigium, eiusdemque exactio. Libani montis conspectus; & ad littus Phœnicis appulsus. 113
- XVIII. Vrbs Sidonis descriptio: in portum Tyri appulsus: ibidem mora & trepidatio: ac vicinorum Arabum in littore tripudia & lotio. 116
- XIX. Vrbs Tyri descriptio. 119
- XX. E portu Turiensi discessus: nouæ nauarchi insidiæ. Ptolemaidis, Caiphatis, Cæsariæ Palæstinę, aliarumque marimarum vrbiũ, ac totius Palæstinæ littorales tractus, Ioppen vsque descriptio. In portum Ioppensem appulsus, atque ibidem mora. 124

LIBER SECVNDVS.

Peregrinationem enarrans in Palæstinam, capita habet viginti.

- CAPVT I. E nauì in littus Iassense descensus. Iassæ seu Ioppes descriptio. Iter Ramam vsque: & vrbs Ramæ delineatio. 132
- II. Rama discessus. Cræbræ Arabum vexationes. Per montana Iudææ iter: & ad vrbe Hierosolymam appulsus. 142
- III. In vrbe Hierosolymam ingressus: Benigna admodum apud Minoritas omnium nostrum receptio. Monasterij & templi sancti Saluatoris descriptio Deque ceremoniis in aduentu Peregrinorum à Minoritis fieri solitis; eorundemque Minoritarũ conditione & numero. 150
- IV. Sacr

- IV. Sacri Monumenti Dominici Basilicæ introitus: eiusdemque ac Templi montis Caluarie descriptio, solemnitas item processionis ibidem habitæ, sacrorumque locorum inibi existentium narratio. 154
- V. Regiorum aliquot sepulchrorum Regum nempe Hierosolymitanorum posterioris ævi in Golgothano delubro existentium descriptio: deque eorundem Regum serie, gestis atque obitu brevis enarratio. 188
- VI. Diuersarum Orientis nationum Christum colentium, in Hierosolymirana vrbe ac in Resurrectionis Dominicæ fano continuo degentium consuetudines, ritus, ceremoniæ, & hæreses. 194
- VII. Ritus & ceremoniæ in creandis militibus, Hierosolymit. obseruari soliti. 203
- VIII. Variæ antiquitates in itinere Bethlemítico conspectæ. Bethleëmæ situs, tractus, conditio, Delubri amplissimi, ac Monasterij contigui descriptio. 122
- IX. Variæ iuxta Bethlehem lustratæ antiquitates: Fontis signati, Piscinarum & horti conclusi Salomonis, nec non vallis Mâbre, & oppidi Hebron descriptio. 240
- X. Ad montana Iudææ profectio: in qua Sepulchrum Rachelis, Ioannis Baptistæ Eremus, eiusque incunabula: Vallis Raphaim, Fons Nephtoa, aliæque perlustratæ antiquitates & oppida. 244
- XI. Variarum antiquitatum, locorumque sacratorum, tam intra quam extra sacræ vrbis mœnia exstantium, eorum maximè quæ illi ab ortu adiacent, descriptio. 253
- XII. Aliæ rursum quam plurimæ ad diuersæ lustratæ antiquitates; ac inter eas loca sacris mysteriis memoranda, tam in vrbe Hierosolyma, quam in suburbanis locis existentia. 279
- XIII. Monumentum B. Mariæ virginis secundò inuisum, Edes D. D. Ioachimi & Annæ parentum Mariæ, Arx Antonia, Porta speciosa templi Salomonis, aliæque antiquitatis lustratæ vestigia. 300
- XIV. Sepulchrum Regum Iuda, ac specus threnorum Hieremiæ extra vrbem Hierosolymitanam exstantium descriptio. Bombycum item in Oriente natura, ac earundem pastura. 303
- XV. Arcus Ecce homo, & ædium Herodis descriptio Deque supremi Chiccagiæ in vrbem Hierosolymitanam aduentu. 306
- XVI. Mira quædam de Mahometanis Peregrinis natione Indis, eorumque precibus in Minoritarum templo habitis. ite de Mahometæorum opinione de Christo, saluatore nostro, eiusque matre Maria. 308
- XVII. Peregrinationis in Hiericho, ac montem Quadrantanam siue Quarantena, aliæque circumuicina loca descriptio. 310
- XVIII. In Dominici Monumenti Basilicam secundò admissi cum Primare quodam Turca, plurimis eum comitâibus Hoggis & Cantonis, seu Mahometanæ sectæ religiosis, 313
- XIX. Emaus castelli, Ramatha, Sophia, Machabæorum Modin, locorumque circumuicinarum lustratio, & descriptio. 314
- XX. Hierosolymæ vrbis breuis descriptio: & ab ea discessus. 318

LIBER TERTIVS.

Syriacam profectioem Alapiam vsque elucidans, capita habet viginti quinque.

CAPVT I. Syriæ (quæ Italis Soria est) descriptio. 326

II. Hierosolymis discessus. Mora in Bira pago: eius loci, ac Chani vicini, aliorumque Chanorum, & Imarathorum Turcicorum descriptio. 331

III. Discessus ex Macmas. Difficilis eo die profectio. Silo mons, Lebna, Campus Iacob, & in eo Puteus Samaritanæ, aliæque notatu digna. 335

IV. In Sichein ingressus: ibidem mora eiusdemque oppidi situs, & descriptio. 338

V. Ex Sichein discessus, Sebastes vrbis situs & conditio, Maurorum ibidem cum nostris Mucharis litigium, & discrimen nostrum maximum. Ad oppidum Gilin seu Chilin appulsus, eiusque descriptio. 344

VI. Salem, Naimque oppida, Montes Gelboe, & Hermon. Nazareth oppidum eius-

- eiusque situs & conditio. *Varia* ibidem tolerata à Mauris ducibusque itineris contumelia; iniuria; exactiones. 346
- VII. Ad montem Thabor profectio: difficillimus eius adscensus, situs & conditio; quæque ex vertice eius collustrata à nobis sint. 354
- VIII. Turcarum Carauanæ: Horum proficiscendi mos; itemque orandi. Ad mare Tiberiadis descensus: eiusque ac locorum circumiacentium descriptio. 357
- IX. Iordanis amnis fons seu origo, itemque occubitus. Pons Iacob illi impositus. Aque Maron: & Traconitidis regio. 361
- X. Ingressus in Damascum: ibidem mora, & varij casus. 364
- XI. Damasci vrbis, eiusque suburbanorum descriptio. 372
- XII. Discessus ex Damasco: & Libani montis descriptio. 379
- XIII. In Resta pago mora & pernoctatio. Bassæ Cairensis comitatus amplissimus. Genizarorum Damascenorum tyrannis, instituta, mores. 381
- XIV. Doume Sardinaiæ, & Hadra pagi: eorumque situs, ac circumiacentium agrorum conditio. 386
- XV. Per loca deserta iter, & in ijs varia Chana; eorumque descriptio. 388
- XVI. Semfini siue Chemisij oppidi situs. Ab Arabibus discrimen: eorumque conditio, vita, mores, instituta. 389
- XVII. De Truscorum siue Druforum conditione, moribus, & vitæ genere. 395
- XVIII. Emesæ siue Hûsi vrbis descriptio. 397
- XIX. Ex Emesâ discessus. A Cadio iniuriæ: eiusque ac Turcarum superstitionis ritus. Rostel & Haman vrbium situs, & descriptio. 399
- XX. Ex Haman vrbe discessus. Cairensis Bassæ Carauana cum nostra coniunctio. Eius castrensia tentoria. Iuxta Sechon Chan Turcarum castrametatio. Coquendi modus, & victus parcitas. 402
- XXI. Camelus quid animalis. Genera horum duo, eorumque conditio. 403
- XXII. Varij peragrati pagi, eorumque situs & in vrbe Alepum ingressus. 405
- XXIII. Alepi vrbis encomion, situs, natura loci, merces, fructus, & incolarum conditio. 406
- XXIV. De mercatoribus Occidentalibus Alepi commorantibus: eorumque consulis iudiciariis. Item de mira columbarum industria, & conditione. 413
- XXV. Alepinæ vrbis incolæ, eiusque magistratus primarij. Bassæ in vrbe cum solemnî pompa introitus, ac publicæ præces, eiusdemque in administranda republica conditio & cura. 415

LIBER QVARTVS.

Sacra, ritus, mores, & instituta, habitus, & consuetudines Mahometæorum, itemque Christianorum in Syria commorantium comprehendens, Capita habent nouendecim.

CAPVT I. Trimestris in vrbe Alepo mora. Turcarum seu Mahometæorum sectæ origo, atque inde nata hæresis Persarum. 420

II. De varijs Mahometææ Legis cultoribus, eorumque (& præsertim Turcarum) conditione varia. 425

III. Mahometææ Legis præcepta, ritus ceremoniæ, superstitiones. Varia item de Deo, de Christo, eius matre Maria, de salute hominum, sacris Biblijs, vltimo Iudicio, Paradiso, Inferno, Angelis & Damonij opinione. 428

IV. De Turcarum varijs lotionibus & balneis; deque balneorum apud eos forma & vsu. 436

V. Templâ Mahometæorum: precandi ritus & ceremoniæ: conciones & superstitiones. 437

VI. Ramadam siue Ieiunium menstruum, quotannis apud Turcas aliosque Mahometæos celebrari solitum. Festa annua, & superstitionis Turcarum obseruationes circa lunæ incrementum & decrementum. 443

VII. De varijs Mahometææ legis ecclesiasticis viris; eorum muneribus, conditione, & vitæ genere. 445

VIII. Mira quadam de Santono quodam Mahometæo, vulgò pro sancto habito. eius mores, conditio, ex vrbe Alepo discessu, & in Palæstinam peregrinatio. Deque Peregrinantium ad Mahometis sepulchrum

- chrum numerosissima carauana. 440
 IX. De varijs Mahometæ Legis religiosi.
 Eorum mores, vitæ genus, & vitia. 453
 X. Senis Mahometæi vulgò pro sancto habi-
 ti ridiculi mores, vita & condicio. 455
 XI. De religiosi Sacquatij nomine, aquam
 cuiuslibet obuiò offerētibus. De studio Tur-
 carum in exstruendis Imarathis, Chanis,
 siue Carauansarajis, Pontibus, alij q; pu-
 blicis ædificiis. Deq; varijs Mahometæo-
 rû eleëmofynis, votis, & pijs operibus. 453
 XII. Agonizantium Mahometæorum status
 & conditio, eorum testamēta. Mira quæ-
 dam somnia de animarum statu in diem
 vsque Iudicii. Mos item sepeliendi mor-
 tuos. Eorum cæmeteria. Vulgariū sepul-
 chrorum formæ, & Primatum monumen-
 ta, itemque parentulia. Necnon Christia-
 norum & Hebræorum cæmeteria & se-
 pulchra. 460
 XIII. De Bassis, Saniacchis, & Subassiis, su-
 premis Turcarum magistratibus, eorum-
 que munere, moribus, & conditione. De-
 que varijs Turcarum militibus, nec non
 atrocium criminum pœnis. 464
 XIV. Varia quædam circa Syriæ indigena-
 rum mores & conditionem, tam Maho-
 metæorum, quam Christianorum. 471
 XV. Variæ Turcarum monetæ, earumque
 genera & pretia. 478
 XVI. Priuatorum in Syria ædes, & habita-
 cula. Varia in iis supellex, & circa dome-
 stica cultus. 480
 XVII. Varia apud Turcas ciborum genera,
 & coquēdi modus: ac portiones variæ. 482
 XVIII. Vestes Turcarû Maurorumq; itēq;
 Christianorû & Hebræorum habitus: &
 in quibus ab inuicem secernantur. 484
 XIX. Turcicarum ac cæterarum in Syria fœ-
 minarum habitus, ornatus, ac mores. 487
 LIBER QVINTVS.
*Antiochie, aliarumq; Syriæ vrbiū Iustratio-
 nem, ac reditum per mare in Italiam, vrbiq;
 Venetæ breuem descriptionem continens, Capita
 habet quindecim,*
 CAPVT I. Genizarorum in vrbe Alepina
 feditiones, & aduersus Bassam, Castria-
 cosque milites motus. 491
 II. Ex Alepo discessus. Iter Antiochiam vs-
 que: & Antiochenæ vallis lacusque de-
 scriptio. 493
 III. In vrbem Antiochiam ingressus. Discrimen à Genizaris Damascenis, Cadijintercessionem sedati milites. In vrbe mora, eulque lustrationes. 496
 IV. Descriptio vrbis Antiochiæ. 498
 V. Ex Antiochia discessus. In montem Amanum adscensus; eius conditio, & situs; ac Bailani Chani omnium maximi descriptio. 501
 VI. Iter Alexandretam versus. Eius situs, ac tam veteris quam nouæ descriptio, ibidemque mora. 502
 VII. Ex Alexandreta discessus. In nauem adscensus. Horrida mox in ipsa statione tempestas, & discrimen maximum. Sinus Issici descriptio; & in Cyprum appulsus. 504
 VIII. E nauis descensus. In Cypro mora; & in ea lustratæ vrbes. 506
 IX. E Cypro discessus. Iterum mari discrimen maximum, & procella horrenda. Nautæ obitus, & sepultura. Methone tandem conspecta. 507
 X. Maris discrimen tertium. Ragusæ nauis occursum: nautarum mutua salutatio. Piratica nauis nos insequētis effugium, aut prægressio. Malacia maris. 509
 XI. Pueri in mare casus, & interitus. Delphinorum conspecta copia. Belluæque eius descriptio. 510
 XII. Insularum Sirophadum descriptio. 511
 XIII. E nauis Zacynthum descensus: ibidem mora; atque abitus. Aduersi venti, auraque demum felix. Cephallenæ, & Corcyræ, totiusque tractus maris Adriatici, Quarnarium vsque nauigatio. 512
 XIV. Ad portum Ruigni appulsus, atque aliâ conductâ naue Venetias vsque nauigatio. 514
 XV. Venetæ vrbis breuis descriptio. 515

Accessit in Calce Synopsis Reip. Venetæ.

F I N I S.

AD LECTOREM PEREGRINANTEM

P A R Æ N E S I S.

TH E O C R I T I consilium est optimū sanè ac salubre, ne quis nudis pedibus montem perrepat, qui rubis tribulisque sit oblitus. Quo exemplo haud obscure admonet, nihil temerè aggrèdiendum : sed eum qui vel genus aliquod vitæ nouum suscipere, vel rem arduam aggredi proponit, armatum esse debere aduersus occursura incommoda : ea ratione, ne postea suscepti eum laboris pœniteat, nève in opere deficiat. Eodem quoque pertinent exempla à Christo adducta, quibus insipientiæ eum tacitè arguit, qui vel turrim Luc. 14. volens ædificare, non prius sumptus computet ad perficiendum opus necessarios, vel qui bellum initurus aduersus inuadentem se cum viginti millibus, non prius cogitet an cum decem ei occurere possit. Sanè quemadmodum temerè illum audere iure dixeris, qui imparatus cum parato, inermis cum armato congredi audeat : sic eum quoque temeritatis notam incidete non negaueris, qui illotis (vt aiunt) manibus, nullis acceptis admonitionibus, nullis instructus rebus necessarijs, aut ignarus prorsus eorum, quæ sibi vel vitanda, vel sequenda fuerint, *Hierosolymitanum iter*, varijs casibus & difficultatibus obnoxium ingrediatur. Hac igitur in re vt Peregrinanti aliquo modo profim, consilioque eum iuuem, operæpretium duxi, prius quam itineris nostri rationem atque ordinem prosequar, pleraque eorum hîc recensere, quæ ad *profectionem Hierosolymitanam* instituendam cognitu necessaria putauerim : rem illi non ingratam me facturum arbitratus, si quæ vitare, quæ curare, de quibus sibi prospicere debeat præmittam : vt æquiori animo, quæ occurrunt pericula, incommoditates, labores & molestias ferre, euadere, superare, aut ex ijs sese extricare commodius possit, adeoque facilius itineris sui scopum attingere, & ad finem optatum institutam profectionem perducere queat. Nam si quis viam initurus prius secum meditetur, quo pacto aduersam ærurnam ferat, occursura incommoda superet, normamque sibi præscribat, quâ se in rebus gerendis regat, atque etiam se plurimis periculis, ærurnis, necessitatibus fore obnoxium sibi certò persuadeat, quæcunque tandem euenerint, imò quemcumque casum fortuna inuexerit, quietè atque æquo animo feret : nihilque ei inopinatum, nihil nouum erit : certè minori cum angore & molestiâ omnia sustinebit, quàm si horum ignarus, ac planè securus ea sibi ex impro-
† uiso

niso ingruere sentiat: reque ipsa demum experietur, verum esse quod
vulgò fertur, iacula præuisa minùs ferire: & quod ille ait:

Prospice qui veniunt hos casus esse ferendos:

Nam leuius ledit quicquid præuideris ante.

Illud autem in primis itineranti scire oportunum fuerit, quo portu
soluendum, atque vnde maritimum iter aggrediendum sit: quod vt
explicem, hæc præmittenda erunt. Solent Christicolæ *Hierosolymam*
profecturi quotannis circa dominici Corporis festum ex omni ferè
Occidente Venetias confluere, ac feruore spiritus rapti; neglectis om-
nibus, suæq; vitæ periculis contemptis, concito gradu turmatim acce-
dere, vt inde sacram profectioem, pietatis intuitu inchoatam, mari-
timo itinere peragerent. Veneti enim Christiano quodam zelo in pe-
regrinantium commodum & vtilitatem, pro eorundem copiâ trire-
mes circa idem tempus expedire consueuerant, quibus recto expedi-
toque itinere ire, redire, atque ipsam peregrinationem facili negotio
absoluere omnibus dabatur. Verum annis abhinc circiter triginta,
ereptâ illis ab Amurathe Cypro insulâ, à tam salutari instituto desti-
terunt: ea fortassis (vt opinor) ratione, quòd nullos ferè posthac, aut
paucos sacro huic sese accingere itineri cognoscerent. Quare qui nunc
Venetias veniunt, non statim nauem Iassæ Palæstinæ portum nauig-
aturam inueniunt: sed onerarię se committunt, quæ vel in Cyprum,
vel Alexandriam Ægypti, aut Alexandriam Syriæ, in sinu Islico po-
sitam urbem, vulgò *Alexandretam*, vel Tripolim nauiget: postea al-
tero nauigio conducto, reliquum iter ad Iassæ portum absoluunt, &
Hierosolymâ, ac circumiacentibus locis perlustratis, eodem nauigio ad
locum vbi illud conduxerint, reuertuntur; vbi quandoque in tertium
& quartum mensem sedere debent, dum onerariâ naue oblatâ in Eu-
ropam renaugent. Hinc sumptus hac tempestate ampliores, cassarra
Turcis Maurisque soluenda, ac cætera vectigalia auctiora sunt: quini-
mò molestiæ, labores, & difficultates grauiores; quibus omnibus plu-
rimi ab itinere deterrentur. Quem verò huiusmodi causæ non mo-
rantur, sed iam firmiter decreuerit viam ipsam ingredi, cogitet in pri-
mis non profanum, non voluptuarium, sed sacrum ingressurum se iter.
non lucri, non vanæ gloriæ, nec ambitionis causâ suscipiendum: sed
solo pietatis intuitu, gratum diuino numini obsequium vt præstet, &
Crucem cum Christo ferat. Antequam verò se in viam det, res suas
domi disponat, testamentum condat, vxori & liberis (si quos habet) de
necessarijs prospiciat: denique ita se habeat, quasi nunquam ad pro-
prios lares rediturus. Vbi Venetias venerit, nauem non conscendat,
nisi animæ viatico munitus totum se diuinæ custodiæ commiserit, &
veniam proficiscendi à Pontificis Legato Venetijs commorante obtri-
nuerit,

nuerit. Nam Pontifex pœnâ anathematis decreuit, ne quis eo incon-
 sulto illuc proficiscatur: à quo anathemate, nisi ab ipso Pontifice, vel
 eius Vicario aliquo, vel Guardiano Hierosolymitano nemo absolui po-
 test. Legatus autem veniam liberè impartitur, literas etiam testimo-
 niales, quas secum ferat, concedit. Solet is peregrinantem interroga-
 re, an sumptibus itineris ferendis par sit; quâ nisi centum aureos vt mi-
 nimùm se habere iurauerit, ad profectiorem non admittetur: quod
 ea ratione institutum arbitror, ne quis temerè itineri huic sumptuoso
 sese committat, néve, cum in Palæstinam venerit, Franciscanorum
 monasterio (cui potius emolumento esse debeat) damno & nocumen-
 to sit. Minoritæ enim, aut itineris comites, si quis vacuâ crumenâ Pa-
 læstinam accedat, ac consueta vectigalia, seu cassarra, Hierosolymis &
 Ramæ solui solita, pensitare nequeat, illius supplere vicem, atque eius
 nomine solutionem Turcis præstare coguntur. Suo itaque quisque se
 pede moduloq; metiatur, antequam itineri sese accingat: videatque
 in primis an tantum sibi pecuniæ suppetat, quâ necessarijs satisfa-
 cere sumptibus queat. Sanè si commodè proficisci quis, nec incom-
 modare alijs velit, minori nequaquam summâ, quàm centum aureo-
 rum tutò confici maritimum id iter posse certò sciat, atque hac in re
 experto credendum haud dubitet.

Vt verò Lectori præcipui sumptus innotescant ordine eos hoc loco
 recensere non absolum visum est.

Pro nauo in primis Cyprum vsque, aut Alexandriam Syriæ, aliave,
 quæ suprâ memorauimus loca, quisque sex soluat oportet ducatos
 Venetos argenteos, vel ad minus quinque.

Pro victu menstruo, si Nauarchi mensa frui quis velit, Ducati de-
 cem; si Architrilini, sex soluendi sunt,

Pro nauo actuariæ nauis, quâ Cypro Iassam nauigatur, Cechinos
 aureos triginta, aut quadraginta, plus minusve expendere necessum
 est. Ad quam summam singuli ratam suam portionem, pro numero
 peregrinantium, conferre debent.

Pro cassarris Iassæ Maidini triginta quinque, aut quadraginta; &
 Mucharis pro vecturâ asinorum Maidini totidem persoluendi sunt.

Ramenfi Subassio pro comœatu, aut saluo conductu, vt vocant,

† 3 Hierosoly-

Hierosolymam vsque, Cechinos sex aut septem: Pro introitu vr-
bis Hierosolymæ Cechinos duos: Pro ingressu basilicæ Sepulchri
Dominici Cechinos nouem: Pro cereis selquicechinum: Pro iu-
ribus Curialium semicechinum quisque pensitare cogitur.

Si quis verò secundò ingredi Sepulchrum Dominicum expetat,
siue vnus, siue plures fuerint, duos Cechinos soluant oportet.

In reditu Ramensi Subassio, Caffararijs Iassæ, ac Mucharis tantum-
dem soluendum est, quantum in aditu quis soluerit.

Interpretibus Cyprio, Ramensi, & Hierosolymitano, quod quis-
que pactus fuerit, præstandum est.

Minutulæ expensæ Arnicæ, Iassæ, Hierosolymis, & reliquis in locis
terrâ, marique, vel victus, vel vecturæ occasione, vel liberalitatis ergò
fieri solitæ, quæque ab Arabibus itinera obsidentibus exiguntur, cum
incertæ sint, exprimi hîc nequeunt. Hierosolymis, Bethleémæ, atque
Arnicæ, vel Tripoli Minoritarum monasterijs victus occasione eleē-
mosinæ fiunt, pro cuiusque conditione, vel arbitrio liberæ. Cæteras
expensas, terrâ marique extra ordinem fieri solitas, vel victus, vel vale-
tudinis ergò, aut vestium, aliarumque rerum necessariarum causâ, vti in-
incertas discreto Lectori indagandas relinquimus. Cæterum de Ce-
chini Ducatiq; Venetorum valore, deque Turcicæ monetæ æstima-
tione postea suo loco dicemus.

Animæ verò, cæterarumque rerum, quas diximus, curâ habitâ, cor-
poris nequaquam negligenda est: quinimò vel maximè eius procuran-
da sunt commoda, ne in itinere viator deficiat, aut quo minus voti cõ-
pos fiat, impediatur. Primò itaque vnde commodiùs maritimum hoc
iter inchoetur explicabimus. Sunt qui Massiliam Galliæ urbem mari-
timam eligant, atque inde Tripolim Syriæ urbem adnauigent: sunt
qui Venetias accedant, atque illinc Cyprum, vel Alexandriam Syriæ
petant. Ego etsi Massiliam præcipuum Galliæ portum sciam, Gallis in
primis cõmodissimū, nauibusque instructum, quibus cum in Cyprum,
& Tripolim præsertim tutò nauigetur: Venetiarum tamen portum, vt
longè frequentiore, cõmodiorem, & vtiliorem altero, deligendum
suaserim. Consultius enim Peregrinanti fore nemo negauerit, si eam
adeat urbem, in qua maiori comitum frui copiâ datur. Cõmodiùs si-
quidem multis quàm paucis comitibus nauigamus. Curet itaque Via-
tor, si salutis, si crumenæ consultū velit, vt circa finem Aprilis, vel Maj-
initium Venetias se conferat: eò namque tempore, qui iter illud insti-
tuere

AD LECTOREM.

tuere proponant, confluere illuc solent. cum his se coniungat: quanto enim plures fuerint itineris comites, tanto securius minori que dispendio iter instituetur. Caueat autem ne leuioris conditionis onerariam, aut malè cōpactam, aut vererem adscendat, sed ex maioribus benè instructam, cui præsit Nauarchus non imperitus, quæ que rectè Cyprum, vel Tripolim, aut Alexandriam Syriæ petat: alioqui vel maximè verendū est, ne naufragio obnoxium se reddat, vel in piratas incidens (qui maria illa hac maximè tempestate summopere infestant) vitæ suæ periculum incurrat; atque ita prius vitam quam viam finiat: nève si merces alicubi exonerentur, & Nauclerus suis negotijs impeditus tardiùs soluat, nauigandi oportunitatem perdat, maioribusque se dispendijs oneret. Hac autem in re vel Minoritæ, Procuratoris Terræ Sanctæ nuncupati, Venetijs in monasterio Diui Francisci (cui cognomen à Vineâ est) plerumq; degentis, vel mercatoris alicuius operâ consilioq; vtatur. Vbi verò onerariam pro voto nactus fuerit, cum eius tabellione feu scribâ agat. Huic enim mercium recipiendarum, & à vectoribus nauli exigēdi cura cōmissa est. Nauem tamen non adscendat, nisi scribam in procinctu esse comperiat, ne ante tempus nauis incommoditatibus se exponat. Solent etenim Nauarchi, etsi asserant se proximo quoque die vela facturos, differre abitum in plurimos dies. Mox eum Nauarcho de victu conueniat: propriâ namque viuere quadrâ, nisi plures simul victitent, eademque vtantur mensâ, permolestum est. Præter hanc victus rationem de ceteris in itinere necessarijs sibi prospiciat; eaque in primis curet, quæ contra nauisam, & vomitum ex maris agitatione obotiri solitum, atque ad corporis sordes & immunditias euitandas, aut depellendas, aliaque effugienda incommoda, vel maximè requiruntur. Non enim temerè, vel imparatè, aut neglectis ijs, quibus indigere quis possit, iter hoc, tot periculis, tantisque laboribus & incommodis obnoxium, instituendum quis putet. Nam quantamcunque etiam adhibuerit quis in perquirendo diligentiam, re ipsâ demùm comperiet semper sibi aliquid deesse, quo vel maximè indigeat: cognoscatque nequaquam sibi pro voto satis factum esse. Vt verò Peregrinanti consilij optimi copiam faciam, eumque rectè instruam, pleraque eorum quæ scitu necessaria putauerim, recensbo, ad minutias & leuissima quæque etiam deueniens.

Culcitram igitur, quisquis es, si commodè proficisci velis, corporis tui longitudini conuenientem, lanâ vel floccis fultam, cum cervicalibusque linteis: capsam item ligneam, ac ferâ munitam, longam pedes sex latam tres, cui vt fulcro culcitram imponas, quæque ceteris tuis recipiendis rebus sufficiat, mercari ne negligas. Quatuor adhuc vel sena tecum feras indusia, absque collarijs, aut si nauis, simplicibus tantum

tum nequaquam rugatis. Tegumentum capitis, quo in naui utaris, laneum sit more nautico. Duo item linea, duoque lanca paria caligatum; duo calceorum: sudariola quoque, linteola, mappula, & mantilia aliquot haud negligenda sunt: quo facilius aduersus pediculos, aliaque sordes tueri te possis; quae si semel adhaerint, non facile excuties. Saponis etiam libram unam atque alteram emito; quo ipse, si opus fuerit, lauare indusia, linteolaque cetera possis. Etsi vero victum a Nauarcho emeris, nisi habeas quo stomacho fastidienti quandoque cibos, opituleris, non est quod ab eo aliove expectes quicquam, qui laboranti tibi subueniat: quisque enim hic quae sua sunt quaerit, sibi que commodare mauult, quam alteri. Proinde biscocti panis optimi libras viginti, vasculum vini melioris, quod stomacho conducatur, libras aliquot Veneta, vulgo *Bozzelai* dicta: cinamomi, gingiberis conditi uncias duas, aut tres, nucleos myristicas, caryophylla aliquot, aliaque stomachum corroborantia emere ne omittas: istaque necessitate tantum exigente utendum scias. Punica quoque mala, aurantia, citrea (quae in Corcyra. Zacyntho, Creta, Cypro, ac Tripoli abunde proueniunt, atque ad sitim extinguendam in primis oportuna sunt) conpare. Quia vero sepe penumerò nauigationi non assuetis, & maxime celiacis, ex ventre laborare contingit, huic morbo nisi in tempore medela quis adhibeat, in uitae discrimen ne incidat vel maxime verendum est: necesse igitur erit, ut de pharmacis, quae aluum mouent, tibi prospicias. In primis vero Sacchari libram unam, uarum passularum, quas pharmacopoei Veneti ad laxandum aluum componere solent, libras duas, itemque iolapij violati uncias tres, aut quatuor, quod aqua mixtum aduersus febres, atque aestum solis corpori summo opere conducit, coemas: quae quidem omnia in arca tua condere poteris. Vinum tamen architriclino, si fidum putaueris, committere licebit. Capsam vero vel scribae vel nauarchi opera loco commode collocari curabis: quam naui egressus, siue Tripoli. siue Arnicæ, Minoritarum custodiae relinquere tutum erit. Cum enim reliquum itineris Iassam usque actuariae naui conficiatur, capsam nihil opus est: sed ubi in Cyprum, vel Tripolim redieris, relictam in nauem inferre licebit. Quia tamen Venetae pleraeque naues in reditu ut plurimum adeo mercibus onustae sunt, ut vix Peregrinanti commodus pateat locus, ideoque in patulo ipsi quandoque haerendum sit, est re tua futurum puta, si Arnicæ capsam venundes; aut si in nauem recipi mauis, te duplo plus soluturum scias, quam antea solueras: quinimo a nautis (quorum singuli destinata & praescripta habent in nauibus loca, quibus ipsi proprias capsas collocant) locum aliquem, quo capsam reponas, conducas necessum erit: eam conditione, ut eam tibi ad libitum

vti li-

vti liceat; aut si locus non erit, capsæ alicuius vsûm redimas, quo cubare desuper, ac morari interdij noctuque liberum tibi sit, id enim nisi feceris, nullibi locus tutus erit; & tu acceptus nemini. Exulat quippe apud nautas plerumque omnis humanitas; nec vel tantillum commoditatis Peregrinanti concedendum putant, nisi pecuniâ redemerit. Si verò capsam nullam habeas, locus tibi à nautâ conducendus erit, quo collocare culcitram, illiusque capsâ condere cæteras res tuas, ac cubare desuper possis. Gausapinam seu stragulum habeas, quo te nocturno præsertim tempore tegas, & aduersus frigus noctisq; incommoda tuearis. Etsi enim in aditu ob Solis ardorem, æstumque nimium, vix eo indigeas; in reditu tamen, qui Hyeme plerumque contingere solet, carere eo nequaquam commodum erit; cum frigus, pluuia, ventique vbique ingruant: & nisi habeas quo te aduersus tot ærumnosi falli incommoda tueris, facilem in morbum incidis. Si cum Gallica nauis Tripolim perrexeris, Venetæ siquidem hoc tempore rarò eam urbem petunt, etiam si in aditu comparare tibi Gausapinam neglexeris, poteris iam eâ in urbe eam tibi mercari, & Massiliæ cum lucro vendare.

Vestis superior sit vilis, fordida, ac pannosa planè; aut si placet, obsoleta, stricta, non laxa, & ad talos vsque demissa, coloris cineracei, quo plerique Seraphici vtuntur. Cinctura etiam, ac capitis tegmen eiusdem conditionis. Ab interiori quoque, subligaculis puta, thorace, caligisque absit omnis ornatus, siue sericus, siue argenteus, aut aureus: omnia rudia sint, & vilia. Si enim ornatum aliquem vestium Turcæ, Maurive animaduertant, principem te virum, aut diuitem rati, insidijs & auanijs Turcicis obruent, quærentq; quo noceât, & pecuniâ extorqueant. Etsi verò in nauis quibusvis vti vestibus liceat, cum tamen adsint plerumque Armenij, Græci, Turcæ, aut Hebræi, qui ex vestium ornatu occasionem captare possent, vt te criminis alicuius apud iudices insimulent (inuident siquidem, atque odio habent Orientis populi vt plurimum Occidentales) nequaquam è re tuâ futurum arbitris ornatum aliquem vestium admittere: quinimò quo humilius, vestiaris, quove sordidioribus vtaris pannis, securius iter perages, minusque periculi tibi conciliabis. Viridis verò coloris vestimentis, limbis, fulcimentisve nequaquam vtaris: eiusmodi enim vestiri Christianos nefas esse putant Turcæ: cum solis Mahometæis, qui genus ad Mahometem referant, quive Mechanam Peregrinationem peregerint, id liceat.

Arma nulla tecum feras: cultello apud Turcas Maurósve in publico non vtaris: nam si ab ijs cum cultro conspectus fueris, per vim tibi eâ auferent; & si recuses, resistasve, verberibus, pugnisq; te excipiet.

††

Pecuniam

Pecuniam secreto loco conde: quātum habeas indices nemini: nec nisi noto, aut, quem tibi redditurum certò scias, pecuniam mutuò des; aliàs enim & amicum, & pecuniam perdes.

Tesseras collybisticas, vulgò literas cambij, vel saltem cōmendatias, ad mercatorem aliquem, siue Italū, siue Gallum, aut Anglū. Arnicæ vel Tripoli cōmorātem, tibi procura: quibus, si res exigat, vti queas: si nullis indigeas, oneri saltem, nec damno vlli tibi futuras existimā.

Vbi iam Venetā excessum naui, atq; in Cyprū ventum erit, de nauigio, quo in Palestinam transfreteris; suscipienda cura est. Hic Lectorē admonitū velim, si plures fuerint itineris comites, aliquem vt eligant, qui acri iudicio sit, Græcū item, Italicūve idioma calleat. Is si desit, qui ingenio ac rerum experiētiā præstet cæteris; quò rebus gerendis aptior esse possit. Si verò solus ferendo oneri par esse nequeat, collega illi detur, qui consilio iuuet, & operā. His pecuniā expendenda cōmittatur: Hi acceptum ferant & expensum referant: eā ratione ne Turcæ, Maurive, ac cæteri Orientales, si singulos in marsupium immittere manus videant, pecuniosos arbitrentur; adeoq; Turcicis auanijs vexent, pecuniā scilicet vt extorqueant. Mahometæi siquidē, atq; Orientales ferè omnes Occidentalium pecuniæ inhiant: studentq; per fas & nefas eorū euacuare crumenas. Electus præterea Iudiciarium cōsulem, siue Venetū, siue Gallū adeat, ac Minoritarū cōmendatione eius patrociniò in cōducendo nauigio vtatur. Is enim cū auctoritate eniteat, atq; omnibus & Christianis, & Mahometæis notus sit, de Nauarchi & nauigij cōditione securiùs inquirat & faciliùs de pretio naui cū nauiculario cōueniet. Animaduertat autē Peregrinans, ne cū Græco nauarcho cōtrahat, cū fidē pleriq; fallant, & Latinis in primis insensū sint; sed cū Syro potiùs, aut Mauro, Cōsuli noto: qui si Italicā calleat linguā, vti pleriq; solent, pro interprete esse poterit: sin minus, interpretes adhibendus erit, qui in itinere, quousq; in Cyprū, vel Tripolim redieris, comitetur, rebus cæteris opem ferat, necessaria procuret, singula diligenter cōponat, cū Cafararijs paciscatur, & omnium nomine, vbi opus fuerit, respondeat.

Pactum cum Nauarcho hac conditione fieri consuevit, vt peregrinantibus Iassam deductis, ipse in portu eorum reditum in diem decimum septimū, aut decimum octauum expectet: si in plures reditum differant, in singulos dies Cechinū Venetum exsoluere habeant: Reuersus cum rebus omnibus incolumes eò reducere, vnde eduxerat, teneatur; aut si quod damnum acceptum sit, suā id culpā non accidisse probare: quā de re etiam fideiussorem dare, & instrumento iudiciario obligare se ante profectiōem nonnunquam solet.

Nauli dimidium, vbi Iassam ventum est. Nauarcho soluitur; reliquum cū eò reuersus erit, vnde soluerat; nisi cum eo egeris, vt te Iassam

fam

fam solùm vehat: tunc enim integra solutio præstanda est. Nauli ratione expeditâ, cibaria si desint, aut non sufficiant, ab Electo in quindecim dies pro numero comitum comparanda sunt. puta carnis fassamenta, lucanicæ, ova, cocta omnia: nam coquere in nauigio nihil licet. Oleum item & acetum, vinum quoque, & aqua recens, dulcisq;, ac fructus recentes. Et si verò Iassæ portus à Salinarum statione, vnde plerumque onerariâ naui exceditur, ducentis tantum miliaribus, aut eo circiter distet, si rectâ nauiges; nonnunquam tamen, nisi secundo vento vela facias, decem, quindecim, viginti, aut pluribus diebus captare terram non licebit. cum non rectâ viâ altum petere, sed obliquâ ire necesse sit. In Cypro siquidem æstiuis temporibus vt plurimum Corus & Africus dominantur: quapropter retrocedendum est ad Caput felium, seu Gauata promontorium vsque, si tutò Iassam nauigare velis.

Annonam omnem, ne à nautis absumatur, capsę inclusam, & reliquas res in itinere vsui futuras, nauiculæ inferri Electus curet: maxime si cum Nauarcho pactum sit vt te reducat, vnde eduxerat. Cætera verò quibus ad necessitatem non indigeas, nec vsui tibi futura putaueris, comitum capsis (si tua nauigio illata sit) includere poteris: capsam tamē non in naui, etiamsi cum eâ te in Europam rediturum speres, sed apud Minoritas (apud quos cum in aditu, tum in reditu morari, victum emere, domicilio vti licet) relinquere tutiùs erit.

Caueas autem, cum alicubi stibistis, ne fructibus te ingurgites: nam damnosus sunt, & dysenteriam generant; ficus præsertim, angurix, & pepones: modicè autem sumpti non officiant; maxime si haustum vini superaddas. Ab aquæ etiam nimio potu, Tripoli præsertim, itemque vini, omnino abstineas: nihil enim in his regionibus est periculosius. Itaque si saluti tuæ consultum velis, sobrium assiduò te exhibe, atque omnem cibi potusque excessum caue.

Itineri iam accinctus, præter annonam & summè necessaria, vt indusium vnum atque alterum, cum collarijs aliquot, & sudariolis, nihil cura: nam si plurimis onustus sis rebus, summam in terrestri itinere senties molestiam. Hic demum te præmonitum velim, innumera ferè in maritimo itinere, quo Iassam pergitur, toleranda fore incommoda: præter nauis enim agitationem, quæ nauseam parit, ac cibos potumque stomachum continuò fastidire cogit, sub dio interdum noctuq; cubare necessum est. Nulla hic quies, nulla commoditas, nullum solatium: dolor, labor, & horror iugiter adstāt: sentinæ grauis putor, vomitantium & ructantium fætor, ac postico crepantium malus odor spiritum tibi præfocant: æstus diei, solisq; ardor vehementissimus, frigus item, ros, humiditas nocturna te excruciant. Nauticum genus, asperum

nimis & rigidum, neque ægris aut languidis amicum, sed inhumanum prorsus assiduò te vexat, affligit, opprimit. Immanes namq; barbari, & immites planè, quantumuis præ agritudine loco te vix mouere queas; attamen modò huc modò illuc discursitare, ac mutare sessionis locum sæpiùs compellunt: in imam carinam nonnunquam detrudunt, pedibus calcant, cõuicijs & iniurijs laceffunt, deridèt, cibaria eiam te inuito absumunt, & deglutiunt: quæ omnia æquo animo sustineas oportet.

Iassam vbi veneris, in portu hærendum erit, donec Ramensis accedat interpres: qui si absit, Bethleëmiticus aliquis aduocetur, linguæ Italicæ peritus, qui è nauigio te educat: quo nondum præfente, caue ex eas, ne Maurorum, Arabùmve insidijs (quorum plurimi in vicino litlore iugiter hærent, & quotidie suas exercent mercaturas) te temerè cõmittas. Facile enim, si non adsit, linguæ Arabicæ gnarus, qui te comitetur, laboranti opem ferat, reprimatq; barbarorum insultus, in discrimen incidas, quo te difficulter exemeris. Interpres hîc Mucharos (hoc est, asinorum atque animalium sarcinarios actores) itemque milites qui te Ramam vsque comitentur, adducit, de Caffarorum solutione, deq; cæteris in itinere obeundis curam gerit, eoq; comitante terrestre carpitur iter. Quisq; Peregrinantium asino hîc vehitur: pedibus incedere nulli licet. Asinis nulli sunt stapedes, nullum frænum, nullæ habenæ, nec sella, sed clitellæ tantùm prorsus incõmodæ: stapedes igitur sibi quisque conficiat, qui plerumq; ex asseribus fune adaptatis cõponuntur: quos asino non accõmodet quis nisi adscensurus iam: & vbi descenderit, receptos custodiat: id enim si negligat, surrepturos Mucharos, neque reddituros nouerit. Mucharis præter vecturæ pretium, quemadmodum & nautis, qui te Iassam vsque deduxerint, gratuitum donum (vulgò cortesiã vocant) vltro præstandũ est: quod si quis recuset, vel inuitum fustibus cogent vt soluat. Eadem & cæteris Mucharis (quorũ operã postea in conducendis asinis, in Bethaniã, Bethleëmã, alijsq; vrbi circũiacentibus locis inuisendis vteris) ratio est. Caue autem ne in itinere à reliquo comitatu longiùs te disiungas, nève præcedas: sed ducem, vel interpretem sequaris, eiusq; adhæreas lateri. Mahometzorũ quoq; cõmiteria equitando ne transeas. Santono aut Seripho obuio in itinere ex asino descendens honorem exhibeas. Urbem equo aut asino insidens ne ingrediaris, nisi vapulare à barbaris malis. Hoc præterea moneo, hoc amicè obtestor, humilè, modestum, cautũ circumspèctum vbiq; te exhibeas. Hierosolymis, aut alibi Turcarum in ditione solus ne incedas, aut diuageris, sed comitem tibi adhibeas Arabicæ linguæ gnarum, qui te vbiq; gradientem defendat, instruat, atq; opem ferat. De Christianã religione cum Mahometæo æquaquã dispures; nec in eos eorũve sectam inueharis; nullũ verberes; si

res; si illi te, vindictam ne sumito, sed æquo fer animo: secus enim si faxis, manifestum vitæ periculū incurres, aut magnā pecuniā salutem redimes. Nullum deride: cauillari cum aliquo caue: iocos & sales fuge; ad contumeliam enim omnia accipiunt, magis quàm ad leporem, vel vrbanitatem. Neminem aperto capite saluta; sed vulgarem illorum in salutando morem obserua; capite ad ventrem inclinato, manibusq; ad pectus appositis reuerentiam honestioribus exhibe. Messitas eorū non ingredi: fœminarum consortiū vita; easq; vel publicè incedentes, vel subdialibus sese pauimentis cōtinentes, nequaquam saluta, aut diligentius obserua: niqtare etiam, aut eas notare digitis omnino caue. Si quos ebrios obuios habeas, de viā decede. Curiosius mcenia, arces, munitiones, locaque publica lustrare noli: pedem nullibi firma, vt denotes aut describas quicquam quod publici iuris sit; suspiciosi enim cū sint Turcæ, Maurique, emissitium te rati in vincula illicò rapiunt. Tripudijs, festisve eorum publicis ne te intermisce, nisi Genizaro comite. Conditionem tuam nulli Orientalium aperi; præsertim si nobilis, aut diues sis; sed plebeium vbiq; hominem te simula: seruum si tecum adduxeris, tanquam fratre & comite vtaris; nec vllam operam ab eo in publico exigas. Liberalius nummos ne eroges: pecuniam enim profundere in partibus illis cum primis periculosum est. Nam si quis id faxit; illi Turcæ cæteri que Orientales spe lucri (cui vel maximè inhiant) magis insidiantur. Hispanum Germanūve, aut Italum ne te dixeris: sed si Italicam calleas linguam Venetum: si Gallicam, Gallum: si Anglicam, Anglum. hos enim ferunt; reliquos non item. Hinc etiam vel maximè tibi cauendum puta ab Hebræorum cōfortio, ne ex loquelâ tuâ cuias sis cōjiciant: nam cū varijs imbuti sint linguis, & Christiani nominis ofores maximi, facilè fiet, si te nec Gallicū, nec Anglum, nec Venetū sentiant, vt te pro coriphæo, & Osmanidarum hoste pessimi delatores suo cum emolumento denuncient. Venetis, Gallis, Anglisque, in onerariâ si adsint, beneuolum te præbe: quorum verò magis arridet conditio, quosve in itinere profuturos tibi arbitreris, horum amicitiam demerere, ac fide, officio, humanitate tibi deuinci. Orientis etiam Christicolis, si qui fortè in naui fuerint, vt plerumque contingit, facilè & benignum te exhibe: neminem eorū iniurijs laceffe, aut opprobrijs irrita. In eorum quoque contemptū de religione, ritibusque eorum sermonem ne misceas, ne quandoque tibi vbi in Cyprum, aut Syriam veneris, par pari referant, deq; illatâ iniuriâ acrem vindictam quærant: quinimò eorum potiùs tibi conciliare animos, ac captare beneuolentiam modis omnibus stude; vt si auxilio, aut adiumento tibi esse nequeant, damnum saltem non inferant, aut aliquo modo noceant. Orientalium Christianorum familiaritate in

Cypro aut Palestinâ licitè , quidem vti poteris ; nequaquam tamen eorum te fidei temerè committas , eorúmve suasionibus facile ne pareas ; & si vt Turcarum templa adeas , vrbium mœnia munitionésve lustras , extra urbem deambules , suadeant , hortentúrve , nequaquam obtempera : subdola siquidem gens est , & ad fallendum nota atque astu plerumque id faciunt , vt vitæ Peregrinantium insidiantur , incautos obruant , criminis apud iudices insimulent , deferantque innocentes ; pecuniam scilicet vt eliciant , & aliorum malo lucentur . Fateor quidem non omnes esse eiusdem conditionis : sunt enim qui faueant Occidentalibus , qui iuuent consilio , qui que vbi opus esse cognouerint , opitulentur aduenis : vt plurimum tamen inhumani sunt , & infidi , barbaro potius , quàm Christiano nomine digni .

Quod si vniuersam Palaestinam , Syriamque lustrare , atque vnà cum Christicolis Orientis sacra inuisere loca , & in primis Paschalis festi ceremonias , Orientalibus consuetas obseruare , varijsque eorum sacris , ritibusque ecclesiasticis intercesse desideres , in Augustum differre abitum licebit , nec opus est vt cum primâ discedas naui , quæ in Syriam nauiget . Cùm verò Venetæ pleræque onerariæ Alexandriam Syriæ in sinu Issico sitam urbem petant , ibidemque merces suas exonerent , illuc te conferas : inde verò terrestri itinere Genizaris comitantibus Aleppum pergas : quâ in vrbe hiemandum est , atque in proximum quadragesimale tempus differendus abitus . eo namque tempore innumeri panè Orientales vndequaue Aleppum confluent , sacro sese vt accingant itineri , ac Hierosolymam pergant ; Pascha ibidem suo quisque ritu celebraturi , eo præsertim intuitu , vt ignem sophisticum cœlestem ab Orientalibus creditum , à Græcorum Patriarchâ enundinentur . Quo quidem comitatu tutò proficisceris , si habitu mutato , Armeniorum vel Syrorum more vestiaris , Armenioque vel fido alicui Maronitæ , qui tutelam tui patrociniumque suscipiat , commenderis . Syriæ præcipuæ vrbes hoc itinere , Apamia , Emesa , Damascus , aliæque , ac Palaestinæ regiones omnes , viginti plerumque dierum spatio lustrantur . Vbi Hierosolymam eo comitatu veneris , tribus vltimis sacrae hebdomadae diebus Domini Sepulchri Templum , aliæque vrbis Hierosolymæ sacra loca penetrare , & inuisere vlla absque tributi solutione licitum erit : quini mo ad ripam Iordanis fluuij , in quo Christus à Ioanne baptizatus est , cõcurrentibus vndique Christianis Orientalibus , liberè accedere poteris , cùm aliàs sine maximis impêsis , & Genizarorum comitatu nequaquam liceat . His ad sua redeuntibus , Aleppum repetere cõmodè licebit . Eodem panè modo , & tempore , si cum Gallicâ naui , aut Venetâ
 è Cy-

AD LECTOREM.

è Cypro Tripolim accedas, terrestri inde pariter itinere in Orientalium Christianorum comitatu Hierosolymam pergere; eademque quâ ventum est viâ, redire Tripolim commodè poteris. Si verò hîc comitatus tibi non arrideat, nec è re tuâ futurum arbitreris, Orientalium fidei te committere, primam è Veneto portu Alexandriam Syriæ nauigandi occasionem ne negligas: inde verò Alapiam pergas: mox reliquum terrestre Hierosolymam vsque absoluturus iter. Solus tamen viam ne ingrediaris: sed Genizaros tibi adhibe comites, qui te ducant, reducantque. Hi nocturno plerumque tempore, Arabum grassationes æstumque diei veriti, iter hoc conficiunt: quod quidem maximè dispendiosum est, & periculis plenum, Arabumque excursionibus (quorum manus rarò equidem effugere datur) in primis infestum. Hæc sunt, Amice Lector, quorum te præcipuè admonitum volui: quæ æqui bonique consulas. Plura adferre potuissem: sed ne nimius videar cætera tibi indaganda relinquo. Vale.

IOAN.

I

IOANNIS COTOVICI
V L T R A I E C T I N I
I T I N E R A R I I
H I E R O S O L Y M I T A N I
E T S Y R I A C I

LIBER PRIMVS.

Maritimum iter à Venetis Iaffam vsque
continens.

C A P V T I.

*Ex Venetijs difceffus. Primùm mari difcrimen ma-
ximum. In onerariam adfcenfus; eiusq; conditio,
ac horrida mox procella.*

ANNO à partu Virgineo CIO. IO. XCVIII.
quarto Nonarum Sextilium, qui dies erat
Dominicus, summo manè, cœlestibus pri-
mum refectus dapibus, & salutari sumpto
in Diui Marci Basilicâ Viatico, ex vrbe dif-
ceffi Venetâ; cymbamque meritoriam, vul-
gò *Gondolam* vocant, quatuor instructam
remis, conscendi, quæ ad onerariam duce-
ret, quâ cum Cyprû petere proposueram.
Hæc (cui nomen *Nanafarra*) inter ceteras
maxima, quippe quæ cupatum sexcentarum supra mille pondus de-
portare asserebatur: cupas vero singulas ponderis millelibratum com-
putant Veneti, Cyprum & Alexandretam Syriæ profectura, Meta-
manci portum non ita pridem exierat, atque anchoras iecerat in sta-
tione, quam vulgus Italûm *Pel'orosso* appellat. Distat is locus à portu
circiter sex millia passuum: vbi omnes præcipue magnitudinis naues,
quò commodius mercibus onerari queant, statiuum locum habent.
Diui itaque Nicolai portu, aliàs à duabus arcibus vtrimque positus Ca-
strorum dicto, egressi, vbi ad quartum milliare ventum fuit, iam vicini
onerariæ nauis: ecce vehementi eoque subitario ex aduerso prorumpente

A

pen-
te

pente vento, progredi ulterius prohibemur. Obluctantur nautæ, ac vel inuitis ventis pergere, ac iter cœptum perficere conantur. Vbi verò iam nimium intumelcentibus vndis frustra desudare se vident, nec quicquam proficere; cedere tandem, & auersa prora portum repetere, non sine summo discrimine sunt coacti. Terrebat nonnihil infaustum adeò principium: neque tamen despondebam animum; quinimo meliora sperans, diuinòque confisus numini, quarebam occasionem maioris nauigij, quo rursum me mari committerem, ne incassum eo die tererem tempus. Cogebat tamen per horam vnam atque alteram, cum ventorum interim fremitus furiosus auergeretur, nec esset qui se aduersantibus ventis committere auderet, in portu subsistere. Tandem lembo (Peotam dicunt Veneti) octo instructo remis, atque ad onerariam properanti, me credidi: de nauo cum Nauarcho cõueni; rebusque meis è cymbâ in nauigium transpositis, remis iterum portu egredimur. Vix autem miliario à portu peracto, dum furibundo obnitimur Æolo, tumentesque sulcamus vndas, in nouum discrimen incidimus: rupto namque præ nimio ventorum fremitu ferro temonis, fluctibus penè obruimur: tantumque haurimus aquæ, deficiente gubernaculo, vt vix euadendi naufragium superesse spes videretur; ac nisi summâ industriâ & diligentiâ temonem iam quasi amissum nautæ recuperassent, actum erat de nobis. Perterriti idcirco nautæ de reditu cogitant, ferri in primis reficiendi causa: temonem interim funibus ligant, & firmant, aquam exhauriunt; ventoque in puppim capto, portum secundò repetimus: Vbi toto eo die, ventis interim furētibus, & impredientibus abiturum, hærendum fuit, Mediâ verò nocte subsequenti, cum iam ventus aliquantulum conquiesceret, tranquillumquæ se redderet mare; rursus iter suscipimus, ac remis mare ingredimur, feliciori quidem euentu: sub ipsum namque diei crepusculum ad onerariam peruenimus.

Erat Nauarchus (quem Patronum Veneti nominât) *Baptista Tagierus*: tabellio autem seu scriba *Alphonsus Zilius*, vterque Venetus. Scribæ quidem apud Venetos merces omnes assignantur, qui eas in codicem redigit; de nauo mercium, ac nauigantium respondet, estque secundus à Nauarcho, eoque inuito nemo in nauem recipitur. Hic igitur statim, vbi nauem conscendi, de nauo quærit; vt soluam expetit: ego quantum alij se daturos promiserant, soluturum polliceor. Ille verò nil mihi cum ceteris, velle se decem Cechinos aureos, quos nisi pendam, naui exire iubet: putabat etenim, quòd alienigena essem, me metu concussum, iniquæ suæ obtemperaturum exactioni, sua tamen ipsum fefellit opinio: syngraphum siquidem, quod à Clarissimo viro IOANNE NANO nauis auctore seu domino acceperam, quo cum antea de nauo sex ducatorum Venetorum conueneram, ipsi obtuli: id vbi vidit, obstruit; mirum sibi videri tam vilipretio me pepigisse ait: dominum quidem donare suum

suum

suumeuilibet posse: sibi autem hoc non licere. Ego verò è re meâ futurum ratus, si me homini insinuarem, verbis eum demulcendum statui: captare id circo beneuolentiam, addere officia, & prædicare ipsius fidem cœpi: quippe quem suo functum munere, nec humanitatis prætermisisse officium, ac sui heri, non aliorum inuigilare commodis oportuisse dicerem. Hisce alijsque blandis verbis hominem adeò deuinxit, ut benignum deinceps & beneuolum omnino se mihi toto itinere exhibuerit; statimque loco satis commodo capsam, measque res omnes à nautis collocari iusserit.

Primum atque illuxit dies, qui tertius Nonarum Sextilium erat, Peregrini, ut ex habitu me itineris comitem futurum cognôrunt (tunicâ etenim cinerea ad talos usque pendente indutus eram) gratulati aduertum, salutarunt humaniter. Præter Franciscanos numero decem, duo aderant Peregrini, viri religiosi, alter Lusitanus præbyter, alter Italus, ex Marcâ Anconitanâ, ordinis Eremitarum Diui Hieronymi monachus. Cum Lusitano ante aliquot dies forte fortuna Venetijs in Marciano foro mihi obiuo amicitiam contraxeram: ceteri ignoti profus, excepto Vicario Hierosolymitano, Minoritarum duce: qui ut erat vir summæ humanitatis, de rebus in itinere necessarijs paulo ante benignè admodum me instruxerat. Aderant quoque in nauî præter Italos, & Dalmatas, ac nautarum cateruam numerosam, variarum gentium mercatores plurimi, Turcæ, Persæ, Syri, Armenij, Indi Græci-que: dixisses te urbem non nauem videre; tanta quippe aderat hominû multitudo, tanta gentiû diuersitas. Videre ibi erat & viros, & fœminas nobiles, & plebeios, senes, & pueros, sua quemque lingua sermocinantes, in varias classes & cubicula diuisos.

Hæsimus autem ea in statione toto biduo, Venetos quosdam patrij ordinis in Cretam magistratus ineundi causâ à Senatu ablegatos, expectantes. His tertio demum die in nauem receptis, nautarumque mox habita recensione, cum sol iam ad occasum vergeret, vela præparari iussit Nauarchus: ventus siquidem se nostro itineri non alienum exhibere videbatur.

Horâ itaque primâ antelucanâ insequentis diei, ipsis nempe nonis Sextilibus, anchoras eruimus, vela ventis damus; ac spumas salis naue secantes, iter aggredimur, flâteque Vulturno altum petimus. Ad quintam tamen inde horam tanta repente malacia extitit (quam nautæ *Bonazzam* vocant) ut in alterum nos usque diem retineret ociosos; vix enim quicquam proficitur, placidum ventis cum stet mare. A Meridie rursus Euro austerâ prorâ insurgit: vnde non sine ingenti molestia obliquâdo cursum, reliquum diei, noctemque proximam transegimus. Orto iam sole, Pyranum Istriæ oppidum eminus se nobis conspicendum præbet. Nautæ se nihil aduersantibus ventis posse proficere cum

A 2

viderent

I. COTOVICI. ITINERARIUM

viderent, Istriam versus iter capiunt; haud procul à Pyrano anchoras iaciunt: ibidemque per noctem (cum ventus magis ac magis intumesceret) subsistimus. Interim ex Franciscanis quidam febre correptus, scapham in Continentem trajicitur, & ne aliis impedimento sit, ac suae magis salutis consulat, in proximum Istriæ monasterium, ut se conferat, à Vicario, literis additis, iubetur. Primo diluculo sublatis anchoris velorum iterum pandimus alas; ac zephyro leniter spirante, Istriæ littus legitimus; ventoque licet exiguo, secundo tamen, velificamus.

Sexto Id, Sextil. Ciuitatem Nouam, & Parentium, Istriæ vrbes maritimas, itemque Orfarium oppidum, vento utcumque placido prætergredimur. Mediâ nocte subsequenti horrida procella oboritur: erumpunt nimbi, tonitrua, fulmina: aberamus autem à continenti non plus vnde decim millibus passuum: vnde & maius instare periculum videbatur. Verebamur enim, ne vis procellæ ex improviso subortæ in vada cæca, scopulosque propinquos impelleret nauem: & nisi summâ celeritate vsi fuissent nautæ, vix vela collegissent. Sequiebant ab alto rabidi fluctus, mugiebat à profundo pelagus, vndarum cumuli spondas interdum superabant; modo à puppi, modo à prorâ tumidissimâ procellarum rabie concutiebamur, omnia plena metu, horrenda omnia. Nauis quoque, licet velis contractis & demissis, adeò vi ventorum in latus dextrum ferebatur, in quam partem etiam malus procumbebat, ut nonnunquam à tumescentibus vndis superari videretur: quapropter Nauarchus veritus ne ventorum rabie malus disrumperetur, atque inuenteretur nauis, secures præparari à nautis iussit, quo instanti periculo præsto essent, & si opus foret, malum præciderent. Quartâ tandem horâ, languescente paulatim vento, periculum euasimus: velis tamen demissis, totâ eâ nocte nauigauimus. Dura quidem hæc nobis nauigandi visa initia: verum spes diuini auxiliij nos pascens, ad hæc & maiora ferenda & subeunda accendebat animos.

Postero die pleno sulcantes æquora velo, ventis vbique propitijs, Ruignum, Polam, & extremos Istriæ meridianales scopulos, vulgò Phanatica promontoria à tergo reliquimus: totoque Istriæ littore abrafo, Phanaticum ingredimur sinum. Priusquam tamen institutum profequamur iter, pauca, quæ de Istriæ situ, fertilitate, & conditione nobis innotuere, cum aliàs eam perlustrauerimus, annotare non absolum duximus.

CAPVT. II.

Istriae Prouinciæ, urbiumque in eâ & oppidorum descriptio.

EST Istria Italiae Prouincia. Plinio decima, à Neotericis decima nona & postrema habita, ab Istro duce, à Iano Italiae rege illuc missa.

HIEROSOLYMIT. ET SYRIAC.

vt auctor est Carø, vel vt alij volunt, Plinium sequenti ab Istro flumine Lib. 3. ca. 18.
 hodie Danubio, nomen sortita. Incipit à Formione amne *Risanum* ho- Lib. 3. ca. 17.
 die vocant Itali, pertinetque vsque ad Arsiam flumen, & tanquam pe-
 ninsula, inter duos posita sinus, Tergestinum, & Phanaticum, in Adria-
 ticum excurrit mare. Latitudo, auctore Plinio 40000. passuum, ambi- Lib. 3. ca. 18.
 tus 122000. continet, à septentrione habet Iapides, seu Alpes, quæ di-
 uidunt Carniam & Pannoniam ab Italia: ab occasu Firmio est, & pars
 maris Adriatici: à meridie finitur Adriatico: ab oriente Illyrico iungi-
 tur; à quo Arsiâ flumine dirimitur; qui in Phanaticum sinum, hodie à
 multitudine cadauerum, quòd frequentibus ibi tempestatibus plurimi
 submergantur, Carnarium vel Quarnerium dictum, labitur. Venetæ
 reipublicæ maiori ex parte subdita est; pars Austriacis paret. Quæ Ve-
 neti iuris est, annuis magistratibus. à magno Consilio (vt appellant) eò
 missis, administratur. Regio est fertilissima, in vberes amœnosq; colles,
 ac mitia montana, planitiesque amplas culturæ aptissimas distincta.
 Siluis quoque cæduis, maximè apud S. Vincentium, copiosa. Ferax vi-
 ni, & olei, vtriusque præstantissimi. præsertim olei, quod cum Venafrano,
 vel quocunque alio laudatissimo conferri possit: pascuis vberissima,
 & armentis diues. Fructuum hic omnis generis maxima copia. Mare et-
 iam piscibus abundat; cum maritimæ oræ sinuosissimæ, & tourtuosæ
 pleræque sint. Sal quoque magna quantitate in maritimis colligitur,
 non modico reipublicæ emolumento. Frumentum non omnino na-
 scitur multum, vtrum soli naturâ, an hominum negligentia, atque in-
 curiâ, certi quicquam quod asseram, non habeo; putauerim tamen ho-
 minû inertia, vel infrequentia potius, quam soli conditioni adscriben-
 dum; vel eo magis, quod inculta pleraque & deserta iaceant maritima
 præsertim loca, amœna licet & feracia. Incolæ in aëris intemperiem,
 continuos morbos, & febres, quibus debilitari se aiunt, quo minus a-
 griculturæ operam date valeant, rejiciunt. Id quidem re ipsâ comperi,
 cum illic agerem, omnes ferè maximè maritimos, huidos, pallidos, ac
 macilentos brevi tempore effici, ac subeunte morbo maturius extin-
 gui. Accepi etiam à viris fide dignis, Senatam Venetum exteris qui-
 busque, Reipublicæ tamen subditis, qui colendæ telluris voluntate
 ducantur, sedem in Istriâ, atque agros ad colendum concedere, & cõ-
 cessisse iam dudum gratis: nullos tamen, quod aliorum periculis terre-
 rentur, præter Cyprios, Græcosque perpauços, conditionem acce-
 ptasse: maluissè enim his emolumētis carere, quàm immaturæ mortis
 præsentissimo periculo se objicere. Multa oppida ac ciuitates conti-
 net prouincia; infrequētes pænè omnes, præsertim maritimas. idque
 ob aëris intemperiem, & inclementiam, vt memorauimus Præstat ce-
 teris Iustinopolis, totius Istriæ primaria, & caput, à Formione distans
 quinque millibus passuum, quam Istrii populi, Illyrico tumultu, ex

Continenti in iusulam olim Ægidam, postea Caprariam, vel ut alij volunt Pullariam nomine, fugientes, condidere, & in gratiam Iustini secundi Imperatoris Iustinopolim dixere. Cuius rei vel maximè fidem facit insigne vetustatis monumentum in memoriam Iustini Imperatoris marmori, incisum, his verbis:

D. N. CÆSAR IVSTINVS P. SAL. PIVS FOELIX VICTOR AC TRIVMPHATOR SEMPER AVGVST. PONT. MAX. FRANC. MAX. GOTH, MAX. COS. IIII TRIB. VII IMPERATOR V. CONSPICVAM HANC ÆGIDIS INSVLAM INTIMI MARIS ADRIATICI COMMODISS. INTERIECTAM VENERANDÆ PALVDIS SACRARIVM QVONDAM ET COLCHIDVM ARGONAVTARVM PERSECVTORVM QVIETEM OB GLORIAM PROPAGANDAM IMP. S. C. IN VRBEM SVI NOMINIS EXCELLENTISS. NVNCVPANDAM HONESTISS. PPP DESIGNAVIT FVNDAVIT C. R. P. Q. ET GENTE HONESTISS. REFERTAM.

Hodie vrbs *Capo d'Istria* vulgò appellatur, & ligneo ponte Continenti iuncta, arce *Leonina* nomine mediocriter munitur. In ea magistratus Venetus titulo Prætoris, quem Potestatem Veneti appellant, residet: estque ciuitas utcunque frequens, & episcopali sede insignis. Post hanc Pola, dein Parentium, tum Ciuitas Noua, maritimæ omnes, & episcopatu nobiles. Harum vetustissima & nobilissima est Pola, Istriae, & Italiae urbium postrema; à Colchis (ut multi putant) condita. Hæc Romana facta colonia, & Pietas Iulia appellata, ut Plinius notat, in eum modum postea excreuit, ut inter primarias Italiae vrbes annumeraretur: cuius rei testimonium facile etiamnum præbent præclara multa & illustria antiquitatis monumenta; quæ temporis iniuriâ haudquaquam consumi potuere. Extat omnium, quæ in Italia sunt, pulcherrimum Amphitheatrum, integrum prope & illæsum, solis deficientibus gradibus, quos ligneos olim fuisse multorum opinio est. Vetustissimi item Theatri ampla vestigia, epigraphæ, & epitaphia frequentissima, ac peruetusta: è quibus vnum atque alterum in studiosorum antiquitatis gratiam hic adicere placuit. Prope Rattam vrbs portum arcus visitur triumphalis, ordinis Corinthij; in cuius fronte supra absidem in ipso nempe zophoro, cui A. pro signo dedi, hæc legitur pedalius literis inscriptio.

*Strabonib. s.
Lib. 4. c. 15*

SAL VIA POSTVMA SERGI DE SVA PECVNIA.

Singulis item pedestallis siue stilobatis superioribus sequentes insculptæ sunt inscriptiones, in dextro nimirum B. litera notato.

L. SERGIVS C. F. ÆD. II. VIR.

L. SER

HIEROSOLYMIT. ET SYRIAC.

7

In medio C. litera signato,

L. SERGIUS L. F. LEPIDUS ÆD.
TRI. MIL. LEG. XXIX.

In sinistro, cui litera D. pro nota est,

C. SERGIUS C. F. ÆD. II. VIR QVINQVE.

Iuxta Amphiteatrum sepulchrum visitur tali inscriptione.

MANILIA PAUL. DE PATRIMONIO SVO SIBI ET AVRELIO
COMPATRI SVO DOMVM ÆTERNAM POSVIT.

Aliud ibidem.

VLPIÆ ATHENIA DVL. HERACLI. PA. SOCR. B. M. P.

Iuxta ædes Pontificias.

IMPERATORI CAES. PIO FELICI INVICTO AVG.

In cathedrali Ecclesia.

M. BARVIUS SOTER BAR. ASCLEPIADORÆ FILIÆ
PIENTISSIME.

Apud S. Ioannem.

MARCO LVRIIO HIALISSO PATRONO ET LVRIÆ LIB.
ET M. LVRIIO ZOSIMO M. LVRIUS ZOSIMVS LIB. F.

In sacello Octavianus Augusti.

ROMÆ ET AVG. CAES. INVIC. F. PAT. PAT.

Apud S. Germanum.

I. O. M.

C. IVLIUS CHRYSOGONUS EX VOTO FECIT.

Apud

Apud S. Vitum.

AVR. SOTER ET AVR. STEPHANVS AVR. SOTIRIÆ
MATRIPIENTISS. RELIG. LVCIF. METVENTI.

In horto apud S. Stephanum.

AVID. MAXIMINA DOMVM ÆTER. V. S. P. SI QVIS
ALIVD CORPVS SVPERPONAT DET FISCO
CCC. MILL.

In æde diui Matthæi.

POLÆ SEX. PALPELIO P.F. VEL HISTRO LEG.
TIB. CLAVDII CÆS. AVG. PROCON.

Iuxta ædem diui Matthæi.

C. HELVIVS IVLIANVS IVLIAE FORTVNATÆ CONIUGI
GASTISS. ET INCOMPARABILI SPLENDIDISS.
ORDO AQVILEIENSIVM.

Apud S. Martinum.

IVLIÆ CHRYSANTIDI ANN. XXX. MEN. III. D. XXXIX.
LVSIDIENS NVS NESTOR AVG. POL. CON. INCOMPARABILI
CVM QVA VIXIT ANN. XVI. SINE VLLA QVERELA B. M.

Iuxta ædes Pontificias.

MAX. TRIB. P. VI. CON. II. P. M. AVRELIVS MENOPHILVS
ORNATVS IVDICIO EIVS EQVO PVBL. SACERDOS TVSCVLA-
NVS ÆDIL. POLEN. CVM MENOPHILO PATRE LIB. AVG. N. N.
EX PROCVRAT. INDVLGENTISS. L. DDD.

Apud Pratum magnum.

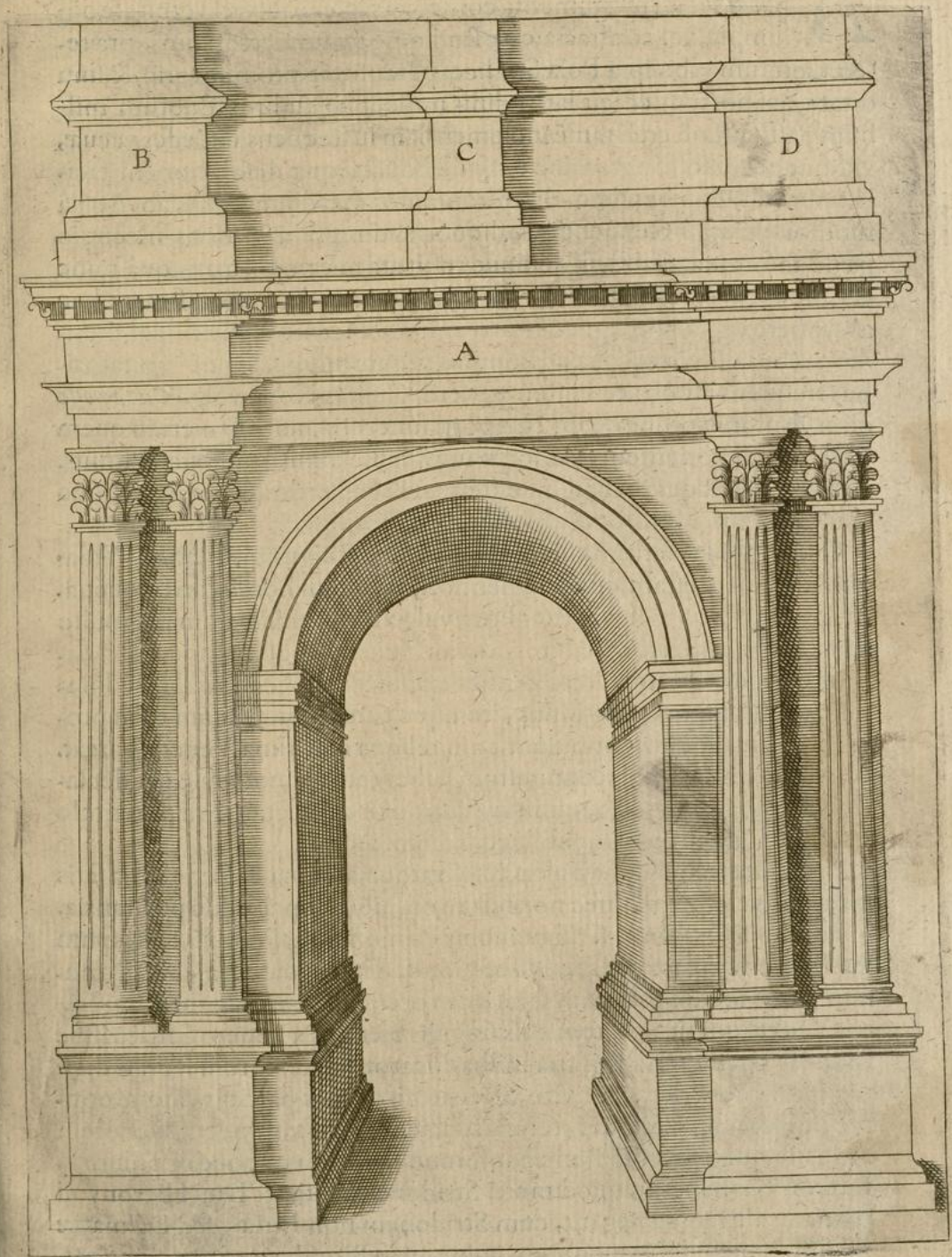
DONAT. AVG. LIB. ET ANNIA PRIMITIVA HANC SEDEM
FRVCTVM LABORIS SVI VIVI SIBI
POSVERVNT.

His addidimus & faciem arcus triumphalis, vt inde eius forma le-
ctori magis innotefcat.

Alia

HIEROSOLYMIT. ET SYRIAE.

B

Alia

ALia præterea multa vetustatis indicia, inscriptiones varias, æ
prisci seculi monumenta conspicias, pleraque vel vetustate cō-
sumpta, vel contracta; quæ studio, ne tædio Lectori sim, præte-
reo. Cæterum vrbs ipsa Pola situ licet per amœna, promontorio, & sinu
ditata, qui portum efficit latitudinis mille, longitudinis duorum mil-
lium passuum: ob cœli tamẽ inclementiam infrequens est, ædes vacuæ,
viæ quoque publicæ gramine passim obductæ: quæ desolationem faci-
lè testantur. Sæpius autem direptionem & excidium passa, ab Attilâ
funditus diruta, à Genuensibus aliquoties direpta, à Venetis incendio
pænè absumpta, ab iisdem denique restituta in eam formam, quâ nunc
cernitur, redacta est. Parentium vulgo *Parento* vrbs antiquissima, hac
ætate per exigua, portu gaudet satis amplo, & securo; ventis licet meri-
dionalibus obiecto. Aquæ ad hominis potum indigens, nec habitatori-
bus frequens est, ob aëris intemperiem. Ciuitas Noua vulgo *Citta noua*
olim *Æmonia*, prope quam Nauporti sunt ostia, nunc *Quieti*, in quem
ex Alpibus exorientem, Argon nauim fuisse dimissam narrat Plinius.
Vrbs est nequaquam tuta, nec frequens: cœlo namq; subiacet iniquo
& inclementi. Hinc incolæ plerique morbofi.

Petr. Iustin.
Hist. Ven. li. 5

Lib. 3. ca. 17.

Inter oppida maritima Arupinum, hodie Ruignum, *Ruigno* & *Vma-*
gum cæteris præstant, cùm clementiori cœlo, tum hominum frequentiâ.
In Arupino agro marmor exciditur, vulgo *Istrianum* dictum, in multo
apud Italos, præsertim Venetos, pretio. Huius oppidi fœminę, quod na-
turæ arcanum arbitror, ferè omnes claudicant. Accedit adhæc *Pira-*
num, cuius supra meminimus, itemque *Orfarium*, vnicum eâ in pro-
uinciâ Pontificij iuris oppidum, cùm reliqua maritima Venetis pareât.
Id exiguum admodum & angustum habet territorium, cœlo gaudet sa-
tis benigno, & præsidio munitur, Pontificis magistratu Præfecti titulo
in eo ius dicente, & rempublicam administrante.

In mediterraneis sunt *Buleæ*, & *Montona*, amœna & frequentia satis
loca, aëris clementiâ, nec non rerum omnium copiâ valdè præstantia.
Relinquo *Digranum*, *Grisignanum*, *Primontium*, *Portulâ*, & *Raspum*
seu *Rasponum*, non spernenda oppidula. Excellit vbertate soli, & no-
minis celebritate *Raspum*; præsertim opimos ob prouentus magistra-
tus Veneti, qui titulo Prouisoris singulis biennijs à Veneto Senatu illuc
mittitur, & quotannis tria millia ducatorum aureorum lucrari dicitur.
Hinc prouectæ ætatis viris, & senatorij ordinis patritijs, atque opti-
mè de Republicâ meritis, tenuioris tamẽ fortunæ, quo rem auctiorem
reddant, magistratum hunc conferunt. *Sdrigna* quoque oppidum in
interioribus habetur, quod multi *Stridonem* putant, *Diui Hieronymi*
patriam: alij tamen negant, cum *Stridonem* non *Istriae*, sed *Dalmatiæ*
oppidum fuisse velint: quorum opinionem *Blondus* acriter impugnat.
Ruigno paruæ aliquot insulæ adiacent, *Brionides* appellatæ, lapidum
fodi-

Ital. illustr.

fodinis per celebres: qui Istriani dicti, ingentes exciduntur, & Venetias delati, ad publica & priuata exstruenda ædificia, in maximum ciuium vsum, & Reipublicæ commodum cedunt.

Tres præcipuos habet Istria fluuios, Formionem, Arsam & Nauportum. Formio nunc Risanus, iuxta Piranum, Nauportus, qui & Ister hodie Quietus, prope Ciuitatem Nouam in Adriaticam excurrunt mare. Arsa vltimus Italiae terminus, in Fanaticum sinum se exonerat.

Inter Istriæ montes famâ & nominis claritate antecellit Mons maior vulgò dictus, altitudine nubes scindens, & nauigantibus longè conspicuus, rarissq; simplicibus, seu medicæ virtutis herbis per celebres.

Istorum ingenia mirum in modum mitia, atque ad humanitatem maximè prona sunt, ad literas quasi à naturâ facta, & nisi vt plurimum paupertas obstaret, summi & præclari viri inde prodirent: nam ad quodcumque literarum genus se conuerterint, summam in eo laudem & gloriam consequuntur. Venetis autem legibus viuunt; & à magistratibus Venetis per vrbes atque oppida dispersis reguntur. Crebra eorum apud historicos fit mentio. Liuius gentem feram appellat, & durata laboribus corpora, eorundemque tolerantissima. Lucius Florus Lib. 2. castris C. Manlium exuisse tradit: sed dum prædæ opimæ incubarent, vinoque sepulti in ludos verterentur, iam partam victoriam cum sanguine & vino reuomuisse. Strabo pugnaces vocat, & ab Augusto Cæsare tandem expugnatos ad vnum omnes scribit. Sabellicus multa olim cum aduersus Romanas legiones, tum Venetos forti & excelso animo gessisse narrat. Sed iam satis de Istria: Iter nostrum prosequamur. Lib. 7.

CAPVT III.

Phanatici sinus, Vscoga gentis, insularumq; in Adriatico mari occurrentium, nec non & urbium maritimarum Illyricæ oræ ad Venetos spectantium descriptio.

PHANATICVS siue Phlanaticus sinus à Phlanatibus Illyrici populis, vt Plinius autumat, nomē habet, Melæ Polaticus hodie *Culphus* Lib. 3. ca. 10. *Quarnerius* vel *Carnarius* à cadauerum multitudine dictus: cui priscum nomen respondere aliqui putant, quasi à tempestatum frequentia, atq; (vt ita dixerim) insaniâ *Fanaticus* appellatus fuerit. Est siquidem procellis & tempestatibus valde obnoxius, ac nautis idcirco vel maximè formidabilis: longitudine sexaginta millia passuum, latitudine quadraginta continens. Eum vix eramus ingressi: ecce aduerso murmure mox intonant venti: dumque renitimur, & nunc sursum, nunc deorsum iactamur gurgite vasto, vix tertio demum die periculosissimum illum maris tractum non sine ingenti molestiâ & tædio traiecimus. Interim insulas Niam, & Sansegum, Chersum, item & Orfarum, antiquis Cre- Strab. lib. 7.

psam, & Apforum, vel vt alij volunt Absyrtides, ab Absyrto Medæa fratre crudeliter ibi ab eâ necato, appellatas, præterlabimur.

Sunt hæ insulæ Veneti iuris omnes: quarum duæ priores desertæ omnino, & inhabitatæ, ac pecoribus magis quàm hominibus frequentatæ, pro pascuis vsui sunt. Reliquæ duæ & frequentiores & cultiores, sibi contiguæ hærent, solâ fossâ eaque manu factâ diremptæ, ponte ligneo vtramque insulam coniungente. Circuitus centum quadraginta millium passuum est. Diues vtraque vberissimis pascuis. Abundant propterea carnibus, lacticijs, & lanâ: vini etiam vtcunque feraces, ac syluis cædis copiosæ: ex quibus materies ad fabricandas triremes commodè Venetias asportatur. Frumento tamen (vti & reliquæ Adriatici maris Insulæ) omnino indigent. Duas tantum continent vrbes, sic satis munitas, eiusdem, cuius & insulæ, nominis. Ossarum ob populi frequentiam, & cæli clementiam Episcopali eminent sede, vtriusque licet vtatur Antistes titulo.

Tertio id. Sextilis, vento in puppim flante præternavigamus in Insulas Vetiam, seu Vegiam, vel Veglam, veteribus Curcitam vel Curiætam, Arbam item, & Pagum, rupemque altissimam à formâ Pomum nuncupatam, falconibus celebrem. Hæc in medio maris Adriatici sita, æquali vtrimque distat spatio. Sunt & hæ insulæ Venetis subiectæ, situ amœno, vino, leguminibus, & armentis abundantes, frumento non itè. Cæteris frequentior est Vegla, cuius ambitus octoginta milliaria complectitur; habetque urbem cognominem, & portum satis commodum, Notho licet subiectum.

Arba triginta milliarium circuitus est: continetque oppidum sic satis frequens, portu verò caret.

Pagus centum & decem millia passuum ambitu suo continere dicitur, situ oblonga & stricta. Oppidum habet non ita frequens. Salis autem copiâ (qui in ipso littore colligitur) abundat.

Singulis hisce insulis magistratus Venetus Comitibus titulo in iure dicendo præest. Quod verò infrequentiores sint, ex eo maximè causari multi purant, quod continuis piratarum depredationibus obnoxia habeantur, & in primis quotidianis ferè Vscochorum excursionibus infestentur. Sunt autem Vscochi diuersis ex nationibus collecti, Haidones, Morlachi, Martelossij, Chimaritæ vel Chimariotæ à Dalmatis appellati. agreste admodum, & ferox genus hominum, syluis & nemoribus prædandi causa affectum, durum & velox, indomitiq;ue vigoris, aduersus omnes cæli iniurias, & in omne belli facinus paratum. Nudis pedibus, aut tantum carbatinis, (Itali *Opanchos* vocat) per rupes & cautes confragosarum vallium, asperrimorumque montium crepidines, caprearum more, mirâ celeritate discurrunt. Sagittis & fundis, aut sclopetis eminus, cominus autem præpilatis quibusdam sparis, parisque

paruisque securibus in hostes vtuntur. Morlachiaë montes & Dalmatiaë scopulos passim inhabitant. Nobiliores tamen & ditiores (quò securiores sint) Seniam Illyrici continentis urbem, Austriaëis parentem, velut tutissimum contra hostes propugnaculum incolunt: in qua & præcipuam belli sedem hætenus fixere. Piraticam præterea exercent, suisque myoparonibus vltro citroque vagantur, ac prædationibus pelagus omne vicinum, insulasque adiacentes infestant, Turcis & Iudæis in primis infensi, nec Christianis quandoque parcentes, maximè Venetis.

Insulis hæc, scopulisque Sancti Stephani, Coronatâ, Liguri, Soltâ, aliisque superatis, Iaderam quoque, & Sicum, seu Sebenicum Illyrici continentis vrbes, Venetis pariter parentes fascibus, eo die præteruecti sumus.

Est autem Iadera (Veneti *Zaram* vocant) ciuitas vetustissima, Dalmatiaë metropolis, in littore maris sita, formâ oblongâ quadrangulari, muris lapideis & propugnaculis munitissima, marinis fluctibus vndeque cincta, & sublicio tantum ponte, quâ Orientem spectat, foisâ subrus labente, continenti iuncta; habitatoribus frequens, solo opimo, & fertili, ac præ cæteris Dalmatiaë urbibus rerum omnium copiâ abundans. Venetus magistratus Comitibus titulo in eâ sedem habet, atque incolis ius dicit, & præscriptis legibus iustitiam administrat. Beati Simeonis prophetæ, qui Christum in vlnas suas Euangelij testimonio accepit, & benedixit, reliquijs in primis clara est: quæ in Cathedrali Ecclesiâ honorificè condita, in maximâ ab omnibus veneratione habentur. Huius sancti viri corpus (vt à Iadertinis accepimus) insigni Dei beneficio, nullo medicamento fucatum, illæsum planè & integrum in hunc vsque diem permanfit. Iohelis quoque prophetæ corpus sub arâ maximâ summi templi hîc conditum ferunt. Vrbs hæc post septenam à Venetis ad Pannonas defectionem, à Ladislao tãdem Rege, Ludouici Pannoniaë regis ex Carolo filio nepote, dum pecuniarum indigus bellum in Neapolitanos pararet, centum aureorum nummum millibus, vnâ cum toto agro, ac pelago & insulis, quæ ad eius fines pertinerent, Venetis vendita est: atque sic tandem omnis belli motu sedato, ciuibusque in officio detentis, maritima nauigantium securitas reddita est.

Petr. Iustina
hist. Ven.
lib. 6.

Lib. 3. ca. 21.

Sicum, Plinio Sicum, hodie *Sebenicum*, insignis Dalmatiaë vrbs est, in intimo Sardonici sinus secessu, ad radices eminentis cliui posita, muris turribusque lapideis cincta. Arx in summo monte vrbi imminet, sic satis firma, & præsidio munita. Ambitus vrbs miliarij Italici. frequens populo, & rerum omnium copiâ affluens. Agrum habet fertile, oleo suauis, vinoque præstantissimo abundantem. Sinus, itemque portus, piscibus optimis, auratis præsertim copiosus.

Ad huius sinus ostium Arx iacet, muris & propugnaculis ad omnem vim hostilem depellendâ, & portû defendendû munitissima, aptissima- que; quæ mari circumcincta, à D. Nicolao nomen habet. Præfidiarius in eâ miles publicis Venetorum stipendijs alitur: estque omni annonâ & bellico apparatu instructissima. Præest incolis, accolisq; in iure dicundo, Veneto nomine vnicus magistratus, Comitibus titulo clarus, præscriptis legibus rempublicam administrans.

Vtriusq; vrbs incolæ homines sunt ad omnes & necessarios vsus accommodatissimi, laboris etiam patientissimi, & mirificè præ cæteris illius tractus indigenis ad percipiendas disciplinas naturâ duce instructi. Cæterum Illyrici omnes (vt author est Strabo) atrocitatis olim admodum dediti, hodie etsi paulò mansuetiores, & humaniores effecti, bellicosi tamen & pugnacissimi sunt, ac durum in armis genus hominum. Hinc plurimos semper & strenuos præclarosq; duces, armisque gerendis idoneos aluit prouincia. Christianæ in primis libertatis contra Turcas terra mariq; propugnatores acerrimos: qui fidelem sæpius & insignem Venetis contra communem Christiani nominis hostem operam nauarunt.

Inclinante iam die Lissam insulam, quæ & Issa, vitium, optimiq; vini feracissimam, præterlabimur. Noctè subsequenti ventis secundis Phariam insulam, quæ Plinio Pharos est, Demetrii (vt quidam volunt) patriam, hodie Lysnam vel *Liesenam* ab Italis nuncupatam præterimus. Hæc omnium maxima quæ in Adriatico existunt mari, centum quippe & quinquaginta millia passuum suo ambitu continet: infrequens tamen, & parum fertilis, ob scopulosum solum. Distat à Continenti mille circiter passus, Salonæ Dalmatiæ vrbi Diocletiani Imperatoris patriæ opposita. Portu ditata est capacissimo, ac satis tuto. Piscium quoque mirâ copiâ abundat. Arx haud procul à portu, milite præfidiario, multisq; alijs modis munitissima, eminenti sita loco, suburbio proximo imminet, portumq; ab hostibus commodè tutatur. Eius cura custodiaque magistratui Veneto ex ordine patritiorum Castellani titulo demandata est. Præest præterea insulans in iure dicundo Venetorum nomine (ad quos insula pertinet) magistratus, titulo Prouisoris. Is in suburbio domicilium habet, & insigni apparatu, plurimis stipatus doryphoris in publicum prodit, ac summæ auctoritatis est.

Primâ luce insequentis diei Curzulam insulam, antiquis Corcyram Melenam, *id est* Nigram, quinquaginta milliarium circuitu, vento flante leniter, mox Meliten, siue Melitusam, vel Meligenam, hodie Meledam insulam, primâ quasi postmeridianâ horâ præteruehimur. Illa Veneto paret imperio, & exiguum habet oppidum, habitatore frequens, terram vberem, & in primis vini optimi feracem. Hæc verò Ragusæ subiecta Reipublicæ, obscura omnino, & infrequens, olim

(vt fer-

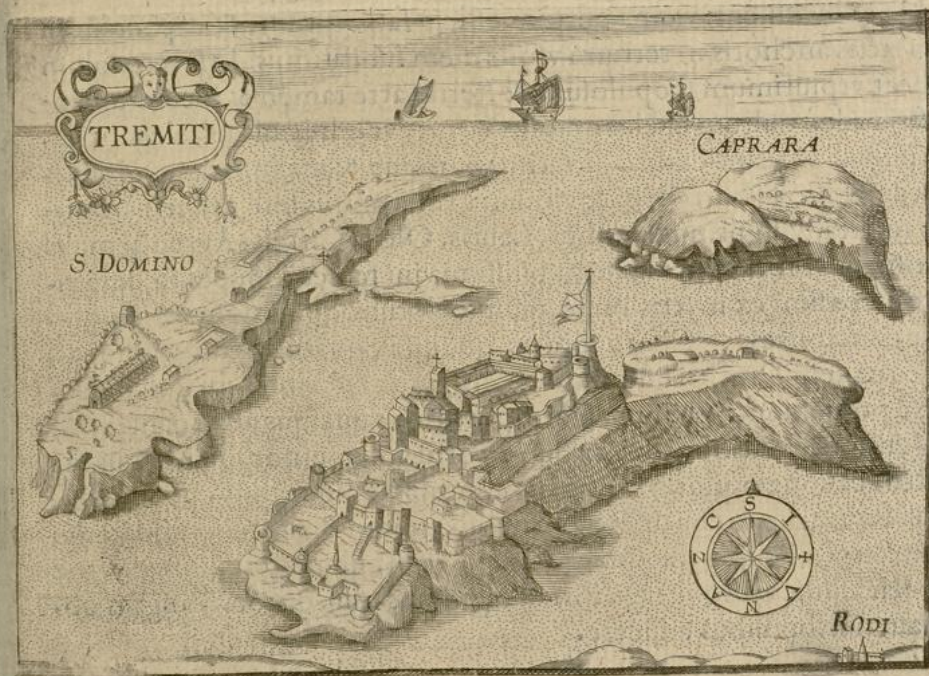
Lib. 7.

Lib. 3. ca. 20.
Appian. lib.
1. bel. ciu. c. 2
Flor. l. 1. c. 6.

(vt fertur) catellis, qui feminis in delitijs fuerè, clara fuit.

Postero die tanta tranquillitas maris (quam vulgus nautarum *Bonaziam* vocat) subito oborta est, & in serum vsque vesperum durauit, vt nihil ferè eo die proficeremus: quo demum die inclinante, atque ad Euro-austrum vergente vento, nobis omnino cōtrario, in peius incidimus: intōnantibus enim aduerso murmure ventis, iactamur vndis, ventisq̄e proram vertentes obluētamur toto triduo.

Interim Diomedæ insulæ, quæ & Theueria & Trimerus Tacito, se *Strab. lib. 6.*
nostro præbuere conspectui. Hæ vulgò hodie *Tremiti* appellatæ & cō-
tra Apuliam sitæ, haud procul à Gargano monte numero tres sunt; à
Diomede rege Tydei Ætolia regis filio Diomedæ olim dictæ; quem
ibi casu appulsum sedem fixisse, & è vitâ excessisse, ac sepultum narrant
historici: cuius item sepulchrum, eiusq̄ vxoris, & filij etiamnum iuxta
castrum ostendi memorant incolæ. Ad Lateranenses autē Canonicos,
vulgò regulares dictos, pertinent: qui arcem altâ in rupe & inaccessâ
munitissimâ, militeq̄ præfidiario custoditam, inhabitant: in qua cœno-
bium est, & templum Diuæ Virgini factū, miraculis percelebre, suntq̄;
cœnobitæ (vt ferunt) non tam in insulanos, quàm ad nauigantes omnes
officiosi & perhumani. Aues insula nutrit fulicarū similes, Diomedæas
vulgò dictas, quas nusquam gentium, præterquam ibi enasci fama est.
His color candidus, ignei oculi, ora dentata: noctu volitant, clamorem
que edunt humanæ voci persimilē: de quibus mira narrant authores. *Solin. c. 7.*
Plin. lib. 10.
cap. 44.

B 4

Tertio

Tertio demum die Dalmatiæ rursum orã conspiciamus. Nauarchus ubi se nihil proficere animaduertit, terram portumq; peti vicinum imperat. Ventum itaque in puppim capimus, ac terram versus nauigamus: dumque turgidis velis rapidas sulcamus vndas, Angustam Ragusæ iuris insulam, vini atque olei feracem, ac sardellarum piscatione nobilem, à læua reliquimus. Mox ad insulam cognomento Mediam, Ragusæ item subditam vela dirigimus: ad quam tandem sole medio hærente cælo appulimus.

Hæc Continenti vicina portum efficit satis tutum, & capacem; in quo iactis anchoris in tertium vsque diem substitimus. Etsi verò solum habeat vt plurimum scopulosum, & sterile; arte tamen & incolarum industriã adeò cultum & elaboratum euasit, vt nihil cultius, elegantiusve spectari vsquam detur. Plurima namque & magnifica sanè hic videntur ædificia: horti item & viridaria varia omnis ferè generis arboribus referta, & in primis Ficubus, Lauris, Oleis, Citreis, Aureisq; malis cultissima. Nec desunt vineæ, nobilissimi vini feraces. Sepes ibidem videre est passim ex myrtis nullo ramusculorum discrimine artificiosissimè concinnatas. Charnubi hîc quoque, quarum fructus siliquas, vulgò panem Diui Ioannis nuncupant, mirum in modum dulces, copiosè proueniunt. Vicinum mare, portusque piscibus abundant.

Ventis obstantibus toto triduo è portu soluere non licuit: quam nacti occasionem, plurimi è nostris commeatus in primis comparandi causa Ragusiam se contulere, ad duodecimum à portu sitam lapidè: quam cum aliàs ipse quoque perlustrauerim, libet obiter quæ de vrbe hac clarissimâ, eiusque situ, formâ regiminis, alijsq; notatu dignis obseruauerim, breuibus adicere.

CAPVT IIII.

Vrbis Ragusie, eiusq; Reipublica breuis descriptio.

EST Ragusia à Turcis Dobronica appellata: Epidaurum dixerent veteres; celeberrimum & nobilissimum totius Dalmatiæ emporium: Vrbs frequentissima, muris, turribus, portis, atque arce validâ munita, ad littus posita, partim plana, partim cliuosa. à littore enim paulatim per dorsum collis assurgit, formamque refert quasi triangularem: ædificijs verò cum publicis, tum priuatis, fontibusque limpidissimis, & frigidissimis ornatissima, vt opulenta, ita luxui, libidini, & fastui dedita. Portum habet tutissimum, sed manufactum, nec multum amplum: quem ferrea cathena vtrimque extensa noctu præsertim munit, vt nauibus vel triremibus exteris liber aditus præcludatur, & in expedito sit, quas velint naues vel admittere, vel excludere. Haud procul

procul à portu è regione arcis scopulus iacet, *Chiroma* vulgò dictus, ad Venetos (vt volunt) pertinens, vrbi portuique multum infestus; quem maximo pretio à Venetis comparare sæpius Ragulæi, sed frustra, tentauerunt. Eo quippe frenum ijs Veneti injiciunt, prohibentque ne limites extendant, vrbemve munitiorem reddant. eaque de causa venditionem illius recusasse fama est, ne scilicet vrbis locique munitione confisi, ipsis vnquam insultare audeant, aut arcem in eo, si ad illos pertineret, inexpugnabilem construant: id enim si contingeret, non solum vrbem ipsam munitiorem fieri, sed nec classe cingi, aut pati obsidionem, tormentisve bellicis à littore quati, vel lædi vilo modo posse vulgò persuasum est. Territorium vrbis perexiguum est, saxosum, & naturâ sterile, longitudine viginti quinque, latitudine sex, aut octo ad summum millia passuum continens; gentis tamen mirâ industriâ atque arte adeò excultum, atque ad eam fertilitatem, venustatem, & elegantiam redactum, vt præternauigantium & spectantium oculos in admirationem rapiat, atque detineat. Amœna enim tota ea littoris ora vltra citraque colles, cuiusvis generis arboribus vestitos, vineis & viridarijs expolitos exhibet: in quibus myrteta, rosaria, laureta, Hesperidumque plantas nobilissimas, mirò odore fragrantés cernas. In excolendis autem cautibus hunc fere obseruant modum. Saxa ingentia excauant, atque in quadratam adaptant formam, ædificijs construendis percommodam; minutias relinquunt, easque terrâ inter saxa erutâ, & egestâ, obruunt, montesque seu colles graduum instar componunt, saxisque pro fulcimento adhibitis, terram ingerunt aliunde asportatam, quam nauibus faburræ loco impositam aduehunt, & in ipso littore exonerât, adeoque alienâ tellure paternum solum colunt. Mirum sane & iucundum visu inter vastissimas illas rupes cautesque squalidas arte excoGITATUM quod natura negauerit. Tot enim egregiæ vndiq; conspiciuntur villæ, superbis exornatæ ædificijs, vineis, atque viridarijs, cuiusvis generis arboribus cultissimæ, vt nihil vacuum reperias: quinimo ob situs elegantiam, ædificiorum pulchritudinem, variumque ornatum, ac pulcherrimum prospectum, miram denique omnigeniùm fructuum, copiam, atque eximiam hortorum culturam, odorumque fragrantiam, nympharum sedem (vt in fabulis est) meritò dixeris. Præter Continentis oram parvæ aliquot insulæ Ragulino parent imperio; Angusta nempe, Meleda, & Media, quarum supra meminimus. His adde & quartam, cui à Diuo Petro nomen est, iam dictis non inferiorem. est namque situ amœna, culturâ, & nobilium ædificijs, villisque nitidissima. Sunt autem omnes, Meledâ exceptâ, frequentes admodum, nec minùs ac reliquum Continentis territorium, pulcherrimis ædificijs, vineis, hortisque excultæ, ac omni rerum copiâ abundantes. Inter cæteras Continentis oras plurimum emicat pagus littoralis *Granoſa*

C

vulgò

vulgò appellatus; portu namque ditatus amplissimo, tutissimoque, hemicycli formam referente, ducentarum & amplius triremium capaci, cui à salutari Cruce nomen inditum est; fontibus quoque irriguas, & splendidis, magnificisque nobilium primatumque palatijs conspicuus; hortis insuper & viridarijs cultissimus, ac populo frequens, situ; ornatu, frequentia, & rerum omnium copia reliquos pagos longè superat, vt primas sibi partes iure vendicare videatur.

Vrbis Ragusæ ciues incolæque vt plurimum opulenti, & mercaturæ in primis dediti, vltra centum & viginti onerarias naues easque caueatas, sexcentorum cadorum aut eo circiter capaces, præter minora nauigia possidere dicuntur. Solertis ingenij homines, ad omnes necessarios vsus, & præsertim negotiationem, ac navigationem aptissimi, atque ad percipiendas doctrinas naturâ instructi: molles tamè, & effœminati, luxuque nimio diffuentes. Illyrico seu Dalmatico more plerique vestiuntur: penulæ crurum tenus aliam super induunt vestem paulò longiorem, laxis medijsq; manicis, quam vulgò *Croatam* appellant: interiorem zonâ sericâ vel gossypinâ cingunt leuiter, exteriorem incinctam pro pallio ferunt. Nobiles & honestiores ciues Venetum imitantur amictum, tunicâ & pallio, non togâ. Nobiles matronæ gemmis, auroque nitentes, comptæ admodum & ornatae incedunt, nudo plerâq; pectore, Venetarum more; suntque proceræ vt plurimum, formâ venustâ, facie, & pectore candidissimis. Idiome omnes vtuntur Slauonico; Italicam quoque callent linguam, nobiles præsertim & honestiores ciues, sed vocabulis corruptam, & omnino impolitam ac horridam. Liberâ autem ciuitate fruuntur, nulliusq; parent imperio, sed sub tutelâ Pontificis Romani (cui se crediderunt) viuunt immunes, exiguo contenti districtu, limites extendere non student: Malunt enim cum nullius iniuria suos tueri limites, quam eum multorum fraude alienos inuadere. Hinc ab armis securam & quietam ducunt vitam: quo verò terrâ mariq; securiores sint, Turcarum Imperatori viginti millia, Venetis decem millia aureorum tributi loco annuatim pensitare dicuntur. Proprijs legibus viuunt, optimatibus Rempubicam administrantibus, Iuniores vbi vigesimum quartum annum attigerint in patritiorum numerum adsciscuntur. Hi Consilium rogatorum suffragijs constituunt, quod ex centum Senatoribus constat, penes quos omnis Reipublicæ cura & summa rerum consistit. Magistratus siquidem creant, officia muniaque cætera distribuunt, Ducem eligunt, reliquaque & belli & pacis negotia expediunt. Dux, qui supremus est Reipublicæ magistratus, principemq; locum tenet, singulis bimestribus vti (& cæteri magistratus) successorem habet. Veste Ducali purpureâ, seu coccinâ, manicis laxioribus, pileoq; holoserico rubro in publicum prodit; duodenis

com.

comitatus Senatoribus; penes quos summa est auctoritas; Duci enim in gubernandâ Republicâ assident, sententias dicunt, vnaque iustitiam administrant, & comitijs præsidet. Publicis autem aluntur impensis, & in prætorio durante magistratu degunt: neque vrbe excedere liberum est: quod eâ ratione constitutum est, vt occasione postulante omnibus horis præsto esse, & subuenire Reipublicæ necessitatibus tutius, ac commodius possint. Arci vrbi contiguæ, quæ & portui imminet, nouus indies præfectus (*Castellanus* vulgò dictus) præficitur, mirâ quâdam obseruatione. A solis enim Senatoribus, seu supremis illis consiliarijs eligitur; electus inclinante die, publicis ministris ad id destinatis secretò denunciatur, iubeturque, vt quantocyùs hominem, etiam per vim, si renitatur, in arcem pertrahant: quem illi quocunque in loco inuentum, pallio capite obuolutum, in arcem rapiunt: quâ egredi in alterum vsque vesperum sub pœnâ capitis vetitum est: interim tamen victus illi suppeditatur è publico: postero autem die accepto stipendio dimittitur, atque alius rursus in eius locum subrogatur. Cæterùm vrbs ipsa Archiepiscopatu nobilis, inter Illyrici metropolitana sedes primas tenet. Metropolitana plures sub se habet Episcopos, Stagnensem, Rossonensem, Bossonensem, Tribuniensem, Catharensensem, Bracensem, Rosensem, & Bidnanensem. In vrbe verò iuxta Ædem primariam Diuo Triphoni sacrum domicilium habet, & ritu Romano sacra peragit, moribusque Romanis viuit. Haud procul ab vrbe ortum versus vetus Ragusia, Epidaurus olim dicta, visitur, deserta penè, & ædificijs infrequens. Hæc à Gothis deuastata, & diruta, nunquam hætenus restituta est: è cuius ruinis noua Ragusia ædificata dicitur. Hæc de Ragusia, eiusque Republica, & territorio dicta sufficiant: Iter nostrum prosequamur.

CAPVT V.

Castrum noui, Cathari, Butue, aliarumque Illyrici urbium maritimarum, nec non totius Illyridis breuis delineatio.

TERTIO demum die, qui decimus Kal. Septembris erat, primâ luce subductis anchoris è portu soluimus, ac flatu secundo vela damus læti, mox turgentibus velis Ragusiam, Castrum Nouum, itemque Butuam, siue Buduam, vel (vt alij volunt) Buluam, Illyrici continentis oppida maritima, eo die præterlabimur. De Ragusiâ iam diximus: de reliquis oppidis, quo ordine in itinere occurrerunt, aliqua referemus; & primo loco de Castro Nouo.

Id Turcici iuris oppidum, validis propugnaculis, firmoque Turcarum præsidio munitissimum, ad fauces Rhizonici, seu Rhizici, aut Rhizeorum sinus in sinistro ostij cliuo ad Occasum positum est, eâ formâ *Strab. lib. 7.*

& naturâ, vt tutissimum & ingentem præbeat portum. turritam verò instar arcis munitionem habet, & per dorsum collis, ædificia ab infimâ oppidi parte, quæ mari alluitur, assurgunt: in summo castellum naturâ & arte munitum sedet. Chersego Dalmatiæ quondam regulo à Turcis ademptum, postea ab Hispanis, Venetisque Andreae Doriae & Vincentij Capelli ducum auspicijs Turcis ereptum; denique ab Ahenobarba seu Barbarossa archipirata & Turcarum supremo duce circa annum à Christo nato 1538. Hispanis denuo ablatum (qui duce Sarmiento viro impigro in eius expugnatione ad vnum ferè omnes conciderunt) in Turcarum permanit potestate. Sinum ipsum hodie Culphum Cathareum (*Golfo di Catharo*) Itali indignant, ab vrbe Catharo, cui Aseruium & Rhizinium & Rhiso olim nomen fuisse putatur. Eius ostium præcludere Turcæ sæpius conati sunt, vt Venetis aditum ad interioris sinus urbem Catharum prohiberēt: frustrati tamen conatu ab opere destiterunt.

Est autem Catharum in intimo Rhizonici sinus secessu oppidum, Veneto imperio subditum, firmum aduersus Turcas præsidium, validis fortissimisq; propugnaculis & munitionibus, ac milite præfidiario munitum: quod mare ad Orientem sese intorquens placidè alluit. Regio vicina apricis cultisque collibus peramœna est: sed Catharum obstantes ad dextram montes ita opacum reddunt, vt incolæ brumali tempore paucis horis videant solem. Hinc cælo inclementiori, & assiduis pluuijs obnoxium est.

Butua siue Bulua extremum Illyrici Continentis, quod ad Venetos pertinet, oppidum maritimum, exiguum quidem, nec multū frequens est, muris, turribusq; non admodum firmis, agrum habet amœnum, & feracem, vitibus in primis cultissimum. Fœminæ ob summam constantiam, animique fortitudinem passim commendantur. Hæ siquidem vltimo contra Turcas bello, viris omnibus Turcicæ classis inpropinquâ statione hærentis metu oppido effugientibus, arreptis armis, mœnia, patriamq; aduersus barbarorum iniurias fortiter tuentes, perpetuum muliebris fortitudinis, atque inauditæ audaciæ exemplum posteris reliquerunt.

Sole ad occasum vergente, Antibarim urbem vel Antibarrum vulgò *Antiuari* Archiepiscopatu quondam nobilem, infrequentem tamen hodie, & parum munitam ventis secundis præterlabimur. Hæc Venetis adempta, & à Turcis vltimo contra Venetos bello capta etiamnum Ottomamici iuris est.

Mediâ nocte subsequenti rursus segnes nos adoriuntur venti, ludūt, ac detinent, & tranquillitatis lentissimo tædio lassant toto biduo.

Tandem lento pede secundum littus nauigantes, Olchinium superamus. Id Romanorum olim oppidum, antea Colchinium à Colchis eius

eius

eius conditoribus (vt Plinius vult) appellatum, hodie Dulcinium, *Dolcigno* ab Italis appellatur; estque ad sinus Lodrini situm ostium, quondam Venetis, nunc Turcis subiectum, à Selimo secundo vltimo contra Venetos bello armis expugnatū; infrequens hodie & immunitū.

Olchinio à tergis relicto sinum ingredimur, cui vulgò culphi Lodrini nomen est, *Golfo di Lodrin* in quem Boliana & Drino amnes, Scodram oppidum præterfluentes, atque ambientes, influunt.

Est autem Scodra in signe Illyrici oppidum, hodie *Scutari* ab Italis appellatum, Romanorum quondam colonia, Venetis postea subditum, nunc Turcici iuris, naturâ munitissimum. Sedet enim arduo montis supercilio, circumque exelæ & præcipites rupes; in proximo habet lacum vulgò *de Penta* nomine, octuaginta millium passuum circuitus, ex quo Boliana amnis oritur, oppidum ab austro alluens, à quo ortum versus haud procul abest Drino. Inter hos amnes planicies latissima iacet, campi que miræ feracitatis, vbi tam læta sunt pascua, vt ab his pecora depelli quandoque necesse sit, ne nimîa saginâ pereant. Cæduas item ad maritimam oram iuxta Drini ostium siluas habet, ex quibus materies ad fabricandas naues commodè exportatur.

Hic vltimus Illyrici ab Ortu terminus est. Tota siquidē regio (vt auctor est Ptolomæus) ab Histria, seu Arsia flumine ad Macedonię vsque confinia, secundum maris littora iuxta Scardum montem, ac Drinum, seu Drinonem, vel Drilonem fluuium producit. Mediterranea eius ad Pannonas, & Misiam superiorem, hodie Bosfinam, sese pandunt. Pomponius Mela tamen & Dionysius Alexandrinus multo amplio-rem eam statuunt. Totam enim maris Adriatici oram à Tergesto Histrię oppido ad Ceraunios, & que montes Illyrijs adscribunt, eosque vltra Danubium habitare docent. Contra Plinius eam inter Arsiam & Titium fluuios confringit. Hodie Illyricum communi vocabulo *Sclauonia* vocitatur, à gente Sclauonia, Germaniæ olim populo, nunc Boëmos appellamus; qui (vt Blondus refert) eam expulsis indigenis occuparunt, diuiditurque à Neotericis in Dalmatiam, Albaniam conterminam, & Liburniam, siue Croatiam; quam alio nomine Comitatum Iaderæ nuncupant. Sunt tamen qui Illyricum in Sclauoniam, Dalmatiam, & Albaniam diuidunt, constituuntque Sclauoniam ad Occidentem, Albaniam ad Orientem, mediamque inter eas Dalmatiam. Longitudo iuxta *Ptolomæi* eiusque sequacium opinionem ab Arsiâ ad Drinum, vel Bolianam amnes 480. millia passuum colligit, latitudo 120. millia: cum alij contra eius latitudinem 325. millium passuum statuunt, longitudinem ad 800. millia extendant. Vniuersus autem oræ Illyricæ cursus maritimus plurimos portus habet, optimos & capacissimos; quod ex sinuoso eius littore, frequentibusque & adiacentibus insulis (quas supra numerum millenarium ascendere narrat Plinius)

Lib. 3. ca. 21.

Lib. 2. Geograph. c. 17.

Lib. 2. c. 3.

Lib. 3. c. 20.

Lib. Ital. illustr.

Lib. 3. c. 25. euenit. Sinuum Illyricorum Virgilius meminit.

*Antenor posuit mediis elapsus Achuis
Illyricos penetrare sinus.*

Quia verò (vt diximus) Illyrici maritimæ oræ sinuosissimæ, & tortuosæ pieræq; sunt; mare idcirco, portusque omnes, & sinus optimis piscibus abundant, & Sardellarum in primis piscatione celebrantur. Regio omnis Illyrici calida est, vt Italia, & (vt Strabo scribit) frugifera, bonisq; feracissima fructibus, oliuetis, vinetisque speciosa; nisi sicubi horridæ & asperæ rupes iacent. Lacubus quoque & fluuijs irrigua, ac pascuis vberissima, minuta licet producat animalia. Quæ supra hanc sita est regio, montosa est, tota frigida, & niuosa, maximè qua ad septentrionem vergit. Ciuitates Illyricum habet plurimas, & insignes: præstant cæteris Iadera, & Ragusia, quarum supra meminimus. Maritima regio populo frequens est, cuius vrbes vt plurimum Venetis parent, Seniâ flumine & Bucari exceptis, quæ Austriaci iuris sunt; itemque Scardonâ Salonâ, Castro Nouo, Scodrâ, Antibari, & Olchinio, quæ ad Turcas pertinet, & infrequentiores sunt. Quatuor in eâ numerantur Archiepiscopatus: Iadrensis, Ragusinus, Antibarensis, & Spalatrensis. Iadrensis, & Spalatrensis ad Venetos spectant, Ragusinus ad Ragusæos, Antibarensis sub Turca latet: quibus singulis plurimi subsunt Episcopi.

Lib. 7.

Strab. lib. 7. Augustus Cæsar hanc primus bello afflixit, armisque domitam Romano Imperio adiecit: in qua quidem expeditione duo ipse vulnera accepit, vnâ acie dextrum genu lapide ictus, alterâ autem & crus, & vtrumque brachium ruinâ pontis fauciatus. Plurima verò oppida in eâ pessum dedit, & funditus diruit. Nec minorem postea cladem, vrbiumque depopulationem, & excidium à Gothis passa est. Nostrâ hac tempestate ab armis necdum libera, sed assiduis quotidianisque Turcarum, & Vscochorum excursionibus, & deprædationibus obnoxia.

Lib. 7.

Incolæ Illyrici latrocinijs olim supra modum dediti, atque ex raptu viuere soliti à Liuiio idcirco gens fera, & latrocinijs infamis; à Strabone quoque agreste genus hominum, gensq; piratica appellantur. Primi etenim naues Liburnicas, siue myoparones, Italis hodie *Fregatas* appellatas, mirum in modum veloces, ac leues, ideoque piratice exercendæ aptissimas, inuenere. Nostrâ ætate paulo mansuetiores effecti, ligneis plerique habitant ædificijs, culmo contextis, præter paucas littorales vrbes, in quibus humanius degunt: suntque omnes Latinorum sacris imbuti, & Romanæ Ecclesiæ obseruantissimi. Corporis autem staturâ proceri vt plurimum, tam viri, quàm fœminæ, neruosi, quoque, robusti, & laborum tolerantissimi, atque durum in armis genus hominum, navigationi vel maximè assuetum, & ad omnia accommodatissimum. Latissimè eorum idioma patet, quod vulgò Sclauonicum appellatur: ab Adriatico enim pelago ad mare vsque septentrionale extenditur, vtun-

turque

turque eo Boffinenses, Poloni, Boëmi, Lituani, Russi, & Bulgari. His de Illyrico dictis, ad institutum reuertamur iter.

CAPVT VI.

Albania, eiusq; vrbes, Ceraunij montes, atq; accolarum eorundem ad Turcas defectio; insuleq; & scopuli Corcyra adiacentes describuntur.

DECIMOQVINTO Kal. Septembris circa vesperum fera ex improviso cum nimbo impetuoso procella oboritur: mox venti voluunt mare, magnaque surgunt æquora, & inhorruit vnda tenebris. Vela idcirco quantocyus contrahunt, ne vis procellæ nauem in vada cæca impelleret, néve contra votum aliquò abriperemur. Adeo verò validi fluctus, ingentesque procellæ intumescebant, vt nauem sæpenu- merò supergressi operirent vasa. Quassati igitur hoc modo insanis vn- darum cumulis, totam insequentem noctem duximus insonnem. Po- stridie tandem ventorum cessante rabie, quietum paulatim se reddidit mare. Circa tertiam diei horam in puppim leniter vento insurgente, fæliciter progredimur, fluctusq; Adriaticos commodè sulcamus, relictis eo die à tergis Lisso, Epidamno, & Aulonâ oppidis maritimis, itemque Saxone, siue Safone scopulo, coralli piscatione celebri, ac piraticâ sta- tione (vt Plinius scribit) noto.

Lib. 3. ca. 25.

Hucusq; Hadriaticum mare, quod & Adrianum, & Superum, hodie Culfus Venetiarum (*Golfo di Venezia* id est Sinus Venetus) appellatur, extendi autores volunt: totumq; eum maris tractum à Venetijs Safonẽ vsque, & Hydruntem Italix oppidũ maritimũ, quod è regione est, 646. millib. passuũ dimetiuntur. Latitudinẽ variã statuunt: maior ducentorũ millib. passuũ censetur. Hoc autẽ loco minor & angustior est hic Sinus, quàm alibi vsquam: nam sexaginta tantum millia passuum cõplectitur,

Lib. 3. c. 10.

Freti huius angustias (vt scribit Plinius) pedestri continuare transitu, quo Græcia Italiæ iungeretur, pontibus iactis primùm Pyrrhus Epiri Rex cogitauit, post eum M. Varro, cum classi Pompeij piratico bello præflet: vterque tamen opus infectum reliquit.

Iacet autem Sasonis scopulus ad fauces sinus Aulonam urbem aluentis, habetque ab Ortū Aulonam, ab Occasū Hydruntem, à Septentrione Dyrrachium, ad Meridiem Acroceraunium promontoriū, Albaniam ab Epiro dirimens. Albania namque, quæ pars Macedoniæ est, & Illyrico atque Epiro contermina, ab amne Drino vsque Ceraunios montes secundum maris littora extenditur, ab Ortū strateos, & Camelos montes, à Meridie Epirum, ab Occasū Adriaticum, ab Aquilone Illyricum habet. Insigniores maritimæ vrbes Epidamnus, siue Dyrrachium, Aulon, Lissus, mediterraneæ Apollonia, hodie Pyrgo, & Croia. Regio partim montosa, partim plana, ferax frumenti, vini, & olei. Incolæ bellicosissimi, originem à Scythiis ducere dicuntur, proprioque vtuntur idiomate, à Græcæ & Illyrico planè differenti. De urbibus, oppidisque, prout in itinere occurrerunt, pauca addere placuit.

Lissum oppidum ad Driæ ripam iuxta littus maris situm, Romanorum quondam colonia, hodie Sancti Alexij, *Alessio* nomen habet: estque locus exiguus, & infrequens, celebre tamen ob Alexandri reguli, vulgò *Scanderbegi*, patriam; qui peritiâ armorum clarus, & Turcarum hostis acerrimus, res præclatas bello gessit, ac parua sæpe manu ingentes barbarorum copias fudit; cuius martia virtus multorum scriptis celebratur.

Lib. 7.

Lib. 2.

Lib. 7. ca. 22.

Lib. 7.

Epidamnus ad littus maris oppidum à Corcyraïis (vt Strabo vult) vel ab Epidanno barbarorum rege (vt Appianus censet) à quo & nomen, sumpsit, conditum, antiquitate & nominis claritate percelebre, Romanorum postea colonia, propter inauspicatum nomen Epidamni, quasi à damno dictum, à Romanis (vt Plinius scribit) Dyrrachium, appellari cœpit. Strabo ab Chersoneso, vbi situm est, sic dictum putat. Fame Cæsaris contra Pompeium pugnaturi, & Ciceronis exilio in primis clarum. Hodie exiguum, semidirutum, & parum frequentem refert locum.

Lib. 3. ca. 22.

Aulonis, quam veteres Aulonem dixere, Plinius Oricum vocat, à Colchis condita, ab Italis hodie *La Vallona* appellata, celeberrima Albaniam vrbs est, in littore maris ad interioris sinus secessus ad radices altissimorum montium posita, duplicique arce firmissima, quarum altera *Canina* dicta, eminenti rupi imposita, urbem ab omni parte optimè tuetur, altera in ipso littore extructa, vulgò *il Torrazzo* dicta, portum nauiumque stationem sic satis securam reddit. Picis abundantiam, salisque fodinis, quibus vicini scatent montes, ditissima, & habitatore Turcâ Hebræoque vtcunque frequens.

Croia

Croia vrbs quæ & Antigona olim in montis crepidine, iugis, aquæ fontibus illustris, inexpugnabilem situm habet; Lisano amne iuxta fluente: estque totius Albanix regia, quondam Clarissimi Principis Scanderbegi sedes, qui duas, easque arctissimas, in eâ perpeffus obfidiones, contra potentissimos infensissimosque Christiani nominis hostes Amurathem, & Mahumetem secundum, strenuò urbem tutatus est; eamque prius quam vitâ excederet, sponte Venetis donauit, ne tantæ Reipublicæ destituta præsidio Turcarum in manus mox à morte suâ veniret: qui haud multo post eam tertio oppugnata, tandem fame acerbâ domiti, amisere, & in hunc vsque diem Turcis reliquere. Ab hac vrbe Croiæ familiæ Belgij proceres nobilissimos nomen tulisse, eamque aliquando possedisse quidam putant. Paucula hæc de Albania sufficiant: nunc iter prosequamur.

Noctæ proxima, aurâ secundâ crebrescente, felicissimo sanè cursu, turgidisque velis, Ceraunia, seu Acroceraunios montes (quos vulgus Italùm *La Cimera* vocat) Merleras, Corcyram, Paxum, & Antipaxum insulas superauimus. Pargam quoque Epiri oppidum à tergo reliquimus, ac tantum eo die profecimus, quantum antea nunquam. Coro etenim spirante (quem vulgus Italùm *Mæstrale* vocat) nil nobis felicius, nil optatius accidere poterat: cùm in Orientem nauigantibus omnium secundissimus habeatur.

Sunt autem Ceraunia siue Acroceraunij vulgò *di Chimara* vel *Cimera* Plin lib. 4. cap. 21. montes Epiri altissimi, à crebris sic dicti fulminibus: qui à littore maris vasti & præcipites attolluntur, & protensi ab Occidente in Orientem, continuo & longissimo tractu Epirum intersecant, ac longè lateq; in mediterranea sese extendunt. Circa hos Adriatici maris finem, & Lib. 7. Lib. Geog. graph. 3. c. 2. principium Ionij Strabo ponit: cum tamen Ptolomæus contra sentiat, & à monte Gargano Ionium mare initium sumere scribat.

Horum montium accolæ Cimeriaci vel Cimeritæ vulgò *Chimarioræ* appellantur, agreste & ferox genus hominum, rapinis & latrocinij affuetum, nomine tenus Christiani, ac Græcæ Ecclesiæ subditi: qui licet Christianis studiosiores sint, quàm Turcis, ac re ipsâ compertum sit, vltimo præsertim Turcarum contra Venetos bello, Turcis, non Venetis fuisse infestos, tamen vbi prædæ occasio se offert, parcunt nemini. Etsi verò liberi hæctenus fuerint, adeoq; nec Venetos, nec Turcâ, quamuis vicinum, & potentiâ formidabilè, aut quemuis alium (rupium asperitate confisi) dignati fuerint dominû, tandè tamen anno à Christo nato 1590. (quo Corcyræ etiam) Turcico iugo colla dare sunt coacti. Grassante siquidè tunc tēporis per vicinas circûqua; regiones fame, & peste, cū eorû plurimi fame ferè enecati Corcyrâ fruges emendi causa

D

(vti

(vti consueuerant) confluerent, non solùm fruges denegatæ, sed & portu prohibiti, & à trirēibus Venetis profligati sunt: publico addito magistratuū edicto, ne quis Corcyrensiū Cimeritam aliquem sub pœnâ capitis in insulam admitteret, reciperētve. Veriti enim magistratus ne insulam contagione pestiferâ infectarent, vt publicæ salutis consulerent, omnino arcendos eos statuerunt: quocirca miseri hac spe frustrati, omniq; ope destituti, Turcis sese vtrò dederunt, datis obsequiis, pactoq; inuito cum Saniacco Epiri, vt cuique eorum Osmannidarum vti solo, & per vicinam regionem annonæ comparandæ causâ excurrere tutò liceret.

Lib. 4. c. 12.

In cursu lateris aquilonaris adiacent Corcyræ octo parvæ insulæ, Merleræ communi nomine appellatæ: quarum nomina antiquitus fuere (vt Plinius scribit) Ericusa, Marathe, Elaphusa, Malthace, Trachia, Pytionia, Ptichia, Taracia. Distât autem à septentrionali Corcyræo angulo seu Cassiopæo promontorio millibus passuum decem & octo, vbertate soli vel maximè commendabiles, & pascendis gregibus aptissimæ: hodie tamen desertæ omnino, commodam piratis stationem & latibula præbent.

CAPVT VII.

*Corcyra insula descriptio.*Plin. lib. 4.
cap. 12.

Odyss. lib. 6.

Strab. lib. 6.

Odyss. lib. 7.

CORCYRA in Ionio mari sita, vicina Adriatico Epiro adiacet, nomen pro temporum diuersitate nacta varium, Corcyra namque dicta ab vna ex filiabus Asopi, ibi sepulta; quam Neptunus rapuit, & in hanc detulisse scribit Diodorus: ex quâ natus est Phæacus, Alcinoi iustissimi Phæacum regis pater, à quo deinde Phæaciæ nomen obtinuit, cum prius Scheria, Homero testè, diceretur, hodie *Corfu* ab Italis Græcisq; appellatur. Hanc alij Ephyrâ, & Corfiniû, nec non Corinthû à Corinthijs nuncupatâ volunt: nam & Corinthiorum & Samiorum aliquando colonia fuit. Nominis occasionem dedisse fertur Bacchidum familia: quæ à Corinthijs in exilium acta, pars Siciliam, pars Corcyram duce Chersierate adnauigauit, eamque pulsus indigenis occupauit. Ulyssis naufragio, & Alcinoi hortis pendulis, qui biferi fuisse putantur, eiusque magnificentissimâ, regiâ auro & argento fulgente apud Homerum vel maximè celebratur. Distat autem à Continenti, freto Corcyræo nomine interiacente, ferè duodecim millibus passuum: quâ tamen Butrotum Epiri regiam spectat, duobus tantum abest miliaribus Formam habet oblongam, & obliquam, instar falcis, vnde etiâ Drepanum (vt Callimachus vult) dixerè veteres: quod quidem nomen ante.

CORCYRA
CORPHV.

D 2

antequam

*Lib. 4. Argo-
naui.*

antequam Corcyrâ diceretur fortita est, atque à falce quâ Iupiter Saturno patri virilia amputasse, & in insulam proiecisse legitur, originem cepit, licet alij ab illâ falce, qua Saturnus Cælo patri genitalia abscidit, nomen sumpsisse putent. Meminit huius falcis Apollonius:

*Insula caruleo nemorosa Ceraunia ponto
Cingitur, hæc celat falcem (mibi parcite Musa
Inuitus nam prisca cano hæc) ut fama, parentis
Saturnus quâ olim genitalia membra cecidit.*

Ambitus secundum quosdam 150. millia passuum continet. Alij 120. quidam 97. nonnulli 80. tantum milliaria computant. Diuersimodè etiam de longitudine sentiunt, variantq; authores. Plinius passuum 97. millium statuit, neoterici 54. milliariibus constare dicunt. Maior latitudo (quæ ab vrbe veteri Epirum spectante ad Angelocastrum, in vltiori situm littore protenditur) viginti quatuor millia passuum complectitur. Quâ Italiam respicit, vt plurimum montosa est, ab Ortu verò quâ Epirum spectat, & in mediterraneis in fertilissimos pulcherrimosq; distincta colles vallesq;, amœnissima est. Benignitate soli nulli terrarum secunda, vini & olei feracissima: densæ etenim oleis syluæ nullâ ferè cultorum operâ proueniunt, & propagantur; citreis, aureis, alijsq; varij generis arboribus abundat: melle quoq; & cerâ copiosa est: frumento non item. Vastata liquidè anno 1537 à Chiradino Ahenobarbâ Turcarum archipiratâ immanissimo, ac sexdecim & eo amplius omnis sexus & ætatis hominum millibus in captiuitatem abductis, ita infrequens reddita est, vt longo post annorum curriculo deserta & inculta magna ex parte iacuerit. Fluius in ea nauigabilis nullus, sed quatuor duntaxat riuli seu torrentes potius, vulgò *Paniza, Barbara, Euripos, & Potamos* dicti. Vnicus lacus, *Corizi*, nomine, duorum millium passuum circuitus, atque optimis anguillis abundans. Portubus in super plurimis *Cipsoo, Cassiopeo, Sidareo, Timonco, & Euripo* accommoda est. *Sidareus & Timoneus* ad occiduum insulæ latus Italiam spectant, reliqui in interiori sinu seu freto contra Epirum iacent. Vrsos autè aut lupos nequaquam producit; feras tamen syluestres, apros, damas, ceruos, lepores, cuniculosq; alit quam plurimos: omnis quoq; generis volucrum copiam habet. In quatuor verò regiones (*Baronias* vulgò vocant, quarum tituli ad nobiles quosdam Venetos pertinent) tota insula diuiditur. Harum prima ad Ortum vulgò *Leuchimos*, altera Occiduum spectans *Argiros*, reliquæ ad Meridiem & Septentrionem positæ *Mesos & Loros* appellantur: habentq; singulæ octo sibi subiectos pagos (quos vulgus *Casalia* vocat) infrequentes pænè omnes, & ignobiles. Planities seu valles præ ceteris duas habet præcipuas, fertilissimâ glebâ insignes, & culturæ aptissimas; derelictas tamen hætenus, & incultas: quarum altera à Diuâ Catharinâ, altera

altera à Diuo Georgio nomē sumpsit. Hanc anno à nato Christo 1591. cum Corcyra degerē, Itali aliquot ex Marcā Anconitanā Senatus Veneti auctoritate, auspiciisq; Illustris viri Guidi Ascanij, ex Marchionibus Montis S. Mariæ, qui tunc temporis militum præfidiariorum nouæ arcis Corcyreæ præfectum seu gubernatorem agebat, ad culturam redegerunt. Lacum siquidem, qui in mediâ erat valle, atq; aërem ab ætiosos vapores inclementiorē reddebat, deductâ ad mare vsque per abruptas crepidines perq; confragosas rupes fossâ, exsiccarunt, vallemq; totam salubriorem reddiderunt: quam demum omni extirpatâ zizaniâ, soloq; aratro scisso, frumento consueuerunt, Pagum etiam in eiusdem vallis ad ortum cliuo condiderūt, cui Castri Franci (quasi à Francis, quo nomine Italos Græci denotant, conditum) nomen inditū est: quem & vineis, & hortis, viridarijsq; breui tempore excoluerunt. Anno verò sequēti vberimâ & copiosâ collectâ messe, in publicę letitiæ signū gratū populo edidēre spectaculū. Quotquot enim huic agriculturae initium dederant, atq; operam nauauerant, rusticis instructi instrumentis, ad sonitum tympani ordine militari summâ ciuium incolarumq; congratulatione ac plausu urbem intrârunt: cēturio falcem, signifer pro vexillo spicarū falcem gestabat, ac varia reliqui: eoq; ordine totam circūeuntes urbē incolas omnes rei nouitate & insolito spectaculo detentos, mirū in modum exhilarârunt. Oppida seu castella muris cinctâ duo in insula visuntur: quorum vnū haud procul à littore, iuxta aquilonare promontorium colli infidet non multum eminenti, Butrotū Epiri olim regiam spectâs. Id Cassiope veteribus appellatū, & Iouis Cassij templo insigne, hodie collapsum planè, desertum, & ruinis plenum, nil præter muros, turesq; aliquot semidirutas ostēdit, diciturq; vulgò *Casopo*: à quo haud procul abest vetusti operis templum, mussiuo opere ornatū, D. Virgini sacrum, & nauatarū votis percelebre; quod ab oppido vicino S. Mariam Casopæam vulgò nominant. Templum vnâ cum oppido à Turcarū piratâ Ahenobarbâ, dum insulam deuastaret, ac depopularetur, flammis absumptum & dirutū, multo tempore squalidū, collapsum, & ruinosum iacuit: donec tandem opere & ære Ioannis Pasqualici viri Clarissimi ac Veneto nomine maris Adriatici quondam præfecti anno salutis 1598. instauratū, & restitutū fuerit, monasterio addito sic satis cōmodo, quod muro vndiq; septum (quo tutior cōtra prædonum & piratarū incursiones esset locus) Calogeris Græci ritus monachis, securum præstat habitaculum, ac nauibus, & triremibus, vicinū portum Casopæum nomine, appellētibus, summo vsui est. Promontoriū, quod in proximo esse diximus, à vicinâ fyrti, seu arenarū cumulo, qui velut anguis in aquis latitat, vulgò Serpæ nomen obtinuit: est namq; mare ibidē vadofum, nec supra 5. aut 6. pedes profundū: ideoq; nauigantibus vel maximè periculofum,

D 3

vt non

vt non incongruenter ab angue latente nomen sumpserit. Alterum huius insulæ oppidum seu castellum ad occidentum positum latus, Italiam respicit, Angelo-castrum vulgò dictum. Id arcis speciem præ ferens, in rupe eminenti, atque vndique præcipiti fundatum, situ munitissimum, & loci asperitate inaccessum, contra piratarum deprædationes, & hostium insultus tutum insulanis præstat refugium. Vnicam præterea insula urbem cognominem habet, ad interius littus (quâ Bastiam Epiri vicum non ignobilem spectat) sitam, & duabus arcibus præaltis in rupibus positis, quas mare circumfluit, non solum situ, sed etiam opere munitissimam, nihil (vt equidem viderim) aduersus omnem vim hostilem firmiter, nihil inexpugnabilius: quæ vt lectori magis innotescant, paucula hæc à me de situ earum obseruata subnectere visum est. Tota machina in quinque arces, seu distinctas munitiones diuiditur. Inferior, quæ cæteras suo ambitu ac mœnibus complectitur, formam ferè triangularem efficit, constatque (præsertim qua mare spectat) ex asperrimis, & altissimis rupibus, quas mare alluit. His nihilominus validissimæ munitiones, & propugnacula superstructa, ab ea parte inexpugnabilem reddunt. quæ verò urbem respicit, duo muniunt vasta propugnacula, *Bellouarda* ab Italis nuncupata, fossis profundissimis, latissimisque septa. Muri crassitudinis stupendæ fulciunt aggeres latissimos, & meatibus concameratis peruios. Tres hæc continet portas, quarum vna, quæ ad mare itur, & meridiem spectat, vulgò *Portella Castradi* dicitur: altera quæ ex opposito latere pariter ad mare ducit, à proximâ tritemium statione *Mandrachij* porta appellatur; tertia quæ ad urbem ponte sublicio accessum præbet, vulgò Regiæ nomen habet. Cùm autem, vt diximus, tota arx solidis rupibus imposita sit, duo rupium cacumina cæteris altius eminent, quæ singula arcem continent: quarum altera mare, altera urbem spectat, vtraque longè lateque in vicinum omne solum ac mare dominante. Priusquam verò ad supremas has arces detur accessus, altera atque in ordine secunda in ipso rupis adscensu occurrit arx, quæ medias ferè rupes occupat, vulgò *Cittadella* dicta, munitionibus & propugnaculis adeò munita, vt nihil ad eius defensionem desideretur. Hæc vnicam portam ab arce inferiori separata, arctam angustamque semitam aditum admittit. Arce mediâ superatâ, ad summitatem rupium supremarum arcium sedem peruenitur. Res equidem visu admiranda, tormenta bellica inusitata magnitudinis incam altitudinem, præruptasque rupes (penè dixerim) inaccessas, inuecta esse. Adeò enim arctâ est semita, quæ ad summitatem itur, vt vix singulis per gradus rupi incisos pateat adscensus: quæ vel duo milites tuto tueri possint. Harum vna quæ mare spectat, diuiditurque ab alterâ quasi centum passuum interuallo, scalâ ligneam, eaque angustam aditum præbet, & assiduis

assiduis

affiduis militum vigilijs custoditur. Tormentario quippe puluere referta, qui in abdito eius ventre reconditur, atque ad nouem millia cadorum adscēdere dicitur, quasi tota pensilis est. Ad hanc nulli hominū, siue ciuis sit, siue inquilinus, aut alienigena, datur aditus, solis exceptis magistratibus, militumque præfectis; ac cohortium centurionibus, cæterisque præfidiarijs militibus; quorum fidei concredita est; qui quotidianas inibi agentes excubias, alternis diebus mutantur, ac mutuâ vicissitudine sibi succedunt. Altera quæ urbem respicit, cæterisque supereminet, ac tanquam regina caput inter nubila cōdit, aërea idcirco à Virgilio non immeritò appellata, omni apparatu bellico, ac milite præfidiario instructissima est. Ex eâ rursus ab occasu scalâ subterraneâ rupi incisâ, ad quintam descenditur munitionem; quæ urbi opposita, à formâ, Semiluna, vulgò *Melaluna* appellatur, estque tormentis bellicis instructa, & per se munitissima, & inaccessa. Hic arcium situs, hæc facies. Ex quibus facillè colligi potest, non vnam, sed quinas arces, vno tamen eodemque ambitu, muro licet quintuplici, varijsque propugnaculis cincto contineri: adeoque admirandam hanc molem inexpugnabilem reddi. Cæterum præter situs asperitatem, & propugnaculorum firmitatem, non solum milite præfidiario satis valido, & numerofo singulæ arces munitæ sunt, sed & omni annonæ copiâ, bellicoque apparata instructissimæ, vt nihil ad longissimam etiam cuiusuis potentissimi hostis perferendam obsidionem desideretur. Ad hæc alia ab occiduo urbis latere arx prærupto in scopulo, atque vndique præcipiti, mari, vallibusque ab omni parte cincta, superioribus annis extructa est, prioribus non infirmior, nec immunior. Muris siquidem fossisque profundissimis in ipsâ rupe incisis, propugnaculis item varijs, ac duplici vallo, cuniculisque (quos Itali *Casamattas* appellant) longè munitissima, tota ferè subterraneis cauis & meatibus quasi pensilis est: qui eâ ratione in ipsâ rupe excisi sunt (tota enim arx rupes est) ne si vrgēte necessitate eam derelinquere defensores cogātur, hostis eâ ad libitum potiatur; vtque tormentario supposito puluere, in aërem agi, ac funditus euerti subitò possit. Est autem arx ipsa ad occiduum (vt diximus) urbis posita latus, eiusque muris contigua, ac D. Georgij monti opposita, urbem ipsam à latere occidentali, & septentrionali optimè defendens, ac muniens, diciturque ab incolis (quod recens condita sit) Arx Noua, in differentiam alterius, quæ Arx Vetus appellatur. Inter has media vrbs iacet, per se quoque opere & situ munitissima, quæ nec propugnaculis caret, & à mari vndique ferè alluitur. Eius situs ita se habet: Formam refert penè quadrangularem, efficitque peninsulam: vnico siquidem duntaxat latere Occidentem versus terræ cohæret; reliquum mare lambit. Quia verò à latere occiduo Saluatoris, &

Georgij

Æneid. lib. 3

Georgij montes oppositos habet, qui vrbi imminet, & vel maximè infesti sunt, fossâ idcirco ab eâ parte altissimâ, & tribus validissimis munitiõibus cingitur: quarum duæ extremæ, altitudine, murorum crassitie aggerumq; latitudine vel maximè cõspicue sunt. Harum altera ad meridiem posita; à loci propinquitate *Castrado* vulgò dicta, vrbis angulum constituit, respicitq; ab vno latere Meridiem, ab altero Occidentem: altera, quæ ex aduerso est, *Foscarena*, à Iacobo Foscareno, D. Marci Procuratore amplissimo, ac maris quondam pro Venetis Architalasso, eius auctore sic dicta, Arci nouæ adiacet, licet inferior, spectatq; Occidentè & Aquilonè. Has media interiaceret tertia, à formâ planâ ab Italis *Piatta forma* vocata, opere, & aggeribus prioribus haud infirmior: cui à Septentrionali latere proxima hæret vrbis porta primaria, ex candido & durissimo saxo eleganti opere constructa, cui regię portæ nomen est. Hæc demum suis muris ad Foscarenâ munitiõem protenditur, quâ deniq; sequitur arx noua occiduum vrbis angulû (vt diximus) constituens, quæ & ipsa rursus vrbis mœnibus Aquilonè spectantibus coniungitur. His centû fere passuum interuallo porta *Spilea* nomine, ordine secunda, quæ ad mare ducit, annectitur, à quâ denuò continuato ordine, inflexo tamè & incuruo, prout rupiû situs & defensionis ratio postulat, mari eas vndiq; alluente, ad vsq; tertiû vrbis angulum mœnia ipsa extenduntur. Aquilonare id vrbis latus paruam insulam oppositâ habet, ducentis fere passibus ab vrbe diremptam, vulgò *Maripetri* scopulum dictâ. Nominis occasionem dedisse fertur nobilis quidam Venetus, ex patritij ordinis familiâ Maripetrâ ortum ducens, ad quæ hæc insula priuato iure pertinet, cû prius *S. Viti* diceretur. Est autè oliuetis referta, varijsq; arboribus instar nemoris opaca. Hinc apros quamplurimos nutrit, ac domino suo summo emolumento est. Fretum verò, quod mediû interiaceret, ac loco portus est, à ventis aquilonatibus percõmodè munit, ac nauibus tutam reddit stationè. Post angulum ordine tertium sequitur orientale vrbis latus, in cuius initio D. Nicolai porta est, ad mare ducēs, sic dicta à fano proximo, in ipso littore extracto. Hæc *Mandrachion* è regione habet. Locus is est viginti quatuor triremium capax, earumque stationi destinatus, qui iuxta veteris arcis muros positus, & à reliqua statione seiunctus, latissimo aggere ex prægrandibus saxis in præalto mari fundatis, atque paulatim in crassissimû murum, & supra vndas maris eminentem, exurgentibus, cingitur, & tutissimum contra vndarum impetum triremibus præbet receptaculû. Totum id ad ortum latus muris haudquamquam munitum, sed apertum, *bellouarda* arcis veteris opposita habet solaque fossâ profundissimâ ab arce dirimitur, ad quam ponte sublicio ab eâ parte ex vrbe patet accessus. Hinc rectâ id latus ad quartum vrbis angulum porrigitur, cui à meridionali latere cohæret

cohæret

cohæret propugnaculum Molinum nomine, mare & ipsum spectans, atque à Marco Molino, viro clarissimo, & insulæ quondam Præfecto, eius auctore, sic appellatum: quod quidem ad portam vsque Erizam, suis muris protrahitur: inde verò vrbis mœnia propugnacula *Castrado* demum coniunguntur. Atque hic hodiernus vrbis est situs, quem quidem sæpius mutatum ferunt: vbi enim hodie visitur, tertia est, quam habuit sedem. Olim siquidem vbi nunc suburbium, quod *Palæopolin*, vulgò *Paiopoli* id est vrbem veterem Græci vocant, ducentis circiter meridiem versus ab vrbe passibus primùm fuit: postea vallem illam, omnem, quæ à radicibus Saluatoris, & Georgij montium ad mare vsq; protenditur, occupauit: demum contractis plurimùm pomœrijs, inter arcem veterem & nouam conqueiuit: cuius iacta fuere fundamenta anno 1572. bello tunc contra Turcam mirum in modum grassante. Hodie autem omnibus numeris absoluta, in eam (quam diximus) formam munitissima euasit. Diuiditur autem in tres regiones, seu tribus, *Spileam*, *Vriouonam*, & *Spianatam* vulgò appellatas, Spilea ad Occidentem, Vriouona ad Aquilonem, Spianata ad Ortum & Meridiem adiacentibus. Spianatæ ædes ex asseribus seu tabulis ligneis pleræque constructæ à nouâ vrbe conditâ initium habuere: cum enim plurimorum, ciuium ædes magnificæ, quo loco prius vrbs steterat, Veneti Senatus edicto dirutæ, & solo æquata essent (nam contrahi vrbis pomœria, situmq; mutari, ob defensionem faciliorem, quo ciuium salutis, & securitati aduersus barbarorum incursiones, deprædationesq; magis consuleretur, Senatus decreuerat) post tot & tantarum ædium ruinam, & damnum, quod quisque fecerat, meritò refarciendum putauit. Hinc verò totum illud solum, quod longitudine suâ à portâ Erizâ ad Vriouoni vsque collem alterum ex aduerso vrbis latus occupantem, protensum interiacet, suâque latitudine ad Diuæ Mariæ fanum vsque dilatatur, eiusdem Senatus consulto magistratuumque Corcyrensiū operâ, ciuibus pro cuiusque iacturâ æquis proportionibus diuisum est. Ligneas inter has ædes, & arcem veterem amplissimus patet campus, vulgò *La Spianata* dictus; in quo (vnico excepto prætorio) nullum cernas ædificium. solo autem omnia æquata esse vel eâ ratione putauerim, ne facilis, vrbe occupatâ, ad arcis mœnia detur accessus. Cæterùm vrbs ipsa Archiepiscopatu nobilis, plurimis sacris ædibus ornata est: præter Cathedralem enim Ecclesiam, Diuo Arthemio primo Corcyræo Episcopo factam, quæ in arce veteri loco eminentiori sita est, in quâ & Archiepiscopus sedem habet, tria visuntur Romani ritus templa, Diuis *MARIÆ*, *Iacobo*, & *Francisco* dicata. His, Iacobi æde exceptâ, monasteria satis cōmoda addita sunt, in quibus monasticæ vitæ homines Minoritæ & Augustiniani religiosè degunt, templisque in-

E

feruiunt,

feruiunt, ac facris, & orationibus vacant. D. Iacobi parochialis Ecclesia est, cui duo sæculares præfunt præbyteri. Huic adiacet Xenodochium infigne, à D. Iacobi sodalibus, Italis pænè omnibus, vnà cum templo in mancipiorum vsum iam pridem erectum. Hi quotidianis ac largis elemosynis, alijsque pijs operibus locum commendant, & in eos maximè exercent, quos Turcicà seruitute elapsos, & in insulã delatos nouerint. Hos enim humaniter suscipiunt, per dies aliquot victum suppeditant, ægros curant; mox etiam dato viatico ad sua remittunt. Post Latinorum templa, plurima quoque Græcorum sunt delubra, angusta pleraque, & fordida, nonnulla etiam ex tabulis ligneis ruditer compacta. Præstat cæteris D. Spiridionis fanum, lapideum totum, & recens eleganti formâ instauratum; Id singulari deuotione à Græcis æquè ac Latinis frequentatur; maximoque hominum vota soluentium concursu celebre est. Sacrum namque Spiridionis corpus miraculis clarum summâ in ueneratione inibi habetur, populoque & Latino & Græco statis diebus ostenditur, cucullo & tunicâ, quibus, dum viueret, utebatur, integris & illæsis indutum. Porrò fontibus vrbs caret, aquæ salubrioris indiga, putealis crassa est, & putrida. In vtraque tamè arce & nouâ & veteri pluuiialium aquarum cisternæ aliquot sunt, ad militum vsum percomodæ. Adfunt præterea qui ex fonte vicino *Cardaceo* nomine iuxta Palæopolin mille circiter passibus ab vrbe distito, aquis optimis, & copiosissimis, quæ vel ingenti classi sufficeret, vberrimo, in tribus aquam aduehant, hydriasque eâ plenas plateatim diuendant: quâ in re ciuium & incolarum necessitati abundè satis subuenitur. Nec procul inde alius erumpit fonticulus, quem vulgò *Tetradi* indignant, saluberrimis aquis percelebris. Adiacet vrbi Occidentem versus ducentorum ferè passuum interuallo villula, quam vulgò *Paiopoli* vocant, præcipua quondam (vt supra etiam memorauimus) totius insulæ vrbs, in planitie iuxta littus cõdita, loco amœnissimo, & fructifero: cuius adiacentes campi varijs arboribus confiti, & in primis oliuetis, vineisque; exculi sunt. Hodie tamen (vt est omnium rerum vicissitudo) exiguus est locus: in quo præter domunculas aliquot ligneas, easque humiles, & vnus tantum contignationis, nihil est quod cernas. Haud procul inde vallis iacet amplissima, cui vulgò Sanctorum vallis nomen est, salinis nobilis, ex quibus maxima salis copia ingenti cum lucro, ac Venetæ Reipublicæ emolumento quotannis colligitur, & publicis horreis conditum postea Venetias nauibus asportatur. Duas insuper valles amplissimas in insula videre est, sali conficiendo destinatas, quarum altera *Alestimos* ad extremum meridionale insulæ posita latus, omnium maxima, altera *Potamos*, in primo ad Occasum ab vrbe sita lapide, cæteris minor est. Singulis Senatus Veneti auctoritate præest Præfectus, itemque Architectus, hunc Prothum, illum Capitaneum.

neum.

neum vulgus appellat: quibus vallium operarij sali coquendo destinati, parent omnes. Id vero summoperè curat vterque, ne sal (quod publici iuris est) à quopiam auferatur, neve operarij in colligendo sale fraudem aliquam committant: deprehensi capite puniuntur. Salinarij omnes Græci sunt, publicis stipendijs conducti, multisque priuilegijs, & immunitatibus à Principe donati; rerum tamen omnium egentissimi, suisque plerique creditoribus obnoxij: quos, dum in sale coquendo occupantur, quod fit à Kalendis Aprilis ad Kalendas vsque Nouembris, in ius rapere nulli fas est. Ad ducenta autem millia modiorum salis & amplius ætate sicca quotannis colligitur; qui horreis vicinis inuectus, post à certis magistratibus vendendus Venetias asportatur. Nulli enim priuato id licitum est, nisi à magistratibus comparauerit. Principis siquidem monopolium est sale vendere: quod antiquitus institutum fuisse refert Alciatus. Porro salis conficiendi modus ita se habet: Valles (quas diximus) mari adiacent, è quo deducta fossa, facile marinis aquis vndequaque irrigantur: In plurimas autem areas, easque quadrangulares tota vallis diuisa est: hoc ordine, vt ternæ sibi inuicem cohæreant, atque vna aliam subsequatur: Quæ verò fossa proxima hæret, lata per quadrum pedes viginti quinque, aggere vnus pedis circumquaque munitur: hanc sequitur secunda, dein tertia, vtraque quâ prima & formâ & magnitudine. Diuiduntur autem singulæ vallo, eâ ratione, ne aqua marina priori areæ immissa, vterius dilabatur, aut diffundatur. Hæ purgatæ coæquatæ, ac giabræ redditæ, cylindro consolidantur, vti ijs in locis videre est, in quibus frumentum teritur. In primâ areâ, quæ *Vas* appellatur, fossa vicina, aqua per diem relinquitur, in eaque paulatim Solis ardore purificatur: Postridie vicinioris areæ vallo perforato, in secundam, *Caldare* dictam, dimittitur, atque inibi quoque per diem integrum calore Solis coquitur. Tertio dein die, vbi satis cocta est aqua, facto insuper in vallo foramine, in tertiam aream *Salinam* nuncupatam deriuatur: in quâ item per diem integrum relinquitur: qui si apricus fuerit, vnico in sal durissimum congelatur; si nubilus, in alterum vsque diem permanet: quod supernatat, vel in superficie hæret, candidum est, diciturque Flos salis: quod subiacet, fuscum colorem habet. Flore prius detracto, mox & reliquum instrumentis admotis extrahitur, & vehiculis impositum in horrea publica (quæ in proximo sunt) inuehitur. Alestini vallis ducentas Salinas, totidemque Caldaria, & Vasa continet. Sanctorum vallis centum. Potami quadraginta. Vt autem planius, lucidiusque lectori innotescat Salinarum situs, earum formam, ac faciem apposuimus.

Ad l. inter
publica 17.
ff. de verb.
sign.

Via		Via regia									Via	
Po: ns		Fossa									Po: ns	
Via	Iter	Vallus	Vas	Vallus	Vas	Vallus	Vas	Vallus	Vas	Vallus	Via	
		Vallus	Caldare	Vallus	Caldare	Vallus	Caldare	Vallus	Caldare	Vallus		
		Vallus	Salina	Vallus	Salina	Vallus	Salina	Vallus	Salina	Vallus		
Po: ns		Fossa									Po: ns	
Via	Iter	Vallus	Vas	Vallus	Vas	Vallus	Vas	Vallus	Vas	Vallus	Via	
		Vallus	Caldare	Vallus	Caldare	Vallus	Caldare	Vallus	Caldare	Vallus		
		Vallus	Salina	Vallus	Salina	Vallus	Salina	Vallus	Salina	Vallus		
Po: ns		Fossa									Po: ns	
Via	Iter	Vallus	Vas	Vallus	Vas	Vallus	Vas	Vallus	Vas	Vallus	Via	
		Vallus	Caldare	Vallus	Caldare	Vallus	Caldare	Vallus	Caldare	Vallus		
		Vallus	Salina	Vallus	Salina	Vallus	Salina	Vallus	Salina	Vallus		

Ab

Ab occidentali vallis latere, cui Sanctorum nomen est, finum efficit mare, seu portum amplissimum, cuius ostij medium in ipsis faucibus scopulus occupat, Calogorum monasterio insignis, atque vberis soli. Profundissimum quandoque, & tutissimam stationem, ac ducentarum & amplius triremium capacem fuisse ferunt incolæ: hodie arenarum, cumulis magnâ ex parte vadofus, nullius vsus est: piscibus tamen optimis abundat, & piscinæ loco habetur, ac priuati iuris est; diciturque vulgò *Necrothalassa*, id est Mare mortuum.

Diximus de vrbis atque insulæ situ, & fertilitate: superest vt de magistratibus vrbis, eiusque incolis, ac eorum moribus, cæterisque eodem spectantibus aliqua addamus. Vrbs atque insula tota Veneti iuris est. Post expugnatam namque à Venetis Gallisque Constantinopolim, illorum armis cessit: qui statim veluti in nouam coloniam ex Vrbe viros aliquot patritios, plebeiosque eò misere, quorum operâ in officio hætenus persistunt Corcyræ, & longâ pace cuncta refouente, multisque priuilegijs aucti quiescunt. Summa rerum penes magistratus est Venetos, qui Senatus auctoritate in vrbe resident, populoque in iure dicendo præfunt, & rempublicam administrant. Horum alter Baili dignitate præfulget, & ciuibus, cæterisque & vrbis & insulæ incolis iudex constitutus est. Alter Præfecti Generalis seu Prouisoris titulo, vniuersæ militiæ, beneficiarijs, & reliquis stipendia merentibus imperat; solusque ius dicit; quod Bailo nequaquam licet: neque enim solus iudicat, aut in reos animaduertit, sed in sententijs ferendis assessorem habet; qui & ipse patritius Venetus pari potestate & suffragio, Senatus auctoritate Consiliarij titulo in insulam ablegatur, & in iudicijs Bailo affidet. Sic enim constitutum est, vt duo patritij præter supremos illos magistratus singulis biennijs Corcyram à Senatu mittantur, ea ratione, atque hoc illis iniuncto onere, vt alter quæsturam apud Præfectum Generalem exercent, alter Baili assessorem agat, & per vices alternis bimestribus in hisce magistratibus sibi inuicem succedant; ita vt qui Assessor Baili fuerit, iam Quæstor euadat; qui verò Quæstorem egerit, iam Baili Assessor fiat: qui si in dicendis sententijs à Bailo dissideat, causâ ad Quæstorem remittitur; & cuius ille sententiam secutus fuerit, ea demum, vti debitis suffragijs lata, rata habetur, vimque sententiæ obtinet: ita tamen, vt ab eâ prouocare ad Quadraginta virum Consilium Venetum parti grauatæ liberum sit. Quæstor hic publicæ pecuniæ curam & custodiam habet, quam oportune Prouisoris iussu, & in scriptis mandato dispensat, ratione de expensis redditâ. Huic publico nomine Scriba adiunctus est Corcyræus: qui acceptum & expensum ad calculum reuocat, & in codicem refert. Consiliariorum alter in eâ parte Arcis veteris cui *Cittadella* nomen est, domicilium habet, alter in vrbe

iuxta Bailum: quod eâ ratione constitutum est, vt commodiùs die no-
 òuq; ciuium & incolarũ necessitatibus subuenire, sibiq; mutuo præsto
 esse faciliùs queant. Ad hæc arcium custodia penes alios duos patritij
 ordinis viros est: quorũ alter Præfecti titulo, Arcis Nouæ curâ habet, al-
 ter Veteri supremâ in rupe positę præest, *Castellanus* vulgò dictus. Vterq;
 verò Præfecti Generalis auctõritatẽ agnoscit, eiusq; per omnia paret
 imperio. His egredi Arcibus sibi creditis toto magistratus sui tempore,
 sub pœna capitis vetitum est. Omnes autem hi magistratus biennales
 sunt: & præscriptis legibus rempublicam administrant.

Primarij vbi in publicum prodeunt, magnificam sanè, nec respuen-
 dam, ostentant pompã: vestibus enim induiti holosericis, ad talos vsq;
 pendentibus togati & purpurati incedunt; plurimã licitorum, satellitũ,
 ac famulorum præeunte turbã; quos illi sequentes medium tenent:
 magnã eos ciuium, militumq; comitante cateruã. Sunt præterea in
 vtraque Arce singuli militiæ supremi duces, Gubernatores militiæ vul-
 gò dicti; quibus id muneris iniunctum est, vt de armis, excubijs, cæte-
 risq; militaribus officijs curam habeant, militibusq; imperet, ac pacem
 inter eos componat: ad Prouisorem insuper, si quid hi præter officium
 egerint, aut si ad bellicum apparatus quicquam in arce, cui præsumt,
 desideretur, referant. Equestri itẽ militiæ, seu leuis armaturæ militibus,
 ad littus tutandum destinatis, quos Itali Albanos, Græci *Stratiotas* vo-
 cant, suus quoq; supremus dux est, Gubernatoris & ipse titulo insigni-
 tus: qui in vrbe moratur, atque vnã cum cæteris ducibus & præfectis
 Prouisoris subest imperio. Hic in Arce Veteri inferiori domicilij sedem
 habet; cuius ædes assiduis militũ excubijs custodiuntur. Non solum autẽ
 toti militiæ ius dicit, & imperat, sed & stipèdia cunctis è publico soluit;
 de annonã, omniq; bellico apparatu curam habet, ac nauticũ in pri-
 mis panem in triremium vsum procurat: solus etiam de causis contro-
 uersijsq; æris publici, vectigalium, decimarum, aliarumq; exactio-
 num cognoscit. Cæterum insulani omnes Venetorũ viuunt legibus; eorum-
 que lites & causæ cum ciuiles, tum criminales, iuxta Venetę curiæ mo-
 rem expediuntur: sed & acta publica, & priuatarum litium Veneto idio-
 mate non Græco a scribis publicis, iisq; Venetis, aut è prouincijs Vene-
 to imperio subiectis à magistratibus eò accitis, quos *Cancellarios* vulgò
 vocant, in codicem referuntur. Horum amplum est salarium, certis ta-
 men legibus præscriptum. Summaria hic pleraque iudicia: nulli procu-
 ratores, sed soli aduocati; qui vt plurimum viuã voce, non scriptis priua-
 torum causas agitant, clientesque defendunt. Urbis incolæ ferè omnes
 Græci sunt: Itali (militibus exceptis) per pauci; pauciores Albani, seu
 Epitotæ. Ruri habitãtes & ipsi omnes Græci, ad nouem circiter millia,
 cum nos Corcyræ essemus, ascendere dicebantur. Ex ijs ad tria millia
 armis

armis exercendis idonei (vulgò *Cernede*, à secernendo, quasi selecti, à Venetis appellati) censebatur. Hi sub signa coacti, & in plurimas diuisi cohortes, sub suis militant Chiliarchis: quibus è publico menstrua stipendia, decem nempe Ducatorum Venetorū à Senatu assignata sunt: hoc interim illis incumbente onere, vt sibi subiectos insulanos, statis quisque diebus in armis exerceant, doceantq; miliaria obire munera: piratas insuper, hostilésve triremes, aut celeres, si quæ terrā prædabundæ captare tentent, ab accessu arceant, & repellât: eisq; si vim inferât, cum suis quisq; cohortibus se opponant. Qui verò militari munere nō funguntur, Principis angarijs obnoxij, ad opera seruilia, publicaq; , & remigū, & fossorū, vbi occasio postulat, coguntur. Idiomate omnes ferè, præsertim ruri habitâtes, vtûtur Græco vulgari, vocabulis corrupto, atq; ab antiquo illo multū discrepât. Albani tamen præter Græcâ linguâ, proprium idioma, quod Albanicū, seu Epiroticū vocant, in vsu habent.

Pleriq; etiam in vrbe degentes, honestiores præsertim ciues, Italicam callent linguam, eaq; vt plurimum in publicis comitijs, tractandisque negotijs coram magistratibus vtuntur; causidicis quoque vbi clientum suorum agunt causas, iudicioq; contendunt, idem obseruantibus. Diuiduntur autem vrbis incolæ in ciues, & plebeios; honestiores *Archondes* id est nobiles dici volunt, certumq; explent numerū, quem Vrbs Communitatem vocant, & publicum quotannis habent Concilium: in quo communibus suffragijs Venetis magistratibus præsentibus certa suis conferunt & vrbis & insulæ publica munia. Creant etenim tres ciuiliū causarū iudices annuos, qui Bailo in dicēdis sententijs assidēt, habentq; votum consultatiuum, non deliberatiuum; quibus id quoq; iuris est, vt soli in causis summam 55. librarum Venerarum (quæ nostræ monetæ Florenis circiter 20. respondent) non excedentibus, iudicium dent, & sententias dicant: à quibus tamen ad Bailum datur prouocatio. Duos adhæc Syndicos, totidemq; Salubritatis Prouisores, nec non Iustitiæ Ministrum, qui ponderibus & mensuris præest: Annonæ quoq; Præfectum, Scribamq; fabricæ publicæ, atque alia minora officia; omnia quidem ad vrbis ornatum, dignitatem, commoditatemq; spectantia: Prouisorem insuper Pargæ (quod in Epiro oppidum est maritimum, Venetis subiectum) itemq; Angeli castri Præfectum publicis votis eligūt. Inter Corcyræas familias opibus & auctoritate eminent Cuchina, & Condocala, vtrâque equestri dignitate decora: his proximè accedunt Bellâdâ, Petretina, Morella, Lucana, Fortia, Quartana, Maripetra, Triuola & Altauilla. Cæterū Corcyræi ingenio pleriq; sunt acri, & elegati, vago tamen, subitoq; studiofiores equidem Mercurio, quàm Mineræ, gulæ & luxui in primis dediti, atq; otio torpentes vt plurimum, maiorū suorum hac in re sequuti vestigia, quorum Horatius meminit:

Quis

Lib. 1. Epiff.

*Quis (inquiens) pulchrum fuit in medijs dormire dies, &
Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.*

Odyff. lib. 7.

Et alibi *Pinguis ut inde domum possis Phæaxq; reuerti.*

Olim quidem (ut author est Homerus) fuere rerum maritarum vel maximè studiosi : fælices idcirco ibi nasci viros idem refert, quod Phæacensibus nulla arcus pharetræq; cura esset; sed mali remiq; nauû, ac naues ipsæ, quibus illi plurimum maris emetirentur. Addit quoque quemadmodum cæteros mortales nautalis artis peritiâ Phæaces præstarent, sic fœminas etiam texendis telis reliquas totius orbis præcellere; & id muneris illis à Minerua datum esse, ac bonam mentem habere. Quâ in re haudquaquam à maioribus suis degenerarunt; nam & hodie ad varias artes mirum ingenium habent, & præ cæteris acu optimè pingunt. Hæc de Corcyrà: nunc cætera prosequamur.

CAPVT VIII.

Epiri regionis, adiacentiumq; insularum descriptio.

DIXIMVS suprâ Corcyram insulam Epiro ab Ortu adiacere, ab eaque freto angusto interiacente medio dirimi. Quia verò maritimam eiusdem regionis oram aliquando lustrauius, plurimaque inuisimus loca, lubet obiter quæ nobis de eius situ & conditione innouere, paucis subijcere.

Plin. li. 4. c. 1

Lib. 7.

Lib. 7.

Lib. 2.

Est Epirus notissima Europæ prouincia, à Pyrrho Achillis ex Deidamiâ filio sic dicta: cui olim Chaoniæ, & Molossæ nomen fuit, à Chaonibus & Molossis eiusdè regionis populis: qui (ut Strabo refert) totius Epiroticæ terræ quandoque regnum tenuere. Nostræ ætatis Cosmographi Albaniam vocant, ac partem alterius Albanicæ huic conterminæ (quæ pars Macedoniæ est) esse putant, cum eaque coniungunt: quocirca etiam aliqui hanc nouam, illam veterem Epirum appellant, quæ Turcis hodie Ianina dicitur. Terminatur autem à Septentrione Macedoniâ, ab Ortu Ætoliâ, à Meridie & Occasu mari Ionio. Regio quondam populatissima, quatuordecim gentium (ut refert Strabo) quandoque sedes; ex quibus celebratissimæ fuere Chaones, & Molossi; penes quos Dodonæi Iouis templum oraculis clarum extitit: vbi columbæ duæ, vel dæmonum illusionibus, vel sacerdotum fraudibus, dare responsa dicebantur. Herodotus Halicarnassæus fœminas fuisse putat Ægyptias, à Phœnicibus exactas: & primùm apud Thesprotios Fanum Iouis condidisse: columbas autem à Thesprotijs dictas, quod barbarè loquerentur, & simile quid auibus sonarent: postea humanâ voce locutas, cum more ipsorum loqui addidissent.

Urbibus

Vrbibus præterea frequens admodum fuit. Septuaginta enim in eâ à Paulo Æmilio funditus euersas scribit Polybius: qui etiam centum & 50. millia hominum ab eodem in seruitutem abducta narrat. Hoc verò tempore, deserto, & plurimum vastato solo, vrbibusque deletis, præter oppidum vnum atque alterum, continet nihil. Indigenæ pauci huc illic per agros rudermque reliquas sparsi, pagos inhabitant; agrisque colendis, & pascuis dant operam. Ob soli autem sterilitatem (in mediterraneis præsertim) æstiuo tempore turmatim è prouinciâ discedunt, proximasque Albaniam, Romaniam, imò & Natoliam accedunt; relictisque domi vxoribus, & liberis, æstatem ibi transigunt, suasque Turcis locant operas: messe demum finitâ, ad propria redeunt. Idiomate omnes vtuntur Albanico, cuius supra meminimus; suntque Græci ritus homines, armis & latrocinijs in primis assueti, & in mores barbaros effecti. Solum omne mediterraneum (vt diximus) sterile est, & fyluis opacum: maritima ora satis fertilis, & culta. Frumenti quodam genere, quod *Calambochio* vocant, estque *Sorgo* Lombardico non absimile, solo colore differens; cum hoc rubei, illud albidi coloris sit. Plurimis gaudet portibus, & capacissimis: celebriores sunt Ambracius, Pannormus, Onchesimus, Comarus, & Communitius. Hic regio fonte aquis vberissimo nobilis, portum intransibus commodum, & opportunam aquationem præstat. Amnes præter ceteros duos habet, Acherontem, & Acheloum, nominis claritate insignes. Egregios alit equos, boues item & oues prægrandes. Inter oppida, quæ Turcis parent, præstant Preuesa, & Sancta Maura; vtrumque maritimum, & milite prædiario munitum. Vnicum ad Venetos spectat Parga nomine, & ipsum maritimum, Leuchimum orientale Corcyræ respiciens promontorium. Porro contra Cassiopeum aquilonare Cocyræ promontorium Buthrotum (vulgò *Burrinto* iacet) oppidum, Epiri quondam regia, supra editum collem peninsulæ seu Chersonesi formâ in portus ore conditum; Romanis quondam frequens accolis, nunc habitatore vacuum, collapsum planè, & ruderibus plenum, vix ruinis suis prisca magnificentia, ac veterum ædificiorum indicat vestigia. Ob piscinas autem, quæ iuxta sunt, optimis diuersi generis piscibus copiosas, locus ipse etiamnum celebris est; eiusque æstuaria, ac portus *Almorus* dictus, à piscatoribus frequentantur. Videre ibi est tuguriola lignea quamplurima, asseribus, tabulisque ligneis pendulis concinnata, & certo ordine & interstitio seiuncta, piscibus siccandis percõmoda. Piscatores namque pisces, maximè quos Cephalos vocant, dum pleno sunt ventre, viuos aperiunt, ventrem ouaque simul excindunt, siccantque sole: quæ vulgò *Betarghe* dicuntur, & in multo apud Italos sunt pretio. Reliquos pisces sale conditos, dolijsque impositos, per circumvicinas regiones

F

maximâ

- maximâ copiâ sed viliori pretio distrahunt. Duodecimo à Buthroto lapide meridiem versus, atque è regione vr̄bis Corcyræ, in ipso maris littore *Bastia* spectatur, Epiri vicus non ignobilis, supremi Quæstoris totius Epiri (quem Turcæ *Eminum* vocant) sedes, iuxta quem Acheron fluit, Epiri fluuius percelebris, & apud poëtas decantatus; quem alij Cereris, alij Terræ filium esse, & ad Inferos missum fabulantur. Hic ex Acherusia paludē Thesprotiæ profluens, iuxta Pandosiam vr̄bem (vt author est Strabo) sub terram occultatur: mox per quandam speluncam, vallemque profundam tanquam ab Inferis emergit: inde multis auctus fluminibus in portum Chemerium illabatur: cuius aquæ olim insuauissimæ fuisse dicuntur: & hinc apud veteres nata fabula, quod Inferos accedat, accedentesque ad Inferos mortuorum animas excipiat, ac trajiciat. Bastiam in ipso littore sequitur Communitiæ portus, mox Fanarus. E regione est Sibota nunc *Syuita* parua insula, paulisper à Continenti disiuncta; cuius Strabo meminit, pascuis vberima, sed ob piratarum deprædationes habitatore vacuâ. Communitiæ & Fanari portibus proxima est Parga, cuius supra memini, vnicum in Epiro Veneti iuris oppidulum, portu accommodum. Id rupi, quæ mari adiacet, impositum, satis tutum habitatoribus præstat receptaculum, præfidiario quippe milite munitum, propugnaculis item, qua cõtinentem respicit, cinctum, vim omnem hostilem, atque accolarum excursiones à se facile propellit. Incolæ partim Græci, partim Epirotæ sunt: Græci ritus omnes; quibus in sacris præest Græcus quidam Protopapas. Milites præfidiarij vt plurimum Itali sunt; & Romano more ac ritu viuunt, habentque Minoritam sacra administrantem. Cæterum, in iure dicundo præest oppidanis titulo Prouisoris nobilis Corcyrensis; cuius magistratus biennio durat; quo elapso, nouus Prouisor publicis Corcyrei Concilij suffragijs subrogatur, & ad oppidum mittitur.
- Lib. 7.* E regione Pargæ iuxta promontorium Leuchimum, seu (vt Strabo vult) Leucimam, hodie *Caput Lascarum* à nautis dictum, perexiles iacēt insulæ, haud memoratu dignæ: vulgus nautarum Formicas appellat.
- Lib. 4. ca. 12.* Haud procul inde, ac quinque millibus passuum (vt Plinius notat) à Corcyrâ discretæ, duæ aliæ exiguæ iacent insulæ, Plinio Paxoæ dictæ, quas hodie Paxum, & Antipaxum vulgus appellat. Illius circuitus duodecim ferè milliarium est. Fælicis soli, pascuis vberima, & portu ditata capacissimo, & tutissimo: ob continuas autem piratarum deprædationes habitatore destituta. Huius autem minor est ambitus: pascuis nihilominus atque vberè gleba diues, portum nullum habet. Vtraque ad Parginotas seu Pargæ incolâs spectat, ijs ad armenta alenda Senatus Veneti liberalitate jam pridem donata. Diuum Paulum, ad

ad

ad has insulas quandoque appulisse, ac nullum propterea in ijs gigni animal venenosum, vulgò persuasum est. Iuxta alterum ex aduerso Corcyrae promontorium, quod in Austrum vergit, ac Tarentum Italiae oppidum spectat, Phalacrum antiquitus, seu Phalacrium (vt Plinius memorat) appellatum, hodie nautis *Caput album*, scopulus iacet, *Lagudia* nomine, nauem formâ referens, in quem mutatam Vlyssis nauem à simili specie fabula est.

Lib. 4. c. 1.

Post Pargam secundum maris littora sequitur Preuesa, Turcici iuris oppidum, olim Nicopolis, in Acarnaniâ Epiri regione situm. Id ab Augusto Cæsare, ob partam ad promontorium Aëtiacum per Marcum Agrippam classis præfectum contra Marcum Antonium & Cleopatram nauali pugna victoriam, instauratum, frequens populo, delubro, luco, gymnasio nobile fuit, ac latos fines habuit. Hodie quoque, etsi viribus diminutum, habitatore abundat, & munitissimum est. Incolæ vt plurimum piraticam exercent, vicinumque mare infestant.

Strab. lib. 7.

Subsequitur dein Sancta Maura, veteribus Leucadia, seu Leucas, Plinio Neritis. Hæc olim Continenti continua, peninsulæ formam referebat: nunc in Insulam redacta, atque opera accolarum à Continenti abscissa, à mari vndequaque alluitur, ligneoque tantum ponte Continenti iungitur. Meminit eius Ouidius:

*Leucada continuam veteres habuere coloni,
Nunc freta circumueunt.*

Lib. 15. Metamorph.

Posita est autem contra Ambracium sinum, haud procul à promontorio Aëtiaco, Augusti victoriâ claro, hodie nautis *Caposigo*, ambitu 50. millia passuum continens. In eâ oppidum est, eiusdem cum insulâ nominis, longè munitissimum. Incolæ maiori ex parte Hebræi sunt, Turcæ perpauci, qui vt plurimum latrocinij assueti, piraticam ducunt vitam, vicinumque peruagantes mare, minoribus nauigijs vel maximè infestant, minusque tutam navigationem reddunt. E regione, in ipsâ Continentis orâ mons est altissimus, olim Leucathæ promontorium, hodie nautis *Caposigale*: de quo Virgilius:

Mox & Leucathæ nimbosa cacumina montis.

Aeneid. 3.

Sinus Ambracius qui in proximo est, hodie Culfus Laërtiacus, seu *Golfo del Arta*, faucibus spatiosum æquor excipit: habetque in longitudine triginta nouem (vt Plinius vult) millia passuum, in latitudine millia quindecim; cuius circuitus authore Strabone, stadia trecenta completur. Ab Ambraciâ, Pyrrhi Epiri quondam regis regiâ nomē obtinuit: fuitque olim Cæsaris naualibus percelebris. In eum Arathus fluuius hodie *L'Arta* suas exonerat aquas. Abundat optimis piscibus, præsertim cephalis: ob *botergas* verò præstantissimas, vulgò cognominatas Laërtiacas,

Lib. 4. c. 1.
Lib. 7.

tiacas, siue *del Arta* (quæ plurimæ ibi exsiccatae, & alibi siccatis cariore, venum Venetias asportantur) vel maximè celebratur. *Boterge* quid sint supra explicauimus, vt superfluum sit hîc eadem repetere.

Sinum Laërtiacum siue Ambracium sequitur Achelous amnis, hodie *Aspropotamos* & *Geromea* è monte Pindo fluens, atque Acarnaniam Epiri prouinciam ab Ætolia dirimens, vltimus ab Ortu Epiri terminus. Hic omnium fluuiorum apud Græcos celeberrimus, quem ab Acheloo Ætolia regis nomen sumpsisse putant; de quo mira fabulantur poëtæ: Nam præterquã quòd Oceani & Thetidis, vel, vt alij, Solis & Terræ filium fuisse velint, in varias quoq; formas mutatum tradunt. Cum Hercule pugnam inijsse, ob Oenci Ætolorum regis filiaë matrimonium; sed victum, Amaltheaë postea eiusdem regis filiaë procum extitisse, vini præterea missionem inuenisse. Hinc verò apud veteres inoleuit, vt aquæ omnes, quæ vini missionibus essent aptæ, Acheloaë vocarentur. Huius enim fluminis aquas suauissimas, & saluberrimas antiqui crediderunt.

Peculiares quondam Epirus reges habuit, sub quibus multo tempore floruit, dein à Macedonum regibus subacta, plurimos annos illis paruit. Post Macedonum regnum, cuncta in Romanam ditionem concessere. Demum Romano Imperio labente, Turcarum dominio accessit, cui etiamnum subest; regiturque per Saniaccum, qui in Deluino vico, in mediterraneis posito, ac sesqui diei itinere à Bastia domicilij sedem habet. Sed iam satis de Epiro: ad institutum reuertamur iter.

CAP V T I X.

Ithaca, Cephalenia, & Echinadum Ionij maris Insularum descriptio.

DECIMOQVARTO Kalend. Septembris Epiri radentes littus, Preuesam Continentis urbem, ac Sanctam Mauram, quarum supra meminimus, itemque Ithacam, Cephaleniam, & Echinades, Ionij maris Insulas ventis secundis ac fauente Æolo præterlegimus. De Preuesa, & Sancta Maura modò egimus: superest vt de reliquis aliqua referamus.

Plin. l. 4. c. 12
Strab. lib. 10

ITHACA Homerici Vlyssis quondam dominio illustris, qui & Ithacus ab eâ dictus est, Ionij maris est Insula, è regione Sinus Ambracij sita, iuxta Cephaleniam; à quâ angusto freto interiacente dirimitur, ambitu suo, teste Plinio, 25. millia passuum cõtinent, vel secundum neotericos 50. millia. Eius forma oblonga, sinuosa, & anfractibus plena: ideoque portuosa. Situm habet montosum, & arduũ saxis, cuius Maro meminit:

Æneid. 3.

— *Et Neritos ardua saxis.*

Olim siquidem Neritos etiam à monte eiusdem nominis appellata, nunc Teachia à nautis dicitur, estque obscura penitus, & exulum sedes;

eorum

eorum præfertim, qui à Corcyræ, Zacynthi, & Cephallenæ magistratibus proscribuntur. Ob continuas quoque prædonum & piratarum direptiones nequaquam tuta, & habitatore infrequēs, pascuis alioquin vberissima. In eâ oppidum est eiusdem cum Insulâ nominis, neglectum, & ruinis deforme. Eius frequens apud Homerum fit mentio: nam & Vlysses post reditum in patriam specie mendici, Penelopes procos Odyss. lib. 7. ad vnum omnes hîc trucidasse scribit; eamque apud Orientem & Occidentem solem nauigantibus notam, & in primis pueris educandis optimam, salubremque; & licet asperam, neque equis ferendis aptam: frumento tamen, vinoque vtilem, ac capris bubusque pascendis accommodam testatur. Hîc enim (vt idem ait) imber continuus, rosque virens, sylua omnimoda, irrigationes toto durantes anno adsunt.

CEPHALENIA, quondâ Melena, vt Plinius vult, quæ & Dulichium, Lib. 4. ca. 12. Same, & Taphos appellata, in Ionio mari sita est. Dicta autem Cephalenia, vt quidam volunt, à capitis formâ, quam ab austro adnauigantibus eminus repræsentat: alij autem quòd Ionij maris Insulis imperauerit, ac caput extiterit, nomen accepisse putant. Strabo à Cephalo Amphitryonis, vel Deionei filio nominatam, populosque Cephalenes dictos, eamque tetrapolim fuisse, scribit. In eâ quippe Same, Ceritus, Dulichium, & Petilia præclaræ quondam vrbes extitere: quæ nostrâ hæc ætate dirutæ penitus, & ruinis plenæ, nil nisi nomen retinuere. Inter vrbiū rudera, vbi maxima etiamnum veterum ædificiorum extant vestigia, sæpe numismata non in ære tantum, sed in argento, atque auro effabrè excusa, Græcis Latinisque nominibus inscripta, passim effodiuntur. Ambitus Insulæ (vt Strabo notat) trecentorum stadiorum est; secundum neotericos 160 milliariū: Longitudo autem 80. latitudo 40. milliariaria complectitur. Formam refert ferè triangularem. Ab Ortu Clarentium est vulgò *Chiarenza*, veteribus Sicyone, quondâ Sicyoniæ vrbs maritima; ab Occasu mare Siculū; à Meridie Zacynthū, ac mare Libycum spectat, ab Aquilone Corcyram respicit, & Ithacam; distatque à Zacyntho 12. millibus passuum, freto vtramque diidente; quod vulgus nautarū Canale Zacynthi seu *Canal del Zante* nuncupat, quemadmodū angustias maris, quæ ex aduerso Insulæ latere sunt, & eam ab Ithacâ dirimunt, Canale Guiscardi seu *Canal Guiscardo*. Regio omnis in colles vallesque; vberes distincta, syluis opaca, & vberimis pascuis diues, gregibus atque armentis abundat: Frumento item, vino optimo, Oleo, Serico, Murice, Mannâ, Melle, Vuis passis, Lanâ, & Caseo copiosa est. Ex lanâ stragulas vulgò *Sclauinas* in maximâ texunt copiâ, easque ad vsum remigum Venetias venum exportant. Sed (vt nihil est ab omni parte beatum) aquis dulcibus indiget, paucisque fontibus irrigatur.

Cæterùm in vnde viginti regiones *Pertinentias* vulgò indigitant, quibus varia imposita sunt nomina, diuiditur. Harum quælibet plurimos sub se pagos habet, quos *Casalia* appellant, exiguos & infrequentes omnes. Plurimis verò & tutissimis gaudet portubus, Argostoli, Guiscardo, Valle Assâ, Sochino, & Atteriâ: quorum omnium maximus est Argostolis, ad australe positus Insulæ latus, classis quantumuis numerosissimæ capax. Vnicam tantum nostrâ hac tempestate urbem cognominem habet, ab Argostoli sex millibus passuum distitam, naturâ & opere munitissimam: supremo namque in montis vertice condita, & propugnaculis firma, ambitu suo octingentos circiter passus continet, cui suburbium cohæret satis amplum, & frequens; in quâ Venetus magistratus Prouisor dictus, habitat, atque incolis Reipublicæ Venetæ nomine (cui Insula tota subiecta est) in iure dicundo præest, & rempublicam administrat. Huic assidet & alter patritius Venetus, qui velut à consilijs pari potestate, atque auctoritate publicâ insententijs dicendis suffragia cum Prouisore fert, & iustitiam omnibus dicit. Quæsturam etiam exercet, & publicæ pecuniæ Prouisoris auctoritate (penes quem vti supremum magistratum summa rerum est) administrationem habet. Vterq; autem magistratus biennalis est, & præscriptis legibus iuxta morem Venetorum populo ius dicit. Incolæ vt plurimum Græci, Itali perpauci. Vtrâque gens suis moribus, ac sacris viuit, Latinis Episcopus imperat, Græcis Protopapas. Omnes Græco idiomate vtuntur; plurimi licet Italicam quoque calleant linguam; quam in causarum disceptationibus apud magistratus Venetos, alijsque publicis negotijs in vsu habent.

Lib. 3. Dec. 4.

Lib. 3. c. 10

Insula hæc Vlyssis & Laërtis dominio quondam paruit, quam postmodum Marcus Fuluius consul (vt author est Liuius) Romano Imperio subiecit; cui ciuitates omnes (vnâ Samo exceptâ) vltro sese dedere. Hæc tamen post quadrimestrem obsidionem vi capta, & expugnata, penitus deleta, & diruta, vltimum excidium passa est. C. Antonius Marci Antonij patruus hic exul à patriâ moram traxit, & in eâ urbem condidit, ac vniuersam Insulam tanquã peculiare prædium subiectam habuit. His vltimis sæculis post varios casus ad Venetos deuoluta est: quibus etiamnum paret.

Strab. lib. 10

ECHINADES Insulæ tres numero sunt, desertæ, saxosæ, exiguæ, ac paruis interstitijs seiunctæ; adeoque marini potiùs scopuli dicendi, quàm Insulæ: vna quidem maior alterâ, infructiferæ tamen omnes: quarum nomina antiquitus fuere, vt Strabo putat, Thoïs, Same, & Dulichium, seu Dolicha: quod item Virgilius innuere videtur, vbi de his, circumvicinisque Insulis meminit:

Iam

*Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos,
Dulichiumq̄, Sameq̄, & Neritos ardua saxis.*

Aeneid. lib. 3

Nomen autem Echinadum (vt Strabo putat) à maximâ Echinorum Lib. 5.
copiâ inter saxa vicina hærentium sortitæ: hodie mutatis nomenclaturis *Culolares* siue *Curzolares* à Græcis Italisque nuncupantur. Sitæ sunt ad ostium sinus Corinthiaci, quem Turcæ *Inebectinum*, Veneti *Culsum Lepanti*, *Golfo di Lepanto*, vocant, à Lepanto Ætolix vrbe maritimâ; quam veteres Naupactum dixere, ad dextrum eiusdem ostij sitâ latus. è cuius regione Patrassum oppidum est, prisca Patræ, Achaix quondam vrbs maritima, Andreæ Apostoli martyrio celebris, à quo item sinus Corinthiacus nomen hodie sumpsit, Patrassi culphus, *Golfo di Patrasso* vulgò appellatus. Distant Echinades à Continenti Septentrionem versus viginti millibus passuum, respiciuntque ab Ortu Lepantum oppidum, à quo absunt triginta quinque milliatibus, ab Occidente Sanctam Mauram, à qua 45. millibus passuum seiunguntur, à Meridie Zacynthum, distantem circiter 80. millibus passuum. Famosissimæ hæ Insulæ & in æternum memorandæ, licet infructiferæ, & desertæ omnino, nostrâ hac ætate in omnium ferè ore versantur, ob victoriam à multis seculis inauditam prope eadem à Christianis contra Turcas partam. Percusso quippe fœdere inter Pium Quintum Pontificem Maximum, Philippum Hispaniarum regem, & Senatam Venetum, eiusque fœderis & copiarum declarato Imperatore Ioanne Austriaco, Caroli V. Imperatoris filio, communibus viribus classe ingenti paratâ, potentissimum hostem adorti, vniuersam hostilem classem deleuere, triginta duntaxat exceptis triremibus. quibus Vluzalis Archipirata fugâ arripuit. Accidit hæc pugna naualis ipsis Nonis Nouembris anno salutis 1571. qui dies D. Iustinx Virgini ac Martyri sacer, quotannis apud Venetos in tantæ victoriæ memoriam solemnis est. Fuere in eo conflictu præter spolia immensa, quæ in potestatem Christianorum venere, cæsa cum Ali Bafsâ, supremo naualium copiarum duce, hostium viginti quinque millia, capta quatuor millia, liberata Christianorum mancipiorum quatuordecim millia.

CAPVT

CAPVT X.

*Zacynthi Insula, & sepulchri Ciceronis ibidem reperti descriptio,
& hrenis elucidatio.*

Plin. l. 3. c. 19

Lib. 4. c. 126

Lib. 10.

PROXIMA nocte Zacynthum Ionij maris Insulam, à Zacyntho Dardani filio, qui in eâ olim imperium habuit, sic dictum, *Zanshe* hodie Venetis appellatam abrasimus. Distat Occidentem versus à Cephaleniâ duodecim millibus passuum, ab Ortu Strophades Insulas habet, à Meridie Aphricum mare, à cuius continenti 150. millibus passuum distinguitur, à Septentrione Chelonatam maritimum Elidis oppidum, hodie Castrum Tornesium *Castel Tornese* appellatum, in edito situm colle, cui antiquitus Promontoriû Cheloniticum nomen fuit, spectat: à quo non amplius 12. millibus passuum abest. Sunt qui Hierosolymam hanc Insulam quandoque dictam, & à Veronicâ piissima fœmina ad Christi fidem conuersam narrēt. Plinius Hyriam aliquâdo appellatam scribit. Circuitus iuxta Plinium 36. millia passuû colligit, alij 60. millia completi dicūt. Strabo ultra 160. stadia ambitû ponit, Quâ Orientem spectat, montosa tota, quâ Septentrionē, atq; in mediterranea amœnis vallibus ornata, fructiferâ, cultissimam, fertilissimamq; vbiq; se exhibet. Vallium maxima, latitudine decem, longitudine 15. millia passuum,

CONTI-

continere dicitur. Aëre gaudet saluberrimo, arboribus cuiúsvi generis, ac fructibus, aureis præsertim, citreis, Punicisque malis vel maximè abundat: fontibus quoque & aquis optimis dulcibusque scatet: vini & olei in primis feracissima, frumenti non item. Vuis adhæc Corinthijs, quas Itali passulas vocant, copiosa: quarum pretium (quod ex illis venditis annuatim conficitur) ad centum & quinquaginta millia ducatorum adscendere fama est. Ea propter complures in hac Insulâ mercatores cum Veneti tum Angli abhinc annis aliquot sedem fixere, vvas coëmentes, quas sacco inclusas, nauibus venum per vniuersam ferè Europam exportant. Carnibus aut caseo, cum nulla aut perpauca habeat pascua, maximè indiget. vtrumque tamen ex oppido vicino, in opposito Continentis littore sito, cui Castri Tornesi nomen est, abundè satis aduehitur, vt incolarum necessitati satisfiat; qui hæc aliaque ad vsu & victum quotidianum necessaria, è continenti vili admodum, consequuntur pretio. Pagos quadraginta octo frequentes admodum continere dicitur, præstat cæteris ædium & habitatorum frequentia Velines, ad occidentum positus Insulæ latus: quem mille domibus constare dicunt. A latere meridionali Salinæ visuntur publicæ, amplissime, è quibus maxima salis copia summo Reipublicæ emolumento quotannis colligitur. Plurimi hic portus. ab orientali latere, itemque australi sunt Pelosus, Littachus, Pigalachus, & Sculicadas. ab occasu Natræ portus, omnium capacissimus; licet non omnino tutus, frequentatus tamen ab omnibus ferè nauibus, quæ ex Occidente in Crætam, Cyprum, Græciam, Syriam, & Ægyptum nauigant: quæ item ex Oriente ad proprias sedes remeant. Nullas enim aut perpaucas inuenias, quæ vel in aditu, vel id reditu ex Oriente hunc portum non petant, & eo appellant: idque præcipuè ob commodissimam atque ad vela ventis danda aptissimam stationem, & aquationem vberimam. Ab Aquilone D. Nicolai portus est, sic dictus à fano vicino, in ipso littore exstructo; commodus vtcunq; , ac satis capax, ventis tamen septentrionalibus obnoxius. Iuxta est suburbium satis amplum & frequens, eiusdem cum Insulâ nominis, hemicycli formam referens. Id portum circumdat, ac longitudine suâ à Septentrione in Meridiem duobus circiter millibus passuum protenditur; latitudine verò ab Ortum in Occasum, vbi maxima est, quasi quingentis passibus patet, iungiturque monti proximo; in quo arx seu vrbs primaria condita spectatur. Priuatorum ædes, quas numero ad quatuor millia esse ferunt, exiguæ pleræque & humiles, atque vnus tantum contignationis sunt, sine fumarijs, vt minori damno (cum frequentes sint ibi terræ motus) labantur: nam si additis fumarijs maiores altioresque extruerentur, terræ motu concussæ grauiori damno caderent. A meridie riuulus Camurra suburbium præter-

G

fluit,

fuit, ac mox in mare labitur: cuius aquæ falsedine mixtæ non admodû salubres sunt. Præter hunc, itemque alterum nullos alios Insula hæc riuos habet. Visuntur passim ad radices proximi collis veterum ædificiorum rudera complura, mussiui item seu tessellati operis pauiméta, prisca illius seculi monumenta. Ad Septentrionale suburbij latus templum extat Diuæ Mariæ Gratiolæ titulo insignitû, cui cohæret Minoritarum monasterium satis elegans. Cuius dum fundamenta iacerentur anno salutis 1544. ipsis nempe Kal. Decembris, erutum inter rudera fuit sepulchrum quoddam peruetustum, & lapideum, his insculptum literis:

M. TVLLI CICERO
H A V E
E T T V T E R T I A
A N T O N I A .

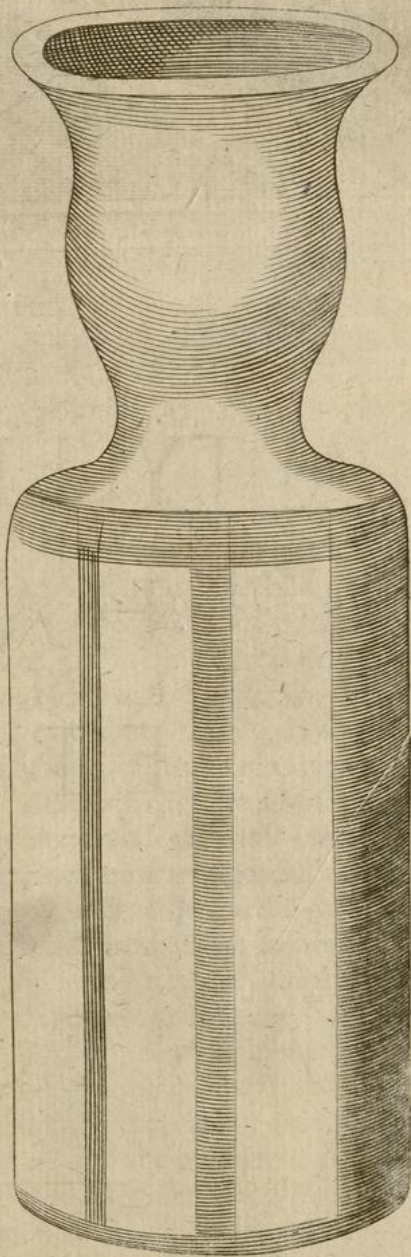
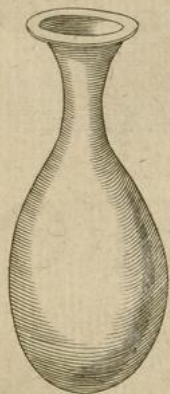
quo aperto, intus repertæ fuere urnæ seu ampullæ vitreæ duæ: maior cineribus, minor aquâ referta erat. Hinc existimatum illam Ciceronis cineres, hanc amicorum lachrymas continere: cui fidem facit fundi maioris altera inscriptio, in ambitu concaui insculpta his verbis.

A V E M A R. T V L .

Erant autem urnulæ formâ & magnitudine sic ad vnguem expressæ, vt in adiunctâ tabellâ videre est: quibus faciem addidimus sepulchri, prout illam Venetias delatam in ædibus Illustrissimi viri Federici Contareni, D. Marci Procuratoris amplissimi, ac rei antiquariæ studiosissimi asseruatam vidimus. Urnulas verò aliò asportatas intueri haud datum fuit: depictas tamen formâ hac eâdem apud eundem Contarenum conspeximus.

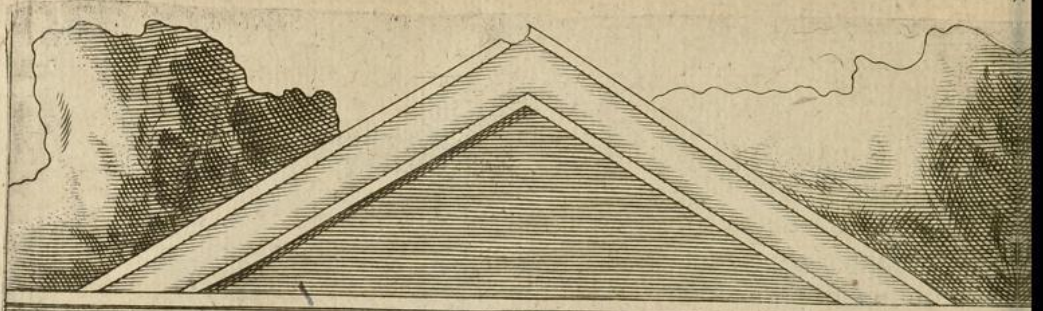

LACHRIMARVM
VRNVLA

MAIORIS VRNÆ CINERVM
FVNDVS.

M·TYLLI CICERO
HAVE.
ET TV
TEPTIA
ANTONIA

Quo-

Quomodo autem eò Ciceronis reliquie delatæ sint, monumentum-
 que hoc ipsum illi sit erectum, vt rem ab ætate nostrâ remotissimam,
 haud facillè dixerim. Satis tamen constat ex Liuiio, Appiano, & Plutar-
 cho, quod cum triumviri Octavianus Cæsar M. Antonio Ciceronem, Lib. 120.
Lib. 4.
Plutarch. in
vit. Cicer.
 quem Patrem appellare solebat; Antonius verò Cæsari L. Cæsarem
 auunculum suum, & M. Lepidus L. Paulum fratrem viros consulares
 nefandâ permutatione necandos concessissent: Cicero vbi hæc verè
 audiuit, desperatis rebus, præsertim ex suâ, filij, & fratris, ac fratris filij,
 omnium denique necessariorum & clientum amicorumque proscrip-
 tione, vrbe eo consilio abesse voluit, vt in Macedoniam ad Marcum
 Brutum trajiceret. Primò igitur in Tusculanum fugit: inde transfuersis
 itineribus in Formianum veniens, Caietæ siue Asturiæ nauem ingres-
 sus, Circeios vsque nauigauit. Ibi propter ventos aduersos maris tem-
 pestate deterritus, cum in terram descendisset, tædium tandem eum &
 fugæ & vitæ cepit. Regressus autem ad superiorem villam, moriar (in-
 quit) in patriâ sæpe seruatâ. Tandem peruicerunt liberti, & serui, qui
 cum ipso erant, vt iterum nauigaret. Cum igitur ipsum lecticæ imposi-
 tum ad mare referrent, adfuere satellites, cum Cn. Popilio Lanate le-
 gionario milite, qui iussu M. Antonij Ciceronem patrem patriæ, & pa-
 tronum suum in parricidij iudicio prominentem ex lecticâ depositâ,
 eius mandato, præbentemque; ceruicem immotam. caput tribus feriens
 secansque vulneribus, manibus quoque, præsertim dextrâ, quâ Philip-
 picas scripserat, præcisus, crudelissimè obtruncauit ante Christum na-
 tum anno XL. ætatis verò suæ LXXIII. aut sicuti Aurelius Fuscus apud
 Senecam testatur, LXXIV. Ciceronis deinde caput ac manus Romam
 delata, aspexit diu summâ lætitiâ exultans Antonius: & Fulvia eius
 vxor (Dionis historici testimonio) Ciceronis caput manibus pertra-
 ctans deturpauit, & conspuit. moxque super genua imponens, ex ipsius
 ore linguam extraxit, eamque acubus, quibus ad ornatum capitis ute-
 batur, multis non sine contumelijs totam pupugit, & perforauit. Vbi
 verò mulier nequissima hac immanitate, & Antonius illo spectaculo
 per diem oblectatus & satiatus est; iussit per contumeliam caput inter
 duas manus pro Rostris affigi; & Popilium ducem satellitum corona-
 uit, adornauitque donatum ducentis & quinquaginta Drachmarum,
 Atticarum millibus, hoc est, vt nunc subducunt, viginti quinque milli-
 bus aureorum. Reliquum verò corpus quò aut delatum, aut à quibus
 sepulchro mandatam fuerit, nusquam me legisse memini. Quamob-
 rem crediderim, aut verisimile putauerim, libertos & seruos, qui cum
 Cicerone erant, & quieti iussu domini passi fuerant, quod fors iniqua, &
 M. Antonij impietas tulisset in eum, accepisse cadauer, & combussisse,
 & mox conscendentes nauem ad nauigandum paratam, cum cineribus

ipſius, & forſitan vxore, & alijs propinquis, & amicis ex timore bellorū ciuiliū Zacynthum Inſulam in ipſo nauigationis curſu appuliſſe, ibiq; ab amicis, qui aderant, cineres illos humi cōditos fuiſſe. Deinde Marcū Ciceronis filium (quē Octauianus, vt ſe à Ciceronis traditione, aut nece excuſaret, Pontificem ſtatim declararat, nec multo poſt Conſul factus, ſibi collegam delegerat) in memoriā patris cū in Italiam rediret (in Græciam enim fugerat poſt patris ſui mortē Appiani teſtimonio) monumentū hoc pro eā copiā quæ Zacynthi erat, faciendum curaſſe. Si quidem & in Macedoniā dignas inferias antiquorum more patri perſoluerat; cum illi M. Brutus ad vindictam patris necandum conceſſiſſet C. Antonium Triumviri fratrem; quem captiuum habebat. Aque hæc obiter. Nunc reliqua quæ de Zacyntho dicenda reſtant, proſequamur.

Diximus urbem colli inſidere, cuius cacumen (quod arcem cōtinet) mille circiter paſſibus ab urbe diſtat. Hæc idem cū Inſulā nomē habet, atq; ambitu ſuo mille propemodum paſſus comprehēdit: muris autem aggeribuſq; & propugnaculis circumuallata, ac milite præſidiario munita, tutū indigenis præſtat habitaculum, ſubiectiſq; vallibus & collibus mariq; omni circumquaſque longè lateq; dominatur, & pulcherrimum præbet proſpectū In eā magiſtratus Venetus, titulo Prouiſoris, itemq; Conſiliarij duo patritij & ipſi Veneti, Prouiſoris in iure dicūdo publicā auctoritate aſſeſſores, ſedem habent. Hi præſcriptis ſibi legibus, vt & cæteri magiſtratus, quorū ſuprà meminimus, inſulaniſ iuſtitiam adminiſtrant, & ſingulis biennijs à Senatu Veneto eò ablegātur, ac prioribus iam reuocatiſ ſuccedunt. Cæterū ſuburbij urbiſq; incolæ & ciues in nobiles & plebeios diſtinguuntur; quorum pleriq; agriculturæ, vel mercaturæ dant operam; plurimi nauticā exercent: rari mechanicis artibus inſudant: ſuntq; omnes ferè Græci; Itali perpauci. Itali Latinos, Græci Græcos obſeruant ritus. Vtraq; gens peculiarem habet Antitiſtē Græcus in ſuburbio prope Cathedralem Græcorū Eccleſiam, Latinus in urbe habitat; in quā & Latinorum ſummum exſtat templum. Alibi nuſquam ſub Venetorū Dominio præterquam hîc, & Venetijs, fas eſt Græcos peculiareſ ſui ritus habere Episcopos. quod eā præſertim de cauſâ lege vetitum eſt, vt rebellionis omniſ tollatur occaſio. Cum enim iam dudum experiētiā ipſâ Veneti didicerint rebellionē omnem vt plurimum ab Episcopis Græciſ initium ſumpſiſſe, illorum vbique auctoritatem omnino abrogandā cenſuere. Eā verò ratione in hac Inſulâ Græcū Episcopum admiſſum accepimus, vt Græciſ ad ſacros ordines promoueri cupientibus ſolatio ſit, neve ad Episcopos Turcæ ſubiectos cōferre ſe cogantur. Hinc ſiquis Græcorū è proximis Inſulis Venetæ rei publicæ ſubditis ſacriſ initiari velit, hunc adit, & eo conferente ſacros ordines ſulcipit. Porro ciues ipſi, qui cū in urbe tū in ſuburbio morātur, quot-

annis

annis instar Corcyrensiū peculiaria comitia celebrāt: in quibus Venetis magistratibus præsidentibus, statis temporibus annuos cōmunibus suffragijs creant magistratus. Hi partim annonæ præsunt, partim ciuiliū causarum iudices existunt, & de leuioris momenti litigijs ad vsque 50. libras Venetas cognoscunt: de quorū sententijs ad Prouisorem Consiliariosq; prouocatio datur. Viuunt autem omnes Venetorum legibus, stiloq; Veneto causas litesq; expediunt. Homines sunt vt plurimum industrij, ac solertis ingenij, dicaces tamen, leues & subdoli. Et si verò in plerisq; Venetos imitentur mores, in eo tamen à Venetis planè dissentiant, quod longè aliter quàm illi horas numerent. Ab Ortū siquidem Solis principium diei statuunt, horasq; inchoant: ac primam horā vocant, quæ prima ab Oriente Sole præterijt, atq; ita ad Solis vsque occasum horarum numerum protrahunt, rursumq; ab occasu Solis primam noctis horam incipiunt, numerumq; horarum ad vsque Solis ortum continuant. Ita vt quò longior dies fuerit, plures etiā horæ interdiu numerentur, pauciores noctu, & è contra: cum tamen Veneti ab occasu Solis initium horarum sumant, easq; ad sequentis vsq; diei Occidētē Solem, donec 24. horas absoluerint, numerent. Præter milites præsidarios, qui in vrbe assiduò excubant, adest quoq; equitum seu velitum cohors, quos vulgus *Stradiotas* appellat. Hi ad littus tutandū contra frequentes piratarū depredationes à Senatu Veneto missi, publica stipendia merent. Sunt autem bellatores optimi, & ad rapacitatē proni, scuto in peltæ formam vtuntur, & incuruato ense, quem *Scimitarram* vocant, ac hastâ longiore, bombycinisq; vestiuntur thoracibus. Horum equi velocissimi, quibus prosperas incursiones, depredationesq;, vbi in hostem prodeunt, sæpe agunt. Ducem seu præfectum habent, quem Gubernatorem vocant, cui omnes obtemperāt. His id muneris præcipuè incumbit, vt æstiuo tēpore interdiu noctuq; per vices littus obequitēt, assiduisq; sei è excubijs atque excursionibus Insulā vbiq; tutam reddāt. Quod si piratarū biremes triremēve approximare littori cōspexerint, signo ex edito loco dato, vel igne, vel fumo, prout tēporis ratio postulat, vicinorūq; quosq; cōmilitones, Insulanorūq; ad arma euocāt, vtq; ad hostes pellendos præsto sint, admonent. Atque ita breuissimo momento tota pernoſcit Insula, quò concurrentum, quidve agendū sit. Hiberno verò tempore, cum ob continuas maris procellas piratis vix tutū sit nauigare æquor, adeoq; minus periculi Insulanis impendat, ab excubijs vt plurimū cessant, & in suburbio degunt, cū æstate contrā per vicos pagorūq; maritimos distribuātur. Vlyssi olim Troiano bello subditam fuisse Zacynthum, postea Achiuis cessisse, narrant historici: demū in Romanorum potestatem venisse, atque à M. Valerio vi captam testatur Lilius. Hodie Venetorum imperio paret, & longā pace floret. Sed iam satis de Zacyntho: rursum iter aggrediamur.

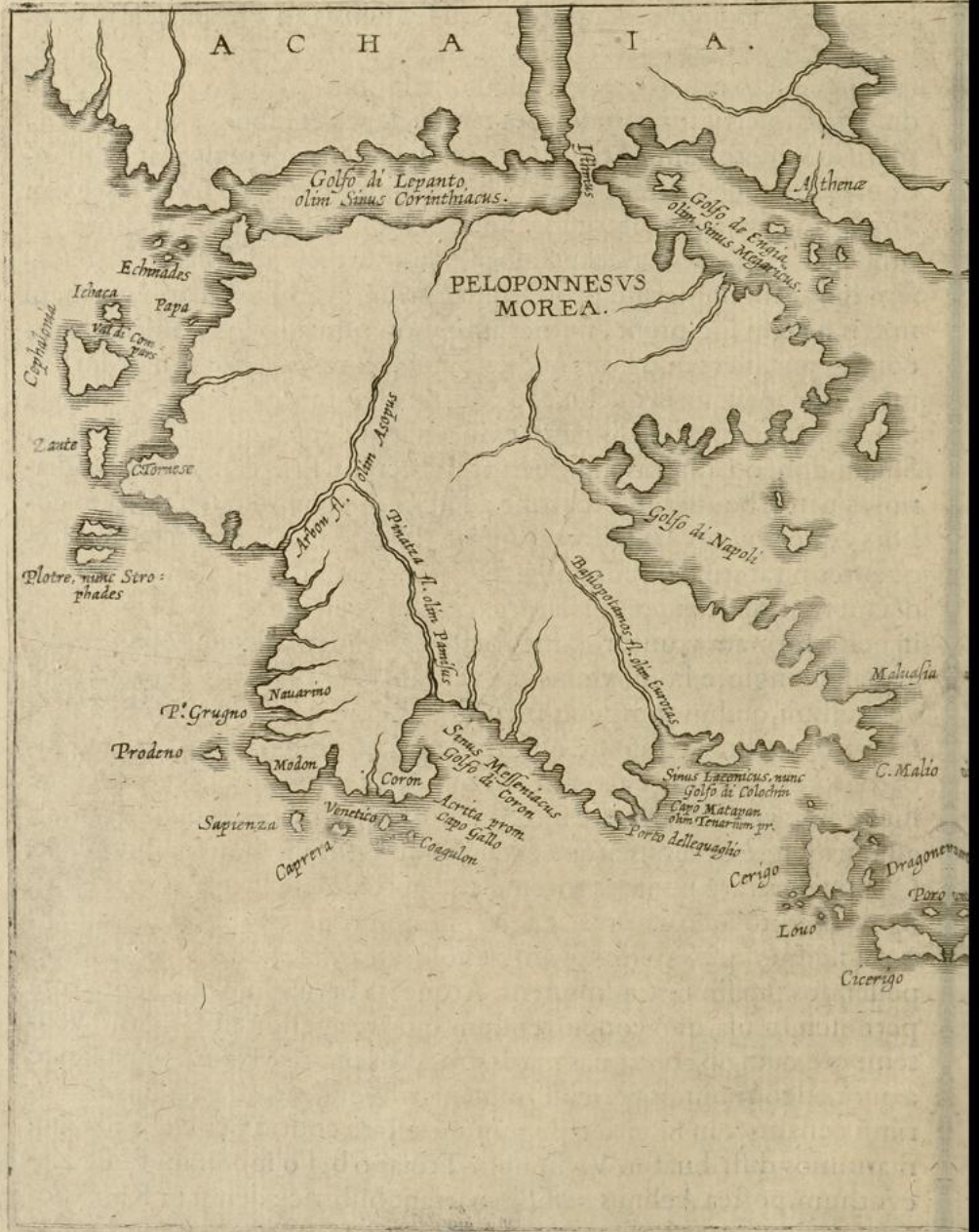
C A-

Strab. lib. 10.
Lib. 6. Dec. 3.

CAPVT XI.

Peloponnesus, eiusq[ue] littoralis tractus, cum Insulis adiacentibus, brevis descriptio.

DECIMO.

DECIMOQVARTO Kalend. Septembris secundis ventis Peloponnesiacum littus legentes, Strophades siue Plotas hodie *Striuales* Insulas à dextris reliquimus; mox Nauarinum oppidum portu celebre, Prodanum scopulum, Methonem Messeniæ vrbein maritimam, Sapientiam, Capreiam, Coagulon, & Venetikon scopulos, Acrita quoq; promontorium, hodie Galli cuspidem, & Coronem Messeniæ vrbein, fælici sanè cursu post terga liquimus. Postero die aurâ secundâ increbrescente, sinum Messeniæ, Italis *Brazzo de Maina*, id est Mainæ brachium, Tenarium promontorium, vulgò *Capo Mattapan*, & Cytheram Insulam fæliciter admodum præter nauigauimus. De quibus singulis, prout in itinere occurrerunt, aliqua referemus, sed primùm de Peloponneso in genere.

EST Peloponnesus, hodie *Morea* dicta, Cherfonesus, seu peninsula nobilissima, teste Plinio, totius Europæ prouincię, Isthmo angustissimo Helladi annexa, inter duo maria, Ægæum & Ionium, platani folio non absimilis, angulosis recessibus posita; plurimos habens Sinus, quos efficit multitudo promonteriorū. Præstant cæteris Saronicus, siue Megaricus, itemq;ue Crissæus, seu Corinthiacus: quorum hic ab Occasu, ille ab Ortum alluit: atque vix sex millium passuum, vel quadraginta stadiorum, vt Strabo vult, angustijs inter sese dirimuntur. Olim Appia, Argos, & Pelasgia dicta, postea à Pelope Tantali regis Phrygum filio Peloponnesi nomen accepit, nostro hoc æuo à Venetis, Italisq;ue, ac Græcis *Morea* vocitatur, vt & supra memorauimus. Strabo totius Græciæ arcem eam appellat: nam (vt idem inquit) præter habitantium in eâ gentium nobilitatem atque potentiam, ipse locorum situs principatum, designat & imperium. Ambitus, auctore Plinio 563. millium passuum, est: neoterici sexcenta millia colligunt. Longitudinem ab Isthmo Metonem vsque 170. milliarium statuunt, latitudinem pænè parem volunt: quod & Strabo sentit; qui ab Occasu in Ortum stadia mille & quadringenta ponit. Isthmum siue angustias illas, quibus Achaïæ seu Helladi Peloponnesus annectitur, auctore Plinio perfodere nauigabili alueo tentauere olim Demetrius rex, Cæsar dictator, Caius Caligula, Domitius Nero, in fausto (vt omnium exitu patuit) incepto. Huius Isthmi medium Corinthus, nobilis olim Achaïæ vrbs, Romanorum postmodum colonia, clarâ quondam opibus, post clade notior, occupauit. Hæc à Cicerone totius Græciæ lumen appellata, eò potentia propter situs oportunitatem excreuit, vt vix Romanæ vrbi concederet, tantumq;ue in fastum euasit, vt Populi Romani Legatos iniuriosius appellare, & (si Straboni credimus) etiam sordibus perfundere non dubitaret. Quare commoti Patres, cum etiam antea crescentem indies vrbs potentiam suspectam haberent, bellum illi inferendum censuerunt. Eò itaque

H

misso

missio ingenti exercitu, duce *L. Mummius* obfessa, capta, & tota flammis
 absumpta, soloque æquata est; & solo post se relicto nomine penitus in-
 terijt, ac longo tempore deserta iacuit: donec tandem post magna in-
 terualla eam Iulius Cæsar restituit, & missis eò frequentibus colonis
 generis Libertinorum, Latinam coloniam effecit. In huius vrbis con-
 flagratione, quotquot erant in vrbe statuae, & aureae, & argenteae, &
 æneae, in vnum conflatae æri Corinthiaco nomen dederunt: fecitque
 opulentissimae vrbis iniuriâ æris notam pretiosiore, vt inde optimum
 semper habitum fuerit. Hodie in ipso Isthmi medio arx est Acroco-
 rinthos nomine, vtrumque mare contuens, monti eiusdem nominis
 imposita, triginta stadiorum adscensus, vt Strabo refert: ad cuius radi-
 cem fons Pirenes apud poetas celebris, scaturit. Græci Principes, Tur-
 cae potentiam ac vicinitatem veriti, à mari ad mare ducto per angustias
 muro, Peloponnesum à reliquâ Græciâ secluserunt, murum ipsum ap-
 pellantes Hexamilon; quem postea Amurathes Turcarum Imperator,
 Græcis dormitantibus, atque inter se dissidentibus, & pauore perculsis,
 dirutum, tandem solo æquauit: eundemque licet Veneti postea anno
 salutis 1453. auctore Aloisio Lauredano classis Imperatore rursus re-
 staurauerint, duplicique fossâ per quadraginta stadia ductâ, egregiè
 communierint (quod quidem opus quindecim dierum spatio triginta
 hominum millibus tantæ moli diu noctuque operam dantibus, perfe-
 ctum fertur) paucos tamen post annos immanis rursus Turca fundi-
 tus diruit: ac superatis, Thomâ, & Demetrio fratribus Peloponnesi
 Principibus, expulsisque Venetis, totam Peloponnesum occupauit,
 atque etiamnum possidet. Regio ferè omnis soli fertilitate nulli terræ
 secunda est, in colles, planitiesque amplas, ac valles vbi que amœnas,
 fructiferasque distincta; atque amnibus irrigua, paludes & lacus ex-
 hibet piscibus abundantes: portibus insuper, sinibus, & promonto-
 rijs plurimis nobilitata. In octo verò prouincias (vt author est Ptole-
 mæus) nominis claritate eximias, amplisque rebus publicis insignes,
 & celebres olim diuisa fuit: è quibus prodire plurimi fortissimi he-
 rôes, Agamemnon, Menelaus, Ajax, Nestor, alijque. Prouincijs hæc
 quondam indita nomina, Sicyonia, Messenia, Laconia, Corinthia,
 Arcadia, Achaia, Elis, & Argia: quæ hodie apud Turcas in obliuionem
 penitus & desuetudinem abiere. Amplissimis adhæc habitata fuit
 vrbus: inter quas claruere Corinthus, Megalopolis, hodie Londa-
 rium, Argos, Mycene, Lacedæmon, Patræ, Messena, Corone, Metone,
 Elis, Pifa, & Tiryntha Herculis Iouis ex Alcmena filij patria, vnde
 Tirynthius dictus est: cuius laudes duosque labores Virgilius ele-
 gantissimè descripsit. Vrbes hæc omnes vti & cæteræ, paucis exceptis,
 dirutæ & solo æquatæ nil præter nomen reliquere. Etsi verò à veteri
 gloriâ,

Lib. 5.

Lib. 3. Geo-
 graph. c. 16.

Aensid. 8.

gloriâ, potentiâ, frequentiaque degenerauerit, ac plurimum diminuta sit; attamen rerum omnium abundantia, ac populi frequentia reliquam Græciam etiamnum superat. Amnes in eâ celebres Asopus, Alpheus, Pamisus, Eurotas: quorum nomina hodie exoluere. Mutatis enim nomenclaturis Asopus Arbon, vel Peneius, vel Iliacus, Alpheus Rofeas, vel Orfeas, Pamisus Stromius, nec non Pirnatzus, vel Pinatzus, Eurotas, Basilopotamos, vel ut alij volunt, Iris, Inachus Planiza dicitur. Montes præ cæteris clari olim fuere Taigetus, Cronius, & Pholoë: quorum nomina hodie etiam mutata sunt. Plurimas habet adiacentes Insulas, Strophades, Primam, Sphragiam, Thiganusam, Citheram, Eplam.

Strophades aliàs Plotæ, vel ut alij volunt, Cyparissæ, nunc *Striuales* appellatæ, duæ paruæ sunt Insulæ in alto mari sitæ, ac quinquaginta milliû passuum interstitio ab Continenti siue Elide (quæ è regione est) diuisæ. Harum situm faciemque infra (vbi de reditu in Italiam agetur) describemus.

Nauarinum vulgò *Hauarino*, cui Pilus olim nomen fuit, antiquissima & clara Messeniæ vrbs, ac Messeniorum quondam nauale, & Nestoris sedes, in sine Peloponnesi est oppidum maritimum, iuxta Strab. lib. 8. Coryphasium promontorium, commodo & capacissimo portu ditatum, quem vulgus nautarum Iuncum *Capo Zunchi* appellat: Id Venetis quondam paruit fascibus, & munitissimum fuit: verum post captas à Turcis Methonem & Coronem, Peloponnesi vrbes, ab Carolo Contareno arcis custode metu exterrito, Turcis est deditum: qui paulo post ob turpem ignauiam à Benedicto Pefareo architalasso Veneto capitali supplicio affectus est.

Haud procul inde à Continenti secretus, Prodanus iacet scopulus, desertus omnino, & inhabitatus: cui olim Primæ & Prote nomen fuit, ingenti aprorum siluestrium copia celebris.

Ordine deinceps Methone occurrit, antiquissima Messeniæ littoralis vrbs. Hæc olim Pedasus appellata (ut Strabo putat) vna ex Lib. 8. septem vrbibus fuit, quas Agamemnon spoondit Achilli. Hic Marcus Agrippa Bogum Maurisiorum regem Antonij partes sequutum in Actiacâ pugna supplicio affecit, locumque inter nauigandum interceptit. Hic Vluzalis archipirata, vltimò contra Turcas bello, dum deletâ à Christianis Turcarum classe fugam caperet, cum triginta triremibus se seruauit. Thucydides Methanam appellat: hodie *Modona* vocatur, estque munitissima vrbs, portu insignis, & Saniacci totius Peloponnesi sedes. Hic inter cæteros Osmânici Imperij Saniaccos primas tenet, diciturque vulgò *Morabegi*, quasi Moreæ dominus, estque ob latum Imperium, summamque potentiam, cuius etiam Bassæ comparandus.

Largo autem alitur stipendio, ad septingenta millia asprorum annua: quæ nostræ monetæ quadraginta nouem millibus florenorum respondent. Mille præterea equitum præfecturam agit, quos ad nutum Græciæ *Begliarbei* cogit. Vrbs hæc Venetis quondam paruit: qui eam eiecit inde prædonibus suæ ditioni auctore Rainero Dandolo classis Imperatore adiecere, præsidioque munitam firmarunt, atque ad Baiazethis Imperium vsque sæliciter tutati sunt. Is enim cum urbem classe (duce Acmat Balsâ) trecentarum propè varij generis nauium, terrestribus item copijs, quibus ipse præerat, centum & quadraginta armatorum millium terrâ marique obsedisset, ac frustra plurimis oppugnationibus expugnationem tentasset, adeoque maximâ suorum strage toties repulsam passus, obsidij solutionem cogitaret; tandem casu quodam, nullo ferè negotio occupauit. Quatuor siquidem trirèmes comteatibus, bellicis instrumentis, ac milite onustæ, subsidio oblessis à Venetis missæ cum portum adnauigassent, milites & oppidani relictis stationibus, vt præsidium exciperent, vrbe effusi, læti ad portum & mare procurrerunt: quod cum ab hostibus animaduersum esset, illi se mutuo cohortati mœnia defensoribus nudata conscendunt, & irruptione facta, ac cæsis obujs vrbe potiuntur: quam & in hunc diem occupant.

Lib, 8.

E regione Methonæ parua jacet Insula, Sphagia olim Oenus, & Splatteria, siue Sphacteria (vt Strabo scribit) hodie Sapia dicta, duobus millibus passuum à Continenti dirempta, deserta modò & inhabitata: portu tamen satis commodo & capaci nobilis.

Haud procul inde tres aliæ sitæ sunt Insulæ, seu scopuli potius marini, Acritæ promontorium (quod vulgus nauatarum Galli cuspidem *Cupo di Gallo* nuncupat) spectantes; quarum maior Tiganusa veteribus fuit, hodie *Capreiam* nauarum vocant; reliquæ *Venetikon* & *Coagulon* nomine nauis notæ sunt, omnes quidem desertæ, & habitatore vacuæ.

Methonem sequitur Acritus seu Acritæ promontorium, & Messenij sinus initium, in quo vrbs Corona jacet, distans à Methona duodecim ferè passuum millibus, si terrestri itinere petatur, mari verò paulo minus viginti. Nam Acritæ promontorium medio ferè interuallo in mare procurrit, & in læuo promontorij littore sensim littora curuantur, & sinum efficiunt, 80. miliarium circuitus, in quo sita est Corona, adeò porrecta in pelagus, vt magnâ ex parte maris fluctibus alluatur: altera pars cuneata in latam cuspidem, transuerso muro sex turribus insigni, & ferratâ portâ, proximam littori (quam Insulam vocant) penitus excludit, & ita à mari recedens paulatim attollitur, vt perpetuo saxo mœnia imposita ad trianguli formam oppidum efficiant. Propè eam Pamilus affluit annis: estque duplici nauium statione percommoda, atque vrbs

vrbs

vrbs munitissima. Hæc quoque Venetis quondam paruit, qui arce firmissimâ altâ in rupe positâ urbem optimè munierant: sed eandem quam Methona passâ fortunam, Osmannico tandem jugo se subdidit. Post expugnatam namque Methonam, Coronæi Methonensium casu perterriti, vltro se Turcis dedidere. Et si verò postmodum ab Andreâ Auriâ fuerit per deditioem recepta, tamen à Turcâ rursus expugnata, & recuperata etiamnum eius paret Imperio.

Post Messeniæ sinum (qui ab vrbe proximâ, vulgò Culphus Coronæ, *Golfo di Coron*, appellatur) Mainæ occurrit portus, aliàs Mainæ brachium, ita dictus, quod montibus vndique præcinctus, brachij curuati similitudinem referat. Cui item Quallarum portus nomen est: vnicum nauigantibus in toto illo Peloponnesiaci littoris tractu in tempestatibus refugium, tutissimamque nauibus præstans stationem. Quallarum autem nomen sortitus, ab ingenti & innumerabili coturnicum copiâ, quas Itali à sono vocis *Quallia* vocant, quæ in vicinis scopulis ad stuporem intuentium nidificant.

Incolæ continentis Mainotæ vulgò appellati, agreste & ferox genus hominum, loricâ induti arcum in manibus gestant, & nullius parent Imperio; sed rapinis & latrocinijs assueti; obscuram ducunt vitam; Christiani nomine, sed re ipsâ barbari, & exleges planè. Oppidum edito in colle haud procul à portu conditum (cui Mainæ nomen est, ac Leactrum olim appellatum nonnulli putant) montesque vicinos incolunt. Fuit id quondam munitissimum, & in arcis formam à Turcis exstructum; postea tamen à Venetis Marci Quirini auspicijs expugnatum: qui trucidato præsidio, & plurimâ prædâ, ac triginta & amplius æneis machinis ablatis, ne hostis denuo occuparet, solo æquarunt: vt hodie præter rudera nihil reliquum sit.

Mainæ portum ac Leuctri oppidum subsequitur Tenarum, siue Tenarus, aut Tenarium promontorium, hodie *Caput Mattapanum*, *Capo Mattapan* Sacrà Neptuni æde, propinquaque speluncâ (per quam Cerberum ab inferis reductum ab Hercule fabulæ canunt) quondam celebre. Sequitur dein sinus Laconicus, inter Tenarum & Maleam promontoria medius, quem vulgò *Culphum Colochinæ*, *Golfo di Colochinæ* indigitant.

Strab. lib. 8.

Morsum prominet intra stadia 40. Cythæra Insula, aliàs Scotera, & Porphyrisa, vel secundum Plinium Porphyris seu Porphyritis à marmorum eius generis frequentia. quam (vt Strabo refert) Eutyclus Lacedæmoniorum dux suâ ætate in peculiaris juris possessionem vendicauerat. Hodie *Cerigo* Italis Græcisque dicta, ad Venetos pertinet. Circumcirca pusillæ quædam Insulæ seu scopuli potius marini partim propiores, partim aliquanto remotiores adjacent. Distat autem à Zacyntho

Strab. lib. 8.
Lib. 4. ca. 12.

cyntho milliariibus circiter trecentis, ab ultimo verò Peloponnesi ad Ortum angulo (priscis Maleæ promontorio) quinque, à Creta quinquaginta; poniturq; vltima ex Cycladibus Insula. Sunt autem Cyclades maris Ægæi Insulæ numero 74. sic dictæ, quod cycli in morem rotundæ dispositæ sint: vulgò *Isole del Arcipelago* dictæ, in quarum medio Delos est, prima ad Ortum Rhodus, ad Austrum Carpathus, ad Septentrionem Tenedus, ad Occidentem Cythera. Porro Maleæ promontorium vulgò *Capo Malio* summo cacumine æstate & hieme niuibus operum, nomen sumpsit à Maleâ Argiuorum rege: qui tubam æneam primus inuenisse, & in ipso monte sumptuosissimum Apollini templum construxisse (quod Maleoticum dixit) traditur. In huius templi ruinis facellum postmodum in honorem Michaëlis Archangeli Christiani ædificârunt, quod etiam nū exstat. Est autem iuxta Maleæ promontorium difficillima nauigatio; adeò vt nullum esse credatur mare, quod maiores efferat aut periculosiores motus, neque quod magis ab alto immurmurando intonet. Hinc verò fit interdum, vt ex Oriente nauigantes promontorium illud (quod per 50. milliaria in mare procurrat) trimestri aut quatrimestri spatio vix euadant: adeò enim hic sæua vnda est, vt persequi videatur nauigantes: Virgilio dicente:

————— *Maleæq; s. quacibus vndis.*

quod & Statius annuit:

————— *Et rauca (inquiens) circumsonat ira Malea*

Sed & venti hic adeò varij, instabilesque, vt sæpenuerò vno eodemq; tempore plures, sibi que contrarios, atque inter se luctantes esse credas. Hinc mare omne vicinum turbatissimum redditur, frequentiaque naufragia causantur: vnde natum prouerbium: Cum Maleam deflexeris, domesticos obliuiscere.

Haud procul à Maleæ promontorio, in ipso Argolici sinus initio, vrbs iacet olim Epidaurum Limeræ dicta, in differentiam alterius Peloponnesi vrbs Epidauri Æsculapij nomine, in sinu Saronico sita. Hæc hodie præter nomen retinuit nihil; illa etiamnum superest, & à nauatarum vulgo Neapolis Maluasiæ *Neapoli di Maluasia* dicitur, à nobili illo maluatico vino, quo eius agri abundant. E regione in eodem sinu ad littus Argium & alia spectatur vrbs, Neapolis Romanæ, *Neapoli di Romania* vulgò dicta, quam Naupliam veteres dixere, Argiuorum nauale. Vtraq; vrbs Venetis quondam paruit fascibus, nunc ad Turcas deuoluta, barbarorum iugum experitur.

Ambitus Cytheræ quinquaginta aut sexaginta millia passuum complectitur, ancipiti autem & valde metuendo pelago, propter angustias ac Maleæ vicinitatem obnoxia est: reliqua etiam maris latitudo tota scopulis

scopulis & cauitibus plena spectatur. Regio ferè omnis montosa; vini tamen & olei feracissima. In eâ Venerem conchâ marinâ vectam fabulantur poëtæ; alij natam, & primo cultam, vnde eam (etli accentus & profodia repugnet) Cytheream dictam putât; licet alij eandem potius à Cythero Phœnicis filio, vel à Cythera Cypri vrbe, verâ Veneris (vt volunt) patriâ, vel ob celebratum in eâ Veneris templum nomen sumpsisse existiment. Superfunt etiamnum in monte præalto, à portu occiduû versus circiter duodecim millia passuum distito, plurimæ ædificiorum ruinæ, ac rudera peringentia, veteris Cytheræ (vt putant) reliquiæ: quam idcirco vulgò *Paiopolim*, vel *Palæopolim* meliùs, id est vrbem veterem hodie vocant. Iuxta eandem sunt templi vetustissimi amplissima vestigia, quod Veneri olim dicatum autumant. Arcem habet Insula munitissimam, in saxosâ rupe altâ, & vndique præcipiti, vallibus ex omni parte cinctam, loci naturâ, & firmitate inaccessam, & inexpugnabilem; cui vulgò *Capsali* nomen est. In hac magistratus Venerus, quem Prouisorem nominant, Reipublicæ nomine (cui Insula tota subiecta est) domicilium habet, & in iure dicundo, ac iustitiâ administrandâ indigenis præest. Subiacet arci suburbium satis amplum & frequens, Meridiem spectans: aliunde verò arx nisi hæc adiri non potest, viâ equidem difficili, arduâ, atque angustissimâ, in ipsâ nigri coloris rupe incisâ; nec faciliori semitâ ex inferioribus ad ipsum suburbium itur. Portu gaudet vtcunq̃ue capaci, commodo in primis, & tuto.

Is à latere situs aquilonari, vulgò Tinæ portus, vel à fano proximo Diui Nicolai dicitur, & ab onerarijs nauibus in Orientem nauigantibus frequentatur. Habet & alium à Meridie portum, quem vulgus nautarum *Delphinium* vocat, nauium stationi non incommodum. Haud procul inde extitisse olim ferunt templum vetustum Helenæ Troiani belli authoris raptu celebre. Incolæ præter præsidiarios milites, qui in arce morantur, pœnè omnes Græci sunt. Vtraque gens Archiepiscopo Cretensi Romani ritus in spiritualibus paret. Græcis tamen suo more sacra peragere, suiq̃; ritus habere sacerdotes liberum est.

Circa Meridiem XV. Kalend. Septembris haud procul à Cicerigo Insulâ, Nautis *Cerigotâ*, veteribus *Ægila*, vel *Ægialia*, vel *Epla*, à Cytherâ 25. millibus passuum distante, totidemq̃ue à Cretæ Occidentali promontorio, præcis Cyamo, hodie Spatæ cuspide, vulgò *Capo spada* nauigantibus occurrit Aphricus ventus, nobis omnino contrarius: cui multum frustra oblectantes, & nunc transversè, nunc obliquè contra ventum nauem dirigentes, fatigati tandem, cum obniti contra non possemus, proram vertere coacti, ventoq̃ue rapti, in-

Laco-

Laconicum vsque finum delati sumus : rursumque post horam atque alteram ad aquilonem vergente vento , nimbus impetuosissimus cum pluuiâ densâ ac tenebosâ secutus est : ac ruere cœpit æthere toto turbidus imber aquâ: mox rursum mutati venti,transuersa fremunt, & vespere ab atro consurgunt (vt ait poëta) atque in nubem cogitur aër. Validis idcirco iactamur vndis: fit clamor ingens , & trepidatio nautarum, verentium ne ventorum rabies in vicinas fyrtes (quæ plurimæ in eo mari sunt) nos cum præsentî periculo abriperet. Quare vela celerimè demittere visum est. Verùm haud multò post , diuinâ opitulante gratiâ, turbe euauit, & mox, labentibus aliquantulum ventis , velorum iterum pandimus alas,cursumque Cretam versus dirigimus;quam mox procul sublimem conspeximus . Sub Solis occasum placidè Zephyro exorto, eoque prægnantia faciente vela , fæliciter admodum progredimur , Cretæque littus eâ nocte legentes, primo diluculo Caneam antiquis Cydoniam , Melecham verticem , prisca Drepanum promontorium, & Rethymum seu Rytimnam Cretæ vrbes maritimas, nec non Sudæ portum (qui veteribus Amphimalæus sinus fuit) hodie totius Insulæ celeberrimum , atque omnium capacissimum , & tutissimum nauium receptaculum,superauimus. Quartâ denique sequentis diei horâ Fraschiæ portum , iuxta Dium promontorium *Capo di fraschia* adnauigantes , complicatis velis , anchoras iecimus . Distat is à Candidâ vrbe totius Insulæ metropoli, & regiâ, duodecim circiter millia passuum. Licet autem non omnino tutus sit, ventis quippe aquilonaribus expositus, maximæ tamen onerariæ naues, quæ Candidam petunt, stationem ibi habere, atque anchoras jacere solent, quod Candidæ portus arctò atque angusto claudatur ore, parumque profunditatis habeat, nec præter triremes, ac minores naues, quingëtarum cuparum ad summum capaces, aliàs recipiat.

CAPVT XII.

In Cretam è nauî descensus; ibidemq; mora: ac Candidæ vrbis, eiusq; magistratum descriptio.

NA VI egredi ad serum vsque vesperum non licuit: nec enim nisi veniâ à magistratibus Candidæ obtentâ in terram descendere vlli fas est. Tabellio igitur ad petendam veniam Candidam scaphâ vt se conferat à Nauarcho iubetur; quo sub Solis occasum reuerso, ac veniam impetrassè se referente, plurimi nauî exiere: pars Candidam rectâ se contulit, pars ad vicinum perrexit pagum, cui nomen *Geroxodea* est. Distat is à portu duo circiter millia passuum , in proximi montis costâ positus:

positus: In ipso verò adscensus initio ad læuam occurrit littori imposita quadratæ formæ arx (quam *Palæocastrum* vulgò indigitant) non ampla, attamen fortissima; quippe quæ in ipsa rupe excisa, fossisque profundissimis, latissimisque circumdata, & propugnaculis firmissimis, ac milite præfidiario munitissima est: vel eo magis cõmendanda, quod portum vicinum ab omni hostili impetu defendat, & piraticas hostilesque triremes facillimè ab ingressu arceat; adeoque & nauibus & triremibus in portu hærentibus securam stationem præbeat. Mons inde paulatim attollitur, & amœnissimæ circumcirca spectantur oræ, Oleis, Lauris, Cyparissis, Myrtisque percultæ. Vbi ad montis medium peruentum est, pagus occurrit satis frequens, situs amœnitate, venustate, pulchritudine, omni denique deliciarum genere adeò nitens, vt nullus spectatium oculus harum adspectu satiari satis queat: ego sanè delectabilius quicquam aut amœnius me nunquam vidisse memini. Cæli hic mira temperies, atque aër saluberrimus. Hic fontes perennes inspicias plurimos, crysalli instar lympidos. Hic hortos & viridaria spectes pulcherrima: in quibus armeniaca mala copiosissimè crescunt, adhæc aurantia, citrina perpetuâ fronde virent; vt toto ferè anni tempore perpetuo Vere fruantur accolæ, cùm non solum odoratissimis floribus, sed & fructibus pretiosissimæ hæc arbores onustæ omni ferè tempore conspiciantur. Sunt autem eo ordine seiunctæ, & positæ, vt instar deni nemoris æstiuo tempore contra ardentissimos Solis ardores gratissimam felicissimamque ibi degentibus vmbram præbeant. Nobilissimas has hesperidum plantas alternis ferè diebus olitores aquâ è vicinis fontibus irrigant, eâ industriâ, vt minori quam dimidiæ horæ spatio (licet ambitus sit spaciosus) omnes humectentur. Canaliculos siquidem in ipso solo, quod nonnihil decliue est, ordine certo deductos habent, per quos fontanæ aquæ continuo fluxu ad singulas arbores defluunt: quamlibet verò arborem fossa rotunda, canaliculis cæteris aliquanto profundior, ambit: hæc aquam plantæ irrigationi necessariam recipit, ac detinet: mox impleta, per canaliculum continuum superfluam aquam ad proximam quamque arborem dimittit; atque ita nullo ferè negotio, & exiguo temporis momento omnes circumvicinæ arbores irrigantur. Accedit ad loci venustatem & vbertatem soli viniferarum vitium diuersi generis ingens copia; quarum aliquæ racemos adeò grandes atque vberes producunt, vt etiam decem librarum pondus excedant. Quin, & citrea mala hic adeò ingentia proueniunt, vt nullibi terrarum viderim maiora: quorum plurima humanum caput, quantumvis maximum, magnitudine superant. Hic fecus itinera sepes myrtæ, ac laureæ, Cyparissi etiâ ingentes ac vastæ in viâ ipsâ, quæ ad rurale palatium

ducit, plurimæ vifuntur; quæ pulcherrimo ordine vtrimque difpofitæ, maximam intuentibus oblectationem adferunt. Cæterum tota illa litoris ora adeò culta apparet, vt non folum prætereuntium oculos rapiat, atque delectet; fed vera nympharum fedes (vt eft in fabulis) eſſe videatur. Deniq; tota via iucunda planè eſt, & placida: ab dextrâ in mare proſpectus, ab læuâ fructus, flores, & arbores; quæ hinc inde deductis & murmurantibus irrigantibusque riuis ſuauiſſimum odorem exhalant.

Dum verò nauis abitur, quæ ad varia lignorum genera, bellicoſque apparatus exonerandos publico nomine detinebatur, expectamus, & in Cretâ Inſula ſuſſistere cogimur, oportunitatem naſti occaſionem inuiſendæ vrbs Candidæ, vnà cum alijs, qui mecum in Gerozodea hæſerant, ac nondum urbem inuiſerant, eo perreximus, diesque aliquot urbem perluſtrando tranſegimus. Quæ verò intereà & alias de vrbs ſitu, conditione, ac ſtatu cognouerimus, paucis annotare viſum eſt.

CANDIDA, vel vt alij volunt, Candia, ſeu Candax olim Matium, hodie toti Inſulæ nomen dat: eſtque vrbs frequentiſſima, ac longè omnium quæ in Inſula ſunt, & maxima, & munitiſſima, totius Inſulæ metropolis, ac ſedes regia. Iacet autem ad Septentrionale Inſulæ littus, in planitie peramplâ, & cultiſſimâ, tria circiter milliaria ambitu ſuo complectens, figuramque referens ſphericam, ab Occidente & Meridie validiſſimis cingitur propugnaculis, foſſisque profundiſſimis, rupi inciſis: ab Ortū & Septentrione mare alluit. Cuius extremum aquilonatem angulum arx occupat munitiſſima, portum deſpectans, ac detegens; quam mare vndeque alluit; omni annonâ, bellicoſque apparatus inſtructa. In eâ videre eſt varia inuſitatę magnitudinis tormenta bellica, multiplici fenestrarum ordine ad libellam aquæ ita conſtituta, vt vel exiguis & humilioribus nauigijs ad urbem acceſſum, ſeu in portum ingreſſum, exitumve facillimè prohibeant. Hæc autem arx ſaxeâ pilâ (molem ſeu *Molo* vulgò appellant) latâ circiter pedes viginti, vrbi iungitur. Vaſtum id opus è prægrandibus ſaxis in mari conſtructum, portum longitudine æquat, atque ad tuendas à fluctibus naues intra portum ſecuram & percommodam ſtationem præbet; muroque præalto, quâ parte mare ſpectat, munitur. Huic ab Ortū portus adiacet, tutiſſimus equidem, ſed anguſtus, & viginti quinque tantum triremium capax. Contiguum hæret nauale ſatis amplum, & fabricandis triremibus accommodum, duodecim concameratis conſtans ædificijs: quæ ſingula, dum ad eſſemus, triremem omnibus numeris abſolutam continebant. E regione arcis Septentrionem verſus ad mille circiter paſſus ſcopulus iacet, mari circumdatus, olim Dio, nunc Standia, vel Scandia dictus,

Etus, desertus omnino, atque ob piratarum prædonumque incurfiones creberrimas, raris habitatoribus cultus. Urbis portæ quatuor numerantur. Quæ Orientem fpectat à fano proximo Diui Georgij nomen habet: quæ Meridiem, Pandocratera, aliàs *Panigrà*: quæ Occidentem, ab anguftiâ *Portella* nuncupatur: quæ verò à Septentrione ad arcem ducit, à Pilâ vicinâ, vulgò *Porta molis*, *Porta del molo* dicitur. Ædes pleraque humiles & anguftæ, paucis magistratuum, patritiorum, ac nobiliû, exceptis; quæ ex duabus, aut tribus ad summû contignationibus cõstant; cum cætere ferè omnes ad vnam tantûmodò cõtignationem affurgât: lapideæ tamen omnes, non teftis, Occidentaliû more, fed fubdialibus pauimentis opertæ: in quibus noctu præfertim fub dio dormiunt. Sunt autem eiuſmodi pauimenta pedali craffitudine, ex contusâ teftâ fiſtucatâ compoſita. Vias habet pleraque latas, & rectas; forum item amplum & ſpacioſum, cuius medium ferè occupat excelfi operis arcus. Iuxta ſunt Diui Marci templum elegans, & magistratuum ædes magnificæ. Frequens eo in foro quotidie conuentus eſt, & deambulatio: certis namque ſtatisque horis varios hic cum nobilium, tum ciuium, ac mercatorum, militum item, atque aduenarum cætus conſpicias. Varijs adhæc Latinorum delubris vrbs ipſa exornata eſt: nam præter Græcorum plurima, fed anguſta, & ſordida, atque ex tabulis nonnulla ruditer compacta, octo per ampla Latinorum viſuntur fana. Præſtat cæteris & magnitudine, & ſtructuræ elegantiâ Diui Franciſci baſilica, cui adiunctum eſt Minoritarum monaſterium per amplum, vtrumque Alexandri Quinti Pontificis Maximi, Cretâ oriundi, opus. Secundum locum obtinet Auguſtinianorum Deo Saluatori dicatum, per amplum & id quidem, atque egregij operis ædificium. Accedunt proximè Diuorum Marci, Pauli, Georgij, Mariæ, & Catharinæ inſignia fanè & ornatiſſima templa. Dñæ autem Virginis fano (cui Burgundionum hoſpitale redditibus opimum contiguum hæret) patricij ordinis Venetus Abbatis titulo præeſt: diciturque vulgò Burgundionum Abbas: Cuius tituli occaſionem dedere piſſimi quondam Burgundiæ Duces, qui & templum & Xenodochium in vſum ex Occidente ad Dominicum Sepulchrum Peregrinantium, etſi nunc abolitum, erexerunt, ac ſuo ære dotarunt. Sacræ Catharinæ Virginis ædes ſub ſacrarum Virginum nobilium curâ ſunt: quæ ex patriciorum familijs Venetijs oriundis cenſeri ſolitæ, monaſterium contiguum incolunt: ibiq; res ſacra Romano ritu adminiſtratur; ac ipſæ Virgines Romano ritu religioſam vitam ducunt. Publicis prætereà votis ob liberatam à peſtiferâ contagione urbem, ſuperioribus annis à fundamentis ædificatum eſt & aliud Templum formâ octogonâ, necdum cum ibi hæreremus, abſolutû, beato Rocho dicatum, non ſpernendi operis ædificium. Neque prætereunda eſt

pulcherrimi & vetusti operis basilica Diuo Tito sacra: juxta quam accubat insigne & vetustum Archiepiscopale palatium, Metropolitæ Cretensis habitaculum. In hac corpus Diui Titi, Pauli discipuli (qui primus in vrbe Cortynâ, Cretæ quondam regiâ, ab eodem constitutus Episcopus, Cretensem Ecclesiam rexit) sub arâ maximâ conditum, honorificè asseruatur; estque in summâ apud omnes, & Latinos & Græcos, veneratione. Archiepiscopalis hæc sedes hodie penes Latinos est, ritusque sequitur Romanæ Ecclesiæ, à cuius Antistite Metropoli ipse inauguratur, & pallium accipit Archiepiscopale. Eius auctoritas latissime patet: nam in Latinos pariter ac Græcos, Cretenses & Cytheræos ecclesiasticam jurisdictionem exercet; sibi que subiectos habet diœcesanos Episcopos nouem, Cydoniensem, Rethymnensem, Sittiensem, Hierapetrensem, Chissamensem, Agiensem, Chironiensem, Arcadiensem, & Milapotimensem.

Tres primi in suis vrbibus resident; cæteri (rurales cum sint) in vrbe morantur Candidâ, neque vllam animarum curam habent. Solis autem Venetæ vrbis patricijs, ac nobili genere oriundis hæc dignitas Archiepiscopalis patet, non item alijs: nullus siquidem nisi nobilitate præfulgens à Senatu Veneto (cui ius eligendi à Pontifice Maximo concessum est) ad Metropolitanæ Ecclesiæ regimen admittitur. Ad clauum Archiepiscopatus, cum illic moram traheremus, sedebat Ioannes Contarenus, patricius Venetus, vir summæ eruditionis atque auctoritatis; qui varijs antea Reipublicæ nomine apud externos Principes perfunctus legationibus, multis in Rempublicam meritis ad hanc dignitatem euectus, Laurentio Vetturio patritio & ipsi Veneto non ita pridem successerat. Præ cæteris verò Orientis Episcopatibus Metropolitana hæc sedes Apostolicæ sedis gratiâ plurimis gaudet priuilegijs, & honoribus. Inter alia coccineo tegmine, rubrisque instar Cardinalis vtitur vestibus. Dum verò sacra solemniter celebrat, duos, tresve, aut quatuor à latere assistentes habet Episcopos, qui in vrbe domicilium habere coguntur. Regia hæc vrbs, Venetorum iamdudum colonia, ex ablegatis quondam à Veneto Senatu in hanc Insulam nobilium Venetorum, atque etiam popularium aliquot familijs, mirum in modum indies creuit. Senatus enim Venetus deprehensâ Græcorum inconstantiâ, & perfidiâ, in quibus domandis centum, & amplius anni maximis Reipublicæ laboribus, periculis, & sumptibus impensi sunt, vt Insulæ statum firmiorem redderet, deduci coloniam in Cretâ salubri admodum consilio censuit: missisque idcirco ex nobilibus & popularibus equitibus, peditibusque, agros inter eos & casalia (sic Græci ex Latino, Italicove formato vocabulo appellant) seu pagos jure feudi diuidi iussit.

Ratio

Ratio autem diuidendorum agrorum hæc fuit. Publici diuifores patritij ordinis à Senatu Veneto communibus fuffragijs electi, poftquam 394. cauallerias feu baronias (vulgaribus vtar vocibus, cum aliter commodiùs exprimi nequeant) inftituiffent, Infulamque in quatuor territoria diftinxiſſent, certam ſingulis aſſignarunt portionem. Candidæ namque & Sitia territorijs cauallerias 234. Cydonia 96. Rethymni verò 64. attribuerunt. Cauallerijs autem in Seruenterias ſubdiuiſis, cuique ſex adſcripſere. Seruenterias item in carattos ſeu geſimas 32. partiti ſunt. Hoc ſingulis iniuncto onere, vt qui integram Caualleriam ſeu Baroniam poſſideret, binos equos, vnum primi, alterum ſecundi ordinis: qui quatuor Seruenterias, equum Cataphractum primi ordinis tantum; qui duas Seruenterias, ſecundi ordinis equum; qui verò vnam, vulgarem ſeu tertij ordinis equum ſuis quiſque ſumptibus in uſum publicum alerent; ad nutum inſuper Præfecti generalis, vbi occaſio id poſceret, præſto eſſent, Præfectum ſequerentur, ac littus tutarentur. Hinc factum eſt, vt vrbis incolæ, ex Italis Græciſque conſtati, in maximum excreuerint numerum: qui quidem vt religione ac moribus diſcreti ſunt, ita etiam conditione inter ſe differunt.

In ciues enim, nobileſque cum Venetos, tum Cretenſes, & in plebeios diſtinguuntur. Itali ac nobiles omnes Italicâ vtuntur linguâ, quæ Græcis *Frangica* vel *Franca* dicitur, & Romanæ Eccleſiæ obſeruant ritus; Græci Græcum idioma, ſed impurum & corruptum in uſu habent, & ſuo more ac ritibus viuunt. Vtraque tamen gens vtramque etiam, callet linguam, præſertim honeſtiores. Qui verò ex patritiorum ordine eò commigrârunt, iura ciuitatis Venetæ haudquaquam amiſere; ſed iſdem gaudent immunitatibus, & priuilegijs, quibus & cæteri patritij vrbis Venetæ. Liberum namque habent, cum Venetias veniunt, ad publica comitia acceſſum; magiſtratus etiam obire, ſi fors fauerit, conceditur; modò priùs publicis Inſtrumentis ceteriſque ad id requiſitis ſe nobili familiâ ortos docuerint, & Tribunorum plebis (Aduocatores Communis vocant Veneti) decreto admiſſi fuerint. Eadem quoque priuilegia manent & cæteris patritijs Venetis, in reliquis Cretæ vrbibus commorantibus, cum & ipſi eiufdem iuris & conditionis cum prioribus habeantur.

Imperium in omnes, cuiuſcunque fuerint ordinis, magiſtratus habent Veneti, ſingulis biennijs eò à Senatu Veneto, ſiue publicis comitijs miſſi. Hi per vices ſibi ſuccedunt, & Senatus auctoritate, ac præſcriptis Venetorum legibus populo ius dicunt. Dignitate ceteros præcellit, qui Ducali potestate, & titulo rempublicam adminiſtrat. Huic proximus eſt Præfectus magnus, vulgò *Magnus Capitaneus*;

quibus publica auctoritate & paribus suffragijs in iure dicundo affidēt duo à consilijs; qui tertium ordine magistratum gerunt. Hos sequuntur duo Quæstores, & ipsi patricij Veneti; quibus publicæ pecuniæ administratio & cura commissa est: quam quidem exigunt, erogant, ac distribuunt, pro supremorum magistratuum arbitrio; neq; enim aliter quàm eorum in scriptis mandato expendere quicquam vlli liberum est. Arci præterea præest quintus in ordine magistratus, *Castellanus* vulgò appellatus, & ipse patricius Venetus; cui custodia arcis demandata est; quâ toto sui magistratus tempore exire nequit, pœnâ capitis, si contrafaciat, mulctandus. Præter hosce patricij ordinis magistratus, publicâ Senatus Veneti auctoritate vrbis Cancellariæ præsidet ex ordine ciuium Venetorum *Magnus Cancellarius*, sic dictus ad instar illius Veneti: qui cæteris omnibus publicis scribis præest, ac magnum ex suo munere consequitur emolumentū. Magistratus hic ad quinquennium prorogatur: cæteri omnes (vt diximus) biennales sunt. Reliqua verò vrbis munia, & publicâ officia, quæ varia sunt, natalibus nobiles & Veneti & Cretenses obeunt: eaque habitis Comitijs Senatus auctoritate confirmatis, quibus publici magistratus Veneti præsidet, cõmunibus suffragijs quotannis conferuntur. Porro ciues, vt cæteri vrbis incolæ, & qui in vrbis territorio commorantur, forum Ducis agnoscunt; eoq; iudice suas agitant causas, ac lites, cùm ciuiles tum criminales. Vrbis territorium præter 456. minora Casalia, octo oppida, seu castella muris cincta continet: quorum hæc sunt nomina: Maluicinum, Temenum, Castrum nouum, Priotissa, Bonifacij castrum, Beluederium, Priada, & Mirabellum. Horum omnium incolas sub Imperio dux habet, ijsq; iura dat. In milites verò præsidarios, feudatarios, itemq; cæteros stipendia publica merentes, siue in vrbe, siue in vrbis territorio commorantes, Præfectus Magnus iurisdictionem exercet; atque etiam in causis siue controuersijs æris publici, vectigalium, decimarū, exactionumq; publicarum iudicem agit, & iustitiæ trutinam moderatur. Omnium tamen cessat magistratuum auctoritas & iurisdictione, si Prouisor Generalis (penes quem summa rerum est) in Insulâ adfit. Is namq; magistratus extra ordinem à Senatu Reipublicæ necessitate exigente ablegari & in Insulam mitti solitus, supremæ apud omnes auctoritatis est, instar regiæ. Eò præsentē reliquorum magistratuum (modo id iubeat) silent jura: solus quippe rempublicam moderatur, solus jus dicit, publicoq; ærario præest; solus in cuiusvis generis reos animaduertit; nullaq; ab eò fit appellatio: quinimo de aliorū magistratuum sententijs, si prouocetur, cognoscit solus, easq; pro suo arbitratu vel ratas habet, vel irritas. Quocunq; verò se confert, quasvecunq; arces vrbis vsve accedit, clauēs illi statim tanquam Dictatori, à loci magistratu offeruntur.

tur.

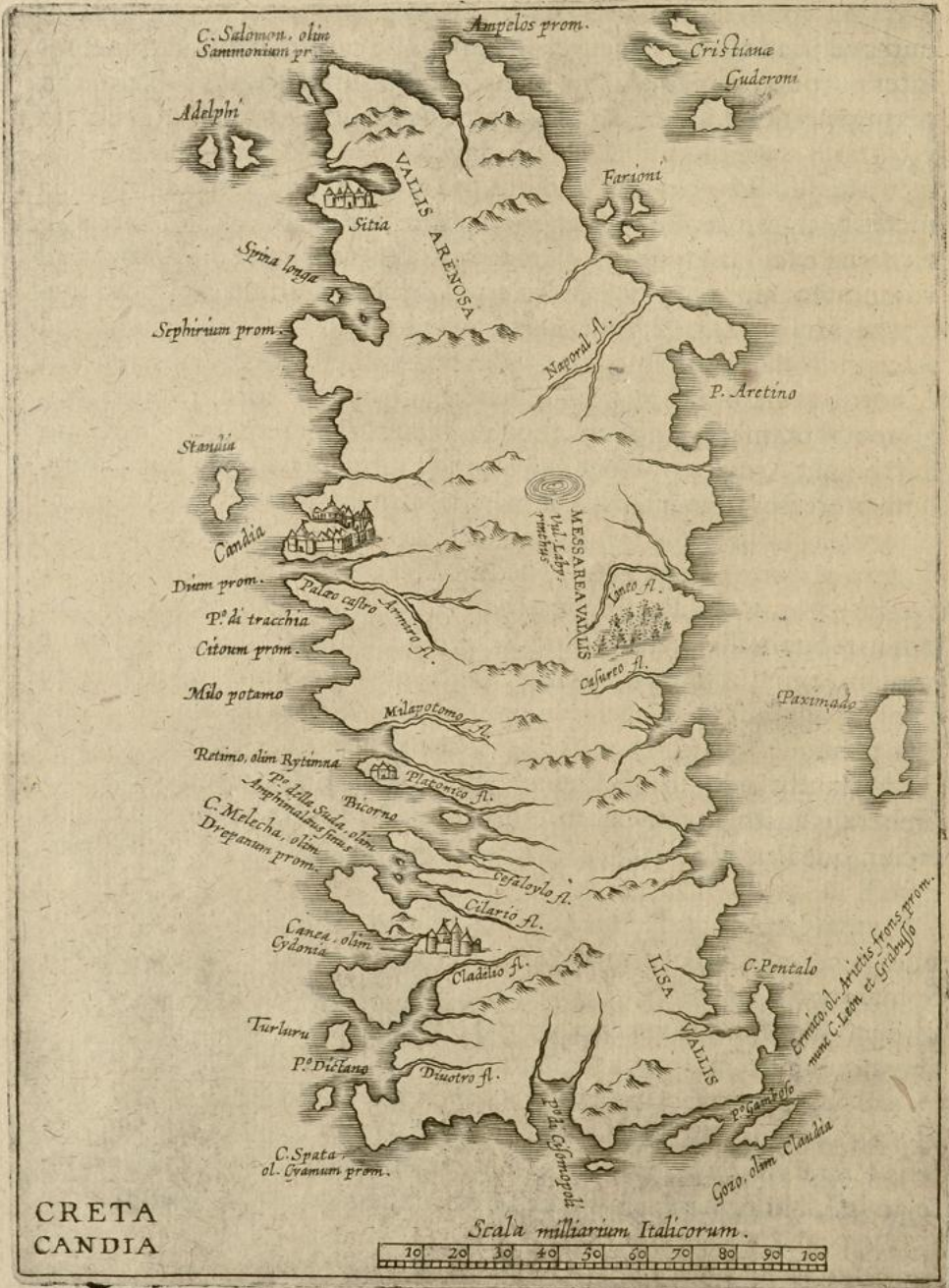
tur. Summo adhæc splendore, ac fastu regio in publicum prodit. Satellites prælongis bipennibus ad 24. bini præcedunt; sequuntur hos simili ordine iustitiæ ministri, lictores, ac reliqui curiales, dein domestici: mox peditum cohortium præfecti omnes; quos ipse demum purpureâ indutus veste ad talos defluente, coccineoque capitis tegumêto medius inter purpuratos patres, primariosque vrbs magistratus subsequitur, peringenti nobilium, ciuium, militumque stipatus cateruâ. Præfidiarij vrbs milites ad duo millia esse perhibentur; in plurimas autem diuifi cohortes sub suis præfectis ducibusque militant, ac publica stipendia merent, atque interdum noctuque ad portas, mœniaque vrbs & arcis alternatim excubias agunt, eo seruato ordine, vt qui per dies aliquot ad voluntatem supremi Præfecti incertos, ad arcis custodiam admissi fuerint, alij subrogatis, ad Vrbs portas excubent. His post dies aliquot ad Arcis custodiam redeuntibus, alij succedunt: atque ita singulis militum cohortibus vicissim Arcis defendendæ cura committitur; ne ob longiorem moram prodicionem aliquâ moliantur, aut tentandi quicquam in vrbs aut Arcis perniciem habeant occasionem. Præter hos cohortium præfectos primarium ducem habent, quem vulgò Militiæ Gubernatorem appellant, cui omnes subsunt, ac morem gerunt. Is non ex ordine patriciorum Venetæ vrbs, sed è classe illustrium virorum, qui vel exteræ nationis, vel Reipublicæ subditi, bellicâ virtute insignes, sedulam in rebus bellicis, ac fidelem Reipublicæ longo tempore nauârunt operam, Senatus suffragijs cenferi solet. cui id incumbit oneris, vt de excubijs agendis, de recensione militum habendâ, de pace inter eos componendâ, sedandisque litibus, deque cæteris quæ ad arma spectât, pertractandis negotijs, curam habeat. Hic tamen supremam Prouisoris Generalis auctoritatem etiam agnoscit, vt & cæteri aliarum ciuitatum arciumque Præfecti: quo absente sub Magni Candidæ Præfecti Imperio est.

Præter Candidam tres sunt in Insulâ Vrbs, quibus præsidium imponitur, Cydonia, Rethymnus, & Sitia: Arces septem: Suda, Palæo-castrum, Spinalonga, Grabuffe, Turlurù, Selinum, & Theodoro-castrum. Singulis (duabus postremis exceptis) præest Senatus auctoritate patricius Venetus, quem Prouisorem nominant, qui vnâ cum Militum Præfecto Arcis (cui præest) curam & custodiam habet: solus tamen in suæ Arcis milites animaduertit, solusque ius illis dicit. His de Candidâ dictis, de cæteris Cretæ vrbsibus, deque situ Insulæ, atque eius conditione, & vbertate, ac Insulanorum moribus, quæ nobis innotuere, explicabimus.

CAPVT

Creta Insulae, vltior descriptio, & Cretensium mores.

CENTVM

CENTVM urbium famâ olim claram fuisse Cretam, atque inde Hecatonpolin dictam præci scriptores tradunt; vt & Virgilius meminit.

*Creta Iouis magni, medio jacet Insula ponto,
Mons Idæus ubi, & gentis cunabula nostra,
Centum Vrbes habitant magnas, uberrima regna.*

Lib. 3. *Aeneid.*

itemque Ouidius: ————— *Creta te, centumq; relicta
Vrbibus.*

Lib. 13. *Metamorph.*

Insigniores fuere (vt Strabo testatur) Cortyna, Cydon, & Gnoſſus Minois regia, & Strabonis patria. Plinius sexaginta tantum suâ ætate extitisse memorat. Ex tot vrbibus quatuor solæ alicuius nominis, præter Castella muris cincta quindecim nostrâ hac tempestate supersunt: Candida nempe, Cydonia, Rethymnus, Sitia. Cæteræ omnes vel iniuriâ temporis collapsæ, vel bellorum tumultibus dirutæ, & in cinerem redactæ, prorsus extinctæ iacent. De Candidâ iam diximus satis; superest vt de reliquis aliquid referamus.

Lib. 10.
Lib. 4. c. 13.

Post Candidam prima est Cydonia, hodie *Canea*, ad Septentrionale Insulæ posita latus, in sexagesimo à Candidâ Occidentem versus lapide; populi frequentia, mercibus, situ, mœnibus, portuque insignis: Quem tamen onerariæ naues propter scopulos commodè ingredi nequeunt: sed quinque ab hinc milliariibus apud parvâ Insulam *Turlurû* nomine, tuta munitione insignem, stationem habere solent. Præest vrbis incolisque magistratus Venetus titulo Rectoris; cui in sententijs dicendis, & alter patritius Venetus, veluti à consilijs pari suffragio & auctoritate assidet; vnaque vrbis & territorio imperant, & indigenis iustitiam administrant. Territorium præter 240. minora casalia, quinque oppida seu castella continet: Apicornû, Chissamum, Selinum, S. Nichitam & Sfachiam.

Par magistratus Rethymni rempublicam administrat. Hæc aliàs *Rithy* ^e *sa* dicta, vulgò *Retimo* ad Septentrionale pariter sita latus, paulo minor Cydoniâ, frequens populo, & munitissima est. Portum habet non multum amplum, ad recipienda tamen minora nauigia accommodum. Sub eius ditione vnicum oppidum Milapotimum (aut Mylopotamo) præter 265. minora casalia, recensetur. Arx in edita rupe in mare procurrente extructa est, vt ab Insulâ auulsa esse videatur: quæ vrbem satis tutam reddit.

Sitiæ vrbis eiusque territorio (cui Hierapetra oppidum, ac 70. minora casalia subsunt) vnicus magistratus Rectoris titulo imperat, incolisque ius dicit. Hæc olim Cyteum appellata, cæteris minor, populosa tamen, & portu comodo omnium postrema habetur; jacetque haud procul à Sammonio orientali Cretæ promontorio: cui è regione est Rhodus Insula.

K

Est

Est autem Creta Insula à Curetis populis primis illius habitatoribus Curetis primùm, vel Cureta, siue Curetum, post à Cretæ quodam Iouis & Idæ (vt volunt) filio, Curetum rege, vel à Cretâ nymphâ Hesperidis filiâ Creta dicta, Aëria etiam quandoque à temperie cœli, & Macaronesses, siue Macaros, id est beata: hodie *Candia*, siue ab vrbe primariâ Candidâ nomine, siue à terræ albedine (vt aliqui putant) appellata. Olim quidem celeberrima, cum indigenarum frequentia, atque mirâ industriâ, tum soli vbertate, cœlique clementiâ, ac rerum omnium affluentiâ. Prima namque (vt Solinus refert) inter cæteras orbis Insulas remis, armis, ac sagittis claruit, prima litteris iura dedit, equestres turmas prima instituit, studium musicum prima inuenit, exercuit, ac longè lateque diffudit. Multis insuper famigerata fabulis, aduentu Europæ, Pasiphaës, & Ariadnes amoribus, Minotauri feritate, fatoque, Dædali operibus, & fugâ, Tali statione, & morte, maximè tamen Iouis (cuius patria fuit) sede, & sepulturâ. Hinc etiam nunc mons altissimus tertio ab vrbe lapide, quod in eo Iouem sepultum fama sit, mons Iouis appellatur.

Formam habet oblongam hæc Insula & angustam; porrigiturque inter Ortum & Occasum tractu longissimo; à Septentrione verò in Meridiem latitudo patet, hinc Græciâ, inde Cyrenis obiacentibus. hæc secundum Plinium quinquaginta, illa 270. circuitus 589. millia passuum continet. Aliqui hodie 215. longitudinem, latitudinem 43. circuitum 455. millium passuum statuunt. Sunt etiam qui 2300. stadijs eius longitudinem constare credant. Alij quatuor millibus & centum; latitudinem verò inæqualem ponunt. Sic varij inter se variant. A Septentrione Ægeis æstibus, & Cretico mari verberatur: ab Austro Libycis vndis perfunditur, ab Ortu Carpathijs, ab Occasu Ionicis fluctibus alluitur. Sedet autem medio ponto, quasi maris domina; vt non immeritò Aristoteles eam prædicet. Videtur (inquit) hæc Insula ad principatum Græciæ nata, ac præclare sita: cunctæ amque imminet mari. Et verè, abest enim promontorium eius Sammonium (quod Salamonium hodie nautæ vocant) ab Alexandria Ægypti 450. millibus passuum, à Cypro 400. à portu Ioppenfi 680. à Carpatho 60. à Rhodo 85. Promontorium verò Ermicum à Cyrenarum promontorio Phycunte 125. vel secundum neotericos 150. Cyamum item promontorium à Maleâ Peloponnesi promontorio 80. à Constantinopoli 400. à Zacyntho 300. à Iapygio Italiæ promontorio 500.

Plurimæ eam circundant parvæ Insulæ, ignobiles omnes, & nullius nominis, cuniculis vt plurimùm, & arietibus Strifoceris, vel Strifocoris patrio vocabulo dictis, abundantes. Notiores sunt Claudia, Paximados,

Plin. l. 4. c. 12

Cap. 17.

Lib. 4. ca. 12.

Lib. 2. Polis.

mados, Gaideroni, Christianæ, Farioni, & Standia. Claudia, Gaudos Melæ, hodie *Gozo*, Pauli ad eam appulsu in sacris Litteris celebris, Lib. 4. ca. 12. ac portu Hamboio insignis, à latere Occiduo, haud procul ab Ermico promontorio, Paximados ab Austro, Gaideroni, Farioni, Christianæ ab Ortū: Standia seu Dia ab Aquilone adiacent. Porro tribus promontorijs insignioribus vel maximè conspicua est: quorum duo ab Occasu emicant, tertium ab Ortū. Occidentalium aliud Meridiem respiciens, olim Ermea, seu Ermicum promontorium, antea Criou Metopon, seu Frons Arietis (vt Plinius refert) appellatum, hodie caput A. 17. Leonis vel Grabuffæ, vulgò *Capo Leone* indigitant. Alterum, quod ex aduerso est latere, & Septentrionem spectat, nunc Caput Spatæ, prisca Cyamum fuisse putatur. Orientale antiquitus Sammonium, hodie nautis Caput Salomonium dicitur. Plurimos habet Insula portus. Celebriores sunt Suda, & Spina-longa, omnium equidem capacissimi, tutissimi, & commodissimi. Arx validissima vtrumque munit, & securam nauibus triremibusque stationem præstat. His succedunt Sitia, Voulsimeni, Chissami, Selini, & Sfachia portus satis commodi. Fluius in Insulâ nauigabilis nullus, sed riuuli duntaxat & torrentes aliquot. Inter cæteros situ, & conditione admirandus Armirò, aut Almyrò patriâ linguâ ab aquæ falsedine sic dictus; cuius fons octauo ab vrbe lapide Gerorodeam versus ad imas montis Stromboli radices peringenti hiatu erumpit; tantoque impetu & aquarum copiâ è terræ visceribus prodit, vt lacum statim efficiat satis amplum: mox rapido aquarum cursu ad vltiora pergens, decem molarum rotas ad extrema lacus ora positas circumagitat; inde profundo latoque alueo per mille ferè passus dilabitur, ac flumen efficit, piscium copiâ, & cancris abundans. mox cursu velocissimo ad Aquilonem vergit, falsuginosasque suas in mare effundit aquas: quæ quidem à mari proximo per occultissimos meatus, eò vbi primum scaturiunt, fluere putantur; atque ob torrentium inundationem è proximis decurrentium montibus hieme dulciores fieri creduntur. In huius fluminis vtraque ripâ colocassium copiosè enascitur. Palmas etiam ibidem videre est, sed sine fructibus: maturescere enim fructus illos clima illius regionis non finit. Ab ostio fluminis Candidam vsque propter arenarum cumulos, & latentes cautes tota maris ora importuosa est. Pagis & habitatoribus sic satis frequens est Insula: pagi namque (quorum etiam supra meminimus) 1070. numerantur, vel vt alij volunt 1044. Vrbes quatuor, Castella quindecim. Incolas ad septingentos supra ducenta, & octo millia ante aliquot annos censo fuisse, & ex his quinquaginta millia, ducentos & quinquaginta ad arma idoneos, Calogeros 1000. Papassos 3210. (qui Græci ritus

Lib. 10.

Solim. ca. 17.

Monachi & presbyteri sunt) selectos accepimus. Nec montes Cretæ in partem tacebimus: est Idæus, sunt Leuci, nunc de Madara, sunt Diatinei, vel Diætæ, nunc Cethiæ, sunt Cadisci, itemque Lasti. Sed Idæo (cui nunc Psiloriti nomen est) merito ac iure attribuitur principatus. Is enim (Strabone teste) Cretensium cunctorum celsissimus surgit, atque supremo suo cacumine ante solis ortum solem videre dicitur; plantis nobilibus, & medicæ virtutis, Dactilo Idæo, qui vulgò licet falso Lapis Lyncis appellatur, & famâ nutriti Iouis celebris. Est autem in meditullio positus Insulæ, quaqua versus circuitum habens sexcentorum stadiorum, ac vertice quasi nubes scindens; ex quo vtrumque mare & Lybicum & Creticum spectare licet. Frigori niuibusque adeò obnoxius, ut etiam mediâ æstate vix ab armentis, noctu præsertim, frequenterur: quod si interdiu pastores summa iuga montis petant, suasque pascant oues, noctu rursus ad ima vallium eas deducere coguntur. Reliquorum montium summitates perpetuâ quoque niue cadent: cupressis tamen, ac varijs rarisque plantis nobiles. Inter valles frugiferas præcellunt Arenosa, seu Arenoa, Messarea, & Lissa. Cæteris maior Arenoa est, juxta Sitiam urbem, culturæ aptissima, atque vberis soli. Hanc sequitur Messarea, ad trigessimam ab vrbe Candidâ posita lapidem, longitudine viginti quatuor, latitudine quatuor passuum millia continens. Tertia Lissa est, haud procul ab Ermico promontorio. Præter has duæ aliæ sunt, situ & rerum vbertate admirandæ. Quarum vna *Sitti* nuncupata, inter asperrimos editosque sita montes, duos tantum, eosque angustissimos, & difficillimos habet aditus; quos paucissimi tutari, atque à quouis etiam copiosissimo exercitu defendere, & prohibere hostium accessum facillimè possunt. Pascua ibi vberissima, fontes plurimi, optimas perennesque featurientes aquas: arborarij proventus copiosissimi, vineæ feracissimæ, fertilesque campi, cultui aptissimi; ut multa hominum millia quæuis ad victum necessaria ibi habere, ac tutò vivere queant. Altera *Malos* patriâ linguâ appellata, eiusdem ferè situs est: non tam adeò fertilis, neque fontibus irrigua. In eâ syluæ cupressinæ densissimæ, cupressi verò tam crassæ nonnullæ, ut vix terni homines brachijs iunctis truncum vnus circudent; sed & tantæ altitudinis sunt, ut spectabilius nihil humano visui sit. Frugibus & fegetibus vicinque abundat, fontibus autem caret; puteos idcirco fodiunt, ex quibus aquam vsui necessariam hauriunt optimam, & salubrem. In Messareâ valle etiamnum, exstant ruinæ amplissimæ Cortynæ urbis antiquissimæ, ac Cretæ quondam regis, Diui Titi Episcopali sede insignis; quam Lenæus amnis præterfluit. Hic plurima veterum Romanorum, & antiqui illius sæculi visuntur monumenta, quæ tempus edax rerum cõsumere haudquaquam potuit. Variæ item in vicino solo eruuntur statuæ marmoreæ, & numif-

mata

matà peruetusta, cum aurea, tum argentea, & ærea, Græcis Latinisque nominibus inscripta, ac Consulium & Cæsarium Romanorum effigies continentia. Ad Septentrionale vallis latus specus ostenditur subterraneus, in costâ montis Idæ excisus; quem Minois fuisse Labyrinthum, Dædali opus, à poëtis decantatum; cuius quoque Ovidius meminit, vulgò persuasum est. Plurimi lapidicinam fuisse, atque ex eâ Cortynæ urbis muros constructos volunt: Vt ut sese res habeat, nihil præter speluncas, ac subterraneos meatus, temporis iniuriâ ac vetustate multis in locis collapsos, videre est: ad quorum penitiora nequaquam datur introitus; nisi facibus accensis indigena quispiam, cui ea nota, introduxerit. Ego sanè antiqui illius Labyrinthi nequaquam reliquias esse putauerim; quod Pomponius Mela veterem Labyrinthum perplexis parietibus, & columnis à Dædalo constructum fuisse narret: hunc verò Pseudolabyrinthum ex solis concauitatibus & subterraneis meatibus constare manifestum sit. Adde quod Plinius veteris Labyrinthi suo tempore nulla extitisse vestigia scribat. Quare antiquæ potius lapidicinæ, quales in Syria vidi plurimas, & præcipuam apud Alexum urbem, duo ferè millia passuum suo ambitu complectentem, & in plurima diuerticula ac latebras multosque anfractus diuisam, quàm Dædalici Labyrinthi esse vestigia, ausim affirmare. Vt autem de vulgaris Labyrinthi situ & conditione aliquid lectori innotescat, pauca à me diligentius obseruata hîc adiungam.

Lib. I. c. 9.

Lib. 36. c. 13.

Est hic, quem vulgus credit Labyrinthum, specus subterraneus, in varios multiplicesque meatus distinctus: ad quorum quatuor duntaxat nostrâ tempestate patet aditus; cæteri incogniti sunt, & inuij, ob pericula, etiam ipsis itineris ducibus. Ostium quadratâ formâ in costâ montis excisum, speluncam refert latam circiter pedes triginta, pastoribus & armentis, noctu præsertim, optatum receptaculum. In eâ plurimorum nomina, qui locum aliquando adiere, epigraphas, inscriptionesque lateribus vndequaque insculptas, vel carbone aut facium fumo notatas, videre est. A dextro speluncæ seu ostij latere, meatus est accessu perdifficilis; angusta namque adeò & depressa per ducentos ferè passus patet femita, vt nisi reclinato ad vterum capite pertransire nequaquam possis. Hinc ad dextram flectendo, ad secundum pergitur & descenditur specum, situ nonnihil inferiorem, opere altiore, amplioreque; duodecim quippe pedum latitudinem per quadrum continet; extenditurque rectâ lineâ mille ferè passuum spatio: vtrinque verò plurimi occurrunt meatus, viæque subterraneæ, eiusdem ferè formæ cum priori; quos nequis ingrediatur, ductor ipse (qui cunctos præcedit, ac viam sternit subsequen- tibus) seuerè interdicit. Vbi ad extremum huius viæ ventum est, locus occurrit quadratâ formâ, latus pedes sexdecim, testudineo-

K 3

opere;

opere; è cuius sumitate ferreus atque ingens pendet annulus: per quem aqua è viuo saxo affiduo guttatim emanans defluit, & diurno ac continuo casu fossam latam per diametrum uncias sex in ipso solo seu viuâ rupe effecit. Locum *Capella* (quasi Sacellum) Itali indigitant. ad quem verò vsu olim annulus ille seruerit, ignotum est: sed si cōiecturis vti liceat, ad saxa supra rhedas tollenda lapicidis vsui fuisse putauerim. Ex hoc loco ad dextram rursus flectitur, iturque viâ priori perfimili, vbi varij denuo vtrimque occurrunt meatus; quos vt priores ingredi vetitum est. Proceditur autem recto tramito ducentorum quasi & quinquaginta passuum. Inde rursus ad dextram flectendo, tertia occurrit via, prioribus haud absimilis, & eiusdem ferè longitudinis cum præcedenti. In eius vltimo dextri lateris angulo quarta se offert, trecentos circiter passus longa: cuius extremitatem locus occupat quadratâ formâ Italis *La Loza* (quod Porticum sonat) vocatus, latus pedes triginta. Atque hîc vltima est subeuntibus meta: neque enim vltèrius progredi datur; sed eâdem quâ ventum est viâ, receditur. Totum subterraneum id iter duo circiter millia passuum complectitur: & nisi facibus (quas ductor præfert) illustretur, obscurissimum est. Nullæ enim ibi fenestræ, nulla aëris spiracula: adeò vt nihil præter ipsas tenebras videre sit. Vespertilionum autem domicilia vbique hîc cernas; quorum aliquot millia ijs in antris stabulantur, atque dum lucem diurnam fugiunt, eò se tanquam in tuta castra recipiunt. Mirum dictu, pendent è fornicibus innumeri ferè nidi conglutinati, pyramidalî formâ pendulâ, in varias multiplicesque compages distincti, longi plerique pedes quinque, & vltra. Excrementa quoque earum pyramidis instar à fundo assurgunt, & multis in locis altitudine ipsis vespertilionum nidis pendulis coniunguntur. Meatum medium excrementa nidi que occupant: iter propterea, vtrimque transitu patente, non impediunt: neque ipsæ etiam noctuæ transeuntibus molestæ sunt. Etsi enim accensæ faces odiosum illis admittant lumen, loco tamen se minimè mouent, sed (quod mirandum sanè) hærent fixæ, & nisi irritaueris, immotæ, ad spectu verò horribiles, ingenti pauore subeuntes concutiunt. Cauendum autem est, ne quis subeuntium nidorum compages turbet, iisve noceat, ne nido disrupto, quasi vindictam parantes, celeri volatu, summo ingressorum periculo, & terrore, faces extinguant. Tanto enim impetu, tam horribili sonitu, tantaque frequentia irritatæ volant, vt in medio barathri versari, & dæmonum stridores & vlulatus audire te putes. Neque verò à volatu abstinent, nec à stridoribus cessant; nisi prius omne lumen extinxerint, ac suo modo de illatâ iniuriâ vindictam sumperint. Quod ipsum nobis petulantia cuiusdam militis accidit. Is enim sapius frustra à ductore admonitus, ne nidulos, offenderet,

deret,

deret, siue quod eius verbis fidem non præstaret, seu quod periculum non extimesceret, ausu equidem temerario nidum quendam gladio disse-
cuit medium. Nec mora, statim atque offensam sentiēre, subito ac ce-
leri volatu proximas quasque nidorum compages excitârunt: omnesque
crebro volatu ingruentes, tanto impetu, tantoque stridore volare cœpe-
runt, alis item rostrisque obuios quosque petere, atque volatum suum in
tantum protrahere perseuerârunt, vt extinctis facibus in terram proni
cadere iuxta ducis nostri consilium cogeremur: vbi per horam ferè in-
tegram immoti, horrore penè incredibili perculsi, & quasi semimortui,
dum nidos repetiuisent, iacuimus. Tum demum, ductoris admonitu
surgentes, igne rursus è silice excusso, accensisque facibus, quasi in-
vitam reuocati, iter trepidè continuauimus: vesanumque itineris exe-
crati consilium, ex horrendis illis specubus ad superiora tandem euasi-
mus. Saxum omne meatuum coloris est subalbidi, instar marmoris,
haud tamen ita durum. In ipso solo rotarum nec non clauorum vestigijs
in hunc vsque diem superstitibus: quæ à Cortynę vrbis murorum ædifi-
catione ibi relicta putantur. Porro transitus per subterranea hæc loca
cum multo discrimine peragitur, vel ideò maximè extimescendus, quòd
fata ingentia è summitate meatuum pendentia multis in locis ruinam mi-
nentur; quæ si cadant, vel subeūtes obruant, vel iter obstruant necessum
est. Atque hæc de Labyrintho. Modò reliquã Cretæ descriptionē prose-
quamur. Locus enim iã postulat, vt de vbertate Insule non nihil dicamus.

Frugum aliarumque rerum, quibus mortalium vsus indiget, fecundi-
tate, situs amœnitate, & aëris clementiã nulli terrarum cedit Creta. in-
causã esse ipsum cœli clima, cui Insula subiacet, putauerim. Tradunt
enim Geographi subiacere eam initio quarti climatis omnium clemen-
tissimi, sub nono parallelo, diemque habere æstate longissimam hora-
rum quatuordecim cum quartã; vt non mirum sit, quicquid Creta gignit,
quin proximū sit ijs, quæ optima iudicantur. Hinc verò vineis & Oliuetis
præstantissimis copiosa, gregibus item & armentis abundantissima est.
Oleum, Lac, Caseum, Butyrum, & in primis Vinum habet optimum, album
& rubeum, varij generis; Præcipuum est Pramniū, hodie Maluaticum
appellatum; cuius ad 12. mille cupas quotannis ex Insulã venum ex-
portari, & per vniuersam ferè Europã distrahi ferunt. Laudatissimū esse
volunt quod iuxta Rethymnū nascitur, magisque diuturnum quàm cæ-
tera vina, quæ iuxta Candidam & Caneam crescunt, ac cito coalescunt.
In causa est, quod illud coctum & bullitū diuendatur, hæc non item. Est
autè duplicis generis in Cretã Maluaticū, vnum dulce, alterū vinosum:
quod vulgò *Maluasia garba* Veneti vocant; nec alibi quàm Venetijs venū
distrahitur. Frumentū adhæc, hordeū, itemque legumina abundè producit.
Arborarij prouetus hîc omnis generis vberissimi: aurãtia, citrina, persica,
arme-

arme-

Cap. 17.

armeniâque mala: ficus item, amygdala, & melagranata in maximâ copia. Sylvæ hîc quoque cupressinæ ita vulgares, vt domorum omnium trabes, contignationes, tabulataq; omnia, nec non & integrę quandoq; naues ex illis arboribus construuntur. & quod mirandum, cæsæ repullulant: quod nusquam alibi terrarum accidere scribit Solinus. Laurorum, & Myrtilorum hîc vbertas maxima. Gossipium abundè hîc prouenit. Laudanum quoque optimum ex cysto frutice nonnullis in locis, & præsertim in monte Idæo, & iuxta Mylopotamum copiosè colligitur. Grana præterea ad tingendam lanam optima, cera, mel, aliâque præstantissima sunt. Pascuis autem adeò exuberat, vt etiam altissimi montes læta pecoribus omni ferè tempore præbeant pabula. Hinc pecudum greges ibi infiniti, arietes prægrandes, quos Strepficheros, vel Striphocheros patrio vocabulo indigitant. Falcones facii & peregrini, volatilium hostes, aliundè aduolantes, hîc etiam capiuntur. sed & gentiles, & villani, & asteriæ, & accipitres hîc quoque propagantur. Perdicum adhæc, coturnicum, attagenum (quas *Francolinæ* Itali appellant) aliarumque volucrum montanarum, atque nemoralium: captarum item syluestrium, ac leporum & cuniculorum ingens hîc multitudo; ceruis tamen eget: lupos, vulpes, vrsos, aliâque quadrupedum rapacia animalia nusquam educat: serpens ibi nullus, nec coluber; nullumve aliud veneno noxium animal; præter Phalangium, quod ictum hominem veneno interficit. Sunt quidem angues Ophis, Ochendra, & Tephloti nomine, sed minimè noxij, nec venenosi. Sal insuper ex marinis aquis hic sponte progignitur, spumâ in extremis littoribus ac scopulis relicta: plurimis item in locis, marinis aquis in scrobem receptis, colligitur. Sed & piscibus mare Creticum abundat; præsertim Scaro, Plinio teste, omnium nobilissimo. Solus enim ruminare, & herbis, non alijs piscibus vesci dicitur. Huius generis pisces apud Romanos quondam in delicijs habitij, Tyberio Claudio Principe à Præfecto classis in Italiam aduecti, inter Hostiensem & Campaniæ oram disseminati fuere. Plantæ præterea hîc singulares; quas nusquam alibi nasci, aut inueniri constat: vt non immeritò Macrobius Cretam herbis generosam esse dixerit. Præstat Dictamus, Pulegio similis, à Dioscoride celebratus, ac maximo in pretio ob peculiarem medendi virtutem apud omnes habitus. dein Alimes, quæ admorsa famem prohibere dicitur; itemque Saluiæ pomella, dulcia admodum, ac gustui grata: quæ melle vel saccharo condita stomacho in primis conferunt. Reliquas, quæ infinitæ sunt, omnes medicâ virtute nobiles, & ad pharmaca vtilis, omitto, & ad Petrum Belonium eas luculenter in suis Obseruationibus recensentem, Lectorè remitto. Varij hîc quoque generis flores, rosæ in primis, & violæ odoratissimæ. Vt verò concludam, quicquid hîc terra producit, optimum habetur, & apud

Lib. 3. ca. 17.

Lib. 5. Sarsural. ca. 7.

Lib. 1. ca. 16. 17. 18.

& apud omnes in pretio est; præstatque cæteris alibi natis.

Haudquaquam tamè hoc elogio digni censendi sunt Cretæ incolæ: tametsi enim regiones illas quibus aër purus est, & tenuis, acuta & solertia ingenia gignere pro explorato habeatur; constatque Cretam, cœli salubritate nulli terræ cedere, atque in primis acris & solertis ingenij homines producere; eos tamen mira soli feracitas corrumpit, minusque industrios, magisque desides efficit: ita ut illud Apostoli Pauli ab Epimenide mutuatum, in hodiernum vsque diem indigenis optimè conueniat.

Ad Tit. ca. 1.

Cretenses mendaces, mala bestia, ventres pigri.

Vt plurimum enim, honestioribus demptis, gulæ, crapulis, vinoque, ac Veneri summoperè dediti, inertem in gloriamque vitam ducunt. rari literis aut armis dant operam: plurimi agris colendis, & gregibus pascendis incumbunt. mechanicis artibus pauci insudant. Si qui verò generosiores arma exerceant, maritimo potius quam terrestri gaudent prælio, & strenui euadunt classiarij, Sagittariâ arte, atque arcu in primis (quem Scythicum vocant) nec Turcis inferiores. Plerique tamen & maximè ruri degentes molles sunt, effœminati, viles, laboris oïores, & nullius industriæ. Præstant cæteris & martiâ virtute, & armorum exercitatione Sphachię populi, *Sfachioti* vulgò appellati, indomitum genus hominum, & ferox. Hi iuxta Leucos seu Albos montes vulgò *de Sphachia*, meridionalem incolunt plagam, latrocinij vel maximè assueti, atque optimi & præstantissimi sagittarij, & in hostes pugnacissimi. In maximo propterea apud omnes præsertim ruri habitantes pretio habentur, ac magni fiunt: & patrio vocabulo *Pateræ*, id est Patres, quasi patriæ libertatis defensores appellantur. Neque solum indigenis, sed & ipsis quoque magistratibus Venetis propter efferatos mores nonnunquam formidini sunt, & terrori. Mille autem viros armis gerendis idoneos cogere dicuntur. Cæterùm agris colendis, & pascuis dant operam: gregibus & armentis, atque omni rerum copia abundantes. Ocreati omnes umbilico tenus, arcubus, sagittis, & acinace armati, quocumque pergunt, incedunt. Ocreas longæ latæque zonæ è corio (qua corpus cingunt) annectunt, lineisque femoralibus induti, solo lineo indusio reliquum corporis tegunt: cuius infimam partem femoralibus (vti nos) haudquaquam condunt, sed pendulam desuper ferunt. Tripudij vel maximè delectantur: per horas siquidem plurimas Sole etiam ardentissimo interdiu, noctuque choreas armis non depositis, indefesso labore viri cum fœminis ducunt: quinimò dedecori sibi verti putant, si quis eorum tripudians arma deponeret. Sed & Pyrrhicam saltationem optimè callent, crebroque exercent. Hæc ita se habet: Caput inter

L

saltandum

saltandum iactant, ensibusque scuta cum harmoniâ percutiunt, nunc bini inuicem occurrentes, nunc circulum agentes, nunc in gyrum saltantes. Fœminæ eorum nudis incedunt scapulis, caligas non induunt, nec caput velant, aut faciem fucant: fuscus propterea illis color, ac solis ardoribus adustus.

Iam verò vbi in Cretensum mores incidimus, qui Græcis sub Turcâ degentibus sunt finitimi, postremamque incolunt Græcæ linguæ Insulam, quæ ad Venetos pertinet; exigit locus vt in genere de Græcorum statu, conditione ac moribus, quæ nobis innotuere, nonnulla explicemus. Sunt Græci solertis ingenij homines, linguâ prompti, & plarique supra quàm dici potest ad mercaturam idonei: procaces tamen, arrogantes, instabiles, dicaces, ad contumeliam, & vltionem faciles, suspiciosi, inuidi, & ad fallendum nati. Etsi verò hac tempestate neque Imperatorem, neque Regem, nec Principem ex propriâ gente habeant, censeantve vllum, imò & legibus proprijs careant (extincto namque Orientis Imperio, post captam à Mahomete Turcarum Imperatore Constantinopolim, ad vnam omnes exulare, aut iugum experiri Turcicum, vel sub Principum Latinorum, & præcipuè Venetorum Imperio viuere hætenus sunt coacti) veterem tamen illam maiorum suorum superbiam, atque arrogantiam haudquaquam exuentes, exteros quosque, & præcipuè Latinos negligunt, contemnant, vilipenduntque; ac solos se homines esse arbitantes, cæteros barbaros existimant. Sux præterea sectæ & hæreseos (imperiti licet & rudes plarique sint) assertores pertinacissimos, & Romanæ Ecclesiæ ofores, rofores, & hostes acerrimos se exhibent; vsque adeò, vt Occidentales omnes vulgò *Scyllos*, & *Haideros*, id est Canes, & Afinos appellare non vereantur: Hi præsertim qui sub Turcico degentes iugo, Turcarum moribus assueti, vitia simul cum barbarie imbiberunt. Mitiores, humanioresque cæteris sunt illi, qui Veneto parent Imperio. Hi namque Venetorum imbuti legibus & moribus, a longâ Italarum vsi consuetudine, non ita in Latinam Ecclesiam stomachantur vt cæteri: quinimò (in multis licet à Latinis ritibus discrepent) & sacerdotibus, & Sacramentis Latinorum assurgunt, honorem exhibent, & sacris eorum quandoque intersunt. Solemnioribus etiam festis, puta Paschatis, Pentecostes, & Natalis Domini sese Latinis iungunt, solemnia sacra vno in templo eademque horâ cum Latinis, diuersis tamen, in aris, peragunt, celebrantque: eo seruato ordine, vt in Euangelijs, & Epistolis recitandis, populoque ex alto suggestu diuulgandis, Diaconus & Subdiaconus Latini primas partes habeant, secundas Græci. Id autem vel maximè in gente hac despiciendum arbitror, quòd nulla apud illos neque ciuitas, nec oppidum habeatur, aut pagus, in quò

Acade-

Academiam, aut Gymnasium aliquod erudiendis iuuenibus puerisve destinatum reperias: neque enim (mirandum sanè) puerorum ingenia literis excolere, artiumque vias iuuentuti tradere, eamque ad humanitatem informare vlllo modo curant: quinimò rem literariam prorsus negligunt, & à literis abhorrent, vt meritò dici possit omnem eruditionem & scientiam à Græciâ (quæ parens illius quondam fuit) iamdudum penitus exulasse. Ita enim omnia studia sapientiæ in eâ hodie extincta sunt, vt ne vestigium quidem vllum appareat, adeoque Græcos barbariem omnem cum Barbaris induisse iure dixeris. Idiome Græco impuro & vocabulis corrupto vtuntur omnes: perinde Græcè loquentes, vt Itali Latinè: in eo tamen differunt, quòd circa propria rerum nomina antiquitatem magis sapiant, ac seruent, quàm Itali. Venetorum subditi, honestiores præfertim, & in vrbibus degentes, Italicam quoque callent linguam, eaque vtuntur vbi occasio postulat. Sub Turcâ degentes, præter Græcum idioma etiam Turcicum in vsu habent. Soli ruricolæ, siue Turcis, siue Venetis pareant, ad vnum omnes solâ Græcâ loquuntur linguâ; rarò aliâ. Legibus autè Principum, quibus subsunt, viuunt omnes. Sacra tamè suo more, suisque ritibus, vbicunq; morentur, celebrât. Nobiliores, ac ditiores plerique, in morem eorû cum quibus viuunt, vestiuntur: qui Venetis subsunt, Venetorum; Turcarum, qui Turcis. Plebs sub cuiuscunq; ditione sit, aliquid suæ antiquitatis hætenus retinet: nam plerique comâ ab occipite nutriunt, sincipite tonso, vtunturque vestibus prælongis. Porrò vilis admodum, & tenuis plerisque est supellex: non domus instructa, nec ornata, vti apud nos videre est. Plumeis non vtuntur lectis, sed culcitris, tomento vel floccis fultis; stragulis verò aut gauſapinis sese operiunt. In ciborum condimentis & obsonijs rudes plerique & simplices: varijs tamen dapibus lautiores, qui Venetis parent; Venetorum & ipsi sequentes morem, quorum mensæ vt plurimum lautæ sunt & opiparæ. Cæterum omnes multibibi, & meribibuli sunt: neque enim vinum, quantum vis potens ac multarum virium, aquâ (vri Italici mos est) diluunt, sed abhorret planè à vino aquâ mixto. Antiquum verò in hunc vsque diem in propinando obseruant morem: in eo differetes à Germanis, quod hi magnis plenisque vrgent cyathis, illi paruos haustus propinant: neque saltuatim, vti Germani, sed in orbè per vices bibunt: quas si quis præueniat, inciuitatis notam incurrit. Cretenses maximè paruis scyphis bibunt, vt plurimum argenteis, sine pede, aut basi: nonnunquam vitreis, eius formæ, vt è manu deponere comòdè nequeas. Hos ebibunt planè, & exsiccant. Interdum tamen in Germanorum morè sese ad bibendû prouocant, nullo seruato tum ordine. Propinantes interim se mutuo amplectuntur, manûque alter alterius cõtrectat, illamque osculo excipit, frontique admouet, dein malâ vtramque exosculatur.

In 3. in Ver-
rem act.

In Prox. 3.
sui oper.

Vino incalescentes cantharum aquâ plenum iuxta se habent, magnif-
que haustibus se refrigerant. Ditiorem fœminæ symposijs non inter-
funt: quas nedum, conuiuia cum amicis celebrâtes, admittunt. Quem
morem à suis maioribus mutasse, ac velut iure hæreditario per manus
accepisse videntur. Nam & Cicero negat apud Græcos moris fuisse, vt
in conuiujs viris mulieres accumberent. Quod & Æmilius Probus
testatur Fœmina (inquiens) neque in conuiuium adhibebatur, nisi pro-
pinquorum, neque sedebat, nisi in interiori parte ædium: quæ γυναικω-
νίτις appellabatur, vel γυναικείον; quo nemo accedebat, nisi propinquâ co-
gnatione coniunctus. Quinimo nec in publicum prodire, aut sacris in-
teresse, nisi ratò, & interdum fœminas sinunt. Hæ omnes in luctu suos
quosque defunctos veteri Ethnicorum more plangunt, & maioris do-
loris declarandi causa vxores in primis, matres, sorores, ac proximæ
quæque capillum sibi manu discindunt, comam euellunt, eamque ca-
daucribus injiciunt; fletu oculos corrumpunt, frontem genasque lace-
rant, deturpantque; cantilenas adhæc lugubres, seu naniam funebrem
(quam Ialemon vocant) lamentabili voce cadaueribus exhibent, con-
ductâ ad id muliere, quæ præcinat, & præfectam agat; astantesque ad
complorationes & lachrymas prouocet; quam veteres præficâ dixere:
quâ præcinente, ceteræ omnes cadaueri assistentes, insigni præconio
præteritam extincti vitam, actusque præclaros celebrant, virtutes re-
censent, pudorem, integritatem, & fidem extollunt. Viduæ quoque
summum erga defunctum maritum vt testentur amorem, & affectum,
nonnunquam toto luctus tempore domo non exeunt, vestem non mu-
tant, nec indusium. Multis præterea superstitionibus obnoxij, cum viri-
tum fœminæ, varijsque hæresibus (de quibus postea) irretiti, obscuram
omnes & ingloriam ducunt vitam. His de Græcorum moribus dictis,
vt tandem Cretæ descriptioni finem imponamus; qui ab initio in Cre-
tâ rerum potiti fuerint, quibusque successu temporis Insula paruerit,
subjiciendum est. Hanc Radamanthus, Minosque reges ab initio co-
luere: postea à piratis vexata in gentium efferarum potestatem peruenit:
deinde Romanis armis, duce Metello deuicta (qui Creticus inde appel-
latus est) sub tanti Imperij umbrâ felicissima aliquandiu quieuit: quo
postea inclinante, in Græcorum Imperatorum partes accessit. Recen-
tissimis verò temporibus, deletâ Myrtili tyrannide, in Venetorum di-
tionem deuenit. Balduinus enim Flandriæ Comes, Orientis Imperator
electus, ex Bonifacij Monferratensis consensu, qui Insulam ex dono
Alexij Imperatoris tenebat, Venetis libero iure mille auri drachmis
venditam anno 1194. tradidit. Bonifacio in Cretæ compensationem,
Thessaliæ rege declarato. Ad quam retinendam multa ob gentis incō-
stantiam, postea bella vario euentu gesserunt Veneti: quibus tandem
sopitis

Strab. lib. 10.

Lus. flor. li. 3.

Petr. Justin.
Hist. Ven. l. 2.

scopitis circa annum Domini 1367. duce Marco Cornario planè sibi eam subiugarunt; ita vt post id tempus nulla seditio, nullus tumultus, nulli denique motus rem Cretensem ampliùs agitârint; sed fœlicissimè ad hæc vsque tempora sub iustâ Venetorum Republicâ floruerit: cuius auctoritate, legibus, & præsidio tranquillè Cretenses viuunt, atque altâ pace fruuntur. Sed iam fatis de Cretâ: ad institutum reuertamur iter.

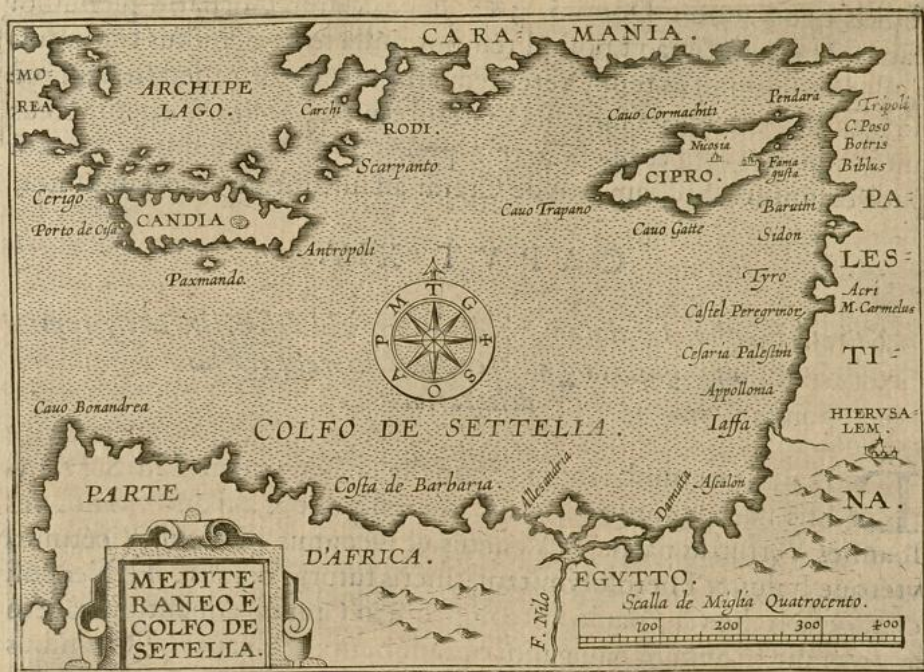
CAPVT XIV.

De Cretâ discessus. Insularum Rhodi & Carpathi descriptio. In Cyprum appulsus, eiusq; ad Meridiem littoralis tractus delineatio.

DISCESSVS nostri instante iam die, octauo nempe Id. Septembris, nauem conscendimus. Accefferunt & alij duo viri nobiles Ioannes Vetturius patricius Venetus, & Decimus Musanus Vicētinus, vterq; Italus, & Hierosolymitani itineris futurus comes. Hi Neapoli clarissimâ Italię vrbe paulò ante nostrum in Cretam aduentum eodẽ appulerant, in Syriam nauigandi occasionem expectantes. Omnibus itaque in nauem receptis, etsi libenter vela explicuissemus; malaciâ tamen obortâ, è portu eo die soluere non potuimus.

Proximâ luce, quæ festum Sacratissimæ Virginis diem præcedebat, summo manè anchoras educimus: mox flatu secundo surgente, è portu soluimus, placidoq; ventorum spiraculo eo die Sitiam urbem, Spinalongam Cretæ propugnaculum maritimum, itemq; scopulum (qui à Spiritibus nomen habet) præterlegimus. Sole occidente, Sammonium extremum Cretæ Orientale promontorium è conspectu se nobis tulit. Noctẽ proximâ fœlici progressu, ac vento leni ab alto nauigauimus.

Sexto Id. Septembris Carpathum, Rhodum, aliasque adiacentes Insulas felici cursu præternavigantes, circa meridiem Caramaniam Asiæ continentis prouinciam, olim Pamphyliam & Ciliciam appellatam, eminus conspeximus. Inde saluberrimo vento Attalicum, vel (vt alij volunt) Pamphylicum ingressi sinum, quem vulgus nautarum Sattaliæ siue Seteliæ culphum *Golfo di Satalia* nominat, proram Cyprum versus direximus, atque in altum mare deductis velis, & Continens & Insulæ mox omnes euanuerunt: iamque nil aliud, quam cælum vndique, & vndique pontus. Felici tamen navigatione ac cursu prospeto altum illud tertio demum die superauimus. Eum maris tractum sæuis tempestatibus procellosum, & nautis vel maximè formidabilem, Cyprum vsque trecentis millibus passuum demetiuntur; quem multo periculosiorè præteritis sæculis extitisse; atque tum demum tranquilliorè factum putant, quum Helena Augusta Constantini Magni mater è Syria redux mare illud primùm transfretauit. Veterum siquidem memoriâ proditum est, piissimam hanc foeminam post inuentam Crucem Dominicam, cum patriam repeteret, & partem Crucis, ac clauos (quibus sanctissimum Christi corpus transfixum fuerat) secum efferret, & sinum hunc transiret, dum vehementius eius vndæ efferuescerent, iniecto vno ex clauis sedatorem reddidisse. Ne verò memoratas Insulas silentio prætereamus, paucula, quæ nobis de ijs innotuere, explicanda erunt.

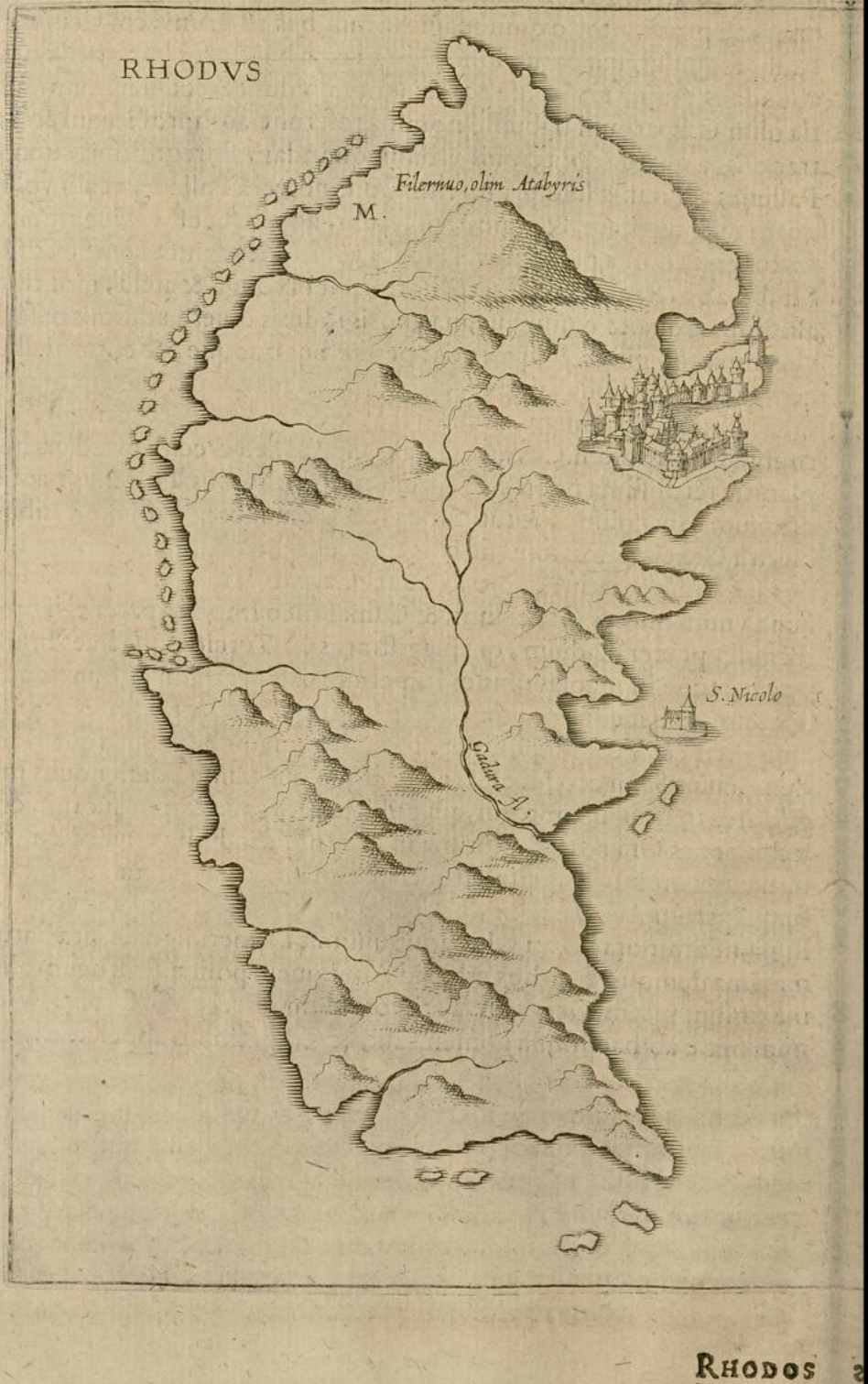
Distat

Distat Carpathus (nautis Scarpantus, *Scarpanto*) ab ultimo Cretæ orientali promontorio quinquaginta millibus passuum; cui vicinus est Rasus scopulus, seu parua Insula, quæ veteribus Casos fuit, melle olim abundans, piratarum hodie & prædonum nidus & receptaculum. Varia olim Carpathum habuisse nomina referunt authores: nam & Tetrapolis, à quatuor præcipuis urbibus quondam florentissimis; itemq; Pallenes à Titanis filio, primo eius Domino, vel à Pallade, vt alij volût, quam ibi enutritam, & educatam ferunt, appellata est. Eius ambitus septuaginta millia passuum, vel (vt alij volunt) sexaginta complectitur. Strabo 200. stadia computat. Formâ est oblongâ & arctâ, montibus altissimis ardua, & conspicua; matris fodinis diues, lætissimis pascuis vberima, gregibus, & armentis, perdicibus quoque, & coturnicibus copiosa, ac portibus valdè accommoda. Tres enim in eâ portus conspicias, insignes quidem, ac tutos, capacissimosq; Cheatrum, Agathum, & Tritomum. Cheatros (Italis Gratus) ab Occidente; Agathus, planitie fertilissima nobilis, ab Aquilone: Tritomus (Tristanus nautis) omnium capacissimus & tutissimus, ab Ortu iacet. Propè est suburbium à Græcis habitatum, sic satis frequens; cui Possidium antiquitùs nomen fuisse putatur: hodie ab Insulâ Carpathi nomen obtinet. Incolæ ad vnum omnes Græci sunt, & Osmannico Imperio parent. Turcæ ibi nulli, præter Cadium, qui magistratus est Turcicus. Is licet Insulæ præsit, atque in incolas omnes Imperium exercent; domicilium tamen inibi non habet continuum: sed tertio quoque mense eò venit, ius Insulanis dicit; & si res ita postulet, in reos animaduertit, moxq; Rhodum (cuius Saniacco subest) redit: à quo quotannis etiam nouus magistratus in Insulam mittitur, qui publica vectigalia exigit: quorum collectio penes Græcos est. Plurima in hac Insulâ in hunc vsque diem veterum extant monumenta, atque urbium ingentia rudera. Iuxta portum Agatum Acastiæ urbis, hodie Sancti Theodori ampla spectes vestigia, nec minora Fianti urbis antiquissimæ ad meridionale sitæ latius; maxima denique Tuethos urbis ad Aquilonem positæ. Protheum olim maximum vatem, Oceani & Tethyos filium ibi regnasse ferunt. Vicinum mare ab hac Insulâ nomen tulit, & Carpathium appellatur.

Lib. 19.

RHODOS pulcherrima Lyciæ Insula, in mari Carpathio sita est, distatque à Carpatho viginti quinque millibus passuum, à Continenti octodecim, circuitu 125. vel secundum alios 140. millia continens. Hæc Soli quondam sacra, inter Asiaticas Insulas, Lesbos & Cypro exceptis, præcipua atque omnium præstantissima fuit, omnium scientiarum mater, & diuitiarum affluens; ideoque cara Ioui tellus à poetis appellata, fabulæ occasionem dedit, qua aurum in Insulâ pluisset, cum Pallas è Iouis capite nasceretur, voluit. Varia antiquitùs nomina obtinuit: primum enim Ophiusa, Stadia, Telechinis, Asteria, Athrea, Trinacria, Corymbia, Poëssa, Atabyria, deinde Macaria, & Oloëssa appellata; postremò Rhodus dici cœpit. Ædificijs autem, vijs, mœnibus, portis tantum excelluisse scribit Strabo, ut nullam sibi æqualem, nedum præstantiorem haberet: iustitiæ verò cultu, & gubernandæ reipublicæ diligentia, ac rerum naualium peritiâ, & arte militari in primis claruit; ut hinc multo tempore mari dominata sit, & piratas sustulerit. Romanis insuper amica facta, multisque donis exornata, per eos ad Vespasiani vsque tempora libera mansit: ab eodem verò in prouinciam redacta, Romano Imperio subdita fuit. Postea labentibus Imperij rebus anno à partu Virginis 667. à Muauia quinto à Mahomete Saracenorum Caliphâ occupata, & deleta est penitus. Denique post captam à Salahadino Hierosolymam Mahometæis erepta, & Ioannitarum operâ Christiano cultui restituta, in eorum potestate multis sæculis mansit: donec tandem Soleimanes primus eius nominis Turcarum Imperator eam rursus Osmannico Imperio subiecerit. Is enim anno à Christo nato 1522. numerosissimo comparato exercitu, ac trecentis & eo amplius armatorum cò aduectis millibus, cum eam summâ vi ac grauissimâ sex mensium obsidione, infestissimisque insultibus coarctasset, Ioannitis interim incredibili fortitudine, animi robore, labore, & paciëntiâ strenuè (vbi pro aris & focis dimicantibus æquum erat, & eorum natales, nominisque celebritas postulabant) resistentibus, tandem, cum nullus (proh dolor) Principum Christianorum in summo rerum discrimine suppetias ferret, com metu destituti, mœnibus euersis, & partem vrbs hostibus tenentibus, centum fermè millium Turcarum strage ante editâ, dedicationem facere sunt coacti: ea conditione, ut Philippo Villerio Gallo, Rhodiorum tum Principi, ac Ioannitis, plebi que vniuersæ cum omni gazâ ac re familiari, quò vellent abire, liberum esset. Atque ita tandem nobilissima vrbs, Insulaque tota Turcarum in potestatem venit, atque etiamnum subest. Qui primi huius Insulæ habitatores fuerint, variè traditur, quos Strabo enumerat, ac liberalium artium & Philosophiæ

Lib. 14.

Lib. 14.

M

acade-

academiasque Rhodiorum frequentarunt. Ingens quoque Solis Rhodi colossus eam celebrem fecit. Is (vt Plinius refert) cubitorum 70. altitudinis, Claretis Lydij, Lysippi statuarij celeberrimi discipuli opus, post quinquagesimum sextum annum terræ motu prostratus, iacens quoque miraculo fuit: tantæ enim molis erat, vt pauci pollicem eius circumpleterentur, digiti etiam maiores quam pleræque statuæ: vasti hiabant specus de fractis membris: Spectabantur intus magnæ molis saxa, quorum pondere stabilierat artifex opus. Duodecim annis tradunt effectum, trecentis talentis, quæ contulerant ex apparatu regis Demetriij. Fuit autem is ob inauditam magnitudinē inter præclarissima septem orbis miracula meritò annumeratus: fecitque vt Rhodij Colossenses vocarentur: ad quos extat Pauli Apostoli Epistola: licet alij id negent: & Colossam non Rhodum, sed Phrygiæ urbem Laodiceæ vicinam fuisse putent. Tres autem olim in eâ Insulâ fuisse memorantur vrbes: Lyndus, Ialysus, & Camurus. Lyndus Cleobuli patria primas tenuit: cuius dum fundamenta foderentur, Rosæ capulum inuentum fuisse narrant authores: à quâ demum ciuitas & Insula cognominata creditur. Nam *Ῥόδον* Græcè, Latinis Rosam significat. Quocirca etiam Rhodij Rosam tanquã vrbis Symbolum in numismatibus incudi antiquitùs curarunt, addito auersâ parte Solis simulachro, capite radiante, cum Græcâ hac inscriptione *ΡΟΔΙΩΝ*: qualia ænea atque argentea affabrè facta plurima passim est reperire, & me vidisse memini. Ex his vrribus vnica hodie superest, eiusdem cum Insulâ nominis, nobilissima quidē, & portu ditata insigni, & securissimo: situ quoque & propugnaculis munitissima, quæ multo tempore Rhodiorum seu Ioannitarum militum sedes fuit. Hi hodie Melitenses dicuntur, ab Insulâ Melitâ, in mari mediterraneo è regione Sicilia sitâ, quâ liberalitate Caroli V. Imperatoris Romani, ab eo tempore, quo Rhodo pulsi fuere, obtinuerunt; in eaque hætenus sedem fixerunt, ac firmissimis propugnaculis contra omnē vim hostilem munitissimam & inexpugnabilem reddiderunt. Vrbs ipsa Rhodus hemicycli formam referens, ad interius Insulæ littus sita, Marmocam Lyciæ, (quæ Asiæ minoris, hodie Anatoliæ, prouincia est) urbem maritimam oppositam habet: à quâ decem & octo duntaxat millibus passuum freto interiacente seiungitur. Incolæ cum Mahometæi, tum Hebræi sunt; Christiani nulli; insidias enim veriti in eâ pernoctare Christicolos non sinunt: interdium tamen annonæ comparandæ distrahendæque causâ accedere cuius liberum est. Qui rari habitant, plerique Græci sunt, Christianæ fidei, Græco ritu cultores, hortis & vineis excolendis, ac cæteris agriculturæ studijs in primis dediti. Regio omnis pingui & fertili gaudet solo, vberissimis pascuis diues, oleis & vitibus cultissima, atque omnis generis arboribus, aureis præsertim, & citreis malis abundans.

Mira

Mira hinc cœli clementia, quod assiduo Solis splendore illustratur. Sic enim Solinus: nunquam (inquit) ita cœlum nubilum est, ut in Sole Rhodos nō sit. Hinc arbores perpetuā fronde virescunt, ac perpetuum ver representāt. Vnicus in eā riuulus Gadura nomine, sed in nauigabilis. Mons item, omniū qui in eā sunt, altissimus Atabyris est, nunc *Filernus* dictus, Ioui Atabyrio olim sacer: qui & Insulæ cognomen dedit. Plurimi illustres viri & nominis claritate insignes ex hac Insulâ originem duxere, vel domicilium in eâ fixere: inter alios Cleobulus, Leonides, Possidonius, Andronicus, & Apollonius: Parrhasius item pictor famosissimus, nec non Polydorus, & Alexander sculptores celebres.

Cap. 20.

Strab. lib. 17

Haud procul à Rhodo occiduum versus Cōs iacet, seu Chos, parua Insula, Italis hodie *Lango*, Græcis *Cō* & *Stanlo*, aut ut vulgus effert *Stango*, vel ut Bellonius habet *Stanco*, Hippocratis clarissimi medici, & Apellis pictoris celeberrimi patria, ac vino optimo quondam celebris.

Tertio Id. Septembris, superato felici nauigatione Attalico sinu, circa quartam à meridie horam, Cyprus Insulâ se nobis conspiciendam dedit. Lapsō iam Sole Acamas, seu Acamanthum primum ab Occasu Cyprī promontorium, vulgō Caput S. Epiphaniij nuncupatum, mox Drepanum, hodie Frapanum, itemque Zephyrium, nunc Malotam, Cuspīdem, Paphiam quoque scopulum, Papho obiectum, nec non Cuspīdem Albam, *Capo bianco*, præscis Phrurium, primum à Meridie promontorium, nocte sideribus illustri, ac plenâ Lunâ feliciter admodum, ac vento in puppim flante abrasimus. Quartâ dein noctis horâ, velis demissis, veriti ne ventorum impetu longius abriperemur, quàm esset in votis, velocissimum nauis cursum cohibere nauitis visum, fuit.

Proximâ luce Gauata vel Curias promontorium, hodie Caput Felium præternauigantes, reliquum mox littus ad Limissum vsque absoluiimus: in cuius stationem tertiâ diei horâ inuecti, iactis anchoris loco satis commodo, in alterum vsque diem substitimus. Gauatæ promontorium, à felibus à Calogeris in monasterio littori vicino (cui Acrotiri antiquitus nomen fuit) olim nutritis, cognominatum ferunt. Quod eam ob causam factum esse fama est, ut serpentes venenosos & incolis damnosos (quibus circumvicina scatebat regio) captos extinguerent. Arte namque has edocuerant, ut non minus in serpentes hosce sæuerent, eosque venarentur, quàm naturæ instinctu in glires muresque ferri, ipsique insidiari solent. Quotidie enim, ut feras venatici canes, sic illæ angues insectabantur, & quos cepissent, enecabant; & domū ad sonum campanæ, quasi pransuræ redibant: pransæ rursus venatū exhibant, sero vespere monasterium repetentes. Atque hac ratione regionem ab his noxijs animalibus tandem liberatam ferunt.

M 2

Nauis

Nauis tabellio, dum hîc in statione heremus, nauî egressus, ac parûulo seu feruitorio (vt vocant) vectus lembo, Italis aliquot, Græcisque cōcomitantibus, in littus descendit, ad Cadium Turcatum iudicem & Limissi prætorem profecturus, vt dona ei pro more offerret: neque enim nisi oblatis muneribus captare terram alienigenis fas est. Veniâ per tabellionem obtentâ, quotquot tum è nostris in terram descendere vulerunt, liberum fuit.

Postero die multi è nostris terram petiere, cōmeatus in primis comparandi causâ. Nauarchus hos eâdem de causâ secutus, quod vaccinæ & pecorinæ carnes vili ibi constant pretio; boues octo, minurulos quidem, sed obesos, duodenis aureis Venetis, id est, Batauicæ monetæ quadraginta octo florenis comparauit.

Serab. lib. 5.
cap. 14.

Fuit quidem Limissus veteribus Curias, aliàs Curium dicta, quondam ciuitas, & Episcopali sede nobilis, magnificisq; ædificijs adornata, nunc pagus tantum, sed satis frequens, iuxta littus in planitie peramplâ & amœnissimâ positus; quem Lycus riuius è monte Olympo decurrens, præterfluit, moxq; in mare illabitur. Terra ferax est vitibus, fructibus, hortensibus, omnisq; ferè generis arboribus, & præsertim ficibus, Oleis, & charnubis. Sunt autem charnubi arbores ingentes, ac latè expandentes ramos, folijs lauri non absimilibus, latioribus tamen, nec ita acutis, semper virentibus, ac lætam indigenis æstiuo tempore præbentibus vmbra: feruntq; fructus, quas nos Siliquas, Græci *νεπαρίνια* appellant, humano digito nonnihil longiores, falcata pollicari latitudine, prædulces & gratos palato, nostris fabis non absimiles; duriore tamen cortice, & subnigro: semine amaro, & durissimo. Horum cortex, semine reiecto manditur: succum etiam ex eo exprimunt prædulcem, & ad cibos condendos optimum. Peringentes hîc iuxta littus cernas filiquarum congeries, instar montium coaceruatas: quibus naues quandoque integras onerant. Ob maximum verò horum fructuum vbertatem vili admodum constant pretio, & animalibus in cibum cedunt: quæ his tanquam gratissimo pabulo saginantur. His quoque (vti vulgò persuasum est) filius prodigus, cuius in Euangelio fit mentio, implere ventrem, ac saturari cupiebat; nec erat qui illi daret. Melones, pepones, eucurbitæ hîc maximâ crescunt copiâ. Musæ hîc quoque exquisitissimæ, & saporis optimi. Est autem Musa arbor, seu frutex potiùs, cuius fructus quoque *Musa* vel *Musi* dicitur, altitudine sesquihominis, stipite viridi, comam in cacumine habens circumextensam, & folia in digitorum modum protensa; adeoque longa, vt staturam hominis erecti ferè excedant, tam lata verò, vt extensus quispiam facilè folio vno cooperiatur. Sunt qui putant hæc prius exsiccata veteribus pro papyro in vtu fuisse: habent siquidem à summo vsque ad imum rectissimas lineas, ordine

Luc. cap. 15.

ordine certo distantes, quo ferè hodie apud Italos in pergamenis arte fieri solent. Quotannis stipes excinditur, vel arefacta planta ex radicibus alios surrogat furculos. Semel tantum ex vno stipite fructus fert, qui plures in vno botro crescunt, aliquando decem, plerumq; viginti, nonnunquam plures: quorum quisque oui habet magnitudinem: suntque obducti cortice, seu folliculo spisso, coloris crocei, instar ficuum, odore rosif formâ nostris cucumeribus non absimiles, colore primùm virides; ast vbi maturescere incipiunt, paulatim in flauum mutantur, vel croceum; sapore quidem dulcissimi, ideoque grati palato, sed stomacho noxij: somnum quippe inducunt, fumo cerebri cauernas implent, & satiant multùm, ac citò corrumpuntur: quocirca etiã plebeis, ac vilioribus duntaxat in cibum cedunt. Vt autem diutius conseruetur, nondum maturi colliguntur, & arenâ obruuntur; denique in cubiculis appensi, vel ad Solem expositi, maturescunt. Sunt qui fructus hosce Paradisi poma appellant, eisdemque esse putant, in quibus comedendis Adamus protoplastes præceptum Domini transgressus legitur. Id autem in fructibus hisce notatu dignum, imò mirandum putauerim, quod in orbiculos concisis venas in singulis reperias, crucifixi effigiem vtrimque referentes. Gossypium adhæc (Itali Gottonum siue Cottonum vel Bombasum vulgò nuncupant) in maximâ hîc colligitur copiâ. Id ex minuto satis prodit semine, quod terræ mandatum fruticem, producit cubitali altitudine, baccas vel coccum in summitate ferens, ad auellanæ nucis magnitudinem; intra quam baccam gossypium & grana seminis enascuntur; maturitate autem adueniente dehiscunt, & panduntur. Colitur hic frutex frequenti irrigatione, quo ferè modo Italis oryza. In Maio plerumque seminatur, in Septembri maturescit, & colligitur. Frumento quoque & segete variâ abundat hic tractus: semina autem in Octobri plerumque terræ mandant, & in Aprili (quo totâ Insulâ messis est) segetem colligunt.

Incolæ & vicinæ regionis accolæ maiori ex parti Græci sunt, Turcæ etiam, & Hebræi plurimi. Græci plerique mercaturam exercent, vel agriculturæ dant operam: Hebræi quoque mercimonijs faciendis rem augent: Turcæ torpent otio. Omnes ob crebros terræ motus humiles inhabitant domunculas, ramis & argillâ in modum pauimenti tectas, atque vnius tantùm contignationis: quarum ostia adeò depressa sunt, vt nisi inclinato corpore intrare quis nequeat: quod ea ratione exogitatum fertur, ne Turcæ equites patentis ianuas irrumpant, eorumque equi in priuatorum ædibus stabulentur. Paruulam hîc Turcæ habent messicam, in quâ Mahometæo more orationibus vacant, suaque sacra exercent. Iuxta sunt publica Turcarum balnea. Nec Græcis suum hîc deest templum, etsi angustum, & sordidum: in quo & ipsi sacra myste-

ria suo ritu celebrant. Pagi umbilicum arx occupat, quadratâ formâ tormentis bellicis, & Genizarorum præsidio vteunq; munita; atque ad tutandum littus à piratarum depopulationibus percommoda. Sexto à Limisso lapide, ruina plurimæ, ac veterum Romanorum monumenta in ipso visuntur littore; vbi Amatham urbem vetustissimam, Veneri quondam dicatam extitisse fama est: quam Richardus Angliæ Rex solo tenuis diruisse dicitur.

Ipsis Id. Septembris rursus anchoras educimus, ac vela ventis dantes, feliciter admodum Insulæ littus ad quinquaginta millia passuum, Cryptarum cuspide, nec non Masoto, & Chiti superatis, legimus. Quartâ demum postmeridianâ horâ Salinas adnauigauimus; vbi mox in proximâ statione, fundo ad iaciendas anchoras satis apto, iactis anchoris substitimus, atque in alterum vsque hæsimus diem: neque enim aduersperascente iam die in terram descendere commodum fuit.

Proximâ luce oblati pro more donis Emino (is princeps publicanorum est, & regios prouentus exigit) naui egredi concessum fuit. Quâ antequam egredere mur, inuisum nos venit mercator quidam Italus, ex vicino oppido Arnica, Minoritis perquam familiaris. Referebat hic Bassam Nicosianum non ita pridem in vincula coniecisse Venetum, quendam mercatorem, Arnicæ incolam, quòd Minoritam ex Germaniâ oriundum, qui anno proximè præterito Christianâ abiuratâ fide Mahometæam perfidiam publicè amplexus erat, ab hac reuocasset, opemque illi ad fugam præstitisset: prætereâ percrebuisse, Vicarium, Hierosolymitanum nostri itineris comitem (qui tunc etiam Arnicam, venerat) Minoritæ illi fugam persuasisse, eiusque in primis operâ factû, quòd Mahometæam sectam denuò detestatus esset, atque abiurasset; & eâ de re iam Bassæ constare: quare sibi non videri naui vt exeat: rem enim sibi alijsque fore discrimini; neque futurum vt incognitus lateat: plurimos Arnicæ esse, qui eum norint, neque defuturos, qui de eius aduentu Bassam certiozem reddant: suadere idcirco, vt in naui latendo periculum effugiat. Hac oratione, & omnium consilio motus Vicarius, solus se in naui continuit, dum expeditis rebus nostris lassam versus nauigaremus.

C A P V T X V.

Enaui in Cyprum descensus; ibiq; mora. Comercij & Arnicæ oppidorum, Vallisq; Salinarum descriptio.

DECIMO OCTAVO Kalend. Octobris seruitoriâ scaphâ, seu lintæ terram adnauigantes, in proximum littus, loco vulgò Comercio,

Comercio, vbi antiquitus Cypriam urbem (quæ Insulæ nomen dedit) conditam fuisse ferunt, descendimus, Celebris quondam hic locus, & præcipuum totius Insulæ emporium fuit: quod & nomen indicat, & amplæ ruinæ testantur. Concurrunt & nunc quidem eò negotiatores plurimi, sed infrequentiores, quàm solebant Christianis Insulam moderantibus. Ingentia hîc olim extitere horrea, omnis generis mercibus frugibusque (quibus Insula abundat) referta: nunc vel flammis absumpta, vel Turcarum incuriâ (omnia in peius labi sinentium) neglecta.

A Comercio rectâ Arnicam, veteribus Piscopiam, à littore mille circiter passus distantem, pedestri itinere perreximus. Progredientibus ad iactum lapidis à leuâ occurrit vetusti operis templum, fornicibus tectû plurimis, rotundo schemate, cui Ortum versus adherent ædiculæ aliquot humiles, & vnius tantum contignationis, ad vsum iter agentium, & in littus descendentium percommodæ: in ijs namque pernoctant Turcæ, cæteri que aduenæ, qui eò negotiationis ergo se conferunt. Sacellum, quod ad læuam est aræ maximæ, Minoritæ Arnicani à Turcis annis proximè præteritis, in demortuorum sepulturam emêre. Subsistentibus siquidem in statione nauibus, si nautarum quempiam è vitâ excedere contingat, cum non longè absit à littore, humi hoc loco condere, & Romano ritu exequias, & funeralia celebrare solent. A Lazari templo Arnicam vsque nil nisi ruinas, latosque campos, cappare reertos, atque agros vt plurimum desertos vidimus. Circa meridiem Arnicam venimus, & apud Franciscanos diuertentes, per dies aliquot ibi moram traximus.

ARNICAM, seu Arnicum, egregium quondam ac frequentissimum fuisse oppidum, ædificiorû ruinæ & collapsæ ædes satis declarant. Hodie præter domunculas aliquot, easque raras & humiles, atque vnius tantû contignationis, nihil est quod cernas. Superest etiamnum prætorium satis amplum, atque elegans, rustico opere, è saxo quadrato & polito, Venetorû (vt opinor) operâ constructû, sed ruinosum, & penè collapsû; muris tantum vtrimque extantibus. Huic oppositum est Christianorû quondam templum, D. Rocho sacrum, profanatû hodie, & in messitam versum, elegantis ædificij opus: cui contigua hæret turris æquilatera, & eminens, itemque porticus columnis è marmore decora. Medium inter templum & porticum area latissima occupat; in cuius umbilico videre est columnâ marmoream erectam, cui quondam Leoninum alatum è marmore signum, Venetorû symbolum, impositû fuit. Haud procul inde Minoritæ iuxta exiguum Græcorû arcuato opere templum, parua aliquot cubicula piorum eleëmofynis instaurata inhabitant, eaque, quò contra latronû & furum insidias infestationesque tutiora sint, muro cinxere. Hortû hîc habent omnis generis herbis hortensibus cultissimum, suntque;

suntque ut plurimum quatuor numero in maximum peregrinantium, ac Palæstinam adeuntium, atque inde ad patrias sedes reuertentium commodum & solatium. Quantæ enim consolationi sit exteris, linguam Turcicam, Græcamque ut plurimum ignorantibus, longaque iam nauigatione defessis, ac penè viribus exhaustis, in terris Turcarum inuenire nostræ religionis homines, qui humaniter hospitio quosque excipiant, liberaliter tractent, recreent afflictorum animos, opem item atque auxilium in necessitatibus ferant, vix dici potest. Præter tutum namque receptaculum, quod peregrinis exhibent, ægrotos curant, ad victum necessaria præbent, negotia peregrinorum expediunt, dolorem afflictis leuant, anxios releuant, & ad meliorem spem erigunt. Hæc autem hospitalitatis & humanitatis officia nemo gratis à Minoritis præstari existimet; etsi enim pro victu, pro labore, pro omni denique curâ, & officio nihil exigant, petantve; officium tamen gratitudinis est benefacta benefactis cumulare, & remetiri vnicuique mensurâ eadem quâ alteri quis mensus fuerit: eodem enim animo debetur beneficium quo datur. Solent propterea peregrini omnes antequam inde discedant, in grati animi signum condignâ largitione acceptum beneficium remunerare, & rependere vices. Id verò si quis negligat, ingratitude notam incursum se certò sciat: quo nihil apud Deum hominesque odiosius. Cæterum cum nihil in bonis habeant, nullosque possideant agros, quibus victum sibi comparent, aut necessarijs Monasterij sumptibus pares esse queant, solis eleëmofynis mercatorum Arnicæ degentium, nautarumque in proximâ statione adpellentium largitionibus, ac peregrinantium munificentia viuant, necessum est. Hinc etiam apud Venetos consuetudo iamdudum inoleuit, ut quotquot eorum naues eò adpellunt, in Monasterij subuentionem auxiliũve singulæ ducatum Venetum siue aureum Cechinum exoluant. Tùm quoque illis liberum est, ut ad naues in statione hærentes stipis à nautis & viatoribus colligendæ causâ se conferant: qui quidem liberales & munificos se in illos exhibent: & iure quidem; nam maximè æquum est secularia ut metant, qui spiritualia seminant. Præter humanitatis siquidem officia, quorum pleraque supra memorauimus, singulis diebus sacra solemnia faciunt, precibus canonicis die noctuque vacant, & Ecclesiæ Sacramenta petentibus administrant: pro quibus tenuem saltem victum piorum eleëmofynis ut habeant, par esse nemo negauerit: dicente

Ad Cor. i. c. 9

Paulo, eum qui altari seruit, de altari oportere & viuere.

Dum Arnicæ hæremus, commodam naçti occasionem, ad Salinas secundo ab Arnica sitas lapide, comitantibus Minoritis, pedites perreximus. Est autem vallis per ampla, sex millia passuum, vel secundũ alios nouem, in gyrum continens, vndique cincta aggeribus. In eam torrens

ex

ex monte Olympo fluens, atque aquæ pluuiæ à vicinis montibus influunt, & hybernò tempore lacum efficiunt, profundum plus minus pedes quatuor, aut quinque. Aquæ (quod quidem admiratione dignum est) cum dulces è cælo vel fontibus in lacum congerantur, ex soli naturâ, Solisq; feruore paulatim falsedinem contrahunt: mensibus dein Maio, Iunio, & Iulio, nullâ prorsus arte vel industriâ, sed solo æstu, & Solis ardore purgantur, coagulantur, & in salem albissimum, obdurecunt. Res equidem admiranda, & visu digna; mare congelatum dixeris, & instat niuis candidissimum. Sal Augusto mense iam coctus duritie marmor refert; quem mane ipia ferreis vncis effodiunt, effossum sacculis immittunt, eosq; colligatos, a finisq; impositos, ad eminentiora vallis latera deferunt: sacculis denique euacuatis, salem in ingentes cumulos coaceruant. Sub finem Septembris vallem omnino sale denudatam conspicias, salis exceptis cumulis: qui in alterum vsque annum quandoque ibidem permanent, prout maior minorve salis copia nauibus asportatur. Sal qui colligitur, & in vberimos quæstus crescit, regij iuris est, & ad Principem spectat; cuius colligendi curam Eminus (de quo supra meminimus) habet. Hic quò commodiùs salem distrahat, vectigalia exigat, cæteraq; publica negotia expediat, ad locum Comercij quotidie cum suis ministris se confert; atq; in domunculâ, in ipso maris littore exstructâ, sua negotia in serum vsq; vespærum peragit. Affirmant Græci minus iam salis confici, quam olim, dum rerum Christiani in Cypro potirentur, idq; Turcarum inertix & negligentix adscribunt. Illos namq; arte & industriâ naturam ipsam adiuuantes, quotannis stagni fundum ab arenâ superueniente purgasse, aquam marinam, si quando pluuiæ deficerent, induxisse, abundantes molis euacuasse, aliaq; , prout rei necessitas exigebat, curasse; hos cõtra nihil horum facere: quod re ipsâ verissimû cognouimus: Nam & molas (quibus olim in inducendis educendisq; aquis Christiani vsi sunt) cõfractas & neglectas penitus; fossas quoq; (per quas superuacanea aqua pluuiæ emittebatur, vel ea deficiente, marinæ aquæ immittebantur) terrâ obrutas, & obstructas conspeximus: quo fit vt tertia pars vallis arenis sepulta, infructifera, & planè inculta, ac deserta prorsus hodie spectetur; & in peius quotidie labentibus rebus, nulli (vt dubitandum est) vsui aut modico saltem breui futura sit. Hinc quæ sit Turcarum supina negligentia, quæve segnitix, facilè colligere quis potest: torpent otio, labores omnes exosi, nulliusq; industriæ, ventri potius & Veneri, quàm rebus conseruandis, aut agendis studere malunt; & si qua gens ignaua, aut otio dedita est, sanè talis dicenda est Turcica. Inde quoque accidit, vt Cyprus, licet fertilissima olim, & rerum omnium abundantissima,

N

tissima,

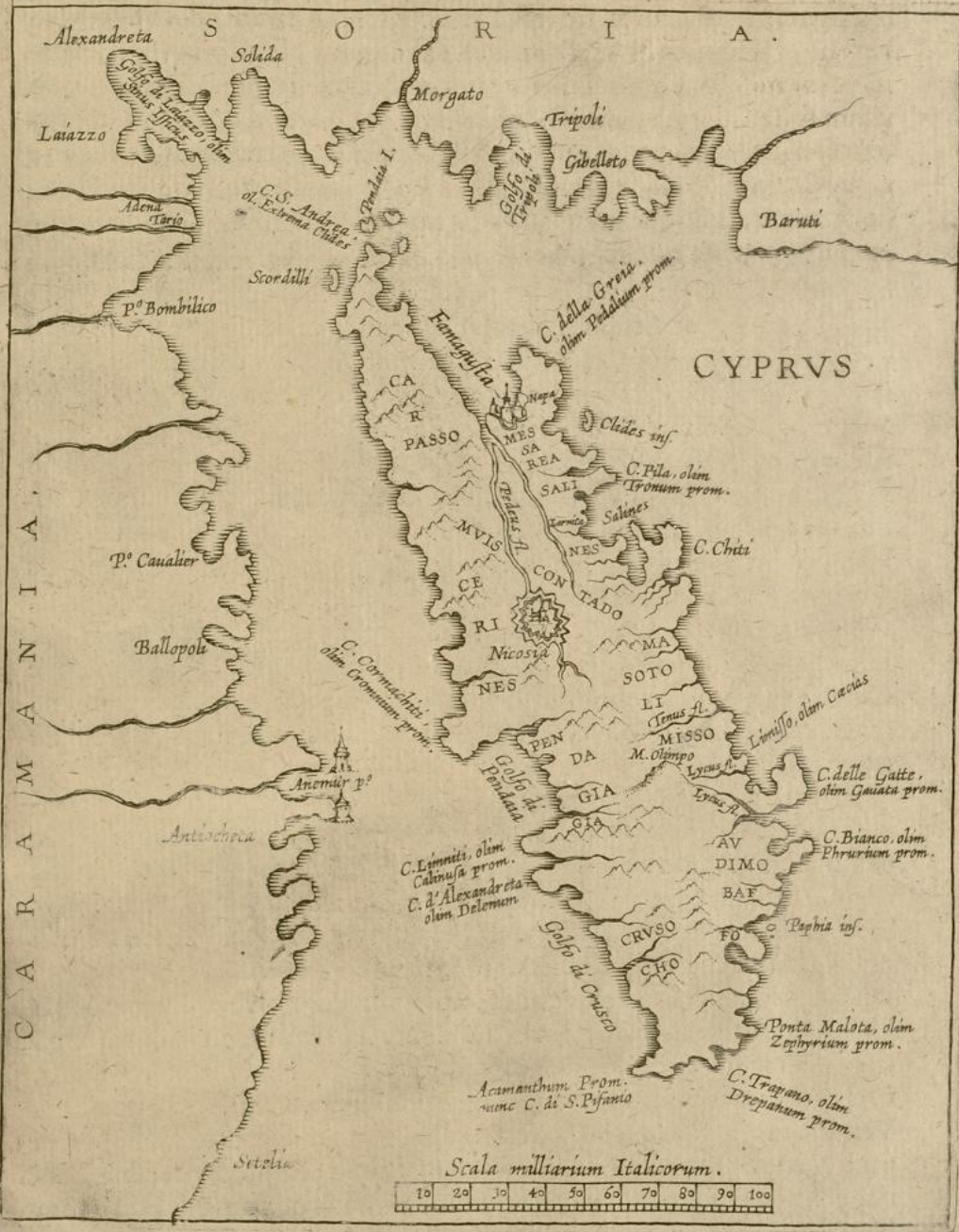
rissima, magnâ ex parte deserta, hodie & inculta iaceat. Ipsi enim Turcæ, præterquàm quòd agriculturæ nequaquam dent operam, si quos Græcos indigenas terram colere, atque opibus augendis studere animaduertant, vel auanijs (sic Itali Turcicas fraudelentias vocant) miseros vexant, vel immensis exactionibus exhauriunt, & ad ossa vsque exco-riant; vt misellis hominibus vix tantum è terræ frugibus superfit, quo vitam sustentent; cæteraq; sibi necessaria comparent, ac denuò semen-tem faciant. Vt autem, quæ dum Arnicæ moram traximus, vicinaque peragrauimus loca, de famosissimæ huius Insulæ situ, facie, conditio- ne, fertilitate, alijsque memoratu dignis, indagauerimus, Lectori inno-tescant, pauca hæc subjienda duximus.

EST

CAPVT XVI.

Cypri Insula descriptio.

N a

EST CYPRVS inter alias Orbis Insulas nobilissima, & rerum omnium feracissima; situ oblonga, montibus partim, ac collibus fructiferis, & amœnis, partim latâ planitie nobilis. Porrigitur inter Ciliciam, Syriam, & Ægyptum. Eius longitudo (quæ est ab Ortu in Occasum) inter duo promontoria, Acamantha & Dinaretha, siue extremas Clides 220. millibus passuum constat: centum & sexaginta duorum quidam numerum ponunt. Maior latitudo à Cormachite Cilicię angustias versus Aquilonem spectante, ad Phrurium promontorium (quod ad meridionale Insulæ situm latus est) 60. passuum millia continet. Ambitus 650. millia complectitur. Strabo 3420. stadiorum numerum ponit. Plinius alium. Distat autem ab Alexandria Ægypti millibus passuum quingentis, à Cretâ 400. à Ioppe Iudææ portu 200. à Tripoli Syriæ 100. à Sataliâ, aut Attaliâ Pamphylia oppido maritimo 60. Fuit olim varijs nominibus appellata, nunc Acantida Acamantis, Ceraftis, Aspelia, Amathusia, Crypta seu Crypton, Colonia, & Minois: nunc Paphia, Salamina, Ceraunia, & Cytherea, à præcipuis huius Insulæ vrbibus; nec non Macaria, id est Beata, ob agrorum olim fertilitatem, & delicias varias: hodie Cyprus vocitatur: in sacris verò Literis Cethin, siue Chitim, vel Chetim nomen obtinuit. Olim nouem regnorum sedes erat, ut Pomponius, Plinius, alijsque referunt: in quâ oppida quindecim præcis temporibus hæc illustria fuere; Paphos, Palæpaphos, Cithera, Curias, Cithium, Corinæum vel Ceraunium, Salamis vel Salamine, Amathus, Lapithus, Soloë, Tamafus, Chytri, Arfinoë, Carpasium, & Golgoë siue Colaë: quæ omnia vel funditus euerfa, & extincta, nil præter nomen retinere, vel in humiles abiire pagos: de quibus hæc paucula retulisse sat erit.

Lib. 14.

Lib. 5. ca. 31.

Isai c. 23.

Genes. ca. 10.

Pomp. l. 2. c. 7

Plin. l. 5. c. 31

Lib. 14.

Act. Apost.

cap. 13.

Hieron. in Vi-

ta Malchi.

PAPHOS, quæ & Neapaphos, hodie *Baffos*, vna è quatuor Cypri vrbibus, quæ vltimorum regum tempore reliquæ fuere, exiguum refert pagum, ad australe situm latus. Ab Agapenore olim condita, Veneris templo, portu, & regiâ statione celebris fuit: Distat à Palæpapho (ut Strabo notat) sexaginta stadijs. Hic Paulus & Barnabas fidem Christi prædicârunt, & Eraphram Episcopum constituerunt.

PALÆPAPHOS, id est vetusta Paphos, à Papho rege Pygmalionis filio condita, ad australe item littus iuxta Zephyrium promontorium, sita, poëtarum carminibus nobilis, frequenter terræ motu collapsa, nunc ruinarum tantum vestigijs, quæ olim fuerit, ostendit. Hic olim Veneris templum percelebre exstitit; in quo promiscui sexus homines nudi Veneri sacrificium facere solebant, quod templum precibus Barnabę Apostoli concidisse, veterum memoriâ proditum est. Hic quoque Paulum & Barnabam Euangelium Christi prædicasse, ac Sergium Paulum proconsulem ad fidem Christi conuertisse; nec non Elymam magum,

magum,

magum, Iudæum, & Pseudopphetam cæcitate percussisse sacræ nar-
rant Literæ. Hic etiamnum veteris Ecclesiæ ruinæ ostenduntur, & sub
ea fornix, in quo carcerati fuere Paulus & Barnabas. Adamantes hîc in
vicino littore reperiri referunt indigenæ.

*Act. Apost.
cap. 13.*

CITHERA Veneris item vrbs, à quâ Citherea appellata fuit, haud
procul à Papho in eodem littore sita, Porphirusæ nomen prius habuif-
se aliqui volunt: hodie pagus est, Conuclia nomine; cuius territorium,
frumento, gossypio, & saccharo abundat, & in primis aquâ optimâ irri-
gua est.

CVRIVM seu Curias Veneris Acreæ templo quondam insignis, &
sedes regia, hodie Limissus pagus est, de quo supra egimus: alij tamen,
vbi nunc Piscopia pagus est, in nono à Limisso lapide Curiam extitisse
putant.

*Prot. Geo-
graph. lib. 5.
cap. 14.*

AMATHVS antiquissima vrbs, & sedes regia, ab Assyrijs Nino re-
gnante condita, à quâ & Insula Amathusiæ nomen sortita est, in sexto à
Limisso posita lapide, solo tenus æquata, nil præter rudera vetusta
ostendit.

CITHIVM, vel (vt alij volunt) Citto, omnium totius Insulæ antiquif-
simum oppidum, à Cithin vel Cethin Noëi nepote (vt ferunt) condi-
ditum, hodie Chiti nuncupatum, ad australe quoque situm latus, octa-
uo à Salinis lapide, præter turrim vetustam & semidirutam, humilef-
que aliquot domunculas, nil reliquum habet. Zeno Citticus Stoicæ
sectæ auctor, & Apollonius medicus, Strabone teste, hic nati dicun-
tur.

Genes. ca. 10.

SALAMIS, vel Salamine à Teucro rege Telamonis filio ædifica-
ta, postea Costantiæ à Costâ rege nomen obtinuit: distatque à Fama-
gostâ duo circiter millia passuum; humilem modo referens pagum:
quem Famagostam veterem appellant. Ex hac Asclepiadem & Solo-
nem Philosophum Atheniensium legislatorem ortos ferunt.

Lib. 14.

CARPATIVM, siue Carpassium, vrbs antiquissima, iuxta Sarpe-
donem promontorium (vt Strabo notat) sita, hodie ignobilis est vi-
cus, Carpasso nomine, vel secundum quosdam vulgò Villa Diui Ioan-
nis.

Lib. 14.

CORINÆVM, vel Ceraunium à Cyro exstructum, in scopulo præ-
rupto, ad septentrionale littus situm, Insulæ olim nomen dedit: dici-
turque hodie Cerines pagus: habitatore vteunque frequens, atque
arce firmissimâ & inaccessâ, à Lusignanis regibus quondam instauratâ
nobilis: quæ etiamnum valido Turcarum præsidio munitur.

Strab. lib. 14.

LAPHETO vel Lapithos regia quondam sedes, à Lacedemonijs
instaurata, statione & navalibus nobilis, distat à Ceraunio duodecim
circiter millia passuum: hodie antiquum nomen obtinens, humilem

refert pagum; sed qui vberrimo gaudet solo, gossypio, saccharo, citreis, aureisque pomis abundante.

Lib. 14.

SOLOE vrbs quondam regia, à Solone (vt quidã volunt) condita, hodie etiam pagus est Solia nomine, ad septentrionale posita latus, inter Cormachiti, & Alexandretæ cuspidem media. Strabo Solum antiquitùs dictam, ac portum habuisse, & flumen, & Veneris ac Isidis delubrù: eamque Phalerum & Acamantem Athenienses condidisse, incolasque Solios appellatos scribit.

ARSINOË sic dicta ab Arfinoë Ptolomæi Lagi regis Ægypti sorore, hodie pagus est Crusocus nomine, aurifodinis, & chrysocollæ, ac vitrioli minoris in primis celebris: alij tamen sitam fuisse putant vbi nunc Lescara pagus est.

Luo. Flor. 1.3

Reliquæ vrbes quo loco extiterint, vel ignotum, vel obscuriùs traditum. Fuere enim præter memorata, insignia oppida Aphrodisium, Idalium, Centria, Tremithus, Cyniria, Acte, Macaria, Matium, aliaque complura: quæ quidem omnia ita in cinerem abiere, vt vix eorum aliqua hodie extet memoria. Nostra hac tempestate ex tot vrbibus duæ tantum in Insulâ Leucosia nempe & Famagosta remanserunt. Sic autem naturâ comparatum est, vt rerum omnium perpetua sit quædam vicissitudo, & immutatio: nec enim sub Sole est quod stabile sit, ac perpetuum quicquam; sed quæ oriuntur, necessariò intereunt. Quapropter haud mirum videri debet cuiquam, si quemadmodum in reliquis Maris Mediterranei Insulis, ita & in Cypro quoque Insulâ acciderit, vt quæ olim claræ & illustres in eâ ciuitates extiterint, harum hodie vel nullum planè appareat vestigium; vel obscuriores, multoque minores effectæ sint, & rursus aliæ in quarundam locum successerint, quæ nunc temporis supersunt, vt in Leucosia (vulgò Licosia, aliàs Nicosia dicta) itemque Famagosta, quæ olim Leucata, & Arfinoë fuisse putantur, videre est. Sed quemadmodû ciuitatum facies immutatæ, sic etiam regio ipsa variam sæpius perpeffa fortunam, diuersos quoque experta est rerum dominos. Nam eiectis ex Insulâ regibus, quos nouem numero fuisse veterû scriptis proditum est, à Cyro Assyriorum Rege occupata fuit, postea Græcorum Tyrannis cessit: Ptolomæo etiam, & Demetrio, Ægypti & Syriæ regibus diu paruit. Inde à Romanis Ptolomæo erepta sine bello, per P. Clodium tribunum Romano Imperio addita est. Eoque postmodum labente ad Imperatores Græcos peruenit: qui cõstitutis in eâ Ducibus, per multa annorû curricula eam rexere: Quorum tyrannide diu oppressa mansit, vsque dum Richardus Angliæ Rex Hierosolymã contra Saracenos classe profecturus, denegato ei ab Isaace quodam Comneno, Insulæ tum Duce portu, aliisque iniurijs acceptis, indignitate tantæ rei motus, vi factâ Insulam occupauit, eamque latè populatus, vrbes & oppida

pida incredibili quodam successu, celeri victoriâ in potestatem redegit; captasque vrbes magno suorum præsidio muniuit. Postea Guidoni Lusignano Hierosolymorum Regi à Saracenis pulso eam vindidit, & cum Hierosolymitani titulo commutauit. atque hinc factum, est vt Anglicis regibus Hierosolymitani regni titulus cesserit. Lusignanus itaque nobilibus Gallis in eam deductis, Gallorum Cyprum coloniam effecit. Postea Sultanis Cayrensibus facta tributaria, extinctis Lusignanæ familiæ Regibus, qui per annos 283, eam rexerant, ad Venetos peruenit: quos ex sale & vectigalibus quingenta millia scutorum annuatim percepisse, ijsque mercibus commutatis, ac Venetias delatis tantundem lucratos esse, fama est. His demum anno 1571. à Turca expulsis, Ottomannis cessit: ijsque etiamnum subest. In quatuor olim regiones, Salaminiam, Paphiam, Amathusiam, & Lapithiam diuidebatur: sed hodie in decem ditiones tota Insula distribuitur: quarum hæc sunt nomina: Paphus, Audimus, Limissus, Masotus, Salines, & Messarea; quæ omnes ferè Meridiè spectant, & maritimæ sunt: diuidunturque à cæteris Septentrionem spectantibus, Carpasia, Pentalea, Ceraunia, & Crusoco continuâ montium ferie. Inter has sola regio Vicecomitatus nomine, inter Cerauniam & Salines media, mediterranea occupat. Montana hæc mitia admodum, nec valde eminentia sunt. Altissimus omnium Olympus mons est, Trobodos, vel Trochodos hodie à Græcis appellatus, quatuor milliarium altitudinis, circuitus quinquaginta quatuor; Veneris Acreæ templo quondam clarus, quod (vt Strabo refert) nec videre nec adire mulieribus licebat; in quo monte & Olympiam urbem olim conditam nonnulli putant. Is hodie Michaëli Archangelo dicatus, sacellum eiusdem nominis in summitate habet. A Græcis autem monasticæ vitæ hominibus habitari cœptus, & octodecim monasterijs excultus, adeò procedente tempore hortis, vineis, viridarijsque ornatus est, vt loci amœnitate, elegantia, & culturâ omnium in Insulâ celeberrimus euaserit: est enim plurimis & lymphidissimis fontibus scatens, ac totus ferè nemorosus. Verum, vt est nihil in rerum naturâ stabile, monachis tandem à barbaris loco pulsus, in desolationem abiit; atque etiam maiori ex parte desertus & incultus iacet. Huic proximus est, & altitudine conspicuus Mons Crucis vulgò dictus, in cuius vertice templum Iouis olim extitit: hodie Cruci sacratum est: cuius nominis occasionem dedisse fertur D. Helenæ in Iusulam aduentus: quæ cum portionem Crucis hinc reliquisset, templo etiam insigni locum illustrasset, à Cruce nomē indidit. Distat autem à Salinis circiter 20. millia passuum, itinere propter crebros & frequētes adscensus difficili & permolesto: estque sacello summo iugo montis imposito, in quo etiamnum particulam Crucis asseruari nonnulli putant, per celeberrimam. Plurima habet Insula promōtoria, quorum, quæ ad Occasum, Meridiè, &

Lib. 14.

Ortum.

Plin. l. 5. c. 14

Ortum emittit, alibi meminimus, & ordine recensuimus, ut superfluum sit ea hinc iterum enumerare: à Septentrione Crommion vel Crommiorum est promontorium, nunc Cormachiti, vel Cornachietti caput: & Callinusa, nunc Limnito, itemq; Delenum. Urbium quas in Insulâ superesse diximus, altera maritima, altera mediterranea est. Maritima Episcopatu quondam nobilis, & portu ditata insigni & tutissimo; ad extremitatem, qua Orientem spectat, iuxta antiquæ Salamis reliquias condita, à Costo rege Diæ Catharinæ patre, vel ab Augusto, ob partem contra Antonium & Cleopatram Actiacâ pugnâ victoriam, quasi Fama Augusti (ut aliqui volunt) Famagostæ nomen obtinuit, cum antea Arfinoë ab eius conditrice (ut multorum est opinio) appellaretur. Est autem vrbs sic satis ampla, & frequens, triangularem ferè referens formam, atque vnicum totius Cypri propugnaculum. Nam qua terram spectat, firmissimis munitioibus, à Venetis quondam exstructis, tutissima est; cæterùm durissimæ rupi imposita, cuniculis, subterraneisque dolis haudquaquam obnoxia; tametsi barbarorum incuriâ & supinâ negligentia mœnia hodie passim lacera, & ruinæ proxima spectentur. Altera Lusignanæ familiæ Regum quondam sedes, Leucata prius, à Leucate primi Ptolomæi filio, nunc Leucosia, vel Nicosa dicta, mediterraneum quasi Insulæ occupat: situmque habet in perampla planitie, cui Messarea nomen est, longa septuaginta octo, lata triginta millia passuum; fructiferis circumsepta collibus, situ multum amœna, atque aquis irrigua, & vberissima. Templum in eâ cathedrale, olim Sophiæ sacrum, elegantiori structurâ visitur; cui iuxta accubat Archiepiscopalis domus, in quâ olim Metropolita ac regni Primas, natus legatus Pontificis dici solitus, domicilium habuit. Templum hodie à Turcis profanatum, & in Messitam versum, spurco Mahometæorum cultui dicatum est; in quorum ritus tota concessit Insula. Cæterùm vrbs ipsa prægrandis quidem, ac formâ sphericâ, vndecim propugnaculis munita, latissimisque præcincta fossis, totius Insulæ magnitudine & situ principatû tenet: ruinis tamen deformata, squalida, & immunita; mœnibus laceris, vel ruinam minitantibus, militum incursum & oppugnationem non sustinet. Fluvius seu torrens Pedeus nomine eam interfuit; quod pontes lapidei indicant: estque interdum vehemens & violentus, tametsi nos alieum calore siccatum inuenimus. Regia hæc sub Imperium Sultani Cayrensis anno à Christo incarnato 1423. redacta, qui pactus annum tributû, duodecim millium Cechinorum eam regibus Lusignanæ familiæ restituit. Per quinquaginta & amplius deinde annos pace fruita est: donec tandem Iacobus Ioannis regis ex illegittimo thoro filius, expulsâ Carulotâ sorore, & iustâ regni herede, quæ Sabaudicorum Ducis filio nupsit, ope & auxilijs Sultani Ægyptij eam armis occupavit. Is non multo

multo

multò post, ductâ in uxorem Catharinâ Venerâ, ex nobili Corneliorum familiâ, à senatu Veneto prius in Diui Marci, siue Reipublicæ familiam adoptatâ, & constitutâ, de publico centum millium ducatorũ dote, fato functus est, coniuge prægnante relictâ. Quæ cum posthumum masculum edidisset, vix annum superstitem, suorum persuasû Regnum Reipublicæ cessit. In Venetorum itaque redacta potestatem, ad annum vsque 1571. Venetis fascibus paruit: quo tempore cùm Selimus eius nominis secundus Turcârû Imperator eam tanquam in Sultanorum Ægyptiorum iura successor, indicto Venetis bello repeteret, in barbarorum potestatem venit. Post varias namque atrocisque quadraginta dierum oppugnationes, superante hostium multitudine, quos 80 millia armatorum numero fuisse fama est, miserè capta & direpta est; nobilitate extinctâ, cæsis magistratibus, ducibus, præsidarijs, cæterisque vrbis incolis in seruitutem abductis. Atque hinc successu temporis euenit, vt quæ olim regia licèt, & illustris extiterit, hodie magnificentiam omnem ob Turcârû tyrannidem amisit. In deterius enim & in præceps cùm ad barbarorum manus deueniunt, alta & regia quæque indies collabuntur & corruunt; auctoritate interim, ornatu, & opulentiâ cuiusque regionis imperij sedem sectante.

Parem quoque fortunam passâ est & Famagosta. Post expugnatam siquidem Leucosiam, motis repentè castris, ad expugnandam Famagostam aduolârunt Turcæ: quam tamen non eadem facilitate, sed demum post annuam obsidionem, cæsis in ea septuaginta suorum millibus, potiti sunt; deditibus se præ nimiam rerum inopiâ ac fame oppidanis, pactâ tamen prius cum Mustaphâ Turcârû supremo duce omnium incolumitate. Sed immanis barbarus prorsus pacti immemor, cùm *Marcus Anton: Bragadenus*, & *Astor Balleonus* primarij vrbis duces, compluribus comitantibus militum ducibus, vrbisque nobilibus, in castra ad ipsum profecti, vt clauibus portarum traditis, abeundi (vti conuentum erat) com meatum peterent; ille verò eos in tentorium ad se introductos prius benignè excepisset, laudassetque eorum fortitudinem, & studium in defendendâ pro Principe suo clarissimâ vrbe; mox in subitum furorem versus, contra datam fidem, ac omne ius gentium, non solum *Astorem Balleonum*, virum illustrem, & militari disciplinâ clarum, aliosque primores cæsis ceruicibus interfici, & cæteros armatâ cohorte hastatisque Ianizaris in eos missis trucidari, sed & *Marco Antonio Bragadeno* vrbis præfecto, inter Venetos patricios armorum studio, & constantiâ singulari viro, post aurium abscissionem, inauditâ barbarie atque horrendo spectaculo, per carnificem Iudæum crudelem in modum viuo pellem detrahi præcepit. Qui inspectate totâ vrbe, inter istos acerbissimos cruciatus tantâ fortitudine,

O animique

animique constantiâ, atque eâ frontis orisq̄ue serenitate dicitur emicuisse, vt latari potius, quàm quicquam pati videretur. Neque his contentus sæuus barbarus, pellem insuper *Bragadeno* detractam Constantinopolim transmitti, ac paleâ impletam in ipso nauali suspendi, iussit: quam tandem post multa annorum curricula eius Frater liberique maximo ære redemptam, Venetias transportari, vnaque marmorea in Templo D D. Ioannis & Pauli condi curarunt: hoc addito in perpetuum amatissimi patris, atque æternæ memoriæ viri testimonium Epitaphio.

D. O. P.

M. ANTONII BRAGADENI DVM PRO FIDE ET PATRIA BELLO CYPRIO SALAMINÆ CONTRA TVRCAS CONSTANTER. FORTITERQ. CVRAM PRINCIPEM SVSTINERET LONGA OB- SIDIONE VICTI A PERFIDA HOSTIS MANV IP SO VIVO AC INTREPIDE SVFFERENTE DETRACTA.

PELLIS.

ANN. SAL. CIO. IO. LXXI. XV. KAL. SEPT. ANTON. FRATRIS OPERA ET IMPENSA BYSANTIO HVC.

ADVECTA.

ATQVE HIC A MARCO HERMOLAO ANTONIOQVE FILIIS PIEN- TISSIMIS AD SVMMI DEI PATRIÆ PATERNIQVE NOMINIS GLORIAM SEMPITERNAM.

POSITA.

ANN. SAL. CIO. IO. LXXXVI VIXIT ANN. XLVI.

Leucosiâ & Famagostâ expugnatis, Cerauniaque arce in deditio- nem acceptâ, ad reliqua facilè oppida & pagos patuit accessus. Nam neque propugnaculis, nec milite præsidario munita, oppugnationem prohibere nequibant, vt nullo negotio in ius Turcarum cesserint: quæ quidem omnia vnus Bassæ hodie subsunt imperio. Is Leucosiæ domi- cilium habet: estq; supremus magistratus Turcicus, auctoritate cū no- stris Proregibus æquiparandus. Nam nō solùm in insulanos, sed & om- nes insule magistratus, Saniaccos, Cadios, Subassios, itemq; milites præ- fidiarios, siue equites, siue pedites sint, imperium habet; regniq; totius sūmas, Turcarū legibus, moderatur habenas. Fungebatur hoc munere cū nos in in Insulâ hæreremus, Calaber quidam, humili natus loco, Christianæ fidei apostata, nomine Iasser Bassa, Christianis (vt solent huiusmodi homines) infestissimus. Præter has vrbes pagi vulgò Casalia circiter 850 superesse hodie in insulâ memorantur: qui quidem frequentes olim licèt extiterint, & diuitijs ac rerum copiâ abundan- tes, habitatoribus (vt fertur) ad 160000 adscendentibus, nunc tamen Turcarum ob tyrannidem deserti vt plurimum, & infrequentes spe- ctantur.

stantur. Præstant cæteris Lapithus, Cilurus, Carpaffus, Lefcara, Constantinum, Limnati, Silica, Arnica, Pellendria, Chilani, Colofus, Piscopia, Salines, Conuclia, Otima, Serines, Arzus, Omodus, Crusocus, Solia, Morfu, Limissus, & Lefca. Incolæ præter Turcas, Mauros, & paucos Hebræos, maiori ex parte Græci sunt (quibus & sermo Græcus, & Græci characteres; quanquam nonnihil à Creticâ dialecto lingua ipsa euariet) Christianæ fidei cultores, & Græci ritus omnes. Ad sunt præterea & Maronitæ, & Nestoriani, Iacobitæ, Cophiti- que, qui è Palæstinâ profugi, captâ iam Hierosolymâ, è Saladini regno pulsî, sed è ibidè fixere; ac suæ quique sectæ in hodiernû vsque diem obseruât ritus. Turcæ (vt fide dignorû relatu accepimus) vix sex millia hominû cõstituût; cùm Christiani è cõtra ad 28 millia, sceminis & pueris exceptis, ad scedere dicantur. Ferût propterea Cyprij iniquè hoc Turcicum iugum; alii ferunt, cùm nullum sperèt à Christianis Principibus (à quibus quàm longissimè distiti sunt) opem, auxiliûmve. Tentare idcirco quippiam pro libertate non audent, Putant tamèn si à Christianis subsidij aliqua spes injiceretur, cùm nec arma ipsis desint, nec animus, & numero etiam Turcas longè superent, facillimè barbarorum sese excussuros iugum. Sed (proh dolor) ea est hodierna Principum Christianorum misera & planè deploranda conditio, eaque mētis cæcitas, atque inter se inuidiæ odijque acerbitas, ac fidei & pietatis tepor, vt posthabitâ communi omniû causâ, in quâ esse deberent vigilantissimî, malint omnia peruertere, & labanti Reipublicæ Christianæ auxilia subtrahere, Christianû sanguinè effundere, & seuum in mutua viscera stringere ferrû, quàm Turcarum iugo & tyrannide oppressis suppetias ferre, & immanissimû Christianorû hostem, ac tyrannû impijssimum bello petere, eiulq; atterere & debilitare vires. Hęc quotidianis lachrymis miseri Cyprij deplorant: neque se vnquam liberandos sperant, nisi cœlitûs auxilium affulserit. Atque hæc & his maiora cùm suâ tum maiorum suorum culpâ mereri se libere confitentur: quippe qui iustum Venetorum imperiû exosi, graui nēpe se iugo oppressos arbitrati, quod exteræ nationis hominibus parerent, Turcarum se subdi & subessè imperio sæpiùs exoptârunt, eorumq; tyrannidem Christianorum Principum imperio prætulerunt: verum, vt mihi insulanorum Primores narrauerunt, suo malo & damno nunc demum experti sunt, quantû falsâ opinione decepti à vero aberrauerint: Longo siquidem vsu iam planè didicerunt, quàm longè Christianorum Principum mores & moderamina à Turcarum regimine, seu potiùs tyrannide absint: quantumque inter vtriusque dominatum interfit. Apud Christianos namque ratio, & æquitas, ac pietas locum habent: apud Turcas verò hæc omnia exulant, nilque præter meram tyrannidem inueniri datur.

Sed hæc obiter. Redeo itaque eò vnde digressus eram, regni Cyprij statum & conditionem iam declaraturus. Incolæ vltimo Regum ac Venetorum imperio in sex diuersa hominum genera distribuebantur, Paricos nempe, Lesteros, Perperarios, Albanenses, Venetos albos, & Nobiles. Parihi siue Parici, Latinis Coloni, infimi generis ac seruilis conditionis homines erant; vsque adeò dominis obnoxij, vt prope modum viræ necisq; potestatem in eos haberent. Nam præter censum annuum (quem dominis soluere tenebantur) singulis etiam septimanis duas operas gratis præstabant, ac tertiam quoque fructuum partem quotannis referebant: eoq; præterea in eos iure vtiebantur domini, vt libera eis potestas esset eos vendere, ac permutare, carceribus mancipare, proscribere, flagris cædere, tormentis subicere, omni denique pœnâ corporali (solâ capitis exceptâ, quæ ad solum regem spectabat) affligere. Hôc vnico interim miseris illis manente solatio, & spe, quod solutione sexaginta scutorum aureorum personalem libertatem redimere poterant: ea tamen conditione, vt nihilominus agri illorum dominis iure paricorum obnoxij remanerent. Hos sequebantur Lesteri, siue Elesteri, id est quasi liberi, siue libertini: qui quidem & ipsi Paricorum erant è numero; sed pecuniâ, vel gratiâ dominorum, vel aliâ quâdam viâ libertatem consequuti; diuersa tamen ratione. Nonnulli quippe absolutè liberi efficiebantur, quùm alij personali duntaxat libertate potiti, nihilominus rerum suarum nomine dominis essent obligati; vt qui quotannis quindecim aut sexdecim, alij plura, aut pauciora perpira, siue hyperpira soluere cogebantur; quorum occasione Perperarij siue Hyperperarij coloni in ordine tertij dicebantur. Albanenses ex Albaniâ seu Epiro oriundi, liberi erant homines, & publica sub regibus & Venetis merebant stipendia. Hi littus interdium noctuq; obequitabant, per vices excubias agebant, atque à prædatoribus piratisq; insulam tutabantur: qui postea cùm sedem in insulâ fixissent, Albanensium nomen obtinuerunt. Veneti alibi, liberi quidem & ipsi habebantur: census tamen annuos principibus aut nobilibus viris soluere tenebantur. Nobiles cæteris præstabant, & ipsi in duas distincti classes. Primas tenebant Principes, & Barones, seu Domini (vt aiunt) titulati: secundas Patricij reliqui. Neque enim Venetis insulam moderantibus soli nobiles Veneti iure nobilitatis fruebantur, sed & Senatus Veneti priuilegio reliquis omnibus Veneti imperij ciuibus, quos vt minimum quinquennium Leucosîæ habitasse constabat, id quoque iuris erat. Hodie barbarorum tyrannide Christianis omnibus eadem conditio est: neque enim nobiles à plebeis discernuntur: sed æque omnes seruiunt, & tanquam vilissima mancipia habentur, dominus, seruus, diues, pauper, senex, puer,

puer, domina, serua: ita vt vnâ omnes, nemine prorsus excepto, Turcarum iugum experiantur: quorum quidem moribus iam dudum affueti, simul etiam vitia hauserunt: sunt tamen cæteris Græcis Turcarum subditis & humaniores & mitiores, atque in aduenas omnes benigni & faciles: ingenio quidem acuto & subito, ac linguâ manuque prompti; fortes insuper & neruosi, atque armis idonei, sed genio & voluptati præ nimiam soli feracitate vt plurimum indulgentes. Fœminæ pleræque lasciuæ, & à veteribus haudquaquam degeneres, quæ (vt Iustinus refert) priusquam nuptui traderentur, exteris nautis se prostituerant: vt non abs re Veneri sacratam Cyprum à Veteribus proditum sit; vel eo magis, quod omnia ibi affatim suppetant, quæ Veneri fomenta subministrant. Nunc paucula de eius vbertate attingamus.

Abundat Bombyce, seu Serico, Gossypio, Lino, Lanâ, Frumento, Oleo, Melle, Cæfeo, Butyro, Vinoque præstantissimo, & stomacho in primis vtilissimo, adeoque durabili, vt in octoginta & plures annos incorruptum (vti accepimus) seruetur. Natura rubrum est, sed (quod mirum dictu) vetustate albescit, & quodam modo canescit; balsamo virtute comparandum, ægrisque corporibus, modicè sumptum, admodum proficuum: cæterum non nisi assuetis, siue nouum, siue vetus, gratum; picem siquidem redolet plerumque, quod in picatis dolijs contineatur, quæ vina tetro sapore inficiunt, diutissimè tamen conseruant. Vuas adhæc in rugas siccatas, quas vulgò *Zibilo* vocant, nigri coloris optimas, crassasque in magnâ copiâ producit: vt & segetes, ac varia legumina. Dici autem vix potest quàm vberis glebæ sit regio, modo in continuis æstatis caloribus humor ne desit, sed diligenter irrigetur: qua in re nullis sumptibus, nullisque laboribus parcunt: nam fluminibus siue torrentibus deficientibus, puteos habent altissimos & patentes, è quibus fœtilibus ollis, magnis rotis, ab equo circumactis, aquarum copiam exhauriunt immensam, quâ arua adaquant. Anni tempora hîc cum naturâ nostræ regionis collata, præpostera videntur: æstate enim adeò sicca, atque adusta Solis ardoribus sunt omnia, vt vix vllis in locis (nisi irrigatione iuuentur) vel herbulam conspicias. Hyeme contrâ, post autumnii crebras pluuias, cæpis passim irriguis, lætam vbique herbam, ac prata ridentia spectes; vt hyemem veriùs æstatem dixeris. Sanè iter facientibus, arantibus, & quiduis operæ ac negocij exercentibus, ægris etiam, hyems æstate ipsa multò oportunior est; neque enim frigore molestantur, nisi cum boreales spirant venti, quinimò adeò lenis & tepore mixta solet esse hyems, vt eâ durante, pecora perinde ac si Ver inciperet, virentia pascua saltusque perquirant. Alia æstatis ratio: vehemens enim & omnibus molesta: omnia torpent, nec aduenis, nec indigenis tutum sub

meridiem vsquam progredi: quare domi se continent, ac tectorū præsidio mortiferos Solis calores, quæ possunt, fugiunt. Solis autem ortum præuertunt, crepusculum captantes: vtiq; consulant sanitati, ientaculo aduersus ingruentē debilitatem vires firmant. Noctu agricola in primis humi prostrati sub dio nudi cubitant, honestiores stragulis incubant, ventisq; expositi, ac linteamine vix operti obdormiunt. Si proficisci quopiam necessitas urgeat, noctu id faciunt, interdiu quiescunt. Sed iam satis de æstate hyemeque: in sulcæ vbertatē prosequamur. Miranda hinc ex Ebofiâ canna (quam Cannam mellis hodie appellant, ex quâ Saccharū conficitur) arundinum seges est; nec minor gossypij fruticis: vtriusque culturam alibi explicauimus. Alumen scissile album & nigrum, Pix quoque; Resina, Sulphur, Gypsum quod è terra foditur, & Salnitrum multis ibi in locis abundè prouenit, Iaspidem, Achatem, Smaragdum, CrySTALLUM, Corallium, rubrum albumque, nec non Adamantem, orientali tamen & pretio & duritie inferiore, aliosque lapides pretiosos producit: sed & Auri, Ferri, & Æris fodinis, Vitrioli item omnium optimi, & rubiginis Æris, ad medicinæ vsus idoneæ, nec non Marchasitæ, cum albæ, tum rubæ diues est. Amiantum quoque lapidem præcis notissimum, Alumini scissili (quod vulgò plumosum dicitur) persimilem, qui nullo igne aduritur, apud Amiantum pagum in multâ copiâ gignit. Ex eo lintea & funebres tunicas texere solebant veteres; quæ sordidatæ igne purgabantur, aquâ lotæ indurescebant: his cadauera comburenda, vt cremati cineres commodius conseruarentur, atque à reliquâ fauillâ internoscerentur, obterege veteribus in more fuit. Sed hodie huius generis telæ vsus exoleuit. Laudanum præterea, Thus, Styrax, Manna, Scammonea, Crocus, Coriandrum, Susimanum vel Sesamum, Rhus seu Sumach, Lentiscus, Rheubarbatum, Colocynthis, Thymiana, Maiorana, Hyssopus, aliaq; quam plures plantæ saluberrimæ, ac medicâ virtute nobiles, hinc abundant. Pepones itē, Melones, Anguriæ, Cauli flores, Faba Ægyptia seu Colocassia, aliaq; herbæ ad quotidianos hominū vsus optimæ, in maximâ hinc nascuntur copiâ. Iuxta pagū Calopsidē copiosè proueniunt herbæ Sodæ nomine; ex quorū cineribus sapo conficitur, itemq; alia, quibus vndulati panni (quos vulgus Italū Zaabelota appellat, atq; ab indigenis è caprarū pilis egregij & plurimi cōficiuntur) purgantur, lauanturque. Puluis adhæc vulgò Cyprius dictus, miro odore fragrans, ac multo in pretio apud Italos è quibusdā herbis odoriferis, vel (vt alij volūt) è rore coloris viridis, supra saxa herbasq; decidente, & siccato, dum albescat, cōponitur. Abūdat præterea omnis generis arboribus; Cerasis, Castaneis, & Sorbis exceptis; quarum loco præstantioribus, ac multo nobilioribus naturæ beneficio gaudet, Occidentalibus haudquaquā concessis,

cessis,

cessis, imò vix cognitis, Musis nēpè, Daçtylis, & Charnubis. Relinquo Aurantia, Citrina, Armeniaca, ac Punica mala, quorum ingens ibi copia. Syluæ hîc cupressinæ plurimæ. Terebynthi itē arbores copiosæ. Ex his Resina, quâ Terebinthinâ vocant, stomacho ac sanguinis reiectioni in primis conducēs, omniū optima atq; odoratissima profluit. Omnis item generis volucrū peringentē alit numerum. Palumbes, Coturnices, Perdices, Attagenes, Anates, Anseres hîc ferè infiniti; Turturū nō minor quàm apud nos passerulorū copia. Hi adeò domestici, vt in tectis, publicis plateis, vt hortis frequentes conspiciantur, & cum hominibus quasi conuersari videantur. Auiculæ (quas Cyprias vulgò appellant Itali) hortulanis Italiæ non absimiles, tam copiosè hîc nascuntur, adeoque pingues, vindemiæ præsertim tempore (quo vuarum acinis & lentisci semine vescuntur) euadunt; vt infinitas ferè aceto odoriferisq; herbis conditas, & vrceolis immixtas, venum Venetias exportent. Principum nobiliumque totius Italiæ mensis gratum, lautum, & vstitatum obsonium. Aquilæ & Falcones hîc plurimi. Sacri & peregrini volatiliū hostes aliunde aduolantes, hîc etiam capiuntur. Feræ syluestres, Damæ nempè, Cerui, Lepores, Cuniculi, aliæque hîc innumeræ; noxiæ, aut rapaces nullæ. Verueces præterea prægrandes, ac mirum in modum obæsi, quibus caudæ cubitalis longitudinis, adeò latæ & crassæ, vt non solùm posteriora animalium tegant, sed & librarum duodecim pondus nonnunquam superent. Nascitur hîc quoque Chamæleon animal quadrupes, monstruosum & deforme valdè; vnū (dum Arnicæ hæreremus) apud Minoritarum Guardianū, vnum apud Græcum quendam illius loci incolā & vidimus viuum, & contrectauimus, cum nequaquā noxius sit. Est autē altitudine palmaris, lōgitudine sesqui-palmum non excedens; diuersâ varietate confusus, vt pardus: rostrum habet simile ranæ, caudam prælongam, exilem, ac in tenuitatem desinentem, & implicantem se viperinis orbibus, crura recta, vngues aduncos, vt volucres; pellem asperum, vt crocodilus; ventrem flaccidum, & strictum; latera ventri iunguntur, vt piscibus, & spina simili modo, dorsus gibbosus, vt camelis; incessus tardior, vt testudini. Oculi in recessu cauo, tenui discrimine, prægrandes, & corpori concolores; quos nunquam operit: nec pupillæ motu, sed totius oculi versatione circumaspicit; hianti semper ore; Aluū nunquā purgat, cum sit clausus vndiq; solusq; animaliu cibo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento viuit. Sed coloris natura mirabilior: nam ad quoscunq; colores, quos proximè attingit, rubro & flauo exceptis, facillima conuersione variatur: maculas tamen nigras nō mutat, sed pellē tantū, vnde vulgò natum prouerbiū, *Chamalconte mutabilior*: quod in hominē inconstantem, ac lubricæ fidei torqueri solet. Ceterum fluuium insula nauigabilem

nauigabilem

nauigabilem nullum habet, sed riulos & torrentes aliquot: præcipuos Pedeam, Leucissiam præterfluentem, Lycum ex Olympo emanantem, & Tenum. Ex hisce ubi abundant, aquas rotis hauriunt; quibus prædia atque arua circumjacentia humectant. Ob aquarum vero penuriam sepius annonæ inopiam passâ est hæc Insula; præsertim Helenæ Constantini Magni Imperatoris matris temporibus, quibus per triginta & amplius annos habitatoribus vacuum extitisse Græci traditione populari referunt. Fontibus namque exsiccatis, & hiante terrâ æstibus, aridoque effecto solo, agriculturam non exercuisse indigenas, & ob id alio demigrasse omnes. Tandem Helenam præfatam cum ad insulam hanc Hierosolymis redux appulisset, tantæ desolationis causam sciscitatam, commiserationis intimo affectu motam, precibus à Deo pluuiam, & pristinam fontium scaturiginem impetrasse, insulamque totam, euocatis è continenti populis, antiquo suo nitore & frequentia restitutam memorant. Id præterea Cyprus patitur incommodi, quod vermium quodam genere quandoque infestetur: qui singulis ferè triennijs (si sicciore anni fuerint) paulatim crescentes, mense Martio iam alati, & digiti crassitudine, longisque tibijs, similes locustis volatum instituunt: ubi autem volare incipiunt, velut è cælo demissa grando, voraci ore omnia deuastant, ventisque impulsæ, tantâ copiâ, ac multitudine volitant, vt instar nebulæ densissimæ videantur: cumque virentem omnem herbam absumperint, fame demum enecati intereunt; fœtoreque teterrimo post se relicto, aërem terramque infestant: ex quo dira quandoque lues oritur. Solent propterea incolæ horum oua diligenter inquirere, & inuenta cum suis nidibus & cubiculis disperdere: id enim nisi faxint, in infinitum prope numerum sub torridâ illâ plagâ excrescerent. Quanquam verò pestifero hoc animalculorû genere infestetur, æstibusque vel maxime obnoxia sit, atque aëris idcirco nonnullis in locis vigeat inclementia, ad soli tamen feracitatem, sitûsve elegantiam, ac rerum omnium affluentiam nihil insulæ deest; nec vlllo externo eget adminiculo: quod & Ammianus Marcellinus testatur: *Tanta (inquit) tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium Cyprus, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus à fundamento ipso carina ad supremos vsque carbasos adificet onerariam nauem, omnibusque armamentis instructam mari committat.* Hæc ille. Vnde non immeritò olim Macaria, id est beata dicta fuit. Diuitijs namque abundans, & rerum copiâ exuberans, ac delitijs affluens, quicquid suaue, quicquid optabile, ac gratum vsquam excogitari poterat, licebat hîc conspicerè, habere, frui. Maximarum eius diuitiarum meminit Lucius Florus. *Cypriæ (inquit) opes à Portio Catone Liburnis per Tiberinûm ostium inuecta, latius ararium populi Romani impleuerunt*

uerunt

uerunt, quam vllus vnquam triumphus. Hodie tamen non eadem manet Insulæ conditio, ac facies: barbarorum siquidem tyrannide (proh dolor) oppressa, antiquo decore & splendore exuta, squalida, inculta, & deserta multis in locis ac neglecta iacet. Ciuitates iampridem famosissimæ, & frequentissimæ, splendidis, magnificisque exornatæ ædificijs, iam ruinosa, sordida, & infrequentes; oppida & pagi, frequentiam quondam celebres, deserti passim & desolati spectantur. Est namque Turcarum deuastare vrbes & oppida, depopulari agros, & ad nihilum quæcunque magnifica & splendida reducere. Hæc de Cypri descriptione. Reliqua modo quæ nobis ante discessum ex insula acciderint, prosequamur.

CAPVT XVII.

Nauigium ex genere Caramussalinorum conductum. Discedendi venia cum difficultate ab Emimo obtenta. Ex insula discessus, & ad nauigium mari reditus: inibi cum nauarcho litigium; eiusdemq; exactio. Libani montis conspectus: & ad littus Phœnices appulsus.

DECIMO SEPTIMO Kal. Octobris, Minoritis, atque in primis iudiciario Consule Veneto procurantibus, nuncius expeditur ad Famagustanum portum, nauigij conducendi causâ. Cum etenim in Salinarû statione nullus adesset Caramussalinus (ita actuariam nauem vocant Turcæ) quo cum in Syriam transfretare commodum esset, ad primarium Insulæ portum mittere celerem necessum fuit. Id siquidem iam dudum vlu venit, vt qui in Iudæam nauigare velit, nisi rectâ Tripolim Syriæ petat, primâ relictâ nauî, quâ Venetijs disceditur, aliud nauigium ex genere Caramussalinorum, quo in Palæstinam transfretet, in Cypro conducere debeat: neque enim naues Venetæ in Syriam nauigantes, Ioppensem portum (vt olim solebant) hac tempestate petunt, sed Alexandretam in Sinu Issico sitam urbem adnauigant. Itaque cum in quartum iam diem nuncij reditum frustra expectantibus nauigium satis commodum Salinas appulisse nunciatum esset, ne diutiùs differre abitum cogeremur, Consuli Veneto negotium dedimus, vt cum nauarcho (quem Raifium Turcæ, Veneti Patronum nuncupant) de naulo transigat. Erat is natione Syrus, conditione Christianus, ac præter Arabicam, Turcicam, Græcam, & Italicam callebat linguam. Hanc igitur oportunam occasionem, quod pro interprete nobis esse posset, haudquaquam negligendam putauimus. Post multam tandem & diligentem Consulis operâ & fidem, Cechinis viginti vno Venetis de naulo cum Nauarcho pacti

P sumus,

sumus. Haud multò post redit nuncius, qui pepigisse se de naulo cum Nautâ Famagostano triginta quinque Cechinis Venetis, & pro arrhâ sex aureos dedisse, ac ipsum mox cum nauigio affuturû nunciat. Quid agendum hac in re esset, diu hæsimus ambigui: in diuersa enim tendebant animi: hi minori nauigio, tanquam promptiori & instructiori suscipiendum iter; illi contrâ maiori vastum ingrediendum pelagus suadebant. Tandem in eorum itum sententiam, quibus minor placebat nauicula; eâ præsertim de causâ, quòd cooperta, compacta solide, & duplicibus velis, atque etiam remis instructa esset; qui ad portum capefcendum, contrarijs maximè obstantibus ventis, nauigantibus quandoque summo vsui & adiumento esse solent. Dimisso igitur maiori nauigio, quod iam portum appulerat, arrhæ iacturam fecimus; tres insuper toleros nuncio numerauimus. His rebus ita compositis, de veniâ impetrandâ ab Eminò pro discessu agitur, eodem Consule curante. Capsas interim, cæteraq; utensilia, in reliquo itinere nulli vsui futura, è nauì Venetâ in terram exponi curamus; vt Arnicam Minoritis custodienda in reditum nostrum deportarentur: nihil enim præter cibaria ad alimoniam necessaria, induscia item, collaria, & linteola aliquot, quibus ab immunditia nos tueremur, nobiscum ferre curâ fuit. In littore igitur exposita, à ministris Emini inspecta singula diligenter, & perquisita fuere; certiores vt fierent si quas merces vectigales continerent: nullis verò huiusmodi inuentis, auhendi veniam, post longam tamè moram, concessere. Hisce expeditis, nauiculario iniungimus, vt quæ ad victum necessaria in nauì Venetâ relictæ erant, in suam inferat. Eminus vbi id resciiuit, nautis ne accedant, aut quicquam nostrarum rerum in suam transferant nauiculam, seuerè prohibet; & sub poenâ capitis interdicit, ne se inscio è portu soluant, altumque petant. Nobis verò, quæsito pretextu, nos eum vectigalibus velle defraudare respondet, ac quicquid nostri iuris in Venetâ relictum esset nauì, in terram exponamus quanto cyus per interpretem iubet; vt liberè à suis inspicì queat: quod nisi statim fiat, nullam nobis abeundi postmodû facultatem concessurû minitatur. Quid multa? nullus omnino excusationi cum esset locus, morem inuiti gerimus: sub vesperum cuncta in littus exponi curamus, & vt ministri perscrutètur ab Eminò petimus. Ille quòd serum esse simularet, non permittit: sub dio idcirco, adhibitis custodibus ea relinquere, ac in posterum diem differre abitum coacti sumus. Primâ luce ad nos redit Eminus, inspicì à ministris singula imperat, qui licèt nihil quod vectigalium solutioni obnoxium esset, inuenisse se referret, asportandi tamen veniâ denegatâ, abitum nostrum remoratus est; moris esse asserens, vt cortesix sibi (ita gratuitum donum vocant Turcæ Maurique) ante discessum à mercatoribus, ceterisq; alienigenis quippiam

pian

piam detur: neminemq; immunem dimitti: consuetum idcirco se velle munus, priusquam abitum paremus: quod si denegetur, nequaquam discedendi veniam se nobis concessurum. Post multa, parere necessum fuit, cum reniti non daretur. Tribus igitur Cechinis (sic enim Consul Venetus cum eo pactus erat) numeratis, abeundi veniã impetrauimus. Omni itaq; com meatu celerrimè nauigio imposito, nauarcho, vt abitũ acceleret, & cæteris rebus in itinere necessarijs prospiciat, iniungimus. Is haud ita multò post nautas aquandi gratiã ad vicinum littori puteũ ablegat: qui vbi rediere, atq; omnia parata renunciarent, malacia suboritur, quã in vesperum durante, in statione detenti sumus. Sole demum ad Occasum vergente, ac vëto leniter à terrã spirante, omnes (me excepto) nauigium conscendẽre: ego verò, quod vicarium Hierosolymitanum (qui in eum vsque diem in naui latuerat Venetã) inuiserem, & ipsi discessum nostrum lætus annunciarem, vnã cum Arnica Guardiano ad Venetam nauem in proximã statione hærentem, scaphulã seu lintre perrexi, & Vicarium anhelantem discessum, vt res suas colligeret, quò commodiùs & tutiùs in alterum nauigium transponi & recipi possent, admonui: sub mediam quippe noctem adfuturos se cum nauigio comites, vt eum è naui liberarent, promiserant. Statã itaque horã, profundo noctis silentio accedunt comites, ac summã cum difficultate, nec nisi quatuor tolerorum solutione ultra promissum naulum, voluisse eò accedere nauarchum referunt. Periculum idcirco in morã rati, festinanter Vicarij sarcinas ex Venetã in nostram transferri, recondi que curamus. Mox Arnica Guardiano valedicto, Vicarius vnã mecum nauigium conscendit. Interim vnus è comitibus Lusitanus presbyter, vel nauigij paruitate terrefactus, vel itineris pertæsus, se febre correptum simulans, Venetam rëpetit, ac cœptum nobiscum continuare iter recusat; commodiorem se velle expectare, viribus recuperatis, transfretandi occasionem, asserens. Quid ei postea contigerit, anne voti compos factus sit, vel in itinere defecerit, ignotum nobis hætenus. E Palæstinã reduces, cùm Alapiam Syriæ urbem venissemus, id vnum accepimus, Alexandriam Ægypti eum petissee, hoc consilio, vt per Arabiæ deserta ad Montem Sinai pergeret, inde Palæstinam accederet, postea in Cyprum renauigaturus. Dum verò à naui soluimus Venetã, remisque propellunt nauigium nautæ, ad iactum vix lapidis progressis nobis, ecce Nauarchus nouas rursus molitur insidias: nimio se grauatum onere queritur, ac nolle se idcirco progredi. Adhæc strepitus ille edere, ciere turbam, obiurgare nautas, portum se repetiturum simulare, & nisi nouem aurei Veneti ultra promissum naulum numerentur, nunquam se altum petiturum minitari: nos contrã

demulcere verbis hominem, instare precibus, senos illi daturos aureos, ut institutum iter profequatur, altumque petat, promittere. Precibus tandem promissisque placatus assentitur, velaque facies iter profequitur. Vento autem placido lentè admodum progredimur, vicinūque radentes littus, parum eā nocte profecimus. Proximā quippe luce octo duntaxat milliā passuum, nec amplius, nos confecisse comperimus; turrique in aduerso littore conspectā, è regione Chitti, seu Citti promontorij nos navigare cognouimus. Locus antiquissimā vrbe, ac regiā quondam sede celebris, etiamnum hodie ob viridaria elegantia, pomorumque aureorum & citreorum vbertatem, totius Insulæ præcipuus habetur. Inde ventis ad Aquilonem vergentibus vela in altum dirigimus: mox aurā inualescente, Cyprus obtutibus nostris subtrahitur, nocteque sequenti, plenā lucente lunā, secundis velis ab alto iter peregimus.

Postero die, vndecimo Kal Octobris, è puppi sequentibus nos ventis, prosperè admodum nauigauimus. Circa meridem terram eminus conspiciamus: summa esse Libani montis iuga nautis referentibus. Sole ad occasum vergente, prospero ventorum flatu terram adnauigantes, Sidonem Phœnicis urbem præterlabimur; littulque Phœnicis Tyrum vsque eā nocte paulatim legimus.

CAPUT XVIII.

Vrbis Sidonis descriptio: in portum Tyri appulsus; ibidem mora; & trepidatio: Vicinorum Arabum in littore tripudia & lotio.

Strab. lib. 16
Elin lib. 5. c.
19.

Antiq. 12.
Hieron. in
Quatt. Hebræic. super.
Genes.

EST Sidon, Sait hodie, siue Saida Turcis, Mauris, Italisque appellata, vrbs Phœnicis quondam opulentissima & celeberrima; in sacris quoque literis clara, ac Tyri æmula: quā cum & vetustate, & nominis claritate diū certasse fertur; à Sidone primogenito Chanaan (ut Iosephus) vel à Candmo Phœnicis fratre (ut alij autumant) condita, Thebarumque, Beotiarum parens, ad radices Antilibani, à quo vix mille passibus abest, iuxta mare in rupe quādam, longitudine ab Aquilone sese in Austum extendente, sita; cuius vtrumque cornu castris olim validissimis, sed collapsis hodie, & neglectis, munitum fuisse cernitur. Latronum speluncam, non urbem dixeris; adeò suis ruinis horrida est, habitatore omni penè vacua, paucissimis Mauris, Truscisque exceptis. Portu quidem ditata insigni, & capaci, sed infrequenti. Solo gaudet opimo, & vbere. Agri circumjacentes aquarum rivulis & fontibus irrigui, mirā fertilitate exuberant: incultos tamen plerisque nostrā hac tempestate conspicias. Claruit olim, Christianā

ffianâ in Syriâ florecente religione, Episcopali sede, Tyrensi Archiepiscopo subiectâ. Fuereque Sidonij (vt Strabo refert) multarum olim atque optimarum artium magistri, atque optimi in primis circa Astronomiam & Arithmeticam Philosophi. Bethus, Diodorus, alijque viri illustres, eodem teste, hac oriundi. Baali siue Belo hîc diuini honores habiti: cui & Iesabel Sidoniorum regis filia, & vxor Achab regis Israhel, altaria erexit, sacerdotes instituit, & sacrificia obtulit; virumque, vt idem faceret, induxit. Coluere præterea Sidonij Astaroth, & Astarten: quos & Salamon rex vxorum ethnicarum instinctu adorasse legitur. In tantæ autem idololatriæ atque immanium scele-
rum pœnam sæpe variam deuastationem vrbis suæ (quam Hieremias, Ezechiel, & Ioël prædixerant) experti sunt. Nabuchodonosor fame & pestilentia domitam primùm cepit; dein Alexander Magnus; demum anno post Christum natum 636 Saraceni, quorum iugum plurimis sæculis perpessa est: donec tandem à Balduino primo Hierosolymorum Rege Saracenis erepta, Christianæ libertati restitueretur. Successu verò temporis collapsa, à Diuo Ludouico Gallorum Rege anno 1250 denuò restaurata, ac præsidario militi tuenda tradita, ad annum vsque 1289 Christianorum imperio paruit. Denique sic permittente diuinâ iustitiâ, à Saracenis rursus occupata, Mameluchorum durum passa est imperium: Quibus circa annum Domini 1517 à Selymo Turcarum Imperatore extinctis, Osmannico dominio cum cæteris Phœniciaë vrbibus accessit: ei que etiamnum paret. Haud procul ab orientali vrbis portâ, qua Cæsaream itur, sacelli cuiusdam ruinæ supersunt, eo (vt ferunt) loco, quo mulier Cananea pro filiâ suâ dæmoniacâ Christo supplicans exaudita est.

Secundo à Sidone lapide, Austrum versus, haud procul à littore, Sareptaë vrbis (quæ Hebræis Sarphat fuit) occurrunt reliquiae; vbi Helias propheta à viduâ hospitio exceptus est, cuius hydriæ farina, Vatis promissione & beneficio, non defecit, nec lecythi oleum imminutum est. Vrbs hæc à Christianis Palæstinam moderantibus Episcopali sede, Tyrensi Archiepiscopo subiecta, nobilis fuit.

Secundo à Sarepta lapide Austrum versus Eleutherus fluuius ex Libano monte in Ichuræam fluens, inter Tyrum & Sareptam medius in mare illabitur. Ab hoc flumine Antilibanus initium ducit, & contra Aquilonem vltra Tripolim ad oppidum Archis vsque sese extendens, triginta miliarium spatium absoluit: à littore autem haud procul recedit; quinimò multis in locis adeò se mari vicinum reddit, vt ab eo alluatur. Plinius testudinum multitudine eum abundare scribit. Iosephus & sacrae Literæ frequenter eius meminerunt.

Sub auroram insequentis diei Tyri portum ingressi, iuxta vrbis mu-

P 3. ros

Lib. 16.

3. Reg. c. 16.
E. 21.

Ioseph. Ant.
119. lib. 8. c.
7.

4 Reg. c. 23.

Hierem. c. 57
Ezech. c. 28.

Ioël. c. 3.

Ioseph. 11.
Antiq. 8.

Math. c. 15.

Ioseph. 8. An

119. 13.

3. Reg. c. 17.

Lib. 9.

Ioseph. 13.

Antiq. 7. E.

8. Ma. hab. 1.

c. 11. 12.

ros anchoras iecimus; substitimusque ibi toto eo die, nocteque proxima; quod portu egredi aduersis ventis non tutum esse Nauarchus diceret. Interim tamen nec terram captare, nec desertæ vrbis perlustrare ruinas datum fuit; vetantibus id maximè Arabibus, in proximo degentibus: quorum metu perterritis, & ne dolos & insidias struerent, veritis, in Continentem descendere haud tutum nobis videbatur. Dum verò in portu hæremus, circa meridiem plurimi Arabum, tam viri quàm scemina turmatim ad littus accurrunt: dumque nostro appropierant nauigio, choros suo more ducere, tripudiare, altum canere, mox fessos tripudijs, marinis aquis sese immergere, ac se mutuo lauare; denique toto sic corpore nudos, iam lotos latosque ad proximum collem arboribus confitum properare; ibique aliquamdiu inter opacas arbores se occultare eminus conspiciamus. Attoniti insolito hoc spectaculo, quod genus hominum esset, quid sibi hæc vellent tripudia, lotiones, cantus, occultationes, à nautis sciscitamus. Illi Arabes esse, ac Veneri hoc modo operam dare solitos respondent. Gens hæc vaga, sine sedibus in tenorijs habitans, haud procul à Tyro in edito quodam colle castra fixerat. Horum mores & vitæ instituta alibi explicauimus. Post horam atque alterã, vbi nos iactis anchoris in portu subsistere cognõrunt, accurrunt ocyus, & ex vrbis ruinis, (à quibus vix iactum lapidis aberamus) proclamant, longumque cum Nauarcho nautisque sermonem miscent: eunt, redeuntque sæpius, nouaque cum nautis colloquia instituunt. Quid tractent, quidve petant, dum à nautis quærimus; ipsi etiam admoniti & rogati nolunt indicare; quod maximum sanè nobis metum incussit, cum Nauarchum potissimum, & nautas de dolo suspectos haberemus. Eorum siquidem fraudem & fallaciam in multis iam sæpius experti, ac dolis struendis, parandisque insidijs id genus hominum aptissimum cognoscentes, verebamus plurimum ne rebus nostris inhiantes, Arabibus nos proderent & venundarent, nostrasque res omnes diriperent. Auxit hunc timorem parua scaphula, seu linter, quæ sola portum nauibus vacuum ad secundam noctis horam ingressa, & lentè ac tacitè remis incitata, tanquam latebras quærens, protinus post vrbis muros se abdiderat. Id enim vbi animaduertimus, technas & dolos subesse veriti; haud abs re consternato omnes fuimus animo: vel eò magis, quòd omni prorsus humanâ ope destituti, atque vndique barbaris circumsepti, planè inermes, & imbelles in alieno hæreremus solo; nec ipsis quoque nautis satis confideremus; adeoque nulla nobis euadendi spes reliqua fore videretur. Fracti igitur animo, quid consilij capiendum, quidve agendum sit, ignorauimus: tandem è necessitate virtutem parantes, diuino in primis implorato auxilio, vnico in extremis periculis necessitatibusque remedio,

remedio,

remedio, ac tuto refugio, timorem soluimus: metuque omni deposito, vim vi repellere, si hostis adsit, statuimus; mortem potius oppetere parati, quam vini in manus barbarorum venire. Impetus itaque Arabum in horas imò in momenta expectantes, defensionem nos paramus. Erat in fundo nauigij loco saburræ silicium ingens copia; ex ijs, dormientibus nautis, centena aliquot grandiora eruimus: his singulis diuisis, ac certo cuique assignato numero, idem de fustibus qui aderant, fecimus, Atque his demum telis, si accedant, latrones istos repellere stat animus. Circa tertiam noctis horam proclamant ex vrbis ruinis barbari, nullo à nautis, siue dormientibus, seu somnum simulatibus, quòd forsitan nos vigilare cognoscerent, dato responso. Nos verò iam iam adfuturos hostes rati, per integram ferè horam arrectis auribus stetimus; & quanquam neminem se loco mouentem, aut tentare accessum conspiceremus (nox enim sideribus illustris, facilem prespectum dabat) impetum tamen repentinum veriti, stationem relinquere, & quieti nos dare, aut somnum capere, totâ eâ nocte nequaquam ausi sumus. Secus autem quam opinabamur successit: nullo enim accepto damno, vt illuxit, piscatores Mauros fuisse ex nautis intelleximus: qui tamen an verum referrent, dubitationem vehementem nobis iniecere; cum maximè præteritæ noctis illorum summum atque altum silentium fraudis suspicione nequaquam carere omnibus persuasum esset. Quia verò dum in portu hæreremus, nonnulla de opulentissimæ ac præclarissimæ quondam vrbis Tyri situ, conditione, ac facie à nobis obseruata sunt, lubet ea obiter hîc annotare.

CAPVT XIX.

Vrbis Tyri descriptio.

EST Tyrus omniũ Phœnicis vrbium vetustissima: potētissima olim, & totius orbis nobilissimũ emporium, à Tyro Noëi nepote & Iaphetis filio septimo (vt Berofus refert) paulò post diluuium condita: vt Quintus Curtius, ab Agenore: à Phœnice autē rege, Iosue Israhelitici populi duce, instaurata; Sidoniorũ dein sub Sãpsone colonia effecta, ab ijs renouata, Hebræis Sor vel Zor, Gellio & alijs Sarrã, Mauris Sur hodie vel Zur dicta; ambitũ (teste Plinio) 19 millia passuum habuit. Hæc multis casibus defuncta, & post excidiũ renata, nunc tandem diruta penitus, plena ruinis & deserta iacet: quinimo vsque ad eò deuastata & euerfa est, vt desierit esse ciuitas; tantumque leuia pristinæ potentie vestigia in ruinarum magnitudine demonstrantur: ita vt non immeritò de illa dici possit, quod de magnis vrbibus Arcadiæ à quodam dictum olim fuisse refert Strabo: Magna ciuitas magna solitudo est.

Præter

Isai. c. 23.
Gen. c. 10.
Lib. 4.
Ioseph. 8. An.
119. 3.
Iustin Hist.
lib. 18.
Lib. 5. c. 19.

Præter arcus enim, fornices, dirutarum ædium parietes, turreſque collapſas, ac mœnium reliquias, ruderaque immenſa nihil eſt quod cernas. Communis quidem hæc yrbiſum Phœniciæ conditio eſt, cum vel maiorum barbaries, vel bellicæ frequentes clades totam illâ Phœnices oram, ac politiſſimam regionis faciem mutârint in ruinas deformes, atque horridas deſolationes. Quod an rerum ſolitâ viciffitudine, quâ vetera quæque, magnifica licet atque præclara fuerint, nunc intereunt, nunc noua reſurgunt; eundem & ipſa quandoque finem conſequutura: an verò irâ diuinâ, ſclerum vindice, acciderit, nouit ille, cui nihil ignotum. Sanè conſtat Ezechielis vaticinio Tyrum ob nimium factum, impietatemque euertendam aliquando. Sic enim per eum ait Deus; *In nihilum redigam te, & non eris; & requiſita non inuenieris ultra in ſempiternum.* Et alibi; *Negotiatores populorum ſibilauerunt ſuper te: ad nihilum deducta es, & non eris uſque in perpetuum.* Et paulò poſt; *Dabo te in cinerem ſuper terram in conſpectu omnium videntium te.* Forma, quantum ex ruinis colligi licuit, ſphærica eſt, trium circiter milliariû ambitus. Situ multùm amœna, rupi duriffimæ impoſita, olim in ſula; præalto quippe mari ſeptingentis paſſibus (vt Plinius refert) vel iuxta Q. Curtium quatuor ſtadijs à Continenti diuiſa, marinis fluctibus vndique circundata erat: quam propterea rectè in corde maris ſitam, urbemque inclytam, ac perfecti decoris vocat Ezechiel. Hanc Nabuchodonofor Chaldeorum Rex poſt excidium Hieroſolymitanum tredecim annis (vt Joſephus ſcribit) arctiffimè obſedit: ſed cum arietibus, aliſſque bellicis machinis muros quaterere nequiret, hac ſpe capiendâ urbis deiectus, exercitum ſaxa prægrandia comportare imperauit: quibus mare inter urbem & Continentem mediû impleret. Exſtructo igitur aggere, machiniſſque mœnibus admotis, cum urbem iam capiendam Tyrij conſpicerent, auro, argento, omniſque ſupellectili præcioſâ nauibus impoſitâ, vrbe fermè vacuâ relictâ, nouas ſedes quæſierunt; & partim in Cyprum, partim Carthaginem, atque alij alias Ionij Ægeique maris inſulas adnauigarunt. Capta denique, combuſta, & fūdītus euerſa vrbs, ſeptuaginta annis adeò deſolata manſit, vt in deſolâ vrbis planiciè piſcatores retia expanderent & ſiccarent; quod & Ezechiel prædixerat: *Et dabo te (inquiens) in lympidiſſimam petram: ſiccatio ſagenarum eris, nec ædificaberis ultra.* Poſt ſeptuaginta annorum deſolationem reſtaurata, ac priſtino nitori reſtituta, ducentis fermè annis floruit. Deinde vetuſto Nabuchodonoforis opere, vel maris illuuiæ, vel Tyriorum induſtriâ deſtructo; ab Alexandro Magno denuò bello petita, & obſidione preſſa, eiufdem regis operibus ex inſulâ facta peninſula, rurfum Continenti iuncta eſt. Is enim exſtructis è lignis, ſeu cratibus, ſaxiſſque aggeribus, atque impletis freti anguſtijs, poſt ſeptem menſium

c. 26.

c. 27.

c. 28.

Eib. 5. c. 19.
Lib. 4.

c. 26. & 27.

1. Ant. 13.

c. 29. & 32.

menſium

mensium obsidionem eam cepit, diripuit & incendit totam. Agger ille successu temporis ita creuit, vt hodiè, quâ vrbi iungitur, sexcentos & amplius passus in latitudinem pateat, mari vtrimque alluente. Capacissimo & tutissimo quondam ditata fuit portu; cuius extrema latera mare versus ambibat magnæ molis agger, ex ingentibus saxis in mari præalto fundatis, atque in crassissimum exurgētibus murum; qui contra vndarum impetus procellasque tutam nauibus stationem redderet. Hodie maiori ex parte fluctibus obrutus, & continuâ maris agitatione corrosus, vix vllius vsus esse potest. Eius tamen ampla vestigia (quæ tranquillo interdum mari conspicienda sese præbent) ipsi, dum in portu hæreremus, conspeximus. Sunt autem qui veteris Tyri hæc reliquias putant; sed vbi nunc Tyri ruinæ spectantur, ea nouæ vrbis rudera esse existimant. Præter hunc portum est & aliud intra vrbis mœnia nauigiorum receptaculum, amplissimum quidem & tutissimum, triremium stationi accommodum. Id naues admittit angusto ostio, inter geminas vtrimque turres, ad vsum publicanorum portorium administrantium (vt multi opinantur) olim exstructas. Ostium catenâ ferreâ transuersâ claudi solere vero est simile, vt aditus exitusque nocturni præcluderentur. Hærent etiamnum sinistri lateris turri infixæ decem ingentes marmoreæ columnæ, æquo interstitio diuisæ, ad ostij (vt puto) ornatum additæ. Fuit autem Tyrus magnificis quondam columnis, pyramidibusque marmoreis, atque alijs cum publicis tum priuatis ædificijs mirum in modum exulta: quorum plurima etiamnum vestigia supersunt. Nam præter muros altissimos, excelsasque turres, æquâ inter se proportione distantes, emicant inter cætera altissimorum parietum Cathedralis Ecclesiæ (in quâ Almericum regio ornata nuptiarum solemnia celebrasse fama est) reliquiæ. Duo item iuxta orientalem portam egregij operis templa, magnâ tamen ex parte collapsa, & diruta: maius titulo Sepulchri Dominici decoratum, minus Diuo Ioanni discipulo Domini dicatum; vtrumque reliquijs multorum Martyrum sub Diocletiano passorum quondam clarum. In maiori, ponè Altare maximum, Magni Origenis corpus conditum ferūt. Federici quoque primi Imperatoris hic (dum se lauare vellet) submersi, eo in loco quiescere ossa dicuntur. Extra portam orientalem prope mœnia exiguum visitur sacellum, vbi (vt multorum opinio est) mulierem clamasse sacræ narrant Literæ: *Beatus venter qui te portauit & vbera que suxisti.* Alij istius sacelli exstructionem aliò referunt, putantes ibidem extitisse lapidem illum, in quo Christū sedisse, & quiescisse sæpius à maioribus traditū est. Hunc autem à Christianis in summo honore habitum, & illæsum mansisse referunt: donec tandem anno salutis 1124. Veneti, post expugnatam vrbe[m], eum abstulerint; &

Luc. ii.

Q nauigio

nauigio impositum Venetias asportârint, atque in æde D. Marci exi-
 mio loco collocârint; vbi etiamnum visitur, & à plerisque honora-
 rur. Meminit huius lapidis Andreâs Dandulus Venetorum Dux in
 suis Chronicis: qui etiam super eius residuum templum in honorem
 Saluatoris constructum refert. Fuere Tyrij quondam terrâ marique
 potentissimi, nauigationi, & mercaturæ vt plurimum dediti, ac quasi
 vniuersi maris domini: homines vel maximè industrij, atque omnis
 generis artium & scientiarum peritissimi, & (vt Q. Curtius vult) qui
 primi aut literas docuerunt, aut didicerunt. Ob Tyrij quoque colo-
 ris pretiosissimi, & nobilissimi (quem alij purpureum, puniceum, vel
 phœniceum, nos ab vrbe hac Sarrâ *Scarlaecken* vel *Sarlaecken* voca-
 mus) inuentionem, ac confectionem fuere celeberrimi. Peculiarem
 antiquitûs habuere regem, & opulentissimum: quorum in sacris Li-
 teris crebra sit mentio, præsertim regis Hyram, qui Salomone regnâ-
 te claruit, & ad Templi Palatijque regij ædificationem artifices & li-
 gna cedrina è monte Libano ipsi transmisit. Cui Salomon reddere vo-
 lens beneficium, præter olei, vini, & frumenti ingentem copiam, vi-
 ginti oppida donauit: quæ ille vt perlustrauit, spreuit, terramque
 Chabul, id est (Iosepho teste) displicet appellauit. Vt autem Tyrij
 ante aduentum Christi, ac paulò post idololatriæ, alijsque nefandis vi-
 tijs summoperè addicti fuere; Iouem enim (quem Baal nominarunt)
 Saturnum, Herculem (cui nomini urbē dicauerunt) & Astarten (quæ
 Romanis Pallas) coluere: ita post eius Passionem, Euangelio iam totâ
 Syriâ clarescente, virtutibus, ac veri Dei cultui planè se mancipârunt;
 atque inter primos Christianæ fidei veritatem amplexi sunt; eamque
 intrepidè diuersis persecutionis temporibus confessi, proprio sanguine
 signârunt; infinitorumque panè Martyrum relicto numero confir-
 mârunt. Hinc etiam cum postea altiores Christiana religio radices
 egisset, vrbs ipsa Archiepiscopali sede decorata, totius Phœnices fa-
 cta est metropolis; quatuordecim ciuitatum assignatis ipsi Episcopis.
 Vrbes quibus Archiepiscopatus præfuit, fuere Sidon, Ptolemais, Cai-
 phas, Botris, Tripolis, Orthosia, Archis, Aradus, Fortosa, & Mara-
 clea. Postâ tamen, diuinâ sic disponente iustitiâ, anno à Christo nato
 636 à Saracenis occupata, annis 488 eorum iugo oppressa mansit. Bal-
 duinus dein, eius nominis primus Hierosolymorum Rex, anno 1112.
 eam recuperare satagens, post quinque mensium frustra tentatam op-
 pugnationem, obsidionem soluere coactus est. Balduinus autem se-
 cundus anno salutis 1124 per Guaremundû Hierosolymorum Patriar-
 cham eam ex infidelium manibus eripuit, & pristinae libertati restituit.
 Copioso namque comparato exercitu, ac Venetæ in primis instructis-
 simæ classis auxilijs, cum terrâ marique eam Guaremundus obsedisset,

ac

Zib. 4.
 Plin. lib. 5. c.
 19.
 Sirab. lib. 16.

2. Paral. 2. 8.
 9.
 3. Reg. 9.

3. Ant. 3.

Q. Curt. lib.
 4.
 Strab. lib. 16

Aët. 11.
 Euseb. lib. 8.
 Hist. Eccl.
 Nicéph. lib. 7.
 Hist. Eccl. c.
 7.
 Tyr. Bel. sacr.
 lib. 11. c. 17.
 & lib. 13. c. 2.
 23. & lib. 14.
 c. 12.
 Tyr. Bel. sacr.
 lib. 11. c. 17.

Tyr. Bel. sacr.
 lib. 12. c. 24.
 25. & lib. 13.
 c. 4. 5. 6. 7. 9.
 10. 11. & 13.
 & lib. 14. c.
 13. 14.

ac diu multumque acerrimè oppugnasset; quinto tandem obsidionis mense, ciuibus famè eam dedentibus, occupauit. Venetis ob res bene gestas tertiâ vrbis parte permiffâ, vbi suis ponderibus, mensurisq; proprijs vterentur, ac quæuis mercimonia immunes distraherent, additò etiam Prætorio, vbi iudicia in suos cùm ciuilia tum criminalia proprijs legibus liberè exercerent. Expugnatam ad hunc modum urbem, rursus in Phœnicix metropolim Balduinis erexit; sex (pro quatuordecim, quibus antea præerat) subiectis Episcopis. Fuere hi Sidoniensis, Acconensis, Caiphensis, Sareptanus, Porphyriensis, & Barutensis. Posteaquam verò annos circiter 165 in hoc rerum statu fuisset, Hierosolymorum Regibus à Sultano Ægyptio regno pulsus, rursus anno Reparata salutis 1289 à Saracenis post tertium obsidionis mensem, deditione à ciuibus factâ, occupata est: denique à Selymo Turcarum Imperatore Sultanico extincto Imperio, deletisq; Mameluchis, expugnata, vnâ cum cæteris Phœnicix urbibus Turcarum ditioni accessit: quorum tyrannidem etiamnum patitur; abiecta planè, squalida, & suis quasi ruinis sepulta. Colonix eius (teste Curtio) pænè orbe toto diffusæ sunt; Carthago in Africa, in Bœotia Thebæ, Gades ad Oceanum. Magni nominis viri hac oriundi: inter cæteros Apollonius, Antipater, & Vlpianus celebris legum interpres; quod & ipsemet testatur, & Italici iuris priuilegio, atque immunitate ab Imperatoribus dotatam scribit. Dido etiam Beli filia, Pygmalionis Tyriorum regis soror, ex eâ originem habuit: quæ occiso à fratre viro suo Sichæo Herculis sacerdote, effossis clam thesauris, conscendens nauem, & fratris tyrannidem fugiens; cum ad eam Africæ regionem, quæ Zeugitana olim, hodie Tunisi regnum appellatur, appulisset; in ipso littore Carthaginem condidit, quæ postea nobilissima Africa urbium, antiquæque Romæ æmula euasit. Cæterum vbertate agrorum, situsque amœnitate nulli terrarum postferenda Tyrus. In colles arboriferos quippe, fructiferosque, ac latam planiciem vbique herbidam, virentem, & amœnissimam regio omnis distincta est; deserta licet & inculta hodie plerisque in locis spectetur. His de Tyro dictis ad nauigationem reuertamur.

Tyr. lib. 14. c. 13. 14.

Herold. Cont. Bel. sac. lib. 2. c. 2.

Lib. 4.

Strab. lib. 16.

lib. 1. ff. de Cons.

Iustit. li. 18.

Q 2

CAPVT

CAPVT XX.

Ex portu Tyrensi discessus. Noua Nauarchi insidia. Ptolemaidis, Caiphatis, Casarea Palaestina, aliarumq; maritimarum urbium, ac totius Palaestinae littoralis tractus Ioppen vsque descriptio. In portum Ioppensem appulsus; atque ibidem mora.

NONO Kal. Octobris orto iam Sole Nauarchum anchoras ut eleuet, & è portu soluat, hortamur. Ille verò nauigare se ventis aduersis non posse respondet: ut enim ex prateritæ noctis molestiâ nos metu concussos cognouit, aduersos ventos simulauit; ut pauidos & mente consternatos magis magisque terrefaceret, & afflictis maiorem afflictionem adderet: id sibi persuasum habens, se aureos aliquot prius nobis emuncturum, quàm discederet: vel eò magis, quòd in portu periculoso, atque Arabum in vicino littore hærentium infestationibus obnoxio, nos minimè velle subsistere, sed quiduis potius daturus, ut inde solueret, crederet. Nos verò, cognito eius astu & malitiâ (serenum siquidem erat cælum, ac ventus satis prosper) primum blanditijs, mox minis hominem aggredimur. Hæreat, inquit, quamdiu velit in portu, nihil ad nos: satis annonæ nobis esse ad plurimos dies: ipse, quid è re suâ sit, videat: gratum quidem nobis futurum, si vela faciat, & ventis fauentibus nauiget; sin minus, nihil nos morari: id verò certò sciat, si per ipsum stet, quo minus iter profequamur, & ipsum annona deficiat, ne vel particulam quidem panis, vel guttam vini se suosque à nobis accepturos: contra verò, si portu egrediatur, victum omnem se suosque ex voto lassam vsque à nobis consequuturos. Victus tandem, siue minis siue precibus, aut promissis, ubi nos sine metu esse animaduertit, anchoras erui, ac vela flatibus dati imperat. Placido igitur vento portu egredimur, ac Tyri mœnia præterlegentes, nil nisi immensa rudera, lapidumque acervos passim conspeximus.

Paruo quasi confecto milliario, decidentium aquarum strepitus, ac murmur ingens nostris obstrepit auribus. Vnde aut quales hæ aquæ sciscitamus à nautis: illi fontes esse propè aiunt, è vicino monte tanto impetu scaturientes, ut statim vi ac rapacitate aquarum molas aliquot circumagant, moxque in mare deferantur. Celebris hîc locus est, Puteus aquarum viuentium dictus; cuius in Canticis sæpè meminit Salomon. Continet autem (uti nobis retulere nautæ) fontes seu fauces quatuor amplissimos, quadratâ formâ, muro è saxo durissimo circumdatos; è quibus varij deducuntur aquæ ductus, & riuuli, totam fere Tyri

Tyri

Tyri planitiem, agrosque vicinos irrigantes, ac fecundantes.

Primo à fontibus milliario Sandalium castrum in ipso littore occurrit, quod ab Alexandro Magno conditum, & ab eo Alexandrium, Arabicè Scandarium appellatum, postea à Balduino primo Hierosolymorum rege, cum Tyrum obsideret, restauratum, Sandalium dici cœpit: fuitque à dicto Rege traditum custodiæ quorundam Gallorû, quos & nobilitavit, & Sandalino cognomine insigniuit. E quorum profapia originem ducere non obscure putauerim insignem nostræ Batauiæ familiam Sandalinû nomine, viris aliquot dignitate & nominis claritate nostro sæculo percelebrem. Olim quidem illud munitissimum extitit Castrum; nunc verò desertum & dirutum penitus, situm est in agro peramœno, fontibus & riuulis irriguo, atque vberis soli.

*Tyr. Bel. sacr.
lib. 11, c. 30.*

Haud procul inde in ipso littore turris quadrata spectatur, *Nacora* nomine, recens à Turcis ad piratas arcendos, tutandumque littus exstructa.

Dum sic feliciter progredimur, ventoque placido sulcamus vndas, iamque monti Saron vicini sumus, Nauarchus rursus novas insidias parat: & ut erat versutus, & in fallendo exercitatus, ad eliciendam denuò pecuniam, impiam fraudem comminiscitur; esse è nostris (inquit) Hebræum quendam, atque Acrim propterea velle adpellere, ut exeat, non enim, Christianus cum sit, cum Hebræo, Christianorum hoste, se portum Ioppensem accessurum. Obstupescimus omnes, ac subitâ re perculsi, vnde hæc illi nata opinio, à nautis quærimus: obiectum crimen negamus, Christianos esse omnes, Hebræum neminem, constanter asserimus. Mirari idcirco; quis illi tam insignis commenti author fuerit. Vbi lassam nos conduxerit, experimentum faciat. Quod si, ut autumat, nos falsa dixisse comperiat, non defuturam utique occasionem, quo dignam de nobis sumat pœnam. Si tamen Acrim adpellere persistat, faciat quod è re suâ futurum putet: nos causam communem defensuros. Ut autem constantes nos esse, nec hæsitare quippiam animaduertit, mutato consilio, Cypri id sibi pro certo relatum esse inquit: velle tamen nobis fidere, ac rectâ lassam petere. Pergimus itaque, ac montis Saron costam, pagumque Zis Mauris dictum, placido vento præterlabimur. Circa quartam diei horam prosperi à puppi sequuntur nos venti Aquilones: ijisque spirantibus Acræ cuspidem, montemque altissimum, quem Scalam Tyriorum Iosephus vocat: mox horâ quasi meridianâ Acrim, à Tyro viginti millia passuum distitam præter vehimur.

Vrbs hæc à Syriæ Regibus Demétrio & Ptolomeo frequentata, prius Accho, siue Aco, & Cod. Straboni Aca dicta, Ptolomaidis postea nomen sortita est: dein Claudij Cæsaris colonia effecta, sed no-

*Hieron. in loc.
Hebr. III. A.
Lib. 16.*

Q3

mine

mine tantum, non re, vt Vlpianus putat, nunc Acri, & Accon nomen obtinuit; fuitque olim celebris Phœnicis vrbs, & Strabone teste, magna ciuitas. Formam habet triangularem: cuius bina latera mare aluit; tertium planitiem respicit, muris & antemuralibus cincta, portis, turribus, fossisq; munita, collapsis tamen hodie, & neglectis. Portu ditata capacissimo, tutissimoq;e, mœnibus partim incluso, vrbique vtilissimo, vel eò magis, quòd tranquillam nauibus præbeat stationem; vnde etiamnum totius Palæstinæ præcipuum est emporium. Hac (vt Strabo refert) Persæ receptaculo contra Ægyptios utebantur; quam postea Alexander Syriæ Rex Antiochi Nobilis filius occupauit, & in regni sedem elegit; nuptiasq;e hîc cum Cleopatrá Ptolomæi Regis Ægypti filiâ celebrauit. In Mahometæorum dein potestatem duce Haomero anno salutis 638 delapsam, ac multis sæculis ab ijs possessam; Balduinus eius nominis primus Hierosolymorum Rex, Genuensium auxilijs, & classe septuaginta nauium rostratarum adiutus, post viginti dierum oppugnationem, ciuium deditioe recuperauit; & Christianæ libertati restituit, templis item ac turribus mirificè decorauit. Genuensibus pro præstitâ operâ vectigalium parte permissâ, ecclesiâ quoque, & vico, vbi plenam iurisdictionem perpetuò haberent, donatis, assignatisq;e pro cuiusque merito prædijs & domicilijs. Post multa tandem annorum curricula à Saladino Ægypti & Syriæ rege recepta, atque iterum à Philippo Adeodato & Richardo Angliæ Rege, post tertium obsidionis annum Christianis reddita: deniq; anno 1291 à 19000 Saracenis violenter expugnata, & incendio absumpta; postmodum tamen à Mameluchis restaurata; ijsq;e tandem extinctis à Turcis subacta, Osmannico Imperio addita est, cui etiamnum paret. Superest ex veteribus edificijs peringens & magnificum templum Diuo Ioanni quondam sacrum: cui adiuncta hæret præalta turris; longè adnauigantibus conspicua. Muscarum turrim olim vocatam nonnulli autumant; vel ideo fortassis, quod Beelzebus Muscarum Dei fanum ibi extitisse opinio sit: alij tamen Pharum & speculam (quod magis crediderim) fuisse putant: vnde ad indicanda vada nocturno tempore aduenientibus nauibus lumina exhibebantur. Visuntur præterea aliæ multæ hîc vetustæ turres, partim collapsæ, partim ruinosæ: quæ nihilominus etiamnum pulcherrimum eminus prospectum præbêt, atque vrbis magnificentiam ostentant. Frequens huius vrbis in sacris Literis fit mentio. Hic Ionatas Machabæus purpurâ indutus latus regis Alexandri in nuptiarum solemnitate clausit. Eandem postea ingressus perfidè à Ptolemensibus captus est, ac mille Iudæi, qui cum eo intrauerant, interfecti. Hic Paulus Apostolus Tyro veniens diem integrum

Lib. 1. ff de
Cens.

Lib. 16.

1. Mach. 10.

Tyr. Bel. sacr.
lib. 10. 28

Herold. Cont.
Bel. sacr. lib. 1.
c. 7. & lib. 2. c.
11. & lib. 5. c.
6. 7. & lib. 6
c. 7. 10.

Herold. Cont.
Bel. sacr. lib. 2.
c. 9. & lib. 4.
c. 13.

1. Mat. 5. 10
11. 12. 13.
2. Mach. 13.

Act. 21.

grum apud fratres egit. Christianâ postmodum fide in Syriâ propa-^{Tyr. Bel. sac.}
 gatâ, Episcopali sede Tyrensi Archiepiscopo subiecta claruit. Adiacet
 vrbis Ortum versus planities perampla, & fertilissima, fontibus ir-^{lib. 13. c. 2.}
 rigua, vineis, hortisque cultissima; quam torrens Belus à Galilæa or-
 tum trahens, secatur mediam; atque urbem præterfluens in mare la-
 bitur. Id ab Acri cuspide ad Carmeli montis vsque promontorium
 sinum efficit, hemicycli formam referentem, latitudine millium
 passuum duodecim; quem nos recto tramite traiecimus, & relietâ
 ad læuam Ptolemaide, & Caiphâ oppidulo, Carmelum versus vela
 direximus: cuius extremum cacumen (quod rostri instar longius in
 mare se porrigit, distatque ab Acri octo circiter millia passuum) haud
 ita multo postartigimus. Inde crescente vento, Castrum Peregrino-
 rum, Atrit, & Cæsaream Palestinæ felici navigatione, turgidisque
 velis paucis horis præterlapsi sumus.

Circa vesperum, languescente vento, parum profecimus: nec enim
 cuspidem proximam, distantem à Cæsareâ decem millia passuum, eo
 die (vt sperabamus) attingere potuimus: irruentibus namque te-
 nebris, vix quinque millia passuum absoluere datum fuit. Itaque ne
 in littus parum cognitum impelleremus, ad quintum supra Cæsaream
 milliarium, quinquaginta millia passuum eo die emensi iter, subsi-
 stimus; atque anchoras iuxta littus loco sanè incommodo iacere co-
 gimur; vbi multo cum tædio totâ nocte confedimus: exposita quip-
 pe aperto mari nauicula, à salientibus vndis in latera impingentibus,
 quandoque etiam superantibus, mirum in modum, ac velut ebria
 agitabatur: nos verò sursum deorsumque iactati, & eximmodicâ
 nauis agitatione conquassati, non solum corpora languida cibo
 aut quiete non refecimus, sed & totam noctem insomnem tra-
 duximus. Ne verò memorata loca silentio prætereamus, ea quæ
 de ijs nobis innotuere, quæve obseruatione digna duximus, paucis
 subiiciemus.

Caiphâ olim ciuitas Episcopatu nobilis, à Caiphâ pontifice
 eius conditore (vt quidam volunt) sic dicta, olim Porphyria,
 & Porsina, vt Tyrius putat, hodie Casas Turcis Maurisque
 appellata; nunc oppidulum, seu humilis potius & ignobilis
 pagus, ad radices Carmeli ab aquilonari latere in interiori
 sinu iuxta littus situm habet; à Carmeli extremo cuspide qua-
 tuor distans milliâ passuum, totidemque ab Accone. Iuxta fluit,
 atque in mare se exonerat torrens Cison. Is ex monte Tha-
 bor scaturiens, in duos mox diuisus riuos, quorum alter Ortum
 versus in mare Galilææ labitur, alter ad Occasum mediam Galilææ
 planitiem

3. Bel. sac. 6.
 14. & lib. 10.
 c. 6.

planitem iuxta Naim oppidum perlabens, multisque auctus riuis, tandem iuxta Caipham mari miscetur.

Ios. e. 19.

3. Reg. 18.

Carmelus mons Hebraicè Charmel, mons est excelsus valdè, mari imminens, glebæ olim fortunatissimæ, & vbique cultissimus, vitibus, oleis, arbutis, fructiferisque arboribus, atque herbis odoriferis nobilibus: nunc contrà totus sterilis, incultus, dumis, vepribus, aliisque arboribus infructuosis horridus. In sacris Literis Helix frequentatione in primis celebris est. Hic namque Baalis pseudopphetas, numero 850 ad iudiciùm vocatos, præfente Achab rege, & idololatriæ conuictos neci dedit. Cum enim illi nequicquam cultris se dilaniantes idolo immolarent; ille Deum Israhel, igne cœlitus demisso, verum esse Deum comprobavit: tandemque ad vnum omnes perdidit. Hic fugiens Iesabelem vxorem Achab, longo tempore latuit. Pluuiam hac largam, cum regnum Israhel nimiâ siccitate, sterilitateque diu multumque laborasset, post longas preces à Deo impetrauit. Carmelitarum ordinem ab hoc monte originem & nomen sumpsisse authore Alberto Patriachâ Hierosolymorum circa annum salutis 1200 nonnulli autumant. In occiduo montis cliuo Castellum visitur dirutum; iuxta quod est vetusti operis templum, Diuæ Virgini (vt volunt) dicatum; hodie ruinosum, & derelictum. Haud procul inde in montis decliuitate aliud quoque extat templum Diuo Eliæ prophetæ dedicatum: vbi eum latitasse, atque etiamnum eius speluncam ostendi fetunt.

Atrit olim oppidum in ipso littore positum, angulum seu cuspidem in mare eminentem efficit; distatque à Carmelo decem milliâ passuû, hodie funditus dirutum, & solo æquatum, nil præter nudum nomen, & vetustæ turris reliquias retinet.

*Tyr. Bel. sacr.
lib. 10. c. 26.*

Castrum Peregrinorum, aliàs Petra incisa, Mauris *Tortora* dictum, decimo milliario ab Atrit positum, cuspidem in mare se extendentem occupat, fossisque à Continenti diuisum, ac marinis fluctibus circumdatum, insulam efficit; formamque refert quadrangularem, muris vndique cinctum, ac quinque turribus exornatum, quarum quatuor totidem angulos occupant, quinta excelsior cæteris medium arcis tenet. Hanc inter scopulos Comes Tolosanus Raimundus, regnante Balduino primo, ad Peregrinorum securitatem extruxit. Hodie tamen neglecta, ruinosâ, & habitatore vacua cernitur. Iuxta hanc idem Balduinus in prædones in insidijs latentes irruens, ab vno, casu in regem vibrante iaculum, pænè morti traditus est.

*Ioseph. 13.
Antiq. 13. 21
Ch. 14. Ant. 5
Ch. 15. Ant. 10. 12.
Tyr. Bel. sacr.
lib. 10. c. 15.*

Cæsarea Palestinæ, prius *Πύργος*, hoc est Turris Stratonis appellata, ab Herode rege postmodum restaurata, Cæsareæ nomen in honorem Augusti Cæsaris obtinuit. Vespasianus postea deductâ eò coloniâ, Flauiam nuncupauit. Vrbs fuit quondam maxima, opulentissima, & potentissima,

potentissima,

potentissima, ac totius Iudææ propugnaculum munitissimum: cuius antiquæ magnificentiæ, splendoris, ac potentiæ facillè fidem faciunt ingentium templorum, turrium, atque è marmore ædificiorum regiorum amphitheatri, & theatri, aliorumque operum amplissimorum ingentes ruinæ, & perampla vestigia. Hodie tamen suis ferè ruinis sepulta, deformis tota, squalida, & deserta penitus iacet. Mare mediterraneum, in cuius littore sita est, ab Occidente respicit; ab Ortu paludem aquarum dulcium habet. Portum ad urbis ornamentum & defensionem regio planè opere, & magnis sumptibus Herodes exstruxit, & in honorem Augusti Sebasten vocavit: cuius etiamnum aliqua extant vestigia. Hic Cornelius centurio cum totâ suâ familiâ à Petro Apostolo primus ex gentibus baptizatus est. Hic Philippus diaconus Paulum hospitio excepit. Hic Agabus Propheta Zonâ Pauli seipsum ligavit, eumque Hierosolymis in vincula conjiciendum prædixit. Hic causam publicè coram Herode Agrippa & Felice Præsidente Paulus dixit; ac post diuturna vincula à Festo Præsidente ad Cæsarem appellavit. Hic Agrippa, dum quinquennalia celebraret, & ad populum concionem haberet, neque adulatorum voces, Deum eum esse dicentium, reprimeret, ab angelo percussus interiit. Christi fidem amplexa Episcopatu claruit. Postea à Mahometæis subacta, ijsque denuò à Balduino primo, Genuensium auxilio erepta, & vi capta, ac Christiano cultui restituta, rursus Archiepiscopali sede decorata est; ac viginti sub se Episcopos habuit. Post varios tandem casus Turcarum Imperio addita, etiamnum horum tyrannide premitur.

Ioseph. Ant.
15. c. 10. &
Ant. 17. c. 6.
& 1. *Bel. c.*
20.

Act. 10.
Act. 21.

Act. 23. 24.
25. 26.

Ioseph. 9.
Ant. 7.
Act. 12.

Tyr. Bel. sacr.
lib. 10. c. 15.
16.

Octavo Kal. Octobris, horâ antelucanâ, anchoris receptis, placido spirante vento, vela in altum dirigimus: Castrum interim Nesifum littori proximum præterlegentes. Locus is apud Turcas Maurosqque in summâ veneratione est: Messitam siquidem ibi habent ab accolis summoperè frequentatam. Urbem Capharsalama hoc loco quondam extitisse quidam volunt; quæ postea ab Herode Rege restaurata, & in honorem Antipatri patris Antipatrida dicta; Hieronymi demum temporibus Assur vel Arsur dici cœpit. Huc Paulus Apostolus, centum & septuaginta stipatus militibus, Hierosolymis captivus deductus est, Cæsaream inde ducendus ad Præsidentem; coram quo causam suam dicturus sisteretur. Hanc Balduinus primus Hierosolymorum Rex, Genuensium adiutus classe, terrâ marique obsedit, ac ciuibus eam dedentibus cœpit, & Christiano cultui restituit.

Tyr. Bel. sacr.
lib. 10. c. 14.
Hieron. ad
Enochium

Act. 12.

Peractis ab alto duodecim circiter millibus passuum, ad lœquam vertentes protam, terram versus nauigamus: paulò post optatam dudum Iassam (olim Ioppen) eminus conspiciamus, læti admodum, ac mire hilares, quod iam medium peregrinationis laborem ferè superasse-

R mus.

mus. Inde sensim terræ continenti appropinquantes, circa quartam postmeridianâ horam in portum inuehimur: mox summâ lætitiâ demissis anchoris, flexis genibus hymnum *Te Deum Laudamus* pro more concinimus, debitalque Deo Optimo Maximo, quòd tot tantisque laboribus, periculis, & ærumnis defunctos, saluos & incolumes ad desideratum perduxisset portum, gratias egimus. Quibus ritè peractis, Vicarius Hierosolymitanus Minoritatum Dux ex nautis quèdam Ramæ ad ordinarium Hierosolymitani monasterij interpretem Attellam nomine cum literis misit, hoc ei iniuncto onere, vt veniâ in Continentem descendendi à Ramæ Cadio impetratâ, confestim ad nos rediret; ducesque itineris securitatis causâ adhiberi solitos, itemque Mucharos secum adduceret: non enim sine comitatu cuiquam pede terram contingere tutum est. Redit proximâ luce nauta, interpretem Damascum profectum renunciat: nec mora, alius statim Hierosolymam mittitur, qui Guardianum Monasterij S. Saluatoris de nostro aduentu certiorè faceret, de absentia interpretis Ramensis nunciaret: instaretque vt quâ citissimè aliquis ex Bethleemiticis interpretibus ad nos mittatur, qui è nauigio nos liberet. Interim toto triduo (nec enim citius qui missus fuerat reuertebatur) in portu hærendum fuit. Maritimo autem itinere à Cypro Iassam vsque, atque etiâ cum hîc in portu subsisteremus, multa nocturni frigoris, & aëris passisumus incommoda, gelidi præsertim roris; qui multo spissior in Orientis partibus cadit, quàm in nostris: cum etenim aperto nauigio sub dio dormire cogeremur, adeò singulis noctibus rore conspersi fuimus, vt pluuiâ potiùs madidos, aut aquis immersos dixisses: ex qua re maiorem ego quàm cæteri capitis offensam passus sum. Accessit deinde grauius malum, supremum mihi vitæ minitans periculum. Septimo namque Kal. Octobris, cum ex nostris nonnulli natandi causâ sese in portu marinis aquis immisissent (est autem portus vadosus plurimis in locis, & scopulis vt plurimum oblitus) ego quoque aliorum exemplo & suasu allectus, quòd putarent aquæ salitudine crurium scabiem, ex itineris incommodis, cibi item, potusque varietate contractam, tolli posse; natandi imperitus, iuxta scopulum fedi nudus, crura vt abluerem, placido interim spirante vento, sole alioquin ardentissimo, nullum verò inter lauandum sensi calorem: mox in somnum resolutus, per horam atque alterâ in ipso scopulo obdormiui: expergefactus pellem crurium, dextri præsertim, ab imo pedis ad supremum vsque femoris ex Solis ardore contractam, turgidam, rubeſcentemque comperi. Paulò post in nauigium à nautis delatus, dolorè auctum sensi, quo indies crescète; tertio die pedibus insistere nequiui. Terreſtri denique itinere, dum Hierosolymam proficiſcimus, vehementi Solis æstu adeò vtrumque intumuit crûs, vt inflatum vtrem dixisses:

xiffes:

xiffes: tumore verò in saniam & pus paulatim abeunte, summos dolores passus sum: vbi Hierosolymam venimus, in febrem præterea incidi, ac toto quadriduo cruciatibus immensis conflictatus, morbo pœnè confectus sum. Sed cùm Minoritarum pharmacopœus debita remedia adhiberet, venamque mihi incideret, diuinâ in primis opitulante manu factum est, vt putridâ illâ materiâ maturefcente, ac pelle fatifcente, sanies erumperet, ac febris me derelinqueret. Atque ita post dies aliquot pristinam sanitatem recepi.

Vnicam è genere Caramussalinorum in portu offendimus nauiculam, quæ paulò antequàm nos, eò Tripoli Syriæ aduenerat. Huic seruitorius erat lembus, nobis nullus, quo in Continentem deportaremur. Id cum animaduerneret illius nauigij scriba, natione Græcus, & Italici idiomatis peritus; vbi nos Venetos esse intellexit, ad nos venit, Venetorum se subditum esse, ac Zacyntho oriundum, ait: vtroque operam suam omnem nobis offert; deque annona in proximo littore comparandâ curam suscipit. Tametsi enim in Cypro abundè nobis de plurium dierum comœatu prouisum esset, quia tamen Nauarcho, & nautis toto itinere victum suppeditassemus, ac Turcis Maurisque, dum in portu hæreremus, captandæ beneuolentiæ ergo reliquum impartiti essemus, annona nobis defecerat, nihilque eduliorum restabat. Itaque scribæ huius operâ nos subleuante, omnium necessitatibus subuentum ilicò fuit. Nam ille præter panem, aquam, fructusque recentes, etiam piscatorem ad nos adduxit, magnos ac varios pisces venales habentem; quorum quinquaginta libras (pensi siquidem in Palæstina pisces veneunt) tribus libris Venetis, quæ viginti quatuor stuferos nostræ monetæ æquant, emimus. Vili sanè pretio: nam Venetijs tribus vt minimum aureis constitissent.

R 2

IOANNIS

Faint, illegible handwritten text in the upper section of the page.

Main body of faint, illegible handwritten text, possibly organized into paragraphs or sections.

Faint handwritten text or signature at the bottom of the page.

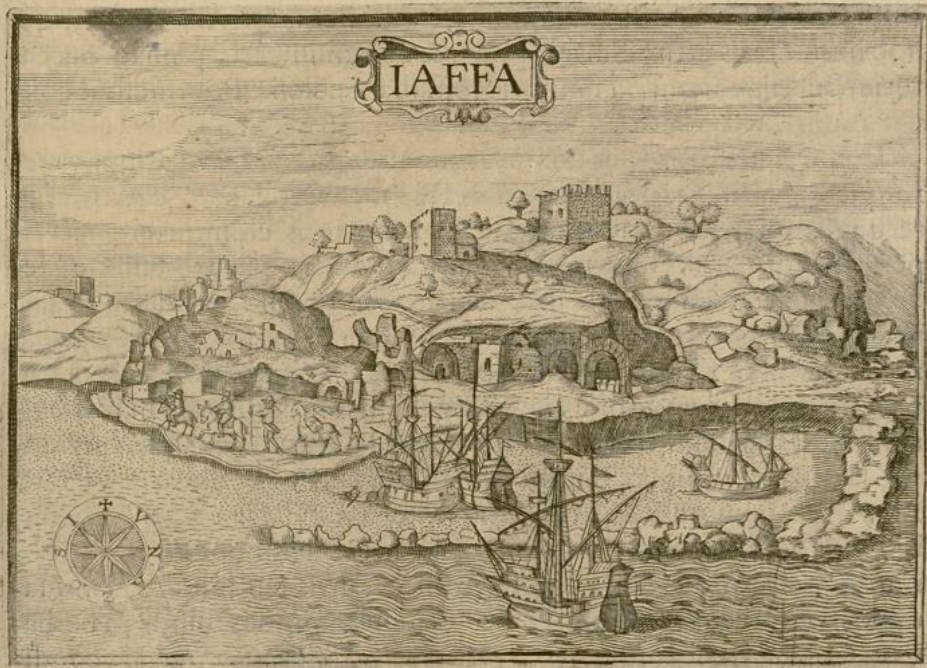
132
IOANNIS COTOVICI
VLTRAIECTINI
ITINERARII
HIEROSOLYMITANI
ET SYRIACI

LIBER SECVNDVS,

Peregrinationem enarrans in Palæstinam.

CAPVT I.

*E navi in littus Iassense descensus. Iaffa seu Ioppe descriptio.
Iter Ramam vsque: & Orbis Rama delineatio.*

R 3

TERTIVM

ERTIVM iam diem in portu herentes, nau-
ta expectamus reditum, quem ad Guardianū
montis Sion interpretis euocandi gratia, Mi-
noritarum vicarius Hierosolymam amandaue-
rat. Is quinto Kal. Octobris primā ab ortu so-
lis horā ad nos redit, cum Bethleemitico in-
terprete *Stayā* nomine, ac *Moufā* quodam
Ramenſi, Christiani ritus utroque. Hos à
Guardiano Hierosolymitano miſſos, ut è na-
uigio nos liberent, nunciat. Interpretes nauem ingreſſi, ad eſſe duces,
atque in promptu eſſe aſinos, mulaſque, quibus Ramam ueheremur,
referunt: itineris enim duces, quo ſecurius iter foret, & *Mucharos* (A-
gaſones & aſinorum aliorumque iumentorum ſeu animalium baiulan-
tium actores hi ſunt) ſecum adduxerant. De efferendis igitur ſarcinis
agitur, curante *Moufā*: quibus è nauigio in lembum tranſpoſitis, atque
in proximum littus iuxta vetuſti fornicis ruinas delatis, nos quoque in
Continentem deſcendimus; fornicem ingreſſi proximum, quo com-
modiùs Solis æſtum euitaremus: ſtatimque in genua proci-dētes, Ter-
ramque Sanctam exoſculatī, ſupplices Deo reddimus preces. Is
enim Peregrinis Chriſtiani nominis, Catholicis præſertim mos eſt: qui
hoc humilitatis actu, confeſſi priùs, & communicati, plenam pecca-
torum indulgentiam (à ſummis Romanæ Eccleſiæ Pontificibus con-
ceſſam) conſequuntur.

Hæſimus in littore per horam atque alteram, *Emini* vicarium, cate-
roſque *Caffararios* expectantes. His etenim & vectigalia, & caſarri, cum
rerum, tum perſonarum, antequam itineri nos committere liceret,
perſoluendierant, Vicarius iſ Samaritanus natione, profeſſione He-
bræus, Turcarum more veſtitus erat, & capite quidem pileo è panno
rubro, nō uti cæteris Orientis Hebræis mos eſt, ſed formā tereti atque
rotundā, inſtar Tulipanthi Turcici. Vbi acceſſere *Caffararij*, de pretio
pro capitum redemptione, & vectigalium ſolutione pro ſarcinis agi-
tur. Poſt plurimas rixas contentioneſque, ſemiducato pro ſingulis,
pro ſarcinis verò, quæ ad minoritas ſpectabant, ſex ducatis Venetis
Emini vicario numerandis, pactum fuit. Cum *Caffararij* pro caſar-
ris cum rerum tum perſonarum duobus, totidemque cortelijs: ſic e-
nim gratuitum donum vocant. Adhæc Turris cuſtodi, & *Emini* fa-
mulo maidini deni numerati ſunt. Quibus omnibus ſolutis, à barba-
rorum moleſtijs liberamur. Ne verò quæ de Iaffæ ſitu, facie, condi-
tioneque hodierna nobis innotuerint, ſilentio prætereamus, paucula
hæc, priuſquam iter proſequamur, ſubiungere viſum eſt.

I A F F A

I A F F A seu Iapho, Ioppen dixere veteres, antiquissima Iudæa ciuitas iuxta littus maris à Iaphete Noëi filio ante Diluuium condita; vrbs quondam fuit frequentissima, atque ampla, vt & iudera peringentia, & dirutorum ædificiorum ruine amplissima, quæ in editum lapidum aceruum, atq; eminentem cliuum exaggerata, & coaceruata sunt, id facile testantur. Sita in edito promontorio, distat à Cæsareâ Palæstinæ triginta millia passuum, ab Hierosolymis quinquaginta: portu quondam Iudæa nomine, tutissimo quidem, licet paruo, nobilis: in quo olim ligna Libani, aliaque ad Templi ædificationem necessaria ratibus applicuere. Is nunc arenosus, & multis in locis vadofus, minoribus tantum nauigijs non caueatis, vsui est: angustum habet ostium, atque aditu difficile, & periculosum; quod vix nisi Aquilonari vento subeas. In sacris Literis præclaræ huius vrbs crebra fit mentio; estque Petri hospitio apud Simonem coriarium, & miraculis memorabilis. Tabitam hinc ad vitam reuocauit, viros Cæsareâ à Cornelio centurione angeli monitu missos suscepit. Hinc idem Petrus extra se raptus vidit vas instar lintei magni, è cælo in terram demissum, quadrupedibus, serpentibus, & volatilibus cæli refertum; audiuitque vocem de cælo dicentem sibi: *Petre, occide & manduca.* Hinc Ionas nauem intrauit, cum fugeret à facie Domini in Tharsis. Hinc Iudas Machabæus portum succendit, scaphas exussit; & qui ignem effugerant, gladio peremit; vt Iudeos à Ioppitis fraude submersos vlcisceretur. Hac tempestate adeo deuastata est, vt ciuitatis faciem omnino amiserit; adeoque lapidum potius congeries, quam ciuitas dicenda sit. Tres solum fornices ex tot tantisque veterum ædificijs in ipso littore reliqui & semidiruti supersunt: turris item his contigua, & mœnium pars exigua, è saxis quadratis: reliqua collapsa omnia, & in cinerem versa. E fornibus duo Mauris stabuli & habitationis loco sunt: in ijs quippe cõueniunt interdiu, & domiunt noctu: tertius ad Emmini vsum occlusus est. Littus sub vrbs ruinas emporij loco indigenis seruit: segetes enim hic ac fruges, fructusque recetes ex vicino solo, aut è proximis maritimis vrbsibus huc aduecta, Mauri quotidie venum exponunt. In ruinarum fastigio duæ quadratæ formæ & pinnatæ prominent turres, nouiter exstructæ, Italicorum peristrophijs non absimiles, bombardis & custodibus ad littus tutandum munitæ, viginti forte passus ab inuicem distantes: quibus proxima est cisterna aquæ frigidæ & optimæ, aduenis in portu hæretibus summo vsui. Portum (quãtũ visu colligere licuit) manu factum, atq; inter scopulos excauatũ existimauerim; opinionis meæ hæc causam habeo, quod totus ille tractus portum ambiens, qui à meridie præsertim & Occidente ab vndarum impetu procellisque interna tutatur, & securam nauibus stationem reddit, non ex congestis arte saxis fabricatus sit, vt multi errore ducti autumant;

sed

Ios. 19.
Plin. lib. 5.
c. 13.

Strab. lib. 16
2. Paralip. 2.

Act. 9. 10.

Ion. 1. & ibi
Hieron.
1. Mach. 10,
12. 13. 14.
2. Mach. 12.

sed ex perpetuâ constet rupe : quæ, quâ parte Occidentem respicit, continuâ maris agitatione, & fluctuum impetu concussa, multis in locis corrosa & perforata conspicitur: quâ verò Meridiè spectat, cum amplior sit ac latior, nec tam vehementi vndarum percussioni obnoxia, integrior minulque læsa remansit. Horrea meridionalibus his scopulis (complanatis vt plurimum) quandoque fuisse imposita opinio est. Amplum siquidem planumque locum, mercibus deponendis custodiendisque accommodum exhibent. Atque ita se rem habere, non leui argumento sunt excisa in ijs columnæ aliquot, quibus rudentes alligari solent: quarum vnam atque alteram, dum in portu me lauerem, me conspexisse memini. Monstrantur in ipso littore iuxta portum saxa quædam ac rupes prægrandes, ad quas Andromedam à belluâ marinâ deuorandam, nisi Perseus illam liberasset, catenis alligatam ferunt. Sæpius direptionem & excidium passa est vrbs hæc. A Machabæis namque aliquoties occupata, à Romanis bis capta, & fuditus excisa; à Gallis etiam (quamuis turribus tunc & muris validissimis munita) expugnata, & Mahometæis erepta; rursus ab iisdem recuperata, denique à Turcis subiugata, etiamnum his subiecta manet. Christianis Palæstinam moderantibus, Episcopali sede & comitatus titulo nobilis, diu claruit. Cuius titulo in hunc vsque diem patritius quidam Venetus ex illustri familiâ Contarena donatus, & vulgò *Conte del Zaffo* dictus, inter equites auratos Venetos primas tenet. Atque hæc de Iassæ vrbe sufficiant: iam iter prosequamur.

Strab. lib. 16.
Eli. l. 5. c. 13

1. Mach. 10
12. 13 14. 15
2. Mach. 12
Egesip. lib. 2.
e. 14
Tyr. 10 Bel.
sacr. 7. 18 21.

Solutis Emino vectigalibus, Caffarijs item ex voto satisfactis, clitellarios conscendimus asinos: nam in equis istac iter facere, aut fellis vti, Christianis nefas esse putant. Asinis nulli erant stapedes; nonnullis etiam nullæ habenæ: quâ de reà Vicario Hierosolymitano itineris duce præmoniti, priusquam nauigio exiremus, quisque sibi par stapedum ex funibus asseribusque, quo in itinere vteretur, confecerat. Cœptum itaque carpentes iter, præcedentibus in equis itineris ducibus, Emini nempe Ramensis filio, Arabum duce, & Genizaro milite, acinace, hastâ, & clypeo armatis, cliuum inter Iassæ ruinas ascēdimus. Vbi ad summitatem eius ventum est, amplam ingredimur planitem, aridam, incultam, & ex parte arenosam: in qua tamen sceniculum & thymiama abundant. Etsi verò campos hîc vbique apertos habeas, eminus tamen montes, maximè ad Orientem, facillè conspicias.

Ad quingentos ferè passus progressis, obuam venère duæ Arabum turmæ, nullo nobis ob ducis præsentiam illato damno. Hi in ipsâ viâ vtrinq; tentoria fixerant, suosq; pascebant greges atque armenta, è camelorum, bouum, & caprarū numero non spernendo constantia. In hac planitie Ionathas Apollonium ducē cum suo exercitu deleuisse fertur.

Ad

Ad tertium à Iaffâ lapidem castellum Afor seu Iasor, ruinosum hodie, ac vicum ignobilem & exiguum pertransimus medium. Paulò ulterius ad dextram elegantem Turcarum reliquimus Messitam, no-
uem sphaericâ formâ fornicibus ornatam. E regione huius Messitæ puteus extat aquæ optimæ: ea rotis circumactis hausta in supposita labra effunditur: estque non solum hominibus & animalibus, sed agris quoque vicinis adaquandis percommoda. Substitimus hîc aliquantulum, sitis extinguendæ causâ, quâ vel maximè ob vehementem solis ardorem atque æstum pænè intolerabilem laborabamus omnes. Vicinum omne solum opimum, & agriculturæ commodissimum, ac satis cultum offendimus: præter agros enim Gossypio cultissimos, plurimos etiam *Angurijs* refertos videre erat. Est autem *Anguria* fructus maior humano capite, cortice viridi, formâ rotundâ, multi succi, humorisque, coloris rubri vel albidî, & maximè refrigerantis: ita vt à morbidis & febricitantibus edatur impunè: nam mirum in modum sitim sedat; vt hac de causâ in regione aridâ & caloribus infestatâ in pretio habeatur. Miranda hîc quoque ex Ebofiâ cannâ (quam Cannam mellis hodie appellant) arundinû seges erat; ex quâ Turcæ Maurique Saccharum conficiunt; exprimuntque liquorem ad sitim sedandam Orientalibus vsitatum. Vt autem Lectori notum fiat, quis in excolendis Sacchari cannetis apud Turcas sit vsus; lubet obiter hîc adjicere, quæ ea de re ab indigenis didicimus. Agros ferè planos, irriguos tamen, & decliuiores, vt aqua post irrigationem paulatim in inferiores agri partes decurrat, seminandis Sacchari arundinibus deligunt. Has in frustra sectas, & medium pedem longas, mense Aprili feminât, terraque obruunt: quæ ternâ repastinatione herbis internascentibus exsurgunt, frequenterque irrigantur: gaudent enim & campo aprico, & plurimâ irrigatione. Ad trium ferè digitorum magnitudinem, sex verò aut quinque pedum longitudinem excrescunt. Has autem paulatim maturescetes circa Nonas Decembris demetunt. Est verò Cannæ mellitæ caudex nodosus totus, spongiosus, plenus medullâ, cortice tenui, dulci succo: qui hac arte exprimitur. Caudex totus frustatim concisus, ac torculari compressus, succum emittit; qui in cacabum dimissus, igne supposito concoquitur, & expurgatur: sed moderatè coctus in speciem mellis traducitur: perfectiùs deinde in vasa figulina reconditus, vbi refrixerit, in saccharum vulgare, perfectissimè verò, ac tertio recoctus, repurgatusque, in laudatissimum coalescit.

Post sitim sedatam rursus iter carpimus, Ortumque versus procedentes, mox Liddam, urbem antiquissimam Diospolim olim nuncupatam, distantem à Ramâ tria millia passuum, eminus conspeximus. Hæc Diui Georgij martyrio, ac tumulo, & in primis Petri Apostoli

S prædi-

A. 5.

Tyr. Bel. sacr.
lib. 7. c. 12.

dicatione, & miraculo celebris est. Nunc solo æquata, & in cinerem ferè verfa, tota neglecta iacet: præter pauca enim Maurorum tugiola solum superest templum, in Martyris memoriam à Richardo Angliæ rege (vt aliqui putant) restauratum supra fundamenta antiquioris delubri, à Casare Iustiniano (vt volunt) erecti: quod paulò ante aduentum Bullionij Ducis cum suo exercitu Saraceni solo tenus deiecerunt; ne Christiani in vrbis Hierosolymæ oppugnatione trabibus Ecclesiæ, quæ multæ proceritatis erant, vterentur, easq; in machinas & tormenta conuerterent. Id hodie partim in Messitam versum Turcis seruit, partim etiam cum adiuncto monasterio in Calogerorum Græci ritus monachorum domicilium cessit, atque etiamnum vsui est. Plurimi in hoc martyris corpus, alij caput tantum asseruari putant. Vt vt est, non solum Orientis Christicolis, sed & ipsis Mahometæis vel maxime venerabile est: qui & frequentissime illud inuisunt. Quotquot enim à Mechanâ peregrinatione per Palæstinam ad propria redeunt, deuotionis ergo adire illud haud negligunt; precibusque inibi Deo redditis, largas etiam eleëmofynas erogant, & martyris sepulchrum venerantur. In summo siquidem honore Diuum Georgium habent, vt quem suæ sectæ protectorem eximium existimant: quod vel inde facile quis colligat, quòd Christi Diuorumque imagines vbicunque reperiunt lacerent, deleant, deturpent; ab vnius tamen Georgij imagine abstineant: cuius rei oculati testes sumus. Dum enim Arnicæ (quæ Cypri oppidum est) moram per dies aliquot traheremus, omnes quidem imagines in Minoritarum sacræ ædis parietibus depictas, vel oculis, vel faciebus, vel aliâ parte defædatas, mutilas, aut laceratas omnino offendimus: at folius Georgij equo insidentis, & tulipanto ornati, imaginem Turcas illæsam reliquisse comperimus.

Iter prosequentes Ramam versus, iuxta oppidum ad dextram ingens & insigne ac vetusti operis præteruecti sumus fanum, quo nullum illâ in regione vidimus vel elegantius, vel magnificentius. Id eleganti & præaltâ turri ornatum, insigne olim monasterium contiguum habuit, Sophiæ sacrum; cuius etiamnum plurimæ supersunt reliquie: inter quas videre est varia Christianorum monumenta, & sepulchra per vetusta: nunc verò in Messitam versum, & à Santono, qui proximas ædes inhabitat, occupatum, Christianis haudquaquam patet. E regione templi secus viam ampla & profunda visitur piscina, seu aquarum pluuiarum conserua, quadratâ formâ, ex quadratis & dolatis lapidibus constructa, triginta circiter pedum latitudinis; quam transeuntes aquâ penitus carentem ac siccam inuenimus.

Ad uesperascēte iam die Ramam venimus: urbem ingressi secus mœnia ad solitum peregrinorum hospitium vrbis muris contiguum deducimur.

cimur. Id Nicodemi domum & habitationem quondam fuisse vulgò persuasum est. A Philippo postea Burgundionum Duce coëmptum, & in Franciscanorum monasterium, ac Occidentalium Peregrinorum hospitium conuersum, eorum vsui hætenus cessit. Egregium sanè & per amplum fuisse ædificium, extantès adhuc reliquæ & ruinæ peringentes satis testantur. Has inter Sacellum ostenditur ruinæ proximū, in quo olim Crux peruētusta collocata fuit; nunc Lucam (quæ vrbs Italiæ est) translata, & à Lucēsis in summâ veneratione habitata: quam Nicodemi opus esse veterum memoriâ proditum est. Tria tantum quatuorve hodie supersunt cōcamerata cubicula: reliqua exterioribus exceptis muris, collapsa, & ruinosâ iacent. Cubicula hæc nil præter nudam humum nudosq; parietes continent; quos interius ambit murus, tres circiter pedes altus, latus totidem, superficie planâ, qui scamnorum nec non culcitrarum loco Peregrinis seruit: nulla enim hic alia scamna, nullæ sedes, nulli lecti, nulla vrensilia; vt carcerem veriùs dixeris, quam diuersorium. Licet autem omni cōmoditate careat, nec hospitij nomen mereatur, eâ tamen ratione commendandum est, quòd cisternam seu dulcis & salubris aquæ puteum in mediâ areâ contineat, Peregrinis ad sitim sedandam in primis oportunam; aduenis item interdum noctuque tutam præbeat stationem & receptaculum. A Turcarum namque ac Maurorum infestationibus, molestissq; securi hîc quiescunt & pernoctant. Neque desunt interim Christiani indigenæ, qui in ipso impluuiò, quasi in foro publico, oportunè sanè quævis ad alimoniam necessaria, præter vinum, abundè venum exponunt; panem puta subcineritium (Fogaccios vocant Itali) carnes coctas, gallinas, anates, perdices, oua, pisces, fructulq; recentes: quæ omnia mediocri quidem venundant pretio. Depositis itaque sarcinis, rebusq; nostris pro temporis ac loci commoditate collocatis, ad Subassium, itemque Eminum mittimus interpretem, vt de solitâ cafarrorum & vêtigaliū solutione cum vtroq; agat, & abeundi veniam impetret: proximâ enim luce discedere decreueramus. Is mox re infectâ redit: excusare se Subassium, & quod malè haberet, domo sibi egredi non licere, ideoque sarcinas nostras inspicere nequaquam posse refert: abesse quoque supremum Arabum ducem, rediturumq; crastino: differendum idcirco abitum in tertium vsque diem¹, atq; interim de cafarrorum solutione commodiùs agi posse: postridie verò Subassium si vires ipsi suppeterēt, ad nos venturum, vt Raissium (ita Guardianum appellant Mauri) inuiseret, eiq; de nouâ dignitate gratularetur. Putabat enim Subassius Minoritarum Vicariū, quòd octo secum adduxisset monachos, in Guardianum electum, ideoque consuetum se munus accepturum.

Quarto itaque Kal. Octobris, vti promiserat, nostrum accedit hos-

pitium Subaffius, Emino comite: Storeâ humi stratâ, in patulo vt confideat vtetque, per interpretem inuitatur: Illi pedibus, pro more decussatim inter se complicatis, resident. Vtroque salutato & nos affidemus. Resalutant illi comiter: deque itineris successu quærunt. Post multa Vicario fælicem cum dignitate gratulantur aduentum, illique fausta & prospera omnia precantur. Mox de donis, quæ attulisset, subdit Subaffius. Vicarius adhæc per interpretem respondet, gratias se quidem habere de tantâ humanitate; Raissum tamen (quod ille putaret) non esse se creatum; de muneribus igitur adferendis non cogitasse. Ille instare, ac dicere, certò sibi de dignitate constare, nec admittere excusationem: velle vt sibi satisfiat: id nisi fecerit, non dimissurum se quenquam. Vicarius contrâ negare, & addere, si sibi nolit fidere; Hierosolymam mittat, qui de rei veritate inquirat: mansurum se dum nuncius redeat: si mendacem comperiat, pœnâ dupli mulctet. Vbi intrepidum Vicarium animaduertit, verbis eius fidem adhibens, acquiescit. Porro de summâ caffarorum nihil quicquam remittere Minoritis voluit. Licet enim dimidium ij pendere consueuerant, ille integrum poposcit; atque sex Cechinos aureos, vt nos singuli, soluere iussit. Quinimo & pro cortesiâ Emini filio omnium nomine sesqui cechinum dare coacti sunt. His rebus expeditis, solutisque caffarris, ac discedendi veniâ obtentâ, cum Mucharis de pretio vecturæ agitur: cum quibus post multas rixas, clamores diutinos, ac strepitus peringentes (nihil enim barbara illa gens absque strepitu agere aut pacisci cum aliquo nouit) de talero pro quolibet conuentum est. Dimissis Mucharis, ac quartâ iam instante noctis horâ, quieti nonnihil nos dedimus, proximâ luce profecturi. Priusquam autem iter prosequamur, quæ de Rammæ hodiernâ conditione, situ, facieque obseruauimus, duximus addenda.

RAMMA

RAMMA, quæ & Rama, Turcis Remle, Mauris Ramla, quod 1. Mach. 11.
 terram arenosam significat, in peramplâ, fertili, & amœnâ sita pla-
 nitie; insignis quidem olim, & splendidissima, & opulentissima ciui-
 tas; atque vniuersæ Iudææ præcipuum emporium fuit: cuius rei facilè
 fidem faciunt ingentes ædificiorum ruinæ, ædesque collapsæ amplif-
 simæ, florentissimæ & ditissimæ quondam vrbis testimonia: nunc ve-
 rò ruinis deformis, infrequens & collapsa vt plurimùm, fœda & squa-
 lida iacet; ita tamen, vt inter ruinas casulæ quamplures surgant. Mu-
 ris verò, fossis, turribus, portisque hætenus maiori ex parte integris,
 vtcunque munita est. Arimathiam olim nuncupatam nonnulli au-
 tumant, illius Iosephi patriam, qui Saluatoris nostri corpus sanctissi-
 mum à Pilato acceptum, & sindone inuolutum, Sepulchro suo nouo
 condidit. Visuntur in hac vrbe duæ insignes Ecclesiæ, in Turcarum
 ambæ Messitas versæ: quarum vna Diuo Ioanni discipulo Domini dilecto 1947. 19.
 dicata, antiquum nomen obtinet; altera quadraginta martyri-
 bus sacra, & Diuæ Mariæ ad martyres appellata; ob martyrum reli-
 quias ex Sebaste Armeniæ maioris vrbe huc delatas, etiamnum Chri-
 stianis venerabilis est: neutram tamen intrare, nisi solis Mahometæis
 permittitur. Bazarrum autem (Forum sic hodie vocare consueuerunt
 Mauri Turcæque) hic visitur satis amplum, ex quadratis & dolatis cō-
 structum lapidibus, & in porticus aliquot & officinas diuisum. Nouū
 S 3 insuper,

insupet, cum adessemus, inchoatum erat publicum Chan, seu diuersorium ingens, atq; amplú, quadratâ formâ, lapideum totum, & in varia cubicula diuisum; spatiosam in medio continens areâ. Eius generis ædificia Mauri Chan, Turcæ Carauanseræi, hoc est ædificiû destinatum Carauanis, appellât: in eâ namq; Carauanæ (quæ hominum animaliu-
q; itinerantium, ac sagmata portantium copiosa sunt agmina) diuertüt ac stabulantur noctu, quo securiores sint aduersus Arabes. Solo gaudet fertilissimo, frugibus multifarijs, frumento nempe, hordeo, & leguminibus, vitibus etiâ, & oliuis, alijsq; diuersi generis arboribus satis culto. Incolæ (qui quidem infrequêtes) plerique Mauri sunt, Christiani pauci, Turcæ pauciores. Hisce omnibus præsent in iure dicûdo Cadius & Subassius, supremi vrbis magistratus Cadius primas tenet; penes quem omne iudicium consistit: Subassius secundas: is fontes ad iudicium cogit, in crimina inquit, reis torturam, adhibet, & in eos pro Cadij arbitrato animaduertit.

CAPVT II.

Ramâ discessus. Crebra Arabum vexationes. Per montana Iudea iter: & ad Vrbein Hierosolymam appulsus.

<i>A</i> Castellum boni latronis.	<i>D</i> Casale.
<i>B</i> Arabes equitantes.	<i>E</i> Peregrini iter facientes.
<i>C</i> Puteus S. Iobi.	<i>F</i> Ecclesia septem fratrum Machabæorum.

TERTIO

TERTIO Kal. Octobris, horâ tertiâ antelucanâ excitamur à Mucharis: equitandum esse obstrepitant: cogunt iumenta, nocte licet subobscurâ, conscendere. Comitantibus igitur interpretibus, Mucherorum duce, ipsiq; Mucharis per medium vrbis asinis insidentes cum sarcinulis nostris procedimus: quod alioqui illucescente die haudquaquam licuisset: indignum quippe facinus Mahumetæi putant (ijs maximè in partibus) Christianû suas per vrbes aut oppida equitare, aut equo vel asino vehi. Vrbe egressi, Ortum versus, per amplissimam planitiem iter egimus. Ad decimum demum ab vrbe lapidè collem adscēdimus, oleis ficubusq; cultissimum; in cuius summitate castellum vetustissimū, ruinofum, & habitatore vacuum ad dextram præteriuimus. Id vulgò Boni latronis Dismæ castrum vocant; quem eo loci natum putant. Celebre quondâ fuit ob insigne delubrum; cuius etiamnum supersunt vestigia plurima, & ruinæ amplissimæ: hodie etiâ Christianis Catholicis venerabile est. Transeuntes enim eminus salutant, Christum latronem ad se trahentem adorant; & vt ipsos quoque ad se trahat, suppliciter precantur: vti à nobis quoque factum est. Hac siquidem actione septenariam à Pontifice Maximo concessam indulgentiam promerentur.

A læuâ ad iactum lapidis Turcarum extat Messita, quam olim ritui Christiano dicatam, & in honorem septem Martyrum Machabæorum (quorum etiam corpora eo loci condita putantur) exstructam asserunt: iuxta quam fonticulus est aquæ optimæ.

Mox vbi collem adscēdimus, equites duos admissis equis ad nos properare cōspicimus: illi iam vicini, gradū sistamus inclamitant: paremus iubente Interprete, quòd Arabum esse ducem, nec eius imperium, yllomodo esse contemnendum, diceret. Is verò plures nos esse ratus, quàm Ramæ annotassent, adeoq; fraudè cōmississe existimans, denuò omnes numerari iussit: vt verò vidit nos dolo minimè obnoxios esse, placatus barbarus, non solū dimisit immunes, sed & comitē se nobis adiunxit, & ad fastigiū vsq; proximi collis benignè deduxit, atq; ibi maidinis aliquot cortesiæ nomine ipsius famulo numeratis, à nobis discessit.

In descensu collis alius Arabum Dux nobis obuius, casarros deposcit. Vt autem ab Interprete Mucharisque intellexit consuetos à nobis solutos esse Ramensi Subassio, nullâ illatâ iniuriâ abire nos finit.

Progressi ad quingentos circiter passus, puteum secus viam ad læuâ offendimus, rotundi atque ampli oris, & profundum maximè: quem vulgò lobi puteum vocant.

Inde duo quasi millia passuū progressi, tertium ab Arabibus duodenis, humi in ipso itinere sub olearū vmbra procūbentibus, subsistere cogimur: viâ namq; præcluserant, nec abire sinebāt. Quid velint quærimus: illi casarros sibi soluendos aiunt. Interpretes Ramæ omnia Subassio soluta

soluta

soluta respondent: Syngraphum exhibent: Mucharos etiam idipsum affirmaturos addunt. Viso Syngrapho, examinatisque Mucharis, transitum concedant: prius tamen quam progredi liceret, panes aliquot cortesix loco ipsis dono relinquere oportuit.

Haud procul inde ad Orientem asperius ingredimur iter: à littore namque hactenus amœna & fertilissima planities est, perpaucis admodum, ijsque amœnis & fructiferis interiacentibus collibus. Hinc Hierosolymam vsque montes sunt saxosi, vallesque asperrimæ, & parum fertiles. Itaque per opacas & angustas valles inter altissimos asperrimosque vtrimque montes, syluis densissimus refertos, Iudææ montana adscendimus, viâ admodum difficili, saxosâ, & asperâ.

Vix autem medio inter nemorosos montes peracto milliario, Arabs quidam arcu sagittisque armatus nos insequitur: gradum vt sistamus inclamitat: nos tamen pergimus. Ille tandem anteuertit iter, & viam impedit, ac casaros sibi dari postulat: & nisi pareamus, aduenturos statim, qui sibi opem ferant, abitumque nobis impediunt, minatur. Etsi verò iam Ramæ omnes solutos & interpretes & Muchari dicerent; ille nihilominus virgere solutionem, addere minas, atque etiam vim inferre cœpit. Quocirca periculum ab importuno barbaro veriti, maidinos aliquot per Interpretem illi numerari iussimus. Quibus numeratis, inter horrida montana per frondosas sylvas, Charnubis, Lentiscis, Arbutis, Terebinthis, Ilicibus, Eleagnis, Oleis, Palmis, Moris albis, alijsque diuersi generis arboribus refertas, iter profequimur: in quo item variæ nobis occurrerunt plantæ saluberrimæ, & medicâ virtute notabiles; Cistus, Ledon, Thymbra, Smilax aspera, Maron, Origanum heracleoticum, Tragoriganum, Umbilicus seu Cytledon, Thymus, Hysopus, Stachys, Ruta siluestris, Asphaltites, Cyclaminus, aliæque.

Ad E

Ad quintum inde miliarium ædificium quoddam vetustum, ruinosum, quadrangulum, inscriptionem Arabicis literis rotundo in saxo incisam continens, à dextris reliquimus. *Serith* vulgò id nuncupant; distatque à Ramâ viginti milliâ passuum, totidemque ab vrbe Hierosolymâ. Hinc ad læuam montem adscendimus altiore cæteris. Vbi ad summitatem ventum fuit, rursus ab Arabibus casarros exposcentibus progredi vetamur. Interpretes consuetam casarrorum solutionem Ramensi Subassio factam, reliquos verò extra ordinem solui solitos ex pacto Mucherorum Ducem soluturum aiunt: id vbi intellexere, missos nos faciunt. Vix tamen ad iactum sagittæ progressos Mucherorum Ducis perfidiâ subsistere iterum cogunt. Is siquidem cum paulò ante præcedere nos iussisset, casarrosque Arabibus eo loci solui solitos, quos ipsemet soluere tenebatur, nos soluturos putaret, moram in itinere datâ operâ traxerat; quòd crederet nequaquam nos dimissuros Arabes, nisi debitis numeratis casarris, atque ita se liberum à solutione futurum. Verum sua ipsum fefellit opinio: cum enim præterijssè nos conspexisset, ac ratus ob moram quam traxeramus, Arabibus esse factum satis, è latebris profilit, iterque prosequitur. Vbi ad Arabes venit, circumstant hominem, casarros exigunt. Negat ille se daturum; nostrum esse soluere. Reuocent igitur nos: facturum se vt soluamus. Parent Arabes, atque illico nos reuocant. Vbi coram adstamus, strepitus ingentes edunt, mendacij Interpretes arguunt; falsò nos solutionem in alium reiecisse inclamitant: minas prætereâ addunt, ni duplum loco pœnæ soluamus. Interpretes contrâ, summâ se affici iniuriâ à Mucherorum Duce, qui falsi ipsos insimulare audeat, constanter affirmant: eum soluendorum casarrorum onus in se suscepisse: Ita enim nos cum eo conuenisse, nihil vsquam de nostro expendendum esse. Obtestantur adhæc Mucherorum fidem: ipsos præsentem fuisse quando pactum cum Duce ipsorum iniretur: quòd si aliter compertum fuerit, velle se pœnæ libenter subiacere. Acquiescunt Arabes, interrogant separatim Mucharos, quærunt de pacti conditione. Ii Interpretum dicta confirmant, Ducemque solutioni obnoxium esse fatentur. His expeditis, & veritate iam compertâ, homines licet barbari, æqui tamen hac in re obseruantissimi, innocuos nos, Duce re-tento dum satisfaciat, dimittunt.

T Inde

Ios. 21.
1. Paral. 6.
Ier. 1. 11. 29.
3. 2.

Inde quinque millia passuum ulterius procedentes, in declivi quodam loco oliuetis referto (Anathoth fuisse putatur) ad dextram iuxta viam reliquimus Templū elegans atque amplum, ex quadratis & dolatis constructum lapidibus, Diuo Hieremiæ prophetæ (vt volunt) dicatum; atque eo positum loco, quo olim Sacerdotum ciuitas, natali Hieremiæ prophetæ celebris, extitit: vbi & agrum emit à patre suo. Id quidem nostrâ hac tempestate etsi integrum quasi sit, soloque careat tecto, derelictum tamen, atque omnibus ornamentis vacuum cernitur. Ingentes iuxta hoc visuntur ruinæ diruti cuiusdam monasterij, à Minoritis quondam habitati; quod Arabes abhinc annis octoginta inuasisse, & monachos omnes trucidasse, ac bonis omnibus spoliassè, fama est. Prope id fonticulus extat aquæ optimæ: Maurorum tamen incuriâ neglectus, parum iter facientibus proficuum, & nullius ferè vsus est. Hinc ad dextram flectentes Orientem versus, per costam montis processimus: mox aliquantum viæ emensis, ad Meridiem eminus ostensum fuit rotundum collis cacumen, cæteris circumiacentibus montibus eminentius; quod Modinum Machabæorum seu Modeim vocitant: in quo Mathathiam patrem, Iudam strenuum, fratres, filiosque sepultos sacræ narrant Literæ.

1. Matth. 2.
9. 13. 16.
4. Mach. 5.
10. 13.

Octavo hinc miliario ad Vallem Terebinthi, pugna inter Dauidē & Goliath celebrem peruenimus. Locus quo Goliathi in terram prostrato caput à Dauide abscissum traditur; amplissimo quondā delubro à Christianis instaurato notabilis fuit. Huius fani, itemq; adiuncti monasterij opere rustico ex pregrandibus faxis quadratis & dolatis constructi, etiamnū plurimæ supersunt reliquæ. Iuxta quas pons lapideus in viâ occurrit, torrenti impositus; ex quo Dauidem cōtra Goliathem pugnaturum quinque collegisse lapides sacra Scriptura testatur. 1, Reg. 17.

Ponte superato, ad læuam fleximus, torrentemque siccis pedibus transuimus: mox in proximum diuertentes oliuetum, ex longo iam & difficili itinere fessi, fame etiam ac siti ferè exhausti, ex asinis descendimus ibidemque sub vmbra Olearum nonnihil quieuimus, ac biscotti panis frustulâ, & dulcis aquæ haustu è proximo fonte nobis allato, cum nullus alius nobis cibus esset, nec potus, famem sitimque utcunque subleuauimus.

Vallis hæc angusta, vix quingentos passus suo ambitu complectitur: solum habet opimum, Oleis præsertim, alijsq; arboribus satis cultum. Ad aquilonare vallis latus in ipsâ accliuitate montis Turcarum visitur Messita, fornicibus aliquot ornata, cui contiguæ hæret ædiculæ quædam, vulgò *Calonia* vocatæ. Præter has, ruinasque Templi & monasterij, nullas alias in ipsa valle ædes, aut ædium vestigia conspicias.

T 2

Refecti

Refecti aliquantulum (vt diximus) cœptum carpimus iter ; a finisq; vestri montem Sochet adscendimus: inde per vias præruptas, difficiles, maximeq; præcipites, accliu modò, modò decliu semitâ gradientes, nihil vsquam præter horridos, steriles, & incultos montes, ac lapidum acervos, vallesq; desertas conspiciamur: neque enim vrbs ipsa Hierosolyma priùs conspicienda datur, quàm aridos illos incultosq; montes ac valles superaueris. Quæ intuentibus nobis non tam stuporem attulere, quàm maledictionis Diuinæ manifestum indicium fuere. Cum enim terram hanc Promissionis, & præcipuè Hierosolymitanam plagam, rebus omnibus abundantem, & fertilissimam sacræ Paginæ olim extitisse confirment, & terram fluentem lacte & melle, itemq; terram Frumenti, Hordei, ac Vinearum; in quâ Ficus, & Melagranata, & Oleæ nascuntur; cuius lapides ferrum sunt, & de cuius montibus æris metalla fodiuntur, passim appellent: quis non hodiernam sterilitatem ex diuinâ vindictâ prouenisse iudicet, & aliquo modo huc pertinere quod in Euangelio à Domino prædictum legitur? *Hierusalem (ait) qua occidis Prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoribus volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti: ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.* Etsi verò in primis iræ diuinæ hanc terræ delolationem attribuendam putemus, ex soli tamen conditione, & hodierno montium valliumq; situ, ac facie facillè colligitur, Hierosolymitanum omne solum, vicinosq; agros, arte, & labore, hominumq; industriâ potius quàm naturâ fertiles olim extitisse. Regio siquidem per se sterilis & petrosa est; qualem etiam olim fuisse testatur Strabo, & ratio ipsa dicitur: quis enim legit vsquam terram in saxa mutatam esse? Non mirum igitur si cessante hominum industriâ & agriculturâ, prout cessat hodie maximè, fertilitas quoque iuxta diuinum eloquium, & prædictionem cessauerit. Quid enim est fertilissima prouincia, si ei agriculturam sustuleris? tribulos planè & spinas, dumos, ac vepres producere, & squalidam effici, quæ priùs segete variâ ac fructibus abundauerit, nemo est qui nesciat. Quantum autem florentibus Iudeorum rebus industriæ & laboris in colendis agris ipsi posuerint, & quanto sudore petrosos sterilesq; montes in amœnissima vinea, & oliueta mutârint, montes gradatim compositi, & ad cultum præparati, satis superq; indicant. non obscurum meâ opinione argumentum, quòd saxis excavaatis, terram inter saxa erutam, vel aliunde asportatam ingesserint, atque ira montes per se steriles, saxis pro fulcro terræ adhibitis, graduû instar composuerint, vineisq; ac ceteris plantis excolendis idoneos reddiderint. Nam ab ipsis radicibus vsque ad summitatem montium muri quibus olim vineæ cingebantur, ita substructi conspiciuntur, vt
 graduum

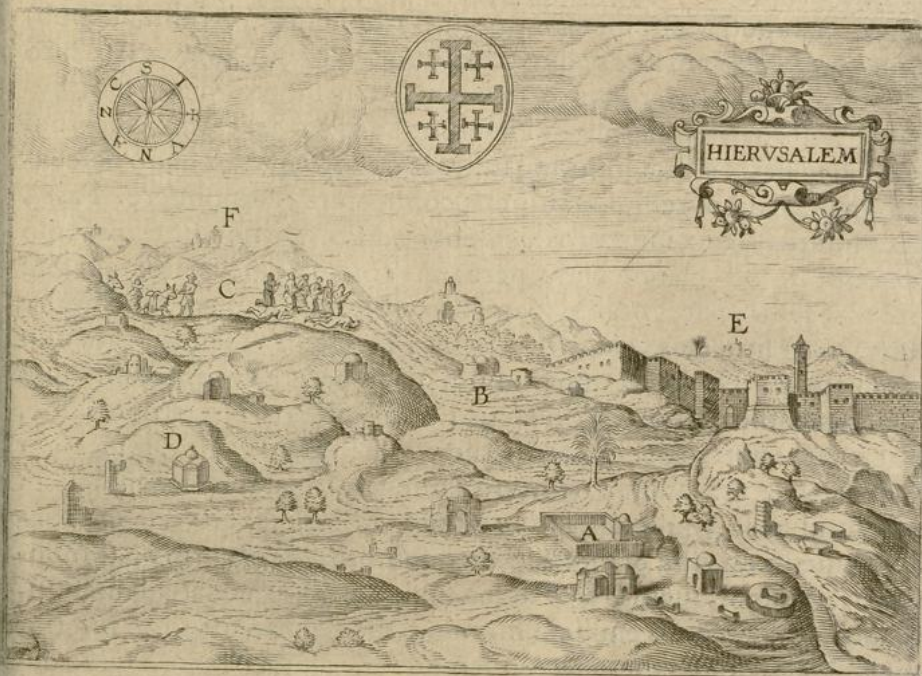
Exod. 3.
Deut. 8.
Ezech. 20.

Math. 23.

Lib. 16.

graduum theatri speciem quandam repræsentent. Neque id à veritate absonum alicui videri debet. cum id ipsum in alijs quoque regionibus fieri pluribus notum sit, & ipsi sapissimè vidimus: immò in plurimis Iudææ locis inter glaream saxi & ruderibus in cumulos coaceruatis, etiamnum vineas & varias arbores crescere omnibus, qui ea loca adierint, constat.

A Fons Gihon.

B Moschea.

C Peregrini in terram prostrati.

D Sepulchrum Turcarum.

E Mons Oliuarum.

F Sylo.

Circa vesperum sole ardentissimo pænè exhausti, & ex longo eius diei & duro itinere fessi (quadraginta duo enim miliaria per loca asperrima confeceramus) ad collis fastigium, è quo ciuitas Hierosolyma primùm conspici potuit, peruenimus. Distat id ab Vrbe quingentos circiter passus, viâ ad Urbem vsque decliui. Quâ conspectâ, & asinis illicò desiliunt omnes, in genua procidunt; ac terram pro more deosculati, hymnum *Vrbs beata Hierusalem* elatâ voce concinunt: mox recitatis aliquot à Vicario, cæterisque qui aderant Minoritis, solitis orationibus, Versiculis, Antiphonis; gratijsque Deo optimo Maximo persolutis, quòd ad hanc suo sanguine pretiosissimo sacratam Urbem, cuius videndæ desiderio ardebamus, nos perduxisset incolumes, pedi-

T 3.

tes

tes omnes reliquum itineris ad Portam vsque vrbis proximam confecere, me vno excepto, quòd pedibus æger, ex iumento descendere, & insistere pedibus nequirem. Corde tamen humili & contrito, quod Deus non despicit, quantas potui Deo Saluatori gratias egi Vbi iam Portæ (cui à Iassa nomen est) proximi effemus, atque ego cæteris peditibus asino insiderem: ecce Archisantonus (qui dignitate ac veneratione apud Mahometæos par est Catholicorum Archiepiscopo) eques nobis obuiam fit, pedite vexillum turcicum, arabicis ex auro notatum literis præferente. Quem vbi Minoritæ conspicati sunt, veriti ne si equitantem Mauri offenderent, ac in contemptum sacrorum suorum id fieri existimarent, me fustibus cæderent, vt ex asino descenderem, ac pedibus reliquum itineris conficerem, admonuere. Parui, licet inuitus, & ex iumento decedens, ad Portam non sine immenso crurium dolore claudicando perueni. Vbi nos Turcæ integram ferè horam (denunciato interim Zaniacco vrbis nostro aduentu) remorati sunt. Nam sine eius veniâ Christianis alienigenis urbem intrare non permittitur. Collis ex quo primùm Vrbis patere conspectum supra diximus, mons Gihon est, in sacris Literis celebris, & petrosus valdè. Extenditur autem decliuitate suâ ad vsque Portam vrbis veterè, olim Iudicalem appellatam, partim vrbis mœnibus inclusus, partim urbem ab Occiduo & Aquilonari latere cingēs; à Meridie verò valle interiacente mediâ ab vrbe & monte Sion diremptus. Fontem in eodè monte scaturientem, quem sacra Pagina Superiorem appellat, ad differentiam alterius, ad imos eiusdem montis radices emanantis, qui Inferior dicitur, etiamnum superesse, eundemque esse aliqui volunt, qui ad dextram viæ in ipso descēsu muris circumdatus ostenditur, ac Turcis loco lauatorij est. Ad læuam è regione fontis plurimæ visuntur vineæ, & horti arboribus varijs exculi: iuxta quas in ipsâ viâ Moschea cernitur recens extructa & muris cincta, Leonis simulachro contra Legem Turcarum supra ostium insculpto.

CAPVT III.

In urbem Hierosolymam ingressus. Benigna admodum apud Minoritas omnium nostrum receptio. Monasterij & Templi sancti Saluatoris descriptio. Deq; ceremonijs in aduentu Peregrinorum à Minoritis fieri solitis: eorundemq; Minoritarum conditione & numero.

POST longam moram, vbi Chiecagiæ ministri vnâ cum Monasterij Interprete ac Minoritâ quodam tandem aduenissent, in Urbem introducimur. Chiecagia enim (qui vices Saniacci vrbis sustinebat) veniam intrandi Urbem Guardiani rogatu iam nobis concesserat. Vr-

bemur

Bem ingressi, ad læuam primùm ingredimur viculum, mox Septen-
 trionem versus ad Monasterium Minoritarum ducimur. Id titulo San-
 cti Saluatoris clarum, in monte Gihon iuxta vr̄bis muros positum,
 Templum eiusdem nominis exiguum sanè intra septa comprehendit.
 Totum ædificium etsi non valdè amplum, ad duplicè tamen cõtigna-
 tionem assurgit: cuius inferior pars hortum & aream in medio cõtinet,
 & in concamerata aliquot cubicula diuiditur: superior Templum, Por-
 ticum, Claustrum, Monachorum cellulas, Refectoriũ, aliaq; cubicula
 habet; & Minoritis satis commodam ac tutam habitationem præbet.
 Priùs verò quàm ad penitiora Monasterij introduceremur, Turcici
 ministri (qui nos comitati fuerant) omnium nomina, cùm propria, tum
 patris cuiusq; tacito familiæ cognomine, notarunt. Mox ingressi Mo-
 nasterium, in inferiori areâ sarcinulas nostras exponi curamus, vt Emi-
 ni ministri an vectigales essent, cognoscerent: quas vbi immunes esse
 cognõrunt, discessere. Quibus digressis, Guardianus ceteriq; Minoritę
 humaniter ac benignè admodum nos excipiunt, & ad superiora Mo-
 nasterij deducunt claustra: me verò ex cruribus & febri vehementissi-
 mè laborantem, vixq; loco me mouere valentem, vnus Monacho-
 rum dorso sublatum ad Peregrinorum cubiculum deportauit. Fue-
 re quidem olim quatuor numero cubicula Peregrinorum vsui desti-
 nata, à Minoritarum habitatione & cellulis nonnihil separata; sed
 duo tantum hodie, eaq; inferiora ad fornicis formam & arcuato o-
 pere ædificata supersunt; reliquis superioribus ab hinc annis aliquot
 Zaniacci Vr̄bis iussu (quod nimium eminere, atque Arci vicinæ immi-
 nere diceret) deiectis, parietibusq; demolitis. Vbi ad superiora ven-
 tum fuit, Minoritæ omnes, vnaq; comites, post preces in Templo pe-
 tractas, ad pedum lotionem, supplicationem, cæteraq; ceremonias
 in Peregrinorũ aduentu à Guardiano fieri solitas, se præparârunt: qui-
 bus tamen ob corporis languorè, summâ cum animi molestiâ interessè
 non potui. Hæc verò (vti comites postea retulere) ita se habent. Primùm
 quærit Guardianus an facultatè à summo Pontifice Romano, aut eius
 Vicario aliquo, vel Nuncio Apostolico habeant Peregrini, vt ad sacro-
 sanctum Domini Sepulchrum se cõferant. Sub pœnâ siquidem excõ-
 municationis haud impetratâ veniâ Pontificiâ Catholicorum nemini
 sanctissima hæc adire loca vlllo modo fas est: si quis tamè casu vel negli-
 gentiâ eâ nõ impetrauerit, aut eâ opus esse nescierit, Guardianus pote-
 state à sede Apostolicâ sibi cõcessâ in eiusmodi casibus dispensare, & ab
 excõmunicationis sententiâ eum absoluerè potest. Lectis autem veniæ
 literis, si qui Peregrinorum eas habeant, Minoritæ solemnè instituunt
 processionè, siue supplicationè circum superius claustrũ, præcedente
 Cruce, ceroferarijs, & Thuribulo. Sequuntur Minoritæ: subsequuntur
 Peregrini

Peregrini bini ordine, hymnum concinentes : *Te Deum Laudamus*. Hoc completo, & consuetis recitatis orationibus, ac canticis, in ipsâ porticu ante fores Ecclesiæ scamnis insidere Peregrini iubentur : Seniores è fratribus eorum lauant pedes; iuniores abstergunt linteo, & deosculantur. Peractâ lotione, Guardianus breuem de dignitate locorum Christi sanguine asperorum, ad Peregrinos orationem habet: singulos admonet, vt toto spiritu orationibus vacent, mentem ad Deū eleuent, eius mysteria contemplantur, ac gnauiter deuotioni incumbant: temporalia omnia & mundana iam posthabenda, Crucem esse portandam cum Christo, adesse enim tempus pœnitentiæ, quo transacta peccata deplorent, & exuto veteri homine, ac criminibus sacramentali Confessione expiatis, sacrâ demum Communione se muniât, quo præteritorum laborum præmium abundantius consequantur. His præhabitis, & datâ omnibus à Guardiano benedictione, ad cœnam inuitantur, & satis lautè, loco à Minoritarum Refectorio semoto reficiuntur. Quâ finitâ, post Preces in Templo Deo Optimo Maximo exhibitas, ad cubicula Peregrinis destinata deducuntur. Vbi non plumeis lectis, sed duris culcitrīs, absque linteis, vestiti, ac solo stragulo tecti, indormiunt. Cæterùm Minoritæ Hierosolymitani, computatis simul quinque Bethleëmæ degentibus, itemque tribus Templo Sepulchri Dominici inclusis, numerum plerumq; viginti quatuor Monachorum constituunt; viuuntque Catholicorum Principem eleëmofynis: quas Christianâ pietate singulis annis, aut ad summum triennijs transmittunt. Quibus si destitui eos contingeret, nec necessarijs sumptibus satisfacere, nec Turcarum vexationes redimere, nec onera Peregrinorum sustinere, immò nec in vnum quidem mensem victum sibi comparare commodè possent. Nihil enim proprij ijs in partibus cum possideant, & exiguas eleëmofynas à Peregrinis (qui raro hac tempestate veniunt) accipiant, varijs tamen & frequentibus Turcarum auanijs reddantur obnoxij, victum etiam omnem & vestitum ære redimere cogantur, tot sustinendis oneribus, tot superandis incommodis impares eos esse viribus facilè quis viderit. Commendandi sanè omnibus sunt modis, quòd humani sint, & hospitales maximè, Peregrinis quibuscunq; omnem exhibeant operam, quid facto opus, quidve declinandum sit, cum fide edoceant. Quare maximo quin Peregrinis sint & solatio & vsui, neminem esse puto qui dubitet. Sine his enim nulla aut rara loca insigni aliquo mysterio clara adire, aut penetrare vlli commodum esset: nam neque adessent qui circumducerent, qui sacra aliqua loca indicarent, ab iniuriâ defenderent, & ad magistratus Turcicos prouocarent. Denique cum indies illi victum Turcis Maurisque plurimis suppeditent, beneuolos se erga omnes

omnes

tatione incendi solitis. Neque enim aliter quàm horum præstitâ solutione, in templum sacrosanctum patet introitus. Circa horam igitur Vesperarum, Monasterio Minoritarum egressi, comitantibus Guardiano & cæteris Monasterij Fratribus, vnico custode Monasterij relicto, ad læuam Orientem versus, viâ leniter decliui descendimus. Est siquidem Monasterium in monte Gihon situm loco eminentiori ipso Caluarix monte: à quo distat passus circiter 160. Aliquantulum progressi, à dextrâ Meridiem versus ingredimur viculum, in cuius ferè medio, iuxta vetusti operis Arcum transversim positum, à sinistro latere primus ad Aream Sacræ Basilicæ Dominici Sepulchri est aditus, ostio angusto & depresso, adeoque humili, vt nisi reclinato ad ventrem capite ingredi nequeas. Inde sub fornice triginta passus longo ad interiorem Aream Basilicæ Sacræ contiguam itur: prius tamen per gradus aliquos descenditur: & circiter decem passus procedendo, relinquitur ad dextram publicus Turcarum carcer, vetusti operis turris, Areæ meridionale claudens latus: Patet autem area in latitudine pedes circiter sexaginta, longitudine latitudinem nonnihil superante, quadratis è marmore strata lapidibus, & ædificijs vndique cinctâ; cui Cophtorum atque Abassinorum domus & Oratoria, itemque pars Montis Caluarix ab Ortu, publicus carcer à meridie, Græcorum Patriarchæ ædes atque Angelorum templum ab Occasu, à Septentrione ipsa Sepulchri Dominici Basilica adiacent. In cuius ferè medio lapis insculpta Cruce ostenditur, quo loco Christum Cruce onustum & fessum cecidisse veterum memoriâ proditum est. Is cancellis ferreis circumdatus, Christianis omnibus venerabilis est, atque osculari ab ijs solet. Basilicæ frontispicium Meridiem spectans (etli potius eius latus dicendum sit: non enim valuæ Golgothanæ ædis, per quas ad vtrumque delubrum datur aditus, à fronte, sed à latere sunt meridiano) eleganti & regio est opere, ex quadratis & dolatis constans lapidibus, foliatis ornatum coronis, fascijs, columnis, parastatis marmoreis; ordinis Gothici. In eodæ sunt ianuæ, quarum medium murus occupat, Turcis fessionem præbens, altus pedes tres, latus, quinque. Quæ ad læuam aduentibus occurrit, Peregrinis aperitur, cæterum clausa remanet; quæ ad dextram, ac Caluarix montis gradibus adhæret, muro obstructa est. Vtraque architrabe marmoreâ transversariâ fulcitur: in quâ diligenti manu incisæ sunt variæ figuræ, Lazari resuscitationem, Chusti in Ciuitatem Sanctam introitum, nec non ementium & vendentium in templo eiectionem repræsentantes. Gradus per quos ab exteriori Templi parte ad montem Caluarix quondam patuit adscensus, etiamnum extant numero quatuordecim: in quorum summitate paruum atq;

angustum est Sacellum, quadratâ formâ, alterum ex aduerso Areæ angulum complectens, quatuor ornatum columnis, angulos totidem sustentantibus, spherico coopertum fornice. Id vnicam à Meridie fenestram habet, quâ lucem admittit; cæterùm muro vndique obturatum, nemini accessum præbet. Referunt Minoritæ hoc loco stetitisse Virginem Mariam cum Ioanne Discipulo, quando vnigenitus Dei Filius è Cruce vtrumque alloquens dixit Matri suæ: *Ecce Filius tuus*: dein Ioanni: *Ecce mater tua*. E regione huius Sacelli alterum aduersæ Areæ angulum occupat Turris insignis, atque alta, ex quadrato constructa lapide, quaquaversus æquilatera, lata pedes amplius duodecim, ex parte tamen collapsa, carensque fastigio: quæ media inter Græcorum ædes, & Dominici Monumenti Templum, vtriusque lateri adhæret. Postquam autem ad Templi fores venimus, quæ aduentum tantùm occasione (vt diximus) patefiunt; nec nisi tributum soluentibus sunt peruiæ, aliàs seris & repagalis occlusæ, ac sigillo Saniacci perpetuò munitæ: offendimus illic Turcas quosdam muro (qui medius est inter Templi fores) tapeto instrato insidentes, nostrumque expectantes aduentum: qui vbi nomina singulorum annotassent, atque iterum nos numerassent, templum nobis patefecere: quod statim ingressis nobis conclusum est, admissis prius nobiscum ex Urbis incolis compluribus Christianis: qui quotiescunque Christianos alienigenas introduci norunt, aduolant, vt & ipsi sacrosancta loca inuisant. Neque enim vlli id denegatur, modo Portæ custodi Maidinum soluat, vt peregrini. Indigenæ Christiani sacrorum locorum visitatione cursim peractâ, mox exeunt, ijs egressis denuò fores occluduntur, sigilloque Saniacci muniuntur. Proxima verò luce referantur, vt qui velint, possint exire: plerique per diem & noctem includuntur, vti Peregrino natione Gallo, qui paulò ante nostrum aduentum è Tripoli Syriæ Hierosolymam venerat, atque vnâ nobiscum Sepulchrum Domini ingressus erat, cæterisque Minoritis contigit. Si quis tamen diutius inibi hære velit, facillè conceditur. Nos enim sex dies ac noctes totidè in Templo mansimus: septimo die, solutis denuò duobus Cechinis, exiimus. Vt autem in Templo morantibus alimenta quotidie subministrari commodiùs queant, inest ostio Templi foramen quadrangulare, latum pedem vnum, craticulâ ferreâ in modum crucis obductum; per quod singulis ad victum necessaria à suæ nationis hominibus in vrbe commorantibus quotidie porriguntur.

Ingredientibus Ecclesiam primo loco occurrit Lapis Vnctionis Domini; sic dictus, quòd in eo vnctum fuisse Dominum à maioribus traditum sit. Vlteriùs, Septentrionem versus, ad læuam est sacellum, seu ædícula Sepulchri Domini, ad dextram Chorus Ecclesiæ Golgothanæ.

thanæ. Vtroque præterito, rectà ad Sacellum Apparitionis Mariæ Virginis peruenimus. Id auleis fericis vetusti operis ornatur, Minoritiquè loco Ecclesiæ, Chori, & Sacrarij est; horas siquidem Canonicas quotidie hîc concinunt, solemnia celebrant; & pretiosa ac rara Principuum atque Magnatum donaria, quæ religionis aut voti causâ in sacrosanctæ Dominicæ Resurrectionis Templo dedicata sunt, sacra nempe vestes, ac vasa sanctiora, aurea, & argentea, tapetes item, & aulæa serica, asseruantur, capsisquè conduntur. Tria autem ad Orientem continet altaria: quorum medium Diuæ Virgini factum, Altare Maius à Minoritis appellatur; in quo & Sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum thecâ ligneâ inauratâ conditum honorificè asseruatur: eo verò loco Christum Saluatorem post Passionem suam Matri apparuisse, piè à Christianis creditur: atque inde Sacellum nomen Apparitionis sumpsisse putatur. Quod à dextris est, Crucis Ara appellatur: quod à sinistris Altare Flagellationis dicitur, à parte columnæ, ad quâ vinctus & flagellatus est Saluator; quæquè ibi intra cancellos ferreos custoditur. Locus ipse satis amplus, formam quadrangularem refert, concameratus totus, atque vnicâ fenestrâ, quâ parte Orientem spectat, supra Aram Maximam admittens lucem.

Post preces ibidem Deo Optimo Maximo fusas, Minoritæ sacris induti vestibus, Guardianum Pontificali habitu, mitrâ, & pastorali ornatum baculo, ad sacrum vsque Saluatoris Domini Monumentum deduxere: mox solemnnes Vesperas ante fores Dominicæ sepulturæ suauis symphoniam decantârunt. Iis peractis, & ad sacrarium reuersi, sacras deposuere vestes: & Guardianus Pontificalibus exutus ornamenti, paulò post Aram Maximam thure adoleuit, Minoritis interim Antiphonam *Salve Regina* concinentibus. Mox recitatis Litanis maioribus, quas Catholicas vocant, solemnibus instituta est Supplicatio, hoc ordine. Præcedebant Cruciferi, Ceroferarij, & Incensor: sequebantur Minoritæ bini numero, dein Guardianus solus: postremò Peregrini, cereum quisque ardentem ferentes manibus. Egressi Sacrario, ac lento incedentes pede, Canticis & Hymnis Deum Optimum Maximum laudabant, eiusquè sacra commemorabant mysteria, vtramquè & Golgothæ & Sanctissimi Sepulchri circumuehentes interiorè Ecclesiæ porticum; apud singula Sacella, mysterio aliquo notata, precibus intenti, aliquantulum remorabantur: Guardiano interim declarante mysteria ibidè à Salvatore peracta, rem sacram in ijs contentam, indulgentias etiam ea deuotè accedentibus à summis Pontificibus Romanis concessas; additâ pro cuiusquè loci reuerentiâ breui exhortatione, memores vt essemus Passionis Domini: Terere siquidem nos pedibus ea loca, quæ vel Christi Sanguine adpersa, vel gloriosâ eius Resurrectione

furrectione essent illustrata, vel angelicâ præsentia nobilitata, aut Matris Domini, Apostolorum, & Sanctarum mulierum frequenti visitatione decorata, totque piorum Christianorum & Sanctorum hominum osculis & lachrymis irrigata: Ideoque debere reputare nos indignos, qui ad Sanctissima hæc loca admitteremur. Ut autem clarius atque evidentiùs Lector intelligat, quæ in hoc sacratissimo & augustissimo Templo extant loca, Christi mysterijs clara, solemni Supplicatione ab aduenis adiri solita, qui item hymni, Orationesque singulis in locis à Minoritis decantari dicique solent, initium & finem Supplicationis breuiter enerrabimus.

*Math. 27.
Ioan. 8.*

*In Epitaph.
Paula.*

Incipit itaque solemnis Ecclesiæ Supplicatio ab Altari Flagellationis Domini, de quo supra diximus, columnâ illâ, ad quam Christus flagellatus est, quamque suo pretiosissimo cruore tinxit & adpersit, notabili. Hæc olim teste Hieronymo porticum Ecclesiæ maioris Montis Sion sustinens, venerabilis extitit: à Mahumetæis deinde fracta, & in duas partes diuisa, vna Romam delata, altera (maior nempe pars) in Sacello Diui Thomæ Montis Sion diu custodita fuit. Postmodum auctore Fratre Bonifacio eiusdem Ecclesiæ & Monasterij Guardiano, ad Templum Sanctissimi Sepulchri translata, & in frustra aliquot diuisa, ac parte vnâ ibidem relicta, cæteræ partim Paulo Quarto Pontifici Romano, partim Imperatori Ferdinando, Philippo Hispaniarum Regi, Senatui Veneto, & Reipublicæ Ragusinae distributæ, & dono datæ fuere. Constat autem è marmore coloris rubri, candidis intermixtis notis, instar Porphyretici lapidis. Ante Aram ipsam Minoritæ flexis genibus in memoriam flagellationis Domini sequentem concinunt Hymnum.

*Eia fratres charissimi,
Christi mortis mysteria
Canamus, & vestigia
Sequamur corde Flebili.
Qui pœnam primi criminis
Delet vigore sanguinis,
Hunc ad columnam acriter
Cedit Pilatus pessimus.
Cur sic, o crudelissime,
Flagellis eum percutis,
A quo vitam acceperas,
Vitam conaris rapere?
Cur tu columna soluere
Tunc noluisti Dominum,*

*Cum te crudeles milites
Rigassent eius sanguine?
Cur non fregisti illico
O tu columna immobilis,
Dolore Christi nimio
Flagellus tantis languidi?
Iam orans fudit sanguinem,
Qui potuit sufficere;
Nam gutta eius sanguinis
Thesaurus fuit omniū.
Nos ergo qui diligimus
Hunc flagellatum Dominum,
Rogamus ut criminibus
Suis ignoscat meritis.*

Griloa

*Gloria tibi Domine,
Pro tanto fuso sanguine,*

*Et alaparum copiâ,
Vultui sacro inditâ. Amen.*

Hymno dicto recitantur postea sequentia.

*Antiph. Apprehendit Iesum Pilatus, & ad columnam ligatum fortiter
flagellavit.*

Vers. Languores nostros ipse tulit.

Resp. Et dolores nostros ipse portavit.

Guardianus dein Orationem ad Deum habet his verbis.

*Adesto nobis, Christe Saluator, per tuam personalem flagellationem, &
per tuum stillantem & adpersum sanguinem pretiosum: ut omnia peccata
nostra deleas: nobisq; tuam gratiam tribuas: & ab omni periculo & aduersi-
tate protegas: & ad vitæ aeterna gaudia nos perducas. Qui vivis &c.*

Sacello apparitionis egressi, ad læuam Ortum versus flectunt, & Choro Ecclesiæ Golgothanae ad dextram relicto, ad antrum quoddam subobscurum eunt; quod Carcer Christi ab Orientalibus Christiculis appellatur: in eum enim coniectum Salvatorem, cum ad Golgothæ montem baiulans Crucem duceretur, afferunt: ibique depositâ Cruce hæsisse, dum illa adaptata fouea, in quâ erigeretur, excavata, cæteraque salutis nostræ mysteria ad crucifigendum Dominum perfecta essent. Interim dum ad antrum proceditur, sequens à Minoritis concinitur Hymnus.

*Qui lucem dedit patribus,
Cum illos ab his tenebris
Eduxit, & cælestibus
Ornavit donis gloria,
Qui est Saluator Seculi,
Ac vitam propter hominem
Morti paratus tradere,
Obscuro datur carceri.
O dolorosa vincula,
Quæ Dei Patris Filium
Tenetis velut pessimum,
Vt mortem detis corpori.
Dimittite hunc, & soluite
A Iudæorum vinculis,
Qui delictorum vincula
Solvit amore, morteq;.*

*Suffeceras iam tradere
Cum Iudas ille voluit
Denarijsq; vendere
Pro tali brevi numero.
Solue tu Iesu animas
A criminum contagijs,
Quæ pietate corporis
Tui sacri deficiunt.
Ob peccatores talia
Tulisti in te Domine,
Vt tuam lucrifaciant
Et mereantur gratiam.
Ignosce nobis Domine,
Qui peccatorum pondere
Grauamur hic, quotidie
Vt detur tibi gloria. Amen.
Descenditur*

Descenditur autem ad Carcerem tribus gradibus : estque sub Georgianorum curâ; qui vnicâ tantum lampade locum illuminant : cæterum omni penitus ornatu caret. Hymno finito, concinunt Minoritæ sequentia.

Antiph. Ego eduxi te de captiuitate Aegypti, demerso Pharaone in mari rubro. & tu me tradidisti carceri obscuro.

Vers. Dirupisti Domine vincula mea.

Resp. Tibi sacrificabo hostiam laudis.

A Guardiano dein sequens recitatur Oratio.

Domine Iesu Christe, Angelorum decor, gaudium & libertas animarum, qui pro redemptione mundi capi, ligari, carcerari, alapis cædi, flagellari, & conspuisti voluisti: Fac nos, quasumus, indignos famulos tuos, penas & contumelias pro tui nominis gloriâ latanter suscipere: ut ad tua pietatis consortiū mereamur feliciter peruenire. Qui viuis &c.

Hinc egressis iuxta ipsum Carceris ostium, à sinistro latere tabula marmorea occurrit, quatuor suffulta columellis, sub quâ saxum eiusdem amplitudinis solo affixum hæret, duo rotunda continens foramina, sesquipedis interuallum distantia, & profunda. Orientis Christicolæ locum hunc venerantur, pedes foraminibus inserunt, tabulam superiorem deosculantur, & capitis vertice tangunt: Occidentales contrâ nullum honorem exhibent, sed tacitè prætereunt. Affirmant illi Christum Dominum in foraminibus illis pedibus constrictum tanquam com pede vincitum fuisse.

Post passus aliquot ad læuam rursus flectitur Orientem versus, à sinistro Chori latere: præteritoque Sacello, in quo verum Crucis titulum (qui nunc Romam delatus in Ecclesiâ Sanctæ Crucis visitur) olim asseruatum ferunt, ad aliud Sacellum acceditur, priori proximum, quod Armeniorum curæ custodiaque commissum, eodem ferunt positum loco, quo milites Christi Saluatoris iam Cruci adfixi diuiferunt sibi vestimenta, & super tunicam eius inconsutilem miserunt sortem. In progressu ad hunc locum sequens canitur Hymnus.

*Psal. 21.
Ioan. 19.*

CANAMVS modo canticum

Ad Saluatoris gloriam;

Dicamusq; iniuriam

Quam passus est ab impijs.

A Patre qui est genitus,

A quo semperq; gignitur,

Sed idem in essentia

Patris atque Paraclyti.

Qui à cælorum sedibus

Descendit huc obediens,

In habitug; hominis

Proprietate moriens.

Qui cælos implet lumine,

Ornat quoque sideribus,

Et quem adorant Angeli,

Vestitu priuant milites.

Qui in

Qui vitam dedit mortuis,
 Donatq; Sanctus gloriam,
 Amore motus feruido,
 Et Charitatis opere.
 Qui vinum fundit vineis,
 Fructusq; dat arboribus,
 Suis priuatur tunicis,
 Sicq; nudus relinquitur.
 Qui vestit volatilia,
 Diuersisq; coloribus
 Ac ornat agros roseis,
 Ipse priuatur vestibus.
 O gens iniquissima!
 Quis te ditauit crimine,

Vt sortem in has poneres
 Vestes, atque diuideres?
 Hic super sacra ssumas
 Vestes miserunt milites,
 Dantesq; sortes omnibus
 Vt vnusquisque raperet.
 Hic locus est sanctissimus,
 Vbi David oraculum
 Completum est in sortibus,
 De Christi sacris vestibus.
 Precamur ergo cernui
 Te creatorem saculi,
 Iam sic priuatus vestibus
 Nos indue virtutibus. Amen.

Vbi iuxta Sacelli Aram ventum est, sistitur: canuntque Minoritæ sequentia.

Antiph. Milites postquam crucifixerunt Iesum, acceperunt vestimenta sua, dantes unicuique militi partem.

Vers. Diuiserunt sibi vestimenta mea.

Resp. Et super vestem meam miserunt sortem.

Tum hanc ad Christum fundit Precem Guardianus.

Benigne Iesu Christe, qui pro nostra redemptione ab indignis peccatorum manibus non solum in Cruce nudus suspendi, & mori voluisti: sed etiam tuas sacratissimas vestimenta partiri, & donari permisisti: concede vt spoliati vitis, virtutibusq; adornati, tibi Deo viuo & vero in caelesti gloria presentari mereamur. *Quæ viuis &c.*

Paulo vterius ad læuam per gradus triginta ad Diuæ Helenæ Sacellum descenditur: transiturque inde per gradus vndecim viæ rupi incisos ad Caluariæ montis Cryptam subterraneam: in qua Christi latronumque Cruces, Clauis quoque & Corona spinea ab Helenâ Constantiniani Magni matre, muliere laudatissimâ inuenta fuere. Cauerna hæc longitudine pedes circiter viginti tres, latitudine sexdecim continens, formam refert quasi triangularem: in qua etiamnum cernitur rupis scissura, quæ tempore Passionis Christi contigit. Huic olim valis cadauerum nomen fuit: in quam damnatorum quondam cadauera, patibula, ac reliquæ immundæ illuies projiciebantur, vbi etiam à perfidis Iudeis Christi Passionem ac memoriam abolere cupientibus, Christi & latronum cruces proiectas fuisse veterum memoriâ proditum est: quæ cum trecentos & sexdecim annos ibi latuissent, ab Helenâ

*Sulp. Sever.
 lib. 2. Sacr.
 Hist.*

*Ierem. c. 37
 Euseb. de vitâ
 Constan.
 Paulin. ad
 Sever. epist. 2.
 Rufin. in Hist
 Eccles. 1
 Ambros. in
 Ora: ad obit.
 Theodos.*

X

lenâ

lenâ pijsimâ fceminâ sublatis ffordibus effoffæ , atque illinc erutz sunt. Locus vbi Crux Christi inuenta dicitur , Altari & accenfâ lampade affiduâ illustratur: & in eo quotidie ferè Sacrum à Minoritis peragitur. Is fpecum fubeuntibus aduerfus, primùm occurrit: cui à dextris hæret locus, in quo latronum cruces repertæ fuere, tribus ardentibus lychnis continuò illustratus. Dum itur ad hunc locum, fequentem canunt Hymnum Minoritæ:

Ad Crucis locum pergere

*Debemus, & hunc quarere,
Velut fecerunt Martyres
Qui meruerunt gloriam.*

○ *Crux miranda gloriæ*

*Scala! ad cælos eleuans,
Perquam adfcendit Dominus,
In eâ fufo fanguine.*

○ *Crux arbor digniffima!*

*Qua mediant e anime
Adfcendunt ad cæleffia,
Et beatorum premia.*

○ *Crux fcala excelfior*

*Cunctis altis arboribus!
Adiuna nos ab infimis
Ad cælos ufque fcandere.*

Hac illa eft altiffima

*Scala, quam fanctiffimus
Iacob vidit in fomnio,
Per quam pergebant Angeli.*

○ *crux fic admirabilis,*

*Ornata Christi fanguine!
Quæ cum Sanctorum agmine
Mundum illustras lumine.*

○ *Crux arbor dulciffima!*

*Quæ mortis das myfferium
Christi, nobis & premium
Donafti, atque gaudium.*

○ *Crux aue fpec vnica!*

*Inuenta hic ab Helenâ:
Per te hic nobis gratia
Detur, & furfum gloria Amen.*

Post Hymnum decantatum dicuntur fequentia.

Antiph. Orabat Iudas, dicens, Deus Deus meus, offfende mihi lignum fanctæ Crucis; cumq; adfcendifset de lacu, perrexit ad hunc locum, vbi iacebat fanctæ Crux.

Verf. Hoc fignum Crucis erit in cælo.

Resp. Cum Dominus ad iudicandum venerit.

Guardianus denique Christum Saluatorem inuocat, oratq; his verbis.

Deus, qui hic in præclarâ Crucis falutifera inuentione Paffionis tuæ miracula fufcitasti: concedere vt vitalis ligni pretio aterne vitæ fuffragia confequamur. Qui viuus &c.

Hinc ad fuperiora, quâ ventum eft viâ, regreffî, adeunt Sacellum Diuæ Helenæ dicatum, Arâ in figni, folioq; marmoreis exornatum. Hoc ex folido marmore, eoq; albiffimo, exffructum, Christiani Orientales Helenæ fedem fuiffe autumant: idq; ex maiorum traditione accepiffe memorant. Hic rurfum fubfftitur; atque in laudem Helenæ Hymno fequenti decantato, reliquæ pro more à Minoritis dicuntur Preces.

Nunc

*Nunc Helena suffragia
Quæramus primum laudibus,
Vt cum beatis meritis
Acquirat nobis veniam.*

*Deuota Christi Helena
Crucem quasuit feruida:
Quam reperit cum Titulo,
Coronâ, Clauis, Lanceâ
Quam Crucem vt acquireret,
Tulit timorem omnibus
Sub pœna mortis ilico,
Amore ardens cœlico.*

*Inuentâ Cruce Domini,
Canamus illi canticum,
Qui dedit talem gratiam,
Donatq; sursum præmium.
O Helena sanctissima,
Quæ Crucem tanta gratia
Amasti totis viribus,
Nos tuis iuuâ precibus.
Exaudi sancta Trinitas
Preces Sanctorum omnium,
Vt per eorum merita
Dones & nobis gloriam. Amen.*

*Antiph. Helena Constantini mater Hierosolymam petijt.
Vers. Orapro nobis Beata Helena.
Resp. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*

Dein Guardianus Deum hac Prece alloquitur.

Deus, qui inter cetera potentia tua miracula etiam in sexu fragili virtutem rectæ intentionis corroboras; præsta quasumus, vt S. Helena Regina exemplo, cuius studio desideratum Regis nostri lignum sanctæ Crucis detegere dignatus es, ea quæ Christi sunt, iugiter indagare, & te fauente consequi mereamur. Per eundem Christum &c.

Est autem Helenæ Sacellum quadratâ formâ, ceteris vtriusque Templi Sacellis & maius & altius, quatuor marmoreis suffultum & ornatum columnis, ac fornice tectum sphærico. Columnæ ob loci humiditatem, nam subterraneus est, guttas emittunt: Nonnulli id miraculo attribuunt; putantes eas lachrymas fundere, & quasi Passionem & Mortem Domini sui plangere. Quod quale sit, pius Lector iudicet. Constat nihil esse hominibus tam incredibile & absurdum, quod Deo volente fieri non possit. Inde ad superiorem rursus ascenditur Ecclesiam; ad cuius summitatem vbi ventum est, ad læuam est Sacellum Abassinorum, columnâ in primis venerabile; in quâ Christus à Pilati militibus chlamyde coccineâ indutus, arundinem dextrâ tenens, spineâ coronâ (quam è Rhamno, Nausegi Arabibus dicto, plexam multi putant) coronatus, illusus, consputus, & alapis cæsus est. Vnde Coronationis & Improperij Columna etiamnum dicitur. Est autem duorum pedum altitudine, colore candido, nigris intercurrentibus maculis, ac mirè splendentibus, quæ sub altari lampade semper accensâ illustrata asseruatur. Dum ad hunc proceditur locum, Hymno sequenti Flagellationem Christi commemorant Minoritę.

X 2

Christi

Christi iam impropria,
 Que tulit, & ludibria
 Canamus, & purpuream
 Vestem, sputa, & alapas.
 Iam flagellato corpore
 Christi Iesu, effunditur
 Sanguis ab his crudelibus,
 Aue Rexq; clamantibus.
 Perfundunt vultum sanguine,
 Fixa Corona capiti,
 Quam ponunt illi milites,
 Spinarum, & arundine.

Heu qui semper gloria
 Honorisq; meruerat
 Coronam! cur sic vepribus
 Circundant, & aculeis?
 Fundamus vultum lachrymis,
 Pro pietate Domini,
 Vultum cuius sic impij
 Fuderunt sputis sordidis.
 O tu Iesu Sanctissime,
 Concede nobis pretij
 Partem Sacratu Sanguinis,
 Quem tuac fudisti capitis. Amen.

In Sacello sequentes concinuntur Versus,

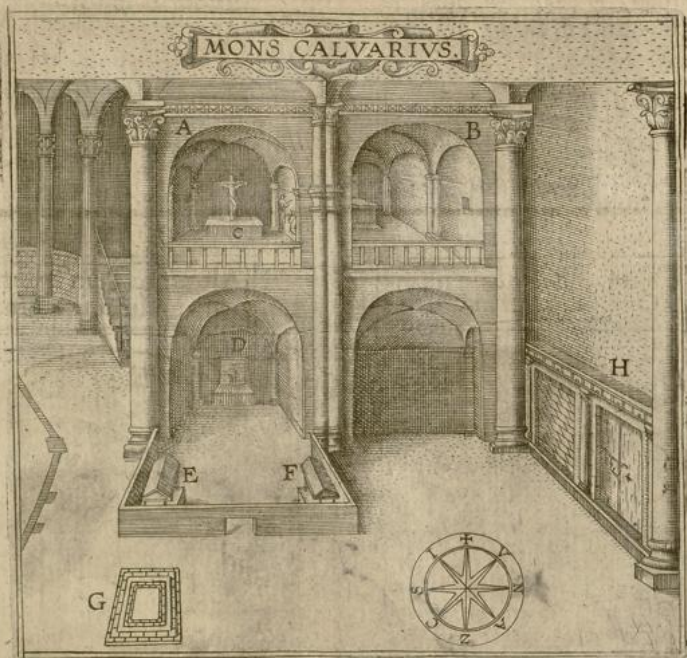
Antiph. Ego dedi tibi sceptrum regale, & tu capiti meo imposuisti spi-
 neam coronam.
Vers. Posuisti Domine super capus eius.
Resp. Coronam de lapido pretioso.

Orationem demum subnectit Guardianus ad Christum Dominum,
 his verbis.

Domine Iesu Christe, qui humano generi condolens, Coronam spinarum in tuo
 Sacratissimo capite suscepisti, & sanguinem tuum pro salute omnium fudisti:
 respice ad indignas preces nostras: ut à te clementer exauditi, indulgentiam
 & remissionem omnium peccatorum nobis tribuas, per tuam magnam miseri-
 cordiam, & pietatem. Qui vivis &c.

Paulò

A Sacellum fouea Crucis.
B Sacellum crucifixionis.
C Scissura Montis Calvaria.
D Sacellum D. Ioannis.

E Sepulchrum Godefridi Bullionēsis.
F Sepulchrum Balduini.
G Petra vñctionis.
H Ecclesie introitus.

Paulò vlteriùs, à dextro Chori latere ad octo circiter passus Occidentem versus procedentibus, Scala ad læuam se offert sacri Montis Calvaria, vndeviginti gradus continens, inferiores ligneos, superiores lapideos. Hos Christiani omnes discalceati, vel nudis pedibus ascendunt. Vbi ad summum peruentum est, primò occurrit locus, quo Agnus ille innocens & mundi Saluator Christus, qui peccatum non fecerat, peccatum (id est) hostia factus, pro peccatis nostris, nudus, quasi noxius in Cruce pependit, medius inter duos latrones, facie ad Occidentem versâ, & morti voluntariae pro Mundi salute æterno se obtulit Patri. Intransibus ad læuam est murus, instar altaris, altus pedes plus minus duos, coopertus tabulis marmoreis, colore albidò, latus pedes septem, longus decem. In huius medio Fouea illa est toto terrarum Orbe sacratissima, atque æternâ memoriâ digna, in quam inserta fuit Christi Crux Salutis nostræ pignus eximium, formâ rotundâ, profunda sesquipedem, latitudine per diametrum vncias sex

X 3

con-

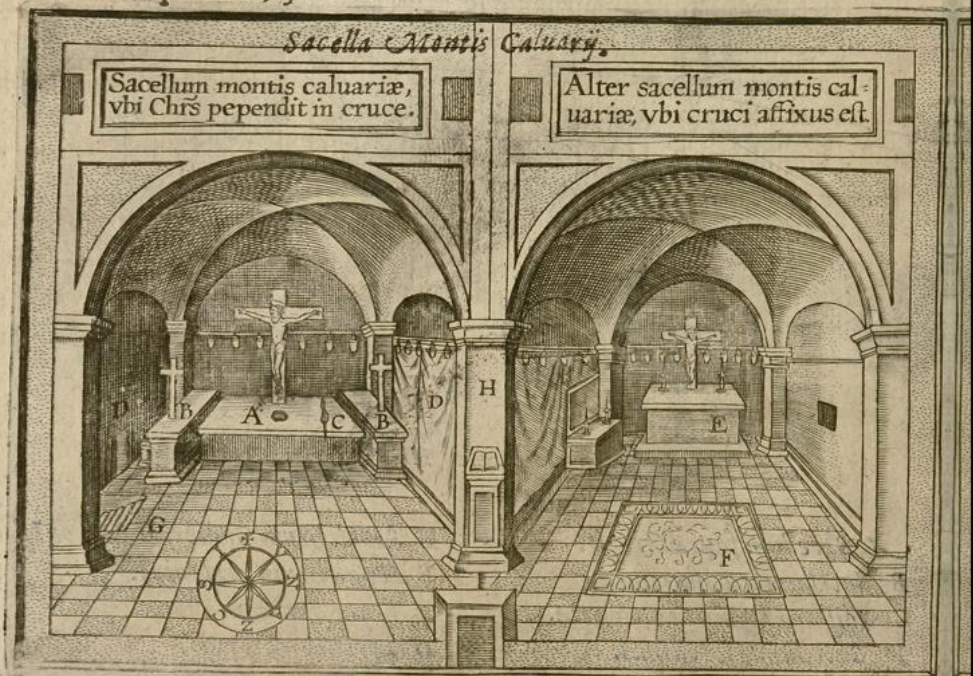

- continens, marginibus argenteâ laminâ obductis, quæ Græca hac inscriptione notata est.

ὦδε ὁ Θεὸς Βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶν
εἰργάτατο σωτηρίαν ἐν Μέσῳ τῆς γῆς.

*Hic Deus Rex noster ante secula
operatus est salutem in medio terra.*

Psalm. 75.

<i>A</i> Fovea crucis.	<i>F</i> Locus crucifixionis D. N. Iesu Christi.
<i>B</i> Loca crucium latronum.	<i>G</i> Adscensus ad Montem Calvaria.
<i>C</i> Scissura montis Calvaria,	<i>H</i> Columna medium oratorij occupans, totumq; fornicatum opus sustentans.
<i>D</i> Corina serica oratorium montis Calvaria medium dividens.	
<i>E</i> Ara Sacelli crucifixionis Domini.	

Sternitur præterea lamina patinâ argenteâ, in quâ celata est Passio Domini. Supra sacratissimum hunc locum, è fornice pendent lampades 32 die noctuque ardentes, Christianis oleum & ellychnium subministrantibus. Murus qui ab altari seu loco Foveæ ad fornicem vsque assurgit, & orientale sacelli constituit latus, panno holoserico obtegitur, acu elaboratis in eo Christi crucifixi, Mariæ, & Ioannis Cruci adstantium imaginibus. Iuxta foveam vtrimque visuntur erectæ Cruces marmoreæ, eo (vt ferunt) positæ loco, quo olim Latronum Cruces

ces

ces extitere. Locus Crucis latronis dextri septentrionem spectat, distatque à Foucâ Dominicæ Crucis pedes quatuor, palmos duos. Sinistri Meridiem respicit, abestque ob scissuram rupis (quam tempore mortis Domini contigisse sacræ narrant Literæ) pedes paulò minus sex. Porrò scissura illa, quæ etiamnum superest, & inter Foueam Dominicæ Crucis, & Crucem iniqui latronis conspicitur, lata palmos tres, multorum opinione ad Centrum vsque Terræ porrigitur; crediturque à nonnullis, impiorum à Christo separationem denotare. Dum ad hunc proceditur locum, dumque hîc sistitur, sequentem concinunt Hymnum Franciscani: quo finito, cæterisque solitis completis Canticis, ac recitatâ Oratione à Guardiano, qui adsunt Christicolæ profundunt vota & Preces, singultibus atque imis suspirijs locum implent; addunt lachrymas & oscula, quibus animi dolorem (quem ex Christi Passione concipiunt) ac tanti accepti beneficij memoriam testantur. Quæ autem Minoritæ altiori voce psallunt, & recitant, hæc sunt.

*Ad Montem nunc Caluarie
Pergamus cunctis laudibus,
Vt Christus suâ gratiâ
Ignoscat nobis omnibus.*

*Ad Montem sanctum ibimus
Deucti totis viribus,
Iesumq; contemplabimur
In cruce fixum pendere.*

*Ad Montem hunc sanctissimum
Eamus, ubi sanguinis
Christus tunc sacrificium
In cruce pendens obtulit.*

*Ad locum hunc peruenimus,
In quo Saluator sæculi
Se obtulit pro omnibus,
Et hic emisit spiritum.*

*Antiph. Ecce locus ubi Saluator mundi pependit; ex cuius latere sanguis
in redemptionem, & aqua ad nostrorum criminum ablutionem
exiuit. Venite adoremus.*

Vers. Adoramus te Christe, & benedicimus tibi.

Resp. Quia per sanctam Crucem tuam hic redemisti mundum.

*Oratio Deus Pater aternæ pietatis, & infinitæ charitatis, qui furorem
iræ tuæ, quem nos pro peccatis nostris merebamur, hoc in loco super Fi-
lium tuum vnigenitum, totius humani generis redemptorem ostendi-
sti, cum ipsum in cruce suspendi permisisti, Aceto & Felle potari, Clavis &
Lanceâ*

*Ecce locus sanctissimus,
Sacratu Christi sanguine,
Qui hic salutem anima
Inuenit Crucis opere.*

*Confixa clavis viscera,
Tendens manus vectigia,
Redemptionis gratiâ
Oblata est hic hostia.*

*O sacer Sanguis, victima
Salutis nostræ animæ,
In hoc fusus Caluario
Ex Christi Iesu corpore.*

*Gloria tibi Domine,
Pro nostro passo scelere,
Infunde nobis gratiam,
Quam acquisiisti sanguine. Amē.*

*Lanceâ vulnerari voluisti: concede nobis indignis seruis tua sanctissima Ma-
iestatis eiusdem Filij tui doloribus compatientibus, ut fructum tantæ Passio-
nis & eius Mortis in æterna felicitatis gloriâ perfrui mereamur. Per eun-
dem Christum Dominum &c.*

In altari Crucis Latinis Sacerdotibus sacra facere nequaquam per-
mittitur, Georgianis Græci ritus Monachis huius Sacelli possessori-
bus id prohibentibus: prophanari siquidem putant Græci sua altaria,
si Latini sacra in ijs myteria celebrent. Liberum tamen est cuius quo-
libet tempore locum accedere, orare ibi, exosculari Foueam, hym-
nos & laudes psallere, cæteraque pietatis officia exercere.

Hinc Meridiem versus proceditur ad aliud Sacellum priori conti-
guum; vbi Saluator noster supinus, manibus & pedibus perforatis, ac
largissimè sanguine fuso Cruci clavis affixus est. Id 33 lychnis pensili-
bus continuè ardentibus illustratur, & sub Minoritarum curâ & cu-
stodiâ est: qui duo ibi altaria, vnum ad Orientem, alterum ad Septen-
trionem honorificè ornata erexere; in quibus diuina Myteria quoti-
die ferè celebrant. Pavimenti medium quadratâ formâ varij coloris
lapillis ingeniosè tessellatum, bellis renidet emblematis, pannoque
lineo contextum, in summâ à Christianis veneratione habetur: nec
nisi nudis pedibus, vel flexis genibus calcare Christiano fas est, idque
ob reuerentiam pretiosissimi sanguinis Christi ibi copiosissimè sparsi.
In cuius rei memoriâ Christo laudes exhibent hoc hymno Minoritæ.

O amor desiderij

*Nostra salutis pretium!
Qui pedes manus percutit
Hic extendisti Crucig.*

Decreti tunc chirographum

*Christus extinguit cupiens,
Hic crucifigi manibus
Permisit, atque pedibus.*

Nec tantis in doloribus

*Oblitus erat Virginis,
Tensus in Cruce brachijs
Ipsam reliquit Virgini.*

Et hunc illi Sanctissima

*Matri donauit iuuenem,
Quem diligebat feruèdè
Ex charitate nimia.*

O gutta Christi sanguinis,

*Valoris tanti pretij,
Quæ infiniti meriti
Fuisti nostris cordibus!*

Gloria tibi Domine

*Pro effusione sanguinis,
Quem hic fudisti vulnerum
Ut nos ditares meritis. Amen.*

*Antiph. Ego quasi Agnus innocens ductus sum ad immolandum, postquam
carnem meam totam verberibus repleuerunt; ita ut numerare va-
lerent omnia ossa mea, & pupugissent caput meum spinis, & ve-
pribus, foderunt hic manus meas, & pedes meos ferreis clavis confi-
gentes Cruci.*

Vers.

Vers. Ipse vulneratus hic propter iniquitates nostras.
Resp. Cuius liuore sanati sumus.

Guardianus denique Christum Dominum precatur his verbis:

Domine Iesu Christe, Fili Dei viui, qui hunc sanctissimum locum pro salute humani generis pretioso sanguine tuo consecrasti: ad quem hora tertiâ baiulans Crucem duci voluisti; ac demum hora sextâ Cruci affixus pro peccatoribus exorasti, Matremq; dolorosam Virginem Virgini commendaſti: concede quaesumus, vt nos & omnes qui hic tuo pretioso sanguine redempti sumus, & tua memoriam Passionis celebramus, eiusdem Passionis beneficium consequi valeamus. Qui viuus &c.

Vnicam hoc Sacellum fenestram habet supra Aream Templi respicientem, per quam lumen immittitur: spectaturque Sacellum (cuius supra meminimus) Mariæ & Ioannis sub Cruce statione notabile; vbi Saluatoris Christi è Cruce pendentis verbis Virgo virgini commendata, & Ioannes in Mariæ filiû adoptatus est. Porro Crucis & crucifixionis loca, etsi in duo diuisa facella intrantibus, primâ facie videantur; sub vno tamen fornice musiuo opere ornato, ac maiori ex parte lampadum fumo offuscato, vnicum tantum constituunt quadratâ formâ Oratorium, latum circiter pedes 32. in medio columnâ marmoreâ arcuatum opus ad formam crucis sustinente. Cortina verò ferica Phrygio opere ex auro Christi crucifixi, eiusque Matris, nec non Ioannis discipuli iuxta Crucem stantium imaginibus intextis, à summo fornicis ad imum vsque pauimenti dependet, ac intercolumnium vestit: quod à muro Orientem versus ad columnam vsque marmoreâ in medio Oratorij extenditur, atque in duo facella locum quodammodo diuidit. Pars quæ Septentrionem respicit, Georgianorum est; quæ verò Meridiem spectat, ad Franciscanos pertinet.

Ioan. 19

E Monte Caluariæ eâdem quâ adscēditur scalâ, & descenditur, iturque Occidentem versus ad locum seu lapidem vñtionis Christi appellatum: Priusquam tamen eò deueniatur, accedunt aliqui locum seu Sacellum sub Monte Caluariæ, atque ipsâ Crucis Foucâ positum, Diuo Ioanni Apostolo sacrum, in quo à dextro altaris latere scissura illa spectatur Montis Caluariæ, cuius supra meminimus, quæ à summitate fornicis seu rupis ad facelli vsque pauimentum detegitur: quâ verò parte magis patet, Christiani Cophti ardentem lampadem habent, in Adami primi nostri parentis memoriam; cuius caluariam ibidem humatam & inuentam multi putant. Quod & Cyprianus testatur: *Christi sanguine (inquit) adpersacreditur Adami caluaria, qui sub loco quo Crux Domini fixa est, humatus traditur ab antiquis.* Alij tamen in

In tractatu
de Resurrectione
nr. Christi

Y

Hebron

Tertul. lib. 2.
cōtra Marcio-
nem.
Basil. in Leuit.
c. 5.
Ambros. serm.
71.
August. lib. 8.
de Civit. Dei
Hierō. in Epi-
taph. Paula &
in Math. c. 27.
Chryso. in 11. c.
homil. 84.

Hebron iuxta Speluncam duplicem vnâ cum Euâ vxore Adamum sepultum existimant; caput verò postea in Montem Caluariae transfatum, ibique conditum volunt.

Ad locum vnctionis gradum facientes, sequentem psallunt Hymnum Minoritæ:

Ad Iesum modo ungerere

Deuotionis oleo

Pergamus omnes seruidè,

Vt nos inungat gratiâ.

Qui pietate nimiâ

Nomen effusum oleum

Habet, atque dulcissimum,

Cordis ungamus lachrymis.

O tu excelsa pietas,

O Iesu ardens charitas;

Qui mortem morte destruis,

Et vitam donas mortuis!

De Cruce iam depositus,

In matris suæ brachijs.

Repositus, ut creditur,

In loco isto ungitur.

Contempla matrem lachrymis:

Plenam, atque mæroribus,

Dolore mortis Filij,

Cuius amore moritur.

Hicq; Ioannes adfuit,

Qui matrem loco filij

Recepit virgo Virginem;

Proprietatem mortui.

Veni Ioseph sanctissime,

Tu Nicodeme propera

Huc, cum mixturâ aloë

Ac myrrha Iesum ungerere.

Nunc ergo super sidera

Preces pro nobis fundite:

Ad Iesum Dei Filium,

Quem hic vnixistis mortuum.

Quem hic in mundâ sudone

Ligastis, & cum linteis,

Tamisq; aromatibus.

Ipsum rogare precibus.

Beata vestra brachia,

Quæ meruerunt cingere

Corpus Iesu sanctissimum;

Et id unguentis ungerere.

Gloria tibi Domine,

Decus tibi perpetue;

Honor tibi sanctissime,

Pro unguentorum nomine. Amē.

Postquam ad Vnctionis Petram ventum est, genibus flexis petram circumdant, ac Hymno finito sequentia recitant.

Antiph. Unguentum effusum nomen tuum, ideo adolescentula dilexerunt te.

Vers. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem.

Resp. Propterea vnxit te Deus Deus tuus.

Dein à Guardiano oratur hoc modo::

Dulcissime Iesu Christe, qui in tuo sanctissimo corpore tuorum condescendens deuotioni fidelium, ut te verum Regem & sacerdotem ostenderes, inungi ab istem tuis fidelibus voluisti: concede, ut corda nostra vnctione Spiritus sancti valeant ab omni infectione peccati continuo præseruari.

Qui viuis &c.

Petra

Ioannes tamen ingredi
 Non vult pro reuerentiâ
 Pastoris iam Ecclesie,
 Intus tantum prospiciens.
 Tunc vidit linteamina,
 Quibus cum aromatibus
 Corpus Iesu ligauerant,
 Sacratumq; sudarium.
 Iesum tamen non viderat,
 Qui iam liber à mortuis
 Fuit, peracto tempore
 Dierum trium spatij.
 Iam anima sanctissima
 Ad inferos descenderat,
 Vt lumen daret mortuis,
 Ad cœlosq; perduceret.
 Contriuit portas areas,
 Liganitq; Luciferum
 In pœnis hîs perpetuis,
 Suâ virtute propriâ.
 Sic ergo tulit animas,
 Atque Sanctorum corpora,
 Quæ resurgentes pariter
 Conduxit ad cœlestia.
 Vnitur posthæc anima
 Sacrato Christi corpori,
 Cum in utroque fuerit
 Excelsamet Diuinitas.
 Resurgit tunc in gloriâ,
 Passurus nunquam ampliùs,
 Sed vitâ beatissima
 Vsurus, & perpetuâ.
 Resumpsit Iesus omnia,
 Quæ patiens amiserat,
 Et sanguinem, & alia
 Ad unionem corporis.
 Reuoluit tunc ab ostio
 Sepulchri huius lapidem
 (Vt legitur) hîc Angelus,
 Ad resurgentis gloriâ.

Fit terra motus maximus,
 Quo perterrentur milites,
 Ruunt terrore homines
 In terram velut mortui.
 O diuina potentia,
 O summa sapientia,
 Qui post tormenta talia
 Resurgit tantâ gloriâ!
 Surgunt manè mulieres,
 Cum super terram tenebræ
 Essent adhuc, sed anxie
 Cuius erant discipula.
 Pergunt in primâ Sabbathi
 Aromatum huc copiam
 Portantes, his vt ungerent
 Corpus Iesu Sanctissimum.
 Tunc Iesum non inueniunt,
 Sed vident solos Angelos
 In albis hîc sedentesq;
 Qui dicunt ipsum viuere.
 Ex his ergo miraculis,
 Ac tantis his prodigijs,
 Pergunt huc gentes omnium
 Regnorum, atque partium.
 Ad hunc currunt ex partibus
 Mundi totius homines,
 Ac etiam mulieres,
 Omnes amore anxij.
 Ex Orientis partibus,
 Ex Aquilonis montibus,
 Meridiei plagisq;
 Et ab Occasus omnibus.
 Festinant Parthi, Mediçq;
 Sic Elamitæ properant,
 Atque Mesopotamij,
 Simul & Cappadocij.
 Ex Pontiq; Prouinciâ,
 A regione Lybia,
 A Phrygiâq; populi
 Omnes amore properant.

Y 3

Gentes

*Gentes sic ex Pamphylia,
Et ex Aegypti partibus,
Atque totius Asia,
Ad locum hunc perveniunt.
Pergunt Romani advena,
Omnes feruore calidi,
Ob Christi reuerentiam,
Ac Matris suae virginis.*

*Agamus ergo gratias
Simul cum his omnibus;
Vt suam ob victoriam
Donet nobis & veniam.
Gloria tibi Domine,
Pro tantis donis gratia,
Quibus ditasti animas,
Quae tuam colunt gratiam. Amen.*

Hymno completo, Guardianus & Peregrini relictis ante ostiolum calceis, Sacellum (Anticapellam vulgò dictum) Sacro Monumento contiguum introeunt, ibidemque precibus Deo Saluatore porrectis, lapidem mox ante Monumenti ostiolum solo affixum, & Angeli post Christi Resurrectionem sessione notabilem, exosculatur: dein sacrum accedunt Sepulchri Dominici antrum; vbi contemplantes mysteria ibidem à Deo Saluatore peracta, orationibus aliquantulum vacant, Minoritis interim concinentibus sequentia:

*Antiph. Quem totus mundus capere nequieverat, hic vno saxo clausus fuit;
atque Morte iam perempta Inferni claustra penetravit.*

Vers. Surrexit Dominus de hoc Sepulchro. Alleluia.

Resp. Qui pro nobis pependit in ligno. Alleluia.

Guardianus dein Christum Saluatorem sequenti affatur Oratione:

Domine Iesu Christe, qui in hora dici vespertina de Cruce depositus, in brachijs dulcissima Matris tuae (ut pie creditur) reclinatus fuisti, horaq; ultima in hoc sacratissimo Monumento Corpus tuum examine contulisti; & die tertia mortalitate deposita gloriosus exinde resurrexisti, Angelos quidem eius Resurrectionis testes apparere iussisti: tribue quaesumus, ut nos & omnes quos in orationem commendati suscepimus, qui de tua Passione & Morte memoriam facimus, Resurrectionis tuae gloriam consequamur. Qui vivis &c.

Oratione dicta singuli summo cum silentio Preces aliquantisper continuant, lachrymis locum rigant, gemitibus atque osculis Saluatoris nostri thalamum, ac sanctissimum Sepulchrum (quod gloriosum fore praedixit, Isaias) meritò honorant & venerantur. Et si enim vacuum sit Monumentum, sacrosancti tamen Corporis sanguinisque pretiosissimi contactu consecratum, omni sanè admiratione & veneratione dignum censeretur, iuxta illud, *vestigia pedum eius adorabunt*; vel eò magis, quòd inde Iudæis & Mahumetæis insultare possumus, inde gloriandi, inde exultandi rationem sumimus. Hinc mendaces mendacij conuincimus, hinc Fidei sacrae fundamenta iacimus, dicimusque

dicimusque liberè, aut sepultum nobis Salvatorem reddant, aut redi-
uium nobiscum adorent. Alterum eligendum, tertium non restat.
Quis autem tam vecors esse possit, qui hîc sanguinem Christi morien-
tis, pretium redimentis, cicatrices resurgentis seriò non cogitet, in sta-
terâ cordis non appendat; atque ob tantum hîc à Deo acceptum be-
neficium, gratum aliquod animi signum lachrymis saltem, gemitibus,
suspirijs, osculis non edat? Quis faxeus adeò, qui hîc Christi Passionē,
Mortem, Verbera, Supplicia, Conuicia, Sputa, Alapas, Vellicationem,
Vulnera, Flagella ad memoriam non reducat, & totis visceribus non
commisereatur; gloriosam denique Resurrectionem mente non con-
cipiat, & lætitiâ aliquam non ostendat, & exultet? sanè Christianus
dicendus non est, qui hæc negligat, quémve tantarum rerum memoria
non tangat.

Sacro demum Monumento egressis, ad læuam duodecim circiter
passus Septentrionem versus procedentibus, occurrit lapis marmoreus
rotundus, pauimento infixus, marmoreis circulis albidi cineraci que
coloris circumdatus, eodem positus loco, vbi Christum post Resurre-
ctionem Mariæ Magdalenæ à Sepulchro reuertenti in formâ hortula-
ni apparuisse, ac dixisse *Noli me tangere*, piè ab omnibus creditur. Inde
ad quinque passus Septentrionem versus, alius spectatur lapis marmo-
reus, priori persimilis, sed aliquanto minor; vbi Maria stetit, ac
Rabboni Salvatore dixisse traditur. Dum verò eò itur, fistiturque, se-
quentia à Minoritis psalluntur:

De Magdalena feruida

Queramus nunc quid videris.

O tu Christi discipula

Dic nobis, quid apparuis?

Sepulchrum cum sudario,

Et testibus angelicis

In albis sedentibus,

Hæc meis vidi oculis.

Meum quarebam Dominum;

Sed tota plena lachrymis,

Hinc inde currens rediens,

Et mori secum cupiens.

Euntibus discipulis,

Non ibam ego illico,

Ignem amoris anxia

Ardebam desiderio.

• *vita nostra gloria,*

O nostra amor anime!

Clamabam, vt insipiens,

Amore eius languida.

Ipsè post hæc apparuit

Sua diuinâ gratiâ,

Licet tunc non cognouerim,

In hortulani habitu.

Sed qui donauit mortuis

Vitam, & hos ab Inferis

Reduxerat ad gaudia,

Me consolari voluit.

Noli deuota plangere

Maria, sed quiescere

Oportet ab his lachrymis,

Imple cor tuum gaudijs.

Ad ipsum cito ady,

O tu mi dulcis Rabboni

Dixi, & pedes protinus

Tunc osculari volui.

Sed

Sed ille, quia omnia

*Nondum sciebam optimè,
Ad Patrem non adscenderat,
Noli inquit me tangere.*

Gloria tibi Domine,

*Et nobis hîc ignoscere
Dignere; nam ex cordibus
Maria huic credimus. Amen.*

Antiph. Surgens Iesus manè primâ Sabathi, apparuit hîc Maria Magdalenâ, de qua eiecerat septem demonia.

Vers. Maria noli me tangere.

Resp. Nondum adscendi ad Patrem meum.

Tum hanc ad Christum fundit Precem Guardianus.

Benigne Domine Iesu Christe, Alpha & Omega, qui manè primâ Sabathi Magdalenam lachrymabiliter te quarentem primum inter peccatores in hoc loco apparere voluisti, & ei te affabilem iucundis confabulationibus & vultu desiderabili præbuiisti: concede nobis indignis famulis tuis, vt sacratissimam faciem tuam gratiarum plenam in cœlesti gloriâ meritis tuæ Resurrectionis videre valeamus. Qui viuus.

Ex hoc loco rectâ ad Sacellum Apparitionis Beatissimæ Mariæ virginis redeunt omnes: vbi iuxta Aram Maximam in genua rursus procumbunt, & post salutatam Virginē, ac publicas decantatas Ecclesiæ Preces (quas Litanias Maiores vocant) Supplicationi finis imponitur. Hymnus verò & Preces ante Virginis Aram dici solitę hæ sunt.

Regina Cœli Letare,

*Letare super sidera:
Quem meruisti parere,
Vidisti ipsum vincere.*

*Surgens Christus ab Inferis
Primo tibi diluculo
Venit cum omni iubilo,
Vt daret tibi gaudium.*

Quem crucifixum corpore

*Die vidisti tertiâ,
Surrexit iam in gloriâ
Et corporis & animæ.*

*Ex istis ereo omnibus
Sit Trinitati gloria,
Ac tibi Matri Virgini,
Salus nobis in patria. Amen.*

Vers. Gaude & letare Virgo Maria. Alleluia.

Resp. Quia surrexit Dominus verè. Alleluia.

Oratio. Deus qui per Resurrectionem vnigeniti Filij tui Domini nostri Iesu Christi familiam tuam latificare dignatus es; præsta quesumus vt per venerabilem genitricem eius Virginem Mariam perpetua capiamus gaudia vitæ. Per eundem &c.

Ad altare quod à dextris est Aræ Maximæ, Cruci salutari olim dictum, solemnè Supplicatione, vt ad cetera, non itur. Quo argumento certissimè adducor, particulâ viuificæ Crucis quondâ hoc loco thecâ argenteâ asseruari solitam, vt referunt Minoritæ, non ampliùs hîc haberi. Auget opinionem meam F. Bonifacius, quondam Guardianus Montis Sion. Is enim in libello De perrenni cultu Terræ Sanctę scribit, Soleimane Turcarum Imperatore in Fratres Franciscanos ante, annos

annos quinquaginta Hierosolymis tyrannicè sæuente, omnibusque toto quadriennio teterrimo carceri mancipatis, Armenios interim particulam illam Crucis furatos esse, & ad Sebasten Armeniæ maioris urbem transportasse. Etsi vero eodem in libello addat eandem postea maximis impensis redemptam, pristino loco restitutam fuisse; ablatam tamen postea, atque aliò asportatam potius quàm hinc asseruari putauerim. Quis enim affirmare audeat pristino loco redditam, cum ei nullus exhibeat honorem, aut eam vllò cultu prosequatur? vbi tamen cætera sacratiora Templi loca & Altaria, quæ vel sanguine vel Passione Christi illustrata, vel aliquo mysterio notata sunt, ab omnibus, hoc solo excepto, venerari, & solemnè supplicatione adiri conspiciat.

Eodem in Sacello è regione Aræ Crucis ostenditur locus subfusco lapide notatus, in quo ex veterum traditione tres cruces simul inuenta, cum quæ Domini esset, quæ latronum, sciri non possent, mulieri longâ ægritudine defatigatæ, à Macario Hierosolymitano Episcopo admotæ fuerunt: sed cum duarum nullam virtutem agnosceret, tertia adhibita omnem ægritudinem sustulit. Ex quo facile colligi datur Cruces omnes vnus formæ fuisse, & similia habuisse foramina: Clavis enim latrones affixos fuisse Cruci, non funibus alligatos, vti passim pictores depingunt, ex eo liquere putauerim, quod idem olim crucifigendi mos fuerit: nam & singuli suam ferebant crucem, omnesque flagris antea cædebantur, & postea crucifigebantur. Vti videre est apud Marcum Tullium in Verrem act. 7. ac Nonium Marcellum in verbo Patibulum; *Deligati (inquit) ad patibulum circumferuntur, deinde crucifiguntur.*

Ruffin. lib. 10.
c. 3.
Niceph. lib. 8.
c. 29.
Theodorat. lib.
1. c. 18.

Ioseph. 1. Bab.
sacr. 12.
Macrob. 1.
Satir. 11.

Quantoperè autem sacrosancta hæc loca, Christi præsertim sanguine, & Passione, ac Resurrectione illustrata, homini pio & Christiano interiores animi sensus moueant, quâ mentis compunctione afficiant, quem denique mundanarum rerum contemptum, vitiorum detestationem, & odium pariant, atque ad diuinum amorem rapiant, vires mihi, fateor, non suppetunt, vt explicem. Hoc vnum affirmare possum, neminem esse tam ferum ac ferreum, neminem tot tantisque flagitijs ac sceleribus coopertum, qui non in ipso sacrosancti Deubri ingressu præsentis numinis cælestis religione perfusus, molliri suū lentiat pectus. Nec mirum: cum etenim eo in loco se esse quis consideret, quo omnium Dominus, Deus & Homo, totius mundi Saluator, ac animarum redemptor, proprium effundere sanguinem, tot pati opprobria, tot affligi pœnis, à plantâ pedis ad verticem vsque capitæ flagris cædi non dedignatus est; quinimo Crucis subire tormentum, ac mortem oppetere turpissimam spontè voluit; vt nos in suo

Z

sanguine

Sanguine à peccato lauaret, è faucibus Diaboli eriperet, Patri reconciliaret, vitamque æternam omnibus promereretur: qui fieri possit adeò ingratum aliquem esse, ac saxum cor habere, vt (præsertim cùm se harum omnium pœnarum causam esse meditetur), dolore non diffluat, & expauescat totus? Quis (inquam) dum hîc Deum pro homine, Creatorem pro creaturâ, Dominum pro seruo, innocentem pro noxio, ac iustum pro iniusto tanta passum esse, animo reuoluit, mentisque oculis cernit, non totus madeat lachrymis? Quis à plâctu, à suspirijs abstineat; quis commisereri saltem ac compati Passioni Christi libens nolit? Diuina sanè vis humanos animos ad hoc ipsum videtur impellere: ipsa etiam adpersa Christi sanguine Columnæ marmoreæ, Crucis fouea, locus Crucifixionis, Vnctionis petra, ac ipsum denique Sanctissimum Sepulchrum, quasi recentia Crucis & Passionis Domini vestigia, occultâ quâdam vi compellunt & exigunt, vt quisquis accedat, etiamsi ferreus & adamantinus sit, irrigetur lachrymis, atque imo pectore profunda trahat suspiria; adeoque se totum Christo deuouens, abneget semetipsum, & abiectis vitijs & mundi sordibus, nudus sequi Christum malit, proque eius nomine grauissima pati, quàm mundanis delitijs disfluere. Cæterum quod ad Sacrosancti huiusce Templi celebritatem, dignitatem, ac deuotionem attinet, tantam esse affirmauerim, quantam qui oculis non subiecerint, haudquaquam concipere animis possint. Adeò enim sacratissima hæc Basilica, qua nullus sanè augustior locus, nullum in orbe sanum sanctius est, non fidem solum, sed famam quoque ipsam, quæ cuncta in maius celebrare solet, incredibili maiestate & fastigio vincit. Vt autem paucis concludam, libet hîc Iacob Patriarchæ dictum adiungere. *Verè terribilis est locus iste: non est hic aliud nisi domus Dei & porta celi.*

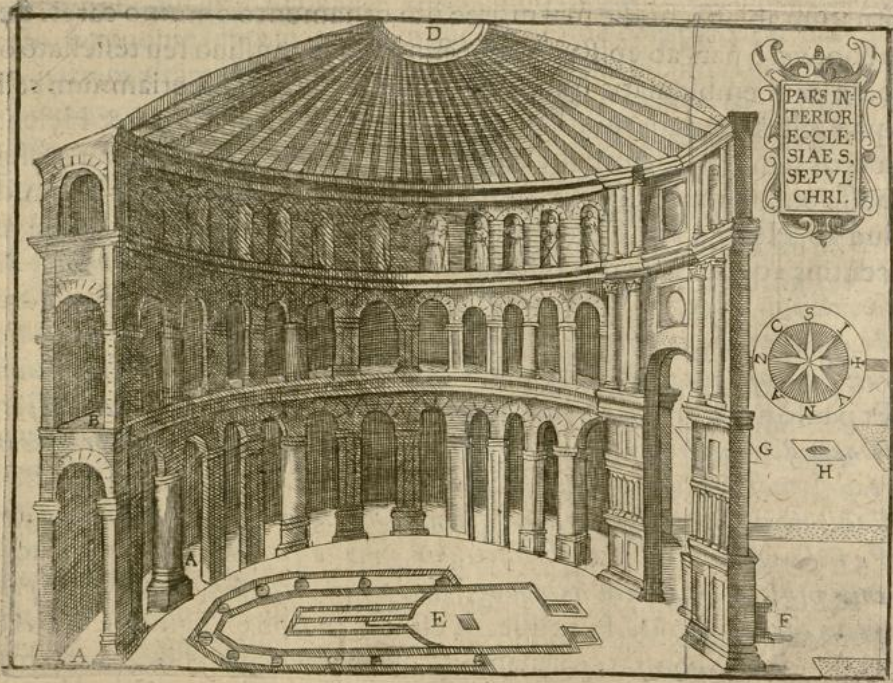
Gen. 28.

Licet autem ex formæ diuersitate non vnum esse appareat Templum, sed duo; reuerâ tamen vnicam machinam, & pulcherrimi operis ædificium constituit: haud tamen vno eodemque tempore constructum fabrica ipsa satis indicat, clareque demonstrat alterum altero esse vetustius. Sacrum namque Dominici Monumenti sanum ordinem refert Ionicum, & formam sphericam; Golgothæ verò Delubrum ordinis est Rustici, ac formæ oblongæ: vnde verisimiliter coniecturare datur hoc à Christianis Regibus, qui diu post ab infidelium manibus Sanctam Ciuitatem vendicârunt, & rerum in Palæstinâ positæ sunt, exstructum, & in eam formam qua nunc visitur, redactum; ac priori (quod ab Helenâ sanctâ Constantini Magni matre multis ante seculis instauratum, & à Nicephoro Patriarchâ postea restitutum constat) adiectum, atque ex duobus vnum effectum esse.

Tyr. lib. 8. Bel.
sacr. c. 3.

A porti-

- A Porticus inferior.
 B Porticus superior.
 C Figura seu pictura operis musaici.
 D Foramen testudinis lucem immit-
 tens.
 E Planta Sacelli S. sepulchri domi-
 nici.
 F Ara marmorea quam Græcorum

- Patriarcha, suis ignem sacrum datu-
 rus, quotannis in vigilia Paschatis
 ascendere est solitus.
 G Locus ubi apparuit Christus Mariae
 Magdalena post resurrectionem in
 forma hortulani.
 H Locus ubi stabat Maria Christum
 alloquens.

Vtriusque autem formam descripturi, primo loco Sacri Monumēti
 Dominici Templum ponemus. Id rotundo schemate (vt diximus)
 constructum, duplici ornatum est peristylis, altero super alterum sta-
 tuto, utroque columnis & pilis suffulto: inferius duodecim columnas
 teretes, pilas octo quadrangulas continet, eo ordine dispositas, vt
 modo binæ columnæ, totidemque pilæ, modo ternæ columnæ, &
 binæ tantum pilæ concurrant. Interior Templi circulus amplitudinē
 per diametrum continet passus circiter septuaginta duos: ex quo fa-
 cile colligere est totius Templi magnitudinem, si diametri lineam
 ducas in circulum. Inferior muri pars à pavimento ad columnarum
 vsque epistylia, marmoreis quondam incrustata & vestita tabulis, à
 Mahumetæis postmodum ad Templi Salomonis (quod nunc visitur)
 ornatum

ornatum ablatis, hodie marmoreo illo ornamento omnino caret. Superior verò pars ab epistylis ad tectum vsque mulluo seu tessellato opere cum emblematis quondam decorata fuit; cuius etiamnum reliquæ plurimæ supersunt: inter quas Constantini Magni, & Helenæ matris figure quasi integræ conspiciuntur. Hinc verisimiliter colligi posse putauerim, non esse quod nunc visitur templum antiquum illud ab Helenâ vel Constantino Magno constructum; sed longè recentius: quod & Tyrius testatur: *Ecclesiam* (inquiens) *Dominica Resurrectionis* (quæ per Maximum Episcopum, præcipiente Constantino Augusto adificata fuerat, ac postea per Reuerendissimum Modestum tempore Heraclij Augusti reparata) *Heguen Aegypti Calipha funditus deiici mandauit.* Et paulò post: *Heguen rebus humanis exempto, Daber eius Filius, ad petitionem Romani Imperatoris cognomento Heliopolitani Ecclesiam prædictam reedificandi fidelibus concessit potestatem; tique Nicephoro Patriarcha, Constantinopolitani Imperatoris sumptibus, eam quæ nunc Hierosolymis est, sanctæ Resurrectionis adificarunt Ecclesiam, anno ab Incarnatione Domini 1048 ante orbis liberationem quinquagesimo primo, tricesimo vero septimo postquam diruta fuerat.* Hæc ille. Testudo templi ex lignis Cedrinis simul conuexis constat; formamque hemisphericam concauam refert, plumbeo cooperta tecto: in cuius umbilico foramen est retundum & ingens, instar illius quod Romæ in vetustissimo Pantheon templo visitur, tam spaciosum verò, quàm est ipsum Dominici Antri Sacellû. Id diè & Solis radios immittit, locumque illustrat abundè. Sub eo foramine, & hiatu patulo, ac quasi sub dio, medio Templi pauimento adhæret sacellum, facti Dominici Monumenti rupem continens, formâ oblongâ pentagonâ, cuius exterior pars marmoreis vestita tabulis, cymatio, coronicibus, Zophoris, epistylis, decemque est ornata columnis hexagonis. Totum autem ædificium in duas est diuisum cellulas: prior quæ Orientem spectat, vulgo Anticapella dicitur; quæ Occidentem respicit, Sacrum continet Monumentum, & propriè Antrum seu Sepulchrum Domini appellatur. Vtrumque subdiali tectum pauimento, quod à solo maioris Ecclesiæ eminent & assurgit pedes circiter quatuordecim: cui ornamenti gratiâ impositum est testudineum opus, tecto plumbeo, duodenis sustentatum columellis porphyreticis, symmetriæ Corinthiæ. In ipso verò pauimento subdiali (ne aqua decidens & consistens Sepulchrum Domini vitiet) canaliculæ incisæ sunt, per quas aqua ad inferiora defluit. Interiora latera Antri concaua candido pariter marmore abducta, viuæ rupis excavationem obtegunt. Fornix autem lampadum fumo (quæ numero quinquaginta interdum noctuque Christianorum sumptibus accenduntur) adeò obscuratus est, vt an ipse rupes sit, an calx, vel obdu-

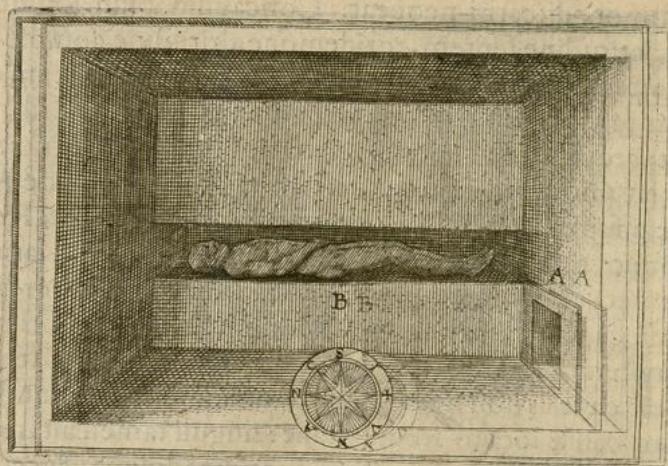
ctura

1. *Beh. sacr. 4.*

Etum marmor, discerni nequeat. Concauum ipsum longitudine pedes octo, latitudine septem, totidemque altitudine complectitur: maiorem partem altare marmoreum occupat: id verò locum quo Christi corpus iacuit sepultum, capite ad Occidentem verso, occlusum continet, atque ingredientibus à dextris est, ad septentrionale Sacelli latus, latum pedes quatuor, altum tres, longitudine Antrum æquans: cui super imposita est picta vetusti operis tabula, Resurrectionem Domini referens. Locus ante altare vacuus tres in latitudine pedes continet, ac tam spatiosus est, vt homines quatuor ordine stantes commodè capiat. Supra sacrum Monumentum Minoritæ quotidie diuina mysteria celebrant; quod & alijs sacerdotibus Catholicis permissum est, cæteris non item. Christiani siquidem Orientales precandi tantùm causâ locum frequentant: singuli tamen altare ipsum seu sacrum Christi sepulchrum thure quotidie adolent, & certas lampades alunt. Antri ostiolum Orientem respicit, cuius postes & limina è leucophæo sunt marmore, altitudine pedum trium, latitudinis palmorum septem; vt nisi curuato in ventrem capite ingredi nequeas. Antiquitùs quoque tam humile fuisse ex eo colligi datur, quòd Petrum & Ioannem, illasque pijsimas scæminas, vt possent introspicere, procubuisse & inclinasse se sacra Scriptura testatur. Ex quo item facillè colligitur forma ipsius Sepulchri: non enim instar quadratæ est tumbæ desuper excavatæ, & patulæ, vt multorum opinio est, & passim depingitur; sed in ipsius Antri septentrionali latere excisum, & quâ Meridiem spectat, & Christi corpus illatum est, apertum, vt per antri ostiolum introspicentes facillè locum quo Christi corpus iacuerat, eiusque Sudarium, & Linteamina videre potuerint: quod aliàs si tumbæ speciem retulisset, nequaquam licuisset. Formam Sepulchri hic addere placuit, vt quæ de eo dicuntur, clariùs elucescant.

A Ostium antri Dominici.

B Sepulchrum Domini.

Ante ostiolum sacratissimi Antri, pavimento Antifacelli affixum iacet lapis ille, cui Angelus insidebat (ut sacra Scriptura loquitur) amictu candido, qui mulieribus, intellecto quòd Iesum quærerent Crucifixum, eum reuixisse, & in Galilæam processisse nuncians, ostendit sudarium, & locum vbi posuerant eum. Is sesquipedem per quadrum continet, & lapidem (scripturâ teste magnum valde) ostio Monumenti aduolutum fulciebat. Hic etiam nû superest in Domo Caiphæ, quæ hodie in Templum versâ, titulo Sancti Saluatoris claret; vbi Aræ maximæ impositus omnibus Christicolis venerabilis est: asseruaturque ab Armenijs eius Templi custodibus, & longitudine pedes sex, latitudine tres, crassitie palmos quatuor continet. Antifacellum foris formam refert quadratam, intus tamen quâ Antro Domini sepulchri pariete medio iungitur, in rotunditatem desinit. Pavimentum marmore stratum, ac latera pariter marmore incrustata sunt: duas verò vtrisque continet fenestellas, quibus illustratur. Ostium ad Orientem patet, estque non nihil altius ampliusque ostiolo antri Sepulchri. In hoc sacello lampades duodecim ardentes ex fornice pendet. In foribus eiusdem vna. Exteriùs per circuitum sacri Monumenti sex lucent perpetuò. Dextrum Antifacelli exterius latus, quâ Septentrionem spectat, decidentibus marmoreis tabulis, quibus paries tegitur, ruinam minatur: nec tamen Minoritæ audent reficere; prohibentibus id Sanctonis Turcarum, qui nec reliqua Tempia, quæ Hierosolymis vetustate collabuntur, instaurari permittunt; lege id vetitum esse asserentes. Largitionibus tamen, quæ plurimi apud barbaros fiunt, facile à Saniacco impetrari id posse putauerim. Nam cum vel labentem murum

rum

rum restaurare, vel furnum construere Minoritæ, aut refarcire aliquid intra septa Monasterij volunt, veniam à Saniacco vt postulent, ac plurimâ largitione gratiam redimant, necesse est: quod si omitterent, aut negligerent, grauissimâ pœnâ mulctarentur. Narrârunt mihi se paulò antequàm eo venissem, pro facultate erigendi furnum centum Cechinos Venetos Saniacco numerasse: Ex quo quantum pro restauratione Dominici Sepulchri Saniacco numerandum foret, quiuis faciliè intelliget. Antifacelli frontispicio pauimentum adhæret eiusdem cum frontispicio latitudinis, eleuatum à reliquo solo maioris Ecclesiæ palmos duos, marmore stratum candido, sedes vtrimque habens lapideas, marmoreis tabulis inductas. Iuxta pauimentum illud Orientem versus, atque è regione Chori Ecclesiæ Golgothanæ, altare extat marmoreum, quod Græcorum Patriarcha, aut aliquis Episcoporum Orientalium quotannis in ipsâ vigiliâ Resurrectionis Domini adscendere, populo benedicere, atque ignem (falsò cœlestem creditum) schismaticis Orientalibus in ipso Templo dispensare consueuerunt. Non enim, vt olim, cùm Catholici in Palæstinâ Ecclesiam moderarentur: cœlestis flamma (Nur Arabibus dicta) cœlitus amplius descendit; licèt Orientales Episcopi ac Græcorum Patriarcha id populo persuadeant; sed è silice ignem excutiunt, ac pro vero Nur populo porrectum, cœlestem esse mentiuntur. Vt autem dolum hunc occultent, ac facilius nimium credulis imponant, die Veneris sancto ab infidelibus claudi sepulchri ostium, & Saniacci sigillo obsignari curant. Mox cum Saniacco, Cadio, Emino, cæterisque Turcarum primotibus pretio componunt, quis eorum prior ingredi, & ignem silice excussum credulo populo pro cœlesti distribuere debeat. Non sic olim: sed ieiunijs, precibus, & lachrymis cœlestis ignis à Deo impetrabatur, populoque in lætitiæ signum & Fidei testimonium tradebatur. Quomodo autem id fieri solet, Frater Bonifacius in libello De perenni cultu Terræ sanctæ his verbis describit: *Congregabantur (inquit) ad Ecclesiam Resurrectionis Patriarcha, Rex, Clerus, & Populus, à summo manè ad horam vsque sextam, in qua dignabatur Dominus flammam ad locum sanctum mittere, & post longam Orationem mittebatur vnus ex Pralatis Montis Sion, vel Montis Oliueti, aut Bethleem, aut Hebron, aut Sancti Habacuc, aut Sancti Saluatoris, & Ioannis ad ripam Iordanis, aut Nazareth, aut Montis Thabor, aut Montis Carmeli, aut sancti Ioannis Baptista in Sebasten, aut aliorum locorum: qui enim sanctior inter eos reputabatur, vt esset primus ad lumen accipiendum, mittebatur; & si nondum accessas lampades inuenisset, reuertebatur ad Patriarcham, Regem, Clerum, & Populum, alta clamans voce, Nondum in lumine visitauit nos Dominus Deus è cælo. Tum augebantur preces, ploratus, & ululatus multus, vt Dominus eos,*

eos,

eos, uti consueverat, visitaret. *Auctâ* verò Oratione cum lachrymis, mitebatur alius: & sic continuabant usque quo Dominus è cælo eis mitteret ignem, siue donum flammæ: quâ per quemcunque inuenta esset, accendebatur lumen in latitiâ spiritus: & primò Patriarchæ, Diacono, & subdiacono: ipsi verò primò Regi; deinde omnibus qui in Choro adstabant, istud sanctum lumen iradebant: Minoris ordinis ministri Populo idem porigebant cum gaudio. Hæc ille. Refert etiam idem Fr. Bonifacius in eodem libello, se quandoque hac de re cum Græcorum Patriarchâ, nec non Armeniorum Episcopo sermonem miscuisse, illisq; exprobrasse summam hanc perfidiam, atque impietatem; dixisse etiam offendere id plurimum Catholicos omnes, Iudæos quoque ac Mahumetæos: eosque cum id negare minimè auderent, excusasse se, ac necessitate coactos id facere asseruisse, ut consuetas eleëmofynas obtineant: quibus si carendum foret ecclesiasticis viris in vrbe continuo commorantibus, defuturum ijs quo miseram vitam sustentare possint. Hac enim de causâ Orientis Christicolas sanctam Urbem potissimum petere; quæ si deficiat, domi omnes mansuros: atque ita suos solitis eleëmofynis defraudandos: Latinis à Regibus, cæterisque Occidentis magnatibus quæque ad victum necessaria satis abundè suppeditari: Græcos cæterosque Orientis religiosos barbarorum iugo oppressos, solis populi eleëmofynis victitare; nullaque propria bona possidere. Atque ita miseri se tam enorme piaculum ac turpitudinem solius lucri causâ suâ ipsorum confessione, in publicum Christianæ Fidei dedecus committere non verentur: quæ idcirco uti fraudibus obnoxia, ab infidelibus (prohdolor) irrisioni & ludibrio habetur. Posteriori Antri Domini Sepulchri parti Occidentem versus adiungitur formâ quadrangulari Cophtorum Sacellum rudi opere; in quo suo ritu statis diebus Orationibus vacant, psallunt, & sacra peragunt. E regione est Occidentem versus sub ipso Templi maioris peristylio aliud Sacellum ligneum, eorundem vsui & sacris destinatum: iuxta quod cubicula aliquot habent, in quibus duo in ipsâ rupe visuntur specus; quos Iosephi ab Arimathiâ & filiorum eius quondam fuisse sepulchra nonnulli autunt. Inde ad dextram procedentibus Aquilonem versus Georgianorum occurrunt cubicula & Oratoria. Rursum ad læuam flectentibus Meridiem versus, sub ipsâ pariter templi porticu, contigua hæret Cophtorum sacello Syrorum & Iacobitarum Oratoria & Receptacula, in quibus & ipsi sua sacra celebrant. Succedunt his ab eodem latere Abassinorum Sacella seu Oratoria, ipsorum quoque sacris destinata. Paulò ulterius ad Orientem pergentibus scala occurrit lapidea, muro Ecclesiæ admota, per quam ad superius epistylum ascenditur, in quo Armenij sua habent Sacella & cubicula, muro à reliqua peristylij

stylij

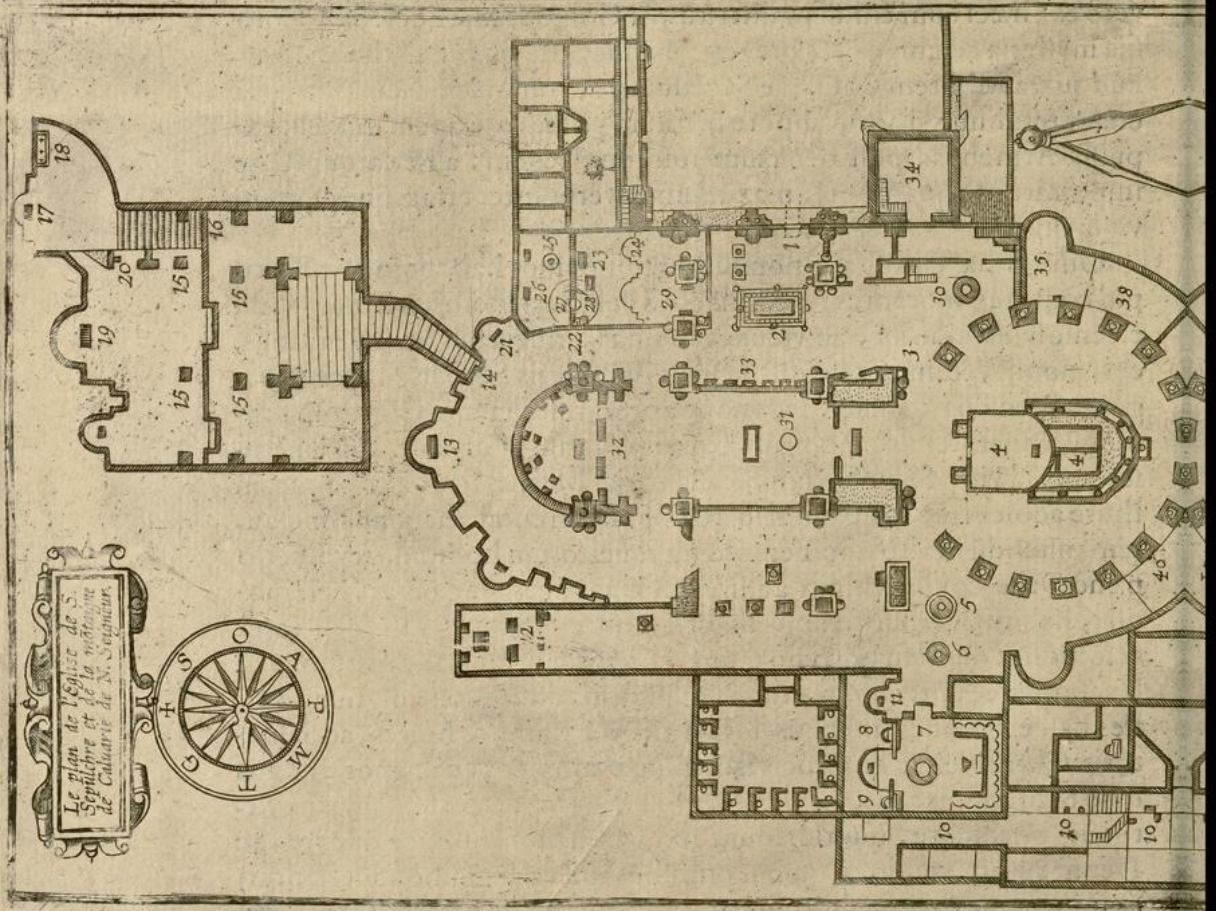
stylij parte (quæ neglecta omnino & fordida iacet) diuisa. Georgiani verò & Græci cum eiuldem sint ritus, in Golgothanæ Ecclesiæ Choro sua mysteria celebrant, & præter cubicula, (de quibus diximus) & aliud iuxta Montem Caluariæ Sacellum, ac ipsum Montem (vti supra etiam retulimus) hoc tempore medium possident: quem quidem expulsis Armenijs, post deuictum ipsorum Regem, à Persarum Rege impetrâunt: quapropter maximum & vetus inter vtramque gentem viget odium.

Omnes hæ Christiani nominis nationes suos habent in hoc Templo continuò morantes vel Monachos vel Presbyteros, qui suorum ibi eleëmofynis aluntur, ac viuunt, diuina sacrificia suis quisque ritibus, ceremonijs, & linguis, in distinctis supra citatis Sacellis & locis peragunt, precibus incumbunt, vnoque ore omnes vnum Christum omnium Saluatorem venerantur, atque adorant; quotidie etiam sanctissimum Christi Sepulchrum, & Caluariæ Montis seu Crucis foueam thure adolent; ac lampadum suarũ singulatim curam habent. Illud autem mirandũ in vno hoc Templo tot diuersorum hominũ ex vniuerso pænè Orbe confluentium audire dissonas voces, melodias, ceremonias, habitus moreisque: qui licet in multis differant, variisque inter se sectis sint diuisi, in hoc vno tamen concordant, quod Christum Deũ laudant, credunt, confitentur. Nec minori admiratione dignum, omnes hæ nationes inter medios Christiani nominis hostes, ac Saluatoris Christi, eiusque Crucis sanctissimæ inimicos acerrimos, Iudæos dico & Mahumetæos, Christum ipsum magnificare, diuinam eius virtutem prædicare, quotidianum ipsi sacrificium publicè offerre, ac Deum verum confiteri (quibus omnibus ipsi vel maximè aduersantur) neminem tamen inueniri, qui contradicere, quive vetare, aut tollere, atque abolere ea vlllo modo audeat. Et quod magis mireris, licet Turcæ Maurique Christum nequaquam mortuum, sed in cælos assumptum prædicent, ac certo certius credant; quippe quem immortalem fuisse affirmant: nihilominus tamen Sepulchrum eius, & mortis & mortalitatis indubitatum testimonium, in vrbe hac, quam omnes Mahumetæi religionis ergo frequentant, à tot iam seculis intactum reliquerunt, atque etiamnum relinquunt. Neque enim hætenus quisquam fuit, qui illius euerisionem vnquam tentauerit. Quod diuini sanè numinis nutu fieri existimandum est: scilicet vt perpetuò locum habeat in signe illud Isaiaë vaticinium: *In die illà radix Iesse, qui stat in signum populorum,* Isa. c. 11. *ipsum gentes deprecabuntur; & erit Sepulchrum eius gloriosum.*

A a

I Introitus.

1	Introitus Ecclesie.	9	Ara Crucis.
2	Petra vñtionis Domini.	10	Habitacula Minoritarum.
3	Via quãitur ad S. Sepulchrum Domini.	11	Sacellum Angelorum.
4	S. Sepulchrum Domini.	12	Sacellum carceris Christi.
5	Locus quo apparuit Dominus Mariæ Magdalena.	13	Sacellum diuisionis Vestimentorũ Christi.
6	Locus vbi stabat Maria Magdalena:	14	Descensus Sacelli D. Helene.
7	Sacellum apparitionis Mariæ, seu Chorus & Sacrarium Minoritarum.	15	Quatuor columna guttae emittentes.
8	Ara columna Flagellationis Domini.	16	Descensus ad locum inuentionis sanctissimæ Crucis.
		17	Vbi Crux Christi inuenta fuit.
		18	Vbi reliquæ latronum cruces reperia fuerunt.
		19	Sacellum

19 Sacellum D. Helena.	30 Locus ubi stabant Maria & Ioannes, iuxta opinionem Orientalium.
20 Cathedra marmorea D. Helena.	
21 Sacellum columna improperij seu incoronationis Domini.	31 Fovea chori Græcorum, vulgò Umbilicus mundi.
22 Scala lignea quâ adscenditur ad Montem Caluarium.	32 Chorus Ecclesie Golgothanae.
23 Ara montis Caluarie.	33 Sepulchra Regū Hierosolymorū.
24 Vbi Christus fuit Cruci cōclauatus.	34 Turcis Ecclesie.
25 Locus immolationis Isaac.	35 Sepulchrum Iosephi ab Arimathea, & filiorum.
26 Locus ubi seruatur Ara Melchidech.	36 Sacellum Iacobitarum.
27 Fovea Crucis,	37 Sacellum Coptorum.
28 Scissura montis Caluarie.	38 Sacellum Abassinorum.
29 Sepulchra Gotofredi & Balduini Regum Hierosolymorum.	39 Sacellum Armeniorum.
	40 Sacellum Georgianorum.

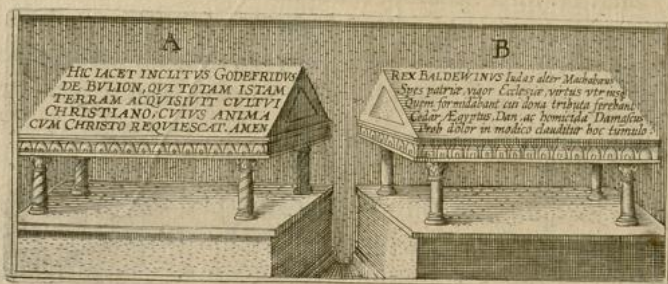
Diximus de Sacri Dominici Monumenti Basilicâ: reliquum est vt de Golgothæ Templo aliqua addamus. Id Orientem versus situm, priori contiguum, sub vno quasi eodemque tecto cum alterâ comprehenditur, vnamque molem constituit. Est autem ordinis rustici, ex quadratis politisque lapidibus, magnifico sanè & pulcherrimo opere constructum, plurimis pilis, parastatisque suffultum, & exornatum. Formam verò refert non omnino tetragonam, nec sphericam, sed oblongam potius, excedente paululum longitudine. Superior Templi pars fornicata testudinem in medio habet eminentiorem, arenato obductam: ad cuius apicem exteriorem lapideâ cochleâ adscenditur. Delubri medium Chorus occupat, vnde quaque muro atque ambulacro circumdatus: in quo Orientem versus Sacella aliquot conspicias, de quibus suprâ egimus. Hoc Græci obtinent, pictisque Apostolorū imaginibus illustrant, & in arâ maximâ rem diuinam stans diebus celebrant. In medio Chori occidentem versus fovea extat bipedalis spherica, in ipso pavimento marmoreo excisa, æneâ machinâ amplissimâ de super pendente. Græci Umbilicum Mundi appellant, locumque esse aiunt, de quo Psalmista loquitur: *Deus autem Rex noster ante secula operatus est salutem in medio terra.* Sed falluntur: Nam, si nuda verba spectemus, Foveæ Crucis in Monte Caluarie potius conueniunt. Ibi enim indubitanter humanam operatus est salutem Deus: cum è Cruce pendens Christus, & in holocaustum & sacrificium æterno se offerens Patri, totius Mundi redemptionem meruit obtinere. Et si verò inde multi eam opinionem hauserint, vt Hierosolymam in medio orbe terrarum esse cōstitutam putent; decipiuntur tamen, qui verborum coniecturâ ducti id sentiunt: nam licet verba quidem id innuere

videantur; aliter tamen se res habet, & facum illis facit metaphora, quâ per medium terræ designatur Christus, qui interuentu Terræ, id est, humanitatis (cuius symbolum Terra representat) nos seruaui. Ceterum falsam esse illorum opinionem, ac toto cælo errare, qui Hierosolymam in medio terræ sitam putant, quive afferunt Solis radios ad normam in Hierosolymitanam plagam nullo anni momento decidere, ex umbris & experientiâ manifestè coniuncitur. Quinimo si ita id esset, necesse omnino foret eam ponere intra Zonam torridam, & Tropico saltem Canci subicere: at ab illo longiùs abesse Cosmographi omnes tradunt: quiq̃ue eam adierunt, certissimis experimentis planè didicerunt dies ibi accrescere & decrescere, pro temporis ratione; cum æstiuus dies ibidem quatuordecim horas habeant, Hyemales decē. Porro longitudinem Golgothanæ ædis, quæ ab Ortu in Occalum porrigitur cubitis centum, latitudinem verò à Septentrione in Meridiem sese extendentem, sexaginta sex metiuntur. Hæc eam Fani partem complectitur, quæ vtrumque Chori cingit latus, Carceris Christi Sacello eum adiunctâ porticu satis amplâ, & aliquot columnis suffultâ, ab Aquilone, Monte Caluarix, & loco amplissimo quadratæ formæ, Vnctionis Petram, & Regia aliquot Hierosolymitanorum Regum sepulchra continentè, à Meridie adiacentibus.

CAPVT V.

Regiorum aliquot Sepulchrorum, Regum nempe Hierosolymitanorum posterioris aui in Golgothano delubro existentium descriptio; de quibus eorundem Regum serie, gestis, atque obitu breuis enarratio.

A. Sepulchrum Regis Godifredi Bul- lionensis. B. Sepulchrum Regis Balduini.

IVXTA Sacellum Diui Ioannis sub ipsâ rupe Golgothanâ, è regione petræ Vnctionis Domini, locus extat muro circumdatus, pedes circiter

circiter viginti per quadrum complectens, vnico ostiolo accessum præbente: in quo duo è marmore visuntur sepulchra, quaternis columnellis marmoreis imposta, formâ triangulari superius acuminatâ. Quod à dextris introeuntibus se offert, ad meridionale positum latus, Gotifredi primi Hierosolymorum Regis ossa continet, hoc epitaphio antiquo Longobardorum charectere insignitum:

HIC IACET INCLITVS GODEFRIDVS DE BVLION
QVI TOTAM ISTAM TERRAM ACQVISIVIT CVL-
TVI CHRISTIANO CVIVS ANIMA REQVIESCAT IN
PACE. AMEN.

Alterum, quod à sinistris est ad septentrionale latus, Balduini eius nominis secundi, & tertij Hierosolymorum Regis corpus conditum habet, tali inscriptione:

REX BALDVINVS IVDAS ALTER MACHABEVS
SPES PATRIAE VIGOR ECCLESIAE VIRTVS VTRIVSQUE
QVEM FORMIDABANT CVI DONA TRIBVTA FEREBANT
CEDAR ET AEGYPTVS DAN AC HOMICIDA DAMASCVS
PROH DOLOR IN MODICO CLAVDITVR HOC TVMULO.

Egredientibus à dextris quatuor alia sese offerunt Regia Sepulchra muro Chori adiuncta, semifracta partim & lacera, partim comminuta, epitaphijs vel vetustate, vel temporis iniuriâ consumptis, & corrosis, vel barbarorum operâ contritis. E quibus sequentem hanc epitaphiam colligere duntaxat licuit.

SEPTIMVS IN TVMULO PVER HIC REGVM TVMVLATVS
EST BALDVINVS REGVM DE SANGVINE NATVS
QVEM TVLITE MVNDO SORS PRIMAE CONDITIONIS
VT PARADYSIACAE LOCA POSSIDEAT REGIONIS.

Ad maiorem autem Regiorum Epitaphiorum elucidationem pauca hæc de Regum Hierosolymorum serie, gestis, atque interitu in medium adferre placuit.

ANNO à nato Christo 1099 Gotifredus seu Goffredus Bononiæ Comes, ex Galliâ oriundus, Zelo fidei motus, paterno derelicto solo, ac Principatu, pluribus eum comitatibus Regni primoribus, Balduino

& Eustachio in primis fratribus, ac numeroſo comparato exercitu, poſt ſubaſtam Syriam cœlem, & Phœniciam, Palæſtinam inuaſit, Sanctam Hieroſolymorum urbem vi cepit, ac expugnauit, & è manibus infidelium ereptam Chriſtiano cultui reſtituit: mox Ioppen ſeu Iaſſam, Caipham, Tiberiadem vrbes, ac totam Galileæ regionem, itemque Samariam regno addidit. Sultani etiam Cairenſis exercitum triginta millium hominum fudit. Hic ille eſt, quem cùm Regni proceſſes, octauo poſt captam Hieroſolymã die in Regem elegiſſent, adeoque coronã auro gemmiſque diſtinſta inſignire vellent, diadema oblatum protinus reſuſcit: periniquum eſſe inquit, ſe ibi coronam ferre auream, vbi Rex Cœli atque Orbis olim ſpinis grauem per ludibrium ſibi impreſſam tulerat. Quæ res magnam vtique & perpetuam ei peperit laudem, quod pietatem ac modeltiam regio ſaſtui prætulit, atque operibus Regem ſe eſſe, non auro aut purpurã oſtenderit. Anno à Chriſto nato 1100, duodecimo autem ſuæ adminiſtrationis menſe, aduerſã valetudine correptus, in medio victoriarum curſu ab hac luce receſſit, & ad ſuperos euolauit. Vir fanè perpetuo elogio dignus, belli & pacis artibus præſtans, viribus corporis, & animi magnitudine adeò excellens, vt neminem parem ſuã ætate habuiſſe narrent authores: in quo non luxuries, non crudelitas, non auaritia, non ſuperbia vnquam cognita eſt: ſed qui tantã continentiam, manſuetudine, clementiam, religione, iuſtitiam, liberalitate emicuit, vt omnes non modò eum admirarentur, ſed etiam obſeruant, colerent, & ſummo honore proſequerentur. Eius corpus regio funere elatum, in æde Sepulchri Domini, vt ſuperiùs narratum eſt, tumulatur.

Goffredo vitã funſto, Balduinus eius frater, Comes Ediffanus in Regno ſucceſſit, atque anno à Chriſti natiuitate 1101 primus in Eccleſiã Bethleëmiticã per manus Daberti Patriarchæ Hieroſolymorum coronam regni ſuſcepit. Is Regem Ægypti cum ſuo exercitu viginti duorum millium ſtrauit, & in fugam vertit. Cæſaream Palæſtinam, Antipatridam, Ptolomaidem, Tripolim, Biblium, Berytum, Sidonem vrbes, atque Arſur caſtellum expugnauit, ſuoque imperio adiecit. Pharamiam quoque Ægypti urbem Nilo adiacentẽ vi cepit, aliaque egregia multa geſſit. Ex Ægypto autem victor domum repetens, graui morbo correptus, in ipſo itinere intra paucos dies vltimum fato clauſit diem, Regnauit annis 18. Vir impiger planè, rebus gerendis aptiſſimus, ad arma promptus, & militaris diſciplinæ obſeruantiffimus, ſemel victus, aliàs inuictus ſemper. Sepultus eſt iuxta Caluarie montem. Sepulchrum iniuriã temporis collapſum, quod ſit, ignoratur.

Balduino rebus ſæliciter geſtis vitã defunſto, alter Balduinus, huius nominis ſecundus Balduini primi conſanguineus Comitatu Ediffano decem

decem & octo annis strenuè & fœliciter administrato, anno Domini 1118 tertius Hierosolymorum Regno inauguratur. Fuit is militaris artis peritissimus, in rebus agendis prouidus, in expeditionibus fœlix, in operibus pius, clemens, & misericors, religiosus, & timens Deum, atque adeò in Orationibus iugis, vt callo genua obdurata haberet.

Gazim autè Turcarum principem Minoris Asiæ Dominum prælio superauit, ac Persas Antiochiam obsidentes binis præliis fudit, victor- que è Syriâ expulit, & Gerazam Decapoleos vrbem deditione militum cepit. Hierosolymam rediens, vbi vrbem Rages obsessam intellexit, suppetias ei laturus, eò cum exercitu perrexit: dum verò minùs cautè progreditur, insidijs circumventus à Parthorum rege Balach, quinto sui regni anno capitur. Interim Ægyptius Rex in Iudæam arma conuertens, ratus Christianos paucos, iam Rege carentes, facile opprimi posse à multis, magnas copias in Iudæam transmisit: quas ferro & igne cuncta vastantes Christianus exercitus duce Guaremundo Hierosolymorum Patriarchâ magnâ cum gloriâ fudit, & superauit. Dein Tyrum vrbem maritimam obsedit, eamque post longam obsidionem, variòque certaminum casus, Venetorum auxilio ditioni Regis adiecit. Rex tandem decimo octauo captiuitatis suæ mente, multo ære redemptus, regno restituitur. Mox magnas hostium copias Antiochiam obsidentes profligauit. Regis Ægypti exercitum Ascalonam vsque profectus in fugam vertit, & è regno abire coëgit. Damasci pariter regem triplici conflictu superauit, & innumeras ferè hostium copias deleuit; vt hæc omnia eius tumuli secundo loco notatum Epitaphium plenè testatur. Decimo tertio verò anno sui regni in aduersam incidens valetudinem, ex magno labore & intemperie cœli contractâ, accitis filiâ Melesindâ, & genero Fulcone, eidem, (cum prolem nullam virilem haberet) coram Patriarchâ & regni proceribus imperium adhuc viuens tradidit, & habitum religionis assumens, ac vitam regularem professus, paucis inde diebus fato cessit, & iuxta Caluariæ Montem sepulchro, cuius suprâ neminimus, conditus est.

Anno igitur 1132 Fulco seu Folcus Andegauenfium Comes, Balduini secundi gener, regno potitur, & à Wilhelmo Hierosolymorum Patriarchâ in Ecclesiâ Dominici Sepulchri ex more coronatur. Princeps pluribus virtutibus ornatus, in egenos liberalis, rei gerendæ aptissimus, in bellicis sudoribus patiens multum, & prouidus: gliscente tamen paulatim discordiâ, & Principum simultate, infœlici planè successu rempublicam administravit. Dum enim contra Comitem Ioppensem criminis læsæ Maiestatis reum bellum parat; & Ioppen obsidet, Neapolis à Damascenorum rege incendio deletur, Paneas quoque vi capitur: ea tamen paulò post à Rege rursus obsessa, ciuium deditione
recepta

recepta est. Eo regnante Ioannes Imperator Constantinopolitanus contra Antiochenum Principem bellum parat, & Ciliciam occupat. Antiochiam obsidet: pace tamen demum inter partes compositâ, ad propria redit. Interim Rex, contra Sanguinum Turcarum Principem bellum gerens, infeliciter pugnauit, & castris exutus, cum paucis in Castrum Ferrandum se recepit; mox ab eodem obsessus, hosti certis conditionibus id tradere coactus est. Denique anno sui regni vndecimo in venatu ex equo præcipitatus, nulla re memorabili aduersus barbaros gestâ, paulò post moritur, & Balduino & Alamrico vel Almarico relictis filijs, regni successoribus, iuxta Caluariæ montem sepelitur. Sepulchrum tamen ex confractis quodnam sit, ignotum est.

Balduinus uti primogenitus, atque eius nominis tertius, in patris locum anno salutis humanæ 1142 quintus Hierosolymorum Rex subrogatur. Is adhuc impubes, & tredecim annorum adolescens, matris suæ, egregiæ fœminæ consilio multis annis optimè regnum administravit. Ascalonam post longam obsidionem ciuium deditioe occupauit. Cæsaream Syriæ, aliasque arces & oppida cepit. Contra Noradinum Syriæ Principem infeliciter pugnauit: mox tamen reparato exercitu parem reddidit hosti cladem, atque illum intra vrbs Alapiae mœnia se abdere coëgit. Eo regnante Edissa Mesopotamiæ vrbs, quam Balduinus primus occupauerat, à Sanguino Mussulæ Domino per vim capitur. Imperator autem Corradus & Aloysius Galliarum Rex Latinis opem laturo in Iudæam perueniunt: quorum auxilijs Damascus vrbs obsessa fuit; potiundâ tamen quorundam perfidiâ spe amissâ, re infectâ, obsidio soluta est. Tandem Balduinus Rex anno ab incarnatione Domini 1162, Regni vigesimo, ætatis verò trigésimo tertio, post multas res præclare gestas, veneno (ut creditur) sublatus, vitâ excessit. Cuius mortem non modo sui, sed multi barbari supra modum luxerunt; usque adeò omnium gratiam erat promeritus: quem etsi iuxta præcessores suos tumultatum verisimile sit, nulla tamē hodie eius sepulchri extant vestigia.

Defuncto sine liberis Balduino anno 1162 Alamricus eius frater, viginti septem annorum iuuenis, Rex declaratur, & ab Almarico Hierosolymorum Patriarchâ regio diademate insignitur. Hic militaris artis peritissimus, Siraconem Damasci Dominum, bis Ægyptum inuadentem, in gratiam Regis Ægypti, post varios bellis calus non modo acie fudit, sed ex Ægypto profugere compulit. Cum Noradino apud Tripolim confligens, eius exercitum usque ad extremam interuentionem deleuit; dumque ille fugam tentat, gladio relicto altero pede nudus, iumento insidens, vix Christianorum euadit manu. Alexandriam à Siracono occupatam expugnauit, & Regi Ægypti restituit.

restituit. Mox contra fœderis formam, quam cum Ægyptijs pepigerat, bello eis illato, Belbeys urbem expugnat. Cayrum regiam obsidet: sed ab Ægypti Rege promissis deceptus obsidionem soluit, & ad propria redit. Siraconus dein ab Ægyptijs vocatus Soldanum dolo interficit, & se regni procuratorem constituit: quo paulò post mortuo, Salahadinus eius ex fratre nepos, vir impiger, & in armis strenuus, in Sulrani dignitate succedens, rege seu Caliphâ per dolum occiso, Ægypti regnum occupauit. Quo cum Rex vario Marte pugnavit, ac plurima prælia gessit. Denique anno salutis humanæ 1173, Regni verò vndecimo, dysenteria obiit, & iuxta Caluariz montem sepultus. Monumentum nescitur.

Alamrico Balduinus ex Agnete Comitissâ Edissanâ filius, eius nominis quartus, anno ætatis suæ decimo tertio, à partu verò Virgineo 1175 in regno successit. Hic, cum ob corporis imbecillitatem, & varias infirmitates, ac præsertim lepram, matrimonio copulari nollet, posteritati consulens, sororem Sibyllam Gulielmo Marchioni Montisferati nuptui tradidit, ex quo filius Balduinus quintus natus est. Mortuo Gulielmo Marchione, eam denuo Guidoni Lusignano Iassensi Comiti dedit; eumque regni Procuratorem constituit, eâ conditione, ut se mortuo, nepotis sui tutelam gereret, ac regnum eius nomine administraret. Verum ille non multò post ob suam in regem demerita, ablatâ ei regni curâ, & administrationis honore, ab omni gratiâ regis decidit. Conuocatis dein regni proceribus, Rex nepotem Balduinum, vix annorum quinque, Regem proclamauit, eumque vnâ cum regni administratione Tripolitano Comiti commisit. Interim variâ fortunâ aduersus Salahadinum Ægypti Regem bellum gessit, semel ipse fratrem, bis ipsummet Regem signis collatis superauit; semel tantum pugnam aduersam expertus. Anno autem ætatis suæ vigesimo quinto, regni verò duodecimo, & humanæ salutis 1185 moritur. Vir sanè nulli Regum vel animi fortitudine, vel laborum patientiâ postponendus. Corpus eius in Golgothano templo illatum, & iuxta antecessores suos sepultum. De sepulchro tamen, quale ex contractis sit, non satis constat.

Octauo à morte regis mense moritur & filius Sibyllæ, regni hæres, Balduinus quintus nomine, puer annorum vix octo; cuius obitum ipsam matrem, impotentis animi mulierem, ac Regine nomen ambientem, lento quamuis veneno accelerasse tradunt nonnulli. Sepultus autem est in æde Golgothanâ iuxta maiores suos: cuius tumuli inscriptionem supra annotauimus.

Rege defuncto, Guido Lusignanus Iassensis Comes instinctu Sibyllæ vxoris regnum suppliciter à Templarijs mercatus, Rex creatur, re cum

B b Tripo-

Tripolitano Comite non communicatâ: qui id agrè ferens, cum & ipse ad regnum adspiraret, & regni administrationem à Rege Balduino quarto sibi commissam diceret, vindictæ studet: quæ postea & emuli Regis fortunam euertit, & sui ipsius quoque res, & cæterorum Latinorum in Asiâ gloriam penitus exstinxit. Occultè namq; foedere cum Salahadino Ægypti Rege percusso, in Guidonis & Templariorû (quorum ipse studio & operâ ad regni fastigiû euectus erat) perniciem conspirat: socium se fore cõmeatu, ere, & armis, Salahadinum adiuturum iurat. Salahadinus autè cognitâ Christianorû Principum similitate & discordiâ, adeoque spe totius regni obtinendi certò conceptâ, cum valido exercitu Palæstinam paulò post ingreditur, Tripolitano Comite iter per Galilæam præbente, Acconè obsidet; verùm maximâ suorum acceptâ clade obsidionem soluit, & in fugam vertitur. Mox viribus reparatis, ad Tiberiadè cum regio exercitu pugnâ init, & prodicione Tripolitani Comitis, eoq; fugiente, vniuersum exercitum delet, Regem capit, simul & sacrosanctam Crucem, fatale regni pignus. Mox etiam Acconè, Biblio, Berytho, alijsq; Palæstinæ oppidis in potestatem redactis, Hierosolymorû urbem obsidione eingit, ac quarto decimo tandem obsidionis die, factâ à ciuibus deditioe, occupat: deniq; Alcalonâ expugnatâ, totam Palæstinam, ac Hierosolymitanæ regni ditionè, Tripoli & Tyro exceptis, suo imperio subiecit. Sic Vrbs Sancta anno à nato Christo 1187, ac vndenonagesimo quàm barbaris adèpta fuera, victori Salahadino tradita, in infidelium rursùm cecidit seruitutè: nunquã postea libertati restituta; licet Principes Christiani varijs temporibus summo conatu eam recipere terrâ mariq; attētauerint. Quæ ut virtute atque concordia Principum Christianorum, non sine summis laboribus plurimis cladibus, magnisq; periculis à barbarorû iugo vindicata, Christiano cultui restituta est; ita rursùm eorundem perniciosâ dissensione deperdita, & à barbaris denuo subiugata, ac spurco Mahometæorum cultui obnoxia reddita, etiamnû infidelibus Turcis paret: qui auctore Selymo, eius nominis secundo, post deuictos Mameluchos, & Sultanicum Ægypti Imperiû exstinctû, vniuersam Syriâ, & Ægyptû Osmanico Imperio adiecere. Hæc de Hierosolymorû Regibus obiter dicta sufficiant. Reliqua prosequamur, & in primis (quod ad gloriâ, dignitatem, & ornamentû Dominici Sepulchri plurimum facit) Christianorum ex diuersissimis Orbis partibus in Urbem confluentium studia, ritus, & sacra paucis referamus.

CAPVT VI.

Diuersarum Orientis nationum Christum colentium, in Hierosolymitana Vrbe, ac in Resurrectionis Dominica Fano continuò degentium consuetudines, ritus, ceremonia, & hæreses.

FREQVENTEM suprâ mentionem fecimus diuersorû Orientis populorum, Christianæ Fidei cultorum, eorum tamè sacra nullibi expressimus.

firmus. Idcirco non absolum à nostro instituto putauimus, si breuiter hîc illorum ritus, consuetudines, & rerum sacrarum ceremonias, abusus item, errores, & hæreses, quibus à Latinâ Ecclesiâ plurimum differunt, prout ex fide dignorum relatu, & præsertim viri ecclesiastici Maroniticæ gentis testimonio accepimus, recenseamus.

Diuiduntur Oriëntis Christicolæ in Græcos, Georgianos, Maronitas, Iacobitas, Surianos, siue Syros, Nestorianos, siue Chaldæos, Armenios, Cophtos, & Abassinos. Pleriq; horum scismatici, & hæresibus infecti sunt, Maronitis, Chaldæis Orientalibus, & Franc-Armenis exceptis: qui constanter in Orthodoxâ hætenus Fide, & Romanæ Sedis obedientiâ perstiterunt. His addi possunt & Cophti, paucis abhinc annis Religionem Catholicam Romanam amplexi: quorum singulorum mores & sacra descripturi primo loco Maronitas ponemus.

MARONITÆ, qui & Christiani euncti, siue Zonarij appellatur, à longis latiq; zonis, quibus corpus cingunt, vniuersaliter Catholicâ Romanâ profitentur fidem, Pontifici Maximo obedientiam præstant, eumq; pro vniuersalis Ecclesiæ Primatè agnoscunt, dicunturque Maronitæ à Marone quodâ Hæresiarchâ, qui Macharij Antiocheni Præsulis secutus errorè, vnâ duntaxat in Christo voluntatem, vnâq; operationè ponebat. Cuius hæresim quingètos & amplius annos secuti, & Monothelitæ olim appellati, tandè sub Emerico seu Amalrico tertio Hierosolymorû Patriarchâ, Latinis in Syriâ rempublicam moderatibus, abiurârunt, seq; Catholicæ Ecclesiæ reconciliârunt. Sunt autem ceteris Christianis Oriëntalibus & pauperiores, & pauciores; Montem Libanû præcipuè inhabitât, per vniuersam præterea sparsim Syriâ, in ciuitatibus & oppidis peculiare habent vicus, pottis à cæteris distinctos, & in ijs Oratoria, & Tempia. Ingenio omnes plurimum valêt, suntq; homines vel maximè industrij, & ad laborem nati; vt plurimum tamen tenues, & inopes, præsertim qui in vrbibus habitant. Libani accolis lautior fortuna aridet, vtpote qui agriculturæ & nutriendis bombycibus dediti (quorum ingentem alunt copiam) parandæ rei sunt studiosiores. Præsbiteros (quos *Caccis* vel *Caps* vocant, quod *Literatum* denotat) communibus sumptibus alunt: nihil enim proprij Ecclesiæ hîc ijs in locis possident. In monte Libano plurimas habent sacras eedes, turribus & campanis Occidentalium more ornatas, quas aduentantibus aduenis, maximè Occidentalibus, congratulationis ergo pulsare solent: quod quidem nusquam alibi illis in partibus obseruatum cognouimus. Peculiarem sibi habent Patriarchâ, Antiochenæ Ecclesiæ titulo decoratû: quem ab Adriano vi. Vltraiectino illi cõcessum, & ab alij: summis Pontificibus confirmatû prædicant. Is residet in Monasterio Diuæ Mariæ Charnobin, vel Chernubin Montis Libani, habetq;

sub se decem Episcopos Suffraganeos, quorum operâ & consilio in Religionis & Fidei causis utitur, eosque (si ratio aut usus postulet) ad suâ curâ commissas oues, per Syriâ vrbes & oppida dispersas, ablegat. Proprias siquidem diœceses Episcopi nullas habent; sed incertâ sedē vagantur, & prout necessitas Ecclesiæ exigit, discurrunt; multitudinem moderantur, & Patriarchæ mandata exequuntur. Annulo autem aureo, mitrâ, cæterisque insignibus Pontificalibus, Occidentalium Episcoporum more in sacris mysterijs utuntur; cum tamen eorū apud cæteros Orientis Episcopos nullus sit usus. Adhæc in pane azymo, eaque formâ, quâ Latini, solemnia celebrant. Pontifices omnes, vti & Patriarcha, cœlibem agunt vitam, ac Monachi sunt ordinis Sancti Basilij, eodemque quo & Græcorum Calogeri utuntur habitu, caputio nempe & tunicâ nigris. Ex Episcoporum collegio ipsis suffragantibus Patriarcha eligitur; electus à Sede Apostolicâ Romanâ confirmatur. Sub Gregorio XIII Pontifice Maximo in prouinciali Synodo integram Catholicæ Fidei professionem edidit. Multas tamen sedis Apostolicæ permisso adhuc retinent antiquas Ecclesiæ Orientalis consuetudines: quæ hæctenus aboleri nequaquam potuerunt. Sacerdotes enim vxores ducunt; Sabatho carnes comedunt; Infantibus recenter baptizatis sacram Synaxim porrigunt; Sub vtraque specie laicos communicant; Pascha stylo veteri celebrant; Sacra mysteria linguâ Chaldaicâ vel Syriacâ peragunt; In precibus publicis dicendis antiquum & Hebræis vsitatum obseruant morem: manus namque eleuant, seque incuruant, ac proni in terram cadentes caput inter genua condunt, terramque sæpius exosculantur, quomodo Eliam & vniuersum populum Israhel orasse in sacris legimus Literis. Multas præterea Christicolarum Orientis obseruant consuetudines, quas breuitatis causâ omittimus. In negocijs Arabicâ utuntur linguâ, præter eos qui Cyprum incolunt; quibus Græcum idioma in vsu est:

GRÆCI longè lateque per vniuersam Orientem diffusi, pro locorum & regionum diuersitate varia sortiti nomina: alij Georgiani, alij Syri, alij Græci simpliciter appellantur: omnes tamen veteri Græco idiomate sacra celebrant, & de fide idem sentiunt. In quatuor verò diuisi Patriarchatus, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum Ecclesiam regunt. Antiochenus ob solo æquatam maiori ex parte Antiochiam, Damascum Syriæ vrbe primariam incolit: cæteri vrbes, à quibus titulum habent. Posteriores duo Antiochenus nempe & Hierosolymitanus vulgò etiam Melchitæ appellantur. Eliguntur Patriarchæ ex Metropolitanorum numero ab Episcopis prouincialibus: electi verò facultatem primò à Bassâ prouinciæ cui subsunt, impetrant; mox confirmationem à Turcarum Imperatore

peratore petunt; quâ obtentâ, Ecclesiasticam iurisdictionem (Turcarum auctoritate muniti) in subditos exercent. Confirmatio maximo ijs quandoque constat, Constantinopolitano præsertim, qui cæteris primatu, dignitate, iurisdictione præstat. Postremum triginta milibus aureorum Patriarchatum à Portâ Osmannicâ nundinasse fama est. Patriarchæ Archiepiscopus & Episcopus suæ sedi subiectos consecrant. Cœlibes omnes, & monasticæ vitæ homines, ordinis Sancti Basilij: cæteris presbyteris, quod vxorati sint, ab his dignitatibus exclusis. Vnicus hic apud Græcos monasticæ vitæ ordo innumeros monachos, & plurima diuersis in locis habet Monasteria. Celebriora sunt Sancti Michaëlis, & Sabæ Palæstinæ Monasteria. Hoc à Diuo Sabâ abbatem nomen accepit: fuitque olim quatuordecim millium monachorum sedes; cuius rudera & ruinæ amplissimæ iuxta Herodij castri reliquias etiamnum supersunt. Illud in Vrbe Hierosolymâ est, in quo centum & amplius monachi domicilium etiamnum habent. Sequuntur Montis Sinai, Diuæ Catharinæ titulo clarum, Montis item Athos in Macedonia, Græcis Agion oros, viginti tribus Monasterijs insignis, & Montis Olympi in Bithyniâ, Græcis Calogeron oros Monasteria: quæ in hoc monte plura sunt, omnia & numero & vitæ sanctitate plurimum commendata. Monachi omnes patrio vocabulo Calogeri nuncupantur, non veluti καλὸς ἱερός id est Bonus sacer, quod multis persuasum est, sed quasi καλὸς γέρον (sic enim hodie loquuntur) id est bonus senex: nam senilis ætas huic professioni aptissima est. Tunicâ & capiti vtuntur nigris; nonnulli etiam griseis. Cœlibes omnes & incorrupti, austeram agunt vitam, vigilijs, ieiunijs, summâ abstinentiâ corpus macerant. A carnibus omnino abstinent: præter oua, lactinia, & pisces sumunt nihil. In quadragesimâ, & reliquis ieiunijs (quatuor enim ieiunia in anno obseruant) ne piscibus quidem vescuntur; aut re aliquâ quæ sanguinem nutriat; solis hortensibus herbis, & leguminibus, etiam absque olei condimento, & piscibus salitis, vel siccatis contenti. Agricultura in primis, qui ruri degunt, operam dant, & suis laboribus victum quaerunt; pauci literis incumbunt, rudes plerique, & literarum ignari. Neque solum Calogeri quatuor annua obseruant ieiunia, sed & cæteri omnes Clerici & Laici. Primam cum Latinis communem habent; in eo solum differentes, quod à Dominicâ Quinquagesimæ eius initium sumant, Latini à quartâ feriâ sequenti. His temporibus piscibus, nisi salitis aut siccatis, nulli vescuntur; duobus tantum exceptis diebus Palmaram & Annuntiationis Mariæ Virginis: quibus piscium esus omnibus conceditur. Alterum ieiunij tempus ab octauâ Pentecostes initium sumit, duratque in festum vsque Apostolorum Petri & Paulli. Tertium, quod à Diuâ Virgine nomen habet, à Kal Sextilibus inchoatur, finiturque

que

que in profesto Adscensionis Virginis. Quartum circa Natalem Domini ad septenam vsque hebdomadam protrahitur. Discrepant adhæc à Romanâ Ecclesiâ in multis, quæ ad Fidem & ritus ecclesiasticos pertinent. Pertinacissimè enim contra Latinos Spiritum Sanctum nō à Filio, sed à Patre tantum procedere contendunt: nec symbolum Athanasij recipiunt. Pontificis Romani primatum negant: idque tantum concedunt, vt primùm inter Patriarchas locum teneat, non omnibus imperet. Indulgentias nomine Pontificis promulgatas, & censuras eius ecclesiasticas floccipendunt. Purgatorij locum, quo pœnis sensibilibus animæ defunctorum (qui viuentes in charitate Ecclesiæ mortui sunt, nec tamen perfectam in vita egerunt penitentiam) purgentur, nullum admittunt: sed Dei visione priuari, ac conscientiam suam solummodo torqueri asserunt. Sunt tamen qui Purgatorium nō negant, sed existimant illud esse locum tenebricosum, & laboribus plenum, absque igne materiali. Preces tamen omnes pro defunctorum animis ad Deum fundunt, & eleëmofynas erogant: quas prodesse defunctis putant. Arbitrantur adhæc defunctorum animas iustorum ante diem Iudicij non recipere mercedem promissam, sed in locis conuenientibus expectare illam in die Iudicij recipendam. Exinde quoque neque has Deum statim videre, neque damnatorum animas ante in Infernum trahi, quàm corpus resumpserint, cum quo postea perpetuò puniantur, autumant. Interea tamen eas futurarum pœnarum timore maximo affligi aiunt. Rationi siquidem nequaquam consentaneum esse putant, vt anima, quæ vnà cum corpore aut virtuti aut vitij operam dedit, priùs quàm corpus ipsum, quod organum fuit actionum animæ, condigna consequatur merita, aut pœnas. Hinc etiam existimant neminem Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, aut Martyrum gloriam cœlesti hætenus fruitum esse, vel etiam in diem vsque Iudicij ruiturum: vnã Virginem Mariam excipiunt: quam singulari Dei priuilegio statim ad cœlos adscendisse fatentur. Et cum hæc eorum opinione ita sese habeant, sanctos tamen tanquam Dei amicos, & cœlestis gloriæ participes inuocant, isque inueteratâ quadam consuetudine publicè suis in delubris Preces & Vota exhibent: adeoque se factis credere testantur, quod verbis negant. Consecrant in pane fermentato, & aquam vino non miscent, contra antiquum Ecclesiæ usum. Laicos sub vtraque specie communicant, erectos, non genibus nixos. Damnant qui sub vnâ specie Sacramentum percipiunt. Baptizant per verba tertiæ personæ, quo modo & reliquorum ferè Sacramentorum formas proferunt, contra Latinorum morem; quos idcirco non debito modo Sacramenta administrare existimant. Sacramentum Confirmationis, licet expressè non negent, separatim tamen à Baptismate (vti Latinis vsitatum est) non conferunt:

sed baptizatū sacro Oleo seu Chrismate statim inungūt. Extremæ Vnctionis vsum Romano more non habent: oleū tantū in præsentia agroti benedicūt; quo eum inungunt. Sabbato carnibus vescuntur, neq; vnquā Sabbato ieiunāt; Paschatis & annui Ieiunij exceptis; eius tamē loco quartā cuiusq; hebdomadæ feriā à carnibus abstinent. Barbas studiosē admodū nutriunt: imberbes sacerdotio indignos putant. Capillos promissos, & à capite in dorsum dependentes Nazareorum more gestant. Sacerdotibus vxores (quas ante sacros ordines duxerunt) permittunt: bigamos rejiciunt, nec sacerdotibus, vt ad secundas nuptias transeant, concedunt: neque etiam eorum viduis, quas *Papadias* vocant, vt viros *Papassos*. Ad sacerdotiū nullos admittunt, vel celebrare saltem non sinunt, nisi prius annum trigessimū attigerint. Sacra mysteria diebus duntaxat Dominicis, festisq; maioribus celebrant, cæteris non item; sed amplexibus vxorum vacant. Priuatas missas non agnoscunt: nec nisi vnā in eodem templo admittunt. Latinorum Sacramentis non assurgunt, nec honorē vllum exhibēt: quippe quos anathematizatos, & in azymo pane non ritē Sacramentum conficere putāt. Quare si aliquē eorum in suis altaribus sacrificasse compererint, ea prophanata esse credentes, diligenter statim lauant, & superficiem abradunt, priusquam in ijs celebrent. Signo Crucis vbi se muniunt, non vti Latini, formam Crucis manibus exprimunt, sed ductæ à summo ad imum lineæ transversæ ab vno duntaxat addunt latere, vt hoc factō Spiritū sanctum à Patre solum procedere testentur. Laicis tertias nuptias prohibent. Hos legibus soluit Patriarcha; sed duris legibus, vt biennio à sacra communione abstineant, quartā & sexta ferijs pane & aqua ieiunent, multaq; pauperibus elargiantur. Diuortium vel leui de causā admittunt: maximam putant, si vxor morbo aliquo insanabili laboret. In causā fornicationis posse coniugem innocentem non solum separari quoad thorum, sed etiam quoad vinculum, à coniuge, & aliud matrimoniū inire pertinaciter defendunt. Habent & alios peculiare ritus, & superstitiones, quas, ne legentem fatigemus, omittimus.

S Y R I siue Suriani à Syria Prouincia, siue à Sur oppido (vt quidam volunt) sic dicti, per vniuersam sparsi Syriam, separata per vrbes & oppida habent Tempia seu Oratoria, vicos etiam ab alijs habitatoribus diuisos. Homines autem sunt industrij, ad artes & agriculturam aptissimi, vt plurimūm verò vastri, cauti, callidi, ac leues, & ad fallendum nati, ipsis etiam Turcis (quorum vitia & mores longā consuetudine hausere) quandoq; priores. Nam & Christianos alienigenas, maximē Occidentales, quibus fauere & subsidio esse apud Turcas religionis intuitu deberēt, sæpenumero spe lucri apud barbaros deferunt, eorum secreta aperiant, & calumnijs vexāt. Cauendū igitur vel
maxime

maximè Occidentalibus aduenis, ne horum consuetudine vtantur, sed velut pestem fugiant. Prædicant se Christianorum omnium antiquissimos, quòd Diuus Petrus primò Antiochiæ sedem habuerit, ac inde eam Romam transtulerit, nec subesse idcirco volunt Romano Põtifici; sed cum Græcis eius obedientiam recusant. Peculiarem habent Patriarcham, Melichæ commorantem; cui in sacris obediunt omnes. Is plurimos sub se Suffraganeos habet, & Catholicus à suis vocatur: quod apud illos Primatem denotat: solent enim vtrouis vocabulo indifferenter vti. De Fide eadem quæ Græci sentiunt, excepto quod iustorum animas diuino adspectu & cœlesti gloriâ frui, malos ante diem Iudicij extremum pœnis Inferni torqueri credant. In sacris linguâ vtuntur Græcâ: in negocijs Arabicâ, nonnulli Chaldaicâ. In reliquis conformes sunt Græcis.

GEORGIANI populi sunt Asiæ, maris Euxini accolæ; ijsque potiuntur regionibus, quæ olim Iberia & Albania dictæ, nunc vnico vocabulo *Georgia* appellantur: cui Armenia maior à Meridie, Caucafei montes à Septentrione, ab Ortum mare Hircanum, seu Caspium, ab Occasu Pontus Euxinus adiacent. Regio omnis inaccessis montibus cingitur: Caucaeis enim rupibus niuosi admodum excelsique mōtes, & abruptæ valles cathenatis inter se rupibus annectuntur: vt hinc iniquitate locorum difficultateque egregiè muniti, sola defendentis naturæ munimenta inuadentibus objiciant. Sunt autem homines strenui, robusti, & bellicosi; humani tamē, comes, benigni, & faciles. Diuū. Georgium Martyrem (à quo & nomen sumpsere) in summâ veneratione habent, & præ alijs Sanctis specialiter honorant, ac suum Patronum celebrant: cuius imaginem in signis militaribus depictam perpetuò deferunt. In Persas quidem propensi, Turcis autem hostes infestissimi. Consociatis siquidem cum Persarum rege viribus, quoties belli tempestas inter Turcam & Persam ingruit, Imperium Turcarū inuadunt, & prouincias effusè populantur. Hinc Mahometæi iugi hætenus vixere expertes; & licet à Turcis sæpiùs bello petiti fuerint, domari tamen & subiugari nequaquam potuerunt: quinimo suos fines fortiter tutati, bellicosos Turcarum conatus non minori constantiâ quàm informidabili animorum vigore sustinuerunt: vt in hunc vsque diem, etiam si vndique barbaris septi, atque inter quatuor potentissimos totius Orbis Imperatores positi, Turcam nempe, Persam, Tartarum, & Moscouitam; qui diuersis temporibus singuli eorum regioni inhiarunt, suæ Fidei pareant principibus, ac soli præ cæteris Orientis Christianicis libertate fruantur; quam tot iam annis inuidiæ virtutis argumento egregiè tutati sunt: vicinis idcirco Turcis potiùs formidandi, quàm qui illos formident. Ex Sultani autem Cairensis singulari indulto, &

priuilegio,

privilegio quondam ipsis concessio, & à Turcâ eius in Imperio successore confirmato, dum singulis annis ad aliorum Orientis Christianorum exemplum Sepulchri Christi honorandi gratiâ Hierosolymam commeant, soli ex omnibus Christianis instar belligerantium magno comitatu signisque militaribus iter agunt, urbemque nullo soluto tributo introeunt, sacraque mox loca explicatis vexillis ingrediuntur. Horum Principum filias plerique Persarum Reges à multis iam annis in uxores sibi adsciscere cōsuevere: quæ res ut firmæ & stabili amicitia inter utramque gentem viam aperuit, sic mutui fœderis fundamentū iecit, pacemque initam firmiorem reddidit. Viri capillos & barbam nutriunt, pileos diuersicolores gestant. Clerici coronas rotundas, Laici quadras in capite habent. Plurimos habent Episcopos, & Monachos ordinis Sancti Basilij, qui licet ab Ecclesiæ Romanæ doctrinâ non ita abhorreant ut Græci, in rebus tamen Fidei, sacrisque ceremonijs ac ritibus Græcorum consuetudines obseruant; quorum etiam linguâ in sacris mysterijs, ac Sacramentorum dispensatione utuntur: in negocijs verò Chaldæâ, Persicâ, & Arabicâ.

IACOBI TÆ nonnunquam Dioscoriani, & Eutychiani appellati, à Dioscoro, Eutychete, & Iacobo, qui eorum hæreseos primi authores in Concilio Chalcedonensi ab Ecclesiâ damnati fuere: Asiæ populi sunt, vrbes & oppida ac pagos Syriæ, & Diarbecæ, olim Mesopotamiæ passim percurrentes: Nubiæ etiam magnam partem inhabitant; perque Æthiopiam sparsi, in Indiâ usque superiorem se dilatant, pauperculi plerique, ac quotidiano labore victum quæritantes. In Alepo tamen & Caramit multos diuites, & honestarum facultatum familias mercaturam exercentes inuenias. Hi primum à Diuo Matthæo (ut volunt) ad Christi fidem conuersi, post à Iacobo quodam hæresiarchâ Patriarchæ Alexandrini discipulo in errores & hæreses inducti sunt. Peculiarem autem habent Patriarcham, quem à Monasterio Gifran, vel Zafran, iuxta Merdin, vel Moradin Mesopotamiæ urbem posito, Gifrani vel Zafrani Patriarcham appellant: quo in loco ante multos annos Patriarchatus sui sedem habuisse dicitur; hodie verò in vrbe Carahemidâ, vel Caramit, prisca Amidâ ad maiorem sui commoditatem & quietem residet. Multos hic sub se habet Archiepiscopos, & Episcopos; qui Hierosolymis, Damasci, Alapiæ, Edessæ, Mussulæ, alijsque in urbibus Syriæ & Mesopotamiæ, nec non Cypro in insulâ domicilium fixere. Plurimi item monasticæ vitæ cultores ordinis Sancti Antonij, varijs in locis per monasteria diuisi, supremam eius auctoritatē agnoscunt, ei que in sacris obtemperant. Hi omnes Calogerorum instar cœlibem agunt vitam, ipsdemque ferè utuntur & moribus & habitu. Syriacâ linguâ, Sacerdotibus tantum notâ, rem sacram agunt. In negocijs

C c

Arabicam,

Arabicam, & Persicam, aliasque linguas, in prouincijs, quas inhabitant, vsu receptas, vulgares habent. Deficiente ære campano, crepitaculis stans diebus & horis vicatim discurrunt, ac strepitum edunt, quo admonentur omnes vt ad Ecclesiam precandi causâ se conferât. Pluribus autem impliciti erroribus, malè in primis de Christo sentiunt; Naturas namque Diuinam & humanam permiscentes, & vnâ constantes ex duabus, vnâ voluntatē, vnâque operationem in eo constituunt. Negantes esse in Christo post vnionem Verbi cum carne duas integras, perfectas, inconfusas & impermixtas naturas cum vnitate hypostasis, siue personæ. Adhæc Christi carnem non esse eiusdem naturæ cum nostrâ, neque Verbum in veram Carnem esse conuersum, sed in carnem quandam apparentem & phantasticam: simulasse itaque se potius hominem, & natum, & mortuum esse, quàm re verâ fuerit, a deoque cuncta salutis nostræ mysteria, Incarnationem, Passionem, Resurrectionem, Ascensionem, Aduentum ad Iudicium, ficta & simulata esse docent, & illusoria reddunt. Vtque hunc suum errorem & hæresim signo aliquo exteriori testentur, & confirmet, vnico tantum digito signum Crucis formant; vnicam hoc modo Christi naturam exprimentes. Purgatorium ignem cum Græcis minimè agnoscunt. Sacramentalem Confessionem Latinis cum Græcis communem, non admittunt; soli que Deo, qui corda hominum intuetur, confitendū aiunt. Romani Pontificis Primatum negant, eiusque indulgentias, & censuras ecclesiasticas spernunt. Conciliū Chalcedonense non recipiunt. Dioscorum, Eutychetem, & Iacobum, in eodem Concilio damnatos, vt sanctos venerantur. Sacrum celebrât in pane fermentato mixto oleo. Sacramentum Confirmationis Catholicorum more non administrât; sed vnâ cum Baptismi Sacramento certis æquivalentibus verbis conferunt. Sacram Synaxim paruulis recens natis, baptizatis tamē prius, porrigunt: quos etiam Iudicium more circumcidunt: vtrumque enim necessarium autumant. Quemadmodū nec prodesse Baptismum putât, si Chrisma, signū Crucis, & Eucharista desint. Omnes sub vtraque specie communicant. Per verba tertie personæ pleraque sua conferunt Sacramenta. Presbyteris vxores permittunt. Locum, vbi publicas Deo fundunt preces, thure adolent: atque ita eas vnâ cum fumo cælū conscendere, & a peccatis se purgari certò sibi persuadent. Frontibus alij, alij genis, alij temporibus Cruces inurunt; eâ ratione, vt ab infidelibus fecernantur, sintque semper memores Passionis Christi: plerique etiam brachijs: quâ quidem adustione à peccato originali se expiari credunt. Sua pignora elementalī igne iuxta atque aquâ baptizâdo, candenti ferro characterē Crucis frontibus baptizatorum inurunt. Hæreseos huius ansam sumunt ex verbis Ioannis, dicentis: *Ipse vero vos baptizabit aquâ & igne:*

& igne:

Et igne: sed non satis attendunt, quod Ioannes dicit Christum baptizare igne, non hominem, cui baptismus saltem aquæ creditus est. Ceterum multas alias obseruant ceremonias, Græcis & Surianis vsitatas, quas breuitatis causâ omittimus.

CHALDÆI seu Nestoriani à Nestorio hæretico sic dicti (cuius hæresis in tertiâ Synodo Ephesinâ à Patribus damnata est) Syriam, Mesopotamiam, Assyriam, & Chaldæam regiones passim inhabitant, præcipuè verò eam, quæ inter Mediam & Mesopotamiam Assyriæ adiacet. *Curdistan* Turcæ, hoc est Curdorum regionem hodie appellant. Hi olim à Xenophonte & Ptolomæo Carducci, & Carduini, à Strabone Cardaces, nunc Curdi dicti, populi sunt ferocissimi, bellicosi, latrocinij & rapinis assueti, Carauanis vel maximè infecti, atque omnium Christianorum Orientis pessimi. In horum regione videre est Mossel vel Mussul seu Mozal ad ripam Tigridis urbem munitissimam, fossis murisque cinctam, ædificijs, vijlque publicis celeberrimam, eodem (vt multi volunt) positam loco, quo olim Niniue Assyriæ regia extitit: cuius quidem præter nouæ urbis ædificia, ac circumiacentes pagos, quondam Niniue mœnibus inclusos, nulla hodie aut pauca admodum supersunt vestigia. Duobus hodie subsunt Patriarchis. In duas enim diuisi classes, alij Chaldæi Assyrij Orientales, alij Nestoriani simpliciter appellantur. Hi schismatico Patriarchæ Bagadatis commoranti, illi Catholico & Orthodoxo Patriarchæ in Mozal quondam, nunc varijs in urbibus pro temporis occasione sedem habenti, obediunt. Horum enim Patriarchæ à multis iam annis abiuratâ Nestorianâ hæresi, obedientiâ Romanæ Ecclesiæ præstiterunt, atque à sede Apostolicâ cõfirmati, & titulo Ecclesiæ Musal insigniti fuere, quâ tamè hæctenus, à Patriarchis schismaticis impediti, quiete potiri nequiverunt; sed in urbibus Caramit, vel Sarh, seu Seert, aut Zeinalbach in confinij Persiæ residere, atque incertâ sede vagari coacti sunt. Ex his *Simõ Sulaca* ordinis S. Basilij monachus Romæ Fidei Catholicæ professione editâ, à Julio III confirmatus est: qui domum rediēs, Archiepiscopis & Episcopis quibusdam ordinatis Nestorij inuocationē, quæ in sacris à Diacono fieri solebat, rejici & aboleri iussit. Eo fraude Patriarchæ schismatici à Turcis occiso, successit in Patriarchatu *Abdesu* eiusdē ordinis Sæti Basilij monachus: qui Concilio Tridëtino interfuit, Romæq; Pio IV. Põtifici Maximo obedientiâ præstitit, & in patriâ reuersus, quâ plurimos Archiepiscopos, Episcopos, & sacerdotes ordinauit. Cui, paucos post annos defuncto, successit *Atalla*, siue *Attella*, eiusdē ordinis monachus; qui confirmatione à sede Apostolicâ nondum postulatâ diē suum obiit. In cuius locum *Donha Simon*, Archiepiscopus de Celu, susceptus est: qui anno 1582 Gregorio XIII Pontifice Romam procuratorē misit, & per eundē

obedientiam sedi Apostolicæ præstitit, & ab eodem Pontifice confirmatus pallioque Patriarchali donatus est. Est autem pallium circulus ex subtili panno, quatuor aut quinque digitorum amplitudine, ex quo duæ ex eodem panno propendent fasciæ, ita vt cum circulus humeris Patriarchæ seu Antistitis impositus fuerit, duæ illæ fasciæ à pectore & à tergo dependeant. Ceterùm Chaldæorum Orientalium ditissimi & potentissimi plerique in vrbe Amit, seu Caramit domicilij sedem habent, atque vnice Romanæ Sedis obedientiam cõseruare adnituntur. Nestorianæ verò sectæ potentiores ditioresq; schismatico Patriarchæ deuoti, Bagadatem, Mozal, & Gezirem Chaldææ vrbes primarias precipuè inhabitant. Quoniam verò in Bagadatis vrbis mentionem incidimus, lubet obiter hic multorum errorem (qui eam supra antiquæ Babylonis ruinas ædificatam putant) detegere, ac tam veteris Babylonis, quàm Bagadatis hodiernum situm & conditionem aperire, quem admodum ab ijs, qui vtrumque inuiserunt, accepimus; vt inde dilucidius appareat quàm maximè hæc in re plurimi hallucinentur. Est igitur Bagadates, quàm Turcæ, cæteri que Orientis populi *Bagadet* vel *Bagdat* appellant, veteris olim Chaldææ, nunc Diarbec hæ regio, in latâ planitie supra Tigrim posita, in duas diuisa vrbes, quæ flumine interlabente ponte sublicio raribus supra fluium imposito, iunguntur, eo exstructa loco, quo olim Seleucia & Ctesiphonta vrbes extitere. Vtrâque autem vrbem (quæ nunc visitur) instauratam esse à Mahometæorû Caliphis, Mahometi proximis, Arabicæ inscriptiones variæ, pedibus deauratisque literis turribus insculptæ, clarè demonstrant. Babyloniam verò veterem ad Euphratem conditam fuisse, eumque mediam interluisse vrbem tradunt scriptores: cuius etiã Strabo meminit; qui Seleuciam trecenta stadia à veteri Babyloniam distare scribit: quod item ex ipsius ruinis etiamnum extantibus, & quasi sesquidiei itinere à Bagadate distitis, colligi licet. Visuntur namque hodie plurimæ Babylonis reliquæ prope Felugum vel Felugiam ad ripam Euphratis pagum; vetustissimi in primis atque omnium maximi pontis arcus aliquot semidirutus, flumini Euphrati (qui eo loci quingentos circiter passus latitudine continet) impositus. Mœnium quoque rudera atque arcis ruinæ amplissimæ. Turris item vulgò Danielis dictæ, è nigro lapide; nec nõ plurimæ aliæ & turres, & arcus, ac rudera ingentia, prisca illius sæculi monumenta. Haud procul inde mons excelsus conspicitur, quingentos ferè passus suo ambitu complectens, atque ob bestiolarum tricipitum (quæ Eglò nominantur) valdè noxiarum, ac serpentum ingentè copiam, inaccessibilis: qui celeberrimæ illius turris Babylonicæ à Nemroth rege instauratæ vestigium esse putatur. Sed & tota illa ora, quæ antiquæ Babylonis rudera occupat, in eam vastitatem & desolationem abiit,

Lib. 16.

abijt, adeoque horridam, sterilem, & desertam vbique se exhibet, vt nusquam vel arborem, vel virentem vllam herbam conspicias; imò nec ædificium, nec casulam aliquam præter veterum ædificiorum reliquias & ruinas, obuiam habeas: maledicti Diuini meâ quidem opinione indubitatum testimonium. Atque hunc verum esse situm antiquæ illius Babylonis, vel eo magis crediderim, quod Hieremiæ vaticinio illam nunquam restaurandam, sed in perpetuam desolatione abituram constet. Sic enim de illâ vaticinatus est: *Eccenouissima* (in-^{Cap 50.} quit) *erit in gentibus desertainuia & arens; ab irâ Domini non habitabitur; sed redigetur tota in solitudinem; omnis qui transibit per Babylonem, stupebit. & sibilabit super vniuersis plagis eius.* Et paulò infra: *Quia terra sculptilium est, & in portentis gloriatur, propterea habitabunt eam dracones, cum suis sicarijs, & habitabunt in eâ struthiones, & non habitabitur vltra vsque in sempiternum, nec exstruetur vsque ad generationem; sicut subuertit Dominus Sodomam & Gomorrhâ & vicinas eius ait Dominus, non habitabit ibi vir & non incolet eam filius hominis.* Quibus sanè verbis manifestè conuincitur Bagadatem urbem (quæ populosa & frequens est) non esse supra antiquæ Babylonis ruinas (vt multi putant) conditam. Neque enim huic Prophetæ vaticinium adaptari vllò modo posse, quinimo conuenire potius situi, quem suprâ retulimus, quemque veteris esse Babylonis asserimus, facilè quis viderit. Hisce de Babylone dictis, ad propositum, vnde digressi sumus, reuertamur. Supremo Bagadatino Patriarchæ, quem schismaticum esse diximus, multi subsunt Archiepiscopi, & Episcopi, Monachorum item Monasteria ordinis Sancti Antonij quam plurima: ex quorum cœtu cùm Archiepiscopi, tum Episcopi omnes eliguntur. Chaldæâ linguâ sacerdotes (qui & vxorati sunt) diuina mysteria celebrant. His verò hæresibus inuoluti sunt. Duas in Christo personas constituunt, Diuinam vnâ, humanam alteram, Afferentes non esse à verbo Dei carnem assumptam in vnitæte personæ, sed per solam inhabitationem instar templi sanctificatam, & Christum non esse dicendum Deum incarnatum, sed hominem deiferum, adeoque Christum Deum ab homine Christo separantes, solum hominem, non etiam Deum esse volunt eum, qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus de Maria Virgine, passus, mortuus, & sepultus, qui que deinde rediuitus in cælum adscendisse, & rursus ad iudicandum orbem terrarum reuersurus ab Ecclesiâ Catholicâ prædicatur. Hinc etiam in Virgine Mariâ illud *θεοτοκος* Diuæ Virgini ab vniuersali Ecclesiâ attributum, rejiciunt; eamque purum hominem peperisse, qui non solum naturam, sed etiam personam humanam haberet: & proinde non Dei, sed Christi genitricem affirmant. Spiritum Sanctum quoque non habere per filium suam

suam subsistentiam, sed à solo Patre esse contendunt. Sacramenta Confirmationis, & Extremæ Vnctionis prorsus ignorant. Nestorium ab Ecclesiâ damnatum, in maximo honore habent, & publicè inuecant. Sacramentorum veras formas non agnoscunt: per verba enim tertix personę, quemadmodum Græci, Sacramenta nonnulla conferunt. In pane quoque fermentato consecrant. Paruulis non minùs quàm adultis Eucharistię Sacramentum sub vtraque specie porrigunt. Purgatorij ignem omnino negant; nullumque hominem quantumuis sanctissimum, è vitâ hac mortali egressum, Paradisi glorię fore participem ante extremi Iudicij diem, pertinacissimè defendunt. Pontificis Romani Primatum non admittunt. Hos aliosque errores crassissimos veræ doctrinæ longè anteponunt. Cæterùm in negocijs, Arabicâ, & Persicâ vtuntur linguis.

ARMENII per omnem ferè Orientem latissimè sparsi, Syrię, vtriusque Armeniæ, Mesopotamię, Persidis, Caramanię, nec non Ægypti vrbes passim inhabitant. Homines sunt acerrimo ingenio præditi, mercaturæ in primis dediti, atque omnium artium mechanicarum peritissimi, cæterisque in rebus vel maximè industrij, erga externos supra modum humani, & benigni; sed & Mahometeis omnibus grati, acceptiores saltem cæteris Orientis Christianicis: quamobrem plurimis apud barbaros gaudent immunitatibus, & priuilegijs. Græcis verò in primis infensî, maximo iam dudum inter vtramque gentem vigente odio, Latinis autem studiosiores, quòd hos pariter à Græcis odio haberi nouerint. Duos habent Patriarchas vniuersales, quorum alter in Monasterio *Ecmeazim*, prope Seruam, vel Eruan, siue Ereuan, Persidis urbem degit; quem, propter maximum & amplius quam mille Episcoporum sub se habentem numerum, Catholicum id est vniuersalem vocant: alter in Cis Caramanię oppido sedem habet; cui item plurimi subsunt Episcopi. Ille Armeniæ Maiori hodie Turcomanię, cæterisque adiacentibus regionibus: hîc Minori vulgò Anaduote & Pegiam ac circumvicinis prouincijs præsidet. Vterque præter Episcopos, plurima etiam Monasteria ordinis Sancti Antonij sub se habet. Maioris autem Armeniæ Patriarcha *Azaria* nomine Gregorio XIII. Romanę Ecclesię præsidente, professionem Fidei Catholicę, à Leonardo Abelis Sidoniensi Episcopo, Apostolicę sedis in partibus Orientalibus Nuncio ac Visitatore Apostolico sibi propositam, amplexus dicitur: quam propriâ manu subscriptam cum epistolis suis ad eundem Gregorium transmisisse idem Leonardus scribit. Porrò vterque Patriarcha & Episcopi omnes nihil proprij possident,

dent, subditorum tamen eleëmofynis sustentantur, & viuunt. Patrio idiomate sacra faciunt. Sacerdotibus vxores concedunt. Iacobum maiorem Apostolum in summo honore habent, & gentis suæ patronum & protectorem celebrant. Cæterum plurimis irretiti sunt erroribus & hæresibus. In Christo in primis (vti & Iacobitæ) vnam tantum naturam, vnam voluntatem, vnamque operationem constituunt; aiuntque Humanitatem abyssso Diuinitatis esse infusam, atque ita ex Diuinitate & Carne vnum quid factum. Afferunt etiam Corpus Christi subtile, & agile fuisse, non corruptibile, neque accidentibus subiectum. Credunt quidem Virginem Mariam Deum peperisse; negant tamen eum carnem ex eâ sumpsisse; sed cœleste Corpus & spirituale è cœlis secum attulisse, atque subtilitate suâ & agilitate Virginis viscera penetrasse, Corpulque eius tanquam per canalem pertransiisse, atque ita demum statuto à natura tempore editum fuisse: Hinc verò incorruptam eam tam antè quam post partum mansisse volunt. Consecrant in pane azymo, aquâ vino non immista. Laicos cuiusvis ætatis sub vtraque specie communicant. Ab esu immundorum animalium Iudaico ritu abstinent. Nullum esse locum purgationis in alio sæculo, nec vllam animam ante Iudicij diem esse posse beatam, aut damnatam autumant. Vesperis Sabbathi Sancti oua & lacticia comedunt. Diebus Veneris à Paschate Resurrectionis Domini ad vsque Adscensionis festum vescuntur carnibus. Natiuitatis Dominicæ festum eo die quo cæteri Orientales non obseruant, sed septimo Id. Ianuarij, seu ipso Epiphaniæ festo, quo die Christum spiritualiter renatum volunt, non sine graui errore: Nam ille qui peccatum non commisit, & in cuius ore dolus inuentus non est, non indiguit vt renasceret, sed vim regeneratiuam aquæ contulit, vt nos à peccatis lauaremur. Nec in huius tantum festi celebratione à reliquo orbe Christiano dissentiunt, sed etiam multorum aliorum. Nam Purificationis Mariæ festum xvi. Kal Martij, Annunciationis v. Id. Aprilis, Transfigurationis verò Domini xv. Kal Septembris celebrant. Quadragesimam quidem eodem quo alij obseruant tempore, maiori tamen ciborum abstinentiâ quàm cæteri; neque enim à carnibus & lacticijs tantum abstinent, sed ne piscibus quidem, aut re aliquâ quæ sanguine nutriatur, oleo vescuntur, aut vino, solo pane & aquâ, atque vuis passis, vel leguminibus, vlllo absque condimento, contenti. Vsuræ autem, ac magicis artibus, omnifque generis veneficijs plerique eorum summoperè dediti sunt. Cætera Iacobitis persimiles. Præter duos quos diximus Armeniorum vniuersales

vniuersales

vniversales Patriarchas, est & alius Ecclesiæ Primas, Archiepiscopali titulo præfulgens, cui millia aliquot Armeniorum Franc-Armeni dicti obediunt: qui quidem omnes Latino Catholicoque ritu viuunt. Is in Nexiuano Armeniæ Maioris vrbe, à Tauris Perfidis Regi à sex dierum itinere distante, sedem olim habuit, atque inde titulum sumpsit; nunc verò Nexiuanensem Ecclesiam Archiepiscopalem, Diuo Thomæ Apostolo quondam sacram, derelinquere coactus; quod in Moscheam Mahometei cam conuerterint, in Monasterio Abbaranensi, à Nexiuano vnus diei itinere distito, residet: plurimosque sub se habet sacerdotes, & monachos; qui omnes institutum Diui Dominici sequuntur, & cœlibem vitam agunt. Beatus siquidem Bartholomeus paruus, Bononiâ oriundus, ordinis Sancti Dominici monachus, ad Armeniorum conuersionem à sede Apostolicâ quondam missus, plurimos Maioris Armeniæ, & præsertim Nexiuanensis prouinciæ incolas Orthodoxâ Fide imbuit, & ad obedientiam, ritumque Ecclesiæ Romanæ induxit: atque in vrbe Nexiuano primus sedem Archiepiscopalem constituit: cuius socij & successores deinde plurimum in Armeniâ Maiori Catholicam fidem auxerunt. Oppida quæ Franc-Armeni (sic dicti à Franchis siue Frangijs, quo vocabulo Turcæ, Persæ, ceterique Orientis populi Christianos omnes Occidentales denotant) hætenus possederunt, hæc sunt: Nexiuanum, Abbaranum, Abbragonum, Carua, Saltach, Hascassen, Meascen, Carfan, Xhabunis, Giabug, Caragus, Chenfug, & Artach: in quibus Monasteria non pauca ordinis Sancti Dominici videre est. Sacrum iisdem fere ritibus, & ceremonijs, quibus Latini, peragunt, sed linguâ Armenicâ, in pane item azymo consecrant: cuius rei indubitatum nobis testimonium fuit Missale (vt vocant) typis excusum Hierosolymis in æde Diuo Iacobō sacrâ (quam Armenij curant & possident) à Templi custode nobis ostensum. Id enim Armenico caractere è Latino in linguam Armenicam versum, musicalibus notis instar Latini illustratum, & in omnibus Romano per simile erat: quo in diuinis mysterijs Franc-Armeniorum sacerdotes vltos fuisse, atque vti, cum Hierosolymam veniunt, verosimile est. Quia verò in tremendis mysterijs, alijsque sacris ritibus plerique Armeniorum cum Latinis consentiunt, inde fit vt Latinorum Sacramentis debitum honorem exhibeant, Sacerdotibus assurgant, eosque honore pariter & amore prosequantur.

СОПТИ seu Copti vel (vt alij volunt) Cophiti, quos Syti vulgò Ægophtos, quasi Ægyptios nuncupant, Ægypti enim populi sunt, per vniversam Ægypti regionem dispersi, vrbes præsertim Cayrum, Ægypti regiam, Alexandriam, Mesiem, Monfalutum, Buam, & Elchiasam inhabitant. Peculiatem habent Patriarcham Alexandriæ degentem,

degentem, & in eâ ad sacra peragenda Diui Marci basilicam. Veteri atque obsoletâ linguâ Cophtâ (quam soli ipsorum presbyteri intelligunt) rem sacram agunt. Epistolam tamen, Euangelium, & præcipuas sacri mysterij orationes, Arabicâ linguâ (quæ ipsis patria est) vt omnibus æquè sacra verba innotescant, Populo interpretantur. Campanas nullas habent, vt nec ceteri plerique Orientis populi; earum tamen loco annulos æneos tabulis ligneis affixos pulsant; quibus populum ad sacrum audiendum conuocant. Parent Patriarchæ plurimi Archiepiscopi, & Episcopi, nec non religiosorum ordinis Sancti Antonij Monasteria complura. Hunc item Abyssinorum Primas Abuna nomine principem agnoscit, & confirmationem suæ dignitatis ab eo recipit. Ceterum Dioscori, & Eutychemis sectantur hæresim, ipsis cum Iacobitis communem. Circumcisionem præterea retinent, eamque ad salutem necessariam, nec sufficere Baptismum, illâ non præmissâ, autumant, neque aquam elementalem solum in Baptismatis Sacramento adhibent, sed ferro ignito baptizatorum frontes, tempora, aut genas adurunt, eisque cauterio charecterem Crucis imprimunt; quo originale tolli peccatum autumant. Oportere enim Spiritu sancto & igne baptizari Christianum Scripturâ teste perhibent. Matt. 3. Cruces etiam in brachijs ferro ignito, aut herbæ cuiusdam succo informant; quo signo à Paganis se distingui, & Crucem ferre cum Domino dicunt. Vnico adhæc digito formam Crucis fronti vel pectori inscribunt. De reliquis Fidei rebus cum Iacobitis sentiunt. Gregorio xii. Pontifice patrum quorundam Iesuitarum operâ & studio inducti fuere, vt abiuratâ hæresi, Romanæ sese Ecclesiæ reconciliare statuerent: cumque iam Synodo prouinciali conuocatâ, hæresim omnem abrogassent, & Romanæ Ecclesiæ auctoritati se submissuros spondissent, Galli cuiusdam ambitione, ac fraudibus (Dæmonis sanè instinctu) optimum consilium mutauerunt, adeoque salutare negotium penitus euersum fuit. Is enim cum Paulum Marianum, natione Dalmatam, in Gallicæ nationis Consulem Iudiciarium seu Mercatorium in vrbe Cairensi electum, ægrè ferret, quem magistratum ipse vel maximè ambibat, omnem mouit lapidem, quo Marianus magistratu pelleretur: quod vt facilius perficeret, nactus hanc de Iesuitis oportunitatem, quos à Mariano domi suæ ali seiebat, & à quibus reconciliationem Ecclesiæ Africanæ cum Romanâ iam quasi confectam subodorauerat, Marianum vti Osmannici Imperij puerduellem, & hostem apud Bassam Cairensensem detulit, quod apud eum Sacerdotes Francos, Papæ & Regis Hispaniarum emissarios hospitari, ac moliri res maximi momenti in summam rerum Osmannidarum perniciem, ac subuertere populum Christianum Ægypti, & Osmannici Imperij perturbare

quietem diceret. Bassa hac re intellectâ, ac delatoris verbis fidem adhibens, illicò Patres & Marianum apprehendi iubet: in vincula rapit, diroque carceri mancipat: operâ tamen Clarissimi & præstantissimi viri Georgij Emi patricij Veneti, apud Cayrum tunc temporis Venetorum Consulis, solutis priùs decem millibus aureorum, post diuturnos carceres Patres & Marianus pristinæ libertati restituti; sed illi Ægypto iussi statim excedere, re infectâ in Italiam redierunt. Hæc Clarissimus Emus Alapia Venetorû Consul, cùm ab illo hospitio exceptus per dies aliquot Alapia moram traherem, mihi retulit. Posteaquam verò è Syria Venetias rediissem, eos nihilominus cum Romanâ Ecclesiâ in gratiam rediisse & Parriarcham Gabrielem nomine, nuper ab ipsis electum, missis ad Clementem VII Pontificem Maximum legatis, ab eodem confirmatum, pallioque Patriarchali donatum accepi. Cuius Fidei professionem Baronius Annalium tomo VI. ad calcem publicavit. Idem quoque Pontifex in horum gratiam collegium in vrbe instituit, ad eos in Catholicâ Fide, sacrisque ritibus educandis accommodum.

ABYSSINI vel Abassini Æthiopiæ populi; Erythræi, seu Rubri maris incolæ, Afriçæ regiones ad Orientem incolunt, parentque potentissimo Æthiopiæ Regi, vulgò à nostris corruptè *Pretcianni* dicto, cùm à suis *Belulgiam* appelletur, quod vetus est cognomentum, à superioribus regibus vsurpatum. Incomparabilis siquidem præstantiæ, immensi que pretij gemmam id nomen significat. Proprium tamen nomen & cognomentum quisque Rex habet. Sunt autem homines solertia ingeniorum, & morum grauitate, vitæque & honesti cultus elegantia vel maximè præstantes; præsertim Sceuani regni incolæ, qui gratiâ principis plurimùm florent: nam tanquam rerum præfides populos regunt, & rempublicam principis auctoritate moderantur. In primis verò acerrimos se legum vindices exhibent, & in noxios quoscunque seuerissimè animaduertunt. Temere enim à religione desciscientes totius concursu multitudinis lapidibus obruunt, semel verò susceptæ religionis ritus, præceptaque temerè transgressos, & de Deo maximo, Diuisque impiè loquentes, in foro viuos comburant, homicidas propinquis interfecti occidendos tradunt, furibus oculos eruunt. Marium tentasse libidinem, quòd tamen apud finitimos Mahumetanos impune est, extremo supplicio crimen dignum censent. minora verò crimina scriptæ Legis interpretum arbitria subeunt. raros tamen pecunia, vel alterius rei pretium à decreti pœnis absoluit. Rerum autem Ecclesiasticarum primatem nomine Abunam habent. Is ab Episcopis electus, à Cophtorum tandem seu Alexandria Patriarchâ confirmatur. Duodecim ei subsunt Canonici, velut Assessores: quorum operâ

operâ & consilio in rebus gerendis utitur. Ex his Episcopos delectos consecrat: illi ab Episcopis ex sacerdotum numero eliguntur. Præter hos omnes plurima sub se habet Ordinis Sancti Antonij Monasteria: quorum monachi pileis tunicisque utuntur prælongis, coloris crocei. Rem autem diuinam, ac sacra mysteria veteri Abyssinâ linguâ (quam antiquam Chaldeam esse discunt) perficiunt. Extant Romæ Abyssinæ linguæ sacri codices typis excusi, quos Abyssini religionis causâ ab Hierosolymis Romam venientes pro insigni miraculo in patriam deferre solent. Romæ siquidem Christianæ professionis Abyssini post Diui Petri templum maximum proprium cum domo delubrum habent, vbi suo more sacra conficiunt, & Pontificis sumptu, Cardinaliumque piâ benignitate aluntur. Imagines pictas tantum (vt reliqui Orientis Christicolæ) in Ecclesijs habent. In publicis precibus tympanis utuntur Turcicis, & instrumentis æneis, quæ manuum quodam motu percussa sonum edunt, suis hymnis & psalmodijs mirè congruentem. Psallentes assiduo corporis motu sese exagitant, vtiumque per vices flectentes genu. In psalmodiorum recitatione multo longiores Latinis, singulari disciplinâ ac mirâ quadam corporis fatigatione Laudes, Cantica, Precesque diuinas concinunt. Quadragesimæ tempus summâ cum abstinentiâ obseruant. Hebdomadâ Passionis Domini (quam Sanctam vocamus) sacrum, (feriâ quintâ & Sabbato exceptis) non perficiunt, nec se mutuo toto eo tempore salutant, cereosve vltos in Ecclesiâ accendunt. Sextâ feriâ Saluatoris nostri Passioni sacra (quo condolere se Passioni Christi magis testentur) mirâ quadam disciplinâ se mutuis verberibus afficiunt. Nihil profus eo die comedunt, nec ab Ecclesijs discedunt; sed orationibus, lachrymis, & disciplinis intenti, in proximum vsque Sabbathum ieiuni in templis pernoctant. Ipsa verò Dominicæ Resurrectionis nocte viri ac femina simul conueniunt, tympanis, cytharis, aliisque instrumentis musicis personant, clamoribus cantuque dissono perstreperunt, ad plausum manuum choreas ducunt, ac vsque dum illucescat summus cum iubilo & corporis fatigatione tripudiant. Caterum licet Christi doctrinam partim à Mattheo Apostolo, partim ab Eunuchò Cádacis Reginae Æthiopum per Philippum baptizato, se accepisse iactitent, religionis tamen sinceritatem Iudaicis ceremonijs & ritibus inquinantes, Iudaismum etiamnum in multis retinent, & pertinaciter defendunt. Ab impuris namque animalibus abstinent, Circumcisionem obseruant, eamque ad salutem necessariam prædicant. Neque viris tantum decidere præputia, sed è pudendis etiam mulierum carunculam præcidere solent. Sunt tamen qui putant Abyssinos Christianè quidem, & cum verâ Christianorum Fide infantes baptizare, circumcidere autem ad

honorē, non ad religionē, ad signū nobilitatis antiquissimæ, nullo merito, aut Iudicæ fiduciæ respectu: quod si ita se res habeat, non sunt propterea magis damnandi, quàm si ratione sanitatis aut medicinæ causâ abstinerent à carne suillâ, quam tamen Lex Mosaiica prohibet. Veteres præterea Hebionitas sequuti, & diem Dominicum & Sabbathum sanctificant: hoc tamen magis reuerenter, quàm diem Dominicum. Baptizant, aquâ & igne, vt Cophiti, masculos quidem quadragesimo, foeminas verò sexagesimo à natali die; quod si interim mori infantem contingat, sufficere illi aiunt matris cum vterum gereret communionem. Baptismi Sacramentum diebus tantum Dominicis, Sabbathisve conferunt. Baptizatis statim Eucharistiam sub vtraque specie tribuunt. Quotannis in festo Epiphaniæ Domini speciem quandam anabaptismi, quoad externam formam, exhibent. Vniuersus enim populus in baptismi semel suscepti memoriam, & ad honorē Christi eo die baptizati, magnâ celebritate Fidem de integro profitetur, dein in flumen sese intingit, & aquis lustralibus adspargitur; quod & ceteris Orientis populis vsitatum est. Id autem, si externam speciem rei gestæ respicias, anabaptismus esse videtur; si causam, voluntatem, & intentionem suscipientium, longè aliud est: eandem enim cum Catholicis efficiantiam Baptismo tribuunt, nec anabaptismum necessarium ad salutem credunt. Singulis item annis Quadragesimali tempore solemni legatione magno numero à suo Principe ad Iudeæ sacrationa loca inuisendum missi, plurimos ibi transigunt dies, Deumque pro Regis sui salute, & bono regimine preces & vota offerunt. In reliquis Cophitorum ritus & errores sectantur. Plurimos tamen hæresi abiuratâ Catholicam Religionem amplexos erediderim, vel eo magis, quod qui Romæ morantur, & Pontificis ac Cardinalium sumptibus educantur, Catholicam profiteantur Fidem: quos nisi à Catholicis eò missos verosimile est.

Si quis autem Christicolarum Orientalium (quos supra recensuimus) mores, ceremonias, ritusque sacros rectè consideret, quamuis à Veritatis Orthodoxæ semitâ nonnullos aberrasse intelligat, vestigia nihilominus Veræ Fidei, & traditionis Apostolorū posteris reliquisse facillè comperiet, dum animaduertit eos etiamnum sacra mysteria, diuersis licèt ritibus & ceremonijs, eadem tamen opinione & fide cum Romanæ seu Occidentalis Ecclesiæ Catholicis suo quemque idioma te peragere, statis anni temporibus ieiunia celebrare, ijdem ab esu carniū omnino abstinere, Claustris Monachos concludere, Templis Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas ritè consecrare, In Choris preces Canonicas decantare, In mysterijs Eucharisticis sacra veste & ceremonijs vti, In aris Sanctorum & præsertim Crucis Christi icones,

nes,

nes, accensosque cereos non recusare, Præter Dominicum diem, plurimos etiam diuotum festos dies agere, eosque velut amicos Dei inuocandos censere, multosque alios obseruare ritus & ceremonias; quibus populum ad deuotionem & diuini numinis cultum excitent. Illorum autem hæc commenta esse qui nunc viuunt, vel paulò antè vixerint, nemo prudens suspicabitur, qui experientiâ teste didicerit nunquam in semotissimis mundi partibus disseminatos errores in eosdem ritus eandemque sententiam conspirasse. Atque hæc de Orientalium Christianorum cõsuetudine, ritibus, ceremonijs, & erroribus dicta sufficiat; nunc reliqua prolequamur.

C A P V T VII.

Ritus & ceremonia in creandis Militibus Hierosolymitanis obseruari soliti.

SECUNDO ab ingressu Sanctissimi Sepulchri die, qui quartus, Non Octobris, ac Diuo Francisco sacer erat, summo manè Peregrini omnes ad peccatorum confessionem se præpararunt: cœlestis nempe mensæ vt fierent participes. Mos siquidem est Peregrinis Catholicis, qui sacrum hoc accedunt Templum, in Antro Dominici Monumenti expurgatis primum sacramentali confessione peccatis, sacram sumere Synaxim. Delictis itaque omnium expiatis, & à Minoritis Precibus Horarijs (quas Matutinas vocant) absolutis, circa tertiam diei horam Reuerendum Guardianum pontificalibus indutum ornamentis Minoritæ vnaque Peregrini omnes bini procedentes ad Sanctissimū Saluatoris Sepulchrum solemne ibi celebraturum sacrum deduxere. Sub finem verò mysterij (quod quidem egregiâ ac suauis symphoniâ peractum fuit) ad interius Sacellum Peregrini omnes admissi, ac cœlesti mensâ, ciboque salutaris refecti sunt. Cùm verò tres è nostro comitatu deuotionis ergo ac Fidei Zelo Sanctissimi Sepulchri Milites creari summo perè desiderarent, Ioannes nempe *Victorius*, nobilis, & Patricius Venetus, *Decimus Musanus*, nobilis item Vicentinus, yterque Italus, atque ego, indignus licèt, atque omnium minimus, voti composites facti, honore ac dignitate equestri insigniti sumus. Id autem quo ordine factum fuerit, quibusque ceremonijs creentur Hierosolymitani Milites, breuibus subicere visum est.

Guardianus, summi Pontificis pro Christicolis Occidentis in partibus Syriæ Vicarius, ac totius Palæstinæ Commissarius Generalis in creandis Sanctissimi Sepulchri equitibus, auctoritate Pontificiâ fungitur: Episcopali propterea dignitate præfulgens, ornamentis Pontifi-

calibus indutus Equitum creationem peragit, hoc fere ritu. Sacris mysterijs ritè peractis, futuros Equites salutari iam refectos cibo ad Sanctissimum Monumenti Dominici Antrum introduci iubet: breuemque ad eos de dignitate suscipienda Orationem habet: quâ quidem, quæ eis incumbant onera, quomodo in dignitate hac constituti postmodum se gerere, quale genus vitæ ducere debeant, declarat. Fungebatur munere Guardiani, cum nos Hierosolymis essemus, Reuerendus Fr. *Euangelista Gabbianus Mediolanensis*, Sacræ Theologiæ Doctor eximius, qui priusquam equestrem nobis dignitatem conferret, Italico idiomate hunc fere in modum disseruit.

Dilectissimi in Christo Fratres; Moribus atque hominum institutis ita comparatum est, ut qui ad dignitatem aliquam adspirent, idoneos primùm se exhibeant, ipsique virtutibus eluceant, quæ ad ineundam illam dignitatem vel maximè requiruntur. Honos enim (qui virtutis præmium est) dignioribus iure debetur, non indignis, nec immeritis. Veruntamen cum generosi animi sit fortitudine clarescere, virtute elucescere, obire res arduas, heroicisque actibus famam & gloriam cõparare: contra verò vilis, abiecti, atque seruilis ingenij sit vitij sordescere, delitescere in sordibus, nilque præter lucrum quærere, & obscuram ducere vitam: Ego sanè, statum omnium veltrùm si rectè considerem, hac obscuritatis maculâ minimè adpersos esse mihi persuadeo: qui spretis tot tantisque periculis, laboribus, incommoditatibus, & ærumnis, neque vlllo parcentes labori, nec sumptibus, nullâ spe lucri, nullo ambitionis, aut falsæ gloriæ stimulo; sed solo Christiano zelo, & deuotionis feruore accensi, ex remotissimis orbis regionibus huc aduolastis, ut Urbem hanc toto terrarum Orbe clarissimam, & sanguinis Christi adspersione nobilitatâ, calcare pedibus, hoc sanctissimum ac gloriosum Saluatoris nostri Sepulchrum, à quo & gloria vestra dependet, inuisere, lachrymis rigare, deosculari, orationibus & precibus vestris frequentare, denique contemplatione mysteriorum Dei hoc loco peractorum frui liceret; quo sanè fortitudinis actu, et si cetera deessent, quæ ad nobilitatem requiruntur, veræ nobilitatis formam induisse vos planè videmini. Si enim illi Nobiles animi dicuntur, qui gaudent motu, degeneres qui domi desident; quantò nobiliores centendi sunt, qui non inani quodam lustrandarum rerum exterarum desiderio feruntur; sed eò Peregrinationes suas conuertunt, vbi humanæ salutis mysteria ab Vnigenito Dei Filio peracta sunt; eam regionem peragrât, quam ipse Natiuitate suâ nobilitauit, calcavit pedibus, adpersit sanguine, ac præ ceteris totius Orbis prouincijs in sui domicilium & sedem elegit, Præceptis salutaribus imbuit, Miraculis illustrauit, Morte sacrauit, ac denique Resurrectione suâ, & in cœlos Ascensione

Ascensione

scensione celeberrimam reddidit. Quæ cum mecum diligenter reuoluo, iniquissimum esse iudicavi, si vos æquissimo vestro desiderio, defraudarem. Prius tamen quàm id ipsum aggrediar, ac votis vestris faciam satis, nonnulla præmittenda duxi, quæ ad rem plurimum facere, ac vobis in primis scitu necessaria putavi. Exponenda siquidem sunt quæ in futuro milite requirantur, quæ ei incumbant onera, quibusque reddatur obnoxius, aperienda insuper postulata dignitatis conditio, vt iam in equestrem ordinem relati, vel eo magis vos viros exhibere; atque omnia ea quæ nobiles & generosos animos decent, summis viribus præstare conemini. Viget autem ab antiquo consuetudo, vt (qui huic ordini adscribi volunt) politicâ & ciuili nobilitate (quam plerique ex genere & virtute metiuntur) eminere, non illegittimo thoro nati, orthodoxæ Fidei deuoti, & nullâ turpitudine infames esse debeant: insuper à vitijs omnibus alieni, nullis inimicijs inuoluti, nulla ambitione, aut gloriâ mundanâ ducti, sed solâ pietate honorem hunc expetere; denique id solum in votis habere, vt totis viribus studiisque illi fideliter militent, cuius Milites esse exoptant. Id verò Militibus incumbit oneris, vt contra Christi hostes acerrimos viros se & inuictos exhibeant, omni conatu Crucis trophæum defendant. Ecclesiam Christi eiusque fideles ministros, viduas & pupillos omni officio tueantur, iustæque causæ patrocinentur. Si vniuersale bellum ad Palæstinâ recuperandam indicatur, vitam, facultatesque suas exponant: si minus per se ipsos id liceat, per vicarios saltem idoneos id fieri curent. In omnibus denique suæ vitæ actionibus ita se gerant, vt profint omnibus, obsint nemini; pietatem colant, iustitiam obseruent, charitatem in proximum exerceant, & irreprehensibiles sese in omnibus exhibeant. Hæc sunt quæ milites facere decet; hæc vos libenter sponsuros vt faciatis, imo vtrò facturos, nunquam dubitavi. Quod verò ad generis nobilitatem attinet, etsi in futuro Milite vel maximè requiratur, si tamen probitate vitæ illam æquet, & virtutibus compenset; nequaquam respuendum huiusmodi duximus. Summa siquidem & vera nobilitas est, suis clarum esse virtutibus, atque ad eas à naturâ esse compositum. Nam Virtus apud sanioris iudicij homines semper Nobilitatis mater fuit habita: vnde rectè Chrysostomus ait; splendidum & nobilem non maiorum nobilitatem, sed animi virtutem efficere. Quare hanc ad militiæ Hierosolymitanæ dignitatem sufficere verè arbitramur. Qui enim à vitiorum sordibus abhorrent, & toto pectore ad virtutem incumbunt, non possunt esse ignobiles; dicente Deo apud Prophetam: *Quicumque honorificabit me, ego honorificabo eum: & quicumque contempserint me, erunt ignobiles.* Et alibi Scriptura ait; *Seruire Deo regnare est, ac summa ingenuitas; contrâ autem vitijs immersum esse, vera est seruitus.* Ne verò

*Ad Antonii
Monachum
Melissa.*

1. Reg. 2.

verò

verò vos lateat, quanti hæc dignitas, hodie Deo iuuantè vobis conferenda, fieri apud omnes debeat, scitote non ab Imperatore, Rege, aut Principe aliquo seculari (quorum iuribus tamen derogatum haudquam volo) sed à totius Orbis Christiani Pontifice Maximo Christi in terris Vicario, ac Petri Principis Apostolorum legitimo successore, qui ipsi Imperatori diadema imponit, Imperij insignia tradit, & suâ cum auctoritate in supremo honoris gradu collocat, eam conferri. Hunc etsi præsentem non spectetis, per eum tamen, quem ille hac potestate dignatus est, id præstari, qui dubitet puto esse neminem. Hæc dignitas olim Militibus Hierosolymitanis Templarijs, viris multis nominibus clarissimis conferri solebat. Sed cum illi sensim à maiorum suorum virtutibus degeneres, vitæ suæ rationem negligenter, atque indies magis ac magis in peiora ruerent, tandem opibus, facultatibus, emolumentis, priuilegijs, dignitatibusque omnibus exuti, extremum excidium passi sunt; facultatibus magnâ parte à Romano Pontifice Ioannitis siue Rhodiensibus militibus, nunc Maltensibus concessis; in cuius rei argumentum Crucem albam, lætitiæ & vtilitatis symbolum, pro insignibus gerunt: vos rubram, quod nullâ spe lucri, nullâ vtilitatis, aut emolumentis gratiâ, sed solâ diuini honoris promouendi, & defendendæ Religionis causâ militatè hunc ordinem suscipiatis, nullam aliam inde sperantes mercedem, quàm solam supremi Ducis vestri benignam gratiam: qui non caduca, sed æterna largitur; qui vos quoque, si ritè & iustè munere vestro fungimini, perpetuâ beatitudine remunerabit, & cœlestis gloriæ faciet participes. Fruituri interim dum hac mortali vitâ potiri dabitur, omnibus iuribus, gratijs priuilegijs, immunitatibus, & dignitatibus, quibus Templarij, ac Diui Georgij milites olim gaudere solent. Dixi.

His dictis Minoritæ omnes Hymnum *Veni creator Spiritus* concinunt, mox solitis recitatis Antiphonâ, & Responsorio, Guardianus Deum orat his verbis.

Deus qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti; da nobis in eodem Spiritu recta sapere, & de eius semper consolatione gaudere, Per Christum Dominum &c.

Deinde Futurus Miles de cõditione suâ à Guardiano interrogatur, quæriturque quid petat, quis sit, an habeat vnde honestè viuere, ac militarem ordinem tueri possit: an firmiter statuatur, ac iurare velit militiæ Sacramentũ, quod dicturus est, se nunquã deserturũ. Ad quæ vbi genibus procubens responderit, leguntur à Diacono Leges infra scriptæ.

Audi fili mi, Sacramenta militaria hæc sunt.

Miles Sanctissimi Sepulchri singulis diebus habitâ oportunitate Sacrum audire debet.

Necessitate

Necessitate exigente bona temporalia, & vitam exponere, vniuersale si bellum ingruat contra Infideles, aut si per se non poterit, mittere idoneum tenetur.

Sanctam insuper Dei Ecclesiam, eiusq; fideles ministros ab eorum persecutoribus defendere, & pro posse liberare est obligatus.

Iniusta bella, turpia stipendia, & lucra, hastiludia, duellum, & huiusmodi, nisi causâ militaris exercitiij, omnino vitare debet.

Pacem & concordiam inter Christi fideles procurare, Rempublicam zelare, & augmentare, viduas & pupillos defendere, iuramenta execrabilia, periuria, blasphemias, rapinas, & furas, sacrilegia, homicidia, ebrietatem, loca suspecta, & personas infames, ac vitia carnis vitare, & tanquam pestem cauere: Apud Deum & homines irreprehensibilem se exhibere, ac etiam verbo & factò se dignum tanto honore demonstrare, frequentare Ecclesiam; & diuinum cultum augmentare tenetur.

LECTIS legibus rursus interrogatur an eas se obseruaturum sedulo iurare sit paratus. Vbi annuit, iuramentum præstat huiusmodi.

Ego N. profiteor & promitto Deo Iesu Christo, & Beata Virgini Maria hæc omnia pro posse, vt bonus & fidelis Christi miles obseruare.

Guardianus dein ante Sepulchrum Domini procumbenti manuū impositione benedicit his verbis.

Et tu N esto fidelis, strenuus, bonus, & robustus miles Domini nostri Iesu Christi, & sanctissimi eius Sepulchri: qui te finito Mundi termino cum electis suis in gloriâ suâ collocare dignetur. Amen.

Mox porrigit calcaria deaurata, vt ea induat, tum ensen nudum, his additis verbis

Accipe Sanctum gladium in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti (ter signum Crucis exprimens) & vtaris eo ad defensionem tuam, ac sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad confusionem inimicorum Crucis Christi, ac Fidei Christianæ; & quantum humana fragilitas permiserit, cum eo neminem iniuste ladas. Quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre & Spiritu Sancto regnat Deus per omnia secula seculorum Amen.

Miles dein ensen Diacono restituit. Is eum in vaginam reponit, & Guardiano tradit. Guardianus eo rursus militem accingit, atque hæc addit verba.

Accingere N, gladio super femur tuum potentissimè, in nomine Domini nostri Iesu Christi: & attende quod Sancti non in gladio sed per fidem vicerrunt.

Ense (quem Gotifredi Bullionij primi Hierosolymorum regis fuisse affirmant) accinctus miles surgit, eumque stringit leuiter, ac Guardiano porrigit. Mox genua flectit, & inclinato capite supra Sanctissimum Saluatoris nostri Sepulchrû à Guardiano ordinatur hoc modo. Guar-

E e   dianus

dianus ense plano tribus vicibus scapulas eius percutit, atque hæc adjicit *Ego constituo & ordino te N. Militem Sanctissimi Sepulchri Domini nostri Iesu Christi: in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti; ter signo Crucis addito.*

Osculum dein Militi porrigit, & torquem aureum cum Cruce ex auro collo eius injicit. Est autem huic Ordini Crux rubea quatuor minoribus Crucibus circumdata pro symbolo. Ordinatus Sanctissimū Sepulchrum his ornatus insignibus osculatur. Hymno denique à Minoritis dicto *Te Deum laudamus* alijsque consuetis Antiphonis, Versiculis, & Responsorijs, hanc supra caput Militis Orationem ad Deum recitat Guardianus.

Domine Sancte Pater omnipotens aeternæ Deus, qui cuncta solus moderaris, & recte disponis: quique ad coercendam mihi vitiam reproborum, & tuendam iniustitiam, usum glacijs in terris hominibus tuâ salubri dispositione permisisti, & salutarem ordinem ad populi protectionem institui voluisti; clementiam tuam suppliciter exoramus, ut sicut David puero tuo Goliathem superandi largitus es facultatem, & Iudam Machabæum de feritate gentium nomen tuum non inuocantiam triumphare fecisti, ita & huic famulo tuo, qui noviter iugo militiæ collum supposuit, pietate cælesti vires & audaciam ad Fidei & Iustitiæ defensionem tribuas & prestes; Fidei Spei & Charitatis augmentum dones, timorem pariter, & humilitatem, per seuerantiam, & obedientiam, & patientiam bonam concedas, & cuncta in eo recte disponas, ut neminem cum gladio isto vel alio iniuste ladat, sed omnia cum eo iusta, honesta, & recta defendat, & sicut ipse de minori gradu ad nouum Militiæ prouehitur honorem, ita veterem hominem deponens, cum actibus suis nouum induat hominem; ut te timeat, amet, & recte colat; perfidorum consortia vitet, & suam in proximos charitatem extendat, iusteque incunctis officium suum exequatur. Per Iesum Christum Dominum nostrum &c.

Finitâ Oratione Miles insignia supra Sanctissimum Christi Sepulchrum deponit, & egreditur. Quod si plures adsint ordinandi, primò ordinatus interim in atrio Domini Sepulchri remanet, precibusque vacat; atque ita vnus post alium introducitur, & ordinatur, eodem, quem diximus, modo.

Egressos Antro Dominico Milites, Minoritæ ac cæteri qui adsunt Peregrini Occidentales, hilari ac læto animo excipiunt, Osculo saluant, honorem gratulantur; Christianis Orientis (qui in Templo commorantur) horum omnium inscijs. Veretur enim Guardianus ne ab his deferatur hic actus. Quare omnia summo silentio peragit.

Recensendæ quidem hîc erant Leges siue constitutiones à Carolo Magno, Ludouico Pio, Philippo Sapiente, & Ludouico Sancto, Galliarum Regibus, & Gotifredo Bullionio, præcipuo ordinis instauratore,

tere,

tore, huius instituti equitibus præscriptas; sed quia ex autographo eas
 in suo Itinerario recitat Iacobus Villamontius, Eques Hierosolymita-
 nus, ad eundem Lectorem remittimus. Caterùm quod ad dignitatem
 & antiquitatem huius equestris ordinis attinet, sunt qui antiquissimum
 eum iudicent, ac cæteris omnibus militaribus ordinibus antiquiorem
 existiment; nec desunt, qui eius originem ad Sanctum Iacobum fra-
 trem Domini Episcopum Hierosolymitanum referre contendant, alij
 ad Constantini Magni imperiũ rejiciunt. Vt vtest, id sanè constat, San-
 ctam Helenam eius matrem, post inuentam Crucem Domini, inter
 alia pietatis monumenta in loco Sepulchri Dominici templum ere-
 xisse in honorem Resurrectionis Domini: cui consequenti ætate ad-
 iunctum fuit Canonicorum regularium Diui Augustini collegiũ, eius-
 que Sodalibus Sancti Sepulchri custodia demandata: qui multis sæcu-
 lis etiam occupatã postea à Saracenis Hierosolymã, in eo officio gnauiter
 perstiterunt, adeoque (annuo barbaris persoluto tributo) Peregrinos
 quoscunque S. Sepulchrum visendi studio ad urbem confluentes,
 suis in ædibus iuxta S. Sepulchrũ constitutis, perbenignè susceperũt;
 vnde & Hospitalariorum nomen meruere. Gotifredi autem Bullionij
 auspicijs, Vrbe barbaris ereptã, eiusdẽ auctoritate Sodalium siue Ho-
 spitaliariorum constantia, ac laudata virtus, tot annis infidelium vincu-
 lis coërcita, tandem quasi relaxata in apertum prodijt, atque in tantũ
 excreuit eorum fama, vt multi ex vniuersã panè Europã animis & ar-
 mis hisce consociati, aduersus barbaros & infideles Christianam fidem
 fortissimè tutati fuerint, nomenque Christianum per florentissimas
 Orbis regiones plurimum propagarint: quorum incredibili virtute
 factum est, vt Christianis Principibus Palæstinam moderãtibus, Chri-
 stianorum res in Orientis partibus feliciter cesserint: sed gliscente
 tandem inter Principes Christianos discordiã, atque per intestina bel-
 la distractis Christianorum animis, vrbeque Hierosolymã à barbaris
 rursus occupatã, bellicosissimi Sodales Palæstinã dilcedere coacti
 sunt: quorum alij in Italiam secedentes, sede Perusiã constitutã, alij ex
 voluntate Innocentij viii Pont. Max in societatem Rhodiorum equi-
 tum adsciti sunt: alij ad propria, dum copiã aduersus comunẽ Chri-
 stiani nominis hostem restaurarentur, remearũnt. Interim tamẽ hand-
 quaquam in desuetudinem abiit creandorum Militum solemnus vsus
 ac ritus; sed in ipsã Hierosolymorum vrbe in hodiernum vsque diem à
 Summi Pontificis Vicario obseruatus est: vt hinc plurimi & Duces, &
 Principes, ac viri illustres, alijque virtutibus insignes ex vniuersã panè
 Europã ad Urbem confluentes, huic Militiã nomina dederint, & e-
 questri hac dignitate insigniti fuerint. Nec defuere ex nostrã Patria
 Principes, & viri nobiles, qui in equestrem hunc ordinem omni ferè

*Itin. Ter. S.
 Barthol. à Sa-
 ligniaco.
 Petr. Bellon.
 c. 14.
 Euseb. lib 3.
 de vit. Con-
 stant.*

atate adscripti fuerint: quorum nomina aliquot, quæ ad nostram peruenere notitiam, hic subnectere visum est.

- D. *Ioannes Heusda, Dominus eius nominis primus.*
 D. *Theodoricus eius nominis tertius, Comes Hollandia.*
 D. *Ioannes eius nominis primus Dominus ab Archel.*
 D. *Robertus cognomento Friso, tutor Hollandia, Comes Flandria.*
 D. *Wilhelmus Heusda Dominus, Ioannis secundi Filius.*
 D. *Ioannes Heusda Dominus, eius nominis quartus.*
 D. *Walterus ab Egmondâ, cognomen o Nequam siue malus.*
 D. *Gerardus ab Egmondâ, Walteri mali Filius.*
 D. *Gerardus ab Egmondâ, Wilhelmi Filius, Walteri mali nepos.*
 D. *Ioannes eius nominis tertius Dominus ab Archel.*
 D. *Ioannes eius nominis quintus Dominus ab Archel.*
 D. *Ioannes eius nominis sextus Dominus ab Archel.*
 D. *Ioannes eius nominis decimus Dominus ab Archel.*
 D. *Ioannes eius nominis nonus Heusda Dominus.*
 D. *Wilhelmus Wateringa Dominus.*
 D. *Ioannes de Abcoude, Dominus de Duerstede.*
 D. *Ioannes de Montfoort, Henrici Filius.*
 D. *Herbernus à Battersloot, Filius Hugonis.*
 D. *Henricus à Naeltwyck, Wilhelmi Filius.*
 D. *Reinoldus Bredenrode Dominus, Aurei velleris postea Miles sub Philippo Burgundionum D. ce.*
 D. *Suederus à Culenburgo Ioannis quarti Filius.*
 D. *Wilhelmus de Abcoude Dominus de Duerstede.*
 D. *Ioannes de Suylen.*
 D. *Lodovicus de Montfoort.*
 D. *Henricus de Nyevelt.*
 D. *Wilhelmus de Montfoort.*
 D. *Fredericus Vtenham.*
 D. *Otto Snappius.*
 D. *Ioannes de Renesse.*
 D. *Stephanus de Nyvelt.*
 D. *Florentius ab Oey.*
 D. *Ioannes de Huicr.*
 D. *Paulus à Veltwyck.*
 D. *Carolus Sandelin.*
 D. *Antonius a Merthen, Dominus de Effesteyn.*
 D. *Iacobus de Bronchorst Dominus de Ryswyck.*
 D. *Ioannes de Asperen Dominus de Vueren.*
 D. *Laurentius de Voocht de Ryzevelt.*
 D. *Rodolphus Camps, I. V. D. Canonicus Traiectensis.*
 D. *Theodoricus Cast. Canonicus Traiectensis.*
 D. *Ioannes Walderiaulx Canonicus Traiectensis.*
 D. *Cornelius de'Poorn Canonicus Traiectensis.*
 D. *Henricus de Leuden Canonicus Traiectensis.*
 D. *Stephanus de Witte.*
 D. *Ioannes de Vchtenbroeck.*
 D. *Iacobus*

*D. Iacobus Taets ab Amerongen Teutonicorum Equitum apud Ultraiectionis
supremus Praefectus.*

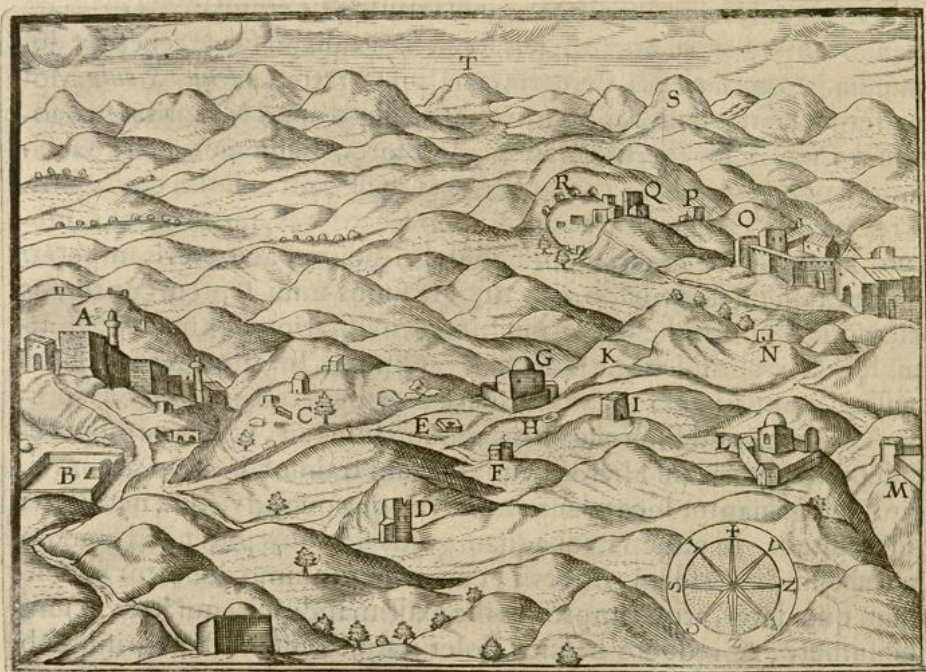
Abfolutis autem à Guardiano ceremonijs, in creandis Militibus obferuari folitis, ac Deo Opt. Max. gratijs habitis, cum iam hora instaret quâ Turcæ pro more redire folent, fores Ecclefiæ referaturi, Minoritæ cæteri que ante egressum loca omnia vtriusque Templi myfterijs clara denuo vifitarunt, ac mox apertis Ecclefiæ valuis ad fua fe recepere domicilia. Quatuor foli Peregrini vnà cum Fratre *Ludouico Siculo* Monafterij Vicario feniore, viro innocentiffimo apud Minoritas in Sanctiffimi Sepulchri delubro manfimus. Horum habitacula iuxta Sacellum Apparitionis Beatiffimæ Virginis in aliquot cellulas diuifa funt. Tres inibi affiduo hærent religiofi: duo facerdoes, tertius laicus. Horum fenior Præfes Sanctiffimi Sepulchri dicitur, ac cæteris imperat: omnes tamen Guardiano parent. Hæfimus inibi feptem continuos dies, crebris quotidie Sacrorum locorum vifitationibus maximâ fpiritus lætitia & confolatione reficientes animum. Interim quæ victui neceffaria erant, fingulis diebus à Guardiano fuggerebantur. Confuetudo fiquidem apud Francifcanos iam dudû inoleuit, vt Peregrinos Occidentales, quamdiu Hierofolymis moram trahunt, per que circumvicina peregrinantur loca, alant omnes, ac quæque ad victum neceffaria fuppeditent. Id tamen nequaquam gratis fieri quis putet, fed gratiam gratiâ compenfandam nouerit; cùm eodem animo debeatur beneficium quo datur, atque improbus ille exiftimandus fit, qui beneficium fcit fumere, & reddere nefcit. Solet itaque quifque Peregrinus fub difceffum largam Monafterio exhibere eleëmofynam, & vt opes ferunt acceptum beneficium remunerare.

Septimo ab ingreffu die (qui feptimus Eid. Oëtobris erat) fub hecram diei tertiam apertis Templi foribus intromiffi rurfus fuerunt, præter Christianos vrbis Hierofolymæ incolas, Minoritæ omnes. Hi ftatim folemnibus facris fe accingunt: illi facra loca curfim vifitant. Poft facra completa myfteria, & reliqua pietatis officia, exire iuffi omnes, non abfque ingenti animi dolore atque afflictione fpiritus exceffimus, iam enim guftum aliquem ex cõfolatione (quam diuinis myfterijs hoc loco contemplandis fentiebamus) haurire inceperamus. Parendum tamen fuit neceffitati, cum hære inibi diutiùs non daretur. Ad Monafterium reuerfi mox à prandio de Chrifti incunabilis proximo die vifendis actum fuit. Interpreti dato negocio, vt Mucharofafinofque conduceret.

CAPVT VIII.

*Varia antiquitates in itinere Bethleëmitico conspectæ. Bethleëmasitus, tra-
ctus, conditio, Delubri amplissimi, ac Monasterij contigui descriptio.*

<i>A Hierusalem.</i>	<i>K Campus Iacob.</i>
<i>B Fons Gibō inferior siue Bersabea.</i>	<i>L Sepulchrum Rachel</i>
<i>C Terebinthus Virginis.</i>	<i>M Rama.</i>
<i>D Domus Simeonis iusti.</i>	<i>N Cisterna Dauid.</i>
<i>E Cisterna trium Regum.</i>	<i>O Monasterium Bethleëmiticum.</i>
<i>F Sacellum Abacuc.</i>	<i>P Domus Iosephi.</i>
<i>G Manasterium & Templum D. Helie.</i>	<i>Q Villa Pastorum.</i>
<i>H Helie effigies lapidi impressa.</i>	<i>R Puteus Pastorum.</i>
<i>I Domus Iacob Patriarchæ</i>	<i>S Tecua.</i>
	<i>T Montes Arabia.</i>

PROXIMA luce sexto Id. Octobris vnà cum Mucharis, socijs-
que itineris, Vicario nempe seniore, & Nicolao Mediolanensi Minoritis,
itemque Baptista Hierosolymitano, Monasterij Interprete, iter aggredi-
mur, & per lassæ portam egressi, iuxta Urbis muros pergentes, Ca-
strum Pisanum, à Pisanum Italiæ Urbis incolis sic dictum, ad læuam re-
liquimus.

liquimus. Inde viâ decliui ad sexaginta passus progressi, ponteque lapideo seu aquæ ductu urbis superato, vallem inter montes Sion & Gihon mediam transiimus, Bersabeæ piscinam ad læuam relinquentes. Hæc olim pomario eius inclusa, hodie muro vtrimquo circumdata, formam refert quadratam, oblongam; continetque fontem à meridionali latere, ex quo in labrum lapideum aqua defluit, ad adaquanda iumenta percommoda, estque è regione Montis Sion, haud procul à ruinis Palatij Davidis. Hic fontem ingressa Bersabea, quam vt David vidit, in eius amorem exarsit. Valle superatâ, per lapidum acervos, atque ædificiorum rudera Meridiem versus continuantes iter, viâ accliui, pagum à læuâ prætergredimur, quem ab iniquo contra Christum Salvatorem à Scribis & Senioribus populi habito consilio (vt volunt) Villam Caiphæ, vel Mali consilij vicum vulgò nominant. Is situs est in vertice collis, è regione Montis Sion; constatque paucis tugurijs, Maurorum habitaculis. Inde rectâ Meridiem versus, viâ quæ ad Ebron ducit, perreximus. Hæc vltro citroque feraces amœnosque colles, vitibus, ficibus, oleis que fatis cultos exhibet, ac multis turribus, licet semidirutis, per agros ad vsum vineatorum exstructis, lætum iter facientibus reddit ad spectum.

Vbi ad mille quingentos circiter passus processimus, ad dextram in summitate collis ostensum fuit ædificium vetustissimum, ruinosum, & semidirutum, quadratæ formæ, turris in partem amplissimæ; quod Simeonis Iusti (qui Christum Dominum à parentibus Deo in Templo præsentatum in vlnas accepisse, & benedixisse legitur) quondam habitaculum fuisse opinantur.

Paulò vterius, ad læuam in ipsâ viâ sub terebintho vetustissimâ, quâ Mauri Botin nuncupant, ex asinis descendimus, precibusque eo loci Deo Opt. Max. eiusque Matri Beatissimæ porrectis, ramos aliquot deuotionis ergo collegimus. Orientis Christicolæ arborem reuerenter obseruant, atque in memoriam Virginis, dum illac transeunt, precibus vacant. Ferunt siquidem Virginem Mariam sub eâ cum dilecto filio sæpiùs quieuisse, cum Bethleëmâ Hierosolymam peteret. Quod quidem verum esse crediderim, vel eò magis, quod vetustissima & vnica sit, quæ hoc itinere in viâ occurrat, latoque habeat ramos, & densa folia, quæ locum feruoribus æstiuis aptissimè opacant.

Ad mille circiter passus procedentibus in ipsâ viâ ostensa nobis fuit Cisterna vetus, magnis sectis que lapidibus strata, quam Magorum seu Stellæ Cisternam vulgò appellant. Stella enim, quæ Magis in Oriente apparuerat, dein Hierosolymam euntibus se absconderat, cum huc Regem Iudæorum Bethleëma quæsituri venissent, rursus ab ipsis visam fuisse veterum memoriâ proditum est. Hic iterum ex asinis descendimus,

dimus, dumque precibus intenti hinc subsistimus, à Minoritis sequentia fuere recitata.

Antiph. Et ecce stella quam viderant Magi in Oriente antecedebat, usque dum veniens staret supra locum ubi puer erat.

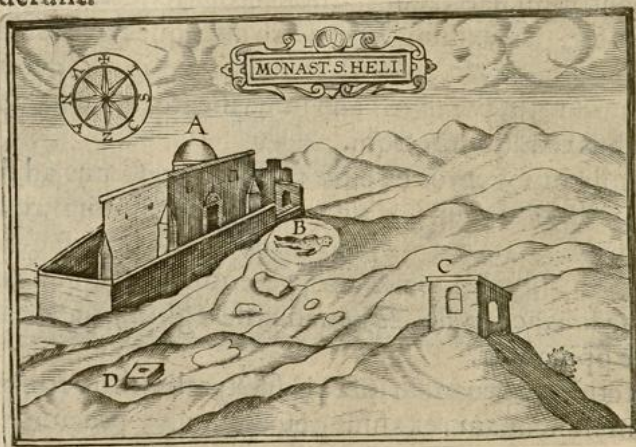
Vers. Videntes autem stellam Magi.

Resp. Gavisifunt gaudio magno valdè.

Oratio. Deus qui unigenitum tuum gentibus stellâ duce venclasti, concede propitius, ut qui iam te ex fide cognouimus, usque ad contemplandam speciem tuam celsitudinis perducamur. Per eundem &c.

Daniel. 14.

Paulò ulterius ad dextram, in cliuo collis proximi, Ædiculam sacrâ inuisimus, collapsam penitus, solis muris utrimque extantibus. Prophetæ Abacuc dicatam, quod ibi ab Angelo capillis apprehensum, & in Babylonem delatum ad Danielelem Prophetam, ut eum in Lacu Leonum dapibus, quas ad messores suos deferebat, Dei iussu cibaret, veteres prodiderunt.

A Monasterium siue Domus Helia
Prophetae.

C Templum Abacuc.

B Effigies Prophetæ saxo impressa.

D Cisternatrium Regum.

Inde ad iactum lapidis à læuâ viâ Templum cum Monasterio occurrit, Eliæ Prophetæ titulo clarum, quadratæ formæ, ad instar castri, muris altissimis circumdatum, ostio ferreâ laminâ obducto, occlusum contra Arabum & latronum vastationes, firmum ac tutum Monachis receptaculum: qui numero xvi. ex Calogerorum cœtu domicilium inibi habent, & vicinos agros colunt, possidentque oliueta nonnulla Monasterio adiacentia, & muro à viâ regiâ diuisa. Iuxta angulum meridionalem exterioris muri Oliueta cingentis, in ipsâ viâ, humana effigies ostenditur, lapidi durissimo impressa; quam Eliæ Prophetæ figuram representare ferunt: quem & natum eo loci prædicant.

Hinc

Hinc rectâ decedentes viâ , quâ Ebron itur, ad læuam defleximus, viaque deuexâ ad Orientem perreximus, valliculas modò apricas, modò colliculos amœnos superantes.

Inde ad quartum milliariū vbi ventum fuit, latam offendimus planitiem, pascuis vberriam, oleis etiam ex parte cultam, quam vulgò Campum Iacob nominant. Tabernacula siquidem eo loci constituisse Patriarcham post mortem Rachelis vxoris, ac pecus suam pascuisse traditur. Quo loco etiam Ruben thorū patris violasse legitur. In eius medio ingentes etiamnum extant ruinae, Monasterij & templi (cui titulus olim fuit Sanctorum Angelorum) reliquia. Vtrumque à Diuâ Helenâ eodem in loco fertur exstructū, quo olim Turris Pastorum seu Ader extitit. Iuxta hanc turrim pastores nocte Natalis Domini vigilantes super gregem suam audire meruerunt canticum illud angelicum *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis*. Ruderibus ruinisque superatis viâ equidem difficili, ad Templum tandem, lapidum & ruinarum aceruo pænè obrutum, peruenimus. Id arcuato constructum opere, partem duntaxat fornicis reliquam habet, adeoque ruinis & immunditijs sepultum est, vt horridam potius speluncam, quam Fanum putes. Precibus hîc à nobis pro more, & Angelico Cantico à Minoritis, nec non à Vicario sequenti Oratione dictâ, ad superiora redijmus.

Gen. 16.

Niceph. lib. 30. c. 3.

Oratio. Deus qui miro ordine Angelorum ministeriâ hominumq; dispensas; concede propitius, vt à quibus tibi ministrantibus in caelo assistitur, ab ijs in terra vita nostra muniatur. Per Christum &c.

Inter saxa & templi rudera nobiles hæ nascuntur plantæ Maron, Tragoriganum, Thymbra, Onitis, Origanum Heracleoticū. Spectatur insuper ad Austrum non longè ab hoc loco collis rotundo vertice, cæteris circumiacentibus excelsior, quondam arce firmissimâ, in eius summitate à Christianis exstructâ, nobilis; cui Thecua olim, postmodū Bethulia nomen fuit: quam expugnatis iam Hierosolymis, ac totâ Palæstinâ à Mahumetæis subactâ, per quadraginta & amplius annos fortiter inuicti Christiani milites propugnarunt, atque à Barbarorum insultibus vindicarunt: donec tandem grassante inter eos morbo derelinquere arcem coacti, ad Libanum montem aufugerint, è quibus Druforum gentem originem traxisse nonnulli existimant. Ex eo quoque loco videre est Engaddi montes altissimos, Balsami hortis, & fugâ Dauidis notabiles. Ostensi adhæc eminus fuere montes altissimi Seir, Abarim, & Nebo, vltra mare Mortuum positi: ex quorum vertice eminentissimo Moyses vniuersam terram Promissionis, quam ingredi ipse non potuit, procul conspexit. Monasterij ruinis egressi, ad Occidentem fleximus, Bethleëmam versus. Mox in ipso itinere occurrunt no-

Ff

bis

bis Mauri, proximi pagi (cui à Pastoribus nomen est) incolæ, cafarras postulant: quibus numerare maidinos aliquot necessum fuit. Vbi ad pagum venimus, alij rursum adsunt Mauri, viam intercludentes: quibus rursus, vt abitum concederent, maidinos aliquot, quos sibi pro cafarris deberi asserebant, soluere oportuit. Pagus hic situs est in colle non multum eminenti, sed saxoso, cryptis & cauernis plurimis pertuso, & ferè concauo; cui Septentrionem versus subiacent nitidissima quædam & amœnissima oliueta. Incolæ omnes Mauri sunt, pauperrimi quidem, atque omnium egentissimi, Solis ardore penè exusti, & macilentissimi, nullis amicti caligis, nec subligaculis, pedibus nudi, præter indusium autem gossypinum, vestemque laneam simplicem, è camelorum aut caprarum pilis diuisim contextam, crurum tenuis dependentem (quam Haba vel Gaba vocant, & cingulo è corio mediam cingunt) quo se tegant habent nihil. Partim verò cauernas, & excisa in cauitibus antra, partim domunculas humiles, & angustas, è lapidibus & limo rudi modò conglutinatis, atque arborum ramis argillâ obuolutis, ad modum pauimenti tectas, inhabitant.

Ad extremum huius pagi occidentale latus, Puteus extat aquæ optimæ; è quo mos est Peregrinis eà transeuntibus aquam haurire, & haustam deuotionis ergo bibere: quò minus tamen id nobis liceret, obstiterè Mauri, qui nec precibus nec precio induci potuerunt, vt nobis aquæ haustum concederent. Dum enim nos istac transiremus, lapideâ tabulâ os putei Mauri obdiderant. Ferunt Orientis Christicolæ Virginem Mariam cum illac iter faceret, petiisse ab incolis, vt sibi sitis extinguendæ causâ aquam haurire permitterent, quæ cum ei negassent, diuino miraculo puteum redundasse, atque ita Virginem Beatissimam commodè sitim subleuasse. Hinc rectâ pergentibus Occidentem versus, ad proximi collis radicem, sacra occurrit Ædicula, semidirutâ, & ruinis plena, eo exstructa (vt fertur) loco, quo olim ædes Iosephi nutritoris Domini extiteret; in quibus ab Angelo in somnijs admonitus fuit, vt in Ægyptum cum Virgine & puero Iesu aufugeret. Nos supra Templi ruinas (vt mos est) Preces Deo fudimus, Minoritis interim rem gestam ex Euangelio recitantibus.

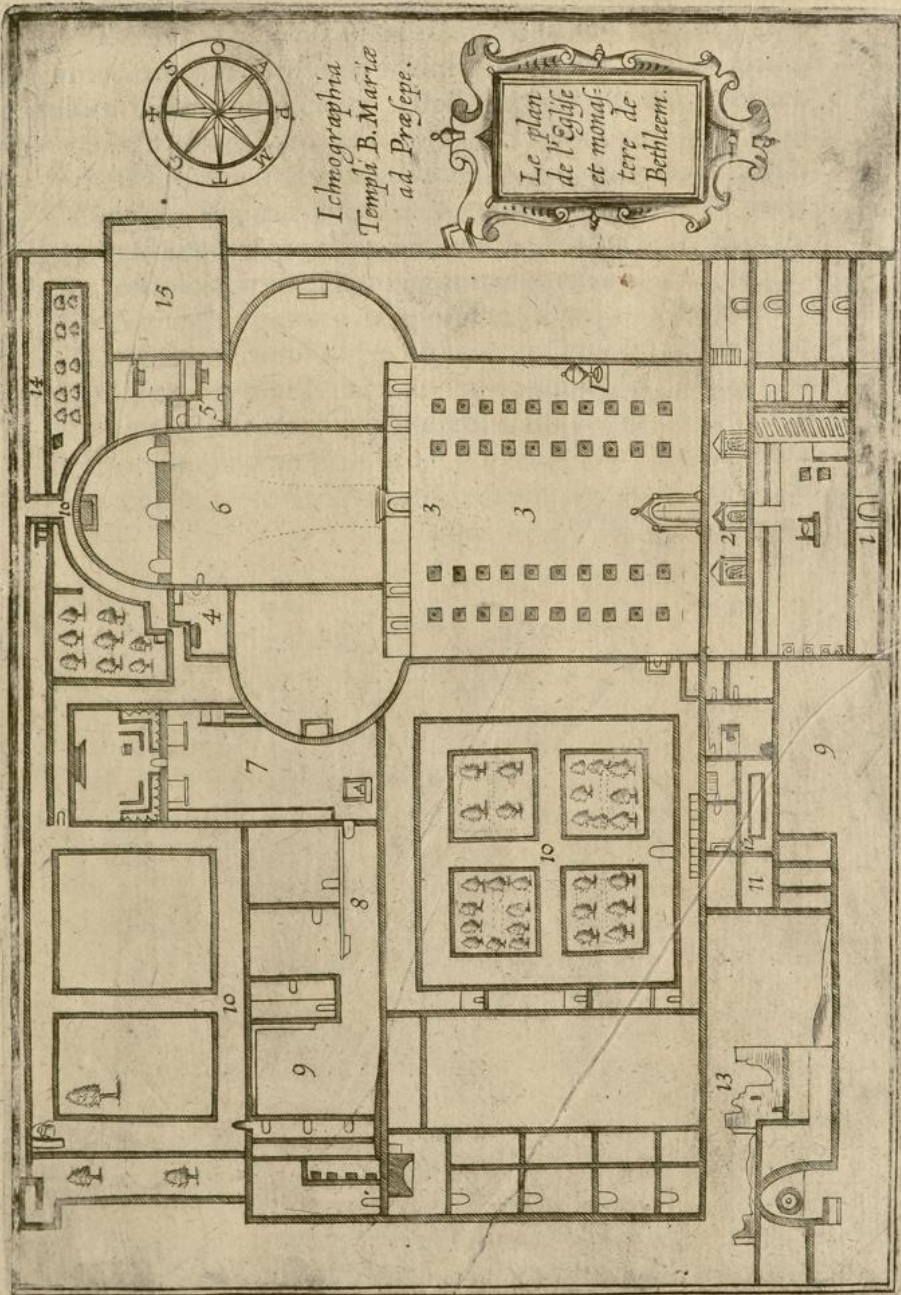
Matth. 2.

Inde è nostris aliqui pedibus viâ accliu ad proximi collis verticem pergentes, per hortos Monasterio Bethleëmitico adiacentes, ad proximum properarunt Fanum: reliqui viâ, quæ rectâ ad Monasterium ducit, iter in asinis continuârunt: ac quartâ tandè horâ ad ipsum peruenimus delubrum; ad cuius fores benignè admodum à Monasterij Guardiano, cæterisque Minoritis excepti, ad penetralia deducti sumus.]

Situm est Monasterium cum Fano continguo (cui Sanctæ Mariæ ad præsepe nomen est) in colle humili, ad orientale latus: formamque

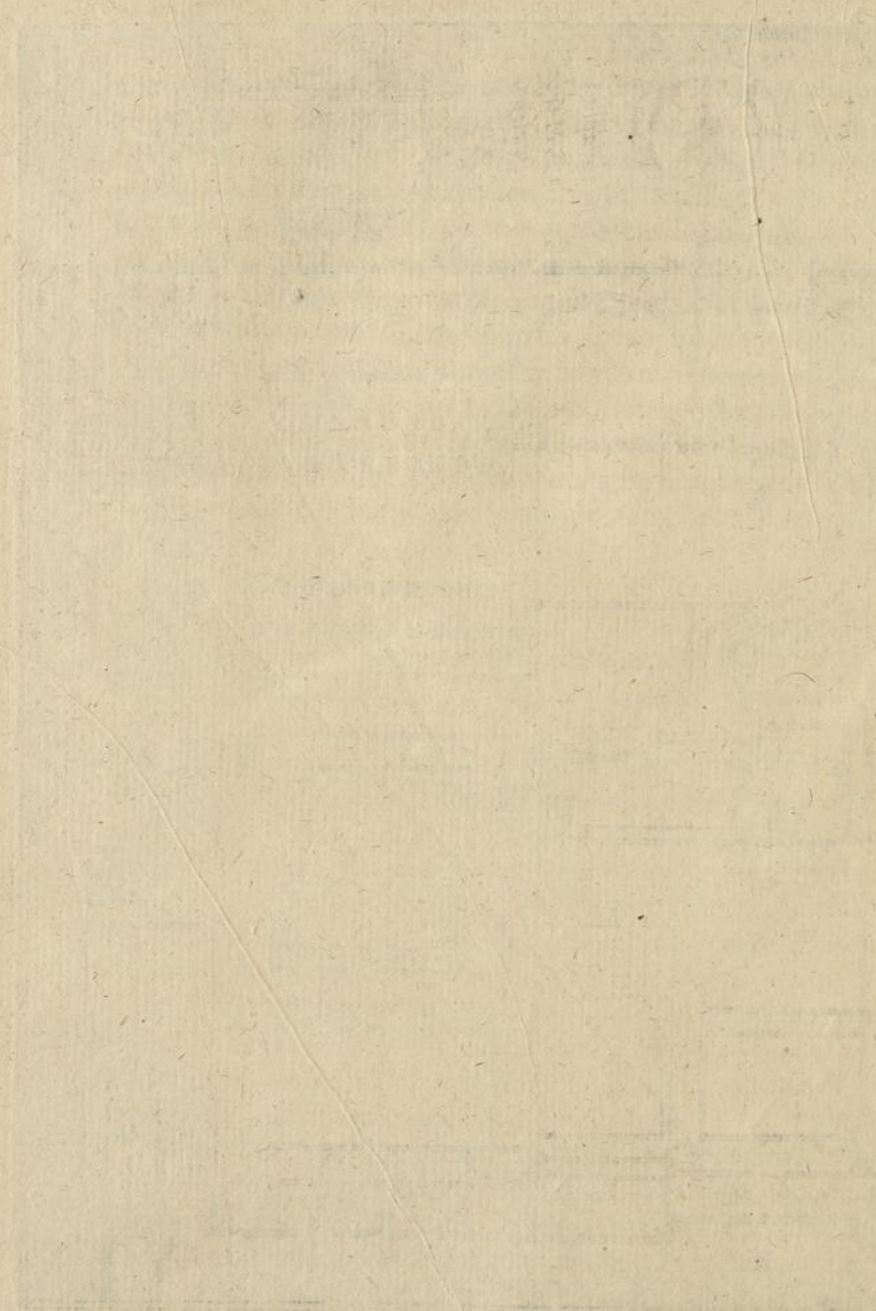
refert

1817

1817

refert quadratam, oblongam, longitudine se ab Oriente in Occidentem protendente, muris, turribusque præaltis, instar Arcis, vndeque cinctum, & contra frequentissimas Arabum excursiones, ac depredationes munitum, ac tutissimum Monachis refugium, & firmum propugnaculum. Muris olim ciuitatis Bethleëmæ fuisse comprehensum, atque eo exstructum loco, quo ædes Isai patris Dauid quondam extitere, nonnulli autumant. Hodie ab oppido seu pago ad iactum sagittæ abest. Delubri ostium, per quod vnicus ad Monasterium patet aditus, adeò angustum & depressum est, vt nisi incuruato corpore intrare nequeas, ostiolo ferreis laminis contra ignem obiecto. Inredientibus primò occurrit porticus amplissima, arcuato opere: quam transgressis valuæ sese offerunt lignæ, altitudinis circiter pedum duodecim, latitudinis octo; quæ nunquam aut rarò aperiuntur, clathris in Crucis modum sese interfecantibus, obiectis; vnico angusto ac depresso patente ostiolo, per quod ad Delubrum transitur. Sunt autem valuæ vetustissimæ, ex cedrinis lignis, Syriaco opere, literis Arabicis in sculptis.

- 1 Primus introitus templi.
 2 Secundus introitus templi.
 3 Porticus Templi.

- 3 Nauis Ecclesia.
 4 Sacellum Armeniorum, Coptorum, Iacobitarum.

F f 2

Alta 10

5	<i>Altare Circumcisionis.</i>	12	<i>Refectorium, culina aliq. cubi- cula Minoritarum.</i>
6	<i>Chorus Ecclesia.</i>	13	<i>Turris ruine.</i>
7	<i>Templum D. Catharinae.</i>	14	<i>Habitacula Armeniorum.</i>
18	} <i>Horti.</i> } <i>Minoritarū.</i>	15	<i>Habitacula Grecorum.</i>
8		} <i>Habitacula.</i>	
9	<i>Area.</i>		

Nicoph. Hist.
Eccles lib 8.
c. 8.

Delubrum id ab Helenâ Constantini Magni matre, siue (vt alij vo-
lant) à Placidîâ, & Eudoxiâ, Theodosij iunioris sorore, & vxore, à fun-
damentis erectum, pulcherrimæ sanè ac regiæ structuræ opus est. Tã-
tam autem præ se fert magnificentiam, splendorem, atque elegantiam,
vt vix inuenias templum quod ei comparetur. Quadraginta quatuor
siquidem prægrandibus columnis, ijsque marmoreis vericoloribus in-
nititur, quæ in quatuor ordines numero vndenario diuisæ, symmetriâ
quintuplicis porticus elegantem per Templi longitudinem efficiunt.
Pauimentum è marmore constat candidissimo. Muri interiores omnes
à pauimento ad columnarum vsque epistylia tectorio olim marmorato
fuerè expoliti. Id tamen abhinc annis aliquot à Turcis ablatum, atque
ad ornatum Templi Salomonis translatum, Templi magnificentiam
non nihil obscurauit. Reliqua muri pars, quæ ab epistylijs vsque ad te-
ctum assurgit, mussuo seu tessellata opere Veteris Testamenti exhibê-
te historias, mirando artificio, & colorum varietate distincto, tempo-
ris tamen iniuriâ ex parte corroso, & labefactato, exornata est. Tectum
plumbeis coopertum laminis, è lignis constat cedrinis. Chorus, item-
que facella vtriusque posita marmoreis fornicibus conspicua, plurimis-
que columnis è marmore decora, è concamerato constant opere, sunt-
que ab inferiore delubri parte, muro alto pedes septem, tria continente
ostia, medio obstructo, separata. Sacellum ad dextram vnicum habet
altare, eo loco quo puerum Iesum factum sub lege primitias sanguinis
dum circumcideretur, effudisse traditur: estque Latinorum sacris de-
stinatum. Quod ad sinistram extat, tria, quæ in honorem trium Regū
dedicata, ad Armenios, Cophos, & Iacobitas pertinent: in quibus
suo singulis assignato altari, sacra mysteria statis diebus suo ritu cele-
brant. Græci Chorum possident: in cuius arâ maximâ singulis diebus
Dominicis, festisque maioribus sacrum peragunt. In festo verò Nata-
lis Domini quotquot Orientis Christicolæ Hierosolymis commoran-
tur, turmatim hoc in Templum conuolant, vt suis quisque sacris in-
terfint: quælibet enim suo more natio Deum hîc laudat, cantibus per-
strepit, tubis & sistris intonat, thure, vnguentis, aromatibusque odori-
feris loca sacra adolet, perungit, contrectat, deosculatur. In interiori
Delubri parte, ad latus meridionale Fons visitur baptismalis, elegantis
operis,

operis, è marmore Pario, & in ipso aluco aliud vas marmoreum mixti coloris, in formam Crucis excisum. Ad latus oppositum ostiolum ferreis laminis vestitum, ad peristylum Monasterij præbet aditum: quo per Minoritas ad interiora admitti, lotis mox manibus & facie, excussoque puluere, ad Fanum Diuæ Catharinæ ducti fuimus. Id aquilonari maioris Ecclesiæ lateri adhæret, & septis Monasterij comprehenditur: estque non valdè amplum, Minoritis tamen per commodum: nam sacrum inibi quotidie peragunt, Horarias Preces (quas Canonicas vocant) concinunt, ac Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum honorificè capsâ ligneâ deauratâ asseruant. Indulgentiæ à Romanis Pontificibus montem Sinæum (vbi Lex data Moyfi) visitantibus concessæ, hanc quoque ædem accedentibus impartuntur. Precibus hîc Deo redditis, solemnî Processioni seu Supplicationi se præparârunt Minoritæ: quæ more Hierosolymis obseruato peragitur. A Templo autem Diuæ Catharinæ sumitur initium, descenditurque per gradus lapideos sexdecim, & Meridiem versus quasi passus centum ad Natiuitatis Domini Antrum proceditur, per meatus obscuros, atque omni profus lumine carentes. Lychni tamen aliquot pensiles diu noctuque locum illustrant. Priusquam verò perueniatur ad locum Natiuitatis Domini, ad dextram occurrit Eusebij antrum, eiusque sepulchrum: deinde Innocentium Sacellum. Quo transito, atque oblongo aræoque quodam superato Antro, ad Sacellum Natiuitatis & Præsepis Domini acceditur. Catholicici iuxta Sacelli ostiolum calceis relictis, nudis pedibus sacrum locum ingrediuntur, ac rectâ ad Altare Natiuitatis Domini procedunt: vbi primùm flexis genibus orant. Interim dum ad hunc itur locum, post recitata in Templo Diuæ Catharinæ sequentia,

*Vers. Te ergo quasumus tuis famulis subueni,
Quos pretioso sanguine redemisti,*

Hymnus concinitur à Minoritis *Christe redemptor omnium &c.* in die Natiuitatis Domini in Ecclesiâ cantari solitus. Quo finito, Antiphonam psallunt tabulæ ligneæ frontispicio altaris Natiuitatis Domini inscriptam his verbis:

Hic de Maria Virgine Christus natus est; hic Saluator apparuit, hic cecinerunt Angeli, latati sunt Archangeli; hic exultant iusti, dicentes Gloria in excelsis Deo.

Vers. Verbum caro factum est. Alleluia.

Resp. Et habitauit in nobis. Alleluia.

Guardianus dein Deum precatur hac oratione.

Concede quasumus omnipotens Deus, vt nos Vnigeniti tui noua per Carnem Natiuitas liberet; quos sub peccati iugo vetusta seruitus tenet. Per eundem Christum &c.

*Hisron ad
Marcel. vi-
duam,*

His præhabitis, propius ad ipsum Natiuitatis locum, sub ipso altari positum, atque æternâ memoriâ omnibus fidelibus honorandum, flexis genibus adrepunt omnes, deosculantur, lachrymis rigant, Iesum-que Saluatorem tenellum infantulum à Virgine Matre castis visceribus atque illibato pudore hîc editum, suppliciter adorant. Dein Meridiem versus, ad dextram flectendo per duos marmoreos gradus ad Cunas seu Præsepe Domini descenditur: in quo vnicus Dei Filius facibus inuolutus, à Virgine Matre in duorum animalium medio positus, ab iisdem agnitus, & à pastoribus adoratus est. Dum verò hîc sistitur, sequens concinitur Hymnus:

Quando venit ergo sacri plenitudo temporis &c.

Antiph. Pastores venerunt ad præsepe festinantem, & inuenerunt Mariam, & Ioseph, & Infantem positum in præsepio. Alleluia.

Vers. Notum hic fecit Dominus. Alleluia.

Vers. Salutare suum. Alleluia.

His dictis Deum hac affatur Oratione Guardianus.

Oratio. Domine Iesu Christe, qui humiliter in diuersorio isto nasci, ac in Præsepio inter asinum & bouem collocari, à Mariâ Virgine & Ioseph primitus adorari voluisti; da nobis quasumus in diuersorio Pœnitentiæ renasci, ac in Præsepio Passionis tuæ inter Diuinitatem & Humanitatem tuam continuo collocari, & à Mariâ Virgine & Ioseph Sancto discere te solum & verum Deum venerari. Qui viuus &c.

Peractis ibidem Orationibus, & Deoscultationibus solitis, Altare quod ex aduerso est, sub eodem specu acceditur: dicunturque hæ preces & cantica.

Hymnus. Ibant Magi quam viderant Stellam sequentes præuiam &c.

Antiph. Apertis hic thesauris suis, obtulerunt Magi Domino Aurum, Thus, & Myrrham. Alleluia.

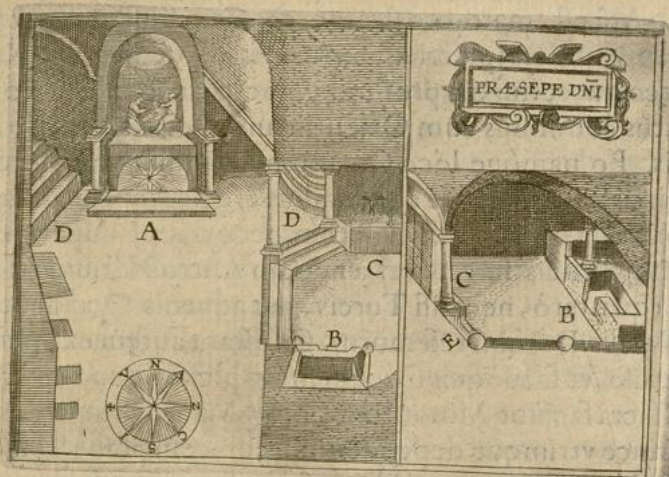
Vers. Homines de Saba venient Alleluia.

Resp. Aurum & Thus deferentes. Alleluia.

Oratio. Deus qui in hoc sacratissimo loco Vnigenitum tuum Stellâ duce reuelasti; concede propitius, ut qui iam te ex Fide cognouimus, vsque ad contemplandam speciem tuâ celsitudinis perducamur. Per eundem Christum &c.

A Locis

- A* *Locus natiuitatis Domini nostri Iesu Christi.*   *D* *Gradus utrimq; positi, quibus è superiori Ecclesia descenditur ad Natiuitatis specum.*
- B* *Præsepium Dominicum seu locus Præsepj.*   *E* *Gradus seu descensus ad Præsepj locum.*
- C* *Ara trium Regum.*

Est autem Sacellū & Natiuitatis & Præsepj Domini specus subterraneus, in rupe excisus, cuiusmodi etiamnum plurima ijs in locis visuntur antra; præsertim verò in Villa pastorum, de qua suprâ egimus; quæ habitationis & stabuli loco Mauris sunt. Sitū habet sub Arâ Maximâ superioris Ecclesiæ, desuper postmodum ædificatâ; formamque refert oblongam, si Præsepj locum demas: eo addito, triangulum constituit: longitudine, quæ ab Ortu in Occasum protenditur, pedes circiter quadraginta, latitudine duodecim, altitudine quindecim continens. Pavimentum itemque parietes è candido constant marmore, tabulis nempe marmoreis obducti. Fornix tessellato opere olim ornatus; hodie, temporis partim iniuriâ, partim lampadum septem, continuo ibi ardentium, fumo adeò obscuratus est, vt vix opus ipsum quale sit appareat. Locus Natiuitatis Domini ingredientibus, viâ subterrancâ ex aduerso est, ad orientale Sacelli latus, formam referens semicirculâ, cui latus pedes quinque, Arâ marmoreâ concavâ ornatus. Tabula namque è marmore candido muro utrimque infixâ, Altare ipsum efficit:

in

in quo, tabulâ lignêâ depictâ Natiuitatem Domini repræsentante superimpositâ, sacrum quotidie à Minoritis peragitur. Pauimentum quod sub Arâ est, marmore stratum, formam stellatam refert: in cuius medio lapis ophites sphæricus, latus per diametrum palmas duas, solo marmoreo hæret infixus, profundus vncias duas, plumbeo circulo applumbatus, omnibus cum Orientis tum Occidentis Christicolis venerabilis. Eo namque loco Christum Dominum Mundi Saluatorem ex Virgine natum esse piè ab omnibus creditur. Adhærent Altari vtrimque gradus porphyretici decem, per quos ad superius adscēditur Delubrum, valuis ferreis vel æneis ab Antro Natiuitatis Domini seclusum; quæ rarò, nec nisi Turcis, aut aduenis Occidentis, vel ipsâ nocte Natalis Domini referantur. Constant autem ex opere vermiculato pertuso, vt faciliè quis specum introspiciat: quod ne liberè fiat, néve dum sacra faciunt Minoritæ, à Turcis Maurisque impediuntur, cortinis à fornice vtrimque dependentibus, obicem posuere. Ad læuam altaris Meridiem versus tres videre est marmoreas columnas, in triangulum dispositas; quæ Antri Præsepis rupem sustinent, & suffulciunt, atque etiam ornamento sunt. Inter has ad Antrum ipsum ternis gradibus descenditur. Subeuntibus ad dextram occurrit, Occiduum versus, Præsepe Domini, altum à pauimento palmos quatuor, formâ oblongâ quadratâ, profundum vncias sex, intus forisque candido obductum marmore, ternisque columellis, (quibus rupes innititur) decoratum. Fornix Antri è viuâ ac nudâ constat rupe, lampadum ardētium fumo omnino obfuscat, omnique carens ornamento.

In

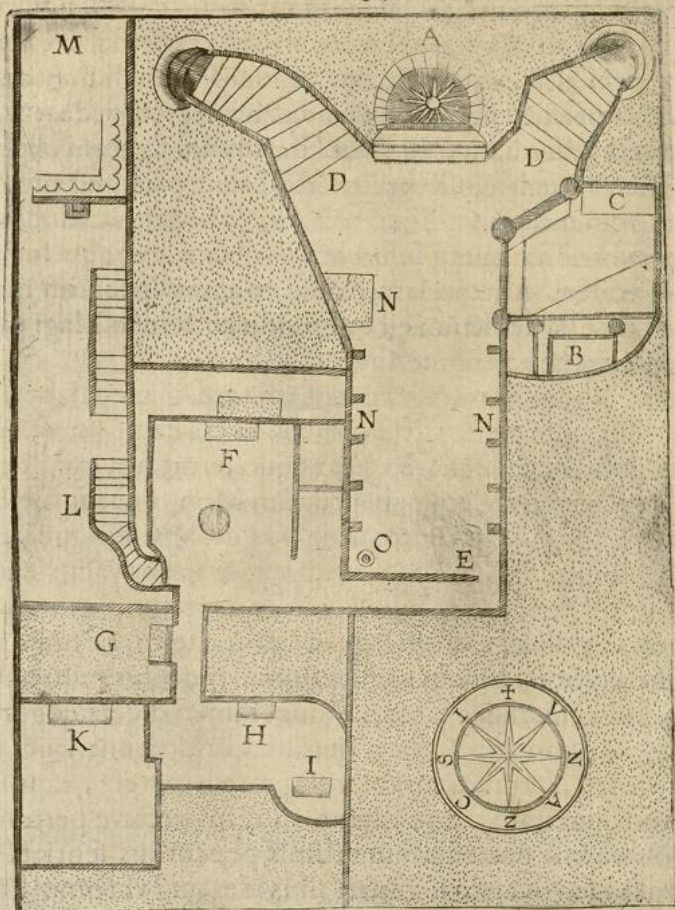

In huius Præsepj aquilonari latere interiori res admiranda conspici-
 citur, hominis nempe effigies, cucullatum & venerandum senem bar-
 bâ oblongâ representans; quam natura ludibunda lineis nigricantibus
 tanto artificio expressit, vt omnibus industriè depicta videatur. Sunt
 qui miraculo remadscribant, ac Diui Hieronymi figuram exprimere
 putent. A meridionali eiusdem Præsepj latere proximè adhæret o-
 pus quadratum marmore vndique tectum, bipedali altitudine Præ-
 sepe superans; vbi dona puero Iesu à Magis oblata, exposita fuisse opi-
 nio est. Sub eodem Antro à latere obiecto altare spectatur marmo-
 reum, in cuius tabellâ depictum est quomodo eo in loco Magi puerum
 Iesum in Matris gremio venerati sunt.

Locum hunc augustissimum, & toto terrarum Orbe celeberrimum
 vnde salus Mundo emerfit, & de quo Psalmista canit *Veritas de terra
 orta est.* quis satis dignè laudare valeat? quo sermone, quâ voce quis
 Speluncam hanc venerabilem, vbi primùm Mundo Deus sub huma-
 nâ formâ illuxit, prædicet? quo præconio, quibus denique laudibus
 sacratissimū illud Præsepe, in quo Christus infantulus vagijit, extollat?
 paruum quidem terræ foramen, sed magno encomio dignum, & (vt
 D. Hieronimus ait) silentio magis, quam infimo sermone honorandū. *Epist. ad Mar-
 cellam.*
 Quare D. Hieronymo obsequens, hæc inquo; ac vires mihi non sup-
 petere vt ea explicem libens fateor. Vnum tamen dicere cogor: Lo-
 cum hunc homini pio, ac singula quæ hic contigerunt studiosè se-
 cum perpendenti, tantam animi voluptatem parere, tantumque
 oblectamentum præstare, vt se diuino quodam nectare perfundi, ac
 mirâ gaudij dulcedine pertentari in intimis præcordijs sentiat, adeo-
 que non in terra, sed in cælo se versari sibi videatur, vbi omnia myste-
 ria hîc peracta coram intueatur.

Antrum hoc ab Ælij Adriani temporibus ad imperium vsque Con-
 stantini Magni annos circiter 180 (vt author est Hieronymus) immani *In Epist. ad
 Paulam.*
 scelere contaminatum & profanatum fuit. Lucus enim Thanius siue
 Adonidis illud obumbrabat; cui in specu ipso (spurcâ statuâ eius ibi
 erectâ) sacra fiebant, & Veneris plangebatur amasius: quæ omnia
 pijssima Helena, tam enorme scelus detestata, penitus aboleuit, sacra-
 que Christi incunabula varijs cuiusque generis ornamentis decorauit,
 ac Christiano cultui restituit.

A	Locus Natiuitatis Do min	H	Sepulchrum SS. Paula & Eu- stochij
B	Locus S. Praesepij	I	Sepulchrum D. Hieronymi.
C	Altare trium Regum.	K	Museum D. Hieronymi.
D	Descensus Ecclesie maioris.	L	Gradus quibus adscenditur ad D. Catharinae edem.
E	Introitus subterraneus ducens ad edem Catharinianam & mo- nasterium.	M	D. Catharina Templum.
F	Sacellum Innocentum.	N	Altare.
G	Sepulchrum D. Eusebii.	O	Fouca rotunda

Precibus hinc consummatis, eadem qua ventum est via, receditur;
aditurque denuo solemnibus supplicatione Innocentum antrum: Inter
progrediendum à Minoritis sequens concinitur Hymnus:
Sacrorum meritis inclita gaudia &c.

Antiph.

Antiph. Innocentes pro Christo infantes hic occisi sunt ab iniquo Rege:
lactentes interfecti sunt, ipsum sequuntur agnum sine maculâ,
& dicunt semper Gloria tibi Domine.

Vers. Sub throno Dei omnes sancti clamant.

Resp. Vindica sanguinem nostrum, Deus noster.

His recitatis ante Aram Innocentum, Guardianus sequentem adjicit Orationem.

Deus, cuius hodiernâ die praeconium Innocentes Martyres non loquendo sed moriendo confessi sunt, omnia in nobis vitiorum mala mortifica, ut fidem tuam, quam lingua nostra loquitur, etiam moribus vita fateatur. Per Christum &c.

Antrum id amplissimum formâ quadrangulari, peringenti columnæ ex perpetuâ rupe excisæ innititur; vbi sub altari (quod ad Orientem est) Innocentum infantium corpulcula condita dicuntur. In ipso altari foramen est, per quod locus dormitionis puerorum, atque ossium receptaculum conspici datur.

Hinc ad læuam transitur per antrum oblongum & angustum, altari marmoreo decoratum, vbi humatum ferunt Beati Eusebij Hieronymi discipuli corpus: cui Occidentem versus adiungitur aliud antrû, quadratæ formæ, binis ornatum Artis: quod ad læuam intrantibus occurrit, Beatarum Paulæ viduæ & matris, nec non Eustochij filiæ & virginis Monumentum perhibetur: quod ex aduerso conspicitur, Diui Hieronymi ossa quondam continuisse dicitur: quibus, vt & Eusebij, multorum opinione Romam delatis, vacuum Monumentum hîc remansit. Quod ad Paulam attinet, matrona fuit Romana, ex nobilissimis Romanorum familijs Cornelîâ & Gracchâ ortum ducens; Hieronymo familiaris, quæ spretis sæculi pompis & vanitatibus, sacra Iudææ loca peragravit, & tandem in Bethleëm confedit: vbi demum post quatuor à se fundata Monasteria, vnum virorum, tria virginum, quibus ipsa annos viginti præfuit, Deo animam reddidit: cui hoc posuit Epitaphium Hieronymus.

Hieron. in Epitaph. Paulæ

Titulus Sepulchri

*Scipio quam genuit, Paula fudere parentes,
Gracchorum soboles, Agamemnonis incluta proles,
Hoc iacet in tumulo; Paulam dixerere priores,
Eustochij genitrix, Romani prima senatus,
Pauperiem Christi, & Bethleëmica rura sequuta.*

In fronte Speluncæ

*Adspicis angustum præcisâ rupe sepulchrum,
Hospitium Paula est, cælestia regna tenentis,*

G 2

Fratrem,

*Fratrem, cognatos, Romam patriamq; relinquens,
Diuitias, sobolem Bethlemiti conditur antro.*

*Hic Præsepituum Christo, atque hic mystica Magi
Munera portantes, hominiq; Deoq; dedere.*

Ex Paulæ & Hieronymi Monumento ad aliud eiusdem Hieronymi
itur diuerticulum seu Musæum, vt volunt, in quo æstiuis temporibus
studijs vacasse, & Biblia ex Hebræâ in Latinam linguam traduxisse fe-
runt. Id ex arcuato constat opere, atque arâ marmoreâ ornatum, cæ-
teris omnibus subterraneis locis & sublimius & lucidius est: quâ par-
te enim Septentrionem spectat; fenestellam habet, qua lux infundi-
tur, cùm cæteri omni prorsus luce careant. Ad Occidentale eiusdem
Sacelli latus Scala est lapidea, per quam olim ad superius Delubrum
adscendebatur: ostio tamen à Minoritis postmodum obstructo, ab ali-
quot hinc annis nullius vsus esse cœpit. Dum ad hunc itur, ibidem-
que gradus sistitur, Minoritæ Hymnum concinunt: *Iste confessor Do-
mini sacratus &c.* dein recitant.

*Antiph. O Doctor optime, Ecclesiæ sanctæ lumen B. Hieronyme, diuinæ
Legis amator, deprecare pro nobis filium Dei.*

Vers. Ora pro nobis B. Hieronyme.

Resp. Vt digni efficiamur promissionibus Christi:

Mox hanc subdit Orationem Guardianus.

*Omnipotens sempiterne Deus, qui per B. Hieronymi doctrinam & merita
Ecclesiam tuam multipliciter illustrasti, tribue nobis quasumus, vt qui com-
memorationem eius deuotâ mente persequimur, eius meritis & precibus ad
gaudia aeterna peruenire feliciter valeamus. Per Christum Dominum no-
strum &c.*

His finitis, eadem quâ ingressi fueramus viâ, regressi, redijmus ad
Diuæ Catharinæ Templum, concinentibus interim Minoritis Hym-
num *Te Deum laudamus &c.* quo absoluto, cùm ad Chorum peruenis-
sent, facta est commemoratio Sanctę Catharinę his verbis.

*Antiph. Veni sponsa Christi, accipe coronam, quam tibi Dominus præpa-
rauit in æternum.*

Vers. Ora pro nobis B. Catharina.

Resp. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

Guardiano deinde hanc subjiciente Orationem.

*Deus, qui dedisti legem Moysi in summitate montis Sinai, & in eodem
loco corpus beate Catharinæ per Sanctos Angelos tuos mirabiliter collocasti;
tribue quasumus, vt ad montem qui Christus est peruenire valeamus. Per
eundem &c.*

Atque hinc tandem post recitatas Ecclesiæ preces (quas Litanias
maiores vocant) solemnī Supplicationi finis imponitur. Illud inter-
rim

rim

rim haudquaquam omittendum est, exoleuisse iamdudum morem illum antiquitus in solemnibus hac supplicatione obseruari solitum. Non enim per subterraneos meatus (quos supra memorauimus) ex Catharinianâ æde ad Natiuitatis locum procedebant supplicaturi, sed discedentes ex ædiculâ eâdem, per claustrum ambitum, portamque ferream ad Diuæ Mariæ Fanum siue superius Delubrum progrediebantur, & primò Aram Circumcisionis Domini ad dextrum Chori latus accedebant, fiebantque ibi Preces & Cantica consueta; inde per portam ferream, gradusque lapideos, vtrumque Aræ maximæ cingentes latus, ad sacrum Natiuitatis & Præsepj Domini specum descendebat: mox ad reliqua Sanctorum Monumenta, donec ad Diui Hieronymi Musæum peruenissent: vbi rursus alta petentes, per gradus lapideos (quorum supra meminimus) Diuæ Mariæ repetebant Fanum, inde per portam ferream claustrumque Monachorum ad Diuæ Catharinæ ædem reuertebantur. Quia verò successu temporis rem multis exemplis edocti, grauissimis periculis plenam esse didicerunt, subterraneam hanc viam excuari curare sunt coacti: quo tutior supplicaturis ad sacrum Natiuitatis locum foret aditus, exitusque.

Solemni supplicatione absolutâ, cum iam hora instaret prandij ad Minoritarum deducti refectorium, vnâ cum illis prandium pro corporis necessitate satis lautum sumpsimus.

A meridie rursus post dictas in Catharinianâ æde à Minoritis Vesperas, Monasteriò egredimur, Vicario Hierosolymitano comite, duceque Interprete, & Orientem versus haud procul à Monasterio Bethleëmitico antrum (cui à Virgine nomen est, quodque item Cryptam Lacteam vocant) subijmus. Id ingressu obscurissimum & arctum, viâ leniter decliuâ & saxosa, adeò angustum præbet accessum, vt nisi genibus flexis, aut saltem inclinato ad vterumque capite vix penetrare queas. Itaque ne vsquam offenderemus, ardentem quisque manu cereum gestauimus. Ad penitiora vbi deuenimus, antrum offendimus quadratâ formâ, viginti quatuor circiter pedes per quadrum continens; in cuius fere medio Aram marmoream etiamnũ integram videre est. Ferunt hoc loco Mariam Virginem cum Iesu infantulo (dum Herodem in Bethleëmiticos infantes sæuientem fugeret) latitasse; atque interim dum filium lactaret, lacte suo locum irrorasse. In cuius rei memoriam Diui Hieronymi ætate templum in hoc ipso loco, itemque Monasterium virginum à Paulâ Romanâ erectum volunt: quod tamen hac tempestate penitus dirutum, & solo æquatam in cinerem abiit, nihilque præter altare marmoreum, & antri foramen rotundũ (quod in summitate rupis excisum lucem olim admisisse verisimile est) reliquum ostendit. Huius antri saxum coloris subalbidi duritie cretâ non

superat, vt scalpello radi facillimè possit; id vulgò Lac Virginis vocât, miramque ei indigenæ viciniquè populi omnes attribuunt efficaciam multis experimentis approbatam Ferunt namque fœminas lactis inopiâ laborantes, si vel exiguum huius pulueris abradi, aquâ, vel vino, aut lacte dissoluti accipiant, statim vbi id sumpserint, lacte repleti: idque non solum à Christianis, sed ab ipsis quoque Mahumetæis, & Mauris, & Turcis publicè omnium ore confirmatur: qui hoc ipsum in suis vxoribus & animalibus sæpissimè se expertos aiunt: causam verò virginali lacti attribuunt, ac diuino miraculo adscribunt. Precibus in Antro peractis, ac salutatâ Virgine, singuli de cryptæ lateribus aliquid derasimus, & nobiscum asportauimus. Cuius ego vim in nostratibus fœminis frequentissimè certam didici, atque Orientis populi opinionem haud vanam esse comprobauit. Inde egressi, comitantibus qui introduxerant Mauris, Bethleëmæ incolis, totum oppidum circumuiimus, vicinosque lustrauimos agros. Mox ad Virginis ædem reuersi, Armenio quodam duce, Syrorum, Armeniorum, & Iacobitarum habitacula & cellulas, meridionali Templi lateri adhærentes inuisimus. Tum sole ad occasum vergente Minoritarum Monasterium repetiuimus; vbi pernoctantes pro fortunâ & consuetudine Monachorum lautè satis sumus epulati. Prius tamen quàm ad inceptum iter recurramus, paucula hæc, quæ de Bethleëmâ oppido eiusque incolis nobis innotuere, hic addere placuit.

1. Paral. 2. 4. In clyta quondam & nobilis hæc ciuitas, in differentiam alterius Bethleëmæ tribus Zabulon, seu Galileæ prouinciæ oppidi, Bethleëm Iuda vocata, quæ & Lehem, & Ephrata ab vxore Caleb olim dicta fuit, à quâ & adiacens regio nomen accepit, sita est in cliuo non multum eminenti, situ arcto & oblongo; cuius longitudo ab Occidente in Orientem protenditur; distatque ab Hierosolymâ septem circiter passuum millia. Multis autem illustrata mysterijs, multorumque virorum illustrium Monumentis celebrata, sed Christi præsertim Natalibus nobilis, Dâuidis quoque ortu & in regem Israhel vnctione clara, eiusdemque patria, atque Vrbs David inde appellata; nec non stellæ apparitione, seu Epiphaniæ, ac Magorum adoratione irradiata, ab Hierosolymis oppidorum Iudææ secunda, celebre in sacris Literis nomen obtinuit, vt non immeritò de eâ Prudentius cecinerit.

In Hym. Epiphaniæ,

O sola magnarum urbium
Maior Bethleëm, cui contigit
Ducem salutis cœlitus
Incorporatum gignere.

Quem stella, que solis rotam
Vincit decore ac lumine,
Venisse terris nunciat,
Cum carne terrestris Deum.

Videre

Videre postquam illum Magi,

Eoa promunt munera,

Stratiq; votis offerunt

Thus, Myrrham, & Aurum regium.

Regem Deumq; annunciant

Thesaurus, & fragrans odor

Thuris Sabai, ac myrrheus

Puluis sepulchrum prae docet.

Freuens non solùm & amplum quondam fuisse oppidum, non ob-
scuro argumento sunt extates adhuc ruinae, & rudera amplissima: sed &
Christianis Palaëstinam moderantibus Episcopatu etiam nobilitatum,
scriptorum testimonio constat. Hodie verò ruinosum penitus, & de-
uastatum, nullam prorsus oppidi faciem retinet; sed exiguum potius
& obscurissimum refert pagum, seu viculum ignobilem, omni prorsus
nitore & decore prisco denudatum. Nihil enim eius, præter arcus
aliquot, & vetusti operis fornices, parietes, lapidumque acervos, est
quod cernas: reliqua omnia in cinerem abiere. Humiles aliquot ca-
fulas ruditer nuper exstructas, incolæ, vix centum numero, inhabitant;
omnes (præter paucos admodum Christianos) Mauri. Christiani
Græcum obseruant ritum, pauci Latinum: omnes tamen Italicâ cal-
lent linguam, quam Francam appellant, & à pueris ediscunt: Senio-
res Minoritis & Peregrinis Occidentalibus Interpretum loco seruiunt:
filios idcirco Italicâ institui linguâ à Minoritis studiosè curant, ne vn-
quam deficiant, qui Monasterij negotijs inseruiant: cui equidem (vt
à Monachis accepimus) diligentem & fidelem hæctenus nauarunt o-
peram & studium. Cruces ex oleâ conficiunt, quas lapillis ibi colle-
ctis, vbi mysteria aliqua à Salvatore fuisse patrata innotuit, ornant.
Globulos item precatorios è terebintho vel olea, quibus Preces Deo
fundere ad certum numerum consæuere Latini, nec non Sanctissimi
Sepulchri, itemque Præsepis Domini formas lapideas componunt, ac
victum sibi his diuendendis comparant. Cæterum agriculturæ & vi-
neis excolendis imprimis dant operam; quæ quidem vinum præstan-
tissimum, nec cum vlllo eius regionis comparandum proferunt. Sum-
mâ verò inopiâ rerum pressi, miseram sanè vitam, varijsque fortunæ
casibus obnoxiam ducunt: vel enim Arabum quotidianis deprædationi-
bus infestantur, vel Maurorum delationibus conficiuntur, vel Tur-
carum assiduis exactiõibus exhauriuntur, vt nati prorsus miserijs fe-
rendis videantur. Nihil enim, quod vectigalibus obnoxium non sit,
possident: pro oue siquidem vel caprâ maidinum, pro octo cuiusuis
generis plantis, arboribusvè duos maidinos pensitant; quartam partē
segetum singulis annis fisco inferunt. Cechinum item aureum vxor-
ati annuatim persoluunt; & quod omnium miserimum est, proprias
sæpe deserere ædes, fugâ salutem consulere, ac quicquid habent supelle-
ctilis, & annonæ, Arabum subitis excursionibus & depredationibus
exponere,

Tyr. ii. Bel.
sacr. c. 12. &
12. Bel. 13.
& 15. Bel.
16. & 17.
Bel. 1.

exponere, vel fugam pecuniâ datâ redimere coguntur. Hinc sæpenu-
merò pagus ab habitatoribus deferitur, solis exceptis Minoritis, qui
altissimis Monasterij muris inclusi, tanquam in tuto propugnaculo cõ-
stituti, Arabes non magnoperè reformidant. Solum territorij ferax,
coloris veluti cretâ candidi, vineis, hortis, oliuetis satis cultum, & in
valles collesque diuisum, aquæ verò penuriâ vel maximè laborat: nul-
lum enim riuum neque fontem habet, sed vnâ tantùm atque alte-
ram cisternam, vel puteum.

C A P V T IX.

*Varie iuxta Bethlehem Lustrata antiquitates. Fontis signati, Pisci-
narum & Horti conclusi Salomonis, nec non vallis Mambre
& oppidi Hebron descriptio.*

QVARTO Id. Octobris vnâ cum Patre Guardiano Betlehemitico,
duobus item Minoritis, Interpretibusque, nec non Mauris ali-
quot, arcibus sagittisque instructis (quos periculorum euitandorum
gratiâ, vt nempe à latronum insidijs, aut repentinis insultibus nos tu-
tarentur, Interpretes nostri mercede conduxerant) comitantibus,
primo diluculo itineri nos accingimus, a finisque vecti Ebron, Fontem
signatum, & reliqua vicina mysterio aliquo notata loca inuisendi ani-
mò Meridiem versus pergimus iter. Medio peracto milliario Botticel-
lam pagum à dextris reliquimus, quem multi Bezech antiquitus fuisse
putant, Adonibezec regiam, vbi ab Israëlitis captus, manibus & pe-
dibus truncatus, Hierosolymam adductus est. Locus est satis frequēs
in adscensu collis Oriëtem spectantis, cui Ephrata antiquitus nomen
fuit, & à solis Græci ritus hominibus habitatur. Inde per agros, vineis
arboribusque sic satis cultos, quasi passus quingentos progressi, in lo-
ca inculta & sterilia incidimus. In ipso itinere viæ regiæ magnis lapi-
dibus constratæ fragmenta aliquot (quæ Regum Iudæ opus esse pu-
tantur) passim offendimus. Secundo à Bethlehem lapide, ad dextrâ
eminus conspeximus in imâ valle Fanum vetustissimum, Diuo Geor-
gio sacrum, cui Monasterium adhæret à Calôgeris habitatum, atque
à Christicolis Orientis, maximè Græcis, imò ab ipsis Mahometanis
frequentatum, & in summâ veneratione habitum. Concurrente si-
quidem vtriusque gentis multitudine, plurima & varia ibi à Deo fieri
miracula, Interpretes Christicolæ, simul & Mauri Mahometæi itine-
ris comites retulerunt. Hinc ad Eurum viâ decliui pergentes, ad val-
lem subiectam deuenimus, in quâ fons ostenditur, quem Fontem si-
gnatum esse aiunt, in sacris Literis celebrem. Distat is à Bethlehem
tria

tria circiter millia passuum, descensumque præbet foramine angustissimo, supra quod Ficus antiquissima patulis diffusa ramis umbram præstat intrantibus latissimam: Hunc & nos intrauimus, sed quisque, quo facilior foret via, ceream faculam ardentem præferebat; est enim locus subterraneus, & obscurus valdè, cellam formâ quadratâ oblongâ fornicato opere referens, latam circiter pedes decem, longam viginti quinque; quæ à Septentrione in Meridiem distenditur: in medio fossa est in ipsâ rupe excisa, longa pedes sex, lata duos, totidemque palmos, profunda tres, quæ fontis aquam limpidissimam, ac saluberrimam, frigidamque ex ipso viuo saxo exilientem excipit, eamque per canalem continuum rupi incisum diffundit, atque inde per antiquum aqueductum publicis impensis in hunc usque diem conseruatum, in urbem ad Solomonis Templi aream defert.

Viso Fonte signato, proficisci Hebron, inde passuum millia duodecim distantem, erat animus: obstitere tamen Minoritæ, Interpretes simul & Mauri, quo minùs eò peregeremus, quippe qui illud iter minimè tutum fore ob vicinos Arabes, maioremque idcirco requiri comitatum asserebant. Hac oratione moti, ab incepto destitimus, & vicinatantum loca circumiuimus. Quæ tamen de Hebron atque conualle Mambre Minoritarum relatu accepimus, minimè prætereunda duximus.

Pergentibus à Fonte signato Meridiem versus, primò occurrit ad dextram spelunca Odolla, in ipsâ petrâ excisa; locus naturâ munitus; in quâ David Saulis rabiem fugiens, aliquamdiu latitauit, multosque reifamiliaris angustia & cre alieno oppressos ad se fugientes suscepit; vt breui quadringentorum virorum Dux fieret. Hinc ad Conuallem Mambre, fertilitate & amenitate vel maximè commendabilem, atque Abraham Patriarchæ diuturnâ habitatione celebrè, itur. Inde ad locum quo Abraham Isaacum filium circumcidisse memoriâ proditum est. Delubrum eo in loco ab Helenâ olim exstructum, nunc collapsum & ruinosum iacet. Haud procul inde cellulæ Sacræ vxoris Abraham, & Isaac filij eius ostenduntur incunabula. Vestigia quoque Quercus Abraham, sub qua in ipso diei æstu apparuere ei viti tres, quibus pedes lauit, & ministravit, vnum verò adorauit. Fanum ibi in memoriam tanti mysterij à Constantino Imperatore exstructum, nunc collapsum penitus, nil præter rudera reliquit. Exinde ad agrum Damascenum venit; in quo Adamum primum parentem à Deo creatum, atque inde in Paradisum terrestrem translatum, ex eo verò ob præuaricationis crimen eiectum, ad priorem locum reductum, testatur antiquitas. Vbi etiam ostendi speluncam volunt, in quâ post lapsum pœnitentiam egisse opinio est. Ager iste ad iactum ferè balistæ ab Hebron ad Oc-

Cant. Cant.
tic. Salomon.
c. 4.

1. Reg. 12.
2. Reg. 23.

Gen. 3. 18.
24. 25. 37.
49. 50.

Hebron. in E-
pitaph. Pauli

Gen. 18.

Gen. 2.
Iosaph. 1.
Ans. 2x.

casum semotus, terram habet subrusam, & glutinosam atq; instar cere tractabilem, quam qui gestant, ab infortunijs & ossifragijs tutos esse, nec à venenoso animali lædi posse nonnulli autumant. Ob id Mahometæi in diuersas ac remotas orbis partes eam venum transportant. Inde adiacctum lapidis Hebron itur; quæ olim Arbee, & Mambre, & Chariat arbee dicta, Davidis Regis regni sedes, qui septem annis cum dimidio in eâ regnavit, hodie Mauris Chalil appellatur: estque adeo ruinis suis sepulta, vt ne vestigium quidem vllum vrbs præ se ferat. Iuxta hanc est duplex illa spelunca, quam Abraham cum agro vicino & arboribus emit à filijs Heth quadringentis siclis argenteis, in quæ eius, nec non Isaaci, & Iacobi Patriarcharum, itemque Saræ, Rebecca, & Liæ, eorundem vxorum corpora humata esse sacra Scriptura testatur. Sunt qui Adamum & Euam hic quoque sepultos volunt. Speluncam hanc duplicem Helena Sancta eleganti & miræ magnitudinis Templo adornauit, Monasterio addito peramplo. Vtrumque hodie à Mahometæis occupatur, Templo in Messitam verso, nec Christianis idcirco periuo. Mahometæis ingredientibus nil præter foramen Speluncæ conspicuum est. His de Hebron & Conualle Mambre dictis ad iter recurramus.

Ad iactum lapidis à Fonte signato Ortum versus pergentes maximas dirutarum ædium ruinas conspeximus; quæ olim concubinarum Salomonis habitacula fuisse, nonnulli existimant; quorum opinioni non facile adhæserim, reclamante maximè Gothicâ ædificij formâ: quare potius posteriorum Christianorum Regum, quibus ea loca in delicijs fortassis fuere, opus esse crediderim. Haud procul inde ad Orientem Salomonis illæ piscinæ numero tres plurimum decantatæ nobis occurrerunt. Hæ maximæ, pulcherrimæ, & admodum profundæ, in ipsâ viuâ rupe excisæ, in valle quadam angustâ inter asperrimos vtrimque montes, loco decliui positæ, eo ordine dispositæ sunt, vt prima in secundam, secunda in tertiam aquas pluuias immittat. Habent autem singulæ suum emissarium, quo aqua vel emitti vel sisti possit, obicibus sublatis, vel demissis. Prima passus ducentos longitudine, sed latitudine centum continet: altera pauciores: tertia cæteris minor est. In has aquæ pluuiæ olim (vt etiam nunc) decedentes conseruabantur, nam per aquæ ductum veterem in Templum Salomonis hodie etiam aquæ ex ijs deducuntur. Nos eas siccas, & aquâ penitus carentes offendimus, & causam esse didicimus rarissimum imbrem. Sunt enim illis in regionibus pluuiæ adeo infrequentes, vt toto interdum anno aut raræ, aut nullæ fiant: quinimo, vt retulere nobis Mauri itineris nostri duces, totis viginti tunc mensibus in circumvicinâ regione nusquam pluerat, nisi bis tantum, idque mense Aprili anni

1598,

Gen. 23. 35.
1. Par. al. 3.
1. Mach. 5.
Ios. 14. 15.

Hieron. in
Epiraph. Pala.
ta.

Cyprian in
Fraß. de Resur.
sur. Christi.

1598, atque eo die dum nos adesset; licet tum vix terræ superficiem imber humectaret: quod equidem Diuinæ maledictionis certissimum argumentum putauerim. Pluviâ enim deficiente terram aridam & torridam fieri; & sterilitatem exinde causari, nemo non nouit: quem quidem pluriâ defectum Deus per Prophetam Iudææ olim comminatus est. *Nubibus* (inquens) *mandabo ne pluant super eam imbrem.* Dum hic subsistimus, mirandamque lustramus Piscinarum molem, quidam è nostris per gradus lapideos rupi incisos ad ima inferioris Piscinæ descendentes, plurimas viridi coloris ranas, easque peringentes & obefas in cœnosâ delitentes aquâ (quæ exigua in infimo angulo remanserat) hamo piscati sunt: quæ oleo frixæ in proximâ cœnâ lauti obsonij loco nobis fuere.

Isai. 6. 5.

Hinc rectâ ad Orientem stadia quasi duo progressi, Hortum conclusum Salomonis, in sacris Literis celeberrimum adijmus. Is non muro conclusus, nec arte, sed ab ipsâ naturâ montibus asperrimis, & maximè præcipitibus vtrimque septus, vallem paruam refert, longitudine stadia ferè duo, latitudine passus quingentos continentem. Glebæ est fertilissimæ, & fortunatissimæ, coloris nigerrimi, diuersi generis arboribus, Malis præsertim punicis, Aurantijs, Citrinis, Ficus, alijsque permultis, Nardo etiam & Croco, varijsque fruticibus abundans, Vix autem dici potest, quantum cum eminens tum cominus mirandi sui situs elegantiam, amœnitate, ac pulcherrimo prospectu accedentium prætereuntiumque oculos capiat, pascat, atque delectet. Cum etenim circumvicinam regionem torrefactam, aridam, incul-tam, & Solis ardore exustam Peregrini perspiciant, minusque inter petrosos, steriles, squalidosque montes viridaria se reperturos putent, vbi improvise vallem arboriferam, odoriferam, herbidam, floribus, frugibusque ridentem, atque cultissimam offendunt, rei nouitate herent attoniti, & in summam rapiuntur admirationem. Vbi ad vallis medium ventum est; Mons occurrit, ad septentrionale latus angulum efficiens, atque in hemicycli formam instar arcus sese extendens: cuius costam, quâ Vallem respicit, Villa occupat; quam Salomonis Hettan olim nuncupatam aliqui volunt: hodie ruinosa penitus, nil præter vetustos fornices aliquot, & acruos lapidum, nonnullaque Maurorum vallem colentium tuguriola continet. Ad radicem montis sub ipso pago fons est, à Fonte signato deriuatus. Is per deductas arte canaliculas, agros camposque omnes Horti conclusi irrigat; humectatque sata: mox in Aquæ ductum (de quo supra meminimus) influit, & per eum in Hierosolymam urbem iuxta Salomonis Templû suas effundit aquas. Huic monti vicinus hæret alter, Prophetarum appellatus, in quo olim Amos & Habacuc prophetæ habitasse dicun-

Cant. Cant. Salomon. 6. 4.

Ecclesiast. 8. 2. Ioseph lib. Ant. 2. 6. 7.

Ioseph. 8. Ant. 7.

Hieron. in Prophet. Amos. 6. 1.

tur, Urbem etiam vetustissimam Thecuam nomine, hodie in cinerem versam, in eo exitisse fama est.

Superato angulo, fonti iam vicini, eum ab Arabibus sua adaquantibus iumenta occupatum offendimus, ingentem etiam Arabum turmam Camelos suos, capras, & boues plurimos ducentium, & ad fontem properantium eminus conspiciamus. His visis, terror illicò omnium mentes inuadit: quid consilij capiendum, hæremus; fugere neque tempus neque occasio sinebat: quæ enim effugiendi spes, vbi nos asinis tardissimis insideremus, illi contrà camelos atque equos velocissimos haberent? Mauri tandem, qui præsidij loco nobis aderant, vbi propiùs accessissent, ad nos læti reuersi, nihil esse metuendum renunciant; vtque progrediamur hortantur, & admonent, vicinos esse, & amicos, non hostes, neque prædones aiunt: præituros se, & si donum aliquod expetant, composiuros cum ipsis, facturosque quod è re nostrâ foret, promittunt. Præcedunt itaque, lento & nos subsequimur gradu. Vbi ad fontem venimus, salutamus obuios; reddunt salutem comiter; nullaque iniuriâ illatâ, nulloque postulato dono, immunes præter omnium expectationem dimittunt. A tergo pago relicto viâ petrosâ, arduâ, ac difficili nimis, ad proximi montis cacumen processimus. Hinc rectâ ad Aquilonem per loca inculta & deuia reliquum itineris absoluimus, atque horâ demum secundâ postmeridiana nec dum pransi ad Bethleëmiticum Monasterium redijmus. Vbi nos cibo potuque refecimus.

C A P V T X.

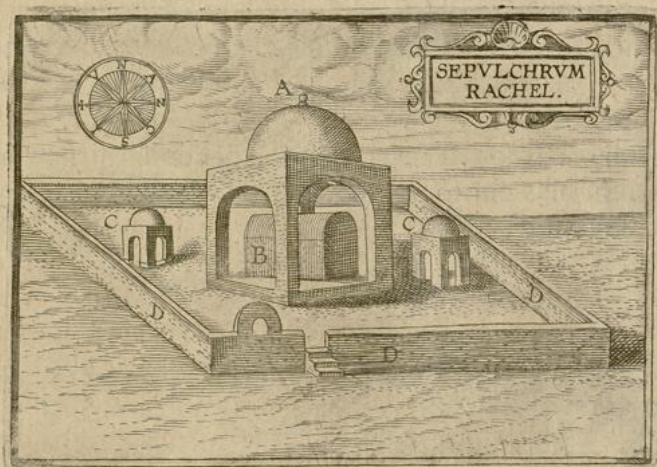
Ad montana Iudææ profectio: Sepulchrum Rachelis; Ioannis Baptistæ Eremitæ; eiusque incunabula: Vallis Raphain, Fons Nephtoa, aliæque perlustrata antiquitates, & oppida.

POSTRIDIE, qui tertius Eid. Octobris erat, sub ipso diei crepusculo, Minoritis, Interpretibus, Maurisque (quos supra memorauimus) comitati, ad montana Iudææ iter instituimus. Progredientibus itaque à Monasterio Bethleëmitico, Occasum versus, quasi passus ducentos, quo vsque olim oppidi Bethlehem muros pertigisse opinio est, ostensa nobis fuit Cisterna quædam antiquissima ad dextrû viæ latus, tria continens ora, aquis copiosa. Hanc Cisternam David vulgo nuncupant, eandemque esse volunt, cuius aquas expetebat David, cum contra Philistæos Bethlehem obsidentes exercitum, quæ ad paludes habebat, duceret: dicens (vti Scriptura refert) *Quis mihi dabit*

1. Paral. 11.
2. Reg. 23.

dabit potum aqua de cisternâ qua est in Bethlehem iuxta portam: quam tamen à tribus viris fortissimis (qui per media Philistæorum castra per-
ruperant) allatam, bibere renuit; sed libavit eam Domino; se nolle bi-
bere, inquit, sanguinem eorum, qui eam maximo vitæ discrimine,
attulerant.

A Fornix.

B Sepulchrum seu tumba Rache-
lis.

C Duo minora sepulchra tumbis
vacua.

D Murus sepulchra ambiens.

Hinc procedentibus Aquilonem versus, quasi passus quingentos,
ad lævam occurrit Sepulchrum Rachelis, vxoris Jacob Patriarchæ, in-
tegrum adhuc, & (quod mireris) omnino illæsum. Id totum lapideū,
quadratę formæ opus est, quatuor ornatum columnis, seu pilis lapi-
deis quadrangularibus, quæ arcuato opere iunctę, arcus totidem con-
stituunt, testudine rotundâ superimpositâ. Inter quas medio solo af-
fixa hæret tumba lapidea, calcē vndique oblita, altitudinis pedum sex,
longitudinis septem, latitudinis trium cum dimidio: cuius superior
pars in rotunditatem desinit. Iuxta hanc duo alia visuntur Sepulchra
eiusdem fere formæ, minora tamen tumbisq; vacua. E regione Mo-
numenti Rachelis, ad Occasum, dirutorum ædificiorum in costâ mō-
tis (cui Ephrata nomen est) ingentes quædam cernuntur ruinæ; quas
reliquias esse autumant ciuitatis Ramæ; de qua in Evangelio legitur:
Et vox in Ramâ audita est: Rachel autem plorans Filios suos, noluit consola-
ri, quia non sunt.

Gen. 35.
Hieron. in
Epitaph.
Paula.

Jerem. 51.
Matth. 2.

Discedentibus à Rachelis Sepulchro, Septenttionem versus, Cam-
pus Ciceris vulgò dictus, cernitur, sterilis planè & arenosus. Occa-
sionem

4. Reg. 19.

sionem huic nomini dedisse ferunt in signe Christi miraculum. Cùm enim illac iter faceret, hominem semina spargentem interrogasse eũ aiunt, quid feminaret: illum verò respondisse, Lapidem: subiunxisse Dominum, Lapidem feminas, Lapidem & metes; illumque messis tẽpore pro Cicere lapides Ciceri persimiles messuisse: atque exinde in hunc usque diem agrum illum nihil aliud producere. Nos plurimos ex ijs collegimus nostrati Ciceri haud absimiles.

Prope hunc agrum vallis ostenditur Ortum versus, in quã Sennacherib Assyriorum regis exercitus 87 millium hominum ad interuentionem usque ab Angelo deletus est.

Inde ad stadia quatuor ad dextram in vertice collis dirutarum e diuina seu Templi reliquias conspeximus, vbi olim Patriarchæ Jacob habitacula extitisse ferunt.

3. Reg. 23
1. Paral. 11.
14.

Paulò vltèrius ad vallem propinquam Raphaim, in quã Dauid Philistæos secundo fudit & profligauit, descendimus. Hæc à Septentrione in Austrum sese extendens, culturæ aptissima est, ac vineis, fertilissimisque campis abundat. Inde per vallem mediam ad Occidentem flectentes, oppidum Bethsafa prætergressi sumus: mox valle superatã ad oppidum Alcalha summitati collis impositum rectã perreximus. Vtrumque à Mauris habitatum infrequens est, ruinisque deformè. His à tergo relictis, longissimo tractu modò ima vallium petentes, modò montium cacumina superantes, continuauimus iter, agrosque passim obuios, hos vineis oliuetisque cultos, alios desertos & steriles offendimus. Longum dein viæ per mensi spatium, ad summum quendam peruenimus montis verticem, è quo à dextris vallem eminus cõspeximus Ioannis Baptistæ natiuitate celebrem, quam pariter vallem Raphaim vocant: eã verò à tergo relictã, rectã ad Occidentem montem ascendimus sic satis altum, in cuius descensu pagum ignobilem & perexiguum, lora nuncupatum, habitatore Mauro, pertransijmus medium. Vbi non solum pueri, feminæque Maurorum iniurijs & maledictis nos lacessuerunt, verum etiam lapidibus nos impetentes longè insequuti sunt. Fontem eo loci profundissimum optimas scaturientem aquas ostenderunt nobis Interpretes: moram tamen ibi trahere, atque antrum ingredi sitis extinguendæ causã nequaquam ausi sumus; veriti Maurorũ insidias, molestiasque; ideoque solo cauernæ ad spectu contenti, illicò discessimus.

Ad B

Ad mille circiter passus ab hoc pago Austrum versus, alius secus viam, quæ Gazam ducit, iuxta vicum Betsoron, olim Betsur, ad radices montis ebulliens Fons visitur, aquis salubribus copiosus, quem Philippi fontem nominant. Huius siquidē aquis à Philippo Apostolo Candacis Reginæ Eunuchum, virum Æthiopem, iam Fide instructū, baptizatum esse veterum memoriâ proditum est: adire autem hunc præ metu Arabum, quos in vicino esse relatum fuit, non licuit. Ea propter fonte ad læuam relicto, Septentrionem versus pergentes, per loca montosa, arida, & squalida, viâ difficili atque arduâ, tandem peruenimus ad locum, Desertum Ioannis Baptistæ appellatum; ubi in antro quodam rupi inciso, vel à natura instructo, Ioannem à tenetis annis (vt multi volunt septimo) ad decimum septimum vsque ætatis suæ annum vitam austeriorem, & ab hominum consortio longè remotam vixisse; donec tandem ad desertum prope Iordanem Iudæis Baptismum pœnitentiæ prædicaturus se contulerit, veteres prodidere.

*AF. 8.
Hieron. in
Epistaph.
Pauls.
& in los.
Hebr.*

A Desertum

- A* Desertum D. Ioannis.   *C* Fonticulus D. Ioannis.
B Antrum D. Ioannis Baptistae.   *D* Ruina Monasterij.

Est autem antrum id in costâ montis excisum, loco valdè præcipiti, ac prærupto, ita vt accedentibus, imò eminus intuentibus horrorem incutiat: accessum habet difficillimum, adeoq̃ue arduum, vt vix in ipsâ caute vestigia figas: manibus itaque ac pedibus adrepas necesse est. Sed vbi ad summitatem ventum est, in colles vallesq̃ue circumiacentes vastum peramœnumq̃ue præbet adspectum. Ostium habet angustissimum, ad Ortum patens, cuius pars interior formâ quadratâ oblonga, latitudinis octo, longitudinis pedum sexdecim, speluncam refert satis obscuram, atque vnico tantum patente foramine, qua parte vallem profundissimam respicit, paululum collustratur. Ingentibus ex aduerso ad latus Occidentis se offert murus lapideus, altus pedes duos, latus totidem, longitudine antri latitudinem æquans: quem pro culcitrà & puluinari fuisse Diuo Ioanni opinantur. Super hoc antrum Christianorum operâ postea ædificatum est Monasterium satis amplum; cuius etiamnum peringentes supersunt reliquæ, cubiculum nempe & fornices aliquot, collapsa tamè & ruinosa omnia. Hæc iuxta fonticulus è viuâ rupe aquam optimam & limpidissimam stillat, quæ statim modico foramine, ab eadem, qua genita est terrâ, sorbetur.

Precibus

Precibus hinc aliquamdiu intenti substitimus, concinentibus interim Minoritis sequentia. Ac primum Hymnum illum *Antra deserti, teneris sub annis &c.* in die Natiuitatis Ioannis in Ecclesia dici solitum.

Antiph. Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu, & erat in desertis locis usque in diem ostensionis suae ad Israel.

Vers. Inter natos mulierum non surrexit maior,

Resp. Ioannes Baptista

Oratio. Concede nobis quae sumus Domine Iesu Christe, ut qui arduam Praecursoris tui penitentiam veneramus, eius etiam virtutes, spreto mundanis affectibus, imitemur Qui cum Patre &c.

His dictis, è longo & permolesto itinere iam fessi, ac aestu vehemētissimo exusti, fame quoque ac siti penè exhausti, iuxta fonticulum in patulo consedimus, ac lassā corpora nonnihil pane atque ouis nobiscum allatis refocillauimus, aquā fontanā sitim subleuantes. Iuxta antrum secus viam plurimæ visuntur arbores Charnubi, quæ nobis Siliquæ dicuntur, quarum fructibus Ioannem Baptistam vesci consueuisse, ac Siliquas illas panes inde Ioannis Baptistæ appellatos esse opinio est. Pro cibo fructibus his vsos fuisse veteres, humiliores saltem, plurimi putant; quod quidem facile crediderim: nam & hodie hominibus simul & ceteris animalibus in alimentum cedunt.

A Templum D. Ioannis Baptista. C Domus Satharia & Elizabeth.

B Fons B. virginis alias Neptoah

I i

Hinc

Hinc digressi, & duorum milliarium, Ortum versus, emensi spatium, vetustum adiimus Templum, ruinosum & dirutum maiori ex parte, eo loco à Sanctâ Helenâ (vt ferunt) positum, quo olim ædes Diui Zachariæ patris Ioannis Baptistæ extitere; quas Virgo Maria, Elizabeth tunc vterum gerentem salutatura, accessisse legitur, ac salutaram, exultante fœtu in vtero eius; spiritu plenâ exclamasse *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui: & Vnde hoc mihi vt veniat mater Domini mei ad me:* ac respondisse Virginē Cantico illo celeberrimo *Magnificat anima mea Dominum*, Sacræ narrant Literæ. Templo additum fuit Monasterium: cuius, vt & Templi, peringentes ruinae, & extrema præsertim septa Monasterij etiamnum supersunt. Delubrum in duos est diuisum fornices, vno alteri super imposito; inferior integer adhuc Mauris loco habitationis est; in quo altare visitur lapideum: superior collapsus totus, vnicâ duntaxat exceptâ Chori parte per exiguâ; in quâ vtriusque depictas aliquot diuorum imagines conspicias. Moris est hoc loco Canticum Mariæ concinere, hæcque recitare Preces.

Vers. *Benedicta tu in mulieribus.*

Resp. *Et benedictus Fructus ventris tui.*

Oratio. *Omnipotens sempiternæ Deus, qui ex abundantia charitatis B. Mariam Virginem Filio tuo fecundatam ad Salutationem B. Elizabeth inspirasti: presta quaesumus, vt per eius visitationem donis cælestibus repleamur, & ab omnibus aduersitatibus eruamur. Per Dominum nostrum &c.*

His dictis à Minoritis, abitum paramus. Sed vbi ad ostium claustrum venimus, occurrunt nobis Mauræ, illius loci incolæ, maidinosque poscentes, repagulo obiecto, exitum impediunt: quem tandem solutis maidinis aliquot obtinuimus.

Monasterij septis egressi, ad iactum inde lapidis fontem aquæ viuæ, Nephtoa olim vocatæ, ad dextram viæ prætergredimur. Is hodie D. Virginis Mariæ vel Sancti Ioannis Baptistæ ab indigenis appellatur: estque aquis salubribus copiosus. Solent Peregrini ex eo sitis subleuandæ & deuotionis causâ bibere; quod & nos fecimus. Sunt quoque qui aquam ex eo, vt etiam Iordane, in vasculis ad propria deferant.

Iuxta hunc fontem Fanum extat celeberrimum, & splendidissimū, Natiuitati Diui Ioannis Baptistæ consecratum, eo loco, quo eum natum fuisse testatur antiquitas. Quinimò in sacello quodam seu antro subterraneo in ipso saxo exciso, ad quod à sinistro Chori latere per gradus aliquot descenditur, eius Incunabula venerantur. Sunt qui hoc loco Ioannem à matre occultatum ferant, dum Herodes in infantes sauiet. Hic quoque Zachariam eius patrem loquelam à Deo recepisse, ac

ac

ac Canticum illud celeberrimū (*Benedictus Dominus Deus Israel*) Diuino spiritu afflatum composuisse asserunt. In cuius rei memoriam, ac gratiarum actionem & nos quoque idem cum Minoritis in ipso Antro concinuimus, hac additâ à Vicario Oratione.

Deus, qui B. Zachariam de Sanctæ prolis promissione dubitantem mutum fecisti; cui postmodum credenti ac Spiritu sancto plenum in tuas laudes mirabiliter reuerasti: concede vt eius ac filij gloriosis precibus & meritis linguis nostris incredulitatis vinculo resolutis, ea qua tua placita sunt voluntati, corde credentes, animosè confiteamur. Per Christum &c.

In ipso verò delubro sequentem decantarunt Hymnum Minoritæ.

*Vt queant Laxis resonare fibris,
Mira gestorum famuli tuorum,
Solue polluti labij reatum,*

Sancte Ioannes,

*Nuncius celfo veniens Olympo,
Te patri magnum fore nasciturum,
Nomen, & vita seriem gerenda
Ordine promit.*

*Ille promissi dubius Superi,
Perdidit promptæ modulos loquela,
Sed reformasti genitus peremptæ
Organa vocis.*

*Ventris obstruso recubans cubili,
Senferas Regem thalamo manentem,
Hinc parens nati meritis uterque
Abdita pandit,*

Gloria Patri &c.

*Antiph. Ex utero vetula & sterilis hinc natus est Ioannes procurator
Domini.*

Vers. Fuit homo missus à Deo.

Resp. Cui nomen erat Ioannes.

Oratio. Deus, qui populum tuum in natiuitate B. Ioannis Baptista latificari fecisti; da nobis famulis tuis spiritualium gratiam gaudiorum, & omnium fidelium mentes dirige in viam salutis æternæ. Per Christum &c.

Delubrum id egregij & magnifici operis fornicibus pluribus rotundo schemate tectum, amplum & quasi integrum adhuc cernitur, à Muris tamen habitationis loco habitum, sordibus, & animalium immunditijs adeò fœdatum & conspurcatum est, vt stabulum potius sordidissimum, quàm Ædem sacram putes.

Post cubacula Præcursoris Domini visitata, & deosculata, Precesque peractas, Templo egredimur. In ipso verò atrij limine occurrūt

nobis Mauri, & egressum prohibent. Vbi quid peterent, per Interpretem quaesivimus, casaros se poscere respondent. Nos solitos numerari iubemus. Illi his non contenti, plures sibi dari postulant. Rixatum diu inter Mauros & nostros, & à verbis ad verbera ferè ventum est. Superveniens tandem Genizarus eques litem composuit. Atque ita post solutos casaros à barbaris liberati, iter Genizaro comite prosequimur. Is enim cum comitem ac ducem itineris ultro se nobis obtulisset, ideoque oblatam operam recusare nec fas esse, nec consultum Minoritæ & Interpretes iudicarent, eam acceptavimus, & acceptum beneficium compensaturos promissimus. Proximum itaque arduum & adscensu difficilem montem pedites omnes adscendimus: inde per valles colleque amœnissimos ad tertium vsque milliarium in asinis pergentes Monasterium Sanctæ Crucis, à Georgianis ordinis Sancti Basilij Monachis habitatum, accessimus: vbi militem Genizarum, humanum utique & benignum, dono ei dato, gratijsque peractis, dimisimus. Abbas lætâ fronte exceptos ad penitiora Monasterij deduxit, & Monachorum cellulas, & Templum (quod Monasterij muris continetur) nobis ostendit. Distat ab Hierosolymâ tria circiter millia passuum, totidemque à loco natali Ioannis Baptistæ. Est autem muris altissimis, valuisque ferreis duplicibus, instar Arcis, contra Arabum latrociniumque impetus ac vastationes tutum ac munitum propugnaculum, eiusdem ferè formæ, cuius & Helix Monasterium esse supra retulimus. Templum simul cum Monasterio ab Helenâ in honorem Sanctæ Crucis fabricatum ferunt: sub cuius Arâ Maximâ locus ostenditur, ex quo Olea excisa dicitur, Crucis Dominicæ materia. Nam eam ex Palmâ, Cedro, Cypressso, & Oliuâ factam, citra tamen veterum testimonium, sunt qui putant: atque Orientis Christicolæ ita esse certò credunt.

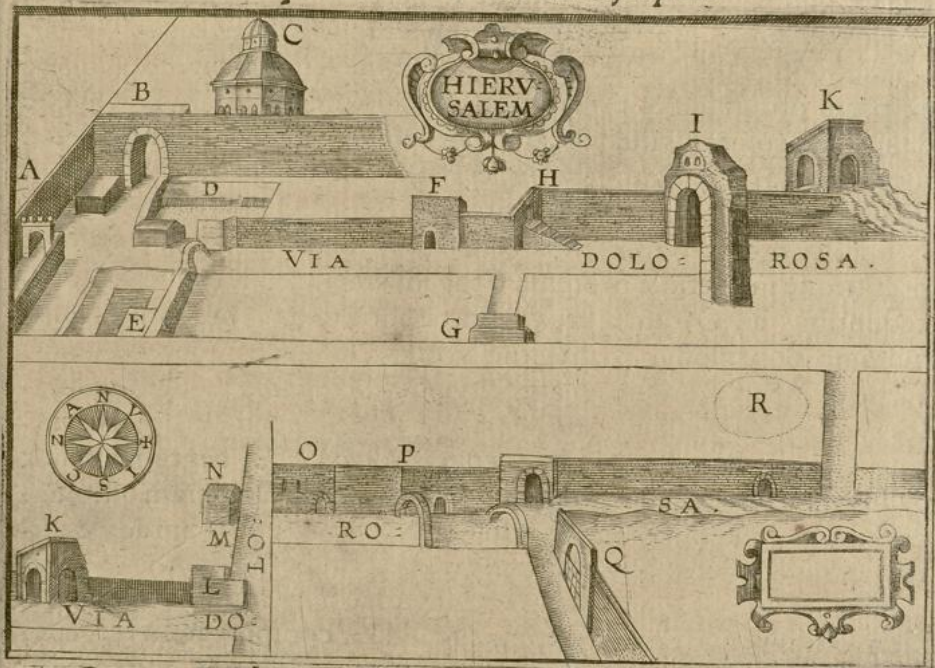
*Beda in suis
Collect. &
Flor. Beilar.
Tract. de I-
ma. Sanct.
lib. 2. c. 27.*

Hinc discedentes, rectâ Hierosolymam perreximus, domoque Simeonis iusti ad dextram relictâ, montem Gihon saxosum valdè, & ruderibus plenum, ac Mahumetæorum sepulchris obsitum transijimus medium. Is è regione montis Sion positus urbem ab Occidente ambit: à qua profundâ vallè separatur; contra Septentrionem verò Urbis iungitur, continetque Monasterium Sancti Salvatoris, aliaque vicina mœnibus loca. In hoc Salomon à Sadoc Pontifice & Nathan Prophetâ sacro oleo in regem unctus est. Hodie deformis planè, vastus & incultus iacet. Hinc aliquantum viæ emensi per Portam Iasse Urbem intrauimus, ac sub vesperum Monasterium Sancti Salvatoris ingressi, quieti nos dedimus.

CAPVT XI.

Variarum antiquitatum, Locorumq; sacratiorum, tam intra quam extra Sacra Urbis mœnia extantium, eorum maximè, quæ illi ab Ortu adiacent, descriptio.

A	Porta D. Stephani.	K	Templum spasmatib. M. Virginis.
B	Porta Templi Salomonis.	L	Locus ubi Iudei angariauerunt Simonem Cyreneum ad portandum crucem Domini.
C	Templum modernum Salomonis	M	Locus quo Christus sceminis Hierosolymitanis dixit Nolite flere super me &c.
D	Piscina probatica.	N	Aedes diuitis epulonis.
E	Aedes D. Anna sacra.	O	Domus Simonis Pharisæi.
F	Ostium primum Pratorij Pilati.	P	Domus Veronica.
G	Palatium Herodis.	Q	Porta iudicialis.
H	Lectus scala sancta quæ ad Prætorium itur.	R	Mons Caluaria.
I	Arcus Ecce homo, & locus quo Christus a Pilato populo ostensus fuit.		

POSTRIDIE, qui pridie Id. Octobris erat, summo manè, duce Fratre Ludouico, Vicario seniore, ac comite Monasterij Interpretæ, Bethaniam profecturi, Monasterio egredimur; atque Ortum ver-

Matth. 27.
 Marc. 15.
 Hieron. in
 Epist. apb.
 Paule.
 Nebē. 3. 12.
 Ruth. 4.
 Deuter. 22.

sus pergentes, rectà ad Portam Indiciariam (distantem à monte Caluarix, quem ad dextram reliquimus, quasi passus ducentos) processimus. Hac Saluator noster Christus Crucis pondere prægrauatus, ad sacrificij locum perrexit. Antiquissimam esse Urbis portam, atque ante aduentum populi Israëlìs Hebræorum temporibus extructam, sacri Codicis testimonio constat. Iudicalem autem dictam volunt, quod reorum & morte damnatorum sententiæ ibi publicari solent. Hodie transitum nullum præbet, nulliusque vsus est: maiori siquidẽ ex parte obturata, & priuatorum prædijs inclusa, publici iuris esse desijt. Ex columnis duabus, quæ portæ olim ornamenti causâ additæ fuere, altera (sed semifracta) superest, ac portæ innititur. Est autem quasi in ipso Urbis medio, in capite viæ Dolorosæ, ad occiduum viculi posita latus, quæ transuersim Viam Dolorosam interfecat, & à Septentrione in Meridiẽ protensa Crucem efficit, relinquiturque à procedentibus ad Ortum à læuâ. Portâ ponè relictâ, sub fornice antiquissimo, & prælongo, viam Crucis, vulgò Dolorosam, ingressi sumus. Hanc Christus Dominus plagis & vulneribus saucius, & Cruce onustus, cruentis gressibus calcavit, sanguine suo conspersit; & pondere Crucis depressus, in hac sæpiùs procidit. Ad centum circiter passus viâ leniter decliui progressis ostensum fuit ad dextram ostiolum domus, ad quod muro recens restaurato, per quatuordecim ascenditur gradus lapideos. Vbi habitasse olim piam Berenicem, vulgò Veronicam, fama est: quæ Christo cum Cruce transeunti capitis sui pepulum obtulit, quo faciem sanguine & sudore conspurcatam tergeret; quod ille acceptum, impressâ priùs faciei suæ imagine, ei in amoris sui pignus reddidit; & in hodiernum vsque diem Romæ in Diui Petri Basilicâ religiosè asseruatur, statisque anni temporibus, præsertim verò in Cænæ Domini festo maximâ cum veneratione populo ad eam solemnè supplicatione accedenti ostenditur. Eadem in via, transuersario superato arcu, ac paulò vterius progressis ad dextram ostensæ sunt Simonis Pharisæi ædes; in quibus (vt legitur) Maria Magdalena Christi Saluatoris pedes lauit, capillis absterfit, osculata est, & vnxit: ob quem tam feruentem amorem remissionem peccatorum meruit obtinere.

Luce. 7.

Cap. 16.

Indè ad quindecim passus procedentibus obuiam fiunt ædes (vt volunt) diuitis illius epulonis, cuius Lucas meminit, ex quadratis & dolatis constructæ lapidibus, magnifico & eleganti opere, altis muris, licet ruinosis conspicuæ, sed habitatore vacuæ & desertæ. Positæ autem sunt ad dextram viæ, quæ priori contigua transuersum agit & crucem efficit, extenditurque à Septentrione in Meridiem, cum prior ab Occidente in Orientem protendatur.

Has

Has iuxta Septentrionem versus locus ostenditur in ipsâ viâ, vbi Luc. 23.
 Christus Cruce grauatus pertransiens, dixisse fertur mulieribus: *Filia*
Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete.

Matth. 26.Marc. 14.Luc. 23.

Ulteriùs ad decem passus locus occurrit ad quoddam triuium, angulum efficiens, vbi impulerunt milites Simonem Cyrenæum venientem de villâ vt tolleret Crucem post Iesum; metuentes ne totus saucius, & graui Crucis pondere oppressus, ante moreretur, quàm ipsum Cruci affigerent: in cuius rei memoriam Templum ibi olim à Christianis conditum fuit, nunc in Turcarum balneum versum.

Inde relictâ ad læuam Viâ, quæ ad septentrionalem ducit, portam Ephraim nomine, Viâ Dolorosâ proceditur, quæ Ortum versus ad vsque Pilati Prætorium protenditur; quâ nos circiter passus triginta progressi, ad dextram reliquimus Fanum, cui Spasmus Virginis nomen est, ruinosum & collapsum totum, ab Helenâ exstructum eo (vt ferunt) loco, quo Christo sputis deturpato, sanguine madido, spinea corona insignito, ac Crucem baiulanti Mater occurrit, & præ nimio dolore deliquium animi passa est.

Hinc rectâ ad Orientem progrediētibus passus circiter quadraginta, Arcus sese offert lapideus, vetustissimus, ac præaltus, sub quo transitur ad Pilati Prætorium: estque hodiè à muro, qui septentrionale viæ claudit latus, ex parte occupatus. Murus supra arcum eminens, atque Occidentem spectans, nullam habet fenestram: cui foris duæ tabulæ lapideæ infixæ hærent, inscriptione aliquâ temporis iniuriâ exesâ, vt legi nequeat, olim notatæ Hanc continuisse multi putant *Tolle Tolle, crucifige eum.* Cui opinioni facile annuerim, nam aliàs ad superiorem arcus partem, Porticumque illi superimpositum ab Hoggio quodam Mahumetæo, qui ædes Arcui adiacentes inhabitat, admittus, cum tabulas illas propiùs intueret, duas in capite tabulæ Aquilonem respicientis animaduerti superesse literas. T O. nullo reliquarum apparente vestigio. Murus supra Arcum, alterum aduersum claudens latus, atque Orientem spectans, duas continet fenestras, columnâ marmoreâ mediâ. Eo verò loco, quo etiamnum extant fenestras, Christum indutum purpurâ, spineâ coronatum coronâ, atque arundinem sceptri loco manu gestantem à Pilato dicente *Ecce homo* populo ostensum fuisse, veterum memoria proditum est. vnde & nomen sumpsit, atque Arcus *Ecce homo* vulgò appellatur.

Marc. 15.Luc. 23.Ioan. 19.

A Arcus

Domicilium hîc habent Turcarum Saniacchi, seu Urbis Præfæti, omnemque tractum illum, qui à meridionali Viæ latere ab Arcu cognomento *Ecce homo* ad hanc usque portam protenditur, suis ædibus comprehendunt.

Ad penitiora Prætorij rarissimè quidem & difficillimè Christianis conceditur aditus, nec nobis, quantumvis multum exoptantibus, concessus. Narrant Minoritæ etiamnum hîc conspici flagellationis Domini locum, facello ab Helenâ elegâti opere & formâ sphæricâ decoratum, sed abiectum hodie, & in sordidum animalium stabulum conuersum. Cellulas item vetustissimas, varijs imaginibus depictas, in quibus Pilatum cum Christo sermonè miscuisse traditur ab antiquis, nec non Lithostrotum locum, quo Romani Præfides sententiam ferre solebant, tessellato opertum opere. Hîc Pilatus sedens, cupiensque absoluere adstantem Iesum, vt Iudæorum sedaret rabiem, eum flagris cædendum pronunciauit, hac latâ ex veterum traditione sententiâ.

Iesum Nazarenum, virum seditiosum, & Moysaica legis contemptorem, per Pontifices & Principes suæ gentis accusatum, expoliare, ligare, & virgis cedere. I lictor, expedi virgas.

Hac verò sententiâ Iudæos nequaquam contentos, sed sacerdotum & seniorum suafu vt crucifigeretur postulantes, vocibusque instantes vt vidit Pilatus, seditionem veritus, acceptâ aquâ lauit manus coram vniuerso populo, dicens: *Innocens sum à sanguine iusti huius: reclamante vero populo, & dicente, sanguis eius super nos, & super filios nostros, & se hunc dimittis, non es amicus Cesaris*, eum demum Crucis supplicio, condemnauit, hac alterâ (vt veteres prodiderunt) datâ sententiâ.

Iesum Nazarenum, subuersorem gentis, contemptorem Cesaris, & falsum Mesiam, vt maiorum suæ gentis testimonio probatum est, ducite ad communis supplicij locum, & eum ludibrio regia maiestatis in medio duorum latronum Crucis affigite. I lictor, expedi cruces.

Refert Fr. Bonifacius Guardianus Montis Sion in libello, de quo supra meminimus, se quidem sapius locum Lithostrotum visisse, sed vocatum à Saniacco, cum vel exactionis impositæ, vel multæ imponendæ causâ inuitus adiret. Cellulas autem se perrarò ingressum: ad locum verò flagellationis, vbi multis modis Christus illusus fuit, scptimo vix demum anno (absente Saniacco) à vetulâ admissum, atque tum se & quotquot aderant audiuisse quasi ictus flagellantium: & vetulam interrogatam, an hoc sapius contingeret, respondisse sexaginta annos, quos ibi habitasset, die noctuque indefinenter fuisse auditos. Cæterum quòd multi putant, asseruntque, videri ac conspici ibi hominem assiduò mouentem dextram, & interrogantem subeuntes de

K k extremo

extremo Iudicij die, nugae esse & aniles fabulas putauerim. Nam & Minoritæ eâ de re à nobis rogati, nihil sibi eiusmodi vnquam innotuisse responderunt.

Tyr. 11. Bel.
sacr. 1.

Hinc passus triginta procedentes, ad læuam reliquimus Fanum vetusti operis Sanctæ Annæ Virginis matri quondam dicatû, conceptione, & natiuitate Virginis percelebre. Ædes namque Ioachimi & Annæ eo loci quondam extitisse, ibique natam esse Virginem à veteribus acceptum est. Fano contiguum hæret Cœnobium satis amplum, à sanctimonialibus quondam habitatum: in quo Balduinus secundus eius nominis Hierosolymorum Rex vxorem dimissam Monacham fieri compulit. Vtrumque in Mahometæorum vsu cessit, Fano in Mesitam verso, Monasterio in domicilium Scriphi, qui difficillimè Christianos admittit.

Haud procul inde portam prætereuntes septentrionalem Atrij Templi Salomonis, quod nunc extat, ad dextram viæ positam latus, lychnos aliquot accensos, atque è fornice pendentes conspeximus: subsistere tamen in ipsâ portâ, aut Atrium ingredi nequaquam ausi sumus, cum Christiano homini id minimè liceat.

Ioan. 5.

Passibus quasi quadraginta peractis, ad dextram fleximus, viculumque ingressi, qui ad alteram ducit Atrij Templi portam, vrbis mœnibus contiguam, Piscinam accessimus Probatiam, prope vrbis muros sitâ, & Atrio Templi coniunctam, ita dictam, quòd oues pecudesque in eâ litandæ lauabantur olim. Est autem quadrata oblonga, ex lapidibus quadratis æquâ ferè mensurâ concisis & politis constructa, profundissima quidem, & tot ædificijs circumseptâ, vt conspici nequaquam possit, præterquam ab eâ parte, quâ Orientem spectat, vbi per murum altum pedes quinque, & fundum, & situm omnè facillè intuearis. Aquis hodie caret, estque partim sterquilinum, & immunditiarum receptaculum, partim cucurbitis, & olenibus culta, viridarij loco habetur: cuius longitudo centum quinquaginta plus minus passus, latitudo triginta continet, Ex quinque porticibus, olim apertis, & multitudine languentium, qui sanitatis causâ exspectabant aquæ motum, continuo refertis, duæ tantum hodie ab Occidente patent, reliquis ad Aquilonem obturatis, adibusque plurimis desuper constructis. Hæc olim à Rege Salomone à fundamentis educta, Iosepho stagnum Salomonis dicitur: fuitque, Moysaicâ vigente Lege, ob plurimas, quæ ibi, ab Angelo aquas mouente, fiebant sanitates, valdè celebris; vt videre est apud Evangelistam. Aquarum hæc congeries è Templo originem trahebat: omnes siquidem oblationum & immolatorum ablutiones in hunc decurrabant, & recipiebantur locû, & Nathanei in ea lauabant hostias, quas tradebant sacerdotibus in Templo offerendas; propterea etiam Bethesda

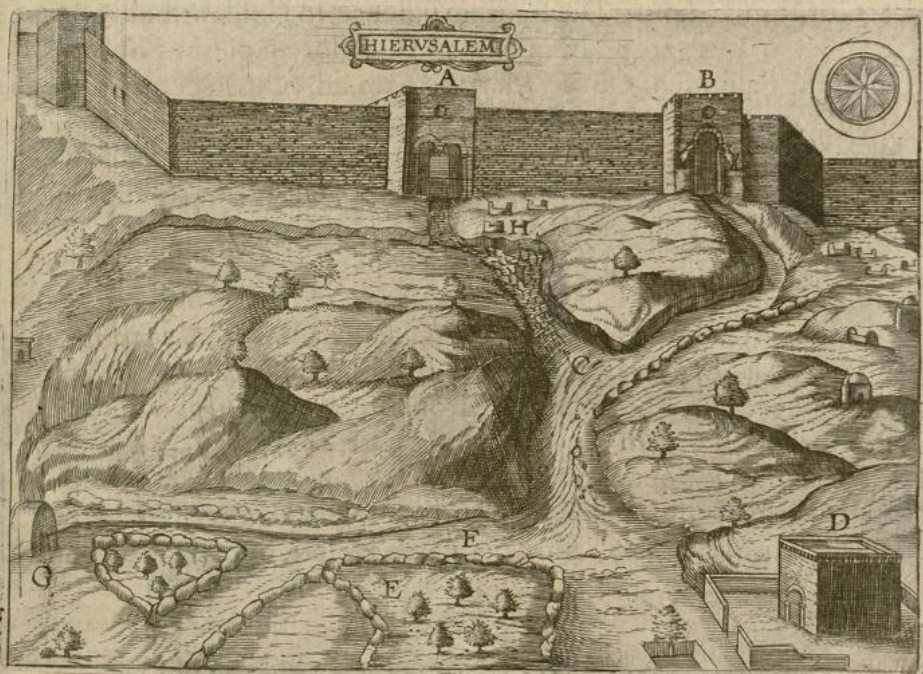
Ioan. 5.

6. Bel. Iud.
2.

Ioan. 5.

thesda Id est, Domus effusionis appellata fuit Paralyticum hoc loco triginta octo annos infirmum, & sanatum postea Christus sublato grabato iussit abire.

<i>A</i> Porta aurea	<i>E</i> Hortus Oliuarum sive Montis Oliueti.
<i>B</i> Porta D. Stephani	<i>F</i> Torrens Cedron
<i>C</i> Locus lapidationis Stephani	<i>G</i> Pons supra torrentem Cedron.
<i>D</i> Templum Sepulchri D. Virginis Mariae.	<i>H</i> Sepulchra Turcarum.

Hinc ad Septentrionem rursum flectentes, per Portam Sancti Stephani vrbe egredimur. Hæc à Prothomartyre Stephano, qui per eam extra ciuitatem eductus, & non longè ab eâdem lapidatus est, nomen accepit: quæ & Porta Vallis, & Porta Gregis appellata olim fuit, quòd per eam immolandi in Templo greges in Forum Pecuarium venales adducerentur, quodq; in Vallem Iosaphat ducat. Vrbe egressi, ad dextram reliquimus Portâ Auream, per quam Christus Saluator noster triduo ante Passionem triumphans Urbem intrauit, turbis præcedentibus, & sequentibus, ac lætâ voce acclamantibus *Osanna filio David: Benedictus qui venit in nomine Domini.* Hodie à Turcis, Dei quodam occulto iudicio (vt multorum opinio est) obturata, nulli est peruia. Distat autem à Sancti Stephani Portâ Meridiem versus passus circiter centum quinquaginta.

2. Paral. 26.
Nehem. 2. 31.
12.

Matth. 21.

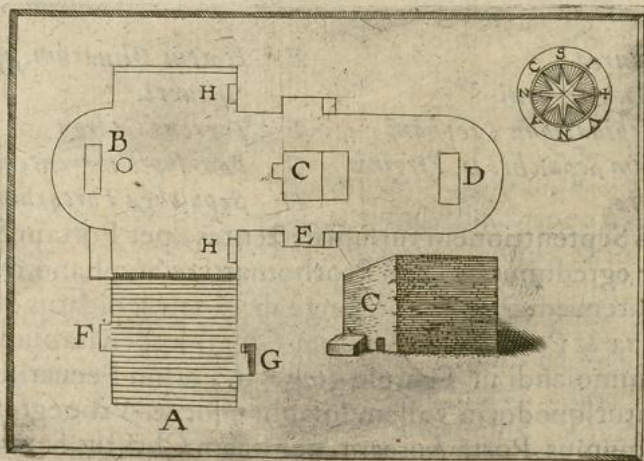
Inde Ortum versus, quasi passus ceterum progredientes, mox ad Meridiem fleximus: atque ad triginta passus progressis ostensus fuit ad dextram viæ, quæ ducit Cedar, locus quo Diuus Stephanus cœlos apertus, & Christum à dextris Dei stantem videns, pro lapidantibus & persecutoribus orauit, atque in ipso iuuentutis flore lapidibus obrutus, primus post Passionem Christi Martyrij palmam tulit. In cuius rei memoriam hoc loco eius imago saxo impressa ostenditur.

Ab. 7.

4. Reg. 23.
2. Reg. 18.
1oel c. 3.
Za. b. c. 14.

3. Reg. 15.
2. Paral. 15.
29. 30.

Hinc Vallem Iosaphar aliàs Conuallem Cedron, quæ & vallis Regis, & Iudicij, & Concisionis, & Montium dicitur, pertransiuimus mediam. Hæc longitudine duorum milliarium ab Austro in Aquilonem protenditur, latitudine angustâ, ruinis enim Vrbs, & maximè Templi Salomonis, & Palatij regij, à Tito Vespasiani filio destructi, magnâ ex parte obruta, & impleta iacet. In hac valle pij ac religiosi reges Iuda, Afa, Ezechias, & Iosias, Templi combusserunt idola, eorumque cineres in torrentem Cedron proiecerunt. Est autem sita inter Montem Oliuarum, & Montem Moriah, hoc ab Occasu, illo ab Ortu adiacentibus; quam torrens Cedron pluuijalibus abundantibus aquis, ex vicinis montibus decidentibus, mediam interfluit, & per vallem Gehennon raptus, mox per plana Deserti in mare mortuum procurrit.

Mausolæum Virginis.

A	Introitus templi seu Mausolæi Virginis.	D	Foramen oratorij quo lumē immittitur.
B	Templi fenestra ad Orientem.	E	Area Templi.
C	Introitus oratorij Iesu Christi.	F	Hortus Turcarum muro septus.

Haud

Haud procul à loco lapidationis Sancti Stephani, ad radicem Montis Oliuarum Templum extat in ligne atque amplum, fornicato opere ab Helenâ (vt volunt) exstructum; vsque adeo terrâ hodie ex Urbis ruinis contextum, vt solo æquante eius verticem, vix ad limen accedentibus se conspiciendum præbeat: cuius summitatem torrens Cedron abundantibus aquis superfluit. Sepulchro autem virginis Mariæ in primis memorabile, in summâ ab omnibus Christicolis veneratione habetur, descenditurque ad interiora Templi per gradus marmoreos quadraginta octo aut quinquaginta, latos admodum ac spatiosos. Descendentibus occurrit ad dextram scalæ Sacellum, duabus ornatum Aris; quæ Ioachim & Annæ parentum Mariæ ossa continere dicuntur. E regione ad alterum scalæ latus Sacellum priori persimile ostenditur, vnicam habens Aram, quod Sepulchrum esse ferunt Iosephi nutritoris Domini. Vtrumque Peregrini visitant, precesque inibi Deo fundunt, deosculantur Altaria, Sanctorumque patrocinium inuocant, Minoritis interim recitantibus sequentia. Et in primis ad D. Ioachimi Sepulchrum.

Antiph. Similauit te Deus, Ioachim, viro sapienti, qui adificauit domum suam supra petram.

Vers. Ora pro nobis B. Ioachim.

Resp. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

Oratio. Deus qui nos B. Ioachim, patris genitricis Dei commemoratione latificas; concede propitius, vt cuius memoriam colimus, etiam patrocinium sentiamus. Per Christum &c.

Ad D. Annæ Sepulchrum:

Antiph. Hac est radix & stirps Iesse, Ex qua Virgo sumpsit esse.
Quæ diuinum profert florem, Et fert fructum contra morem.

Vers. Ora pro nobis B. Anna.

Resp. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

Oratio. Deus qui B. Annam matrem tuam Genitricis fieri voluisti; presta quaesumus, vt apud te meritum viri usque matris & filia regna cælestia consequamur. Qui viuus &c.

Ad D. Iosephi Sepulchrum.

Antiph. Sancte Ioseph, suffragia tua nos tuantur iugiter, & ad regna cælestia nos perducant feliciter.

Vers. Ora pro nobis B. Ioseph.

Resp. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

Oratio. Da quaesumus, Domine, B. Iosephi sponsi genitricis tuæ Mariæ solemnitatibus gloriari, vt eius semper & patrocinij subleuemur, & fidem congruâ deuotione sectemur. Qui viuus &c.

Vbi ad ima scalæ ventum est, subeuntibus ad læuam se offert puteus seu cisterna aquæ optimæ & frigidissimæ. Hinc ortum versus ad Sepulchrum itur Virginis, Templi medium occupans, in quo carnis resoluta nexibus reposita esse traditur ab antiquis. Id quadratæ formæ opus, cemento & calce extrinsecus illitum, intrâ tabulis marmoreis coloris candidi opertum, duo continet ostiola, vnum ab Ortu, alterum ab Aquilone. Locus quo Sanctissimum eius corpus ab Apostolis conditum, tertio à sepulturâ die vacuus, suauissimo miroque odore fragrasse fertur, quadratæ formæ Tumbam seu Aram albedo marmore coopertam refert, in quo soli Catholici sacrum celebrant: vicenis verò lychnis pēfilibus, die noctuque ardentibus Sacellum ipsum per se obscurissimum Christi fidelium variæ nationis impensis illustratur. Hæc precibus aliquantulum intenti substitimus, Virginisque Beatissimæ patrocinium inuocauimus. Minoritis interim concinentibus Hymnum *Aue maris stella* &c. itemque sequentia.

Antiph. O gloriosa Domina, assumpta super sidera, qua nec primam similem, nec habes sequentem, sola sine exemplo placuit Virgo Christo.

Vers. Exaltata est Sancta Dei genitrix.

Resp. Super choros Angelorum ad cœlestia regna.

Oratio Famulis tuis quesumus, Domine, cœlestis gratiam munus impartire, ut sicut B. Virginis partus nobis extitit salutis exordium, ita eius Assumptio gloriosa aditum ad gaudia tribuat Angelorum. Per Christum &c.

A Descensus 50 graduum.

B Cisterna.

C Sacellum Sepulchri B. M. V.

D Summum altare.

E Moschea seu locus Orationis Turcarum.

F Sepulchrum Iosephi sponsi B. M. Virginis,

G Sepulchrum S. S. Ioachimi & Annae parentum B. M. V.

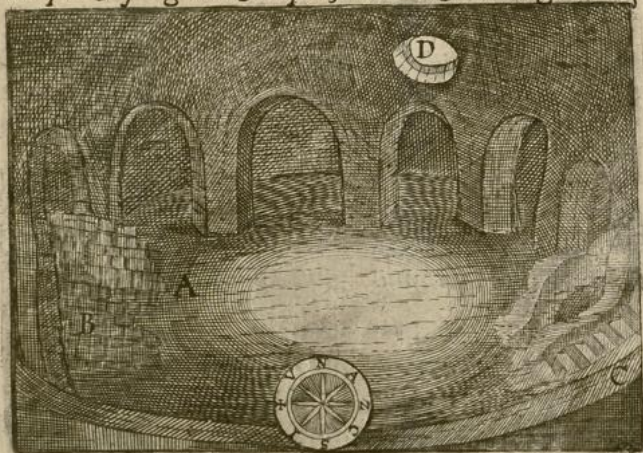
H Ara.

Cæterum

Cæterùm Templum, quod Sepulchri ediculam ambit, totum fornicatum, sed & humidum, & valde obscurum est, cùm nullum recipiat lumen, quàm quod apertis foribus per eas, itemque fenestellam, quæ ad Orientem est, admittit. Frontispicium Meridiem respiciens, eleuatum à terrâ seu Templi Areâ pedes circiter duodecim, muris vtrimque iunctis in quadratum surgit opus, pauimêto desuper obducto plano, quod terræ superficiem æquat. Area Templi muris vndique à Viâ regiâ, hortis agrisque circumiacentibus separatur; quæ cùm sit ipsâ viâ inferior, per gradus aliquot lapideos aditum à Meridie præbet. Iuxta Templum peringens visitur arbor Pistaceum nomine, latè diffundens ramos. Eius generis arbores Occidentalibus incognitæ Syriæ peculiare sunt; in Ægypto quoque copiosissimè proueniunt, nucesq; producunt Pini nucibus non absimiles, nucleo tamen viridi, medicâ virtute nobiles, ad hepar roborandum, ac succos in venis eius in farctos expurgandos in primis vtilis: quas ideò in maximâ copiâ Venetias mercatores Itali venum deferunt. E nucleis Saccaro indito, placentas Itali conficiunt, quas vulgò *pistacheas*, aut *Pistacchiate* vocant, in conuiujs nobilium, ditiorumque secundâ mensâ inter bellaria apponi solitas.

Oratorium Christi ad radicem Montis Oliuarum, seu antrum in quo solitus erat orare, in quo & sanguinè & aquâ sudauit. & ab Angelo confortatus est.

A Locus Christi orantis.

B Locus Angeliconfortantis.

C Introitus antri.

D Foramen antri quo lumen immittitur.

Sepulchro Virginis egressi, rursum alta petijmus, atque ad læuam flectentes, Ortum versus perreximus, per angustâ semitâ; & aliquantum viæ permensî, antrum ingressi sumus, ad radices Montis Oliuarum, Christi oratione, sanguinis & aquæ sudore, atque Angeli præsentia

fentiâ

Hieron. in
Epitaph.
Paulz.
Matth. 26.
Luc. 22.
Marc. 14.
Ioan. 13.

lentiâ à Patre æterno ad Filium suum confirmandum missi, percelebre, atque omnibus Christianis venerabile. Id figuræ est quasi sphericæ, in rupe excisum, quatuor columnis seu pilis ex eadem rupe cæsis suffultum, latum per diametrum pedes circiter triginta, In summitate rupis iuxta vltimam columnã, ad Occasum vnicû spiraculû habet, seu foramen rotundum, per quod lumen admittitur. Iuxta murum, qui ad Orientem rupem sustentat, altare quondam extitisse referunt, eo loci, quo Christus prostratus in terram, æternum precatus est Patrem, *Pater (inquiens) si possibile est, transcat à me calix iste: sed non sicut ego volo, sed sicut tu.* Prostrata ibidem iacet columna, pro signo olim (vt volunt) posita, vbi Angelum substituisse, ac Christum confortasse, sacræ narrant Literæ. Hic quoque nos subsistentes, precibus aliquantulum vacauimus, gratias agentes Deo Saluatori nostro, de immenso suo erga genus humanum amore, quòd humanam suam naturam in eam coarctauerit angustiam, vt pro nostris peccatis pauens & tædens, atque ad mortem tristis hic sanguinem sudarit. Recitata interim à Minoritis fuere sequentia.

Antiph. Dominus Iesus Christus Mundi redemptor, facta cum Discipulis cenâ, venit in hunc locum, cælestem Patrem oraturus; & cum prolixius orasset, factus est in agoniâ.

Vers. Factus autem est sudor eius,

Resp. Tanquam gutta sanguinis, decurrentis in terram.

Oratio Domine Iesu Christe dulcissime, qui antequam patereris Hierosolyma egressus, ad hunc Orationis tue locum more solito perrexisti, vt te sponte passurum demonstrares; vbi factus in agoniâ; præ angustia calicis Passionis tue bibendi, guttas sanguineas sudasti, tua assumpta carnis veritatem propalando: hinc tuam imploramus clementiam, vt nobis spiritum in oratione corroboras, agoniae tue nos sociare digneris, quo nullis tentationibus territi, cuncta aduersantia te adiuuante vincamus. Qui cum Patre &c.

Precibus peractis, atque antro egressi, ad aream Sepulchri Virginis regredimur; eaque transitâ, atque ad læuam relicto horto quodam areæ Templi adhærenti, muro vndique septo, ac Turcarum Messitâ ornato, denuo Montem Oliuarum adscendimus. Passus circiter quadraginta progressis, ad læuam viæ se nobis obtulit locus Sacello & Altari quòdam ornatus; quorum tamen hodie nulla extant vestigia, vbi Thomæ Apostolo videnti Virginem ad cælos eleuari, Zonam eius demissam esse referunt Orientales, pieque ab omnibus creditur.

Paulò vlteriùs in duas semitas diuiditur via, quarû vna sinistrorsum ad Montis fastigium, vulgò Viri Galilæi nuncupatum, altera dextrorsum ad Adscensionis locum ducit. Hac pergentes summum Montis Oliuarum

Oliuarum petiuimus, relicto ad dextram Horto, in quo Christus captus est, de quo suo loco dicemus. Adscendentibus igitur quasi passus sexaginta, ostensum fuit ad læuā acumen complanatum, Christi quondam (vt ferunt) lachrymis rigatum, vbi (vt in Euangelio legitur) sedēs & adspiciens Ciuitatem Sanctam, prænoscens quæ illi euentura essent, fleuit super eam. In cuius rei memoriam à Minoritis recitata fuere sequētia.

Antiph. *Cum appropinquaret Iesus Hierusalem, videns ciuitatem, fleuit super eam.*

Vers. *Non relinquent in te lapidem super lapidem.*

Resp. *Eo quod non noueris tempus uisitationis tuæ.*

Oratio. *Inclina, Domine, aurem tuam precibus supplicantium, vt qui super hanc Sanctam Ciuitatem Iudaorum magis infidelitatem, quam vrbis ruinā, temagnā motum pietate hic fleuisse credimus, ab omni nos infidelitatis vulnere liberati, lachrymarum tuarum participes esse possimus Qui uiuis &c.*

Ex hoc loco Hierosolyma tota oculis objicitur, vt situs, forma, ædificia, ambitus totus, ac quæque eiusdem partes distinctè, ac particulatim internosci queant, præsertim Mons Moriah, & Solomonis Templum, eiusque Area spatiosa: Cuius speciem quantum ex eo loco colligere licuit hîc, breuiter adjicere visum est.

Mons Moriah, aliàs Terra visionis, & Mons Templi dictus, Orientale Vrbs latus constituit, in quo & muri ab Oriente terminantur, excelsus olim & vndique præceps, nunc infimum vrbs locum obtinet, ita vt vix montem repræsentare videatur: quinimò si quis ab Occasu vel Aquilone Urbem accedat, Templum desuper constructum in planitiæ potiùs humili quàm eminentiori in loco situm esse putauerit. Ab Ortu tamen & Meridie, vbi per valles Gehennon & Iosaphat ad Urbem adscenditur, montem esse excelsum liquidò apparet. Adeò verò tractu temporis complanatus est hic mons, vt valli Tyropæon diētē (quæ & Mello vorago, atque olim Montem Sion & Moriah interiacebat media) æqualitate respondeat, Hęc enim ruinis exaggerata & simpleta, in tantam altitudinē excreuit, vt hodie cum montis Moriah summitate æquetur; ita vt non incongruèter Iosephus dicat urbem in suo excidio, adeò vastatam esse, vt valles in montes, montesque in valles cōmutati sint. Hic est ille mons, quem Dauid ab Ornâ Iebusæo sexcentis Siclis auri emit, & exstructo in eius areâ altari, holocaustum Deo obtulit, quod ignis è cælo consumpsit: in quo & Salomon, patris in regno successor, Templum Domino augustissimum, totoque terrarum Orbe celeberrimum exstruxit. Id post quadringentos & quadraginta annos à Nabuchodonosor Babylonix Rege combustum, destructum, & septuaginta annis desolatū, Zorobabel denuò dolatis ac quadratis lapidibus, lignisque impuñribilibus annis quadraginta sex magnificè instaurauit:

Gen. 22.
Mich. 3.
1. Mach. 13. 16

Ioseph. 6. Bel.
6.
4. Reg. 12.

2. Reg. 24.
1. Paral. 21.
36.
3. Reg. 6.
2. Paral. 3. 36
3. Esdr. 6.

2. Mach. 3. 5.
10.
1. Mach. 1. 4
6. 13.

Ioseph. 7. Bel.
2. 25, 26.

Bel. sacr. lib.
5. c. 2. & lib.
2. c. 3.

stauravit: quod quidem ad Machabæorum vsque tempora perman-
illæsum; fuitque summi nominis & famæ, & in maximâ apud omnes
ferè Mundi incolas veneratione: adeò vt etiam exteri Principes & Re-
ges plurimi maximis illud muneribus & donarijs illustrarent. Denique
post annos trecentos quinquaginta quatuor ab Antiocho Epiphane
Rege Syriæ, captâ vrbe, interfectisque triduo octoginta millibus Iu-
dæorum, totidemque in captiuitatem abductis, & venundatis, Me-
nelao quodam ductore omnibus ornamentis, diuitijsque spoliatum,
atque idolis pollutum est: quod denique Iudas Machabæus fortissi-
mus Hebræorum Dux, receptâ vrbe, ab idolorum cultu purgavit; eiq;
vasa aurea, verumque Dei cultum restituit; ac ne iterum à gentibus
profanaretur, altis, fortissimisque muris, turribus, fossis, ac portis egre-
giè muniuit: in quo & à centum & viginti millibus gentium diu ob-
fessus obsidionem sustinuit. Tandem anno à fundatione sub Zoroba-
babel quingentesimo octogesimo sexto, per Titum Imperatorem post
dubium cruentumque conflictum, maximâ vi expugnatum, tantâ à
militibus Iudæorum factâ cæde, vt per gradus Templi torrentis instar
occisorum sanguis proflueret, à quodam milite, Cæsare licèt inuito,
face incensum, totum penitus conflagrauit, & solo æquatum est. Post
annos autem sexaginta quinque, Iudæis denuò rebellantibus, & Tem-
plum restituere volentibus, quinquaginta & octo eorum myriadibus
ab Ælio Adriano vno die occisis, Mons Moriah, in quo Templum æ-
dificatum fuerat, ad planitiem redactus est, ruderibus in vallem Iosa-
phat proiectis, ne vrbs, Montis & Templi præsidio confisa, à Romanis
ampliùs deficeret. Licèt autem ab ipso Deo in sedem sui tabernaculi
electum, & à Christo Domus Orationis vocatum, eiusdemque fre-
quentatione, doctrinâ, & miraculis illustratum fuerit, funditùs tamen
demolitur, & fundus ipse ob Iudæorum scelera iuxta Christi oracu-
lum plusquam trecentos annos desertus remansit, nulloque ædificio
aut Templo etiam Iudæis contra nitentibus cohonestatus fuit. Ex quo
clare liquere putauerim, quod hodie in Monte Moriah extat Tem-
plum, non esse antiquum illud, à Salomone instauratum, vel à Zoro-
babel restitutum, cum vtrumque (vt suprâ retulimus) funditùs euer-
sum sit, sed longè recentius, ab Helenâ exstructum, & à Mahumetæis
postmodum auctore Homaro tertio à Mahomete Maurorû Calipha
(vt Tyrius putat) auctum, vel restauratum, eodem tamen positum lo-
co, etsi paulò inferiori, quo vetustum extitit. Id formam refert octo-
gonam, constatque opere rotundo, & Græco labore, ex magnis sectis
& politis lapidibus, præcellenti sanè formâ, ampla, atque præaltâ:
cuius inferior pars marmoreis vestita tabulis, superior lateribus varij
coloris, Damasceno opere illustrata est, testudine plumbeis coopertâ
laminis

laminis super impositâ , totamque tegente Templi molem : in cuius summo fastigio semicirculus est lunaris ex ære deaurato , Turcarum symbolum , Templis siue Moscheis ipsorum imponi solitum. Intus verò in medio Templi infra interiorum columnarum seriem rupes esse dicitur , aliquantulum eminentior , cum subiecta in eodem saxo spelunca , supra quam sedisse Angelum volunt , quæ propter dinumeratione populâ à Davide incaute factâ , percussisse populû sacræ referunt Literæ. Situs autem Templi ita se habet. Binæ aræ seu plateæ amplissimæ atque æquilatæ , vnâ eminentiori alterâ Templum circumdant. Inferiori quadrangula , & æquis distantibus contenta lateribus , per quadrum plus minus trecentorum passuum habet , albedoque marmore vndique tecta , Templo multum addit & splendoris & maiestatis : Solis enim radijs resplendentibus ita refulget , vt intuentium oculi quasi præstrikti à Solis radijs auertantur. Palmis verò , Oleis , Aurantijsque arboribus eleganti ordine dispositis passim consita spectatur. Porro in medio huius aræ planities quædam surgit eminentior , eleuata à solo inferioris aræ pedes circiter duodecim ; cuius item pavementum è marmore constat candido , atque eodem modo quadrilatera , à lateribus subiectæ ex omnibus partibus æquè distans. Hæc hodiernum Solomonis Templum siue Messitam in medio continet , quaternis scalis marmoreis adscensum præbens , eo ordine dispositis , vt vna Orientem , altera Occidentem , tertia Meridiem , quarta Septentrionem spectent. Orientis scala rectâ ad ingressum Templi ducit : qui vnicus est , & ad Solis ortum Montem Oliuarum respicit. Quatuor autem portibus siue Oratorijs , ad totidem angulos constitutis , superior area ornata est. Inferior muris vndique cincta altissimis , quinque portis aditum admittit , eo ordine constitutis , vt vna Orientem , quæ hodie obturata est , & Aurea appellatur , duæ aliæ Occidentem , quarta Meridiem , quinta Septentrionem respiciant. His addi potest ab eodem latere & sexta , cæteris minor , iuxta Piscinam Probaticam muris vrbis contermina. Intra hæc septa nemini Mahometeorum habitare , nemini etiam introire , nisi nudis & lotis pedibus permittitur. Hibernis temporibus aquæ pluuiæ , quæ plurimæ de Templi descendunt ædificio , quasque aliunde non pauciores excipiunt , limpidissimæ & absque cæno in cisternas defluunt : quæ plurimæ intra eadem septa continentur. Templum hoc per aliquot secula Patriarchali Cathedrâ decoratum , vero Dei cultu celebre fuit : tandem verò à Saracenis occupatâ Ciuitate , inuasum , ac spurco Mahometæo cultu annis quadringentis & sexaginta tribus contaminatum , rursus anno 1100 , licet turribus & portis validissimis apprimè communitum , à Duce Bullionense expugnatû , & Christiano ritui restitutum est : denique octoginta octo trās-

2. Reg. 24.

Tyr. Bel. sacr.
lib. 8. c. 2. &
lib. 9. c. 9.

*Herold, Conf.
Bel sac. lib.
1. c. 7.*

actis annis ob perniciosam Principum Christianorum discordiam à Saracenis rursus occupatum, ac detestabili Mahometæo cultu conspurcatum, etiamnum polluitur: imò ab eius introitu capitali Turcarum decretò Christiani & Iudæi arcentur omnes. Nam si intrasse quis Templum fuerit deprehensus, vel Christi fidem abneget, vel morte plectatur, stipite per medium hominem acto, vel ignibus comburatur necesse est. Vti id quidem Græco cuidam Episcopo, & Minoritæ Hispano superioribus annis contigisse Minoritæ nobis narrauerunt. Hæc obiter de Templo Salomonis: modo ad institutum reuertantur.

Prosequentibus inde ad altiora iter, alius se offert locus, in cuius æquatâ planitie Fidei Symbolum composuisse Apostolos ferunt. Hinc ibi à Minoritis Peregrinisque Symbolum Apostolicum recitari consuevit, quod & nos præstitimus.

Matth. 6.

Progressis ad triginta passus, à læuâ locus nobis ostensus est, quo Christus Apostolos orare docuisse dicitur: quare & nos pro more cõfucto Orationem Dominicam recitauimus.

*Matth. 24.
Luc. 21.*

Haud procul inde iuxta columnam collapsam, alius item nobis demonstratus est locus, quo Dominus Iesus, interrogantibus Discipulis de signis sui aduentus, & consummationis sæculi, omnia, quæ extremum Iudicij diem præcederent, clarissimè prædixisse fertur. Minoritæ ad rei gestæ memoriam tali Oratione vsi sunt.

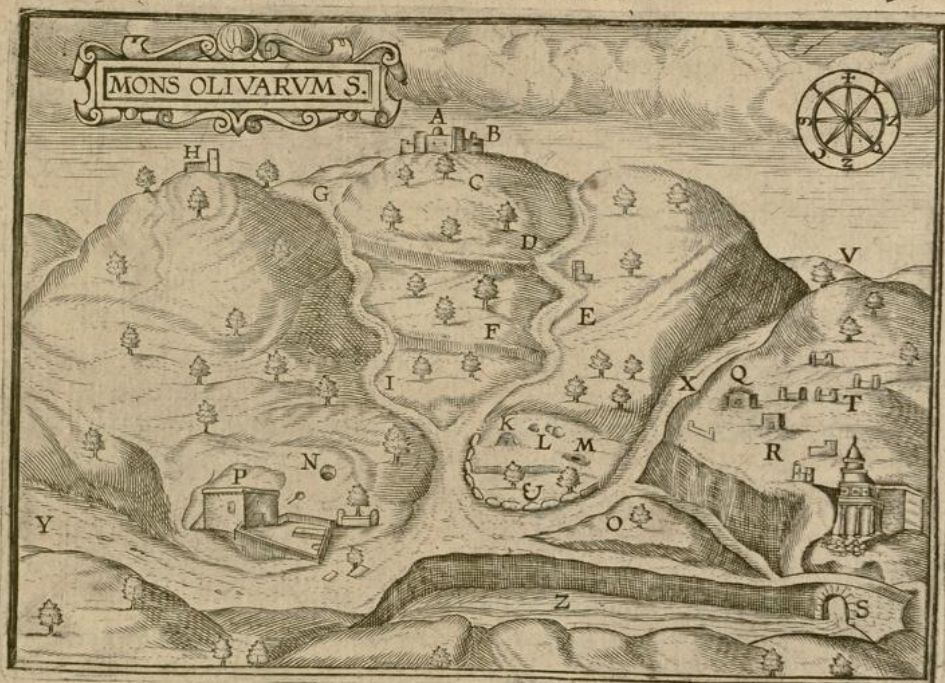
Antiph Sedente Iesu super hunc montem Oliueti, accesserunt ad eum Discipuli eius, secretò dicentes, Domine, quando hæc erunt, & quod signum aduentus tui, & consummationis sæculi.

Vers. Consurget gens in gentem & regnum in regnum.

Resp. Et erunt pestilentia, & fames, & terra motus per loca.

Oratio. Præsta nobis Domine Iesu Christe, pater futuri sæculi, vt tuis Sacris actionibus eruditi, Iudicio illo tremendo, de quo Apostolis tuis hoc in loco petentibus locutus fuisti, meritò tua Passionis sanctissima lati interesse mereamur. Qui viuus & regnas &c.

<i>A</i> Templum & locus Adscensionis Domini.	<i>L</i> Locus ubi Christus oraturus reliquit tres Apostolos.
<i>B</i> Cellula Divæ Pelagiæ.	<i>M</i> Locus ubi Christus fuit captus.
<i>C</i> Locus quo Christus ultimum Apostolis prædixit Iudicium.	<i>N</i> Foramen specus, in quo Christus ter oravit, sudavit, sanguinem & aquam.
<i>D</i> Locus quo docuit Apostolos orare.	<i>O</i> Gethsemani.
<i>E</i> Locus quo Apostoli composuerunt Symbolum.	<i>P</i> Mausoleum B. Mariæ Virginis.
<i>F</i> Locus ubi Christus fleuit super Hierusalem.	<i>Q</i> Locus ubi Iudas se laqueo suspendit.
<i>G</i> Locus ubi B. V. Maria requieuit, & palmam accepit.	<i>R</i> Monumentum Absolonis.
<i>H</i> Locus viri Galilæi.	<i>S</i> Pons lapideus supra torrentem Cedron.
<i>I</i> Locus ubi D. Thomas accepit cingulum à B. V. Maria.	<i>T</i> Cemiterium Iudeorum.
<i>K</i> Locus ubi B. V. Maria solita fuit quiescere.	<i>V</i> Vallis ficus maledicta.
	<i>X</i> Via quâ itur Bethaniam.
	<i>Y</i> Via quæ ducit Hierosolymanam.
	<i>Z</i> Torrens Cedron.

Ulterius procedentibus, quasi sub ipso montis vertice, antrum occurrit angustum & obscurum, in ipso saxo excavatum, Divæ Pelagiæ Cellula vulgò nuncupatum, cuius esse Monumentum dicitur. Hæc

L. 3

illa

Niceph. Hist.
Eccles. lib. 17.
c. 52.

illa famosissima ante conuersionem Antiochena meretrix, quæ cum cunctas Antiochæ fœminas formâ, diuitijs, delitijs, & luxuriâ superaret, Christianam postea professa fidem, prioris vitæ pertaxa, & sexum suum dissimulans, hoc loco habitu eremitico, sub nomine Pelagij austeram vitam duxit, & sanctissimè reliquum vitæ transegit, vt verè omnium virtutum pelagus dici meruerit; cuius animâ ad cœlos euolante, corpus hoc eodem in antro conditum ferunt. Nos quidem id ingredi omnes optabamus, sed Mauri, qui ostium antri præcluserant, ingressum prohibuerunt. Foris itaque salutato loco, ac sanctæ fœminæ reliquijs, eius patrocinium inuocauimus, Minoritis, interim recitantibus sequentia.

Antiph Pelagia meretrix quadam nocte pœnitentiâ ducta, de domo suâ effugiens, in Montem Olueti se contulit, & habitum Eremitæ accipiens, in hac parua cellula se inclusit, & Deo in multa abstinentiâ seruiuit.

Vers. Ora pro nobis B. Pelagia.

Resp. Vt digni efficiamur promissionibus Christi.

Orat. Exaudi nos, Deus Salutaris noster, & sicut de B. Pelagia conuersione gaudemus, ita eius admirabilis pœnitentiâ imitemur exemplum. Per Dominum &c.

Matth. 16.
Luc. 24.
Act. 2.

Hinc ad passus circiter triginta verticem Montis adscendimus, in quo olim à B. Helenâ Fanum insigne atque per amplum ædificatum est in memoriam Adscensionis Domini, hic propriâ virtute super æthera vecti; cuius rudera & extremi parietes etiam nû super sunt, sphericam referentes figuram. In cuius aræ medio Sacellum hodie est rotundo schemate, formâ octogonâ, albido è marmore constructum, operis Dorici, octenis ornatum columnis marmoreis, venustatis causa foris adhibitis, testudineo opere coopertum, ac gradibus marmoreis duobus circumseptum: cuius amplitudo interior per diametrum pedes duodecim continet, aditumque admittit vnico ad Occidentem patente ostiolo. Caterum cum abhinc annis amplius viginti quinque in Turcarum Messitam versum fuerit, difficillimè Peregrinis patet introitus. Nos casu quodam ante fores reperto Messitæ Seripho, largitione ingressum impetrauimus, nostrasque inibi summâ cum animi consolatione Deo preces obtulimus, Saluatorem nostrum, quasi coram cœlos adscendentem videremus, adorantes, ac diuina eius vestigia venerantes. Videre est in ipso Sacello locum quendam concuum interiori muro Meridiem versus cubitali formâ incisum, statuarum oculis non absimilem, latum pedes tres, altum septem, marmoreo opere ornatum, Turcis sacrum: Dei siquidem nomen tabulæ aureis literis inscriptum hic appensum habent, idque dum Orationes inibi fiunt

fiunt, accenso lychno illustrant, & Seriphus hoc loco, vti sacratiore, Preces, Laudesque diuinas peragit. In medio pavementi vnus tantum dextri pedis Christi vestigium saxo coloris subalbidi impressum cernitur. Duo quidem relicta esse verisimile est, affirmantibus idiptum Sulpitio Seuero, Eusebio, Hieronymo, aliisque, qui vtrumque se vidisse scribunt, ac miranda de ijs narrant: hodie tamen alterum deest, & in Templo Hierosolymorum à Turcis asseruari (vti nobis retulere Minoritæ) existimatur. Dum hinc subsistimus, precibusque vacamus, Minoritæ concinere sequentia.

Sulpit. Sever.
lib. 2.
Euseb. in vita
Const. lib. 3.
c. 42.
Hieron. in Loc
Hebr. Act.
Apost. lib. 11.
Niceph. Hist.
Eccles. c. 30.
Paul Nolan.
Epist. 11. ad
Seuer.

Hymn. Iesu nostra redemptio &c.

O Rex gloriose, Domine virtutum, qui triumphator hic supra omnes cælos ascendisti; ne derelinquas nos orphanos, sed mitte promissum Patris in nos Spiritum veritatis. Alleluia.

Vers. Ascendit Deus in iubilatione. Alleluia.

Resp. Et Dominus in voce tubæ. Alleluia.

Oratio. Concede qua sumus, omnipotens Deus, vt qui de hoc loco vnigenitum tuum redemptorem nostrum ad cælos ascendisse credimus, ipsi quoque mente in cælestibus habitemus. Per eundem &c.

Discedentibus nobis à loco Adscensionis, iuxta muros maioris nunc ruinosi Fani, ad læuam ostensus est locus, quo Virginem beatissimam, postquam filium conscendisse cælos vidisset, sedentem & quietetæem paululum Angelum adisse, sui que transitus diem prænuntiasse, nec non palmam ei è cælo attulisse referunt Orientis Christiani, pieque ab omnibus creditur. In cuius rei memoriam Minoritæ cecinere sequentia.

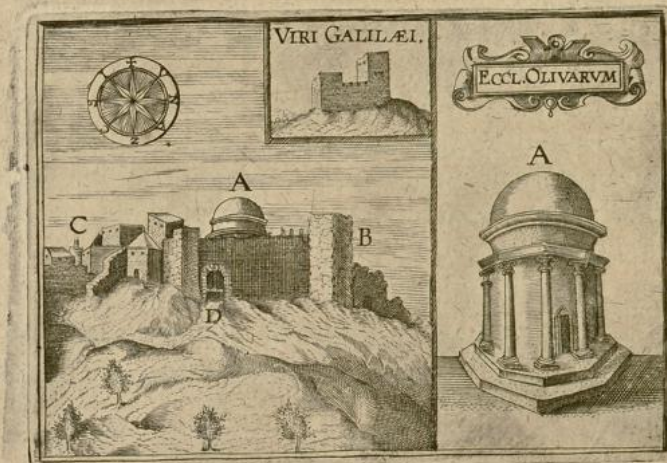
Antiph. Palmam quam Angelus B. Virgini de cælo portauit, nimia claritate splendebat: qua quidem virga viriditati consimilis erat, sed folia illius vt stella marutina fulgebant.

Vers. Accipe ramum Palma virgo gloriosa.

Resp. Quem de Paradiso ad te attuli.

Oratio. Deus pudicitie ac puritatis amator, qui Virgini Matri palmam præfulgidam, ac virentem folijs in sua testimonium virginittatis egregia manu Angelicâ de cælo misisti: cuius, felicem eius transitum nuntiare fecisti, ac demum ne teterrimum dæmonis conspectum res humanas relinquendo videret, eam benignissime exaudiisti: concede vt eius apud te intercessio gloriosa nos semper ab omnibus tueatur inimicorum insidijs. Per Christum &c.

Mons Oliuarum.

A Sacellum montis Oliuarum. *D* Introitus Templi maioris, nunc
B Cellula D. Pelagie. collapsi & diruti, ambientu sa-
C Ruina monasterij. cellum Adscensionis Domini.

Zach. 14.
 Ag. 1.
 Daniel. 11.

Matth. 16.
 Luc. 24.
 2 Reg. 15.
 3 Reg. 11.
 4. Reg. 23.

Priusquam autem iter prosequamur, de situ & vbertate Montis Oliueti nonnihil dicendum est. Oliueti seu Oliuarum hic Mons ab vbertate frequentium in eo crescentium Oliuarum sic dictus, Inclytus etiam, & Sanctus à Daniele appellatur. Tot verò mysterijs Christi clarus, toties à Salvatore frequentatus, eiusque sanctissimis lachrymis, ac sanguine irrigatus, pedumque vestigijs sacratus, haud iniuriâ celebre in Euangelio nomen obtinuit, & in omnium Christianorum ore versatur. Ceteris autem circumiacentibus eminentior, situ elegantior fertiliorque, Vitidarijs, Vineis, Oliuetisque cultissimus, Palmis ite, Terebinthis, Charnubis; Pistaceis. Citreis, Aurantijs, Myrtis alijsque odoriferis plantis, & arboribus pulcherrimè confitus: tria continet cacumina; ex quorum medio, ceteris eminentiore, adstantibus & intuentibus Discipulis, facie ad Occidentem versa, Saluator omnium Christus coelos adscendit. In hoc item Montis cacumine Daud Rex fugiens à facie filij sui Absolom, nudis pedibus, & aperto capite flens Deum adoravit. In hoc quoque Monte Salomon, omnis pietatis immemor, ethnicarum suarum vxorum instinctu dijs alienigenis Fana construxit, quæ postea Iosias cum cæteris Idolorum delubris destruxit. Distat autem summus montis apex ab Vrbe Hierosolymâ (vt Scriptura loquitur) iter Sabathi: hoc est duo millia passuum, quantum itineris Iudæis citra peccatum in Sabatho licebat conficere: tantæque

tæque altitudinis est, vt ex eo vastissimus vndique prospectus ad mare mortuum, Iordanem, Montes Quarantenam, Abarin, Nebo, & Phasgam, Atabiam, aliaque plurima loca pateat. Cacumen alterum Meridiem respiciens, nullum hodie habet ædificium. In tertio quod Septentrionem spectat, & vulgò Galilæa vocatur, turris est & domuncula recens exstrui cœpta, at nondum perfecta. Id nos prætereuntes, ad leuam sine omni cultu reliquimus: nec enim Templum habet, nec vlllo mysterio notatur. Galilæam autem dictum aliqui putant, ab hospitio, quo olim Galilæi Hierosolymam proficiscentes diuertebant.

<i>A</i> Ecclesia Montis Oliueti.	<i>G</i> Sepulchrum Lazari.
<i>B</i> Bethphage viculus.	<i>H</i> Domus Lazari.
<i>C</i> Fons Apostolorum.	<i>I</i> Aedes Simonis leprosi.
<i>D</i> Domus Martha.	<i>K</i> Ficus maledicta à Domino.
<i>E</i> Petra sessionis Domini.	<i>L</i> Via Hierusalem versus.
<i>F</i> Domus Mariae Magdalena.	

Inde Ortum versus pergentibus, iuxta viam quæ Bethaniam ducit in planitie quadam non multum amplâ locus ostensus est, quo olim Bethphage sacerdotum viculus extitit, distans à Montis Oliuarû vertice passus circiter centum: vnde Saluator Christus in oppositum castrum duos misit Discipulos, vt asinam alligatam cum pullo solue-

Matth. 21.
Marc. 11.
Ioan. 12.
Hieron. 12.
Loc. Hebr.
lit. B.

M m rent

rent, & solutam sibi adducerent, vti hanc historiam omnes Euangelistæ plenissimè describunt. In rei gestæ memoriam à Minoritis sequētia recitata fuere:

Antiph. Cum appropinquasset Iesus Hierosolymam, & venisset in Bethphage ad Montem Oliueti; tunc misit hinc duos Discipulos, dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum eâ; soluite, & adducite mihi.

Vers. Si quis vobis aliquid dixerit, dicite:

Resp. Quia Dominus his opus habet.

Orat. Omnipotens aterne Deus, qui Dominum nostrum Iesum Christum die azymorum super pullum asina hinc Hierosolymam ascendere fecisti, & turbas Iudeorum vestimenta ac arborum ramos ante eum sternere, Osannaq; decantare in laudem ipsius docuisti: fac nos quasumus famulos tuos & eiusdem Filij tui sectari humilitatis exemplum, & illorum consequi meritum. Per eundem &c.

Viculi Bethphage nulla prorsus hodie extant vestigia, adeoque in cinerem versa sunt omnia, vt ædificium ibi aliquando extitisse nequaquam colligas.

Hinc viâ decliui Bethaniam versus discedentibus, in ipsâ viâ occurrit fons instar putei; iuxta quem Saluatorem reuertentem à Galilæâ & Samariâ sedisse & quieuisse sæpius, ac dixisse discipulis suis, *Ecce adscēdimus Hierosolymam*, veterum memoriâ proditum est.

Paulò vterius ad Meridiem declinantes, relicto ad dextram Bethaniæ oppido, inde Ortum versus euntibus, ac passibus quasi quingentis peractis apparuit locus, quo olim Marthæ ædes Christi hospicio nobiles extitisse fertur: eas tamen solo æquatas, & in cinerem versas, nec vllum quidem vestigium reliquisse comperimus. Subsistentibus nobis, & orantibus, hæc à Minoritis recitata sunt:

Antiph. Intrauit Iesus in hoc castellum, & mulier quadam Martha nomine excepit illum in domum suam.

Vers. Martha Martha sollicita es,

Resp. Et turbaris erga plurima.

Oratio. Dulcissime Domine Iesu Christe, qui pro tuâ summâ pietate in hac famula tua Marthæ domo sapius hospitari dignatus es: da quasumus, ita nos meritis ipsius hospite tue conscientie nostræ habitaculum sanctis tibi preparare actionibus, vt cum extrema dies aduenerit, in cælesti regno tecum penitenter hospitari mereamur. Qui viuus &c.

Hinc ad iactum lapidis saxum vidimus coloris subflaui, albidis interfecantibus venis, duorum circiter pedum altitudinis, omnibus cum Orientis tum Occidentis Christicolis venerabile. Illud enim esse produnt, in quo sedentem & quiescentem Saluatorem Martha hisce al-

locuta

Math. 20.
Marc. 10.
Luc. 18.

locuta est verbis: *Domine, si hic fuisses, frater meus non fuisset mortuus.*

Porro maximâ admiratione dignum est, à tot iam seculis, & à tot Peregrinis fragmētis huius saxi asportatis (id quod & nos fecimus) non esse attenuatum. Rem gestam Minoritæ tali Oratione prosequuti sunt:

Antiph. *Nondum venerat Iesus in hoc castellum, sed erat adhuc in loco isto ubi occurrit ei Martha.*

Vers. *Dixit Martha sorori suæ,*

Resp. *Magister adest, & vocat te.*

Oratio. *Consolator optime Iesu Christe benigne, qui ad gaudium Mariæ & Marthæ sororum de interitu fratris ac pœnâ dolentium Bethaniam adscendisti, & ex longo fatigatus itinere hic humiliter consediisti; Patris tui gloriam in defuncti Lazari suscitatione mundo gloriosissimè ostensurus; presta propitiis, ita nos per amplam presentis vitæ viam fideliter incedere, ut soluti carnis ergastulo, in cœlestibus tabernaculis tecum mereamur æternaliter conquiescere. Qui vivis &c.*

Haud procul ab hoc saxo ruinæ quædam diruti visuntur ædificij, Templi & Monasterij vestigia, quæ in honorem B. Mariæ Magdalenzæ supra fundamenta ædium ipsius à Christianis ædificata esse putantur. Hic rursus substitimus, & à Minoritis sequentia recitata sunt:

Hymnus. *Nardi Mariæ pistici sumpsit libram mox optimi,
Vixit beatos Domini pedes, rigando lachrymis,
Honor decus imperium sit Trinitati unica,
Patri, Nato, Paraclito per infinita secula. Amen.*

Vers. *Optimam partem elegit sibi Maria.*

Resp. *Quæ non auferetur ab eâ in æternum.*

Oratio. *Beata Maria Magdalena, quasumus, Domine, suffragijs, adiuuemur qui precibus exoratus quatrduanum fratrem Lazarum viuum ab Inferis resuscitasti: Qui vivis &c.*

Inde rursus ad Occidentem flectentes, Bethaniam venimus. Id oppidum ad radices Montis Oliuarû Meridiem respiciētes situm; distat ab Vrbe Hierosolymâ quasi stadia quindecim, Lazari sepulchro, resuscitatione, Christi lachrymis, Orationibus, frequentique hospito in primis celebre; neglectum tamen hodie, sordidum, ac ruinosum penitus, omnino infrequens est; paucis tantum ibi extantibus domunculis, Maurorum habitaculis. In ipso oppidi ingressu Mauri aliquot occurrerunt, ut nos ad Lazari monumentum perducerent: quibus, uti & Antri custodibus, priusquam ingredi liceret, maidinos aliquot singulatim numerare oportuit. Super Monumentum ab Helenâ delubrum insigne structum etiamnum superest; à Mauris autem in Messitam versum cum sit, Christianis eò ingredi non datur. Per id

M m 2

olim

*Matth. 21.
26.
Marc. 1. 14.
Luc. 10. 19.
24.
Ioan. 11. 12.
Hieron. in
loc. Hebr.
lit B.*

olim ad Lazari Sepulchrum patebat aditus: sed eo impedito, alter ad id paucis abhinc annis à Guardiano Hierosolymitano proprijs impēsis excogitatus est, per scalam subterraneam viginti duorum graduum, ab Occidentali Templi latere in ipsâ rupe excauatam. Est autem Speluncâ Monumenti duplex: vna alteri super imposita, vtraque quadratæ formæ cellulam referens, inferior nonnihil superiori angustior. Hæc altari ornata lapideo, cuius tegumentum ostium quondam fuisse Monumenti Lazari affirmant, solis Catholicis ad sacra celebranda seruit. Ex hac ad inferiorem speluncam marmore ornatam, & altari pariter lapideo, sex descenditur gradibus. Hanc Lazari esse monumentum asserunt: ex quo iam quatruiduanum & fœtētē eum adstantibus multis Iudæis Saluator noster diuinâ suâ potentiâ ad vitam euocauit. Precibus hoc loco pro more dictis, & à Minoritis Euangelicâ lectione rem gestam enarrante, ac sequentibus recitatis, discessimus.

Iona. 11.

Antiph. *Iesus ergo rursum fremens in semetipso, venit ad hoc monumentum, & ait, Tollite lapidem.*

Vers. *Hoc cum dixisset, voce magnâ clamauit.*

Resp. *Lazare, veni foras.*

Orat. *Omnipotens clementissime Deus, qui mundum innumerabilibus renouas beneficijs; concede quasumus, ut sicuti Lazarum in hoc Mausoleo quatruiduanum fœtidumq; iacentem, ac magnâ mole lapidis obrutum, qui peccatorem in peccatis mortuum, tuâ solâ pietate suscitatum esse designat, ad hanc mortalem lucem per Vnigeniti tui vocem potenter redire iussisti; sic nos iubas à vitiorum omnium resuscitatos pondere, per eius sacratissimæ Passionis mysterium ad aeternam lucem feliciter peruenire. Per eundem Christum &c.*

Lazari Monumento egressi, ad Austrum aliquantulum fleximus: vbi collapsi ædificij (Lazari fuisse putatur) ruinas peringentes è quadrato lapide opere Rustico, instar Arcis constructi, & fossis vndequaque cincti, penetrauimus medias.

Iona. 12.

Inde quasi passus quinquaginta progressi, ædificium ingens atque amplum accessimus, quod Simonis leprosi fuisse ferunt: in quo Christus sexto ante Paschatis festum die ad cœnam inuitatus, interuenientibus Lazaro, Simone, & quibusdam è suis Discipulis, à Maria Magdalena pretioso vnguento vnctus est; cuius odore vniuersa domus impleta fuit. Triclinium vbi cœna hæc peracta esse memoratur, in Sacellum postmodum à Christianis versum, Arâ etiamnum ornatum est marmoreâ. Ædificium nunc abiectum, ruinosum, & sordidum, à nullo habitatur. Sola quædam cubiculâ & cellulæ Mauris sunt pro stabulis,
Hic

Hic rursus Precibus aliquantulum vacantes substitimus; Franciscanis interim concinentibus sequentia:

Antiph. Cum autem esset Iesus in Bethaniâ, in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi. & effudit super caput ipsius recubentis. Videntes autem Discipuli, indignati sunt, dicentes, ut quid perditio hæc?

Verf. Quid molesti estis huic mulieri?

Resp. Bonum enim opus operata est in me.

Orat. Fac nos quæsumus, Domine, exemplo B. Mariæ Magdalene, quam in hoc loco super caput & pedes dulcissimi Filij tui recubentis alabastrum unguenti pretiosi credimus effudiss. eiusdem Domini nostri Iesu Christi mortalitatem posteris designantem; omnes actus nostros rectæ intentionis unguento condire, ut istud venerandum recensentes spectaculum, certa redemptionis nostræ mysteria fideli mente pertractare mereamur. Per eundem Dominum nostrum &c.

Inde rectâ ad Occidentem, Urbem versus, ad costam Montis Oliveti, qui nobis à dextris erat, iter fecimus. Haud procul inde, in quadam Montis descensu locus ficibus abundans ostensus est, ubi Christus ficui carenti fructibus maledixisse fertur. *Matth. 21, Marc. 11*

Descendentibus ad iactum quasi lapidis, ostenderunt nobis Minoritæ locum ad lævam viæ, in quo Iudas, prodito iam Christo Iudæis, pœnitentiâ ductus, laqueo se suspendit, & crepuit medius. Iuxta hunc Iudæorum sunt sepulchra, è regione Montis Moriah, secus vallem Iosaphat: quo quidem in loco & olim extitisse Iudæorum cœmiterium, ex eo probari putauerim, quod in factis legitur Literis, Iosiam Regem *4 Reg. 23, Hierem. 26* lucum de domo Domini efferri fecisse foras extra urbem Hierusalem, in Conuallem Cedron; & combussisse eum ibi, & redegisse in pulverem, & proiecisse supra Sepulchra vulgi.

Inde ad ima Vallis Iosaphat descendimus, eamque transgressi mediam iuxta Absolonis Monumentum (de quo postea) rursus Montem Moriah adscendimus, ac secus urbis muros Meridiè respicientes, ubi Aream Templi Salomonis sepiunt, gradû fecimus, relicto ad dextrâ Delubro insigni atque amplo, plumbeis laminis recto, atq; elegâti operis ædificio. Id mœnibus vrbis inclusum, iuxta hodiernû Salomonis Templû, eodê fertur positum loco, quo quondâ Porticus Salomonis extitit: ubi Virgo Beatissima à parentibus Deo præsentata, & cum alijs puellis Deo seruientibus educata fuit: ubi etiâ postmodû Mariâ & Ioseph puerum Iesum secundum Legem Moysi Deo Patri stiterunt, munuq; pro eo Pontifici obtulerunt: Vbi demû Simeon iustus spiritu plenus puerû *Luc. 2*

Iesum in vlnas accepit, & Deum benedixit, *Nunc* (inquiens) *dimitte seruum tuum Domine*. Hinc etiam titulo Purificationis, & Præsentationis Mariæ olim insignitum fuisse, narrant Minoritæ: à Turcis autē iamdudum profanatum, & eorum sacris dicatum, Christianis hodiè non patet: sed tantùm eminus salutare concessum est; vti & nos illac prætereuntes fecimus: Minoritis interim concinentibus sequentia:

Hym. *Nunc dimittis seruum tuum Domine, &c.*

Antiph. *Postquam impleti sunt dies Purgationis Mariæ, secundum legem Moysi, tulerunt Iesum in Ierusalem, ut sifterent eum Domino.*

Vers. *Obtulerunt pro eo Domino,*

Resp. *Par turturum, aut duos pullos columbarum.*

Orat. *Omnipotens sempiterne Deus, clementiam tuam supplices oramus, ut sicut B. Virgo Maria in tenerâ ac purissimâ eius ætate in hoc sacratissimo Templo educata, Maiestati tuæ humiliter deseruiuit; nec non transactus sua Purgationis diebus, Filium suum unigenitum in eodem locum oblationibus præsentauit: sic nos suâ intercessione faciat purificatis tibi mentibus deseruire, & cum bonorum operum oblationibus præsentari: Per eundem Dominum nostrum &c.*

Hinc triginta passus ad Occidentem progressi, vidimus quæ adhuc supersunt antiquæ Urbis mœnia, ex ingentibus constantia saxis, quadratis, oblongis, latitudinis pedum quatuor, longitudinis septem, & amplius; atque ita manibus artificum concinnatis, vt nusquam ferè iuncturæ compaginum appareant: super quæ noui Ciuitatis muri à Soleimane Turcarum Imperatore ædificati sunt.

Matth. 26.
Luca 22.

Ad iactum sagittæ, iuxta Urbis muros specus est, in quo Petrus Apostolus post trinam negationem, Salvatore eum respiciente, latitasse, & lachrymis peccatum expiassè dicitur. In cuius rei memoriam hoc loco sequentia à Minoritis cantantur:

Antiph. *Tunc cepit detestari, & iurare, quia non nouisset hominem, & continuo gallus cantauit: & recordatus est Petrus verbi Iesu, quod dixerat, priusquam gallus cantet, ter me negabis.*

Vers. *Et egressus foras venit in hunc locum,*

Resp. *In quo fleuit amare.*

Oratio. *Da nobis, quæsumus, Domine, Fidei, Spei, & Charitatis augmentum, vt exemplo B. Petri Apostoli (cui quantum trina de te displicuit abinratio, amara eius hic ostendit contritio) admissa largissimè flere mereamur, & flendo eadem amplius non admittere. Qui viuus &c.*

Paulò vterius procedentes, reliquimus ad dextram Portam Sترقيولينij, per quam Christus, à Iudæis captus & vinctus, ad Annæ Pontificis domum deductus fuit,

Inde

Inde passus circiter quinquaginta progressis, ad læuam, iuxta semitam quæ ad Vallem Gehennon ducit, acruus lapidum à Franciscanis ostensus est, quo loco (vt ferunt) perfidi Iudæi è manibus Apostolorum, corpus Beatissimæ Mariæ Virginis ad sepulturam deferentium, eripere conati, ab Angelo autem cæcitare percussi, ab incepto desistere coacti sunt. Cuius rei memoriam, dum hîc sistitur, fiuntque Preces à Peregrinis, tali Oratione Minoritæ celebrant:

Antiph Hic impetum Iudæi in Domini nostri Iesu Christi Matrem unanimitè fecerunt, eius Sanctum funus euertere conantes.

Vers. Dominus adiutor noster,

Resp. Et salus nostra in tempore tribulationis.

Orat. Omnipotens sempiternè Deus, qui cælorum Reginae corpus gloriosum ab immanissimo Iudæorum concursu, illud impudenter subuerrere nitentium, in hoc potenter eripuisti loco: quæsumus nos eiusdem Genitricis Filij tui interuentione à cunctis cogitationum malarum incurribus defende placatus.

Per eundem &c.

Inde ad læuam relinquentes Cenaculum Montis Sion, & Domum Caiphæ, per Portam Dauidis, quæ & Sion, Urbem ingressi, rectà ad Monasterium Sancti Saluatoris, ex longo itinere fessi, Sole iam medio flagrante cælo, peruenimus, & post refecta aliquantulum corpora quieuimus.

C A P V T XII.

Alia rursus quamplurima ac diuersa lustrata antiquitates, ac insectas loca sacris mysterijs memoranda, tam in Vrbe Hierosolymâ, quàm in suburbanis locis existentia.

PROXIMA luce, ipsis Idibus Octobris, Sole nondum exorto, Minoritis Interpretibusque (quos supra memorauimus) comitantibus, Monasterio egredimur, Pisatorum præterlegentes Castrum. Id Portæ Iasseni proximum, à Pisanis, Pisarum Italiæ Urbis incolis, ac Republicâ quondam florentissimâ, dum Christiani rerum in Palæstinâ potirentur supra Urbis muros constructum, atque ipsis mœnibus inclusum, formam habet quadrangularem, è quadrato cõstans lapide, turribus ac muris sic satis validis atque altis, fossisque profundissimis, aquâ tamen carentibus, vndequaque cinctum, tormentis bellicis, præsidioque centum Genizarorum militum instructum; cui cetero, titulo Boluc-bassi, præest: ad quod vnus tantum ex vrbe patet aditus, sublicio ponte, eoq; pensili, siue versatili, duplicique portâ præcludente ingressum. Christiani in hanc arcem haudquaquam admittuntur.

Castro ad læuam relicto, Ortum versus, Turcarum Messitam, olim Christiano ritui dicatam, eo (vt ferunt) fabricatam loco, quo Iacobus & Ioannes Zebedæi filij nati fuere, præteriuimus.

Añ. 12.

Hinc vno atque altero superato viculo, per vetustum è viuo lapide fornicem, quem Portæ Ferreæ olim nomen habuisse ferunt, transiuimus. Is hodie terrâ obrutus magnâ ex parte, atque intra Urbis mœnia situs, nullo ostio ocellusus, transitum viatoribus ad vicinos viculos, viasque publicas præbet. Ad hanc olim Portam cum Petrus Apostolus peruenisset, postquam se collegisset, intellexit se Angeli ductu è carcere liberatum.

Ab hac Portâ Meridiem versus pergentes, ad sacram peruenimus Ædiculam, vetustam, & obscuram; à Syris hodie possessam; quo loco (vt ferunt) ædes olim extitere Diui Marci, quas Petrus Apostolus è carcere eductus accessit, & à Rhode puellâ agnitus, & à fidelibus ibi in Oratione persistentibus, summâ omnium cum gratulatione susceptus est.

Inde ad Meridiem prosequentibus iter, ostense sunt vetustæ ædiculæ muri, in angulo viæ constituti: quo in loco Thomam Apostolum quondam habitasse opinantur.

Añ. 12.

Euseb. 2. Hist.

Eccle. 9

Niceph. 2. Hist.

Euseb. 12.

Hinc ad læuam primum ingressi vicum, in eius ferè medio Atrium accessimus amplum & spatiosum, ad Orientale positum latus: cui per amplum atque insigne cohæret vetusti operis Templum, eo (vt fertur) fabricatum loco, quo olim Forum rerum venalium fuit: in quo Iacobus frater Ioannis primus Apostolorum ab Herode Agrippâ glorioso martyrio coronatus est: vbi etiam multis ante temporibus Iosias propheta mortem occubuit. Templum id ab Helenâ sanctâ constructum, Hospitium satis amplum & magnificum contiguum habet, ab Hispanis postea additum; in quo Peregrini Hispani seculis peractis hospitabantur: nunc Armenij vtrumque possident, eorum Episcopo inibi habitante. Ad sinistrum Templi latus Sacellum visitur angustissimum, in quo sub Altari fouea extat rotundo schemate, marmoreæ tabule, pavimento infixæ incisa: quæ locum denotare dicitur, quo D. Iacobo ab Herode caput fuit amputatum. Hic precibus non nihil vacauimus, & locum sanctum deosculati sumus. Minoritis interim continetibus sequentia:

Antiph. Tradent enim vos in Consilijs, & in Synagogis suis: Flagellabunt vos, & ante Reges & Præsides ducemini, propter me, in testimonium illis & gentibus.

Perf. Constitues eos Principes super omnem terram.

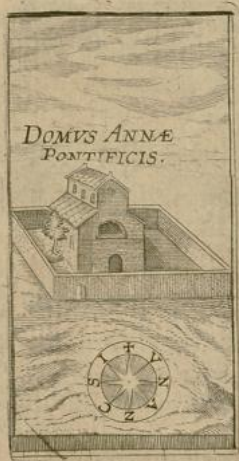
Resp. Memores erunt nominis tui Domine.

Orat.

Oratio.

Præsta quasumus omnipotens Deus, ut intercedentibus Sanctis tuis Iacobo Apostolo tuo, & Iosia, hic pro tuo nomine martyrio coronatis, à cunctis aduersitatibus liberemur in corpore, & à prauis cogitationibus mudemur in mente Per Christum &c.

Precibus eo loci finitis, ac Templo egressi, eedes Annæ Pontificis, ad iactum lapidis inde distantes, accessimus. Hæ in Templum (cui Sanctorum Angelorum titulus est) à Christianis versæ, & muris vndique cinctæ, domunculas aliquot auri inclusas (quas inopes Armeni incolunt) continent. Templum è fornicato constat opere, atque vnico Altari ornatum, sub Armeniorum curâ est: ad cuius sinistrum latus, Septentrionem spectans, vetustissima cernitur Olea, ad quam Christum Salvatorem nocte, dormiente adhuc Pontifice, à ministris ligatum, illusum, & contumelijs affectum fuisse, dum conuocato consilio adduci eum iuberet Pontifex, veteres prodiderunt. In his Saluator noster de doctrinâ suâ, & Discipulis interrogatus, alapâ à ministro cæsus, multa que alia opprobria passus est. Quorum omnium memoriam agentes, Precibus intenti, non nihil hoc loco substitimus: hoc modo interim Deum deprecantibus Minoritis:

Ioan. 20.

Antiph. Ego semper docui in Synagogâ, & in Templo, quo omnes Iudæi conueniunt, & in occulto locutus sum nihil. Hac autem cum dixisset, vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu, dicens, sic respondes Pontifici?

Vers. Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo,

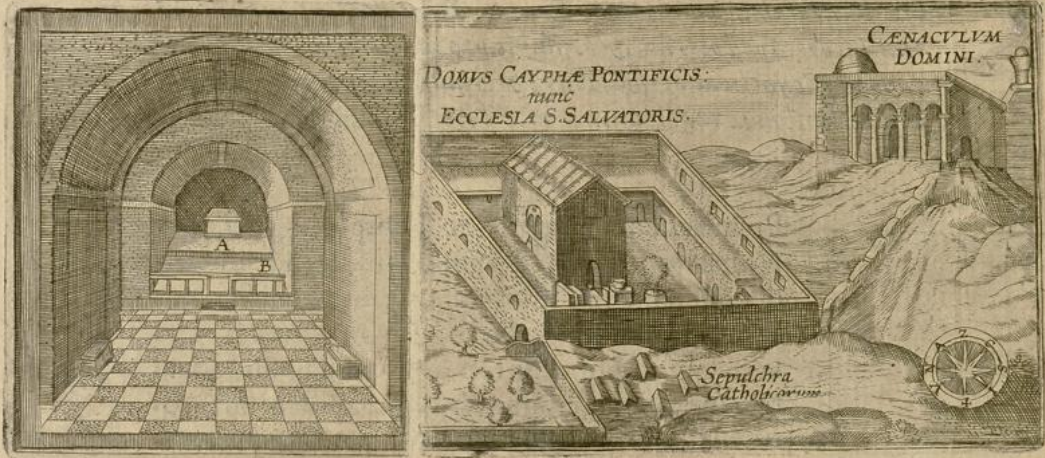
Resp. Si autem bene, cur me cadis?

Oratio. Domine Iesu Christe, mansuetudinis speculum, & pietatis forma, qui vt nobis humilitatis documentum praberis; irrefragabilem doctrinam tuam in hac Anna domo examinari permisisti, ac in faciem illam sydeream in quam desiderant Angeli prospicere, turpissimè cadi sustinuisisti: præsta quasumus nobis peccatoribus, vt in omnibus aduersis te ducem sequentes, nos humiliter & patienter habeamus. Qui viuus &c.

Na

Post

A Lapis ad ostium Monumenti. *B* Carcer Christi vulgò appellatus.
Dominici olim positus.

Niceph. 8.
Hist. Eccles.
30.

Math 26. 27
Marco 14. 15
Luce 22. 23.
Ioan 18.

Post preces Templo egressi, mox per Portam Sion, haud procul inde distantem, vrbe exeuntes, ad Domum Caiphæ Pontificis, in Mōte Sion sitam, perreximus. Hæc pariter à Christianis in Templum redacta, ac titulo Sancti Saluatoris insignita, sub Armeniorum curâ est. In eâ lapis Monumenti Dominici, Altari maiori impositus ostenditur. Iuxta Altare locus est angustus & obscurus, quem Carcerem Christi vulgò appellant: eo namque loco (vti veteres tradidere) Saluator noster Christus, iam reus mortis declaratus, in proximam lucem à Iudæis afferuatus est, vt cum diluxisset, ad Pilatum Crucis supplicio addendus, abduceretur. In hac Principes & Seniores consilio habito quomodo Iesum dolo caperent, & occiderent, Iudæ proditori triginta argenteos numerârunt. Hic Saluator palmis, pugnisque cæsus, sputis deturpatus, facie velatus, à Petro negatus, à perfidis Iudæis & ministris iniquis prophetizare iussus, multis modis illusus, ac totâ nocte varijs blasphemijs vexatus, & à falsis testibus accusatus, denique à Pontifice adiuratus, vt an Filius Dei esset confiteretur: Quod cum confessus esset, ille scissis vestibus exclamauit. *Quid adhuc egemus testibus, audistis blasphemiam, quid vobis videtur?* Hic iam quasi blasphemix conuictus, ab vniuerso Concilio (quod nonnulli sexaginta seniorum fuisse autumant) dignus morte iudicatus est, acclamantibus omnibus, *Reus est mortis.* Quæ quidem omnia à Minoritis Lectione Euangelicâ ad memoriam reuocata sunt; hæc addita ad Deum Saluatorem Oratione: quæ dum legerentur, nos quoque Precibus incumbentes, gratias egimus Deo nostro de infinito suo erga genus humanum amore.

Antiph.

Antiph Hic exspuerunt in faciem Iesu, & colaphis eum ceciderunt, alij autem palmas in faciem eius dederunt. /

Vers. Prophetiza nobis Christe,

Resp. Quis est qui te percussit?

Oratio. Creator vniuersorum Deus, & rector, qui pro redemptione & Mundi salute ad hanc Domum Caipha non solum ligatus adduci, verum etiam accusari ibidem, colaphizari, reus mortis proclamari, faciem conspuere & velari voluisti: fac nos quafumus, in presenti vita sic vniuersas passiones & dolores tuos amarissime flere, ut carne soluti de tua ineffabili gloria vnâ cum Sanctis omnibus perenniter collatemur. Qui viuus &c.

In ipsâ Areâ, quæ Templum cingit, ac muro vndique septa est, columnæ epistylum ostenditur, supra quod, dum Christum Petrus negaret, gallum ter cantasse vulgo fertur.

In eadem Areâ Meridiem versus locus spectatur, Arbore, quæ Aurea mala profert, lapidibus circumdata, notabilis: quem cum esse ferunt, quo Petrus olim, stans & calefaciens se cum ministris Iudæorum, tertio negauit Dominum: quo eum respiciente, secessit in antrum, de quo supra egimus.

Iuxta hunc locum subdiale pauimentum fornicibus impositum ascendimus, vbi per muri foramen Aream Templumque Saluatoris, quâ parte Meridiem spectat, munientis, sacrum Domini Cœnaculum eminus conspeximus: in quo spremâ ante Passionem nocte cum Apostolis cœnatus, corporis & sanguinis sui sacra mysteria instituit; iuxta quod est locus, quo lauit Discipulorum pedes, linteoque accinctus extersit.

Matth. 26.
Marc. 14.
Ioan. 12.
1. Corint. 11.
Tyr. Bel. f. cr.
li b. 8. c. 5.

Varia præterea in hoc monte extant mysteriorum sacra loca, ad quæ quidem hoc tempore accedere Christianis non licet. Abhinc namque quadraginta annis, aut circiter, Minoritis ex sacro Monte Sion (quem incolebant, & à quo eorum Antistes titulum nactus, Guardianus Sacri Montis Sion dici olim solebat) eiectis, cuncta circumiacentia loca mysterio aliquo notata, à Turcis profanata, Templum Sacri Cœnaculi in Messitam mutatum, & omnis Christianorû cultus sublatus, ceteraque loca vicina Seriphorum habitationi destinata sunt: qui Christianos difficillimè, & non nisi multo ære, ad ea loca admittunt. Putant illi siquidem violari sua Tempa, si alienigenæ legis quispiam ea ingrediatur; largitionibus tamen (quæ nihil non apud barbaros possunt) corrumpi se interdum sinunt, & clam (ne alijs scandalo sint) Christianis aditum concedunt. Quæ verò præter iam dicta in Sacro hoc Monte extant loca Christi & Apostolorum mysterijs celebrata (vti à Franciscanis accepimus) hæc sunt.

Act. 1. 2.
Tyr. lib. 2. c. 5

Egredientibus Lotionis loco, alius se offert locus, vbi quondam ex-
titeræ ædes, in quibus Apostoli & Discipuli Domini ipso die Penteco-
stes repleti sunt Spiritu Sancto, descendente super eos in dispartitis
linguis, sonitu repentino: & vniuersam replente domum. Dein vbi
Christus ipso Resurrectionis die Discipulis apparuit ianuis clausis, ste-
titque in medio eorum dicens: *Pax vobis; ego sum, nolite timere.* Quo e-
tiam loco octauo deinde die Thomæ Apostolo, cæterisque apparuit.
Thomæ autem lanceæ & clauorum vestigia videnda & palpanda exhibuit.

Luc. 24.
Mat. 20.

Act. 1.

Inde proceditur ad locum in quo fors cecidit super Mathiam: qui
in Iudæ proditoris locum subrogatus, cum vndecim Apostolis annu-
meratus est. Is præ foribus est iuxta gradus Sancti Cœnaculi, parietibus
maioris Ecclesiæ ab Helenâ Sanctâ edificatæ, nunc temporis iniuriâ
collapsæ, & solo æquatæ, olim inclusus. Illinc passus decem itur ad
locum, in quo Maria Virgo decimo quarto post Christi Adscensionem
(vt quidam volunt) anno, extremum clausit vitæ suæ diem: quo etiam
omnes Apostoli ex diuersis Mundi partibus in ipsâ eius exitus horâ cõ-
uenere. Iuxta hunc locum Sacellum ostenditur, in quo Ioannem A-
postolum sacra mysteria celebrasse opinio est. Inde ad Austrum decli-
nantibus alterum occurrit Sacellum, Oratorium Virginis vulgò nun-
cupatum: eo siquidem loco post Adscensionem Domini Mariam per-
mansisse, Precibusque vacasse, ac reliquum vitæ tempus transegisse,
piè ab omnibus creditur Christicolis. Hinc ad Septentrionem remeân-
tibus se offert locus, Diuisionis Apostolorum dictus: vbi post primum
Concilium eo loci celebratum, Spiritu sancto iubente, sunt separati,
perque vniuersum missi Orbem, ad prædicandum Euangelium, testifi-
caturi cunctis gentibus venisse Saluatorem Iesum, vnicum Dei Filiû,
qui credentes in se, & baptizatos in nomine Patris & Filij & Spiritus
sancti saluos faciat. Iuxta hunc est alius, in quem corpus beati Ste-
phani Protomartyris delatum, & à quodam Caphargamala Honorij
Principis tempore iterum tumulatum ferunt. Sed iam de Monte in
genere, deque situ eius & conditione quædam dicenda.

Nicoph. 3. Hist.
Eccles. c. 30.

Tyr. lib. 2. c. 5.

Joseph. in Chro.

Nicoph. lib.
Hist. Eccles. 2.
c. 2. 25.

Tyr. lib. 2. c. 5

A Cana.

<i>A</i> Cœnaculum Domini.	<i>H</i> Ecclesia Praesentationis D. Virginis.
<i>B</i> Domus Caipha.	<i>I</i> Fons Draconis sive D. Virginis.
<i>C</i> Locus ubi Iudaei volentes rapere corpus D. Virginis, cecitate percussi sunt.	<i>K</i> Pons supra torrentem Cedron.
<i>D</i> Locus ubi D. Petrus flenit amare.	<i>L</i> Ager sive campus Acheldema.
<i>E</i> Porta Sterquilina.	<i>M</i> Locus ubi latitarant Apostoli.
<i>F</i> Fons & Natatorium Siloë.	<i>N</i> Mons offensionis sive Mashit.
<i>G</i> Quercus Rogel.	<i>O</i> Domus Anna Pontificis.
	<i>P</i> Caemiterium Catholicorum.

Mons hic Sion, varijs nominibus in sacris Scripturis appellatus, ^{Psal. 2. 23. 47} ^{86.} typum Ecclesiae refert, ac praeter ceteris Montibus tanquam gemma pretiosissima in sacris Literis fulget. Hunc arce validâ, atque altis firmisque muris, turribus, & portis munitum, David Rex Iebusais vi armisque eripuit, & primus in regni sui sedem elegit: mox muros, ^{2. Reg. 5 7. 12} ^{3. Reg. 1. 22.} portas, turreſque omnes multò munitiores reddidit, & à suo nomine Ciuitatem David appellauit; quæ Iosepho Ciuitas Superior est: eo quod in colle sedeat, cæteris circumiacentibus collibus olim excelsiori. ^{1. Paral. 12} ^{17.} Arcem item in eius summo vertice à Iebusais conditum firmiorē fecit ^{6. Ecl. 2.} ^{3. Reg. 2.}

Nn 3 in

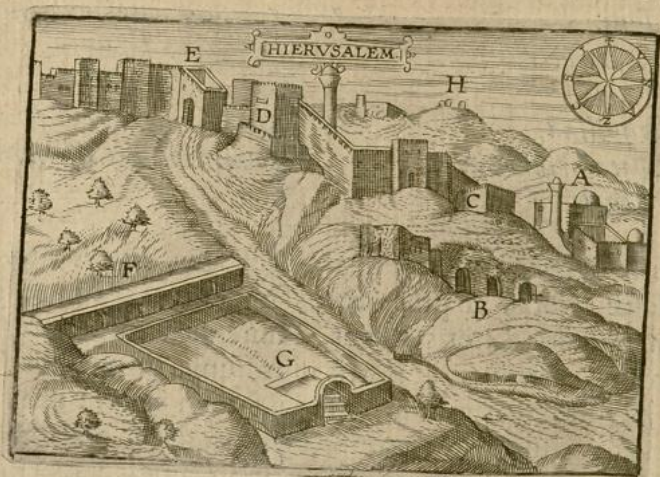
Ierem. 17.
Zuc. 1.

1. Mach. 1.

1. Mach. 13.
14.

2. Reg. 11.

in eaque Palatium postea regium, Domum cedrinam, ac Solium regium ædificauit, mirumque in modum auxit; quæ ipsi & Solomoni cæterisque Iudæ regibus domicilium fuit, atque arctâ militum custodiâ seruabatur. Hinc passim in sacris Literis Arx regia appellatur, & Domus David, nec non sedes, Solium, & Thronus David, itemque Aula & Domus Regis. Hanc arcem Antiochus Epiphanes, occupatâ Hierosolymâ restaurauit; in eaque militum suorum præsidium posuit; quo diu multumque Iudæos afflixit: donec tandem Simon Machabæus fame compulsus ad deditionem præsidarijs, eam recuperauit, & ab idolorum sordibus mundatam, comitantibus Iudæis cum laude, ramis palmarum, cinnyris, cymbalis, nablijs, hymnis & canticis intrauit; deditque eam Iudæo militi custodiendam. Reliquam verò Montis planitiem intrinsecus sitam in plateas & vicos David Rex distinxit, atque inibi Præfectis, Ducibus, cæterisque heroibus, ac viris fortioribus domos ædificauit; inter quas & Vriæ fortissimi militis domum fuisse autumant; cuius vxorem Bersabeam lauante se in fonte sui pomarij, quod in imâ valle sub Regis Palatio extabat, atque etiamnum à Minoritis ostenditur, è tecto subdiali Domus regis (quod Sacra Scriptura Solarium domus vocat) visam, formâ mulieris captus, adulterauit. Hinc errorem illorum detegi putauerim, qui Dauidem conspexisse Bersabeam putant è Meniano Domus regis; vti quoque passim depingitur; cum id maximè Sacræ Scripturæ aduersetur, ac constet apud Orientis populos nullû esse Meniani vsus: nisi largè sumpto vocabulo pro Meniano intelligas omnem editum locum, qui Soli & auræ pateat.

A Cœnaculam Domini, & Mons Sion.   B Ruine ac rudera Turris David.
C Domus Caiphæ.   D Castrum

D *Castrum.*G *Fons Bersabæ.*E *Porta Iaffæ.*H *Mons Oliuarum.*F *Aqueductus.*

Eundem montem postea Iudas Machabæus, fuso Lyfiæ exercitu, per circuitum reædificauit, solidifque muris, ac turribus altissimis ita muniuit, vt Iosephi testimonio vi nunquam, solâ verò fame capi potuerit: quod & Titus Imperator (teste eodem Iosepho) cùm Montem occupasset, confessus est. Cum etenim (vt idem ait) Romani milites arietes muris admouissent, ipsique subito quodam timore perclusi Iudæi, munitiones dereliquissent, & à muris diffugientes se in cloacas occultassent, illi statim, muris vacuis defensoribus, Ciuitatem sine vllò suorũ sanguine præter omnem spem occupârunt, ac plurimâ æditâ hominũ strage, incendio vniuersam deleuerunt: eamque postero die ingressus Titus, & conspectâ murorum & turrium solidâ altitudine, magnitudine, subtilique singulorum lapidum compagine, quantum paterent, vel quantum erigerentur, miratus validas ciuitatis munitiones, turriumque cautes; Deo (inquit) planè adiuuante pugnauimus, & Deus erat, qui detraxit ab istis munitionibus Iudæos: nam quæ hominum manus, aut quæ machinæ aduersus istas valerent? In hoc etiam Monte (vt Sacræ referunt Literæ) David, Salomon, alijque Reges Iuda, itemque Ioiada Pontifex sepulti sunt, & à Salomone in patris sui monumentum maximæ illatæ diuitiæ: ex quo postea Hyrcanus Pontifex & Dux tria milliâ talentorum argenti extulit. Deinde etiam Herodes Ascalonita simile attentauit; sed flammâ erumpente, & duobus satellitibus interemptis, territus ab incepto destitit; & vt se expiaret, Monumentum candido marmore exornauit. Quâ parte autem Montis hæc sepulchra existât, certi quod asseram nihil habeo, nullo vestigio eorum superstite. Ea propter hallucinari eos, vel mendacia obtrudere putauerim, qui formam Sepulchri Dauidici describunt, & se in illud, Templo Cœnaculi subterraneo inclusum, intromissos dicunt. Nam & Beniaminus Iudæus in suo Itinerario illud iam dudum oculis hominum subtractum esse scribit: idem Breidenbachius innuere videtur; vbi asserit nullum dari accessum Christianis ad regum Iuda Sepulchra in monte Siõ existentia. Beniamini hæc sunt verba. Locus (inquit) Sepulchrorum Dauidis & Salomonis ab hinc annis mille iussu Patriarchæ Christianorum oclusus, & ab oculis hominum ad hodiernum vsque diem celatus est: corruente enim muro Templi quod in Sion est, lapides ex antiquis Montis Siõ murorum fundamentis ad Templi instaurationem eruti fuere: in quibus eruendis casu lapide quodam sublato, Antrium ostium ab operarijs inuentum fuit, quod subeuntes, ad quoddam Palatium marmoreis innixum columnis peruenere in quo Monumentum

videre

1. Mach. 4.

7. Bel. 24.

3. Reg. 2. 11.

2. Paral. 24.

26.

Nesm. 3.

Ioseph. 13.

Ant. 15.

Niceph. 8. His.

Eccles. 30.

Ioseph. 16.

Ant. 12.

videre auro & argento obductum: ante quod mensa erat, in eaque
 "sceptrum, & corona aurea; ad cuius sinistram simili ornatu Sepulchrū:
 "erantque illic vrne conclusæ: quid vero continerent, ignotum fuit.
 "Cū verò homines illi in Palatium penetrare constituissent, turbinis
 "spiritu percussi, ex Antri ostio in terram exanimati deciderunt. Iacue-
 "runt autem eodem loco vsque ad vesperam; cū spiritu alio rursus ex-
 "citati, humane voci similem audiuerunt, Surgite, exite ex hoc loco: illi
 "verò impulsī, atque pauore correpti, maximè trementes exierunt; rem-
 "que omnem ad Patriarcham retulere. Hæc ille. Ingentium autem re-
 "giorum, ædificiorum, quæ in hoc monte olim fuisse sacra Scripturæ &
 "Iosephi testimonio constat, nihil præter rudera immensa & lapidum
 "aceruos est quod cernas. Superfunt quidem altissimæ turris reliquiæ,
 "quam Turrim Davidis nonnulli vocant, eamque esse volunt, cuius in
 "Canticis fit mentio; cuiusque munitionibus ac pulchritudini Ecclesia
 "Christi sponsa à Salomone comparatur: eorum tamen opinioni non
 "facile subscripserim, quod Urbem vniuersam incendio penitus deletã
 "scribat Iosephus. Ceterum vt nunc se res habent, adiacet Mons Sion
 "meridionali Urbis lateri, mœnibus exclusus, inclusus olim, cæteris om-
 "nibus eminentior, vallibus profundissimis, sed vt plurimum ædificiorū
 "& mœnium ruderibus exaggeratis, (olim licet adscensu difficillimis)
 "vndique cinctus, ab Aquilone, quæ Vrbi cohæret, cum eâ exequatur.
 "Denique ita deformatus est, vt vix vnquam in eo Urbem fuisse aduer-
 "tas. Nihil enim est, Turri, Caiphæ domo, & Cœnaculo Domini, San-
 "tonique Tureici ædibus exceptis, nisi immensus lapidū aceruus: quod
 "multis ante seculis Micheas vates prædixerat. *Sion (inquiens) quasi
 "ager arabitur, & Hierusalem quasi aceruus lapidum erit.* Similiter & Hie-
 "remias *Sion (inquit) disperget, vulpos ambulauerunt in eo.*

Cap. 4.

2. Del. 24.

Cap. 36

Eron. 4. 5.

Caiphæ domo lustratã, Precibusque inibi (vt diximus) peractis, e-
 gressi, ad læuam fleximus. Haud procul inde, Meridiem versus, ex
 muro seu macerie ostensum nobis fuit; Cœmiterium Minoritarum, in
 quo cæteri Christiani Occidentis, qui Hierosolymis è viuis excedunt,
 impetratã prius à Saniacco facultate, & pro iure sepulturæ soluto pre-
 tio, humantur. Intra Urbis siquidem mœnia sepulchra habere nemi-
 ni fas est.

Ex eodem quoque loco totum ædificium Cœnaculi Domini cubã
 sphericã ornatum conspeximus; quam supra aperturam summitatis
 Templi respondentem, loco vbi Apostoli receperunt Spiritum san-
 ctum, à Turcis paucis abhinc annis vnã cum turriculã additam, Mi-
 noritæ nobis retulerunt.

Inde discedentes, per angustam mox semitam Austrum versus ad
 subiectam vallem Agrum Fullonis nuncupatam descendimus. Hæc
 pars

pars Vallis Gehennon est, atque ab Acheldemach agro in Occidentem protendens fullonibus olim vsui fuit. Hic enim pannos suos in vicino torrente Gihon, qui ex fonte inferiori Montis Gihon fluit, lotos suspendere, & siccare solebant.

4. Reg. 13.
2. Paral. 33.
Isai. 7. 29.

A	Canaculum Domini, & Mons Sion.	D	Acheldemach.
B	Quercus Rogel.	E	Mons offensionis, & Domus mali consilij.
C	Locus occultationis Apostolorum.	F	Vallis Ennon.

Valle superatâ, rectâ ad montem Mashit, id est offensionis, siue Exterminij, perreximus. Is è regione Urbis positus, montem Sion ad Occidentem, Oliueti ad Orientem, Urbis mœnia ad Septentrionem habet. Dicitur autem Offensionis, quòd Salomon vxorum alienigenarû instinctu in ipsius cacumine altaria & templa construxerit, Astaroth idolo Sidoniorum, Chamos offensionis Moab, & Melchon abominationi filiorum Ammon: quæ omnia Rex Iosias demolitus est; qui & lucos succidit, repleuitque loca eorum ossibus mortuorum. Superfunt etiamnum in eodem Montis fastigio veterum ædificiorum vestigia aliquot, quæ plurimi reliquias Templorum Salomonis existimant; quorum opinioni, quæ ex sacrâ Scripturâ iam retulimus, aduersantur.

9. Reg. 11.
4. Reg. 23.

Ad costam eiusdem Montis prosequentes iter Ortum versus, quasi ducentos passus, in ipso ferè cliui medio Agrum Figuli, vel Acheldemach, seu Acheldema, hoc est, Agrum sanguinis, vulgò Campû sanctum, accessimus. Is Christi sanguinis pretio, triginta nempe denarijs argenteis, quos Iudas à principibus sacerdotum ad tradendum Christum acceperat, & postea pœnitentiâ ductus in Templum proiecerat, à Iudæis emptus, ad sepulturam Peregrinorum antrum quadratæ formæ

Zach. 11.
Matth. 27.
Act 1.
Histom. in
Loc. Hebr.
lit. A.

O o   représen-

Nicoph. 2.
Hist Eccles.
c. 30.

repræsentat, amplum equidem atque ingens, muro circumdatum; qui à Montis superficie pedes eminent quindecim, habens in latitudine pedes quinquaginta, in longitudine septuaginta tres; cui superimpositi sunt fornices aliquot sphærici, quibus lumen immittitur, & mortuorum cadauera funibus inferuntur. Opus id ab Helenâ Constantini matre instauratum aliqui volunt. Ad antri latus occidentale paululum adscendentes, per foramen rupi incisum totum perlustrauimus, & cadaueribus pænæ refertum inuenimus, plurimis adhuc integris atque illæsis, suisque sudarijs inuolutis, atque eo ordine in ipsâ Antri superficie compositis, & distentis, vt alterum alterius clauderet latus. Quotquot autem Christicolæ Hierosolymis obeunt, exceptis Latinis hoc loco, Saniacco Urbis pro sepulturâ datis septem aut octo aureis (vt nobis narratum est) sepeliuntur. Fiunt hîc preces à Peregrinis. Minoritæ concinunt sequentia:

Antiph. Principes Sacerdotum acceptis argenteis, dixerunt, non licet mittere eos in carbonem, quia pretium sanguinis est.

Vers. Concilio autem inito emerunt ex illis hunc agrum.
Resp. In sepulturam Peregrinorum.

Orat. Omnipotens clementissime Deus, qui vt mundum priorum parentum lapsu perditum redimeres, Filium tuum vnigenitum ad nos profugos non crucifigendum tantum demisisti, verum etiam vt largior quoque esset nostra redemptio, & Scriptura de eo loquentes finem haberent, vilissimo pretio impreciabilem vendi sustinisti: quorum equidem denariorum numero hunc agrum emptum fuisse credimus: nobis propterea presta redemptis, vt dignos pœnitentia fructus colligentes, eiusdem Filij tui Passionis meritum consequamur. Qui tecum &c.

Lib De perç.
cult.
Ter. Sancti.

Inde triginta circiter passus ad Ortum declinantes, alium accessimus specum, plura habentem latibula, Anachoretarum pœnitentium quondam habitacula; in quibus Dominicæ Passionis temporæ Apostolos latitasse veterum memoriâ proditum est. Variæ inibi visuntur Diuorum imagines, lateribus depictæ. Sepulchrum quoque ibi ostenditur rupi incisû, Dominico Sepulchro persimile, si Fr. Bonifacio credimus; qui vtrumque se inspexisse testatur. Eius formam supra expressimus, vt superfluum sit hîc eadem repetere. Hic rursus funduntur. Preces à Peregrinis, & à Minoritis concinuntur sequentia:

Hymnus. Tristes erant Apostoli de nece sui Domini &c.

Antiph.

Antiph. Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte istâ: quia scriptura est; Percutiam Pastorem, & dispergenter oues gregis.

Vers. Omnes amici mei dereliquerunt me.

Resp. Dominus autem assumpsit me.

Oratio. Benignissime ac semper dulcissime Iesu Christe, derelictarum spes, atque refugium, qui Apostolos tuos nimio terrore perterritos in diuersis locis in tua Passionis agone latuantes, post Resurrectionem tuam in unum congregatos, gloriosa tui optataq; presentia consolari sapius voluisti: sic nos facis tua maxima pietate, & eorum precibus in omni tribulationis euentu solidatos esse, ut te in nobis resurgente, nulla nos aduersitate à te separari unquam contingat. Qui uiuis &c.

Hinc rursus descendentes ad vallem filiorum Ennon, quæ & Tophet, & Gehennon, vel Benhinnon, aut Behennon dicitur, Iof 35. 183 Aquilonem versus perreximus. Vallis hæc ab Ortum Montem Oliuarum, à Meridie Montem offensionis, ab Occasu Montem Sion, ab Aquilone verò Montem Moriah, vrbisque mœnia habet, estque profundissima, & hortis viridarijsque amœnissima, ac fluxu Torrentis Cedron irrigua, olim autem tota memorosa, & delitijs plena fuisse perhibetur. Hic Adonias Dauidis filius ad paternum adspirans regnum regium habuit conuiuium. Hic etiam Hebræi idololatræ 3. Reg. 11. Moloch idolo (horrendum dictu) super altare Topheth proprios quosdam immolarunt filios. Hos Achab & Manasses Reges sequuti, filios 4. Reg. 17. suos eidem consecrauerunt. Quem abominandum ritum Iosias Rex 4. Reg. 16. 28 sustulit, Statuam Moloch contriuit, lucum succidit, locumque mortuorum ossibus alijsque sordibus impleuit. Ob hæc tam detestanda sacrificia, sparsumque tot innocentum puerorum sanguinem, hanc Vallem non amplius Topheth, sed Occisionis aliquando nuncupandam prædixerat Hieremias: qui hic etiam Dei iussu coram senioribus 2. Paral. 28. populi ad terram vas fictile allisit, atque confregit, ut Deum quandoque sic Urbem populumque contriturum declararet. Ab his tam crudelibus infantum pœnis Saluatorem analogiam sumpsisse, & Infernum Gehennam appellasse scribit Hieronymus. Abominandum id idolum In loc. Hebr. lib. 6. concauum, & æneum fuisse tradunt authores, quod capite vitulum, diademate insignito, reliqua parte hominem exprimebat; quod cum igne subiecto totum ignesceret, & mox brachia expansa contraheret, eius cultores filios suos filiasque summa crudelitate eius complexibus cremandos tradebant, uti Hieremias id quoque innuere videtur, ubi Cap. 32 ait: *Aedificauerunt excelsa Baal, quæ sunt in valle filij Ennon, ut initiarent filios suos & filias suas Moloch, quod non mandauit illis.* Gratum id obsequium Deo suo credebant, qui Abraham exemplo proprios filios offerrent;

ferrent; durante verò sacrificio Sacerdotes Meloch rauco tubarum clangore, ac ingenti tympanorum strepitu adstantium aures obtundebant, ne flebiles eorum voces, qui exquisitissimis supplicijs torquebantur, in horrendis illis tormentis à parentibus exaudirentur.

In extremo ad Orientem angulo, vbi cum Valle Iosaphat coniungitur, vetustum cernitur ædificium; quod Puteum contutationis sacri Ignis vocant: eo siquidem loco Sacerdotes Babylonicæ captiuitatis tempore Ignem sacrum de altari sumptum condidisse ac (vt loquuntur) contutasse ferunt: quem postea ex Perside reuersi in aquam erasam conuersum inuenerunt: eâ verò cum ligna altaris conspergerentur, adstâte populo omnium cum admiratione Sole refulgente accensa fuere: in cuius rei memoriam postmodum festum Scenopegiæ institutum fuit. Puteus iste ad dextram relinquitur, atque à Peregrinis eminus conspectus præteritur.

2. Mach. 1.
Isai 8. 21.
Noem. 3.
Ioan. c. 9.

Valle Gehennon superatâ rursus alta petiuimus montemque Moriah ascendentes, ad Siloah fontem perreximus. Is aquis optimis vberimus ad radicem montis Moriah scaturit. Ob cæcum natum hîc Christi virtute illuminatum, Christianis in primis venerabilis: quîmo Turcæ Maurique omnes eius aquas magni faciunt, atque oculorû vitijis prodesse aiunt.

2. Paral. 33.
Hieron. in arg
supra Proph.
Isai.

Haud procul ab hoc fonte iuxta transitum aquarum, quas Rex Ezechias iniecto obstruxerat puluere, Morus extat lapidibus ad imum trunci circumsepta, eo loco (vt volunt) quo olim Quercus Rogel extitit, sub qua Isaias, iussu Manassis Regis prope hunc locum ferrâ lignea dissectus, cõditus est. Duas hic Fons efficit piscinas, quarum muros Sellum filius Cholhoza restaurasse legitur, erantque olim inclusæ Horto Salomonis. Prior autem, quæ in viâ est, iuxta pontem, alterâ capacior, formam etiamnum refert quadratam oblongam, versus fontem paululum in rotunditatem desinentem, quam (cum nos fontem viferemus) siccitam inuenimus: altera fonti contigua quadratâ formâ aquis abundabat.

4. Esdr. 3.

Niceph. 8.
Hist. Eccles.
39.

Inde per gradus aliquot sub rupis concauo ad fontem descenditur, qui instar canalîs, latitudinis pedum quatuor aut quinque, sub ipsâ rupe protenditur. Insignis quondam supra hunc fontem exstructa fuit à pijsissima Helena Ecclesia, titulo Saluatoris Illuminatoris, cuius etiamnum nonnulla remanent indicia. Peregrini antrum ingrediuntur, manus, oculos, faciemque religionis ergo hac aquâ lauant, vti & nos fecimus, precibus poscentes à Deo Saluatore, ac summo illuminatore, vt sicut cæco nato lumen oculorum restituerat, sic nobis lumen fidei auget, corpusque fragile in bono opere corroboraret; quibus hæc quoque à Minorits additæ fuere Precationes:

Antiph.

Antiph. Exspuit Iesus in terram, & fecit lutum ex sputo, & linivit super oculos cæci nati; & dixit, Vade, & lava ad natatoria Siloë.

Vers. Abijt ergo ille.

Resp. Et lavit, & vidit.

Oratio. Deus, cui nihil impossibile, sed solo verbo restauras uniuersa, quæ cæco nato eius oculos tuo iussu in his Siloë natatorijs extergenti, clarum tam spiritus quàm corporis redidisti visum: concede nobis quaesumus, hac tua sancta recensentibus opera, ut oculi mentis nostræ luto delictorum infecti, aquâ misericordiæ tuæ valeant expiari. Qui uiuis &c.

A Fonte Siloë ad iactum lapidis, Septentrionem versus alium accessimus fontem, ab Hieremiâ, & Nehemiâ Fontem Draconis appellatum, ad Montis quoque Moriah radicem iuxta Vallē Iosaphat positū, ^{Neem.} quem vulgò Fontem Mariæ vocant, quòd Filij sui crepundia, aliosque panniculos in eo sæpe abluerit. Hic profundissimus est, octoginta enim & amplius gradibus ad eius ima hodie descēditur, protenditurque sub ipsâ rupe, latitudine pedes duos continens. Mahometæi in eo quotidie se lauant, & Moscheam in muro excisam iuxta habent. Cùm nos illaciter faceremus, Arabes aliquot Fontem occupauerant, qui ne ad infima Fontis descenderemus, aut eius aqua faciem lauaremus (uti Peregrinis mos est) impediuerunt. Eminus itaque salutato Fonte, distis que pro more à Minoritis Precibus, quæ sequuntur, discessimus.

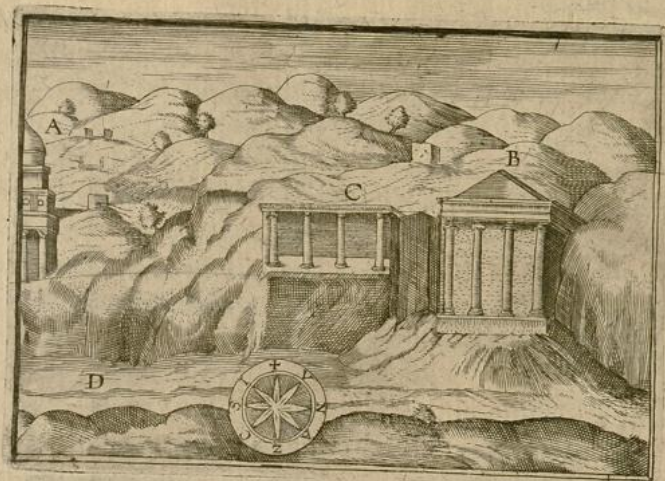
Antiph. Ave Regina cælorum, Ave Domina Angelorum;
Salve Radix Sancta, ex qua Mundo lux est orta.
Gaude gloriosa, super omnes speciosa.
Valde valde decora, & pro nobis Christum exora.

Vers. Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix

Resp. Ut digni efficiamur promissionibus Christi

Deus, qui virginalem aulam Beatæ Mariæ Virginis in qua habitares, eligere dignatus es: da quaesumus, ut sua nos defensionemunitos, iucundos sua faciat interesse commemorationi. Qui uiuis &c.

- A Monumentum Absolonis. C Sepulchrum Zachariae Filij Barachia.
 B Spelunca seu latibulum D. Iacobi Apostoli. D Torrens Cedrons.

2. Paral. 24.
 Matth. 23.

A Fonte Ortum versus pergentes Vallem Iosaphat tranſuimus mediam. Valle ſuperatâ, ad Aquilonem proceſſimus, vbi ad dextram viæ in coſtâ Montis Oliueti Sepulchrum offēdimus formâ quadratâ, rupi incifum; cuius frontiſpicium quatuor columnis dupliciq̄ue coronide ornatum eſt, apice in formam pyramidis inſurgente. Monumentum fuiſſe autumant Zachariæ filij Barachia à Iudæis occiſi inter Templū & Altare.

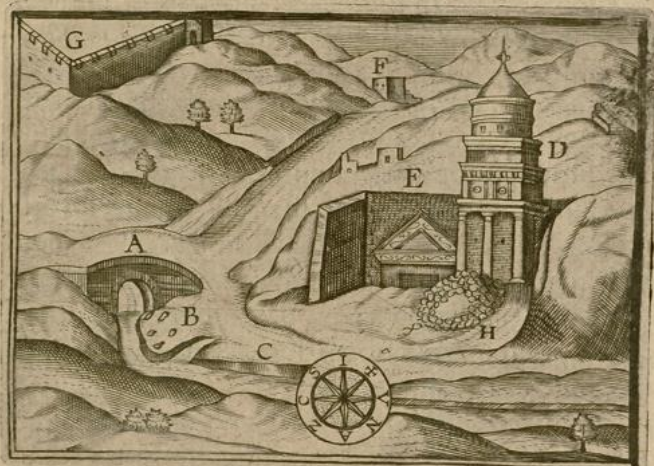
I. Corinth. 15
 Hieron. in
 Catal. ſcript.
 illuſtr.

Iuxta hoc aliud quoque ſpectatur Sepulchrum, tribus in facie ornatum columnis, in ipſâ rupe exciſis, formam porticus referens: in quo Iacobum Apoſtolum, cū ſe voto obſtrinxiffet, non comesturum panem ab horâ quâ calicem Domini biberat, donec Chriſtum à mortuis excitatum videret, toto paſſionis tempore latitaſſe, atque Saluatorem poſt Reſurrectionem ei apparuiſſe aſſerunt, quod & piè ab omnibus creditur Chriſticolis. In cuius rei memoriam Minoritæ concinuerunt ſequentia:

- Antiph. Tunc relicto Ieſu omnes Diſcipuli fugerunt.
 Verſ. Iacobus venit ad hunc locum.
 Reſp. Non ſe comesturum vouerat, niſi prius videret Chriſtum reſuſcitatum.
 Oratio. Domine Ieſu Chriſte, conſolator omnium, & Redemptor, qui B. Apoſtolo

Apostolo tuo Iacobo Iudaorum metu in hoc latibulo tempore tua Passionis secretissime latitanti, tua resuscitatus potentia, apparuisti, eumque comedere benignè inuisti. esto nobis precibus ipsius Apostoli propitius, & presta ut inter has barbaras nationes omisso omni pusillanimitatis timore, fidem tuam constanter confiteri, & predicare valeamus. Qui uiuis &c.

A Pons lapideus supra Torrentem Cedron. B Vestigia pedum Christi saxo impressorum. C Torrens Cedron. D Monumentum Absolonis. E Sepulchrum Regis Iosaphat, vel	secundum alios Manassis. F Mausoleum D. Virginis. G Muri Hierusalens. H Aceruus lapidum iuxta sepulchrum Absolonis Mahometeorum projectione ibidem processu temporis excretus.

Viginti quasi passus progressis tertium occurrit Sepulchrum, regiū profectò, & egregium opus, ordinis Dorici, columnis, duplicique coronide, ac pyramidali fastigio decoratum. Totum ædificium ex perpetuâ rupe concisum, triginta circiter pedes altitudine continet. Absolonis id esse asserunt, ab eodem dum uiueret ædificatum, licet postea in illud illatus non fuerit. Testes sanè sacre sunt Literæ Absolonem in Valle regis, quæ & Iosephat, erexisse titulum & Monumentum nominis sui, uocatumque fuisse Manum Absolonis. Peringens aceruus lapidum Monumentum cingit, eius causam sciscitantibus nobis retulere Franciscani, Mahumetæos prætereuntes lapides in Sepulchrum injicere, ac hominis impietatem, quod vitæ patris insidiatus fuerit, his verbis execrari: *Maledictus Absalon, quiq; in parentes sauiuit, maledicti eternum.*

2. Reg. 18.
Ioseph. 7. 438
10.

Huic

Huic ferè contiguum hæret quartum, lapidibus pænè opertum, vt nihil præter introitus apicem videas, Corinthio constat opere, portæ frontispicium referens, Regis Iosaphat Monumentum, & Vallem subiectam inde nomen sumpsisse vulgò asseritur. Alij tamen Manassis regis esse Sepulchrum existimant, quod potius crediderim: Nam Iosaphat in Ciuitate Dauid cum patribus suis sepultum, Manassem verò in Sepulchro suo in horto Oza humatum esse, Libri Regum testantur.

3. Reg. vii.
4. Reg. 21.

E regione vltimi Sepulchri in infimâ parte Vallis, vbi rupes denudata cernitur, quam Torrens Cedron interdum superat, saxo impressa manuum & pedum aliquot vestigia conspeximus: quæ Saluatorem illis impressisse, dum ex Horto Oliueti illac ad Annam Pontificem raperetur, piè ab omnibus creditur: minus integra tamen, nec comparanda cum vestigio pedis Saluatoris, quod in Monte Oliuarum nos vidisse & contrectasse supra diximus: quod quidem Peregrinorum iniuriâ (qui malleorum & lapidum ictibus, dum fragmenta conantur auclere; ea viriant) contigisse putauerim.

Post deosculata pro more Sanctissimarum manuum & pedum vestigia, ac sequenti à Minoritis dictâ Oratione:

Respice quasumus, Domine Deus, super hanc familiam tuam, pro quâ Dominus noster Iesus Christus non dubitauit manibus nocentium tradi, & Crucis subire tormentum. Qui tecum &c.

Ad Hortum Oliuarum processimus, relicto ad læuam ponte lapideo, ex vnico constante fornice, quem Helena Imperatrix construxisse putatur. Is aquis torrentis intumescens (quod quidem rarissimè, & nisi cælo imbribus abundante accidit) transitum supra torrentem præbet; aliàs siccis pedibus transitur.

Semitâ angustâ pergentes, ad dextram in costâ montis Arcum semidirutum, & pænè collapsum eminus conspeximus, quem vulgò Sepulchrum Iudæ proditoris appellant. Iuxta sunt Sepulchra vulgi Iudæorum.

Procedentes paululum ad Occasum, reliquimus ad sinistram Portam Auream Urbis Hierosolymæ, quam, cum cominus accedere non liceret, eminus salutauimus, ac Christum Ouantem adorauimus. Minoritis interim recitantibus sequentia:

Antiph. Rex tuus venit, Hierusalem, sedens super asinam; & pullum filium subiugalis.

Vers. Aperite mihi portam iustitiæ.

Resp. Et ingressus in eâ confitebor Domino.

Oratio. Clementissimè Domine Iesu Christe, qui die palmarum fidelissimâ populorum in te credentium stipatus cateruâ, per hanc sacratissimam

zissimam pontam super pullum Asina, ut nobis praberet humilitatis exemplum, Hierosolymam ingredi voluisti: presta quaesumus, ut tua nos humilitatis imitantes vestigia, per illam caelorum ianuam, qua tu es, Hierusalem supernam ingredi mereamur. Qui viuus &c.

E regione Portæ Aëreæ ad radices Montis Oliueti locus ostensus est, quo olim vicus Gethsemani extitisse putatur, vbi Christus à cœnâ nouissimâ mœtus ac pauens suos reliquit Apostolos, ac solis inde secum assumptis Petro, Iacobo, & Ioanne, ad Hortum Montis Oliuarum perrexit. Hodie verò ita in cinerem hîc omnia versa sunt, vt ne vllum quidem veterum ædificiorum vestigium superesse conspicias.

Matth. 26.
Marc. 14.

Inde ad iactum sagittæ progressis, in ipso Montis Oliueti radice ostensa fuit maceria vtrîmque angusta, instar viculi, ingressura ad vicinum præbens Oliuetum: olim aditum Horti Oliuarum fuisse asserunt, in quo Saluator noster à Iudâ militum cohorte, ac ministris pontificum stipato, proditus osculo, & à cæteris captus, ligatus, atque inde immaniter per torrentem Cedron, ac vallem Iosaphat, Montemque Moriah, denique per Portam Sterquilinij ad Pontificis Annæ domû abreptus fuit. Hîc quoque milites & ministri iterum interrogati, quem quærerent, ceciderunt in terram supini. Hîc denique Petrus edueto gladio Maleho Pontificis seruo abscidit auriculam. Hîc gradum sistentes, pro more precati sumus, recitantibus Minoritis sequentia:

Matth. 26.
Luc. 22.
Ioan. 18.

Antiph. Dederat autem eis traditor signum, dicens, quemcumque osculatus furo, ipse est, tenete eum, & ducite cautè.

Verf. Dixit Iesus tradenti se.

Resp. Iuda, osculo filium hominis tradis?

Oratio. Domine Iesu Christe, humani generis benigne redemptor, qui ob maximum erga nos amorem tuum, à discipulo in hoc Horto Sancto primùm tradi, deinde ab immanissimâ Iudaorum manu capi, ligari, atque ignominiosè tanquam latro ad Pontificis presentiam plectendus perducere sustinuisti: postremò vero turpissimam crudelissimamq; mortem oppetere, vt nos de inimici rugientis captiuitate absolueres, vltro voluisti: concede nobis quaesumus, vt cuncta huiuscemodi aduersa æquo atque constanti animo tolerare & tolerando protui nominis gloriâ eidem congaudere queamus. Qui viuus &c.

Iuxta hunc locum adscendentibus nonnihil, in eodem horto nuda rupes ostenditur triplici culmine: qui locus esse dicitur, quo Christus tres reliquit Apostolos, quos secum adduxerat, Petrum nempe, Ioannem, & Iacobum, dicens eis *Vigilate hic & orate*. Vbi etiam paulò post rediens, inuenit eos dormientes, & dixit Simoni Petro, *Simon, dormis, non potuisti vnâ horâ vigilare mecum?* Quorum omnium hîc commemoratio fit à Minoritis tali Oratione:

P p

Antiph.

Antiph. Assumpto autem Iesus Petro & duobus filijs Zebedai, cepit con-
tristari & mæstus esse: tunc ait illis: Tristis est anima mea us-
que ad mortem: Sustinete hic & vigilate mecum.

Verf. Et reuersus ad Discipulos suos, ait Petro.

Resp. Non potuisti vnâ horâ vigilare mecum?

Oratio. Dulcissime Domine Iesu Christe, qui quantum possit humana fra-
gilitas prænoscis, Discipulos tuos prædilectos, quos ex nimia cordis tristitiâ
urgens corporis necessitas in validum hic soporem immerserat, benignè ex-
citasti, atque ut Orationi vacarent exhortatus fuisti: omnem negligentia
nostra somnolentiâq; torporem à nobis procul repelle, ut saluiferum vitæ tuæ
decursum vigilantius ac deuotius contemplari mereamur. Qui viuus &c.

In eodem Horto declinando paululum ad Occidentem locus ostē-
ditur sessionis beatissimæ Mariæ Virginis, ab Orientalibus ita appel-
latus. Aiunt enim ab Ascensione Filij, ad diem obitus sui circumvi-
cina omnia Montis Oliueti loca à Filio suo frequentata, quotidie ferè
perlustrasse, contemplatamque mysteria ibi ab eo peracta, & ex iti-
nere fessam ibi confidere solitam: stetisse etiam ibi, atque Stephanum
Protomartyrem, Vrbe eiectum, cum lapidibus haud procul inde ob-
rueretur, confirmasse, & precibus suis iuuisse, ne in tormentis defi-
ceret. Hic igitur & nos substitimus, ac Deo fudimus Preces, Virgi-
nisque beatissimæ patrociniū deprecari sumus. Seraphicis interim
concinentibus sequentia:

Antiph. Quæ est ista, quæ ascendit sicut aurora consurgens, pulchra ut
luna, electa ut sol. Alleluia.

Verf. Dignare me laudare te Virgo sacra a.

Resp. Da mihi virtutem contra hostes tuos.

Orat. Respice quæsumus Domine, oculo tuæ pietatis ad indignas preces
seruorum tuorum, & meritis gloriosissima Matris tuæ, dum vitæ viuens,
hunc sacratissimum Montem, diuinis ac copiosis refertum mysterijs, deuotis-
simè visitaret, sapius hic sedendo, tuâq; Passionis acerbitatem lachrymabi-
liter meditando quiescebat: fac nos in hac lachrymarum valle sedentes in um-
brâ mortis ad gloriosum Olympum feliciter transmigrare. Qui viuus &c.

Hortus Oliueti non continuâ sepe vel pariete sepitur, sed multis
femitis interfecatur, & plurimis locis omnibus est peruius. Multæ in
eo etiamnum vetustissimæ viuuntur Oleæ; quas à Christi ætate supet-
esse, vulgò persuasum est.

Hinc ad Aquilonem pergentes, relicto ad dextram Virginis Se-
pulchro, locum lapidationis Diui Stephani adiuius, ibidemque
precibus vacantes paulisper substitimus, Minoritiæ interim concinue-
re sequentia:

Antiph.

Antiph. Lapidauerunt hic Stephanum Iudæi inuocantem, & dicentem, Domine Iesu, accipe spiritum meum, & ne statuas illis hoc peccatum, quia nesciunt, quid faciunt; & cum hoc dixisset, obdormiuit in Domino.

Vers. Stephanus vidit cælos apertos.

Resp. Vidit, & introiuit, beatus homo cui cæli patebunt.

Oratio. Omnipotens sempiternæ Deus, qui primitias Martyrum in beati Leuitæ Stephani sanguine dedicasti, tribue, quæsumus, vt pro nobis intercessor existat, & i pro suis etiam persecutoribus exorauit Dominum Iesum Christum filium tuum, Qui tecum &c.

Inde alta petentes, per Portam Gregis Urbem intrauimus. Dein rectâ iuxta Pilati Prætorium per Viam Dolorosam ad Portam vsque iudicalem processimus. Hinc ad læuam flectentes Meridiem versus, per plateas vicolq; testudinibus coopertos, raris tantum foraminibus in summitate luminis admittendi causâ hinc inde relictis, continuauimus iter. Hi etsi plerique collapsi ruinis pleni, & multis in locis neglecti, & sordidi iaceant, ex parte tamen Turcis Maurisque loco Bazarri (nos Forum vocamus) seruiunt. Sub his enim fornicibus in tabernis vtriusque dispositis venalia quæque habent, seque interdum contra solis æstus, ac pluiam recipiunt, tutique obambulant.

His perspectis, atque Occiduum versus pergentes, Templum vetustum & ruinosum, vulgò Petri Carcerem, præteriuimus. Inde ad Aream sanctissimi Sepulchri Dominici processimus, ad cuius dextram ostiolo patente obscuros quosdam ingressi sumus fornices: dein atrium transgressi, & quasi 32 passus difficili incommodoque gradu procedentes, Sacellum accessimus Abassinorum curæ & custodiæ demandatum, Dominicæ Crucifixionis Sacello contiguum, soloque muro diremptum, quod Orientalium opinione locus sacrificij Abraham dicitur, & in maxima est apud omnes Christicolæ veneratione. Eodem siquidem in loco, Patriarcham Abrahamum, constructo altari Isaacem filium ex diuino mandato voluisse immolare, sed ab Angelo retentum, arietem pro filio in holocaustum obtulisse veteres tradiderunt. In cuius rei memoriam etiamnum in ipso Sacelli medio lapis ostenditur pavimento affixus, nonnihil profundus, tessellato opere, variisque emblematis ornatus, quo loco sacrificium ab Abrahamo peractum putatur.

Huic contiguum hæret & aliud Sacellum, in quo pariter Ara ostenditur lapidea, supra quam Melchisedechem Regem, & Sacerdotem Dei altissimi, sacrificium Deo obtulisse referunt Orientales. His egressis Sacellis peruetusta occurrit Olea, eodem (vt fertur) posita loco, quo aries vepribus irretitus ac hærens ab Abrahamo

apprehensus, & in holocaustum pro filio oblatus est. Hæc quidem ita se habere, & à Patribus accepisse Orientales narrant, quibus & plurimi Patrum Occidentalis Ecclesiæ consentiunt: licet alij contradicant, ac locum Sacrificij Abraham non Monti Caluariz, sed Moriz adscribant. Melchisedech verò Sacrificium non hîc, sed in Salem oppido peractum velint. Ut ut est, sat sit relata referre. Solitis ibi exhibitis Deo precibus, salutatisque ante fores Templi Monte Caluariz, & Sepulchro Dominico, ad Monasterium Minoritarum, Sole iam medio hærente cælo, reuersi sumus, viresque nostras cibo demum paululum reparauimus.

CAPVT XIII

Monumentum B. Mariæ Virginis secundâ inuisum. Aedes D. Ioachimi & Annæ parentum Mariæ, Arx Antonia, Porta speciosa Templi Salomonis, aliæque antiquitatis Lustrata vestigia.

DECIMO SEPTIMO Kal. Nouembris, illucescente iam die, ad Beatissimæ Virginis Mariæ Monumentum binis comitantibus Minoritis, perreximus, nemine neque in vrbe neque extra Urbem nobis obuiuo. Vbi ad Mausolæum Virginis venimus, patente ostio ad inferiora descendimus, & sacrum Virginis Sepulchrum inuisimus, perque horam vnâ atque alteram. Precibus inibi vacauimus: altero interim Minoritarum in sacrâ ædiculâ supra Virginis Monumentum sacrum faciente: quo peracto, & nos sacræ mentis participes facti sumus. Post factas Preces, ac debitas Deo Opt. Max. eiusque Matri sanctissimæ habitas gratias, Templo egredimur, atque ad Urbem reuersi, domum DD. Ioachim & Annæ, in quâ dum festa Hierosolymis agerent, hospitatos fuisse, vbi & obiisse vtrumque, veterum memoriâ proditum est, accessimus; Templumque à Christianis postmodum istarum ædiû fundamentis superstructum, cum Monasterio illi contiguo, perlustrauimus. Templum id elegantis operis, à Turcis in Messitam versum, situm est haud procul à Portâ Gregis, è regione Templi Salomonis: sub cuius Choro specus extant, vulgò Ioachimi & Annæ cubicula crediti; ad quos Templum transgressis in ipso Monasterij claustro scallâ ligneâ patet aditus. Nos quoque vt locum B. Mariæ natiuitate celebrem inuiseremus, ad subterraneos hos specus, obscuros tamen valde, & omni prorsus luce carentes, ardentibus cereis ideò instructi, penetrauimus. Sunt autem tres numero, quadratâ formâ, cellulae, viarum rupi incisæ, eo ordine vt sibi cohæreant, & ex vnâ in alteram detur transitus. Postrema sub ipsâ Arâ superioris Templi, Annæ Thalamus dicitur,

dicitur,

dicitur, in quo virgo Maria concepta & nata putatur. In cuius rei memoriam, Deo, eiusque Matri Preces fudimus; Minoritis sequentia dicentibus:

Antiph. *Gloriosa Virginis Maria & Anna matris eius conceptionis & natiuitatis Ecclesiam deuotissime visitemus; qua & Genitricis dignitatem obtinuit, & Virginalem pudicitiam non amisit.*

Vers. *Ora pro nobis Sancta Dei Genetrix.*

Resp. *Vt digni efficiamus promissionibus Christi.*

Orat. *Famulorum tuorum, quae sumus, Domine, delictis ignosce, & qui tibi de actibus nostris placere non valemus B. Anna & Genitricis Filij tui Domini nostri intercessione saluemur. Per Dominum nostrum Iesum &c.*

Precibus finitis ad superiora redijmus, donoque dato Seriphi famulo inibi habitantis, ad penetralia introducti sumus, totumque iustrauimus Monasterium. Aedificium est satis amplum, & magnificum, quadratâ formâ in plurima diuisum cubicula, duplici ornatum porticu, vnâ alteri superimpositâ, columnis marmoreis vtraque suffultâ, impluuium in medio satis spatioso. Id cultura aptatum, pomis aureis, variisque floribus refertum, in hortum amœnissimum, & cultissimum euasit.

Monasterio egressi, iuxta Salomonis Templi vestibulum quod Septentrionem spectat, Arcis Antonianæ reliquias ad dextram viæ reliquimus, vnicum Romanorum per amplum quodam & regium monumentum. Hodie tamen maiori ex parte dirutum & concisum, exiguâ tantum partem reliquam habet, constatque è saxis marmoreis miræ magnitudinis. Ab Hircano autem Machabæo in rupe quinquaginta cubitis altâ & vndique abruptâ ædificata, prius Turris Baris dicta, & sacerdotalis stola custodiæ destinata, Pontificum ad Herodis vsque tempora sedes fuit. Herodes verò regnum adeptus restaurauit, & turribus excelsis communiuit, atque vt esset opportunum contra Templum & ciuium seditiones præsidium, militibus custodiendam dedit, eamque Antoniam in gratiam Marci Antonij nominauit.

Ab Arce rectâ ad Occasum prosequentes iter, vbi ad Domum Epu-
lonis venimus, ad Meridiem fleximus, Portam Speciosam Templi Sa-
lomonis inuisuri. Hæc ab Occasu ad Atrium Templi accessum præ-
bet; eademque dicitur, per quam Petrus & Ioannes Apostoli adscen-
dentes ad Templum horâ Orationis nonâ claudum medicum eleemo-
synam petentem, cum neque aurum neque argentum Petrus se habe-
re respondisset, in nomine Iesu curauit. Ego tamen esse antiquam illâ,
non facile crediderim, sed aliam potius, & recentiore; nam Tem-
plum funditus euersum, & Montem Moriah complanatum esse histo-
ricorum testimonio constat: ex quo facile colligere est etiam Portam

*Ioseph. 14.
Ant. 11. 6.
18. Ant. 18.
Ab. 3.*

Ab. 3.

hanc parem cum Templo ruinam passam fuisse. Est autem opus regium, & admirandum, marmoreum & fornicatum totum, instar porticus amplissimæ, altitudinis pedum circiter triginta, latitudinis viginti quinque, vtrimque tabernis rerum venalium omnis generis ornatum. Porticum ingressis appropinquare Portæ Aræ Templi proximæ, aut inibi subsistere non licuit; sed quasi per transfennam Templum, Areamque amplissimam introspicere tantum datum fuit. Portam conspectam, & porticu, ad Caluariæ Montem perreximus, quem ab Orientali latere viâ accliu atque apertam conscendimus; vbi supra diuæ Helenæ Sacellum eiusque subdiale pavementum procedentes, ad Cophtorum & Abassinorum habitacula & oratoria à Cophto quodam religioso introducti sumus. Quibus perlustratis ad Aream Templi Dominici Monumenti descendimus. Hic quoque salutato Sepulchro Dominico, & Caluariæ Monte, Precibus aliquantulum vacauimus: mox ad Minoritarum Monasterium reuersi, quieti nos dedimus.

In omnibus ferè locis, quos supra memorauimus, pro cuiusque conditione, ac mysterij significatione, à Peregrinis vnà cum Franciscanis modo quo diximus recitantur Orationes, cum Antiphonis, versiculis, & Responsorijs consuetis: leguntur adhæc plurimis in locis Euangelia, mysteria (quæ in ijs acciderunt) continentia. Religiosus verò aliquis Franciscanus Peregrinorum Dux & comes breui Oratione mysteriorum significationem explicat, & quid in singulis locis à Salvatore peractum sit, enarrat; exhortatione additam, vt quæ oculis coram viderint, animo imprimant, eaque diligenter retractent, gratiasque Deo Opt. Max. agant, quod ea conspiciant, quæ paucis intueri concessum est. Si quis autem Peregrinorum legere nesciat, vel libellum orationes solitas continentem non habeat, recitatione Orationis Dominicæ & Salutationis Angelicæ satisfacit, consequiturque indulgentias à summis Pontificibus ea loca visitantibus concessas. In ijs solummodo locis, in Viâ Dolorosâ occurrentibus, nonnullisque alijs, intra Urbis mœnia extantibus, ad quæ Christianis non datur ingredi, nullæ sunt Orationes, aut Preces, cum vel subsistere inibi, vel in reuerentiæ signum caput aperire non liceat. Quisque tamen in transitu corde saltem ea venerari, & salutare eminus, ac tacitam oratione loci numen colere potest. Cæterum solo eorum adspectu quemlibet contentum manere necesse est.

CAPVT

CAPVT XIV.

Sepulchrorum Regum Iuda, ac specus Threnorum Hieremia, extra urbem Hierosolymitanam extantium descriptio. Bombycum item in Oriente natura, ac earundem pastura.

DECIMO SEXTO Kal. Nouembris, horâ postmeridianâ, duce Baptista Hierosolymitano Monasterij Interprete, binisque comitibus Minoritis, Vrbe per Iassæ Portam egressi, viâ quâ Sichem itur, Aquilonem versus, processimus. Ad læuam autem viæ hortos plurimos moris albis, Mauris *Tuth* dictis, distinctis ordinibus confitis, refertos præterijmus: quarum folia, ad alendos Bombyces aptissima, Hispanis & Italis in primis vsui sunt. Longè autem aliter illius regionis homines (vt comites nobis retulere) vermiculos istos pascunt, atque Itali, alijsque Occidentis populi. Hi quippe denudant arbores folijs, eaque virentia faccis ingesta domum conferunt, reptantibusque per tabulas Bombycibus ea in pabulum substernunt; bis verò in die pabula mutant, tabulasque ab animalculorum excrementis purgant: donec tandem pleniore alueo albescentes, atque adultiores, araneorum in morem ex ore spumâ eiectâ, tenuissima fila ducere, & fericeis globulis sese inuoluere incipiant: id vero vbi animaduertunt, detractis arborum ramis, eos imponunt, atque ita in orbem, nucumque modum (cui se irretiunt) glomerare sinunt. Orientales verò, vbi arbores plenæ folijs virent, ramos colligant, ac connectunt simul: recensque natos & iam repentes vermiculos arboribus imponunt: qui nulla prorsus humana adiuti ope, aut ministerio, per ramos colligatos ex vnâ arbore in aliam repunt, eas folijs denudant, & pabulum naturâ duce quarunt, donec tandem debito pascendi tempore expleto, robustiores effecti, ac facti, sese ad texendum accingant, opusque suum naturæ instinctu in iisdem arborum ramis conficiant. Licet autem pascendi hic modus, vt multis notissimus, apud Occidentales facillimè introduci queat, tamen quo id minùs fiat, cum aëris intemperiem, tum tonitrua crebra, ac frigus intempestiuum, quæ nonnunquam etiam media æstate in Occidentis partibus, noctu præsertim, ex improviso ingruunt, obstare crediderim. Nam hæc bombycibus sub dio expositis interitum illicò essent allatura. In Palæstinâ verò nihil horum verentur. est enim ibi aër amœnus, ac die noctuque innocuus, & sudus, nullusque vnquam rigor æstiuo præsertim tempore, hic viget. Mira autem huiusce vermiculi propago: ex exiguis siquidem minimisque Bombycum feminibus, sabulo comparandis, circa

Kalendas

Kalendas Maias subtili linteo inuolutis & muliebrium mammarum calore confotis, vermiculi generantur: qui ne intereant, ab his quibus curæ sunt, alimonia ex mori folijs, modo quo diximus imbuuntur: atque ita fronde velati, educatiq̄ue nono quoque die summam corpusculorum pelliculam mutant; postea adultiores suapte naturâ ad textendum se accingunt, & telis suis semet irretiunt, reconditiq̄ue rursus spoliantur, atque in subcandidos ad extremum papiliones exeunt: demumq̄ue ex mutuo congressu scemina pariunt, ex quibus propagata noua vermiculorum sobole ipsi depereunt.

Ex eorum deinde spolijs, quæ nucum ferè formam habent, colore albidis, vel croceis, in ahenum aquâ plenum focoq̄ue adhibitum iniectis, artifices fila glomeratorio extrahunt, torquentq̄ue digitis: quæ tandem lanificio aptata in pannos contextunt, quos Sericos vocamus.

Hortis à tergo relictis, iuxta Turcarum Messitam Mahometæi cuiusdam Sepulchro celebrem, maceriam transcendimus. Eâ superatâ ad Orientem fleximus, hortumq̄ue ficibus & olæis consitum transiuimus medium. Mox per Arcum in ipsâ rupe excauatum, latum pedes octo, Aream quadratâ formâ latissimam, viuo in saxo excisam, arboribusq̄ue cultam, & horto inferiorem, intrauimus: in quâ ad læuam Meridiem versus, vetustissimam Porticum, stupendi operis molem, frontispicio Dorici operis adornatam, offendimus. Porticus hæc è viuâ cæsa rupe, latitudinis pedum duodecim, longitudinis viginti quatuor Aquilonem spectat: altitudinem, ruinis maiori ex parte obrutam metiri non licuit. Grandes hîc subesse speluncas, cum narraret Interpretes, eas (vt est cupiditas hominum occulta cognoscere) auidius explorare statuimus. In extremo itaque sinistri lateris angulo, Ortum versus, per angustam foueam inter exaggeratos lapides erutam, ad inferiora descendimus. Vbi ad imum venimus, per foramen rupi incisum, lapidibus ferè obturatum, adeoq̄ue arctum, atque angustum, vt vix distentis corporibus humi prostratis, ac repentibus ad interiora penetrare daretur, maximâ difficultate, tenentes accensum manu ceceum, fessi ac sudore panè madidi ad penitiora tandem deuenimus. Subeuntibus primò sese obtulit grande vestibulum, ceu cælla, formâ quadratâ, non testudineatâ, lata per quadrum pedes circiter viginti: inde ad alium Ortum versus progressi sumus specum, eiusdem ferè formæ, nonnihil tamen minorem, sex continentem Sepulchra, eo ordine disposita, vt tria Aquilonem, totidemq̄ue Meridiem spectent, in rotundam superius desinentia formam, longitudine pedes septem, latitudine quatuor continentia, canaliculâ rupi incisâ medium interfecante ab inuicem diuisa. Hinc exeuntes, ad Occidentem fleximus, perq̄ue

perque portam valvâ lapideâ è rupe miro artificio excisam, & versatilem, tertiam accessimus cellam, non minorem alterâ, eiusdemque formæ, ac totidem habentem Sepulchra. Hanc penetrantes, Occidentem versus, ad quartam profundior, sed minorem, per sex gradus descendimus: tumbas hîc duas marmoreas, diligenti manu, foliatoque opere fabrefactas inuenimus, apertas ambas, & ex parte confractas; quas Regum Hierosolymorum fuisse Sepulchra vulgi opinio est; à veritate (meâ quidem opinione) haudquaquam aliena: cum sacra Pagina Oziam Regem Iuda in agro regalium Sepulchrorum, quod esset leprosus, non autem in regijs Sepulchris Ciuitatis Dauid humatum referat, quo sanè testimonio planè liquet præter Dauidica Montis Siô, alia quoque regia extitisse sepulchra. Hac egressi ad Aquilonem rursus fleximus, transitisque, quas supra memorauimus, cellis, per portâ, valvâ item lapideâ munitam, quintam ingredimur cellam, prioribus persimilem; itemque sextam, huic contiguam, sed inferiorem, & minorem, duobus quoque marmoreis decoratam Sepulchris, cæteris similibus, in quibus item Hierosolymorum Reges olim humatos existimant. Valvæ hæc ex vnâ eademque petrâ (vt diximus) excisæ in angulis prominentes rotundas extremitates vtrique posita insertas habet, vt facili ductu circumferantur, adeoque tanquam cardinibus suspensæ commodè claudi & referari queant: quod vtrique intuentibus stuporem injicit, & admirationis causam præbet maximam, quomodo nimirum ex vno eodemque saxo id exculpi potuerit. Et quod magis mireris, etiam tumbæ lapideæ multò maiores sunt, quàm vt per portam introduci queant; vt hinc facile quis existimet non eas arte humanâ importatas, sed intus ex eadem rupe excisas, & sculptorum operâ ibidem formatas esse. Porro specus hîc subterranei ad vnum omnes obscurissimi sunt, miro artificio è vna rupe, non concamerato, sed quadrato opere excisi, lati per quadrum pedes plus minus viginti: profundioribus tantum exceptis, quorum latitudo sex, longitudo septem pedibus constat. Opus equidem mirandum, ac memorabile, & non nisi maximis impensis fabrefactum: vt meritò Regiâ Sepulturâ dignum censeatur. Sunt qui Sepulchra hæc regia vrbis muris olim comprehensa putent, licet nunc longè extra muros conspiciantur: ex quo ingentem vrbis magnitudinem colligere facile quis potest.

His ita conspectis, Hieremiæ (vt vocant) specum adiimus; in quo Threnos eum de Vrbis excidio composuisse ferunt. Distant is à regijs Sepulchris Occidentem versus passus circiter centum: estque quadratæ formæ Antrum, amplum & spatiosum, vnicâ columnâ eiusdem rupis sustentum, triginta circiter passus per quadrum continens.

Eo egressi, rectâ ad Urbem redijmus. In itinere nobis obuiam venere Maurorum aliquot familiae, quæ collectis sarcinulis, nouam quærentes sedem, fame (quæ tunc per vicinas regiones grassabatur) cogente, aliò commigrabant. Itineris aliquod emens spatium, per Portam, quam vulgò Damascenam appellant, urbem intrauimus: inde per viculos quosdam deuios, sordidosque, ac ruderibus multis in locis pænè oppletos, ad Minoritarum Monasterium, cum iam aduerspectasceret, reuerfi sumus.

C A P V T X V.

*Arcus Ecce homo, & ædium Herodis descriptio. Deq; Supremi
Chiesagie in urbem Hierosolymam aduentu.*

DECIMO QUINTO Kal. Nouembris, eodem, quem supra memorauimus, Interprete duce, horâ primâ postmeridianâ ad Arcum Ecce homo per ædes quasdam Pilati Prætorio contiguas, aditu equidem difficillimo, & periculoso ducimur: nam Seriphi habitaculum, Messitamque paruulam Arcui vicinam pertransire cogebamur, quam licet ingredi Christianos piaculum putant, barbarorum tamen animis dono prius placatis, quo difficillima quæque sæpissimè superantur, ad superiora ædium quam occultissimè admissi sumus, scalaque ligneâ Maurorum operâ ædificio admotâ, ad summitatē Arcus peruenimus, ac summa spiritus consolatione iustrauimus. Id paruum admodum representat cubiculum, quadratum, oblongum, latitudinis pedum sex, longitudinis duodecim, collapsum ex parte, tectoque carens, parietibus vtrimque extantibus. Quâ parte Orientem spectat, duæ sunt fenestæ, à pauimento eminentes quasi pedes quinque, columellâ marmoreâ mixti coloris diuidente medias, Hic Pilatus (vt est maiorum traditio) Iesum Salvatorem diris flagris concisum, consputum, toto corpore sanguine madidum, purpureâ indutum chlamyde, spineamque in capite gestantem coronam, in conspectum principum, ac populi produxit, & dixit *Ecce homo*. Arcus ille, Xysti porticus, frequentibus arcubus supra plateam publicam amplâ latitudine instar pontis exstructæ, ac subdialibus inambulationibus ornata, pars esse creditur. Per hanc à Pilati Prætorio in Antoniam Arcem, & inde in Templum Salomonis transitus erat. Ex hac Præsides Romani, & Agrippa Rex, tanquam è loco tuto populum alloquebantur: cuius frequens apud Iosephum fit mentio. Orationibus hic persolutis, locoque perlustrato, nec non lapidum aliquot collectis fragmentis, discessimus. Mox Herodis Regis Palatium, è regione Prætorij accessimus, ybi in inferiori

Lib. 2. Ed. v.
Iud. 6. 17.

riori domus parte ab Interprete nobis ostensus est locus, quo adductus fuit Iesus ad Herodem Antipam; qui signum ab eo videre dudum desiderauerat; & cum interrogatus nihil responderet, ab eo spretus, illusus, pro demente habitus, ac veste albâ indutus, ad Pilatum remissus est. Hinc rursus ne eâdem viâ regrederemur, per obliquos, deuiosque viculos Minoritarum Monasterium repetiuimus, vbi & postero die quieuius.

XIII Kal. Nouembris à Bethleëmita quodam Monasterij famulo relatum nobis fuit *Seraij* regij, seu Portæ Osmanicæ supremi Præfecti Chiecgiam, nobis Vicarium, Mechâ redeuntem, vbem amplo cum comitatu eo die intrasse: sequenti verò Bethleëmam, itemque Hebron profecturum, Patriarcharum Sepulchra inuisendi causâ, plurimosque e primoribus Urbis eum comitatuos. Ea siquidem Turcarum animis insita est religio, vt voti rei, post Mahometis sui sepulchrum visitatum, non se legitime votum soluisse arbitrentur, nisi postea Bethleëmam, Hebron, Hierosolymam, ac Lyddam adierint, & Christi incunabula, Patriarcharum, ac Diui Georgij Sepulchra, nec non Salomonis Templum visitauerint. Id vbi intelleximus, non spernendam hanc occasionem rati, quæ ad iter pertinebant summâ cum animi voluptate præparauimus: explere tamen animi desiderium minimè potuimus, dissuadentibus Guardiano, & primo Monasterij Interprete, *Anna* nomine, qui varia itineris pericula proponebant. Noctu siquidem Turcas, æstum diei declinantes, iter agere, minimè propterea nobis consultum fore tam temerè cum barbaris per loca deserta & incognita itineri nos committere. Summoperè namque verendum esse, cum ipsi in equis proficiscantur, celerique incedant gradu, nos verò a finis vehamur, ne a sinorum tarditate impediti eos assequi non valeremus, adeoque omni prorsus comitatu destituti, & à socijs derelicti, viam nescientes, intempesta nocte hac illacque vagari non absque summo vitæ discriminè cogere mur. Quæ cum vera esse & reliqui Minoritæ assererent, dicto parentes, ne pertinaciæ aut temeritatis notam incurreremus, mutatâ sententiâ à proposito abstinuimus. Licet autem id malè nos omnes haberet, atque molestè hanc repulsam ferremus, ferenda tamen fuit. Ea quippe Pegrinorum ijs in partibus conditio est, vt velint nolint, id se penumero præstare cogantur, quod contra stomachum est, atque ea perferre, quæ nequaquam arrident, adeoque propriâ voluntate abnegatâ, aliorum sequi iustâ, obtemperare alijs, & (vt apud Italos in prouerbij est) longobardâ patientiâ omnia tolerare necessum sit.

*Mira quedam de Mahometanis Peregrinis, natione Indis, eorumque
in Minoritarum templo precibus, necnon Mahometeorum de
Christo, eiusque Matre Mariâ opinio.*

NONO Kal. Nouembris accessere ad Monasterium Sancti Saluatoris religiosi quidam Mohometæi conditione Deruisi, natione Indis qui Mechâ (vt ferebatur) cum Chiecagiâ Hierosolymam adorandi causâ venerant, prouectæ ætatis, simplices, rudes, ac subfusi homines, pannosi omnes, pileolis cinereis, lintæo obuolutis testi. Horum alter ceruinum cornu gestabat manu, alius pendentem de collo per humeros Tigridis pellem habebat: cumque acriter instarent, vt venia sibi à Guardiano intrandi Monasterium daretur, voti tandem compotes facti ad superiora claustra admissi, & in Templum ab Interprete Monasterij introducti sunt: quibus dum ille, nobis adstantibus, depictas altaribus imagines ostenderet, quid significarent, & quorum personas, atque acta referrent, declararet; nullis ante id tempus visis, stupebant, fixisque in imagines hærentes oculis, Deum suo more adorabant, Christum Dominum laudibus extollebant. aliqui genibus flexis, oculis clausis, ac vixit taciti submissè orationes ad Deum fundebant, alij stantes, oculis in cælum erectis, altâ voce exclamabant, repetebantque pluries *la Illah Illa Allah, Isan Rob Allah, Mahomet Rusul Allah.* quod nobis est, Non est Deus, nisi verus ille Iehoua, vel ille Deus, qui creauit cælum & terram, Iesus Spiritus Dei, Mahometes Nuncius, siue Apostolus Dei. AntepONENTES hoc modo Christum suo Mahometi: cum hunc Nuncium, illum Spiritum Dei nuncuparent, & tanquam digniorem primo loco statuerent. Neque id mirum videri cuiquam debet: nam ex Alcorano & Zunâ Mahometææ Legis sacris codicibus constat Christum ab ipso quoque Mahomete magnificeri, omnibus præferri Prophetis, imò ipsi Moyli: fateri in super Christum cum animâ & corpore cælos adscendisse, & inde rediturum, vt verum Iudicem, ad iudicandum Mundum, ac Deo proximè in Iudicio affesurum: esse Verbum Dei, virtutem, sapientiam, animam, spiritum, & cor Dei, afflatu diuino ex Mariâ semper virgine generatum, suscitasse mortuos, cæcis visum reddidisse, aliaque multa fecisse miracula. Ego quidem, cum in Orientis hærerem partibus, à plurimis intellexi, Mahometæorum vulgus Christum Prophetam tantum, & Mahomete suo inferiorem credere; doctiores tamè, & in literis Arabicis versatos, Santonos nimirum & Scheichos palam asserere, immortalem fuisse, è cælo originem traxisse, è Virgine Maria natum, & gloriosum ad cælos adscendisse, ac suo Mahomete digniorem esse. Licet enim Mahometem magnum fuisse Prophetam asserant; hominem tamen, & mortalem, ac sepulchro conditum, adeoque cum Christo nequaquam con-

ferendum fatentur. Neque Mahometes ipse dissentit: testatur enim in Alcorano se neque miracula fecisse, neque facturum, plurima ignorare, esse purum hominem, tametsi à Deo missum, & inspiratum, neque posse dare veniam peccatorum; esse præterea in libris suis quædam, de quorum veritate dubitari posset, cum tamen Euangelij auctoritatem sanctam tectam habeat, & perfectionem, ac directoriū salutis agnoscat. Hinc verò apud Mahometæos omnes mos ille seu religio inualuit, quādo Hierosolyman veniunt, vt omnia loca Christi aliquo mysterio notata, Mortis tantum, & Passionis, ac Resurrectionis exceptis, honore prosequantur, ac sedulo visitent, orationibusque frequentent. Mausolæum quoque Virginis crebro inuisant, & precibus honorent. In summā namque existimatione etiam Virginem Mariam habent: quam & ante & post partum Virginem semper permanisse constanter credunt: eamque Alcorani testimonio tanquam à Deo electam, & summis virtutibus ornatam cunctis Mundi mulieribus anteponunt, atque omni laude dignissimam fatentur. Qua in re Christianis Catholicis proximè accedunt: nam & ipsi Sepulchrum Virginis summè honorant, precibus visitant, eamque beatissimam prædicant, & matricem sequentes Ecclesiam indefinenter salutant, tanquam patronam & aduocatam inuocant, eiusque intercessionem apud Filium suum Unigenitum efflagitant; atque omni denique laude dignissimam (si diuinam excipias) credunt. Hebron quoque profecturi Mahometæi omnes vel in aditu vel in reditu Bethleemam accedunt, Christi Natiuitatis specum inuisant, precibus inibi vacant, tanto spiritus feruore, & reuerentiā, vt etiā Christianis sæpenumero pudorem injiciant. Calceos namque exuunt, vestem superiorem in terram deponunt, ac priusquam ad locum Natiuitatis perueniant, ter quaterve humum deosculantur. Mox suo more profundunt vota & preces, locumque singultibus implent. Peractis precibus haudquaquam auersā facie recedunt, vilipendi enim sacrum locum putant ab eo qui id faxit; sed inclinato capite retrogradi abeunt. Atque hæc ita se habere à Minoritis accepimus. Quid autē nobis hac de re innotuerit, cuius & testes oculati sumus, paucis subiiciemus.

XI Kal Nouembris, dum Christi Ineuuabula reuifimus, perq; Portā ferreā superioris Ecclesiæ ad inferiorē Natiuitatis Domini specū iterū pergimus, obuiā se nobis exhibet Maurus quidā capularis senex, cercū manu tenens necdum accensum, qui cum Antrū Dominicū velle nos ingredi cerneret, perquam obnixè Minoritas obsecrat, nobiscum precādi causa vt intrmitteretur; cumq; id ei negarent, nec æquū esse dicerent, vt sacro in loco Mahometæi cū Christianis simul orēt, spe tandem frustratus, illacrymans, nullamq; vindictā quarens, discessit nō sine singulari & patientiæ & humilitatis exēplo. Non omnibus tamen idē est

Qq 3

zelus,

zelus ; nec deuotionis feruor , sed hic illo remiffior , vti id quoque Christianis (quos non eadem in Deum pietas tangit) euenire quotidiana exempla docent. Nam & alij alijs firmitus credunt, alij alijs vehementius Dei amore flagrant, gratiâ Dei apud hos quàm illos efficaciore existente.

Secundâ postmeridianâ horâ insequētis diei inuisum me venit Calogerus quidam nonagenarius, Diui Michaëlis Hierosolymorum cœnobita : cui ego nepotis sui literas Venetijs commorantis paulò ante attuleram : breui enim me abiturum ratus , literas ad eundem reddidit, atque in grati animi signum Crucem oleagineâ, Saluatoris in Cruce pendentis imagine vtrîmque insculptam, corollam item precariam nec non & lapidem ex monte Oreb dono dedit. Huic (mirum dictu) arbuscularum formas natura impresserat, cumque causam rei tam mirandæ à sene illo sciscitarer, ille mysterium eius loci , quo Deus Moyfi in flammâ ignis de medio rubi ardentis apparuit , continere , ibidemque hunc lapidem inuentum , atque alios passim inueniri, vel à petris auelli asseruit.

C A P V T X V I I .

Peregrinationis in Hiericho , ac montem Quadrantanam siue Quarantanam , aliâq; circumvicina loca descriptio.

OCTAVO Kal. Nouembris de peregrinatione Hierichuntinâ, deque præsidio nobiscum ducendo cum Guardiano egimus. Is supremo Monasterij Interpreti negotium dedit, vt cum Subassio Urbis ea de re pactum iniret, & præsidium (sine quo tutò id iter non conficitur) peteret. Interpres iussu Guardiani facturus Subassium adit; quid in mandatis habeat, exponit; sed ille difficilem se exhibens, votis nostris annuere recusauit. Re itaque infectâ mox redit Interpres, nimium pro præsidio postulasse Subassium refert, atque è re nostrâ futurum, ne iter arripiamus ait. Voto idcirco frustrati, Ierichuntinam profectionem postponere coacti sumus. Licet autem Hierichuntem non accessimus, quæ tamen nobis de eâ, deque locis in itinere occurrentibus, ac cæteris circumvicinis ex aliorum relatu innotuerunt, breuiter adiungenda duximus.

Urbe egressi Peregrini, rectâ Bethaniam petunt: inde non procul in ipsâ viâ ad Meridiem progredientibus occurrit Fons Apostolorum, ita dictus, quod sæpius iuxta illum quieuerint, & corpora lassâ Apostoli refecerint. Dein ostenditur arbor Sycomorus, quam Sacheû (vt Christum videret) adscēdisse sacre narrant Literæ. Non longè à Sycomoro
locus

locus est, in quo cæci sedentes secus viam Iesu, transeunte, clamabant *Miserere nostri Fili David*; quorum misertus, visum eis restituit. Inde *Lucæ 19. Matth. 20.* locus Adomim transitur, frequentibus olim, vt & nunc, homicidijs, & latrocinijs infamis. Hic homo ille, de quo in Euangelio fit mentio, Hierusalem Hierichuntem petiturus, à latronibus vulneratus, à Samaritano curatus est, Hinc Hierichuntem pergunt. Hæc à Iosue euerfa, reedificatori maledictionem imprecante, in hunc vsque diem, paucis tantum extantibus domunculis, ac turri quadrati operis lapidea, derelicta iacet. Est autem in planitiesita perampla, montibus in Theatri formam circumdata, amœnissima quidem & pinguis, sed inculta hodie, floribus tamen & herbis odoriferis abundantissima. Mirum sanè quod hinc palmas fructus maturos producentes conspicias plurimos: cum tamen iuxta Hierosolymam fructus non producant, licèt vnus tantum diei itinere ab inuicem distent. In causa esse putauerim vtriusque loci differentem situm. Hierosolyma enim in montibus altissimis posita, non adeò æstu flagrat. Hiericho contra in valle sita, montibus vndique circumdata, ob solis reflexum immèsis caloribus obnoxia est: quibus cum Palmæ plurimùm gaudeant, maturitatem inde fructuum causari facillè quis viderit. Atque hinc etiam est quod fructus & segetes in valle Hierichuntinâ duabus ante hebdomadis quàm Hierosolymis maturescant. Sunt autem tria Palmarum genera, vnum humile: quod dactylos communes profert; quales nostræ quandoque vident regiones. Alterum productius, vt nostra Pyrus: quod dactylos flavescentes & rotundos gignit, optimi saporis, sed non ita durabiles, cum facillè marcescant. Tertium genus in magnam proceritatem excrefcit, oblongos & sâpidos habens fructus: quales ad nostras partes non deferuntur. Illud verò omnibus commune est vt in tertio vel quarto anno fructificent, maximè depressores. Tertio ferè ab Hierichunte miliario visuntur Castra Galgalæ, & secundæ circumcisionis mysterium, itemque duodecim lapides, ex Iordanis alueo illuc à duodecim viris, ex tribus Israhel electis, translati, Inde Orientem versus ad ripam fluminis Iordanis itur. E Peregrinis nonnulli in eum religionis ergo descendunt, alij faciem tantum, manus, pedesque lauant, aliqui etiam lagunculas implent, & ad proprias sedes secum deferunt. Lotione pro more peractâ, recitatique & Lectione Euangelicâ, & Orationibus consuetis, Occidentem versus, prius ad Meridiem aliquantum declinando, duo quasi millia passuum proceditur; vbi Templum insigne ab Helenâ supra ripam fluminis quondam exstructum, quo loco Ioannes Christum baptizauit, vnâ cum adiuncto Monasterio videre est. Vtrumque tamen dirutum & collapsum hodie, & à flumine remotum. Nam cum mutato alueo flumen refluxerit, ac retrocesserit, à

fluminis

fluminis ripa duobus circiter millibus passuum abesse cōperitur. Hinc ad Meridiem pergentibus vasta illa occurrit solitudo, exusta Solis ardoribus, Monachis quondam horridum præstans habitaculum; in quâ Diuus Hieronymus (vt ipsemet testatur) quadriennium peregit. Templum ibidem & Monasterium miræ magnitudinis, vtrumque ruinolum & collapsum, etiamnum ostenditur. Inde ad Meridiem se offert planities perampla, olim Vallis Illustris, ob sui fœcunditatem & amœnitatem sic dicta: in qua quondam extitere vrbes Sodoma, Gomorra, Adama, & Seboim, in sacris Literis celebres: quæ ob nefandum scelus, igne è cœlo & sulphure demissis, conflagratæ, extinctæ, & subuersæ in lacum euasere Asphaltitem, sic dictum à bitumine in eo emergente: qui limus quidam est nigri coloris, instar picis, odoris sulphurei. Ex imo autem fundo ebulliens aquis supernatat, ventoque agitatus con crescit, & ad littus adnatans copiosissimè ab Indigenis colligitur: dein menstruo mulieris atque vrinâ maceratus resoluitur, & ad corporum curationes ac nauium iuncturas obturandas plurimum prodesse fertur. Lacus hic Mare salsum, ab aquarum salfedine, vel salinarum, à maximâ salis copiâ, & Mare solitudinis seu Deserti, ob proximum Arabiæ Desertum, nec non Mare mortuum appellatur, quod nullum gignat pisces, nullumque aliud producat animal viuum: quinimo si Iordanes illi influens, crescentibus aquis imbribus, pisces illuc derulerit, statim moriuntur; est enim pestilens & horribilis rotus: aquæ crassæ, spissæ, sordidæ, & fœtidæ: quæ ter in die colorem mutare dicuntur, manè enim nigricantem, meridie Sole intenso ceruleum, ante Occasum Solis rubentem vel potius flauescentem colorem exhibent. Latitudo eius sex, longitudo centum millia passuum continet. Fertur quoque ob aquæ densitatem grauissima quæque in eum iniecta fluitare; neque facile in profundum demergi quenquam, etiam si velit, posse. Quod ipsum etiam Imperatorem Vespasianum in vindictis narradi inscijs, quorum manus post terga reuinxerat, expertum esse scribit Iosephus: qui & eius longitudinem ad quinquaginta & octoginta stadia, latitudinem verò ad centum & quinquaginta adscendere narrat. Huius vtraque ripa ad iter medij diei adeò sterilis est, vt ne vllum quidem germè producat. In causa esse aiunt continuam Maris huius exhalationem sulphuream. Hinc montes etiam qui à dextris & sinistris adiacent, steriles omnino & aridi spectantur omnes. Nam quocumque vapor ille sulphureus è mari impellitur, ibi terræ nascentia, non secus quàm si pruinâ essent tacta, emoriuntur. Hinc quoque arbores illic spectes visu pulcherrimas, & poma viridantia producentes, ad spectu ridentia & nitida, & quæ edendi generent spectantibus cupiditatem, sed intus fagillâ & cinere plena; quæ ipsa etiam, si carpas, fatiscunt, & in cinerem
 resoluuntur,

Tum anno à Christo nato 636 à Saracenis adempta Christianis, quadringentis & sexaginta annis sub Mahometæorum iugo fuit. Dein à Christianis Duce Godefrido Bullionensi, anno à Partu Virginis 1099 summa vi ac fortitudine, multâ cum barbarorum cæde expugnata, & Christiano cultui restituta est, quam per eosdem octoginta octo annos retinuit, tandem ob maximas Christianorum Principum simultates & discordias, ijs per Salahadinum Ægypti Regem erepta, & Mahometæo rursus cultu polluta, denique anno Salutis 1517 à Selimo Turcarum Imperatore eius nominis secundo; post debellatos Mameluchos, occupata, atque à Soleimane filio, patris in Imperio successore, nouis mœnibus ornata, & cincta, in eam formam, quâ nunc visitur, redacta est. Hæc figura quadrata oblonga, tota montosa est: Montem quippe Moriah, Salomonis Templo, quod nunc extrat, Turcis *Cubisahara* dicto, insignem, itemque Sion, Gihon, Acræ montium partem occupat. Inter quos quasi medius assurgit Caluarix mons, seu rapes Golgothana, non multum ampla, nec eminens, altitudine mōti Testaceo, qui Romæ est, non absimilis, tot in eo collocatis ædificijs, vt superficiem intueri, vel cognoscere vix possis. Hic olim extra Urbem infamis habitus, Christi Passione, eiusque sanguine pretiosissimo, vsque adeò nobilitatus, & sanctificatus est, vt nunc Urbis ferè medium obtinens, Angelis pariter & hominibus venerabilis sit. Porrò tria miliaria aut circiter ambitu suo Urbis ipsa complectitur: cui ab Ortu adiacent Oliuarum Mons, & Vallis Iosaphat; ab Austro mons Offensionis, & Vallis Gehennon; itemque pars Montis Sion; ab Occidente Montis Gihon pars, & Vallis seu Piscina Berfabæ, quæ aliàs etiam Vallis Ennon appellatur; à Septentrione verò montis Acræ pars. Extendebatur autem antiquitus longitudo Urbis, quantum ex veterum scriptis colligere licet, ab Austro in Septentrionem, sacrum Montem Sion, maximamque Acræ Montis partem mœnibus comprehendens: Latitudo verò quicquid est intra Portam Iudicalem, ad Vallem vsque Iosaphat, complectebatur. Hodie pomerijs eius plurimum contractis, longitudine in latitudinem versa, maior Sion & Acræ montium pars, totusque borealis angulus ad Portam vsque Ephraim olim sese extendens, mœnibus excluduntur. Gihon verò Montis pars, & Caluarix, olim extra muros, nunc includuntur. Ita vt ab angulo occiduo iuxta Sancti Saluatoris Monasterium, seu à Iassæ Portâ ad Gregis vsque Portam, Orientem spectantem longitudo Urbis hodie protendatur: latitudo verò à Portâ Sterquilinij Meridiem respiciente, ad Damasci vsque Portam, Aquilonem versus terminetur, Urbem à ternis lateribus valles cingunt, vt diximus, latæ, & profundæ, à Meridie scilicet, à Ortu, & Occasu, à latere autem septentrionali, vsque ad mœnia

Tyr. Hist. sacra
lib. 8. c. 5. 18.
19. 20. 21. 22.
lib. 9. c. 1. 2. 9

Ioseph. 6.
Bel. 8.

Hieron. in
loc. Hebr. Ab
Apost. lit. G.

S f

patet

patet aditus, non præceps, nec angustus, fossis tantum non multum profundis, & aquâ vacuis interiacentibus. Portæ Urbis sex hodie numerantur; nouæ omnes, Aureâ exceptâ, quæ vetustatem præ se fert: veterum, præter hanc, nulla vestigia. Valvæ ferreis obductæ sunt laminis, ne flammis facilè obnoxia fiant, aut ab Arabibus incendantur: quod facilè alioquin fieret, cum nulli pontes penfiles, aut fossæ aditum ad valvas impediunt. Portarum aliquæ antiqua etiamnum obtinent nomina, quod eodem positæ sint loco, quo olim veteres: quas singulas velut ob oculos ordine collocare operæpretium duximus, ut situs inde Urbis liquidius constare possit. Incipiemus autem ab angulo Urbis Orientali, Septentrionem respiciente, atque ad Meridiem progrediendo, meridionale latus, dein Occidentale, postremo Septentrionale complectemur: vniuersamque Urbem hoc modo circumibimus. Prima itaque Porta, olim Gregis, vel secundum alios Ephraim, & Vallis nominata, hodie à loco lapidationis Diui Stephani, qui proximus est, Sancti Stephani nomen obtinet, vtrinque Leonis simulachro rudi modo insculpto; quod quidem (cum Mahometæorum Legge depictas aut sculptas habere hominum aut animalium imagines vetitum sit) multis admirationi causam tribuit. Quis auctor horum fuerit, nos latet. Putant aliqui, Idum muri portæque Urbis restaurarentur, Christianæ Legis apostatam Vrbi imperasse, eiusque permissu id factum: quod vix crediderim. Huic proxima est ab eodem orientali latere Aurea vulgò dicta, ad amplissimam Salomonis Templi Areâ ingressum quondam præbens, nunc obstructa penitus. Eandem esse, quam ouans Christus intravit, putant Minoritæ, cui opinioni non facile adhæserim: nam cum Templum Salomonis à Romanis dirutum penitus, & solo æquatum esse constet, muris proximis, atque Portæ Aureæ (quæ ferè medium obtinet) nequaquam pepercisse credendum est: vel eo magis, quod muros omnes Urbis dirutos esse scribat Iosephus; quodque totus ille muri tractus, Auream in medio continens, nullam antiquitatem referat, nec ex eiusmodi, adeoque magnis constet saxis, quemadmodum illa antiquissimi muri pars, supra quam noua mœnia structa sunt, quæ iuxta Portam Sterquilinij etiamnũ superest, edificata cernitur; Eo verò positam loco quo vetusta fortassis existerit, concedendum potius existimo, quàm inficias ierim. Hanc à Meridie sequitur tertia, Sterquilinij vulgò dicta, cæteris angustior, antiquum vsque in hodiernum diem nomen retinens, licet recens constructa. Huic proxima ab eodem hæret latere Dauidis Porta, aliàs Sion nuncupata; quod in montem Sion ducat: quæ & ipsa noua, & in ordine quarta est. Ab Occiduo latere vnica & quinta occurrit, cognomento Iassæ, quæ & Piscium Porta, & Hebron dicitur, Castro Pisano-

rum

rum contigua. A Septentrione demum sexta & vltima sequitur, Nephthalim nomine, nunc Damasci Porta appellata. Omnes hæ portæ, & muri ciuitatis (Castro Pisano muris incluso, atque ea parte, quæ Orientem respiciens Portam Auream continet, & Salomonis Templi Areã munit exceptis) iussu Soleimanis Turcarum Imperatoris instaurati sunt: constantque ex quadratis & dolatis lapidibus, turribus quadratæ formæ certis intervallis interpositis: quorum crassities, quantum visu percipere licuit, ad tres circiter pedes extenditur, nullo tamen vallo aut aggere muniti, quos interius Menianum in summitate ambit, per quod circumire Urbem commodè possis, foraminibus passim certo ordine in ipso muro relictis, quo tutius commodiusque eiaculari bombardas, sagittasque in hostes emittere defensores queant. Cæterum locus in quo Ciuitas sita est, arduus totus & inaquosus, flumina vel riuos nullos habet: incolæ aquis tantum vtuntur pluuiialibus: mensibus enim hybernis in cisternis (quas in Vrbe habent plurimas) imbres sibi solent colligere, & per totum annum ad vsus necessarios conseruare. Urbis plateæ fere omnes angustæ, sordidæ, ruinisque passim impletæ: imò nonnullis in locis adeò immunditijs & lapidum aceruis exaggeratæ sunt, vt occurrentes Arcus transuersarios nisi ad vterum caput inclinaueris, transire vix possis. Ruinarum acerui, collapsæ domus, neglectæ etiam & vacuæ plurimæ, vbique ferè sese offerunt. Nulla palatia, adésve magnificas, nil quod delectet, aut spectatorem detineat vsquam conspicias. Deformata, fœda, squalore obfita omnia. Infrequens itaque & quasi neglecta iacet miseranda Vrbs; olim licèt frequentissima, & opulentissima; vt verè hic locum habeat Dominica de desertione Urbis prædictio. Quæ verò hodie integræ visuntur ædes, lapidæ quidem omnes, sed humiles pleræque, & vnus tantum contignationis sunt, pauimento subdiali tectæ: paucæ ad secundam contignationem adscendunt; paucissimæ ad tertiam. *Bazarra* (id est Fora) etsi satis magnifica, arcuato quippe opere, atque è quadrato lapide equa mensura conciso, multis in locis etiamnum integra sunt; vt plurimum tamen tabernæ vel ruinis deformes, & sordidæ, vel neglectæ, & vacuæ spectantur. Rari enim hic sunt artifices, nulli fere mercatores, præter eos qui annonam, & pannos ex camelorum vel caprarum pilis contextos, telasque gossypinas vendunt. Incolæ plerique artem textoriam exercent, ac texendis pannis, telisque gossypinis operam nauant. Cæteræ artes vt plurimum silent. Inter priuatas publicasque ædes structuræ magnificentiam eminent Herodis Palatium, Pilati Prætorium, Saniacorum hodie domicilium, Xenodochium publicum, & Diuitis epulonis (vt vocant) ædes. Omnium vero Messitarum & Templorum præstantissimum est Salomonis, tum Præsentationis Ma-

riæ, vtrumque à Mahometæis possessum, & plumbeis laminis tectum. His non immeritò addi potest Sepulchri Dominici, seu Resurrectio- nis, & Golgothanæ rupis ad Christianos pertinens Basilica. Sunt præ- terea & alia Templahaudquaquam cõtemnenda, partim à Christia- nis, partim à Mahometæis, vel Mauris possessa; quorum pleraque su- præ memorauimus. Incolæ Mauri ferè omnes, Christiani pauci, pau- ciores Hebræi, quàm quis credat; Turcæ verò paucissimi. Christiani montem Gihon, proximasque Monti Caluarix ædes inhabitant. He- bræi partem Montis Sion incolunt: Turcæ, Maurique per vniuersam sparsi Urbem. Hebræi vt plurimùm egeni, imò pauperrimi sunt, di- tiorum alibi commorantium eleémofynis viuere assueti. Viget nam- que apud illos opinio, suum quem expectant Messiam, priusquam Hierosolymâ potituri sint, ignem ex improviso è cœlo demissurum, & flammis vniuersam Urbem consumpturum, mox imbre effuso eas ex- stincturum, vt ab immunditijs, & profanarum gentium, Christiano- rum nimirum, & Mahometæorum (vt ipsi interpretantur) abomina- tionibus, longâ habitatione commissis, Vrbs ipsa tot iam seculis pro- phanata, tota purgetur, & emundetur: eaque de causâ (vti accepimus adeò pauci, ijque egentissimi, & à cæteris mercede conducti, Urbem tam horrendæ conflagrationi (vt putant) obnoxiam, incolunt. Præ- sunt Vrbi populoque tres supremi Magistratus, penes quos omnium & vita & mors consistit: primus Saniaccus appellatus, summum di- gnitatis apicem obtinet, præstatque cæteris auctoritate & gradu: nam præterquam quod in omnes Urbis incolas, militesque imperium exer- ceat, etiam vniuersæ Hierosolymitanæ ditionis administrationem & curam habet. Dum nos Hierosolymis ageremus, Saniaccatus munere fungebatur Saniacci Gazeræ filius maior, sed cum per ætatem magi- stratum obire non posset, per Vicarium (quem *Chiccagiam* vocant) pa- tris intercedente auctoritate, rem publicam administrabat. Alter *Cadius* dictus (quod nobis Iudicem significat, Veneti Potestatem appellant) de causis litigantium cognoscit: estque in ciuilibus atque etiam crimi- nalibus supremus Iudex. Hos sequitur *Subassius*, id est, Iustitiæ præfe- ctus, qui nocte præest, in fontes inquitit, carceribus mancipat, Cadij sententias executioni mandat, & vltimum supplicium lictoris operâ de reis fumat. Hic à Saniacco constituitur, eiusque arbitrio suo mu- nere fungitur. Hæc de Urbis Hierosolymæ situ, conditione, & facie, eiusque incolis & magistratibus dicta sufficiant: ad institutum reuer- tamur.

Pridie Kal. Nouembris nunciatum nobis fuit *Chiccagiam* Constan- tinopolitanum post biduum Hierosolymâ discessurum, ac Damascum mox Alapiam suâ carauanâ profecturum: quam quidem occasionem ad

ad Samariam in primis & Galilzã perlustrandã, itinerumque euitanda pericula, vel maximè oportunã rati, in eius comitatu proficisci decreuimus. Postpositã igitur Montis Sineï, Ægyptique peregrinatione, id etiam dissuadentibus Minoritis, & in primis Reuerendo Guardiano, qui se quoque nobis itineris comitem cum suis futurum Alapiam vsque promiserat, de comparando comœatu, per solitudines necessario, conducendisque iumentis ad equitandum & sarcinas gerendas oportunis, præsertim verò de pacto cum Interprete, itinerisque duce aliquo ineundo egimus, sine quibus haudquaquam facile fuisset iter illud tutò conficere. His omnibus igitur diligentissimè curatis, impetrataque discedendi veniã, ac perlustrandi Palæstinã facultate ab Urbis Chiecgã, neque enim citra illam Urbe excedere, vicinasque peragrarẽ regiones vlli liberum est; necessarijs insuper in sarcinulas complicatis, cœnã denique viaticã in ipso Omnium Animarum festo vnã cum Minoritis sumptã, sequentem recessus nostri diem auidè exspectauimus.

IOANNES

IOANNIS COTOVICI
 ULTRAIECTINI
 ITINERARII
 HIEROSOLYMITANI
 ET SYRIACI
 LIBER TERTIVS,

Syriacam profectiōnem Alapiam vsque elucidans.

CAPVT I.

Syria (quæ Italis Soria est) descriptio.

ORDINEM seriemque itineris prosequu-
 ri, quo vniuersam ferè Syriam peragra-
 uimus, haud absolum nostro instituto pu-
 tauimus, si totius Syriæ prouincias, quo
 lucidior eius itineris ratio sit, breui vera-
 que descriptione declaremus. Aduertat
 autem Lector non hîc totam illam à nobis
 describendam esse Syriam, quæ Chaldæam
 Babylonem, Mesopotamiam; Assyriam-
 que olim comprehendebat: quæ item ab
 Issico sinu ad Euxinum vsque pelagus protenta, vtramque Armeniam,
 & Cappodociam, seu Leucosyriam continebat: sed quæ hodie apud
 Italos Græcosque Soriæ nomen obtinet, & quam Strabo in quatuor
 prouincias Comagenam Cælesyriam, Phœniciam, & Iudæam diuidit:
 nos verò in quinque regiones distinguemus.

Est igitur Syria Italis Suria vel Soria, Turcis Soristan, Hebræis olim
 Aram seu Aramæa ab Aram filio Sem appellata, Maioris Asiæ regio,
 in umbilico ferè Orbis constituta, quondam potentissima, populosa,
 & opulentissima, sacris profanisque historijs celebratissima, atque (vt
 author est Plinius) terrarum maxima. Situm habet inter Euphratem
 amnè, Ciliciam, Arabiã, & Mare Mediterraneũ: cui ab ortu Euphrates
 adiacet, & Arabia deserta, à Meridie Arabiæ Petreæ iungitur, ab Occasu
 Mare

Lib. 16.

*Gen. 10.
 Num. 23.
 Joseph. 5.
 Ant. 14.
 Plin. 5. Nat.
 Hist. 13.*

Mare Magnum seu Mediterraneum attingit; quod & Syriacum pelagus ab eo nominatur; quâ parte à mari 350 millia passuum alluitur: à Septentrione Ciliciâ, & Amanò monte, parteque Cappadociæ terminatur. Longitudo eius, vt Plinius refert, inter Ciliciam & Arabiâ 470 millium passuum est, latitudo à Seleuciâ Pieriâ ad oppidum Zeugma in Euphrate 125 millium passuum. Regio omnis Vini, Olei, Frumenti, & cuiusvis generis frugum ferax est; Bombyce & Gossypio abundans, pascuis vberissima, Bœbus, Capris, Pecudibus, Bubalis, & Camelis diues. Naturâ adeò pinguis, vt in plerisque locis nullâ culturâ Rosas, Rutam, Fœniculum, Saluiam, Glycyrrhizam, aliasque herbas odoriferas, nobilesque sponte producat. Porcos syluestres, Capreolos, Onagros, Ceruos, Damas, Lepores, Cuniculos, Perdices, Coturnices, Turtures alit innumeros. Fluijs irrigua est, tutissimisque portubus decorata. Præ maximâ autem temperiæ cœli nec nimio ardore riget, nec maximo calore torretur. Montes ibi celebres Galaad, Carmelus, Thabor, Libanus, Casius, Amanus. Fluij Euphrates, Iordanis, Oron, Singas, Eletherus, Adonis. Vrbes Hierosolyma, Damascus, Antiocha, Laodicea, Alepum, Apamia, Emesa, Tripolis, Tyrus, Sidon, Berytus, vtraque Cæsarea, Ptolemais, Sichem, aliæque. In quinque hodie diuiditur prouincias, Palæstinam, Phœniciam, Syriam, Damascenam, Cælesyriam, & Comagenam; de quibus singulatim pauca dicemus.

PALÆSTINA ab Hebræorū olim populo possessa, in sacris Literis Terra promissionis, & Terra Chanaan, seu Chananæa appellata, hodie Terra Sancta vulgò dicitur. Hæc à Deo Opt. Max. ad vsus Israeliticæ gentis electa, ditissima, fertilissima, frequentissima & celeberrima multis seculis extitit: nostrâ autem tempestate infrequēs planè, deserta, & inculta vt plurimum, nomine tantùm claret. Ab Ortu Arabiâ Desertâ hodie *Beriarâ*, à Meridie Arabiâ Petraea nūc *Baraab* & *Bengancal* ab Occidēte Mari Mediterraneo clauditur, à Septentrione Libano mōti, & Syriæ Damascenę iungitur. Eius longitudo, quæ ab Aquilone, à Ciuitate Dan, ad radices montis Libani sita, quæ & Cæsarea Philippi, & Paneas olim, hodie Velenas appellatur, initium sumit, & Meridiem versus ad vsque eiuitatem Bersabeam, hodie Giblin distam, mōtesque Seir, & torrentem Besor, siue Desertum Magnum porrigitur, centum sexaginta conficit miliaria Italica, quorum tria vnus horæ iter constituunt. Latitudo verò, quæ ab Occidente, à Mari Magno vel Mediterraneo, in Orientem ad flumen vsque Iordanis plerumque sumitur, relictâ eâ parte, quæ trans flumen est, sexaginta tantùm miliaria complectitur: eâ verò comprehensâ ad vsque Montes Seir & Galaad, nonaginta millibus passuum constat. In duas diuiditur partes,

Iordanis

Gen. 10.
Psal. 73.
Ezechi. 36.

Iordane interlabente mediam: quæ cis flumen est, tres continet provincias, Iudæam, Samariam, Galilæam; quæ trans flumen, plurimas: Traconitidem, Gaulonitidem, Bataneam, Gamaliticam, Galaaditem, Gergasenorum, & Gadarenorum regiones. Hanc sorte tribus Ruben, Gad, & dimidia Manassis acceperunt, illam reliquæ. Regio omnis etiam hodie inculta, & deserta pleraque, frugibus tamen multis in locis abundat. Ficubus duplicis generis communibus, & Ægyptijs, Pharaonis siue Cyprijs appellatis, Vuis, Oleis, Dactylis, Citrinis, Aurantijs, Punicis, Armeniacisque malis, Musis, Charnubis, Pistaceis, aliisque copiosa. Pyra nostratia, Poma, Cerasa, Nuces, similesque fructus nulli aut rari; Damasco tamen, ubi abundè proueniunt, subinde importantur. Melones, Pepones, Cucumeres, Anguriæ, Colocassia, ac Sacchari canneta ibi plurima. Rosas, Rutam, Fœniculum, Saluiam, aliasque herbas medicâ virtute nobiles sponte humus producit. Mannâ etiam ac Melle exuberat. Regionum quæ cis flumen sunt prima Iudæa est.

HÆC ab Oriente in Occidentem, à Mari Mortuo siue Asphaltite lacu, & Iordane flumine ad mare Mediterraneum vsque protenditur, à Septentrione verò in Meridiem à montibus Ephraim ad montes vsque Seir porrigitur. Quatuor olim complectebatur tribus, Iudam, Benjamin, Dan, & Simeon. Est autem situ tripartita, maritima, montana, & cliuosa ex parte & ex parte plana. Maritima à Gazâ hodie Gazera Ioppen vsque vergit: cliuosa planaque pars Ramæ & Lyddæ planitiem, ac tractum illum omnem qui ad Bersabeam in Meridiem se diffundit, comprehendit. Reliqua, Ierichuntinâ Valle exceptâ, montana tota; paucis, iisque angustis interiacentibus valliculis. Metropolis ei Hierosolyma: plurimæ præterea olim vrbes episcopatu nobiles in eâ extitere, Iericho, Azotus, Iamnia, Ioppe, Lydda, Ascalon, Gaza, Bethleëm, Emaus, Hebron, Rama: quæ quidem omnes, vt & cæteræ non nominatæ, nunc vel in cinerem versæ, vel desertæ, vel vici ignobiles sunt, & obscuri penitus Gazerâ, Ascalone, & Ramâ exceptis: quæ etiamnum muris cinctæ supersunt. Gazera Arabiæ finitima, Saniacatus hodie titulo insignis, & arce munita, olim Gaza fuit, Philistinorum metropolis: cuius portas Sampson mediâ nocte cum vectibus & serâ asportauit in verticem montis respicientis Hebron, vbi & Templi Dagon (conculsis columnis) ruinâ, ad tria hominum millia, & seipsum interfecit. Regio omnis sic satis fœcunda, deserta tamen, & inculta vt plurimum: circa Hierosolytam pleraque petrosa & sterilis est, ac rupibus immensæ magnitudinis scatet. Ideoque vineis & oliuetis magis accommoda, olei, fructuum, ac vini præsertim ingentem copiam profert: frumenti non item.

Iud. 16.

*Ios. 13.
Ecl. 3.*

SAMARIA, quæ & Samaritis, & Samariensis regio; Iudææ conter-

mina,

mina, Phœnicia & Galilæa iungitur, Iudæa à Meridie Phœnicia ab Occidente, Galilæa ab Aquilone adiacentibus, ab Ortu Iordanis allabitur. Olim à tribu Ephraim & dimidiâ Manassis possessa fuit, incipiens à vico Gineâ, atque in Acrabatenam desinens toparchiam. Est autem montosa ut plurimum, natura nihil à Iudæa discrepans, in colles vallesque distincta, arboribus plena, pomisque tam syluestribus, quam sativis abundans, aquis prædulcibus optimisque irrigua, atque vberimis pascuis dives: deserta tamen hodie plurimis in locis. Præter enim Cæsaream Palæstinam, & Sichein, episcopatu quondam claras, nullas hodie vrbes habet.

GALILÆA Samariæ finitima, vberissima, & pulcherrima Palæstinæ regio, in sacrâ scripturâ celebris, inter montem Libanum & Samariam sita, ab Occasu Phœniciam habet, ab Ortu Iordanem fluuium, & Traconitidem regionem, à Septentrione Libanum montem, à Meridie Samariam attingit, diuiditurque in superiorem & inferiorem.

Hæc à montibus Gelboë, iuxta mare Tyberiadis seu Genezareth, ad vsque Bethsaida & Zephet vrbes, ac montem Zabulon protenditur, comprehendebatque olim tribus Isachar & Zabulon. In eâ fuere olim clari nominis vrbes Nazareth, Naim, Salem, Bethulia, Tyberias, Cana Galilææ, Sephoris, Bethsaida, Bethsan, Iesraël, montesque Gelboë Hermon & Thabor. Ab hac prouinciâ Saluator noster nomen accepit quod hinc conceptus & educatus sit, ac plurimum habitauerit; primum denique Euangelicæ prædicationis semen sparserit; Apostoli plerique ex hac prouinciâ oriundi, atque adeo Christiani omnes Galilæi quoque olim appellati sunt. Illa verò & Galilæa gentium quandoque per contemptum vocata, à Zephet initium ducens, longitudine ad montem vsque Libani, fontesque Ior & Dan; latitudine, verò à Phœnicia ad ripam vsque Iordanis, & Aquas Meron extenditur; fuitque olim Aser, & Nephtalim tribuum sedes. Celebres in eâ olim vrbes fuere Emath, Cedus Nephtalim, Cæsarea Philippi, quæ & Paneas, Cepheth, Capharnaum: è quibus nostro hoc seculo supersunt Paneas, & Cepheth, cæteris vel extinctis, vel in cinerem versis. Vtraque regio situs amœnitate, ac fertilitate soli plurimum præstat, fontibus & torrentibus irrigua, ferax Olei, Vini, & Frumenti, Samariâ & Iudæa nequaquam inferior, imò feracior, amœniorque. Iudæa tamen infrequentior. Quas quidem non sine animi dolore, dum eas peragraremus, desertas, derelictas & habitatore panè vacuas offendimus.

PHOENICIA, siue Phœnice, & Phœnix à Phœnice rege Antenoris filio nomen sortita, in sacris profanisque literis celebris, panè omnis maritima est: extenditurque in longitudinem ab Austro in Aquilonem, à Castro nempe Peregrinorum ad vsque Valaniam fluuium, seu

T c

Castrum

*Ioseph. 20.
Bel 3.
Ios. 13.
Iudith. 1.
1. Mach. 4.*

*Hieron. in
loc. Hebr. lit.
G. 6. in loc.
Hebr. Act. 13.
pistol. lit. G.
Matth. 2. 3.
4. 9. 17. 20.
Marc. 1. 9.
Luc. 1. 2. 49
8. 23.
Ionn. 4.
Act. 1. 28
Isai. 9.*

*Plin. lib. 5.
cap. 12.
Gen. 14.
3 Esdr. 2. 1
2. Mach. 3.
Act. 13. 35.*

Castrum Margad; ab Ortu partim Syriæ Damascenæ, partim Galilææ iungitur; à Meridie Samariam habet, ab Occidente mari Mediterraneo clauditur. à Septentrione Syriæ cœles contigua, solo Valaniâ amne dirimitur. Tyro & Sidone opulentissimis quondam vrbibus, itemq; Accone, seu Ptolemaide, Tripoli, Beryte, Biblio, Botro, Antarado, maritimis omnibus, alijsq; præclaris vrbibus & oppidis, hodie tamen vt plurimum deuastatis & desertis, celebris fuit. Regio in fœcundissimos colles, valleq; fertilissimas distincta, agrorum fertilitate nulli terrarum cedit; inculta tamen hodie pleraq; & deserta iacet, Mare vicinû ab eâ nomen habet, & Phœnicû, seu Phœnicæum appellatur. Sunt qui Galilæâ & Samariam Hieronymo teste, ad Phœniciam pertinere putent.

SYRIA DAMASCI, seu Damascena, quæ & Libanicam cõtinet, cui & Palmirenam, & Syriam Sobal adiungimus, Phœniciam ab Occasu, Palæstinam à Meridie habet, ab Ortu Arabiæ desertæ, à Septentrione Cœlesyriæ iungitur, partim montosa & cliuosa, partim latâ planitie nobilis. In hac Damascus vrbs totius Syriæ regia visitur. Montana à Libani & Antilibani montium iugis occupatur. Regio omnis amœnissima, fœcundissima, pascuis vberima & fluuijs irrigua est.

COELESYRIA, siue Syriæ cœles, id est Caua vel Curua Syria, quæ & humilis, & inferior dicitur, cuius in sacra Scriptura & Iosepho frequens fit mentio, à Valaniâ flumine ad vsque Ciliciam porrigitur; ab Occidente Sinum Issicum habet, à Septentrione Ciliciam, ab Ortu Comagenam, à Meridie Syriam Damascenam contingit. In eâ Antiochia vrbs quondam potentissima, Antiochorum Syriæ regum sedes, ad ripam Orontis fluuij sita, Seleucia Pieriæ, hodie Soldino, Apamia, & Laodicea, nunc Liza, vel Licha, Seleucidis quondam vrbes, & propter concordiam (vt Strabo tradit) sorores dictæ, itemq; Emesa, & Alexandreta, in extremo Issici sinus angulo ab Alexandro Magno condita, aliaq; spectantur oppida. Regio campestris, humilis, & concaua est: mōribus altissimis quaqua verbum vallata, pascuis in primis abundans, soli vbertate, sitûsve pulchritudine, cæteris Syriæ prouincijs haudquaquam inferior.

COMAGENA, quæ & Euphratisia, eam Syriæ partem complectitur, quam Euphrates fluuius allabitur, estq; Mesopotamiæ contermina, à quâ solo Euphrate ab Ortu dirimitur, habetq; Syriam cœlem à Meridie, Montem Amanû à Septentrione & Occasu. In eâ olim Samosata Regia, hodie præter cætera oppida Alepum visitur, omniû nunc temporis Syriæ vrbiû potentissima, opulentissimaq; ac totius Orientis nobilissimû emporium. Est autem vt plurimum regio montosa: frugibus tamen abundas, ac lætissimis pascuis vberima. Hęc paucula de Syriæ prouincijs sūmatim dixisse sufficiat: modò institutû prosequamur.

CAPVT

9. Esdr. 2. 6.
7. 8.
1. Mach. 10.
2. Mach. 3.
4. 8.
Ioseph. 11.
Ant. 5. 13.
Ant. 19. 6.
25. Ant. 5.

CAPVT II.

Hierosolymis discessus Mora in Bira pago: eius loci, ac Chani vicini, aliorumque Chanorum & Imarashorum Turcicorum descriptio.

TERTIO Nonarum Nouembris, Horarijs prius apud Minoritas auditis precibus, quas Matutinas appellant, diuinoque pro felici faustoque itinere inuocato numine, horâ antelucanâ Monasterio egredimur, plurimis comitantibus Monasterij Fratribus; vbi ad Iassæ Portam venimus, oclusam offendimus; largitione tamen à Ianitore facile apertionem eius impetrauimus. Vrbe egressi & Minoritis, qui nos eò deduxerant, valedictis, Deo auspice institutum carpimus iter. Erasmus autem vnâ omnes numero quatuordecim, quinque Minoritæ, Peregrini quatuor, dux item & Interpres, ac Muchari tres. Minoritis hæc erant nomina *Fr. Euāgelista à Gabiano Guardianus Hierosolymitanus, & Fr. Nicolaus, Mediolanensis, vterque Fr. Franciscus Pedemontanus, Fr. Archangelus Brixiensis, sacerdotes omnes, & Fr. Aegidius Morupus Thufus, laicus siue conuersus* Peregrinorū nomina suprâ recensuimus. Interpreti Bethleëmitæ nomen *Musa, siue Monsa*; Itineris duci, Ramæ oriundo, *Atlas, siue Atellas*; vterque Christianus, ac Græciritus homines. Ex Mucharis duo Mauri, tertius Christianus erat. Relictâ itaque ad læuam viâ, quæ Iassam ducit, iuxta Regum sepulchra (quorum suprâ meminimus) Septentrionem versus pergentes, inter virentia prata gradum fecimus. Quintò ab Vrbe lapide ad dextram reliquimus Gabee vel Gabaa vicum, olim Leuitarum urbem, & Regis Saulis patriam, sedemque, vbi à Dauide postea sepultus est; vnde & Gabaa Saulis nomen accepit. Hic quondam Leuitæ vxor nimio concubitu à Gabaonitis (qui tribus erât Benjamin) necata est: ea propter scelus vindicante populo, tota tribus Benjamin, sexcentis reliquis, interijt. Iuxta Gabaa contra viam publicam mons ostenditur, in quo septem filij Saul à Gabaonitis Dauidis Regis permisso crucifixi sunt. Inde ad septimum pergentes miliarium, nunc accliui, nunc decliui semitâ, in loco, cui nomen Bira, siue Elbir (quod nobis puteus seu Cisterna est) substitimus. Pagus est humili impositus colli, ignobilis planè, paucisq; constans Maurorum tuguriolis. Solum habet optimum, Ficubus, Oleis, ac Sefamo sic satis cultū. Frequens & amplum fuisse oppidum, ingentes etiamnū ruinæ facillè testantur. Ionathan Machabæum hic habitasse, ac Macmas antiquitus appellatū aliqui volunt. Supremū collis verticè insigne Templū occupat, D. Virgini Mariæ sacrū, ex quadratis cōstructū lapidibus; magnâ tamen hodie ex parte collapsū, muris duntaxat & Chori parte perexiguâ reliquis, eo exstructū (vt ferunt

Hierom. in loc. Hebr. lit G. Ios. 18. 217 1. Paral. 6. 4. Reg. 23. Ind. 19. 20. 21. 2. Reg. 214

1. Mach. 9. 1. Reg. 13. 14.

loco, quo olim Deipara Virgo Vnigenitum suum querens Filium, annos natum duodecim non esse in comitatu agnouit: quocirca Hierosolymam reuersa cum sponso suo Iosepho, dum ipsum summâ diligentia quærit, tandem in Templo disputantem in medio Doctorum inuenit. Ad dextrum Templi internum latus, ruinis quasi sepultum, labrum visitur marmoreum, etiamnum integrum, quod baptisterij loco quondam fuisse, forma ipsa ad modum Crucis satis indicat. Hic promore à Peregrinis oratur, legiturque Euangelium à Fratribus Minoritis, rem ibidem gestam enarrans: quod & nos præstitimus.

In ipso collis initio, ad læuam viæ fons occurrit, optimis abundans aquis, iuxta quem piscinæ visuntur duæ peringentes, è quadratis fabricatæ lapidibus, quas aquarum pluuiarum receptacula fuisse opinio est: temporis autem iniuriâ collapsæ, hodie neglectæ iacent, nulliusque vsus sunt.

E regione fontis, Meridiem versus, ædificium amplissimum ac vastum, instar arcis seu oppidi, muris vndique cinctum conspicitur concamerato opere, pauimento tectum subdiali, latam & patentem in medio continens aream. Huiusmodi autem ædificia per vniuersam ferè Syriam, cæterasque Turcicæ ditionis regiones, cum intra tum extra vrbes atque oppida, & in locis etiam desertis, & ab vrribus quàm longissimè remotis, visuntur plurima. Mauri & Arabes Arabico vocabulo ea *Chan* vocant; Turcæ *Charauanserai*, hoc est ædificium destinatum Charuanis: nos Pandocheum, aut hospitium, seu diuersorium publicum rectè dixerimus. In eâ quippe, præsertim extra vrbes constituta, Charuanæ (quæ hominum agmina sunt nonnumquàm maxima) cum equis, mulis, asinis, & camelis farcinarijs, ob itinerum pericula turmatim se coniungentium, diuertunt, noctuque conquiescunt. Perpetuæ siquidem Arabum grassationes, excursionesque suspicionem pariunt; quæ frequentiam illis in locis viatorum congregat, vt imminens periculum auxilio mutuo declinetur. Quæ verò vrbiū & oppidorum muris inclusa habentur, habitationis, officinæ, & stabuli loco aduenis sunt, instar Fundaci: sic enim Veneti diuersorium publicum Germanorum negotiatorum ad tempus Venetias se conferentium & commorantium vsui destinatum appellant. Hæc ad Bassas primatesque viros pleraque spectant, & priuati iuris sunt: qui concamerata eorum cubicula, & testudinei operis stabula, mercibus deponendis collocandisque iumentis accommoda, exteris mercatoribus locant, atque ingens inde lucrum quotannis consequuntur. Sunt autem multiformia, alia alijs ampliora & magnificentiora. Vetera aliquantò longiora, quàm lata, ad quadratam tamen formam accedentia: recentiora pleraque quadrangularia. Horum aliqua vnam, quæ-

dam binas areas continent; quarum prior ad officinas circumquaque positas pertinet, & Bazarrum seu Forum, itemque Messitam in medio area constitutam, plumbeisque tectam laminis complectitur; altera fontem & stabula, ponendisque sarcinis, camelis, mulis, cæterisque iumentis collocandis seruit. Hanc plerumque porticus circuit, sub quâ murus est, superficie planâ, tres circiter pedes altus, ac latus quinque, nonnumquam sex & amplius, lapidibus constratus; quæ aduenis (cùm interior ædificij pars multitudini quandoque Carauanarum non sufficiat) cubicula præstat, vbi & sarcinas deponunt, & cibos coquunt. Quod si vnicam contineat aream ædificium, ea vt plurimum fontem, & Messitam adiunctam habet. Nonnulla tamen, præsertim vetera, à Mameluchis exstructa, Messitis carent. Interior ædificij pars, in quâ homines pariter & iumenta pabulum sumunt, & conualescunt simul ex fornicato constat operè, vel subdiali pavimento, vel plumbo tecta. Hæc aream ipsam ambit, & in quadratum insurgit opus: cuius extremis parietibus (qui fornicatum opus claudunt) murus adiunctus est equâ superficie, latitudinis pedum sex, nonnumquam quinque, quandoque quatuor, prout ædificij ratio postulat. Hæc aduenis cubilia, hæc cœnacula sunt. Nonnullis ad eosdem parietes foci frequentes cum fumaris sunt inædificati, ad rem culinariam expediendam accommodi. Hic paries iumenta & homines seiungit; equi tamen ad muri pedem ita ligantur, vt capite ac totâ ceruice promineant, dominisque se calefacientibus aut cœnantibus adstant, velut ministri, panemque si porrigant, aut aliud quippiam de manibus eorum capiant. Cameli quoque sub ipso muro infixis terræ vacerris ferreis, fune distento coniunctis, seriatim capistro alligati pabulum sumunt, mites adeo & innocui, vt licet muro insidentes ac humi iacentes homines rostro suo tangant, nullam tamen molestiam adferant, præter tetrum odorem. In eodem muro lectos sibi sternunt aduenæ: tapetum aliqui explicant, penulâ superiniectâ, nonnulli culcitram tenuem circumferunt, eaque pro lecto vtuntur; alij gausapinâ se tantum inuoluunt, quidam solo stragulo contenti obdormiunt. Turcis equestris sella cervical præbet, cæteris vel bulga, vel sarcina, aut lapis aliquis. Nonnulla horum ædificiorum Maratha vel Imaretha à Turcis appellata, nobis Xenodochia, varijs cubiculis sunt distincta: ad quæ cuiusvis religionis atque ordinis hominibus, non minus atque ipsis Mahometanis, liber patet accessus: siue enim Christianus quis sit, siue Iudeus, aut Idololatra, arcetur ab ijs nemo. Quinimò nec ipsi Bassæ & Saniaci, primoresque cæteri indecorum putant cibum in his more mendicorum capere: vti id quidem in hoc itinere frequenti obseruatione didicimus. Mos siquidem ita fert Turcarum, vt singulis qui eo diuer-

tunt, modò petant, cibum præbeant, oryzam nempe coctam, vel decoctum ad cremorem hordeum, frumentumve, aut fabam, cum carnis plerumque vecuecinæ frusto, & colipho vno atque altero, vel pane biscocto: nemini tamen inuito præbetur, sed sumit ex eo qui vult. Et quidem peregrinantibus his cibis gratis vesci licet per totum triduum: postea mutandum hospitium. Reliqua verò diuersoria longè aliter se habent: non hîc putes cibos venundari, aut gratis dari, vel mensam instrui, lautis varijsque dapibus refertam, quibus dato pretio vesci liceat, uti in nostratibus solet hospitij: si nihil attuleris, aut quo vescaris tibi prævideris ante, latrante stomacho ieiunus discedes: præter testum enim, & nudam humum, nudosque parietes, atque aquam frigidam præstant nihil. Quæ singula, prout nobis in itinere occurrerunt, quibusque vsi sumus, suis locis describemus. Nouerit interim lector, ut plurimum his ædificijs esse custodem, perfectumve aliquem, præsertim recentioribus, qui portas noctu occludat & referet; qui & hordeum, paleamque tritam (carent enim auenâ Syri, nec fœni apud illos vsus est) viatoribus diuendat. Interdum etiam Genizari deni aut duodeni præponi ijs solent, qui aduersus iniurias Arabum locum tueantur. Hæc de diuersorijs dicta sufficiant; nunc ad iter pergamus.

In diuersorium igitur, cuius supra meminimus, duce Interprete nos quoque pro more diuertimus, itineris ducem Hierosolymam reuersum in horas expectantes: qui vbi primâ postmeridianâ hora Hierosolymitano quodam comite ad nos redisset, sumpto mox vnâ nobiscum prandio de discessu egimus. Ille verò multa adduxit, quibus nobis ne eo die discederemus persuasit. Serum esse, nemorosam viam, latrocinij infestam, periculis plenam, nec nisi adhibitis ducibus custodibusque patere, distare proximum Chan quindecim ad minus milliaria, nec posse ad illud, priusquam aduersperasceret, vllò modo peruenire, ideoque consultum videri sibi ut pernoctemus. Hæc eadem cum Interpreter, & Mauri, Mucharique confirmarent, obtemperauimus. Interim cum versperinum tempus instaret, quo omnium saluti meliùs consuleremus, quòve tutior foret diuersorij locus, senos è vicino pago conduximus Mauros, qui noctè proximâ excubias nobiscum agerent. Veriti siquidem latronum impressiones, qui eo in loco grassari sæpenumerò solent, haud tutum putauimus absque Maurorum præsidio instantem transigere noctem. Sub Solis Occasum in patulo consedimus, cœnamque humi sedentes sumpsimus, non quidem opiparam, aut copiosam, sed frugalem, & naturæ necessitati satisfacientem, contenti his quæ ex Hierosolymis attuleramus. Vix cœnâ peractâ adueniunt Mauri, atque ob noctis algorem, ex arbusculis aliquot aridis (quas collegerant) ignem sub fornice quodam horrido,

&

& ruderibus pænè oppletò exstruunt, affident suo more, vtque nos etiam affideamus, inuitant. Paremus, non tamen scamnis, aut cathedris, nostratium more, insidemus; sed vel humus ipsa, vel rudera, nobis sessibula sunt, vel vivo sedilia saxo. Post moram aliquam discedimus, noctemque totam vigiles traducimus: Non enim somnus oculis, non quies animo dabatur: sed pars in subdiali pauimento superiori obambulabat, pars in inferiori hærebat areâ, pars iuxta portam excubias agebat. Attamen fauentibus superis quieta nox, felicia omnia, aduersum contigit nihil. Hactenus Hierosolymis duris culcitris, sine linteis, soloque tecti stragulo indormieramus, iniqua sanè cõditio, homini præfertim Batauo, mollibus stratis plumeisque lectis assueto. Sed leuiora hæc; maiora iam subeunda erant incommoda, relinquenda culcitra; humi cubandum, stratoque nonnumquam gramineo, etiam sub dio, pluuioque cælo: neque enim toto terrestri itinere Alepum vsque quisquam nostrum culcitram vsus est; sed substratis humi clitellis, sarcinisque, aut vestibus, inter Agasonum aulae cubuimus omnes.

CAPUT III.

Discessus ex Macmas. Difficilis eo die profectio. Silo mons, Lebna, Campus Iacob, & in eo Puteus Samaritana, aliaque notatu digna.

PRIDIE Nonarum Nouembris secundâ antelucanâ horâ, farinas à Mucharis colligi, & iumentis imponi, ac maturare abitionem dux iubet. Ij statim dicto audientes, equos asinosque onerant: quibus expeditis iter aggredimur nocte subobscurâ, stellis aliquantulum micantibus. Præcedebant Mauri itineris duces, arcubus, sagittisque instructi: sequebatur pedetentim & nos, arduâ sanè & præruptâ viâ. Illucescente iam die, ad dextram viæ Palmam monstrârunt comites, quam vulgò Delboræ Prophetissæ palmam vocant: sub quâ crebrò eam sedisse, & iudicasse populum Irahel vulgò persuasum est. ^{Isid. 5.} Inde Aquilonem versus continuantes iter, viâ accliu, decliuque, saxosâ prorsus & aspera, perque frondosas ac densas Cedrorû & Illicum tyluas, horridos modò montes, saxosaque crepidines, ac rupes, modò valles vmbrosas, & opacas superantes, difficulter admodum processimus. Occurrebant in viâ præter Cedros Piceas & Illices, nunc Oleæ, Esculi, Areæ, Lentisci & Cocci arbuscule, nunc Charnubi, Terebinthi, Andrachnæ, Alinternæ & Sycomori innumere. Est autem Sycomorus, quæ & Ficus Cypria dicitur, eò quòd in Cypro abundet, Arabibus *Mumeis* dicta, arbor ingens, atque alta, folijs moro persimilis, nonnihil tamen rotundioribus, atque integris. Fructum fert similem
fici

ficui domestica, sed paulò dulciorem, sine feminibus, palato quide m
gratum, sed stomacho noxium: ea propter in pauperum plerumque
cibum cedit. Andrachna sylvestris arbor est, similis Vnedoni, folio
minore, nunquam decedente. De Charnubis & Terebinthis supra
egimus. De Cedris suo loco dicemus. Herbae præterea nobiles, puta
Tragoriganum, Zygis, Onitis, Maron, Libanotis, aliaque passim in viâ
se offerebant.

Iud. 13. 20.

21.

Iosaph. 5.

Am. 2.

1. Reg. 1. 2.

3. 4. 14.

3. Reg. 2. 11.

12.

Duodecimo à Macmas lapide, ad dextram viâ, montem præterve-
himur, omnium qui in Iudæa extant altissimum, Silo antiquitùs nun-
cupatum; in summo cuius vertice olim ciuitas ædificata fuit eiusdem
nominis; in quâ Israheliticus populus plurimos annos, ad Samuelis vs-
que tempora, sacrificia celebravit, & conuentus habuit. Arca enim
Dei cum Tabernaculo Fœderis multo tempore, vsque dum caperetur
à Philistæis, in eo mansit. Templum ibidem à Christianis postmodum
exstructum, collapsum hodie penitus & dirutum spectatur.

Iudææ montibus asperis ac horridis superatis, ad ima cuiusdam val-
lis Samariæ prouinciæ horâ quasi meridianâ descendimus: mox ad di-
uersorium amplum, in ipso vallis initio ad radices montium positum,
& ex parte ruinosum, diuertimus: Viâ namque longæ molestiâ fessis
quiescere non nihil, ac famem sitimque subleuare erat animus. Ex iu-
mentis itaque iuxta fontem seu cisternam diuersorio proximâ descen-
dimus, ac raptim & stantes cibum sumimus: cumque quatuor vix buc-
ceas comedissemus, ingentem hominum cateruam per devia mon-
tis ex improviso ad nos properantem eminus conspiciamus: equites
esse omnes, pedites perpaucos animaduertimus. Terror illicò nos
inuadit. Celerrimè itaque iumenta conscendimus, & fugam arripim-
us; sed frustra: vix enim medio confecto milliario nos consequun-
tur. Subsistimus igitur, propiusque accedentes Turcas esse, & Subassij
Neapolitani cohortem, insequentem Arabes latronesque, comperi-
mus. Vbi coram astitere, qui simus, quòve tendamus interrogant, Dux
noster itineris rationem patefacit; peregrinos nos esse, Christianos,
Venetos, atque Hierosolymis Damascum; inde verò Alepum profi-
cisci, respondet. Re intellectâ, verbisque ducis fide adhibitâ, dimit-
tunt immunes. Solus Subassij coquus, cæteris insolentior & inhum-
nior, quamuis poscenti integros aliquot panes dedissemus; ijs tamen
minimè contentus, vt erat vini avidus, vtriculum vino plenum (*Bora-
chium* appellant Itali) muli clitellis alligatum, per vim vni nostrum
eripit, colapho etiam, cum nonnihil reniteretur, addito. Id autem,
vbi Subassius rescivit, restitui nobis illicò, sed vacuum, satis humani-
ter iussit. Metu hoc liberati iter continuamus, vallemque fertilissimam,
oluetis vndique refertam, amœnissimamque pertransimus mediam,
relictò

relieto ad lauam vico quodam exiguo in Occidentali eiusdem vallis latere, cui olim Lebna nomen fuisse ferunt.

Valle superatâ rursus alta petimus: inde ad tertium milliarum planitiem denuò, seu vallē amplam ad spectu pulcherrimam, atque vberis soli ingredimur. Hanc Campum Iacob vulgò indigitant: estque ille campus (vt volunt) quem Iacobum Patriarchâ Iosepho filio suo extra fratrum portionem dedisse sacre testantur Literæ; dicente Iacob ad filium, *Do tibi partem vnâ extra fratres tuos, quam tuli de manu* Gen. 48. Ios. 24. *Amorrhæi in gladio & arcu meo.* Vallis hæc longitudine quatuor, latitudine duo tantum milliaria continet, extenditurque à Meridie in Septentrionem, montibus, seu collibus fructiferis, cultuique aptissimis, nitidissimisque vnde quaque cincta. In extremâ huius vallis aquilonari parte Samaritanæ Puteus seu Fons ostenditur, iuxta quem Saluator Dominus (vti sacra testatur Pagina) Samaritanam allocutus, potum Ioan. 4. ab eâ petijt. Is in orbem lapidibus substructus, marginibus solo eminentibus collapsis, & demolitis saxis, hodie obrutus, & ad summitatem vsque impletus, aquis omnino caret, desijtque vllius esse vsus. Fano quandoque Christianorum operâ circumseptum fuisse, indicant ruinæ & reliquæ amplissimæ. Est autem hîc puteus ad sinistram Chori latus, iuxta Aram maximam.

E regione huius Templi Occidentem versus, angulus extat montis Garizim: in cuius vertice vetustum ædificium formâ sphericâ spectatur, quod Iouis Delubrum fuisse aliqui existimant: alij tamen à Christianis ibidem exstructum ferunt. Hîc ille est mons, in quo Iosue altare Deo ædificauit, & Deuteronomium populo prælegit; in quo & benedicentes stabant, qui maledicentibus in monte Hebal aduerso stantibus respondebant; fuitque olim ab Israëlitis sacrificij & orationis causâ vel maximè frequentatus. Quod & Mulier Sichemitis innuisse videtur, dum à Christo ad colloquium admissa *Patres* Ioan. 4. *(inquit) nostri in hoc monte adorauerunt, & vos dicitis, quia Hierosolymis est locus ubi adorare oportet.*

Haud procul à Puteo, Aquilonem versus, duodecim Patriarcharum, seu filiorum Iacob sepulchra etiamnum extare, & ab accolis frequentari plurimi putant. Quæ dum nos deuotionis ergo pedites adire volumus, à Mauris in proximo hærentibus impediti, gradum sistere compellimur. Voto itaque frustrati, ad nostri itineris Ducem celeri pede Gen. 33. Iud. 24. Ab. 7. reuertimur, conscensique iumentis Sichen versus procedimus. Sepulchrorum locum eum esse volunt agrum quem Iacob emit à filiis Hemor, patris Sichen, centum nouellis ouibus: in quo Deum fortissimum Israël inuocauit, & postea Iosephi ossa condita sunt.

CAPVT IV.

*In Sichem ingressus: ibidem mora; eiusdemq; oppidi situs,
& descriptio.*

RELICTIS ad dextram Patriarcharum Sepulchris, occidentum versus declinantes, vallem (in quâ Sichem est) ingredimur. Hæc ab Oriente in Occidentem procurrit, longitudine tria circiter millia passuum, latitudine quingentos, & ad summum mille passus continens. Vrbs ipsa, quam multi non Sichem, sed Thebas (licet falsò) olim fuisse putant, montibus vtrîmque circumdata, distat à Puteo Samaritano mille fere passus. Soli fertilitate, amœnitate, situq; elegantia, ac fontium perpetuâ scaturigine nulli secunda. Suburbana prata aquis irrigua, oliuetis, vineis, viridarijsq; exulta, cuiusvis generis arboribus, hortensibus, fructicibusq; præsertim Moris albis (quarum folia ad nutriendos Bombyces aptissima sunt) vel maximè abundant. Melones, Cucumeres, Cucurbitæ, Raphani, Tuberes, Lactucæ, Caules, Boragine in tantâ illîc copia, vt nusquam in totâ Syriâ vberior. Adiacent autem ab Austro & Aquilone duo montes altissimi, ab Australi itemq; aquilonari ventis urbem vallemq; defendentes. Hinc verò miram illîc vigere cœli temperiem; salubremq; ideò, amœnam, fortunatamq; effici regionem putauerim: ventos siquidem illos plurimùm satis plantisq; officere, ac noxios flatus edere, omnibus notum est: contra his exclusis, ridere prata, ac perpetuò vere autumnosq; gaudere accolæ constat. Montem meridionale claudentem latus Bethel olim appellatum, in quo Ieroboam Regem Israël vitulum aureum collocasse legitur, ex aduerso verò Septentrioni oppositum, atque Aquilonari vrbis adiunctum lateri, Dan nuncupatum aliqui volunt: quorum opinionem non facillè adhæserim; sed illorum potius veriore existimauerim, qui eos Garizim & Hebal iure optimo quondam appellatos putant. Nam si naturam & conditionem vtriusque montis spectes, nomina rebus congruere comperias: Ille enim (quem incolæ etiamnum Garizim vocitant) soli vtrique fecundissimi, oliuetis, vineis, viridarijsq; vndique cultissimus, fontibusq; irriguus, pulcherrimum eò accedentibus præbet ad spectum, Benedictionis propterea Mons non immeritò dicendus. Alter verò mons, huic oppositus, Char Ebal dictus, sterilis contra, horridus, desertus, incultus, petrosus totus, atque aridus, maledictionis nomen accommodè meretur. Nec me mouet D. Hieronymi opinio. Licet enim vehementer errare Samaritanos scribat, qui iuxta Neapolim Garizim & Gebal montes ostendere volunt,

cùm

3. Reg. 12.

Iud. 9.
Deuter. 11.

In loc. Hebr.
lit. G.

cùm illos (vt ait) iuxta Galgalam esse sacra Scriptura testetur, quam quidem ad orientalem plagam antiquæ Hierichus cis Iordanem ponit, vbi Iesus secundò populum Israëliticum circumcidit, & Pascha celebravit, quodque iuxta Hierichum duos esse montes vicinos, sibi oppositos, vnum Garizim, alterum Gebal appellatum, asserat: alibi tamen testatur iuxta Sichem ad fontem vbi Dominus Samaritanæ mulieri locutus est, Ecclesiam fabricatam esse ex latere montis Garizim. Idem quoque confirmat in Epitaphio Paulæ, vbi scribit Sichem (quæ nunc Neapolis appellatur) exstructam esse ex latere montis Garizim, circa puteum Iacob, super quo residens Dominus, & sitiens, atque esuriens, Samaritanæ fide satiatus est. Quibus equidem testimonijs Samaritanorum opinionem planè confirmat, nec sibi constare videtur. Neque enim video, quomodo hæc sibi repugnantia conciliari vlllo modo queant. Aut enim dicendum est, hunc aut illum librum non esse Hieronymi, aut in altero eorum hallucinatum esse; cùm utique simul subsistere nequeant: vno siquidem concesso, alterum corruere necesse est. Nam si Garizim propè Galgalam (quæ à Iordane stadijs quinquaginta distat) iuxta primam Hieronymi opinionem ponas, falsum erit Ecclesiam fabricatam super fontem, ad quem Dominus Samaritanæ locutus est (qui Euangelij, atque etiam ipsius Hieronymi testimonio iuxta Sichem est) positam esse è latere montis Garizim: nisi duos dixeris fuisse montes Garizim, vnum iuxta Sichem, alterum iuxta Hierichum, quod nusquam sacra Scriptura indicat. Si verò huius fontis Ecclesiam (cuius etiamnum reliquiæ aliquæ supersunt, spectanturque ad pedem montis australi lateri vrbis Sichem adiacentis) è latere montis Garizim iuxta Sichem ædificatam asseras, dici non potest iuxta Galgalam situm esse Garizim, nisi duas Galgalas, vnam iuxta Iordanem, alteram iuxta Sichem seu Bethel ponas: quod quidem Hieronymus innuit, cùm dicit iuxta Bethel aliam quosdam Galgalam suspicari. Vnde cùm Scriptura dicat montes Garizim & Hebal esse trans Iordanem, pone viam, quæ vergit ad Solis occubitum, in terrâ Chananæi, qui habitat in campestribus contra Galgalam, quæ est iuxta vallem tendentem & intrantem procul; de Galgalâ potiùs eam loqui existimauerim, quæ iuxta Bethel seu Sichem est, quàm de eâ, quæ propè Iordanem esse nonnullis creditur. Quòd verò addit Hieronymus montes iuxta Sichem plurimùm inter se distare, nec posse inuicem benedictentium siue maledicentium inter se audire voces, hoc quidem ob loci distantiam facilè quis crediderit: vrbe namque interiacente mediâ, quasi mille passus disjunguntur. Parum tamen id mihi probare videtur, cùm clamantiû voces inter concaua montium longiùs personent, quam quis credat: præsertim verò quod sacra Scri-

Deut. 11.

In loc. Hebr.
Act. Apost.
lit. S. ad
verb. Sichem.
Epist. ad Euseb.
Hoch. virg.

In loc. Hebr.
lit. G.
Deuter. 11.

V u a

prura

ptura contrarium testetur, referatque Ioathan in vertice stetit montis Garizim, eleuataque voce clamasse ad viros Sichem, stantes iuxta quercum in Sichem, longumque cum ijs miscuisse sermonem. Quo sanè testimonio planè conuincitur, & montem Garizim iuxta Sichem esse, non autem iuxta Hierichum, vel Iordanem amnem, & clamantis vocem ex vertice montis Garizim ab habitatoribus Sichem in imâ valle commorantibus commodè intelligi potuisse. Non enim censendū est Ioathan frustra clamasse ad Sicheimitas, nisi iudicasset illos clamorē suum exaudituros. Quod si Sicheimitæ in imâ valle cōstituti, vocem Ioathan ex summo montis cacumine perceperint, non mirū si benedictentium, & maledictentium in vtroque monte voces ad populum in mediâ stantem valle peruenerint; maximè cum sacra Scriptura excelsa voce eos clamasse, & non in summis montium apicibus, sed in ipsis radicibus benedictiones & maledictiones promulgatas testetur. Cæterum vt meam de hac D. Hieronymi opinionem, & quid verè Hieronymus senserit, sententiam dicam, haudquaquam existimauerim virum tam insignem, & Hebraicarum literarum peritissimum, locorumque terræ promissionis exactissimū indagatorē, in re adeò leui lapsū fuisse, ac sibi contraria scripsisse. Igitur veram eius opinionem eam esse iudicauerim, quæ in Epitaphio Paulæ ad Eustochium virginem, itemque in locis Actorum Apostolorum de situ montis Garizim continetur, non autem quam in Tractatu de Locis Hebraicis videre est, quæque priori opinioni planè aduersatur. Nam id opus non esse Hieronymi, sed Eusebij, atque à Hieronymo tantum translatum, ipsum proœmium satis indicat. Sed hæc obiter, nunc ad institutum reuertamur. Mons Gebal aut Hebal antris & speluncis plenus, quasi totus cauernotus est, ab eo præsertim latere, quo urbem spectat, & maledictentes stetit opinio est; vbi innumeros etiamnum specus subterraneos videas; quos Hebræorum antiquitūs sepulchra fuisse, multi putant. Neque id absōnum putauerim: nam & hodie Mauris, Turcis, cæterisque vrbis incolis sepulturæ loco cedunt.

Iuxta vrbis muros, ab orientali latere Messita visitur, quadratę formæ ædificium, cui fons adiunctus est, aquas suas in subiectum labrum, seu quadrati operis tumbam ex Patio marmore candidissimo effundens. Hanc D. Ioannis Baptistæ quondam continuisse ossa, fama est; à Sebastii autem Samariæ regiæ à Templo ibidem etiamnum extante, ac D. Ioanni quondam sacro, à Saniacco Neapolitano aliàs asportatam, atque eo loci, quo nunc spectatur, ad Messitæ fontisque ornamentum translata afferunt.

Haud procul inde extra vrbis mœnia, & altera cernitur Messita, iuxta quam sunt ædes satis amplæ, Seriphi siue Santoni cuiusdam habitaculum

*Deuter. 27.
Lev. 2.*

bitaculum, ad quas difficillimus Christianis patet aditus. Referunt indigenæ Sacellum seu cubiculum in ijs extare, arcâ lapideâ ornatum, depictâ in pariete arbore ramorum duodecim, quibus singulis additum est Arabico caractere nomen cuiusque filiorum Iacob; quorum ibi condita corpora idcirco multi putant: licet alij propè Puteum Samaritanum eorum Sepulchra statuunt: Hic vero Iosephi tantum ossa contineri asserant: quod & Hieronymus innuere videtur, & Beniaminus Iudæus in suo Itinerario testatur.

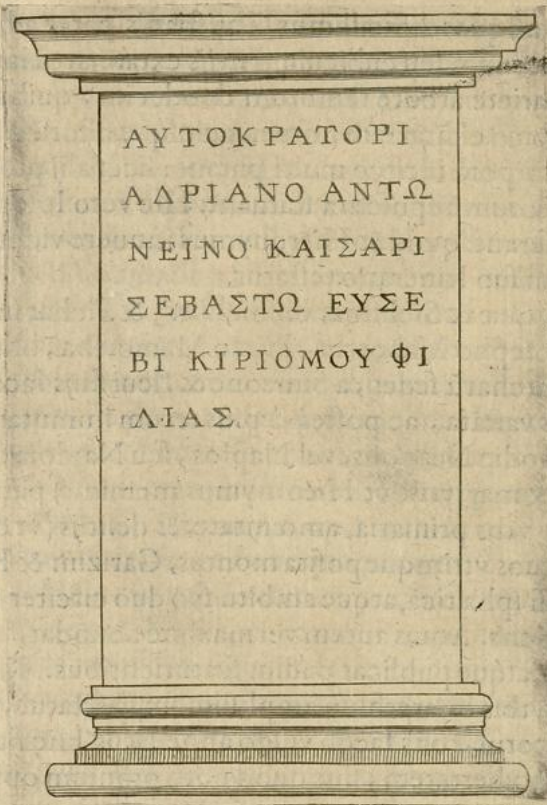
In loc. Hebr.
Act. Apost.
lit. S.
Gen. 12. 33.
34.
Ios. 13.
Ioan. 4.
Ioseph. 5.
Bel. 4.
Plin. lib. 5.
cap. 13.
Hieron. in
Epistaph.
Paula.
In tract. de
Vir. illustr.

SICHEM, quæ & Sichima, vel Sichimi, & Sihar in sacris appellatur Literis, Iosepho Mabortha, Plinio Mamortha, olim Abrahami & Iacobi Patriarcharû sedes, à Simeone & Leui filijs Iacob, ob stuprum Dinæ sororis vastata, ac postea sæpius rerum immutationem & excidium passâ, hodie Neapolis, vel Naplos, seu Naplosa dicitur; Iustini Philosophi & martyris (vt Hieronymus meminit) patria. Estque totius Samariæ vrbs primaria, amœnitate, & delitijs (vt diximus) abundans, inter duos vtrimque posita montes, Garizim & Hebal, figuram referens quasi sphericâ, atque ambitu suo duo circiter millia passuum comprehendens. Aquis autem vel maximè abundat, fontibus vbique per plateas, viasque publicas passim scaturientibus. Insignior cæteris est qui iuxta vrbs Imarethum amplissimum spectatur, marmoreo ornamento decorus, Fons Iacob vulgò appellatus. Hic siue ob aquarum scaturientium vbertatem, siue quòd potu omnium opinione saluberimus habeatur, præstetque cæteris in vrbe fontibus, adeò apud omnes vrbs incolas exterisque celebris euasit, vt nemo non ex eo aquas hauriat, præferatque cæteris fontium aquis. Cunctæ ferè vrbs domus humiles, atque vnus tantum contignationis sunt, paucissimæ ad secundam ascendunt: lapideæ tamen omnes, & subdiali pauimento tectæ; colorimæ verò ruinosa, collapsæ, & desertæ, vrbi plurimum gratiæ adiungunt, ac fœdam visu multis in locis efficiunt. *Mesitas*, siue *Zumas* quatuor continet, satis amplas, turribus sphericæ formæ (quas *Maidi* Mauri vocant) spectabiles. Multis in locis visque publicis variæ iactæ iacent columnæ marmoreæ. Præstant cæteris duæ miræ magnitudinis & marmoris qualitate eximiæ; quæ semifractæ, & neglectæ in Bazarro veteri, haud procul ab vrbs Imaretho spectantur, suntque orphretico lapidi non ablimiles, tam crassæ ambæ, vt vix bini homines brachijs connexis eas complectantur: argumentum meâ opinione haud obscurum, quòd opulenta olim, & sumptuosis, magnificisque edificijs ornata fuerit hæc vrbs. In Bazarro nouo, quod ad occidentalem vrbs plagam est, à sinistro seu meridionali viæ latere, vetustæ turris muro viam spectanti infixâ hæret basis marmorea, hæc inscriptione Græcâ.

V u 3

Reliquæ

Reliqua iniuriâ temporis corrosa, & vetustate oblitterata legi nequam dantur. Præter Imarethum, de quo supra meminimus, amplissimum quoque in vrbis fere medio visitur *Chan*, seu publicum diuersorium, quadratæ formæ opus, duplici ornatum porticu, vnâ alteri impositâ, spatiosam in medio continens aream; cuius umbilicum fons & Messita occupat. Ædificium fornice constat duplici; estque duarum contignationum: cuius pars inferior animalium stabulis destinata: superior in quadraginta cubicula ad hominum vsus diuisa est; vnoquoque latere denas cellulas cum suis fumarijs continente. Ab anteriori ædificij parte (qua ingressus ad Aream interiorem patet) ampla atque excelsa spectatur Porticus; cuius vtrumque latus rerum venalium officinas plurimas comprehendit, & indigenis loco Bazarri seu Fori publici seruit. Est autem totum lapideum, & plumbeis laminis tectum: additque vrbi magnum ornamentum. Incolæ Mauri plerique, partim quoque Iacobiticæ sectæ Christiani, partim Turcæ, & Iudæi sunt: quibus in iure dicundo hodie præsunt tres supremi magistratus, Saniaccus, Cadius, Subassius: de quorum munere alibi egimus. Iudæi Samaritani sunt omnes, Cuthei etiam dicti, nec non Aharonitæ,

haronitæ,

haronitæ, quod originem ab Aharone se ducere affirmant; ideoque cum cæteris Iudæis extra familiam suâ matrimonia nulla ineant: nam genus illorum alijs immisceri piaculum esse putant.

Urbem ingressi, ad proximum diuertimus Charauanseraium, seu diuersorium publicum, iuxta urbis muros, loco accliu, & in ipso pede montis Garizim positum, ruinosum maiori ex parte, & casui proximum. Horridam dixisses speluncam, imò potius latronum receptaculum, non diuersorium. Parietes fumo obfuscati, atri Vulcani officinam referebant. Pavimentum non lapide stratum, sed puluere & stercore testum, haram porcorum ostentabat. Ostium, aut fenestra, quæ noctu occluderentur nullæ. Denique præter horrorem & tetrum odorem nihil erat quod conspiceres, olfacerésve. O bellum diuersorium, cui nihil minùs quàm nomen diuersorij conuenit, quàm differs à nostratibus? In his omnia nitent, omnia splendent, varia hic supellex, vinaque varia, mensa instructissima, lecti mollissimi: in illo contrà horum omnium ne umbra quidem: ut verè hic dixerim Syriam nobis patrias delicias planè ex animo deleuisse, memoriamque earum obliterauisse: sed hoc saltem nobis pacto profuisse, quod ad reliqua ferenda postmodum idonei facti fuerimus. Sarcinis igitur sub dio relictis, Agalonum seu Mucherorum operâ pavimentum sarmentorum fasciculo verri, & in angulum diuersorij sordium puluerisque cumulum projici curauimus: mox sarcinis intro portari iussis, loco patulo confedimus, & humi sedentes cœnam sumpsimus. Licet autem horrorem omnibus incuteret, eâ tamen ratione gratum nobis hospitium fuit, quòd non solum tectum, sed & lætum prospectum præberet: nam ex editiori eo loco magnâ cum voluptate totam ferè urbem lustrare dabatur. Hæsimus ibi toto biduo, Chiecagiæ Constantinopolitani exspectantes aduentum, cum quo Damascum proficisci proposueramus. Is siquidem pridie ante nostrum ex Hierosolymis discessum Lyddam profectus, Diui Georgij Fanum voti causâ inuisurus, inde Neapolim siue Sichem venire decreuerat. Est autem Georgij delubrum Mahometæis vel maximè venerabile, votisque percelebre, ob martyris ibi conditum corpus: quem suæ sectæ militem fuisse autumant, ac *Deselethozatel* id est candidi equi militem vocant, ideoque in summo honore habent. Vbi verò renunciatum esset concilium mutasse Chiecagiam, & à Lydda digressum, recto itinere Galilæam versus pergere, nec accessurum Sichem, periculum in morâ rati, parare abitum, ac cœptum prosequi iter statuimus, ut eò citius in eius esse comitatu liceret, fieretque nobis eodem duce securius iter. Quàm ocyssimè igitur discedendi veniam per Interpretè ab urbis Præfecto impetrari curamus: non enim nisi cum veniâ, pre-
tio

tio prius emptâ, ab vrbe discedere, quod Frangios nos esse subodoratus erat, licuit. Sunt siquidem Turcici magistratus plerique pecuniæ auidissimi, quibus nisi cum munere adsis, surdæ sunt aures: nec quicquam concedendum putant, nisi donis muneribusque prius placati. Fungebatur tum Saniaccatus munere, qui præcipuus est vrbis magistratus, Saniacci Gazeræ filius minor, Hierosolymitani Saniacci frater: propter ætatem tamen, per Chiecagiam, cognomento Mifemis, patris sui mancipium, & abiectæ conditionis hominem, rempublicam administrabat. Præter titulum autem nudumque nomen vterque filius habebat nihil; summâ rerum penes patrem manente; cui omnis Palæstina obtemperare cogebatur. Is siquidem peculiosus maximè, ac rerum copiâ diuitijsque affluens, summæ apud suos auctoritatis erat, adeoque se omnibus Palæstinae indigenis formidabilem reddiderat, vt nemo esset qui eius imperium recusaret.

CAPVT V.

Ex Sichem discessus. Sebaſtes vrbis situs, & conditio: Maurorum ibidem cum nostris Mucharis litigium, & discrimen nostrum maximum. Ad oppidum Gilin seu Chilin appulsus, eiusque descriptio.

SEPTIMO Id. Nouembris, sub auroram, à Sichem discedimus, continuâ concomitante nos pluuiâ: atque ita pergentes, cum tempus & præsens occasio diurnam moram non permitteret, nec subsistere, aut sub tectum nos recipere daretur, circa tertiam diei horam, post colles vallesque plurimas, incultas plerasque & desertas, viâ modo accliu, modo decliu superatas, Sebaſten venimus, Samaritæ quondam regiam, duodecimo à Sichem positam lapide.

Vrbs hæc Hebraicè Samrah vel Somer ab Amri rege Israhel condita Iosepho Samaritis, Ectenias, & Marion est postea in honorem Cæsaris Augusti ab Herode Antipatri filio Σεβαστη, hoc est Augusta, appellari cœpit. Fuitque olim Regū Israhel sedes & regia: quibus extinctis, Herodes Galileæ & Samaritæ tetrachæ in eâ sedem posuere. Est autem sita in vertice montis amœnissimi, cui Semeron antiquitatis nomen fuit, ex quo longissimus quaqua versum patet prospectus: quem Amri Rex Israhel duobus talentis argenti à Semero eius domino emit, urbemque in eo condidit. Olim quidem superbissimorum ædificiorum structurâ clara fuit: eam tamen cum Hircanus Iudæorū summus Pontifex fossâ, duplicique muro circumdedisset, cinctamque per octoginta stadia per filios Antigonum & Aristobulum tandè expugnasset, solo adæquauit. Quam rursus Herodes Antipatri filius à funda-

3. Reg. 16.

15. Ant. 9.

1. Bel. 6.

2. Paral. 13.

3. Reg. 16.

Ioseph. 13.

Ant. 17.

à fundamentis instaurauit, firmissimisque portis, ac muro validissimo per viginti stadia muniuit. Templum etiam maximum, sesqui stadij magnitudine, modis omnibus ornatissimum, Augusto Cæsari dicauit.

Hodie adeò deuastata est tota ciuitas, vt præter lapidum acruum & ruinarum molem, ac nudam humum, conspicias nihil. Neque enim ex tot veterum monumentis & regijs ædificijs quicquam superest, quam tres ingentium columnarum è marmore ordines, quæ in superciljo montis etiamnum stantes supereminent; quas platearum sustinuisse testudines plurimi putant; alij tamen regij Palatij, ac deambulatoriorum monumenta esse dicunt. Diuus Ioannes Baptista, Herodis iussu, suadente Herodiade Philippi fratris sui vxore, quam *Marc. 6.* inuito fratre sibi pellicem adiunxerat, gladio cæsus, hîc palmam martyrij accepit, & à discipulis sepultus est. Locum Christiani postmodum rerum in Syriâ potientes insigni Ecclesiâ illustrârunt: cuius vtrimque parietes etiamnum integri extant; cætera collapsa omnia. Torquebat omnium nostrum animos, cum hîc hæreremus, cupido inuisendi Sanctissimi Præcurсорis Domini Sepulchrum, sed ruinarum mole obstructis portis, nullus dabatur aditus: tandem ductore Interprete per foramen in imâ parietis parte excisum, quod Maurus quidam ostenderat, proni adrepentes ad interiora Templi penetrauimus, locosque tumulo quondam Ioannis Baptistæ, nec non Helisæi & Abdæ prophetarum monumentis celebres inuisimus. Dum verò precibus intenti laudes hymnosque in Ioannis prophetarumque memoriam pro more concinimus, Mauri (qui fordida quædam tuguriola, seu antrâ potiùs, in decliuitate montis, iuxta Ioannis Baptistæ *Hieron. in Epitaph. Paulæ* Templum, ex congestis lapidibus sine calce aut limo, rudi modo coaceruata, inhabitant) superiorem Templi partem occupant, stomachantur in nos, derident, conuicijs, probrisque laceffunt, lapides in nos dejiciunt, atque exire Templo compellunt quâ venimus viâ, haud sine molestiâ, maiori tamen terrore quàm damno. Vbi verò ad altiora euasimus, Mauros & Mucharos nostros inter se rixantes inuenimus; quorum iurgium vsque adeò creuit, vt à verbis & contumelijs ad pugnas & verbera veniretur. Clamoribus interim in cælum vsque omnia implentibus Mauris; accurrunt propterea & reliqui eius loci incolæ, atrocia minantur, & in Mucharos nostros irruunt. Vix à sanguine & cæde abstentum: & nî Interpres, sedatis Maurorum animis, pacem inter vtrosque composuisset, fortassis omnes in præsens discrimen incidissemus. Periculum itaque in morâ rati, barbariemque & insultus Maurorum veriti, statim inde auolamus; nec ob tam festinatum abitum cætera antiquissimæ ac Regiæ vrbis loca, & rudera ingen-

tia, montisque supremum verticem, & in primis seriem illam columnarum, vti vel maximè optabamus, cominus accedere & perlustrare licuit.

Relictâ igitur à Iæuâ Samariâ, siue Sebaſte vrbe, in vallem propinquam descendimus, vbi sub ficu viæ proximâ duces nostrum (qui in itinere cum Turcis sibi obuijs substiterat) exspectantes, atque æstû fugientes, non nihil quieuiſimus. Mox vbi aduenisset, cœptum carpsimus iter, colles vbique amœnos, & fœcundos, vberimis & lætissimus interiacentibus vallibus, superantes; in quibus etsi nulla ferè cultura exerceatur (vacua siquidem est habitatoribus regio) sui tamen situs amœnitate adspicientium oculos mirum in modum perstringunt, oblectantque. Spectantur etenim hîc circumcirca Olearum & Lenticorum syluæ, perpetuis frondibus vireſcentes, amœnissimæ quoque oræ Myrtis refertæ passim in itinere occurrunt. Vliginosa adhæc atque vberima pascua, multa herbarum ac florum varietate ridentia, plurimis in locis conspiciuntur.

Sole ad Occasum vergente, Gianin, siue Ginum, vel (vt alij volût) Gilin, seu Chilin, vltimum Samariæ prouinciæ oppidum, ac terminum peruenimus. Id ad radicem montis Ephraim positum, distat à Samariâ vrbe duodecim millia passuum, habitatore sic satis frequens. Incolæ plerique Mauri, Christiani pauci, Turcæ paucissimi, Nullis autem cum sit cinctum muris, vicum potiùs refert, quàm oppidum. Fertili gaudet solo, situmque habet pulcherrimum: nam valli latissimæ imminet, lætissimumque inde in circumvicina loca montesque Gelboë (qui è regione sunt) prospectum præbet. Hîc Christum decem mundasse leproſos ferunt; quorum vnum post mundationem reuerſum, Saluatori gratias egisse sacra Scriptura testatur. Pernoctauimus hoc loco in diuersorio publico amplissimo, & pinnatis cincto muris, instar oppidi, duas areas amplissimas, edesque plurimas continente. Arearum altera insigni Messitâ testudinei operis, ac plumbeis laminis testâ, itemque Cadij ædibus latissimè patentibus, altera fonte & fornicibus amplissimis Carauanorum vsui destinatis conspicua est. Præter Cadium nullus hîc magistratus. Is in oppidanos iuris dicundi facultatem habet.

Tab. 12.

CAPVT VI.

Salem, Naimq, oppida. Montes Gelboë, & Hermon. Nazareth oppidum, eiusq, situs & conditio. Varia ibidem tolerata à Mauris ducibusq, itineris contumelia, iniuria, exactiones.

POSTRIDIE, qui sextus Id. Nouembris erat, secundâ antelucanâ horâ excitamur omnes à Mucharis nostris, equitandum nobis esse

esse incondito clamore obstrepitantibus, Vnde dulci rupto somno, statim spissis nos credimus umbris, atque oppido Chilin discedimus. Ad quartum inde milliarium vetusti cuiusdam delubri rudera & ruinas peringentes prætergressi sumus. Id autem eo loci à Christianis, quondam exstructum ferunt, quo Apostolos suos spicas in die Sabbathi colligentes Christus defenderit.

Inde ad octauum milliarium, Aquilonem versus, oppidum Salem Melchisedech Regis panis & vini oblatione, ac sede, atque Abrahæ ab eo datâ benedictione (vt vulgò persuasum est, celebre, ad dextrâ reliquimus. Id nunc solo tenuis dirutum, exiguum atque ignobilem refert viculum. *Gen. 14.*

Hinc ad pedem montis Gelboë continuantes iter, vallem mox Iesrahel, crebris olim famosisque conflictibus Gedeonis, Saulis, Achab, & Tartarorum contra Saracenos illustrem, prætervehimur. Mox monte Hermon à dextris relicto, in eius aquilonari latere Naim oppidum eminus conspeximus.

Montes Gelboë & Hermon ab Occidente in Orientem ad Iordanem vsque amnem pertingunt; quos interfecat vallis Iesrahel, monte Gelboë ad Austrum, Hermon ad Aquilonem valli adiacentibus, sex circiter milliaria (quod spatium vallis latitudo continet) disiunctis. Sunt autem quibusdam in locis aridi, petrosi, & steriles, quibusdam lætissimis pascuis vberes. Ob eandem verò Saulis & filiorum eius in sacris Literis percelebres. Hic namque cum contra Philistæos exercitum duceret, castrametatus, & ab hoste fufus Rex Saul, proprio gladio cecidit, vnaque Ionathan cum duobus fratribus interemptus est: quibus idcirco pluuia æroris defectum Dauid imprecatus est. Atque hinc plurimi sterilitatem horum montium imprecationi Dauidis attribuunt; cum tamen & alios eiusdem conditionis montes ibidem videre sit. *Iud. 6. 7. 1. Reg. 31. 3. Reg. 20. 1. Reg. 31. 2. Reg. 1. 21. 1. Paral. 10.*

Naim seu Nain oppidum, filij vnici viduæ resuscitatione in sacris Literis notum; hodie perexiguum & obscurum refert pagum, paucis habitatum Mauris, situm (vt diximus) in latere septentrionali Montis Hermon minoris, in secundo milliario Montis Thabor, haud procul ab Endor, quem præterfluit Torrens Cifon. *Luc. 7. Hieron. in Epitaph. Pala.*

Naim à dextris relicto, ad Occidentem fleximus, ac Torrentem Cifon, vallemque Esdrelon mediam transeuntes, ad montana Nazareth iter direximus. Tantus autem hic erat æstus, vt terra scissuris confracta viscera panderet, hiaretque calore: nos quoque Sole medio flagrante cælo, vehementissimo torrebamur ardore. Valle superatâ, in humili quodam vico, cui Buria nomen, ad montium Nazareth, radices posito; ex iumentis descendimus, reliquum itineris

Nazareth vsque ad adscensum montis difficilem & arduum, ac præruptas præcipientesque semitas pedibus facturi. Sarcinis itaque depositis, ac sub ducis nostri custodiâ relictis, iter aggredimur. Erant itineris comites Interpres, ac duo Muchari, duo item Mauri, eius loci incolæ, arcubus iaculisque instructi, ab itineris nostri duce conducti; vt nobis contra latronum infestationes (quæ frequentes ibi accidere solent) Maurorumque insultus præsidio essent, reducerentque saluos vnde eduxerant. Vix dum autem ad iactum sagittæ progressi eramus, cum ecce alij quatuor subsequuntur nos Mauri, qui gradum sistere cogunt, ac velle se comitari nos obstrepitant: sibi enim vti veris Caffararijs, huiusmodi emolumenta deberi, non illis, cum quibus dux noster pepigerat, aiunt: Hi contra audacter id negant, legitimos se esse duces, & caffararios, pepigisse nobiscum, ac standum pacto, illos verò, quòd serò venerint, sibi imputare: neque enim te iure suo cessuros vnquam respondent. Dum ad hunc modum inter se diu rixantur Mauri, atque mutuis sese conuicijs laceffunt, nec cedere alteri alteris volunt, Mucharorum alter, nostri itineris comes, maximum nobis imminere periculum ratus, si iter prosequamur, reuertendum esse statuit. Hortatur itaque & admonet, ne progrediamur cum barbaris: quòd si in proposito persistamus, sese solum ad ducem reditarum ait. Nos astum hominis veriti, ac ne studio id faciat, vt itineris incommoda effugeret, arbitrati, ipsius parere monitis, ac sequi consilium reculamur, præ nimio enim desiderio inuisendæ vrbs Nazareth, quæcunque accidere possint pericula, obfirmato animo pati decreueramus. Discedit itaque ille, nobis renitentibus, reditque ad herum suum. Remanent nobiscum Interpres, atque alter Mucharus, Christianus vterque. Priusquam verò progredieremur vterius, Maurorum componi litem curamus; atque animû vtrisque nostrum per Interpretem exponimus; nihil nos curare qui ex illis nos comitentur, non esse nostrum inquirere ad quos huiusmodi emolumenta spectent: viderint ipsi quibus debeantur: Interim id sciant præter promissam mercedem nihil nos soluturos: Rogare itaque inter se conueniant. Quod si non faciant, iam iam reuersuros ad ducem nostrum. Illi vbi id nobis animo fixum federe, ac creditum parare animaduertunt, vt erant ingenio vafro, & ad fallendum maximè apto, pacem compositam simulant, promissâ mercede se contentos fore respondent, & licet omnes nos comitentur, animi causâ id facere, atque è re nostrâ futurum si maior adsit comitatus: proinde procedamus alacriter, nec dubitemus quippiam, ex voto successura omnia. Credimus barbarorum perfidiæ, vanisque promissis, sed magno nostro malo: quos enim nobis subsidio futuros sperabamus,

hos

hos nobis damno & nocumento maximo fuisse re ipsâ postea cognovimus. Continuumus itaque iter, atque ardua quadam viâ, & præcipiti semitâ, altum petimus. Vbi ad montis verticem venimus, planitiem amœnam & herbidam offendimus: quâ superatâ, paulò post urbem Nazareth læti eminus conspiciamus. Inde viâ declivi ad imam vallem descendimus: eaque ponè relietâ, collem rursus (cui vrbs ipsâ infidet) ascendimus. Hæc pulchra quondam & florens Galilæa Math. 2. 4. 13
Luc. 1. 2. 4.
Ioan. 1. 1. ciuitas, Christi in primis conceptione, educatione, eiusque matris Mariæ habitatione clarissima, omni hodie ornatu & cultu destituta, ac suis pænè ruinis sepulta, vix humilem & abiectum refert pagum. Præter collapsas enim domos, arcus, murosque vetustos, ac viles aliquot domunculas, Maurorum habitacula, nihil est quod cernas. Hæc in foueis exstructæ, intus & foris lapidibus sine calce aut argillâ temerè sepiuntur, vt extra vix domus appareant: adeò, vt si quis locorum imperitus ad oppidum venerit, naturalem arbitraturus sit lapidum esse congeriem, non hominum habitaculum, in domuum medio domos quæsiturus. Situm tamen habet pulcherrimum, & amœnissimum, soloque gaudet vberi: posita siquidem in colliâ montis cultissimi, & nitidissimi, Meridiem respiciente, amœnis vndique & fecundis collibus septa, valli imminet, vberimus pascuis, fructiferisque campis opimæ. Incolæ Mauri omnes, atque omnium pessimi, quos toto itinere experti sumus: Duo tantum hic è plurimis superstites Christiani: reliqui vel morbo extincti, vel (vt intelleximus) ab iniquâ illâ generatione trucidati. In vertice montis oppido proximi, Meridiem versus, Templum cernitur semidirutum, à Christianis exstructum, iuxta locum qui Saltus Domini appellatur, quo Iudæis Christum Salvatorem præcipitem dare volentibus, ipse transiens (vt sacre referunt Literæ) per medium illorum ibat. Ad radicem eiusdem montis, iuxta Maurorum tuguriola, in ipso oppidi ingressu, vbi Deipara Virgo ab Angelo salutata fuit, inclytum religione Templum extitit, Annuntiationi Virginis sacrum, Archiepiscopali olim sede præcellens, ex quadrato constructum saxo, columnis marmoreis, porphyreticisque sublime, & per amplum, sumptu atque magnificentiam insigne: vti ex ingentibus columnis, partim cōfractis, partim ruinis sepultis, cæterisque Templi reliquijs, altissimisque parietibus, etiamnum extantibus colligitur. Ad iactum lapidis, Septentrionem versus, ruinæ conspiciuntur arcuati operis, orientaliolum Christianorum quondam Delubri, Gabrieli Archangelo (vt ferunt) dicati, & super fundamenta domus Iosèphi, nutritoris Domini exstructi. Iuxta hunc locum fons est optimas emittens aquas, quæ Hieron. in
Loc. Heb. Act.
Apost. lit. N. Mariæ Fontem vulgò indigitant, quod ex eo Maria Virgo aquam Luc. 4.
Hieron. in
Loc. Heb. Act.
Apost. lit. N. hausisse,

hausisse, eamque bibisse, & linteola filij sui ad eundem fontem lauisse asseratur,

Dum oppido pedites appropinquamus, in ipso adscensus initio peringens Maurorum cuneus fit nobis obuius. Inclamitant barbari, rabida in nos maledicta conjiciunt; verbisque ignominiosis prosequuntur, detestantes & fidem nostram, & genus. Progredimur nihilominus, & salutamus pro more gentis comiter omnes, capite inclinato, manibusque ad pectus compositis, qui Turcis Maurisque salutandi mos est. Interim præcurrunt aliqui, ut ostium Sacelli Annuntiationis Virginis (quod sub maiori Ecclesiâ est) occupent, atque ingressum prohibeant. Nos per Interpretem aditum petimus, munusculum ab exteris dari solitum pollicentes. Illi Cechinum à singulis expetunt. Nos nimium illos petere: sufficere Sultanium seu Cechinum pro omnibus: pauperes nos esse de industriâ subijcimus. Profiteri autem se egenos, imò pauperrimos, ijs in partibus, Occidentalibus vel maximè necessum est. Id enim nisi quis faxit, vel vanijs Turcicis, vel manifesto vitæ periculo se reddet obnoxium. Post multa, in duos Cechinos cum barbaris paciscimur: ijsque ante ingressum numeratis, præeuntibus illis introducimur. Descendentibus singuli singulis in fidei nostræ despectum impingunt colaphos, addunt verbera, & canes, porcos, bestias, atque infideles appellant: nobis interim hæc omnia ut externis æquanimiter & tolerantibus & dissimulantibus; cum & tēpus & locus id maximè postularent. Nam si ægrè quid feras à barbaris, ferendum tamen; aut si reclames, resistasve, in peius ne incidas, verendum est. Descenditur autem per gradus lapideos duodecim ad locum subterraneum, rupi incisum, vbi Virgo Maria ab Angelo salutata dicitur. Is sub ipso Choro superioris Ecclesiæ (ut diximus) in tres diuiditur cellulas; subterraneas sibi cohærentes, quarum prima longitudine pedes decem continet, latitudine sex; estque Altari decorata lapideo, sicut & media; sed sex tantum per quadrum habet pedes, ut postrema quatuor: In mediâ, ab occidentali latere duas ingentes videre est columnas marmoreas, fusci coloris, candidis interuenientibus maculis, distantes inter se pedes circiter quatuor: quarum vna Meridiem respiciens eo fertur posita loco, quo Angelus Beatissimam salutauit Virginem, opposita illi vbi precibus intenta sedebat, dum ab Angelo salutaretur. Precibus solitis hîc à Minoritis peractis, & rei gestæ historiâ Euangelicâ recitata, abitum paramus: cumque iam scalæ essemus proximi, accurrunt Mauri, atque exitum negant. Nos rei nouitate attoniti & perculsi, causam per Interpretem quærimus: nec enim quicquam debere putabamus nos amplius, cum antea ipsis ex voto fatississemus. Illi cortesiam se velle (ita gratuitum appellant donum,

huma-

humanitatis causâ dari solitum) respondent: nos, si exitum permit-
tant, præstituros promittimus. Renuunt immanes barbari, atque om-
nis rationes expertes: addunt etiam minas nisi obsequamur illicò. In-
terim Maurus quidam ostio proximus, securim manu tenens, primû
prodeunti se conscissurum caput inclamitat. Reuocamus gradum ita-
que, & precamur vt quam velint cortesiâ, exponant; obtemperatu-
ros nos, quoad poterimus. Negant iterum, adduntque minas denuò
ad maiorem metum. Nos rursus obnixè Interpreti saltem exitum con-
cedant, vt de pretio cum illis agat, rogamus. Vix id tandem annuunt.
Interprete egresso pueri, feminæ, alijque clamores tollunt, per Sa-
celli fenestras lapides & maledicta in nos ingerunt. Vix occultandi lo-
cus: & nisi in angulo extremi Sacelli nos abdidissemus, lapidibus obru-
ti fuissetus. Post longam moram, redit Interpres, & Mauris pretio
sedatis, exeundi veniam obtinuisse renuntiat. Læti igitur, etsi læsi, &
lapidibus contusi, antro egredimur. Dumque altum petimus, circum-
stant Mauri, atque ostio proximi, rursus colaphos incutiunt, cedunt,
maledicunt, execrantur. Antro seu carcere verius hoc modo egressi,
etsi reliqua mysterijs notata loca adeundi summa nobis cupido esset,
minis tamen Maurorum exterriti, ac veriti nouas insidias, illicò abi-
uimus; eminus ea conspiciari contenti, cum cominus accedere non
liceret. Mediâ ferè superatâ valle, Mucharum nostrum abesse compe-
rimus; quem dum opperimur, accurrît ocyus Christianus quidâ Naza-
reus, vrceolum aquæ ex fonte Mariæ (cuius supra meminimus) afferens:
gratissimum sanè donum. Bibimus ex eo omnes. Mox hominem dona-
tum, gratijsque actis, dimisimus. Cum autè diutiùs Mucharus morâ tra-
heret, ne rursus barbari nos insequerentur, cunctantiùs progredimur:
binis tantû comitantibus nos Mauris, & Interprete. Vallem transgressi,
proximû adscēdimus montem: in cuius summitate rursus subsistimus;
donec tandem Mucharum cum cæteris Mauris celeri aduentantē gra-
du conspiciamus. Vbi accessere, barbaros in causâ fuisse, quod morâ tra-
xerint, referūt; eos quippe equis nostris ephippia detraxisse, nec voluis-
se nisi ære redēpta restituere. Hæc cum narrarēt, efferendû esse malum
respōdemus, vtque iter continuēt, rogamus. Præcedūt igitur, sequimur
& nos: verû vix viginti progressos passus, gradû sistere cōpellūt Mauri,
primi itineris duces, promissam sibi expetētes mercedē. Nos nullâ no-
bis superesse pecuniâ, nec posse illorû votis satisfacere; deducant nos
ad proximû pagum, ibi ducem nostrû ipsis soluturiû respondemus. Illi
cōtrâ priùs quam eo discedamus loco, sibi satisfieri velle, & nisi paream-
us, statim verberibus nos oneratos minātur. Nec mora fustes arri-
piunt, retrorsum nos abigunt; ac quosdam progredi volentes fuste gra-
uiter mulctant. Coacti igitur quod petierant soluimus. Quibus cum
canina

canina

canina ora, manusque ferales argento obstruxissemus, satisfactum iam omnibus esse arbitrati, progredimur. Ast non multò post referre pedem urgent & reliqui quatuor; utque ipsis tantundem demus, imperant. Obtemperandum protinus, nisi rursus fustes experiri, ac vapulare malimus, inclamitant. Quid multa? nullus neque excusationi, nec rationi locus. Cædunt iterum fustibus nonnullos, in fugam vertunt omnes, ac Nazareth versus abigunt. Mox reuocant, ac nî pareamus se sagittis nos esse transfixuros minantur. Fracti animo, ac metu & minis exterriti, inuiti barbaris obsequimur. Quid enim inermes contra armatos? Quid contra paratos imparati? Quid linguæ & locorum ignari, in barbarico solo constituti, atque hostibus vndique septi, pauci cōtra multos egissemus? Sanè nihil restabat aliud quam ut forti animo aduersa hæc ferentes, & tempori seruiantes & loco, ipsi spe meliorum nos consolaremur, cum præter obsequium & patientiam nullum nobis superesset remedium. Solutione hac se cōtentos simulant, pergunt iter: subsequimur & nos. Superato autem montis fastigio, vbi ad locum quendam præruptum & præcipitem venimus, tertio viam intercludunt, ac gradum figere impellunt, & cortesiā (ut ipsorum verbo utar) se velle exponunt. Demulcere verbis barbaros, excusare denuò, ac deprecari obnitimur: solutione saltem ut differant, dum ad proximum pagum ventum sit. Nil tamen valere preces, promissionesque: nullæ denique admittæ excusationes, frustra tentata omnia: obtemperandum clamitant, & nisi sponte pareamus, vim illaturos. Nec mora: fustibus rursus in nos sæuunt. Vapulamus innoxij, nemo tutus, vna omnibus conditio, senio nequaquam parcitur, nec stemmati. Neque his contenti immanes barbari, ictus ictibus accumulāt. Interpretem namque ac Mucharum, ut magis, ac suo pro arbitrio grassari in nos, ac sæuire possent, abigere conantur. Resistunt illi pro viribus, ac verbera licet excipiant, ictusque plurimos, non tamen discedunt. Nonnulli præcipites se nos daturos minantur, in terram protrudunt aliquos, adduntque verbera. Quibus cum vnus restitisset, ac pugnum vni illorum intulisset: ille irâ concitus, ac frendens, pugione (quam Cugnaram vocant) hominem inuadit; ac nî Interpretes ictum frustraſset, confodisset, aut ut minimùm grauius læsisset. Dum hæc in nos moliuntur truces Mauri, ferè feroces, non homines, inexpectatò, ac velut è cælo demissus superuenit Christianus ille Nazareus, qui paulò ante aquam nobis è Fonte Virginis propinauerat: oportunum sanè nobis subsidium, ac salus. Is enim, re intellectâ, truculentos barbaros placat, timorem soluit, atque efficit ut sceleratorum manus euadamus: sedatisque eorum animis, quantum cortesiæ soluendum illis sit, indicat. Cui obtemperan-

temperan-

temperantes, ac gratias agentes, quod indicasset, soluere Interpretem iubemus; Christianum verò ut nobiscum maneat, atque ad proximum comitetur pagum, obsecramus, Hoc periculo ac metu liberati, Deo Opt. Max. quòd periclitantibus suppetias tulisset, atque Angelum misisset, qui nos è latronum manibus liberaret, gratijs actis, pagum versus pergimus, decliui ac præruptâ viâ. Vbi in imam vallem venimus, quartò iam aggrediuntur nos Mauri: rursùmque pecuniam exposcunt, terrentque minis: interueniente tamè Christiano illo Nazareo, feritatem deponunt, & à vi abstant. Interim illorum primarius, sed ætate minimus, ad spectu truculentus & sæuus, ferocior atque inhumanior cæteris, plenus irâ, contumelijs Christianum afficit, conuitijs proscindit, fidem improperat, ac ter quateruè iustem lateri eius impingit, in hæc fere prorumpens verba: Perfide & infidelis, causa es quòd maiorem summam ab istis Frangijs (sic enim vniuersi Occidentis populos appellant) non obtinuerimus: à te stetit, quo minus voti compotes facti sumus. Quid tibi rei cum exteris, quos nec noueris, nec videris vnquam. Nostram potiùs fouere debueras causam, quàm alienigenarum. Id quia non feceris, dignas aliquando perfidiâ tuâ lues pœnas, nec vindictæ suo tempore deerit occasio. Ille verò misericordiâ se motû, ac nostri misertû, nil præter pietatem exercuisse se, atque id fecisse quod sibi fieri voluerit; iustam causam exigisse ut miseris aduenis auxiliaretur, neque pœnam vllam ob id, sed præmium potiùs mereri, maximè, quod pace inter utrosque conciliatâ, nobis persuaserit ut sibi suisque præter mercedem etiam munus daretur. His igitur, alijsque blandis verbis vix barbarum tandem placauit. Postquam verò ad pagum, vbi sarcinas reliqueramus, peruenimus, ducem nostrum non minori affectum damno & molestiâ comperimus; cibum namque ipsi omnem per vim Mauri eripuerant: largitione ad hæc res nostras bis terte à barbaris redemerat. Velis itaque equisque (ut aiunt) abitum parantes, Christiano in primis Nazareo pro fideli suo patrocínio maidinos aliquot dono datis, & Interpreti ac Mucharo Christianis, qui nos defenderant, & verbera nostrâ causâ pertulerant, satisfactis, sarcinas raptim collectas iumentis imponi curamus, & ex pago illo infausto, execrando, nec nominando quidem, atque ab istis non tam hominibus quàm brutis discedimus. Quanquã verò omnes famelici essemus, & maximè sitiremus; cum à secundâ antelucanâ horâ ad vsque secundam postmeridianam nihil præter verbera & iniurias gustassemus, ac pedites multum viæ confecissemus (distat siquidem Nazareth à pago illo duo millia passuum, & ampliùs) de cibo tamen sumendo nullus nostrum erat qui cogitaret. Adeò siquidem omnium animos angor, & discedendi sollicitudo inuaserat, oc-

cupaueratque, vt nihil magis nobis in votis esset, quàm inde auolare, satis esse putantibus gentem effugisse nefandam. Neque his omnibus immanissimæ bestiæ satiatae, etiam abeuntes longissimè insequuntur, ac lapides in nos emittunt: quibus & nos oppressissent, nisi velocissimo cursu, & diuinâ in primis ope illorum sceleratas manus effugissemus.

CAPVT VII.

Ad montem Thabor profectio: difficillimus eius adscensus, situs, & conditio; quæq; ex vertice eius à nobis collustrata sint.

A PAGO illo infando Septentrionem versus rectâ ad montem Thabor processimus; Vbi ad radicem venimus, cum Cassariorum principe casu nobis obuio, de Thabor monte inuisendo egimus, pacto inito, vt tribus numeratis toleris, duos è suis concederet itineris duces, qui nos ad verticem montis deducerent, à prædonibus defenderent, reducerentque incolumes ad proximum Chan. Conditione acceptâ, Mauros nobis permittit, & securitatem promittit. Iumentis itaq; sarcinisque ducis nostri curæ iterû commissis, datoq; illi negotio, vt aduentum nostrum in proximo exspectaret Chano, iter arripimus, ac pedites omnes anteeuntibus Mauris, nostro Interprete, atq; altero ex Mucharis comitibus, læto gradu montem Thabor adscēdimus. Ne verò à proximi pagi (in costâ montis Thabor Meridiem spectâte siti) habitatoribus Mauris conspiceremur, & noua pericula ac barbarorum molestias experiremur, ab occidentali montis latere gradum tecimus, Inclinante iam die, ad summum fere montis iugum, summo quidem cum labore & tædio peruenimus. Vrgebat omnes fames & sitis, toto corpore manabat sudor, rigeabant præ nimîâ defatigatione membra, adeoq; lassiti & fracti eramus viribus, vt vix vel respirare, vel loco se mouere cuiquam daretur: quinimò velut semimortui humi prostrati, spiritum iam emissuri videbamus. Posteaquam aliquantulum quieuissemus, spiritu reuocato, ac resumptis viribus, labori nos iterum accingimus, atque anhelantes, intercluso pænè spiritu, partim scandentes, partim reptantes per pendulas petras, scopulosque acutissimos, nunc baculis, nunc manibus nos vicissim erigentes, attrahentes, promouentes, in summum montis verticem euasimus; sed quantâ cum difficultate, obstantibus vbique vepribus, dumetis, & saxis ingentibus, non facile dixerim. Est enim adscēsus montis à medio vsque ad summum adeò difficilis, lubricus, præruptus, salebrosus, atque arduus, vt difficillorem nec viderim, nec conscenderim vnquã; vel eò magis, quod circumcirca ad
montis

montis fastigium prægrandes ruderum & dirutorum ædificiorum dispersæ iaceant ruinæ, Templorum nempe & Monasteriorum (quæ ibidem sexdecim maxima fuisse fama est) reliquiæ; quæ viâ vndiq; impediunt, & adscensum difficiliorem reddunt. In summo montis supercilio viginti stadia patet planities, quam Iosephus Galilææ, præfectus quadraginta diebus se muro scribit circumdedisse. Hæc maiori parte ruinis hodiè obsita, tota squalida iacet. Inter has trium insignium sacrarum ædium semidirutarum perampla visuntur vestigia. Præstant amplitudine & operis magnificentiâ, quæ in mediâ planitie sitæ, adiunctas sibi amplissimi Monasterij, ducentorum quandoque Monachorum sedem, ruinas habent: quas ab Helenâ in honorem Apostolorum Petri, Ioannis, & Iacobi exstructas, & à Pannoniæ regibus postmodum auctas ferunt. Basilica maxima Episcopali sede quondam nobilis, antistiti suo à monte Thabor Episcopi nomen ac titulum dedit. Inter hæc Ecclesiæ ruinas collapsa Porticus spectatur, cui ostium ab Oriente est, quod ad locum Triû Tabernaculorû aditû præbet; in quo Saluator Christus clarissimâ luce circumfusus, aliâq; formâ indutus, cum Moysè & Heliâ colloquutus est. Hic in tria diuisus sacella contigua, medium Saluatori, quod à dextris est Moysi, tertium Eliæ attribuitur: quæ quidem ob ingentem ruinarum molem difficilemque accessum cominus inuisere atque accedere non licuit. Eminus itaque salutare locum cõtenti, Christo glorioso debitas preces perfoluimus. Iuxta hæc rudera ampla & profunda est cisterna, in ipsâ rupe excisa, aquis abundans: ex qua post preces, hydriâ æneâ (quam Minorita conuersus oportunè secum attulerat) appenso fune aquam hausimus, & cum toto illo die nec cibum nec potum sumere licuisset, frustulo panis biscocti, & aquâ frigidâ non nihil languida membra refecimus.

Mons Thabor Iosepho Itabiriû, Polybio Mastoim, quatuor circiter milliaria altitudine continet; Iosephus in triginta stadia consurgere dicit. In mediõ Galilææ planitie situs, à radice paulatim attollitur, à medio ad summum vsque verticem maximè præceps, præruptus, adscensu est difficilis, & à Septêtrione inaccessus: miræ alioquin pulchritudinis, amœnus, amplus, atque rotundus, à circumiacentibus (quibus sublimior est) seiunctus: varijs arbutis, arboribusq; vndique confusus, densisque syluis perpetuò virentibus refertus, & omnigenorum florum odore fragrantissimus, cœlique temperie sælicissimus. In eo videre est Ilices altissimas, Arbutos, Lentiscos, Charnubos, Oleas, aliâq; varij generis arbores. Omitto plantas medicâ virtute nobiles quamplurimas, quas passim tellus hîc producit. Ex montis summo iugo magna cum lustrantium voluptate atque admiratione latè vndiq; prospectus pater. Ab Ortusiquidem & Austro Mare Mortuum, Arabiam Deser-

4. Bel. 4.

Niceph. 8.
Hist. Eccles.
30.Tyr. 2. Bel.
sacr. 13.

Matth. 17.

Marc. 9.

Luc. 9.

2. Petr. 1.

4. Bel. Iud. 4.
Polyb. l. b. 5.

ram, Montes Seir, Galaad, & Hermon, Iordanem amnem, Mare Genzareth, ac multos præterea colles, vallesque fertilissimas conspicias: ab occasu montem Carmelum, vrbesque Zephet, & Nephtalim, hodie Suzim, ac Mare ipsum Mediterraneum; ab Aquilone montem Libanum spectes. Ceterum planities Galilææ, quæ montem circuit, cui & Eggedon, & Esdrelō vallis, & campus Maggedo olim nomen fuit, hodie Campus Saba, à pago quodam vicino appellata, latissimè patentes habet campos, longitudine decem millia passuū continens, latitudine ad mare Galilææ & Iordanem vsque sese extendens. Olim glebâ optimâ, fertilitate, & rerum omnium copiâ, frumento, vino oleo, nulli terrarum cessit; agris hodie incultis & desertis. Ob Sifaræ autem necem, deletio eius exercitu iuxta torrentem Cison, & Iosîæ regis interitum celebris. Lustrationibus in monte peractis, Precibus ac Laudibus Deo Opt. Max dictis, atque Euangelicâ lectione rem gestam enarrante recitatâ, refocillatisque demum corporibus, cùm longiùs illîc aduentu noctis demorari non daretur, sub Solis occasum ab orientali montis latere, viâ maximè præcipite, ac plus minus mediâ horâ interdum supini cadentes, quod in descensu facile contingit, ad ima montis descendimus, Inde rectâ ad diuerforium proximum *Ain el tuchiar* nomine tertio à Monte situm lapide properantes, post secundam tãdem noctis horam, nullo prorsus accepto incommodo, peruenimus. Ibi paulò ante Chiecagiam Constantinopolitanam, itemque Mechanum Cadium cum suis Carauanis aduentasse summo cum gaudio comperimus. Tum verò à nobis omnis fugit timor, & trepidatio, videntibus tanto nos hominum stipatos exercitu, vel eò magis, quod Hierosolymitani cuiusdam nobilis operâ (qui & ipse eodem in comitatu erat) Carauanæ duces nos nostrasque res omnes in suam tutelam & fidem recepisse, & tutò nobis in eorum comitatu licere esse, intelligeremus. Quare priorum omnium molestiarum obliti, curam omnem deposuimus, in portu nos post id tempus nauigaturos sperantes. In diuerforiū denique, & sub tectum admissi, locus nobis satis quidem iniquus, pro multitudinis tamen, loci, & temporis ratione non spernendus, vbi pernoctaremus, assignatus est. Erat autem plenus sordibus, & rudibus oppletus; adeoque angustus, vt vix iumentorum onera nostrasque sarcinas caperet. Inter has dormiendum erat. Itaque partim sedentes, partim suspensi, & cubito sarcinis innixi, sopori nos dedimus: & licet incommodè quiesceremus, benè tamen nobiscum agi putauimus, quòd sub tecto esse liceret, cùm multi è Turcis sub dio dormire cogerentur.

CA.

Iudith. 1. 4. 7
2. Paral. 35.

Iud. 4.
4. Reg. 23.
2. Paral. 35.

CAPVT VIII.

*Turcarum Carauana; Horum proficiscendi mos; itemq; orandi: Ad
Mare Tyberiadis descensus: eiusq; ac locorum
circumiacentium descriptio.*

POSTRIDIE, quinto nimirum Id. Nouembris, nocte nondum elapsâ in Turcarum comitatu viam ingredimur, facibus accensis præeuntibus. Mos siquidem ita fert Turcarum, vt, cum noctu plerumque ijs in partibus, æstate maximè iter agant, Solis æstum vt effugiant, faces ardètes Carauanis suis præferri à feruis camelis insidentibus summo perè curent; eâ ratione, vt sint viarum indices, ne si qui tardiùs incedant, obscurâ nocte à ceteris separentur, neve à rectâ viâ declinent. Cùm iam lucefceret, Cadius & Chiecagia Caruanâ subsistere iubent; Precibusq; vt vacent omnes, imperant. Ex equis itaque iumentisque descendunt, ac Preces, facie ad Meridiem versâ, stantes, solitis ceremonijs (de quibus alibi dicemus) fundunt. Quibus peractis iter prosequimur. Est autem Turcarum moribus receptum, vt ante Solis ortum, dum iter agunt, diuinum priùs placare precibus numen satagent, quàm iter prosequantur. Tam accuratè verò Preces hæc in omni fe- re actione obseruant, vt nec diuini nec humani quicquam auspicentur, quin Deum suo more sint cõprecati: Meliores hac in re censendi ipsis Christianis: quorum pleriq; dũ iter agunt, in re diuinâ negligentissimi sunt. Ea quoque Turcis conditio est, vt itinerantes à summo manè ad ferum vsque vesperum iter continent; nec vsquam subsistant, semel tantùm singulis diebus cibum sumere contenti.

Superatâ circa Meridiem latissimâ Galilææ planitie, viâ leniter decliui, ad Mare Genezareth, seu Tyberiadis descendimus. Inde iuxta littus maris prosequentes iter, ad læuam reliquimus Bethuliam oppidum, Iudith viduæ patriam, eminenti situm in monte, ruinis deforme, & desertum penitus.

*Iudith. 6. 7.
15.*

Paulò post montem præteriuimus in sacris Literis celebrè, quem quidam Christi & Apostolorum Mensam appellant, ob multa nimirum millia hominum ibi à Christo Salvatore septem tantùm panibus, paucisq; pisciculis saturata. Hic excelsus valdè, atq; ob virentem herbam, floresq; quibus abundat, amœnissimus est: quem & frequentatum à Domino, eiusq; Apostolis legimus. Hic enim sæpissimè orationi vacauit, Apostolos instituit sermonem de Octo Beatitudinibus, deq; cæ- teris Euangelicis Perfectionibus habuit. Ad pedè eius montis loco cæ- pestri, idem Saluator noster dæmoniacos plurimos, languentesq; cura- uit, & multitudinem præceptis salutaribus instruxit. Parbo vltteriùs

*Math. 15.
Marc. 8.*

*Luc. 6.
Marc. 3.
Math. 5. 6.
7. 10.*

progressi, iuxta ipsum littus vallem transijmus pulcherrimam & vberem, etsi hodie incultam, diuersi tamen generis arboribus opacam. Hic enim Ficus, Oleas, Musas, Palmas, Poma, nucisque cernas. Quibus visis, certè Naturæ vim vel maximè admirati sumus, quod deficiente culturâ & hominum industriâ, tam varias arbores inter se maximè repugnantes sponte humum proferre conspiceremus. Hanc vallem mediam interfluit riuulus, qui à fonte viuo, ex monto vicino (quem Mensam Christi appellari paulò antè diximus) scaturiente, originem trahit, ac tribus riuulis in Mare Galilææ labitur, suasque in illud exonerat aquas. Horum alter Bethsaidam præterfluit, tertius inter Bethsaidam & Carpharnaum marinis sese ingerit aquis.

Ios. 3. Bel.
Iud. 8. 2

IOAN. 1. 12.

Inde Aquilonem versus procedentes, à Meridie Bethsaidam venimus, Petri, Andreæ, & Philippi Apostolorum patriam, & in sacris Literis celebrè: ibidemque iuxta littus in virèti prato per horas aliquot, ob sacram lauacionem à Turcis in Mari Genezareth fieri solitam, cum Turcarum Carauanâ subsedimus. Variæ in itinere occurrerunt plantæ singulares; Colocassia, Brassica syluestris. Radix Rhodia, aliæque: Arbores item Musæ, & Napecæ plurimæ. Est autè Napeca antiquitus cænopia dicta, arbor spinosa, fructus habens dulces, & saporis optimi, formâ syluestribus pomis non absimiles, sed intus nucem continentes, instar oliuæ: cuius folia perpetuò virescunt. De Musâ eiusque fructibus suprâ egimus.

Hiero. in loc.
Hebr. lit. B.
Luc. 9.
IOAN. 1. 12.

BETHSAIDA nobilis quondam Galilææ vrbs, in ipso littore Maris Galilææ condita, vna è Decapoleos regionis vrbus, hodie exiguus & ignobilis pagus, paucissimis constans tuguriolis, Maurorum habitaculis, aquilonarem maris angulum occupat: iuxta quem fluit riuulus, limpidis optimisque aquis scatens, quæ in vicinum Mare Tiberiadis influunt. Helenam hic suprâ fundamenta domus Petri Ecclesiam erexisse author est Nicephorus: ejus tamen nulla hodiè extant vestigia. Hic Christus Petri soerum febricitantem solo tactu sanauit, cæco visum restituit, multosque ante ædes Petri varijs afflictos morbis, dæmoniacosque curauit.

Libr. 8. Hist.
Eccles. 6. 30.
Matth. 8.
Marc. 1. 8.
Luc. 4.

Num. 34.
Deut. 3.
Ios. 11. 2, 13.
19.
Isai. 9.
Ioan. 6. 21.
Luc. 5.
Plin. 5. nat.
Hist. 15.
Ios. 5.
Ant. 1.
Ege. sp. lib. 7.
c. 28.

MARE GALILAEAE, quod & Tiberiadis Zenereth, & Stagnum Genezareth in sacris appellatur Literis, Iosepho Lacus Genezar, hodie Tabariæ dicitur, aquas habet dulces, salubres, & fontanis ac fluuialibus aquis (vt volunt) & leuiiores, & meliores: estque collibus amœnissimis fructiferisque vndique cinctum: longitudine (vt Plinius vult) sexdecim, latitudine sex tantum continens milliaria, & vt Iosephus, & Egesippus censent, longitudine centum & quadraginta stadia, latitudine quadraginta. Iordanis fluuius medium perfluit; & in lacum postea Asphaltitem labitur. Oppidis quondam egregijs & celeberrimis circumseptum, hodie vel in cinerem versis, vel ruinis deformibus, & horridis

horridis : viles nunc tantum & humiles aliquot in littore viculos habet. Christi autem miraculis clarum, in sacris Literis vel maxime celebratur. Nam in littore inter Capharnaum & Bethsaidam iter faciens Petrum & Andræam, ac Zebedæi filios in Apostolos eligere dignatus est; siccis pedibus supra eius vndas ambulavit, vento & fluctibus imperavit: ortam tempestatem sedavit, & ventos compescuit, soloque verbo cunctis stupentibus mare tranquillum reddidit. Petrum hinc pæne submersum è fluctibus liberavit. Discipulis (quos post Resurrectionem suam frustra piscatos esse nouerat) stans in littore ad dextram nauigij, vt rete mitterent, iussit: quo facto, præ nimiam copiã piscium scisso reti, agnouerunt Dominum, & Deum confessi sunt. Varij autem generis optimos & prægrandes in maximã copiã producit pisces hic lacus; Troctas, Lupos, Squalos, Cyprinos, aliosque, sapore tamen & specie (vt Iosephus vult) ab alterius loci piscibus discretos: cuius quidem rei experimentum (vt postea dicemus) facere non licuit.

Quarto à Bethsaidâ lapide, contra Boream, eminenti in monte plurimæ visuntur ruinæ; quæ antiquæ vrbis Cedus Nephthalim reliquæ putantur. Octauo quoque à Bethsaidâ milliario, in ipso maris littore, Meridiem versus, Tiberias, olim Zenereth, totius quondam Galileæ caput, ab Herode tetrarchâ in Tiberij Cæsaris honorem ædificata, eminens conspicitur. Hæc Decapoleos terminus, & Galilæorum maxima, magnificis exornata ædificiis, magnisq; dotata immunitatibus, balneis quoque & aquis salubribus calidisq; ex humo ipsâ scaturientibus (quas Tiberiæ thermas olim appellârunt) nobilis, frequentissima piscis temporibus extitit. Postea, Christianis rerum in Palestinâ Dominis, Episcopi, & Principis Galileæ sedes fuit: nunc verò diruta, ruinis horrida, habitatore vacua, serpentum est habitaculum. Hic ab Helenâ sanctâ Duodecim Thronorum Templum magnifici operis exstructum olim ferunt: quod solo æquatum, nullum penitus vestigium reliquit.

E regione Bethsaidæ. Orientem versus secundo vix milliario, viculus cernitur in littore, Taboga nomine, Palmis confitus, vix sex aut octo Maurorum tuguriolis excultus, Hunc Magdalum nonnulli existimant, Mariæ Magdalenæ castellum, à quo & nomen sumpsisse putatur, purpuræ tinctura quondam celebre.

Haud procul inde, iuxta ipsum littus, supra ripã occidentalem Jordanis, Capharnaû spectatur, præclarum olim ac nobile Galileæ emporium, Christi habitatione, ac miraculis celeberrimum. Hic enim paralyticum sanauit, cæcis visum reddidit, demoniacum mutum sanum fecit, à Centurionis seruo paralytum depulit, mulierem à sanguinis profluuiio liberavit, filiam etiam Principis Synagogæ iam mortuam ad vitam reduxit. Licet autem opulen-

*Ioan. 6. 21.
Matth. 13. 8.
14.
Luc. 5. 8.
Marc. 4.*

*Ios. 11.
Num. 34.
3. Reg. 15.
Ioseph. 18.
Ant. 4. c. 3.
Bel. 16.
Tyr. 14. Bel.
sacr. 12. c.
18. Bel. 6.
Niceph. Hist.
Eccles. lib. 8.
c. 30.*

*Matth. 4. 8.
Luc. 4. 5-7. 8.
Marc. 2. 5.*

*Hieron. loc.
Hebr. lit. C.*

tiâ, frequentiâ, & ædificiorum splendore maximè olim fuerit, hodie tamen in cinerem omnino verſum, ac ſepultum ſabulo, quatuor tantùm aut quinque Maurorum tuguriola in littore reliqua habet. E cuius regione eſt Choroſain ciuitas, inter Decapoleos vrbes quondam inclyta, in orientali Iordanis ripâ, ac in ipſo maris littore ſita, ruinis omnino deformis, & deſerta hodie, nil præter nudam humum ac rudera oſtendens.

*Matth. 14.
Marc. 6.
Luc. 11.
Ioan. 6.*

Montem quoque ultra mare ex vico Bethſaidâ conſpicias licet, in quem Chriſtus cum Diſcipulis à prædicatione feſſus ſeceſſit, ac cùm ab Apoſtolis, vt multitudinem ſequentem ab ire ſineret, moneretur, quo ſibi quiſque commodius, imminente iam veſpere, in vicinis villis de cibo proſpiceret, miſericordiâ motus, vt maieltatis ſuæ gloriam vniuerſo populo manifeſtam faceret, cateruatim in gramine accumbere eam iuſſit, & quinque panibus ac duobus piſcibus, Benedictione Diuinâ multiplicatis, ſaturauit.

Luc. 8.

Ex eodem quoque vico Geraſenorum mons ad orientale pariter maris littus ſpectatur, in quo olim Geraſa ciuitas munitiſſima fuit: quæ nunc ſolo diruta, & in planitiem verſa eſt. Hæc Chriſtus dæmoniacos illos ſæuiſſimos, qui nullis cathenis aut compedibus conſtringi poterant, ex altero dæmonum legione eiectâ, liberauit. Huic proxima olim fuit Gadera ciuitas, in môte pariter poſita, nunc ſolo tenuis diruta, balneis quondam nobilis: cuius aquæ (Gadarenæ olim dictæ) ad radicem montis erumpentes, tanti apud veteres habitæ fuere, vt ſecundas poſt Baianas retinuerint, & plurimus ad eas fuerit populorum concurſus. Meminere harum Plinius & Hieronymus. Hæſimus Bethſaidæ in quartam poſtmeridianam horam. Cadius interim & Chiecagia fixis in ipſo littore tentoriis, ſacræ Lotioni ſuo more ſe preparârunt: eam namque quotquot è Mechâ eò veniunt, corporibus adhibere ſunt ſoliti, atque ad ablutionem peccatorum plurimum facere exiſtimant. Ne verò nudi à nobis conſpicerentur, extentis cortinis proſpectum in mare per aliquot paſſus prohibebant. Nos interim piſces guſtare cupidi, interpretem ducemque noſtrum ad piſcatores Mauros coëmendorum piſciû à cauſa mandamus: qui cùm nullos captos eſſe retuliſſent, remittimus, & vt piſcatum eant petimus; promittentes duplum ſoluturos. Annuunt primò, ſed mox abnuunt. Veriti enim, ne ſi quos caperent, Turcæ eos nullo dato pretio vi auferrent, piſcari non auſi fuere. Itaque Turcarum ob præſentiam ab eſu piſcium Maris Galilæi nobis omnino abſtinendum fuit. Æſtu tandem aliquantulum remiſſo, Turcis proficiſcentibus, cætero cum comitatu ſubſequimur, viâ accliui, ac petroſa nimis & aſperâ, ad ſerum uſque veſperum. Sole ad occaſum vergente, ad diuerſorium publicum peruenimus, quarto à Bethſai

*Plin. lib. 5. c.
18.
Hieron. in loci
Hebr. liſte-
ra G.*

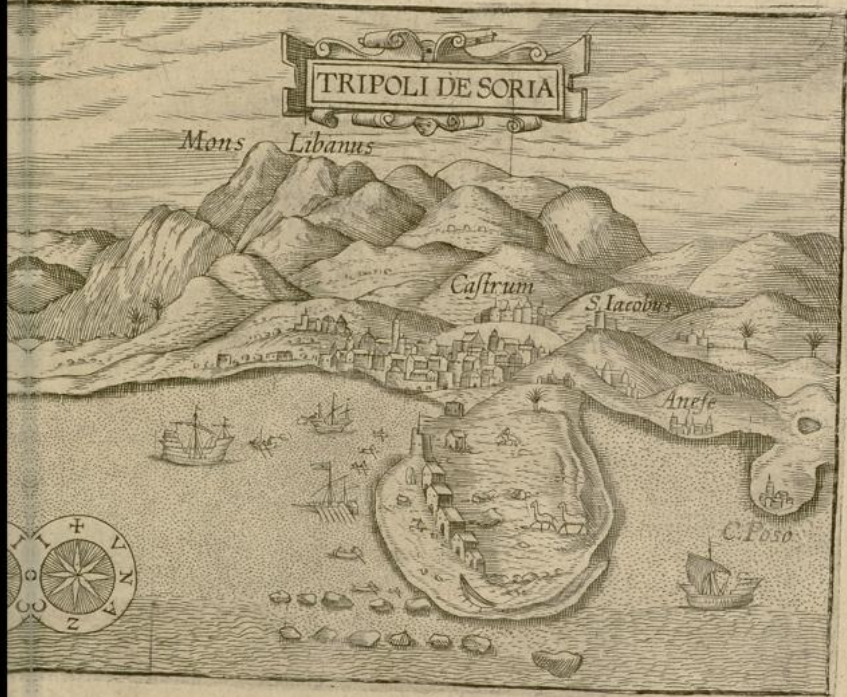

à Bethsaidâ lapide, in valle situm Dothaim, iuxta cisternam Ioseph; in quam vt sacra narrant Literæ à fratribus demissus, & extractus postea, Ismahelitis mercatoribus venditus fuit. Cisterna hæc marmoreo capitulo etiamnum ornata, ternisq̃ue sustentata columellis, quartâ comminutâ, vel ablata, aquam continet optimam, & frigidissimam. Ex eâ hydriam impleuimus, bibimusq̃ue omnes.

Iuxta hanc dux herent Turcarum Messia: vtraque spherica: ma-

LIBRI III. CAP. IX.

fol. 361

... aquæ ubi, in qua quis ingruentem
 fluxum & aquarum vim per fossas & canales diuertat. Propter humo-
 rris autem exuberantiam arbuta illic multa, calamiq̃ue, ac spineta
 surgunt. Ad has aquas (vt habetur Iosue ii.) conuenerat Iabin Rex ^{Ios. ii.}
 AAsor, cum multis regibus auxiliariis: super quos irruit Iosue, & tra-
 bidente eos Deo, plerosq̃ue ex ijs aut occidit, aut fugauit.

Z z

Locum,

tiâ, frequentiâ, & ædificiorum splendore maximè olim fuerit, hodie tamen in cinerem omnino versum, ac sepultum sabulo, quatuor tantùm aut quinque Maurorum tuguriola in littore reliqua habet. E cuius regione est Chorozain ciuitas, inter Decapoleos vrbes quondam inclyta, in orientali Iordanis ripâ, ac in ipso maris littore sita, ruinis omnino deformis, & deserta hodie, nil præter nudam humum ac rudera ostendens.

Ma
Ma
Lu
Lu

Lu

Pl
18
H
ci
ra

quos caperent, Turcæ eos nullo dato pretio vi auferrent, piscari non ausi fuere. Itaque Turcarum ob præsentiam ab esu piscium Maris Galilæi nobis omnino abstinendum fuit. Æstu tandem aliquantulum remisso, Turcis proficiscentibus, cætero cum comitatu subsequimur, viâ accliui, ac petrosa nimis & asperâ, ad serum vsque vesperum. Sole ad occasum vergente, ad diuersorium publicum peruenimus, quarto à Bethsai

à Bethsaidâ lapide, in valle situm Dothaim, iuxta cisternam Ioseph; in quam vt sacræ narrant Literæ à fratribus demissus, & extractus postea, Ismahelitis mercatoribus venditus fuit. Cisterna hæc marmoreo capitello etiamnum ornata, ternisq̃ue sustentata columellis, quartâ comminutâ, vel ablata, aquam continet optimam, & frigidissimam. Ex eâ hydriam impleuimus, bibimusq̃ue omnes.

Iuxta hanc duæ hærent Turcarum Messitæ, vtraque sphærica: maiori plumbo tectæ ædes coherent satis amplæ, à Santono quodam Mahometæo habitatæ. Ad Læuam occiduum versus in humili colle dirutarum ædium maximæ conspiciuntur ruinæ, quas à filijs Iacob, cum armenta ibi pascerent, exstructas, vulgò persuasum est.

CAPVT IX.

Jordanis amnis: eius fons seu ortus, itemq̃ occubitus. Pons Iacob illi impositus. Aqua Maron; & Traconitidis regio.

QVARTO Id. Nouembris, tertiâ antelucanâ horâ à Chano vallis Dothaim nocte subobscura, facibus pro more præeuntibus, discedimus: ac viâ leniter decliui pergentes, orto Sole ad Pontem Iacob Iordani fluuiio impositum deuenimus. Is totus lapideus, tribus innitur arcibus, spondis vtrimq̃ue munitus, longitudine sexaginta passus, latitudine pedes circiter sexdecim continens. Positus est autem hic Pons inter Mare Tiberiadis & Lacum Samachenitem; hoc vix mille, illo octies mille passus ab eo distante. Lacus hic Aquæ Meron, vel Merom in sacris Literis, hodie autem Aquæ Maron nuncupatur; estq̃ue abundantibus aquis triginta stadia nonnunquam latus, & sexaginta longus: quem Iordanis amnis perfluit medium. Dum nos istac transiremus, rotundam referebat formam, atque aquis suis vix quingentos in circuitu passus continebat: cumq̃ue ab Interprete quæreremus cur adeò immunitæ essent aquæ, respondit, id quotannis ferè eo maximè tempore euenire: nam ex resolutione niuium à Libano Monte defluentium, sub finem hiemis, aut in ipso veris initio valdè excrescere: æstate verò & autumno deficere, & nonnunquam ardescere, & exsiccari. Quod facilè crediderim: cum enim niues liquefiunt, necesse est stagnari arua, atque obrui, nisi quis ingruentem fluxum & aquarum vim per fossas & canales diuertat. Propter humoris autem exuberantiam arbuta illic multa, calamiq̃ue, ac spineta surgunt. Ad has aquas (vt habetur Iosue II.) conuenerat Iabin Rex ^{Ios. 11.} A Asor, cum multis regibus auxiliaribus: super quos irruit Iosue, & tradente eos Deo, plerosq̃ue ex ijs aut occidit, aut fugauit.

Z z

Locum,

Gen. 32.

Locum, quo Pons extat, Vadum Iacob vulgò nominant, quòd Iacob Patriarcha à facie fratris sui Esau in Mesopotamiam profugus, & inde reuersus cum duabus turmis in baculo Iordanem hìc transiisse putetur: nos equidem cum illac transiremus, annem vadofum comperimus. In cliuo Ponti proximo iuxta occidentalem ripam plurimæ visuntur ruinae, quæ vetustæ arcis, ibidem, à Balduino quarto Hierosolymorum Rege contra infidelium è Syriâ excursionses deprædationesque extructæ, reliquæ putantur.

Priusquam pontem pedibus transiremus, relictis sub ducis & Macherorum custodiâ iumentis, ad fluuium Iordanis pro more descendimus, faciè & manus religionis ergo loturi, atque ex eo bibituri, Rapidissimum hoc loco cursum habet, alueo non multum profundo, lato tamen circiter passus viginti; nigri coloris producente lapillos, eosque durissimos, Vtraque ripa Salice, Tamarisco, & Agnocasto, aliisque, ac præsertim cannis prægrandibus, è quibus Arabum plerique lanceas conficiunt, referta est.

Ios. 3.

4. Reg. 2. 5.

Math. 3.

Luca 4.

Marc. 1.

Ioan. 3.

Egesib. lib. 3.

s. 26.

Ioseph. 15.

Ant. 10.

Iordanem fluuium in sacris Literis celeberrimum, & Christi baptismo nobilitatum, à fonte Phialâ in Traconitide regione ortum ducere multi putant; alij tamen à fontibus Ior & Dan, ad radicem Libani scaturientibus, originem trahere volunt. Vt vt sit, nomen saltem ab his accepisse certum est. Hi enim supra Samaconitem paludem iuxta Cæsaream Philippi, siue Paneadem, quæ hodie Mauris Velenas est, confluentes, vno facto alueo, Iordani nomen indunt. Hinc mox Traconitidem ab Itureâ, & Galilæâ superiori separans, in vallem quandam, cuius medium Aquæ Meron occupant, influit, stagnumque interfecat; Inde Orientem versus flectens, sub ponte fluit Iacob; mox iuxta Capharnaum & Corozaim Mari Galilææ miscetur; idque medium permeans, atque in Austrum cursum dirigens, iuxta pedem montis Hermon minoris, fluuij formam recipit: inde Cison torrentis ab Occasu, & Iaboc fluuij, ab Ortum fluentium auctus aquis, Iordanis maior appellatur, diuidensque Peream à Samariâ, & Moabitidem à Iudæâ, longissimo tractu ac ducentorum triginta stadiorum longitudine, per vastam solitudinem in Mare Mortuum delabitur; cui commixtus, & nomen amittit, & saluberrimas limpidissimasque suas perdit aquas.

Lotione peractâ, Ponteque pedibus transito, rursus iumenta conscendimus, iterque prosequimur, viâ quidem leniter accliu, sed petrosa & difficili nimis. Regio omnis trans Iordanem Traconitidis nomen habet, extenditurque à Meridie in Septentrionem, à Mari nempe Geneareth ad radices usque Libani, complectiturque terram illâ omnem, quæ orientalem Iordanis ripam & montes Seir & Hermon interiacet. Soli habet plerumque saxosum, & asperum, multisque subterraneis meatibus

&

& cauernis cōcauū, vnde & nomē sūp̄fisse creditur : *Teaxā* venim Græcis locū saxosum significat, & Trachones etiā dicūtur occulti sub terrā meatus, ac specus. Fōtib; & riuis penitus caret; ideoq; pluuias aquas incolæ per trachones in lacunis tam naturalibus quam artificiosè factis diligenter colligūt. Pascuis alioquin multis in locis latissima, & nemoribus opaca, Esculo in primis, & Ilice ac Cocco arboribus copiosa est.

Hermon mons, qui hac in regione ob summam altitudinem longè lateq; se conspiciendum præbet, vltimus ad Orientem Terræ promissionis est terminus: eamq; à Syriâ Damascenâ, & Arabiâ Deserta diuidens, à Septentrione Libano monti se copulat; atque inde in Orientem sese extendens, totam Traconitidem circuit, iungiturq; tandem post longum tractum, Meridiem versus, Seir; deinde Galaad montibus. Licet autem pro cacuminum ratione diuersa fortiatum nomina, vnicam tamen & perpetuam seriem montium constituit, atque vniuersæ Palæstinæ ab orientali atque etiam à meridionali latere pro muro est.

Primo à ponte milliario, in edito quodam colle pagum eminus monstrarunt comites, vulgò Lemie dictum, locum vulgi opinione asserentes esse illum, quo Iacob reuertenti è Mesopotamiâ occurrit Esau frater, & se mutuo amplexati sunt. Veteribus Socoth fuit; sic dictus à tentorijs, quæ Iacob hîc defixerat.

Gen. 33.

Inde per densissimas llicum & Esculorum sylvas, perq; loca saxosa & aspera, difficillimaq; profecti sumus. Circa Meridiē Ortum versus ex alto colle amplam latamq; planitiem eminus conspeximus (Tabernacula Cedar olim nuncupata, de quibus in Canticis & Psalmis fit mentio) vberissimam, amœnissimam, & prospectibus liberam, pascēdisq; que gregibus aptissimam. Hîc, vt olim, sic etiamnum statis annis temporibus celeberrimæ aguntur Nundinæ, conuenientibus ex omni fere circumvicinâ regione negotiatoribus: qui cū tentorijs vtantur versicoloribus, pulchrum admodum adspēctum præbent, & Ciuitatis amplissimæ, seu Castrorum faciem repræsentare dicuntur.

Cant. 1.
Psal. 44.

Sole ad Occasum vergente, post longam difficilemque viam, Conetrim venimus, vbi & pernoctauimus. Diuersorium id est, seu Imarethū Turcicum amplissimum, instar Oppidi, muris vndiq; cinctum, portis, turribusque munitum, mille & amplius passus ambitu suo continens. Messitam egregij operis, amplam, & plumbeis laminis tectam, Bazarum item, & Balneas magnificas, Areasq; plurimas, ac Stabula ingentia suis muris comprehendens. Mustapham Bassam authorem operis ferunt. In eo alienigenæ, cuiusvis religionis, toto biduo, modò id expectant, victum gratis habent; qui tamen vt nobis impartiretur haud quaquam postulauimus; licet Turcæ omnes eodem vti fuerint.

Tertiò Id. Nouēbris secundâ ante Solis exortū horâ, itineri nos rursū

accingimus, per loca umbrosa & syluis opaca pergentes. Longum denique emensi iter, latissimam ingredimur planitiem, vastum mare nobis quodammodo apparentem, scopulosam, horridam, aridam, squalidamq; in quâ neque domicilium vllum, nec arborem, nec virentem vllam herbâ, non spinas, non vepres, non arbuta, vel minuta quidê, sed nudam tantummodo humum, acuminatis vndiq; refertâ lapidibus, offendimus. Fuit itaq; eo die præ nimîâ scabrie iter difficillimû, & periculossimum. Nam etiâ equi sine fessoribus, quòd gressus firmare ob lapidum scabrie nequirent, frequenter cespitabant, & in terrâ corruiebant, quantumuis tardissimè progredere'tur. Longo hoc & difficili peracto itinere, ad Chan quoddâ Zaza, inclinante iam die appulimus.

Ædificium id est amplum & magnificum, ære Sinan Bassæ (vt ferût) recens exstructum, fontibus, balmis, & Messitâ insignibus instructum, viridario quoque eleganti, arboribus & hortensibus plantis exulto, exornatum, vnicam tantû Aream in medio continens. Sitû habet ad pedem mitis & amœni cliui, iuxta dulcis aque riuulû; cui horrida illa & petrosa planities à Meridie & Ortu adiacet, ab Aquilone verò & Occasu herbidis lætisq; pascuis longè lateq;ue patentibus cingitur.

Substitere hîc Turcarum Carauanæ per horam vnam atque alterâ, vires vt cibo reficerent, & iumenta pabulum sumerent. Nos quoque eam naçti occasionem, fessi & esurientes afflicta membra potu ciboq; non nihil refocillauimus. Primâ noctis horâ discedendum in clamitâr, abiturumq; parant. præeuntibus Turcis, subsequimur & nos, ac totâ eâ nocte sideribus illustri, & plenâ lucente lunâ, Damascum versus pergitur, viâ quidem planâ & facili, sed sine omni quiete & somno.

Act. 7.9.22.

Secundo à Damasco lapide, ad læuam ostesæ nobis fuere diruti cuiusdam Fani ruinæ, eodem (vti ferunt) exstructi loco, vbi Paulus insequens Christi fideles, luce è celo circumfulgente, ex equo prostratus, & cæcitate percussus, audiuit vocem cœlitus dicentem *Saule, Saule, quid me persequeris?* Qui cum interrogaret quid facere deberet, Damascum ire ad Ananiam, vt sanaretur, iussus est.

CAPVT X.

Ingressus in Damascum: ibidem mora, & varij casus.

PRIMA antelucanâ horâ sequentis diei, qui pridie Id Nouembris erat, Damascum peruenimus. Intromissis Turcis, nos quoque Ianitori dono dato ingressum impetrauimus. In urbem recepti, sed quo diuertendum esset incerti, ducis suasi ad Maronitam quendam iuxta Australem commorantem Portâ secessimus; Vbi in humili domûcula stabulo

stabulo potiùs assimilandâ quàm domui, (nihil enim præter nudam humum nudoſque parietes continebat) deponi ſarcinas curauimus. Mox ſomno oppreſſi, ac longo itinere languentes, humi per horam vnâ atque alteram optatò quieuiſimus. Sed ob nimiã loci incommoditatem, ac pulueris & ſordium copiam, ſumpto prandio inde diſceſſimus, & cubiculum apud Hebræum quendam Italicum callentem idioma conduximus.

Subſiſtentibus autem Damasci Turcarum Carauanis, & Cairenſis Baſſæ aduentum (qui cum ingenti comitatu iam breui affuturus dicebatur) exſpectantibus, vt contra Arabû vim & excuſſiones tutiores eſſent, & nos abitum diſtulimus. Non enim niſi maximis Carauanis propter latrocinantes in regione illâ vndiq; Arabes, terreſtre illud iter patet, ac tutum eſt. Quæ verò interea nobis acciderint, quæque in vrbe ac ſuburbanis locis perluſtrauerimus, paucis enarranda duximus.

Decimo ſeptimo Kal. Decembris, ad ædes ducimur Ananiæ diſcipuli Domini, & Pauli Magiſtri. Hæ iuxta australem portam ſitæ, locum referunt ſubterraneum, quindenis gradibus deſcenſum præbentem, in duas diuiſum cellulas concameratas, contiguas, imaginibus depictas: quarum cellularum altera (quæ inſtrantibus ad dextram eſt) altare habet lapideum, Chriſtianorum hodie Iacobitarû Oratoriûm, vbi ſacra myſteria celebrant. Præcibus eo loco dictis, vrbe egredimur, & ſecus vrbis muros ducimur, vbi aliquo viæ emenſo ſpatio, à circumducentibus oſtenſa nobis fuit Porta quædam vrbis hodie muro obſtructa, quam Diui Pauli nominant incolæ. Iuxta hanc fenestra in ipſo muro conſpici datur, per quam Paulum Apoſtolum ſportâ demiſſum Damalcenorum euaiſſe manus ferût, quod & ſacræ teſtantur Literæ

Post triduum, relicto Hebræi hospitiò, ad Chriſtianum Maronitam Guardiani adhortatione ſeceſſimus. Is enim Chriſtianis Orientalibus nos offendiculo futuros ratus, ſi diutiùs apud Chriſtianæ fidei hoſtes nulla urgente neceſſitate hæreremus, aliò commigrandum, ne quem offenderemus, cenſuit. Ea propter, opera cuiuſdam ſacerdotis Maronitæ, apud textorem quendam prope Ananiæ ædes duo cubricula in ſuperiori ædium parte ſatis commoda, nulla tamen ſupellectili, nec ſcamnis, nec ciſtis, nec lectis inſtructa, conduximus, ibique donec diſcederemus, manſimus. Dum verò ob mutatum hospitiûm optimè nobis proſpectum exiſtimamus: ecce (vt eſt rerum humanarum conditio inſtabilis, & euentus varius) amari quippiam iterum proſperis noſtris miſceri voluit Deus. Decimo tertio namque Kal. Decembris Licetorum Præfeſtus magno comitatu noſtrum accedit hospitiûm, ac quatuor è noſtris, cum reliqui exiſſent, ædibus extrudit. Id vbi hoſpitæ noſtræ innotuit, excurrit & ipſa, & exitium nobis imminere rata, crinem

Aſ. 9.

Aſ. 9.

2. Corint. 11.

ta crinem discerpit, pectus undit, & magno ululatu nos sublequitur; sed reuocare gradum iussa domum illachrymans redit. Vbi vero à populo conspecti sumus, inconditis clamoribus & sibilis maximè pueri nos excipiunt, vnde cunq; ad nos concursus fit; hi execrationibus nos laceflunt, illi lapidibus, alij immunditijs nos impetunt, plurimifq; iniurijs onerant. Quos tandem licitorum præfectus compescuit, & ab iniurijs vt abstinere, admonuit: atq; ita demum illos, conspurcatis, ac trepidos, post superatos aliquot viculos, nos secum ad Subassij ædes abducit, & in carcerem detrudit, mox reliquos domū reuersos abripit, & ad primos in carcerem trahit. Nos rei nouitate, etsi nullius mali conscijs, obstupescimus. Turcicas quidem esse fraudulentias, vt pecuniam extorqueant, suspicamur. Verùm quid ei rei prætexant, quid nobis objicere, quàmve in nos conferre culpam velint, ignoramus.

Tandem post morâ aliquam iudicio sistimur. Subassius namq; Diuanum (id nobis concilium est) conuocari iusserat. Conuenerant autem septuaginta circiter Turcæ, Genizari omnes, & primores vrbis, quos scæmnis parietibus admotis per gyrum insidetes inuenimus. In medio cõstituimur. Vbi coram adstamus, Subassius rugosa frõte, toruisq; oculis nos intuens, qui simus, vnde veniamus, quòve tendamus ab interprete nostro querit. Is omnium nomine Venetos nos esse, ac religionis ergo Hierosolymorū vrbe, & Christi incunabula visitasse: nunc verò Alepum versus pergere: atque inde primâ nauium ex vicino Alexandræ portu occasione Venetias transfretaturos respondet. Ille verò mendacij & falsitatis Interpretem arguens, longè aliter se rem habere compertū sibi esse; Vngaros nos, atq; emissarios, Osmannici denique Imperij hostes esse, subjicit; Stomachantur & reliqui in hominem, immerentem licet & innoxium furere, fremere, & maximè terribilia ei minari incipiunt; temerarium & perfidum vocant, pœnas idcirco suæ temeritatis luiturū, quòd pessimos homines, atque Osmannicæ quietis perturbatores perditiones Turcicas circūducere ausus sit; & vt ipsi maiorem metum incuterent, mortem etiam, nisi nostrā conditionem aperiat, minantur: quod si Vngaros nos fateatur, prout iam satis id sibi constare asserabant, pœnā omni liberandum, atq; hanc solā superesse sp̄e, qua saluus euadat, aiunt. Is contrà se verè & ingenuè locutū, ignorare prorsus nostrā conditionem, cū alienigenæ simus, illud sibi cõstare, Venetos nos esse appellatos vbiq;, Venetorum audiuisse nomen, aliorum nequaquam: nullam præterea nostri habere notitiā: esse nobis Hierosolymorū Chieciæ commeatū, in eo nostrę conditionis testimonium reddi, & discedendi ab vrbe, totamq; Palestinam peragrandi veniā concedi: inspiciant ac legāt, id si fecerint, verum ipse an falsum dixerat vs

dixerit, constiturum. Annuunt tandem barbari: ostendi literas iubent. Porrigimus: legunt, releguntque sapius. Vbi verò eorum votis haudquaquam respondere, sed testari nos Venetos esse, & voti causâ iter illud suscepisse, animaduertunt; mox literas (sumptâ occasione, quod incuriâ ducis nostri sigillo Saniacci carerent) suspectas, inuvalidas, nullaq; fide dignas esse inclamitant. Schedulâ abjiciunt: ac protinus projici in terram Interpretē, calceis exui, ac vapulare iubent. Ille pœnam deprecari, ac innocentia suâ testem Deum inuocare: sed frustra: nil enim valere preces, nil excusationes. Calceis exuitur, verberatur miser & innocēs, nobis adstantibus, maiorem vt conciperemus metum. Mos autem est Turcis cum flagris aliquem cædendum censent, pedum plantas fuste percutere, non virgis nates aut dorſa cædere. Interim dum plagas excipit miser, miserandoque clamore pœnam deprecatur, suggerunt illi lictores, & Turcæ, inculcantque crebrò, Vngaros nos esse vt prædicet. Ille constanter id negare, Venetos nos esse asserere, non Vngaros, non speculatores, neque Imperij Ottomanici hostes. Post multa tandem verbera (quæ quidem pro iudicis arbitrio multiplicantur) conspicati quòd neque minis neque verberibus consentaneas sibi responsiones aliquas extorquere possent, noua tentant ac moliuntur. Viciniae nostræ Præpositum, necnon hospitij dominum accersiri iubent; eosque mox à licitoribus adductos iudicio sistunt. Acriter vtrumque obiurgant, conuicijs proscindunt, & contumeliis onerant, hunc quidem, quòd inconsulto magistratu alienigenas, hostesque Imperij excepisset, ædiumque suarum cubicula nobis locasset; illum verò quòd nostrum aduentum Subassio non indicasset: tum etiam vt in posterum cautiore, atque aliis exemplo sint, pœnis afficiendos censent, ac fuste plecti imperant. Nec mora, obtemperatum illicò à licitoribus: Calceis exuuntur, vapulant & ipsi, immerentes licet, & innoxij, dumque verbere sub duro tristes eorum fatigantur pedes, in cælum clamores tollunt, ac pœnam deprecantur. Vbi verò iam satis pro iudicium arbitrio vapulassent, dimittuntur. Neque his contenti truces barbari, rursum nos minis aggrediuntur. Quo verò magis terrefaciant, seniore è nostris pari plecti pœnâ iubent. Arripiunt hominem lictores, & in terram prosterunt: reclamantibus tamen nonnullis Ianizerorum, ab incepto abstinere. Interea dum sententiæ inter ipsos variant (hi namque pœnâ de nobis statim sumendam; illi contrâ experiendum prius, anne sponte nos Vngaros fateamur, censebant) addunt ex ipsis aliqui animum, admovent, hortanturq; liberè conditionem nostram vt aperiamus: minorè namq; , aut nullam de nobis sumpturos se pœnâ, id si faciamus: si peruicaces nos exhibeamus, ac obstinato animo in proposito perseveremus.

feueremus, in crucem nos acturos minantur. Nos minis nequaquam perterriti, infracto animo Venetæ Reipublicæ nos esse subditos, non Vngaros, non emissitios, non proditores, sed innocuos, sed Peregrinos, ac votiteos religionis ergò iter hoc instituisse: nullum denique in Osmannicum Imperium nos fraudem, damnum, vel detrimentum moliri. Adesse insuper in publico Diuano viros quibus optimè notissimus, quique ante annum vnum atque alterum Hierosolymis nos & viderint, & familiariter nobis vsi sint, obtestari nos illorum fidem, vt nostræ innocentie testimonium præstent, respondemus. Aderat quippe inter alios Genizarus quidã Hierosolymis Bolucbassij, id est, centurionis anno præterito functus munere, ac Guardiano nostro optimè notus, quem vel eò magis nobis patrocinatorum sperabamus, quod crebrò Minoritarum accedere Monasterium, atque illorum vt mensa, ac cibus vesci solitus esset: ideoque Monasteriò vel maxime obstrictus, specimen aliquod gratitudinis iure optimo Monachis edere teneretur. Verùm vt sunt Barbarorum ingenia ad ingratitude pleaque proha, Genizarus ille, acceptorum beneficiorum immemor, aut dissimulator, & ingratus prorsus, ne verbum quidem ad relata respondit; adeoque non agnoscere se quempiam è nostris simulauit. Tandem vbi intrepidus, constantes, minimeque consternatos nos animaduertunt, nec quicquam nos velle confiteri pro votis suis cognoscunt, consilium mutans, exire nos moxque redire imperant. Vbi denuo coram adstamus: Et si, inquit, satis sibi constet de nostrâ omnium conditione, mitius tamen nobiscum velle agere, quam mereamur: pœnam idcirco, quâ affiendi eramus, in multam centum Cechinorum mutasse, atque hanc absque morâ soluendam esse. Interpretes pauperes nos esse, atque infimæ sortis homines: quibus iam omni pecuniâ exhaustis vix tantum suppetat, quod alimentis necessarijs in itinere cœmendis Alepum vsque sufficiat: propterea lytrum nec posse nos soluere, nec spem esse vt soluamus, responderet. Illi contrà Frangios vt plurimum pecuniosos esse, & prædiuites, eos præsertim qui longinqua adeant loca; non enim illa confici absque multo ære posse subjiciunt. Vtcunque tamen se res habeat, necessum fore, modum vt ineamus, quo sententiæ satisfiat, si salutem, si liberationem expectamus, non defuturam pecuniæ acquirendæ occasionem; adesse enim Christianos, & Hebræos, qui spe lucri mutuam dent: denique absque integrâ impositæ multæ solutione minimè nos è vinculis liberandos. Quid multa? necessitati parere oportuit. Cechinos quadraginta per interpretem offerimus. Illi oblatos recusant: integrum lytrum soluendum inclamitant; adduntque minas, nisi pareamus illicò. Interim ex Ianizaris vnus, Cypro oriundus, Soleimanes nomine, vir vtique humanus,

& quod

&, quod in apostata mireris, nobis propitius, ac fautor, operam suam interponit, ac tandem in quinquaginta Cechinos multam reducit; eosque statim nostro nomine Subasio se soluturum promittit. His itaque atque altero Cechino Licetorum Praefecto numeratis, è vinculis liberati, læti hospitium repetimus. Circa vesperum inuisum nos venit Genizarus, redemptionis nostræ post Deum præcipuus auctor; cui nihil lucri expetenti, quantum pro nobis exposuerat, restituiimus; de-que tantâ erga nos humanitate gratijs habitis, liberaliter excepimus, ac vino nonnihil exhilarauimus.

Vndecimo Kalend. Decembris, vicinæ nostræ Praefectus, pluribus comitatus Christianis, nos adit, de plagis tibi illatis queritur, ac satisfieri sibi pro verberibus nostrâ causâ acceptis postulat: cui etsi minimè obligaremur, suafore tamen Genizaro duos dedimus Cechinos. Capiziliorum quoque seu Ianitorum Praefecto quinque poscenti Cechinos, Genizaro deprecatore vnico satisfacimus. Interpreti adhæc & hospitij patrono quatuor soluere necessum fuit.

Genizarus hic quamdiu Damasci hæreremus, crebrò inuisum nos venit; prandium etiam multoties nobiscum sumpsit; utque maiorem in nos testaretur adfectum & fidem, ad cœnam secum ut veniremus, suaque inuiseremus ædes, additis etiam precibus inuitauit. Cui id non semel recusauimus, quòd ob recentes carceres, Turcarumque vehementes suspiciones minimè tutum fore iudicaremus. Licet autem iam sæpe humanissimum eum experti essemus, suspectam tamen habebant quidam è nostris hominis fidem, quod Græcus esset, & apostata, Venetici prouerbij memores. *Chi si fida in Grego, Non hà il ceruel intre-go.* homini idcirco ignoto, barbaro, & infideli non esse credendum putabãt; veriti ne insidias nobis strueret. Victi tamen multis precibus venturos nos tandem proximo die ad cœnam promissus: maximè cum aliqui nostrum diffidentiam eam (ut pote in hostium potestate planè constitutis neutiquam nobis profuturam) meritò damnassent, ut præposteram.

Decimo itaque Kal. Decembris, circa secundam postmeridianam horam ad nos redit Genizarus, promissisq; standum admonet. Imus cū illo, inuiti licet, & ut ita dicam, cōtra stomachum, Ducit nos haud procul à Diui Pauli portâ, ad ædes quasdam muris vrbis contiguas, latâ areâ hortoq; ornatas. Eas se animi relaxandi causâ cū commilitonibus sæpenuerò adire: præter has tamen & alias sibi esse, quibus familiam aleret, habitaretq; cum vxoribus, ait. In cubiculo autem eminenti, atq; à reliquo ædificio semoto, supraque vrbis muros exstructo, ex quo in vniuersam ferè vrbem prospiciebatur, cœnâ præpari à suis (Christiani hi erant omnes) curauerat. Solū tegumento stratū erat serico: è parietibus

tibus varia armorum pendebant genera, Lectuli ornatus sericus non inuenustus In medio cubiculi mentam rotundā instructam inuenimus (Tabaccam Mauri vocant) altam à solo semipedem, corio coopertam rubro, sine mappâ & mantilibus. Discumbimus solo vnâ omnes, poplitibus complicatis more Turcarum. Dapidibus lautissimis more gētis nos reficit, hilariter excipit, vinum quoque Sardanaticum optimū, album & rubeum fūdit, propinatq; . Indulgemus genio in serum vsque vesperum. Cœnâ peractâ, ac gratijs habitis, discedendi veniā perimus. Concedit: comitemq; se nobis exhibet: extra urbem ducit, & sacra se nobis ostensurū loca promittit. Vbi è regione portæ Diui Pauli ventū fuit, in latam quandam aream, sepe vndiq; cinctam introducit, in cuius medio capitellum ligneum, arâ ornatum lapideâ, de quo pendeat lychnus ardens, offendimus. Diui Georgij ædes hoc loco quondam extitisse, atque hinc Berytum abiisse, Orientalium Christicolatum opinio est. Iuxta capitellum antrum erat, in quo Paulum Apostolum rabiem Damascenorum fugientem aliquamdiu latuisse Orientales memorât: postea verò Martyrū Sepulchrum effectum, in summo semper honore in hunc vsque diem à Christianis habitum asserunt. Locus is Christianorum ibi commorantium cultu crebrâ conuentione & Precibus frequētatur, ardēti lychno illustratur assidue, ac factos sanctus habetur Huc quoq; Genizarum illum cum cæteris Christianis precatum Christiano ritu quotidie venire solitum accepimus: quod etiâ tum comprobauit. Nam adorantibus nobis Saluatorem omnium Deum flexis genibus, ipse quoque orationi vacare nostro ritu non erubuit: quinimo vt rem Christianam valdè sibi cordi esset declararet, capitellum id proprio aræ fundamentis se velle restaurare, atque ex ligneo lapideum efficere, areamque latissimam (quæ sepe cingebatur) lateritio muro munire, ac tutam reddere testabatur. Inde ad urbem regressi, primarias eius ædes accessimus, non tamen intrauimus, sed in ipso atrij limine substitimus: nam ingredi Turcarum penetralia, maximè vbi femine adsunt, Christianis non licet. Secretum verò prouectæ ætatis virum euocatum vt conueniamus, atque salutemus, petit: prodeunti salutem Turcico more manibus capiti non nihil inflexo inpositis impertimur, Germanam humanitatem & benevolentiam generi sui per Interpretem prædicamus, aternū nos ei obstrictos fore, palam confitemur. Ille probare se eius factum, Subueniendum aduenis, opemq; præstandam in necessitate constitutis: id enim Deo gratissimum esse ait: se quoque Frangijs (sic enim omnes Occidentales indigitant) fauere, ac fausta precari, adeoq; se suaque omnia nobis offerre. Nos rursus generum suum satis benevolentiam nobis præstitisse, nec esse quod desideremus amplius: pro isto tamen in nos animo gratias agere, & cique

ei que optata nos à Deo precari, respondemus. Post hæc veniã ab utroque impetratã, discedimus, & hospitium repetimus.

N O N O Kalend. Decembris ad Fontem Diui Pauli vulgò appellatum ducimur, in quo ab Ananiã eum baptizatum ferunt. Is nunc A. 9. publicæ plateæ est expositus, atque aquis abundat. Haud procul inde in ædibus Santoni cuiusdam Turcici ostensa nobis fuit Messita paruula, cui Gemma nomen est, sepulchrum continens marmoreum, coopertum panno cimatili, Arabicã inscriptione insculptum; quod Ananiã esse autumant. In vico adhæc iuxta australem portam vetustissimũ nobis ostendẽre duces Templum, Syrorum hodie vsui dicatum: quo olim Iudæ Apostoli ædes extitisse volunt: in quibus Paulus hospitio exceptus visum recepit, & Spiritu sancto repletus est.

Aduenerat Damascum VIII. Kalend. Decembris maximo comitatu Ægyptij regni Bassa, Constantinopolin ad causam coram Imperatore dicendam profecturus. Hũc siquidem quod Genizarorum stipediã interuertisset, querelis cãdere ad Portã Osmannicam delatis, Masul (id est omnibus honoribus exutum (Imperator declarauerat, alioque in eius locum suffecto, ac die dicto, quo sub pœnã capitis præsto esset, per Chiausium mutum ad se euocauerat. Castra hĩc iuxta vrbis mœnia in prato latissimo ad ripam Abanæ fluminis locãrat. Id vbi nobis innotuit, audi spectandi res exteras, eò nos septimo Kalend. Decembris contulimus. Disposita hĩc illĩc eleganti ordine castrensia tẽtoria, mirificam sanè præbebant speciem, varietatẽq; suã morabãtur omnium animos, & oculos. In medio Bassiã tentoria fixa erant, quæ à cãteris formã & amplitudine distincta, & in varia diuisa cubicula, castri formam referebant, cortinis viridis rubriq; coloris veluti muris vndiq; cingentibus. Erat eius comitatus amplissimus, adeoque illustris, vt cum regio fastu & splendore certare potuisset. Aderant quippe duo circiter millia hominum, cameli plus minus sexcenti, equi quingenti, centum & viginti muli, auro & argento (vt ferebatur) onusti, dromedes plurimi, equi item regij nobilissimi quasi centum, quos mancipia toto itinere manuducebant: omitto iumenta cãtera, ac peditum ingentem copiam. Quis verò hæc in homine priuato, & peculatus reo non miretur? quis summam hanc & penè incredibilem barbarorum magnificentiam & fastum non obstupescat? Sanè si magnorum Principum, atque etiam Regum Christianorum spectes consideresq; comitatum, nihil ad hunc esse fatearis neccesse est.

Q V I N T O Kal. Decembris dux noster Bassam proximã luce cum Mechano Cadio & Chiecagiã Cõstantinopolitano discessurũ nũciat: cũ his itaq; iter capesẽdũ nobis esse, & necessaria coẽmẽda monet. Re auditã obtẽperamus, ac statim annonã omnem, ceterasq; res in itinere

nobis vsui futuras per Interpreté comparati curamus; habitū quoque Turcicū, Zonas itē, & capitis velaturas, vt hoc prætextu liberiorē vbiq; accessū & recessū haberemus, cōsilio ducis nostri emimus Priusquā tamē ad hoc iter progrediamur, quæ de vrbe hac celeberrimā cognouimus, quæq; obseruatu digna putauimus breuibus duximus subiūgēda.

CAPVT XI.

Damasci vrbis, eiusq; suburbanorum descriptio.

EST DAMASCVS Hebraicè Damseck, Schiā Turcis, Maurisq; appellata, totius Syriæ regia, vrbs vetustissima, ampla, ac potens, publicis ædificijs nitida, mercaturâ, & negotiantium inquilinorum frequentia copiosissima, tota per circuitum muro fossaq; duplici, muro nempe & antemurali, ac robustissimis portis laminis ferreis obductis & iustæ altitudinis turribus æquâ proportionē distantibus, cincta, ac munita: sex millia passuum suo ambitu comprehendens: sita in planitie latissimâ, ad radices montis Libani, ibi Hermonij dicti, à quo non amplius duo millia passuum abest, Ab Hus filio Aram (vt author est Iosephus) condita, & Aram antiquitūs dicta: à Damasco demum filio Eliezer, Abrahami procuratoris filio, qui eam postea instaurauit, Damasci, vt aliqui volunt) nomen obtinuit. Benignitate autem soli, ac rerum omnium copia, hominumq; frequentia, amœnitate, clementia cœli, situ, pulchritudine, ac omni deliciarum genere nulli Orientis vrbi cedit. Aquis in primis abundat, ac fontibus irrigua est, Percurrunt siquidem urbem plurimi riuuli, qui toti vrbi ferè vicatim fontes subministrant: adeo vt non solum per Chana, Messitaque omnes, ac magnatum ædes, sed etiam per singulas fere domos, ædesque priuatorum diuisæ in plurimos digitos aut fibras fonticulorum venæ distribuuntur; quas vbique locorum in atrijs & cœnaculis videre est. Fluuium quidem nauigabile nullum habet, sed duos riuos, ex Hermonio monte delabentes rapidos & valde piscosos Abanam, seu Amanam, vel Amnam, & Farsar, vel Pharpharam appellatos sacris in Literis in primis celebres, aquas limpidissimas, optimas, atque saluberrimas producentes: quæ intus forisq; urbem beant, Amna urbem influens, Pharphara præterfluens, & hortos ac viridaria omnia irrigans, imò & circumuicinū omnem agrum ex propinquo deductis aquarum meatibus, irriguum omninò & vliginosum reddens. Hinc ager eius quamuis soli naturâ sterilis, & aridus sit; frumenti, viniq; generosissimi ferax, atque etiam pecoribus pascendis aptissimus est. Addunt vrbi non minimam venustatem, pulchritudinem commoditatemque, innumera ferè pomaria, horti, viridaria, vineæque, quæ vndique urbem ambiunt,

*P. Ant. 14.
Hieron. in
Genes. 10. 15*

4. Reg. 3:

biunt, atque instar denforum nemorum ad tria & ampliùs per circuitum milliaria sese extendunt: quæque populus alba & nigra, & salix procera vndique sepiunt, cuiusvis generis arboribus, fructicibus, rosis, floribusque odoriferis, mirè fragrantibus referta. Hic namque Pyra, Poma, Prunaque diuersi generis suauissima, optimaque, Persica, Punica mala, Chrisomele, Amygdala, Musæ, Ficus omnium laudatissimæ mira vbertate proueniunt. Hic vuarum recentium tanta copia, adeoque atatem ferentium, vt toto ferè anno passim per urbem venales extent. Hic flores, colores, odores, delectabiles. Hic denique tanta amœnitas, ac variorum fructuum vbertas, vt non immeritò Paradisus terrestris à multis appelletur: ideoque quod de Alcinoi hortis vatum princeps cecinit, Damasco adscripserim libens.

*Hic nemora in cœlum latè crescentia surgunt,
Punicei pomum grani, malumq; pyrùmque,
Et dulces ficus, & magna Palladis arbos.
Non illis borealis hiems, non officit aestas
Terrida, sed placidas Zephyris spirantibus auræ
Arboribus totum superat fætura per annum,
Et pomo insenuere recentia poma priori;
Et noua iam miti superaduenit vuaracemo.*

Hinc verò caput Syriæ, Ciuitas laudabilis, vrbs lætitiæ, & Domus voluptatis in sacris Literis meruit appellari. Haud iniuriâ: quicquid enim amœnum, quicquid suaue optari potest, licet hic conspici, habere, frui. Quam benignum autem cœlum sit, ex eo argui satis potest, quòd nonnunquam noctu sub dio dormire coacti, nullam vnquam grauedinem capitis quisquam nostrum senserit. Hæc tamen rerum omnium abundantia, ac mira vbertas, quæ luxus factusque, ac scelerum & vitiorum sepenumerò existit ministra; luxuriant enim (vt ille ait) animi rebus plerumque secundis; effecit, vt toties Damascus diuinam iustitiam vindictamque senserit, ac iuxta Prophetarum vaticinia excidium, deuastationem, euerfionem, atque incolarum interitum, depopulationemque perpeffa fuerit, adeoque non solùm Ciuitatis Regiæ formam amiserit, sed nec oppidi faciem retinuerit. quinimo lapidum potiùs aceruum, seu ruinarum molem quandoque representauerit. Hinc toties etiam rerum immutationem experta, externis rebus seruiuit. A Dauide siquidem regni limites proferente expugnata, multo tempore Hebræorum iugum sensit. Donec tandem vltimis Salomonis temporibus seruitutis excusso iugo proprium rursus regem

Isai. 7.
2. Reg. 8.
1. Paral. 18.
Ierem. 49.
Amos. 1.

Amos. 1. 9.
Isai. 8. 10.
17.
Ierem. 49.
Zach. 9.

2. Reg. 8.
1. Paral. 18.
3. Reg. 11.

A. Reg. 16. elegerit. Verùm non multò post Achab regis auxilijs ab Armeniorum rege Teglatphalasar occupata, ac penitus exusta est. Viribus deinde nonnihil reparatis, rursus à Babyloniorum rege adeò deuastata est, vt dudum ciuitatis faciem perdiderit: donec tandem à Ptolomæis iterum instaurata, pristino decori restitueretur. Postea sub Pompeio Magno à Marcello subacta, in Romanorum potestatem deuenit. Dein Romani Imperij labentibus rebus, à Saracenis 636. occupata, rursus à Tartarorum rege Haalos anno supra millesimum ducentesimo sexagesimo secundo expugnata: postmodum anno 1400. à Tamerlane Parthorum rege funditus diruta, & solo æquata est. Denique in Sultani Cairensis ius cessit: quì eam in pristinum statum restituit, præsidioque Mameluchorum firmavit: cuius Imperio multis temporibus paruit. Tandem Selymus Turcarum Imperator eius nominis secundus, anno à nato Christo 1517. deuictis Mameluchis, ac Sultanico extincto Imperio, Ægypto omni atque vniuersâ Syriâ subactis, eam Ottomanidarum Imperio subiecit, cui etiamnum parerit, ac durum feruitutis iugum sustinet. Cæterum Christianâ in Syriâ florescente fide Archiepiscopatus titulo vrbs ipsa claruit: fuereque ei subiecti vndecim Episcopatus, qui hodie ad vnum omnes extincti iacent. Græcorum tamen Patriarcha, titulo Antiochenus, ob solo æquatam maiori ex parte Antiochiam, hîc Græco populo præest, & sedem habet.

Hier. in Isai 17.
Ios. 4. Ant. 14.

Herold. 4. Contin. Bel. Sacr. 14. 6. Contin. 4. 10.

Onuph. in Chron. Eccles. Tyr. 14. Bel. Sacr. 12.

Suburbia hâc species elegantia & ampla, variorum ædificiorum & hortorum culturâ, nec templis quidem Turcicis deficientibus, amœnissima, nonnullis verò in locis non eadem domorum frequentia, quæ in vrbe est, sed interiectis nonnullis areis separantur: structurâ alioquin ab vrbis ædificijs parum differunt.

Bazarra, foro nundinisque destinata, in vrbe visuntur amplissima, latissimaque, magnifico atque atquato opere constructa, multò nobiliora, atque ampliora quàm quæ totâ Syriâ viderim. Hæc officinis vtrimque pulcherrimis (in quibus cuiusvis generis merces venales reperias, arteque mechanicas exercentium copiam cernas) ornata sunt; ad eum modum distincta, vt vnaquæque ars, & quoduis pænè mercium genus peculiarem habeat locum. Ex his plurima ferreâ cathenâ transversâ in ipso aditu præcluduntur, ne interdum equis iumentisque cæteris pateat transitus: noctu verò obserantur ostijs, ne vlli hominum animaliumve in ea detur aditus. Horum officinæ tamen haudquam totis diebus patent, sed constitutis tantum horis aperiuntur: quibus mercatores eò conuenire, suaque expedire negotia solent. Matutino namque tempore ab horâ diei tertiâ meridiem vsque, post-meri-

meridiano verò ab horâ vesperarum, ad Solis vsque occasum patefiunt: cæteris occlusæ remanent, & negotiationes omnes silent. Mechanicarum tamen artium opificibus omnibus horis suas artes exercere liberum est: eoque iure fruuntur & annonæ venditores: integris enim diebus in obsopolij Bazarro tabernę patent. Videre ibi est maximam ex ære portam, quam à Tartaris Hierosolymis illuc aduectam ante annos 350. ferunt incolæ:

Plurimæ per urbem extant amplæ ædes. Chanseis Mauris dictę; Texturę hæ sunt publicæ; in quibus sericarij textores, & polymitarij Mauri plerique, summâ industriâ artem textoriam exercent. Sunt quippe Damasceni in texendis byssinis, & sericis, undulatisque omnifarijs diuersi generis floribus versicoloribus elegantissimo artificio intertextis, ac tapetis, itemque ex Xyli seu gossypij fruticis lanugine candidissimis tenuissimisque conficiendis telis peritissimi, ac inter omnes Syriæ indigenas celeberrimi. Hinc serica illa lineaq; vulgò Damascena appellata, ob operis elegantiam, & excellentiam, vt pulcherrima, rarissima, & præstantissima per vniuersum ferè Orbem venum à mercatoribus exportantur. Arcus præterea, cultelli, enses, acinacesque undulati in maxima hic conficiuntur et præcipua, Damasceni & ipsi vbique terrarum nuncupati, atq; ob incomparabilem & rarissimam chalybis temperaturam, summo apud omnes in pretio habiti: ita vt verutum ipsum, seu lamina alicuius ensis aut acinacis centum aliquando & amplius constet aureis. Eius quippe ferri seu chalybis ea vis est, vt vno ictu, nihil retusæ eius acie, etiam militum galeæ discindantur. Varij item generis utensilia ænea, emblemate vermiculato ex argëto vel auro in tessellas aptato mirâ arte hic affabrè fiunt. Omitto cætera ad mechanicas artes spectantia; longum enim foret singula ordine recensere, quæ hic venustè lanè & expeditè Damasceni componunt. Quæ in re maiorum suorum sequuntur vestigia: qui idcirco ab Ezechiele plurimùm laudantur in multitudine operum suorum, in multitudine diuersarum opum, in lanis coloris optimi, & vino pingui, vel potius D. Hieronymo interprete pinguisimo; nam maximè nutrit, & saporis optimi stomacho palatoque gratissimum est. Vt autem Damascenus populus industriâ, operibus, atque opibus cæteros Syrię incolas longè antecellit, sic etiam quicquid Damascena terra producit, optimum, atque apud omnes in pretio est, præstatque cæteris alibi natis. Hinc etiam vuarum acini, Mauris Zibib vel zibeben dicti, itemque Pruna passa, seu siccata, nostris longè maiora, & à Plinio laudata, hic præstantissima sunt: quæ idcirco sub Damasceno nomine tanquam

Cap. 27.

L. b. 13. 1
C. l. 15

tanquam nobiliora cæteris, vbiuis locorum venum à mercatoribus distrahuntur.

Varia præterea in vrbe videre est publica ædificia, sumptuosa, ampla, atque magnifica, Chana, Imaretha, Messitas, ac Balnea superbissima: quibus pulcherrimi additi sunt fontes, ad hominum iumentorumque quotidianos vsus accommodi. Præstat cæteris cum structuræ magnificentia, tum operis elegantia, atque amplitudine, vetustissima & augustissima Christianorum quondam Basilica, nunc in Messitam versa, ab Heraclio Imperatore (vt volunt) Diuo Ioanni Baptistæ, vel (vt alij putant) Diuo Zachariæ eius patri dicata. Plumbeis namque laminis tecta, pinnaculo deaurato in tecto medio assurgente, vel maximè coruseat, variòque marmore & insigni celaturâ decorata, operis sui magnitudine, varietate, atque altitudine se maximè spectabilem exhibet. Eius aquilonari lateri spatiosa adhæret Area, marmore constrata, & nobilissimâ circumdata porticu, columnis è porphyrite lapide ornata; in cuius ferè medio octo visuntur columnæ marmoreæ, in orbem distinctæ: abacus seu armarium his superpositum, in quo sacra Ecclesiæ volumina ab eo tempore quo vltimò capta à Mahumetanis vrbs fuit, recondita putantur. Ab occidentali latere in ipso Ecclesiæ frontispicio (quod totum marmoreum est, operisque elegantissimi) peringentes spectantur valuæ æneæ trigeminæ: quæ inter cætera vetustatis insignia principem locum tenent. Harum mediæ cæteris maiores, elegantius celatæ manu, Græcam inscriptionem continent: quam tamen eminus (nam propius accedere Christianis non licet) legere non potuimus. Viginti quinque gradibus marmoreis frontispicium longitudine æquantibus, ab eâ parce ad templum adscenditur. Hos iuxta fons visitur patenti Eurîpo, copiosas, perennesque effundens aquas, crystalli instar limpidas. Ab australi verò latere tres alias eiusdem ferè magnitudinis valuas ex ære geminas insigni formâ conspicuas videre est: ad quarum medias, per porticum satis amplam longitudinis passuum circiter quinquaginta, columnis marmoreis vtrinq; ornatam, patet aditus, descenditurque ad templum ab eâ parte decem circiter gradibus. Ab vtroque verò graduum latere duæ ingentes, & mirandæ magnitudinis visuntur columnæ, ex ophite lapide, Græca pariter inscriptione celatæ: quæ tamen literis magnâ ex parte corrosis, & temporis iniuriâ & vetustate exesis, difficillimè, nec nisi à propius accedente legitur. Referunt Græci ritus Christiani hanc inscriptionem vrbs excidium atque expugnationem Iustiniani temporibus factam continere. Ex eo autem loco interiora templi introspicere prætereuntes commodè queunt. Nos cum eò transiremus quadruplici columnarum serie

rie

rie suffultum, & exornatum, lychnisq; pensilibus plurimis decoratum,
 ac marmore stratum animaduertimus. Affirmant Mauri duas in tem-
 plo assertuari atcas marmoreas, etiamnum integras, & illasas, viridi
 panno coopertas; quarum vnam Zachariæ Sepulchrum ferunt, alte-
 ram, cuiusnam ossa contineat, ignorant: vtramque tamen in venera-
 tione habent. Ad Templi Chorum procedentibus, locus se offert
 marmoreis columnis circumdatus; in cuius mediõ monumentum
 item è marmore visitur; Sancti cuiusdam ossa continens, Mahome-
 tai locum hunc, itemque Chorum ingredi religioni habent, aditum-
 que omnibus prohibent. Ne verò quis temerè aut imprudenter in-
 gressum tentet, vtrumque seris & repagalis perpetuò obdunt, & oc-
 cludunt. In ipso ferè vrbis vmbilico Arx est altissima iuxtà ac muni-
 tissima, è candido marmore, quam Florentinum quendam ædificasse
 fama est: cuius rei vel maximè fidem faciunt insignia Florentinæ vr-
 bis Lilio designata, in ipso muro insculpta. Est autem quadratæ formæ
 opus, muris, turribusque lapideis altissimis, fossisque profundissimis
 cincta, prædiario milite ex Genizarorum ordine munita. Fossæ di-
 uersi generis arboribus, præfertim verò Moris albis, Vitibus in super,
 atque oleribus consistæ, viridaria, hortosque summâ cum spectantium
 voluptate repræsentant: quæ licet aquâ careant, facillimè tamen, si
 occasio postulet, per deductos arte ex propinquis riuulis Euripos, in
 eas brevissimo tempore deducitur: neque desunt interim canaliculæ,
 per quas aqua, quatenus culturæ sufficiat, iugiter defluit, quâ & horti
 quotidie irrigantur, & humectantur abundè. Vnicam tantum Arx ha-
 bet portam, quæ ab ortu per sublicium pontem præbet accessum:
 cui vtrimque è muris dependent cathenæ lapideæ, mirâ arte fabrica-
 tæ, quatuordecim prægrandibus annulis oblongis, adeoque crassis, ac
 tantæ magnitudinis, vt stuporem intuentibus injiciant, vel eò magis,
 quod non arte coniunctas, sed ex vno eodemque lapide mirandâ in-
 dustriâ perpolitè excisas narrant incolæ. Murus ambit Arcem (vt no-
 bis Genizarus retulit) crassitudinis pedum quatuor; eiusdemque cras-
 situdinis sunt & turres; quæ numero quatuordecim arcem sepiunt,
 muniuntque: eo ordine dispositæ, vt tres ab orientali latere, totidemque
 ex aduerso, ab australi verò quatuor, & quatuor à septentrionali nu-
 merentur. Tormentis bellicis, è muris turribusque prominentibus,
 minoribus tamen, sic satis instructa, & prædiario milite ex Geniza-
 rorum ordine (vt diximus) munita est. Præsidium ducentorum mili-
 tum esse perhibetur; ex quibus in ipso ingressu viginti circiter quoti-
 die excubant, ferreaque cathenâ per pontem transversim ductâ ani-
 malibus aditum prohibent. Exteris, imò nec ciuibus, nec inquilinis
 Mauris accessus ad eam patet.

Via vicique Urbis plerique silice constrati sunt, latera quadrupedalifere latitudine vtrimque eminent, medio instar canalis nonnihil profundo, latitudinis pedum quatuor, aut quinque, vt saltu quis inter medium id per commodè superare, atque ex vno in alterum assilire latus queat. Hic Caruanæ Camelorum singulæ, ac cætera iumenta sarcinis onusta ad diuersoria publica pedetentim permeant, sine molestiâ & impedimento vtrimque transeuntium. Canalis ille medius pluuias ac fontanas aquas superfluas, iumentorum excrementa, & viarum fordes recipit, & ad cloacas defert. Hinc latera illa cum nitidiora habeantur, cuiusvis sexus hominibus mundum & per commodum transitum præbent. Rhedarum ac plaustrorum hic nullus vsus: asinis, alijsque iumentis sarcinæ atque onera omnia quoquò portantur. Sunt præterea publicæ viæ, plateæque, præcipuis exceptis, vt plurimum portis seiunctæ, atq; in vicinias plurimas distinctæ: quarum vnaquæque suum habet Præfectum: qui, si quod scelus, furtum, aut homicidium maximè noctu committatur, manè Subassio indicare tenetur.

Priuatorum ædes ferè omnes è lateribus Sole siccitatis, & argillâ rudi modo compactis, aut calce obductis constant: adeò vt maior pars maligno satis caducòque ædificio constructa sit, nonnullæ tamen ex cocto latere, calce aut cæmento conglutinatæ, paucissimæ ex lapidibus compositæ spectantur. Omnes autem licet extrinsecus inelegantes & viles appareant, intus tamen comptè & ornate dispositæ, varijsq; mansionibus & cubiculis distinctæ, vario etiam marmore atq; opere tessellato egregiè elaboratæ conspiciuntur: cumq; pavemento subdiali, non recto cuneatim coeunte cooperiantur, facilis est è superiori parte ex vnâ in aliam transitus; maximè quando cohærent.

Incolæ partim Turcæ, Mauri, & Hebræi, partim etiâ Christiani sunt, varijs inter se ritibus diuisi. Præter Turcas, omnes ferè mercaturam, vel artes mechanicas exercent. Christiani itemque Hebræi à Turcis Maurisq; separatas habitant regiones. Omnes vnus Bassæ (qui summus est magistratus) agnoscunt imperium: neque is in urbem solùm, sed velut Prorex in multas alias longè lateq; ac vniuersam Palæstinam, Ægyptum vsque, dominatur, multosq; sibi subiectos Saniaccos habet, Præter Bassam autem Cadius, Subassius, cæteri; inferioris ordinis magistratus, in his quæ sui muneris sunt, populo præsunt, ius dicunt, & iusticiam administrant: Cæterùm hic omnia pondere veneunt; panes nimirum, pisces, carnes, legumina, fructus, imò ligna: quorum mira ibi penuria, ob maximam hominum frequentiam. Nam rotulus Damascenus (qui ponderis est genus, libris septem Venetis vacijsque duabus respondens) Maidino Turcico (cum illic hæreremus) constabat. Aquam rosarum albarum & rubrarum (quarum maxima hic copia)

...us, et athena ieu Terræ Promissionis ad septen-
 trionem terminus eam à Syriâ Damascenâ diuidit. Omnium Syriæ
 altissimus, iuga in cœlum tendentia, ac vertice nubes scindentia ha-
 bet, mons montium idcirco non immeritò appellatus, quadragesi-
 mo & amplius milliaro terrâ marique conspiciendum se præbet, sua-
 que altitudine pluribus in locis perpetuas contrahit umbras, à quibus
 frigora manant, & quibus demum exceptæ niues hærent rupibus, ac
 diurnæ fiunt: vnde concretæ & in glaciem versæ caniculares etiam
 dies expectant, & paleis, ne liquecant inuolutæ, ad vrbes circum-
 uicinas deferuntur, atque in Bazarra venudantur. Brachiorum ve-
 rò anfractibus ad Mediterranea vsque longè lateque porrigitur, &
 vt Plinius refert à Sidone Symiram & Palmirenam vsque regionem
 1500. stadiorum longitudine extenditur, diuersaque sortitur no-
 mina, ac multos includit vicos & pagos. Naturâ humidus, im-
 bribus frequens, plurimis ac limpidissimis fontibus scaturit, non so-
 lum in radicibus, atque imis locis, sed & in medijs, atque etiam in sum-
 mis iugis, è quibus adeò copiosæ emanant aquæ, vt earum potu nume-

Ose 14.
 Ioseph 5. Ant
 3.

Hieron. in
 Zach. 11. 29.
 Ose. 14.

5. Mat. Hif
 20.
 Hierem. c. 18.

vna in aram transitus, maxime quando
Incolę partim Turcæ, Mauri, & Hebræi, partim etiã Christiani iunt,
varijs inter se ritibus diuisi. Præter Turcas, omnes ferè mercaturam,
vel artes mechanicas exercent. Christiani itemque Hebræi à Turcis
Maurisq; separatas habitant regiones. Omnes vnius Bassę (qui sum-
mus est magistratus) agnoscunt imperium : neque is in vrbem solùm,
sed velut Prorex in multas alias longè lateq;, ac vniuersam Palęstinam,
Ægyptum vsque, dominatur, multosq; sibi subiectos Saniaccos habet,
Præter Bassam autem Cadius, Subassius, cæteri q; inferioris ordinis ma-
gistratus, in his quæ sui muneris sunt, populo præsent, ius dicunt, &
iusticiam administrant : Cæterùm hic omnia pondere veneunt; panes
nimirum, pisces, carnes, legumina, fructus, imò ligna : quorum
mira ibi penuria, ob maximam hominum frequentiam. Nam rotulus
Damascenus (qui ponderis est genus, libris septem Venetis vacijsque
duabus respondens) Maidino Turcico (cùm illic hæreremus) con-
stabat. Aquam rosarum albarum & rubrarum (quarum maxima hîc
copia)

copia (non pondere, vt Itali, sed ad mensuram diuendunt. Verueces hic cernas adeò obesos, vt pinguedine fere diffuant, suntque adipe omni ex parte eum in modum obducti, vt carnem internoscere minime queas; adeoque grandes, vt ducentas libras nonnunquam pendunt: caudas verò duodecim pondo cubitali longitudine trahunt; reliquâ corporis formâ Cyprijs persimiles, licet maiores. Hæc de Damasco: nunc ad iter nostrum redeamus.

CAPVT XII

Discessus ex Damasco; & Libani montis descriptio.

QVARTO Kalend. Decembris postquam Damasci sexdecim integros dies transegessemus, tertiâ diei horâ sarcinis complicatis, discedimus, damni accepti, ac molestiarum haud immemores. Suburbio superato, per planitiem spatiosam, campestram, irriguam, & vliginosam iuxta Libani montis radices iter flectentes, circa meridiem Restâ venimus. Pagus is est sic satis amplus & frequens, habitatore Mauro, quinto à Damasco situs lapide, à Libano duo distans milliaria, fecundi atque vberis soli gaudens agris, iisque cultissimis. Priusquam verò iter prosequamur, libet obiter de Libani montis, toto terrarum Orbe celeberrimi, situ, vbertate, amœnitate, fructibus, & populis nonnulla hic commemorare.

LIBANVS hebraicè Lebanon, insignis Syriæ mons, sacris Litteris celebratissimus, Palæstinæ seu Terræ Promissionis ad Septentrionem terminus eam à Syriâ Damascenâ diuidit. Omnium Syriæ altissimus, iuga in cœlum tendentia, ac vertice nubes scindentia habet, mons montium idcirco non immeritò appellatus, quadragesimo & amplius milliario terrâ marique conspiciendum se præbet, suaque altitudine pluribus in locis perpetuas contrahit umbras, à quibus frigora manant, & quibus demum exceptæ niues hærent rupibus, ac diurnæ fiunt: vnde concretæ & in glaciem versæ caniculares etiam dies expectant, & paleis, ne liquecant inuolutæ, ad vrbes circumuicinas deferuntur, atque in Bazaris venudantur. Brachiorum verò anfractibus ad Mediterranea vsque longè lateque porrigitur, & vt Plinius refert à Sidone Symiram & Palmirenam vsque regionem 1500. stadiorum longitudine extenditur, diuersaque sortitur nomina, ac multos includit vicos & pagos. Naturâ humidus, imbribus frequens, plurimis ac limpidissimis fontibus scaturit, non solum in radicibus, atque imis locis, sed & in medijs, atque etiam in summis iugis, è quibus adeò copiosæ emanant aquæ, vt earum potu nume-

Deuter. 3. 34.
Num. 34.
Ose. 14.
Ioseph. 5. Ant.
3.

Hieron. in
Zach. 11. 3.
Ose. 14.

5. Mat. Hist.
20.
Hieron. c. 18.

rosi pecudum greges (quibus maximè abundat, ob frequentia, læta, atque vberima pratorum pascua) satis superque satari queant. Plures præterea riuos, torrentesque, ac fluuios fundit, gignitque. Præcipui sunt Iordanis, Eleutherus, Adonis, Hodie, Canis, Lycus, Assi, Abana, & Pharphar. Valles habet plurimas planas & umbrosas, quasdam etiam decliues, & apricas, vineis, frumento, hordeo indico, ac cuiusvis ferè generis leguminibus cultissimas. Frondosæ ac densæ olearum sylvæ, varij item generis arbores vberimè hîc crescunt. Cupressi, Larices, Abietes, Pini, Buxi, aliæque. Propter quas dotes ab Oseâ maximè celebratur. Nec dissentit Hieronymus: qui nihil in Terrâ Repromissionis ait eo esse nemerosius, neque condensius. In summis iugis excelssimæ Cedri, à Salomone toties decantatæ, quibus ad Templi Hierosolymitani ædificationem plurimùm vsus est, etiamnum spectantur. Vidimus quidem in confinibus Iudææ & Samariæ Cedros, sed nusquam tam proceras: quarum speciem paucis describemus. Est Cedrus Libani arbor conifera, perpetuò vitens, pino excelsior, tam crassâ, ut vix quatuor interdum, imò quinque viri brachiorum coniunctione truncum complecti queant. E truncis exsurgunt rami frequentes, ac crassi. Hi longè lateque sese diffundunt, & gravitate suâ truncum quandoque incurvant, æqualitate ramorum ad spectu pulcherrimi: arte excultos & concisos existimes. Radices habet raras, per summa terræ dispersas, ac detectas ut plurimùm: folia angusta, tenuia, dura, & acuta, mucrone capillato, & spinoso: ligno contorto, nodoso: medullâ rubente. Fructus odoratos cyparissi nucibus seu conis similes, aliquanto tamen maiores. Per autumnum autem novos fructus cum anniculo dependentes cernas. Vina producit hic mons clarissima, pinguis, mireque fragrantia, ac gustui gratissima, cum alba, tum rubra: quæ epota hærent stomacho, ac leniter permeant, fouentque naturæ vires, præsertim Sardanatica, sic dicta à pago Sardinaia; quo loco Noë primam plantasse vineam, ebriumque à Chan filio illusum fuisse veteres prodiderunt, Sæpiùs illud Damasci gustavi: & Cretico & Cyprio longè anteferendum iudico. Nullum quippe ventri tumorem, nullum vesicæ impetum gignit: gratum ori, gratum stomacho, ventrique cibo commixtum facillè conquiescit, abstergitque mordaces curas, humanis mentibus infestas: cuius laudem extollens Oseas propheta. *Memoriale* (inquit) *eius sicut vinum Libani. Quare meritò cum Boëthio exclamare hîc possem. O felicia huius regionis vina, qua labantem mare, ore, animum curisq; depressum, modico haustu erigunt, firmantq; nutantem?*

Manna quoque hîc copiosè colligitur, perfectissimum sanè atque optimum, Italicum longè superans. Cadit autem sub auroram in modum roris & pruinæ, adhæretque graminibus guttatim, lapidibus quoque

Cap. 14.
Hic. in Zach.
11. &
Ose 14.
Cant.
3 Reg. 5.
4. Reg. 9.
2. Paral. 2.
Psal. 28. 36.
Isai. 2. 60.
Hier. in Isai.
60. &
Ezech. 27

cap. 14.

que & folijs arborum : cumq; colligitur coagulatur, & ad Solem vel ignem resoluitur : gustu dulce, sicut mel, dentibus adhærens comeditis.

Thus quoque selectissimum, ac fragrantissimum, optimumq; etiam Oseâ teste, hic colligi olim solebat, atque etiamnum colligitur, niuibsq; perpetuis albescit : quod Liban (vt author est Hieronymus) Hebræis dictam, monti nomen dedisse putatur. Herbis item plantisq; medicis, aromaticisq; diuersi generis, mirum in modum abundat: quarum optimo fragrantique odore venenosa animalia pelli, ac fugari dicuntur. Cæterum reliquas Syriæ oras amœnitate, fertilitate, situ, pulchritudine, ac omni deliciarum genere, & rerum vbertate, Oleo, pecore, Bombyce, frugibus, ære, ferro, feris, ac volatilibus facile antecellit. Maronitæ populi, Christianæ ac Catholicæ fidei obseruantissimi, nec non & Drusi, seu Trusci, Gallorum (vt ferunt) reliquiæ, Libanum, eiusque adiectam regionem incolunt. Hi nutriendis bombycibus (quorum maximam alunt copiam) summo operè dediti, sericisq; conficiendis pannis aptissimi artifices, maximum suâ industriâ & opere quæstum faciunt. Hisce de monte Libano enarratis, ad institutum redeamus.

CAPVT XIII.

In Restâ pago mora. & pernoctatio. Bassæ Cairensis comitatus amplissimus. Genizarorum Damascenorum tyrannis, instituta, mores.

Mo x vbi Restam venimus, Mechanum Cadium, itemque Chiecagiam Constantinopolitanum, in quorum comitatu Damascum veneramus, iam aduentasse, ac pagi Messitam cum suis occupasse comperimus: cumque nullum ibi esset publicum diuersorium, sub dio exponere sarcinas nostras, atque iumenta necessum fuit. Hæsimus eo loci in solis vsque occasum. Interim Bassam Cairensis regio sanè cum comitatu ac fastu ad proximum pagum prætereuntem auidè spectauimus. Comitatus is horas licèt amplius sex istac permearet, ad uesperascente iam die necdum transgredi desierat. Tanta enim camelorum lentè progredientium, equorum, mulorum, aliorumque iumentorum aderat multitudo, vt copiosum dixisses exercitum. Agmen postremū præcedebant viginti quatuor sclopettarij; Occidentales omnes, ac Fidei Christianæ desertores. Sequebatur Bassa sex stipatus cursoribus. Erat is natione Persa, nomine Ibrahim, prouectæ ætatis vir, & (vt facies indicabat) sexagenarius, procerus, patrio more barbatus, barbâ oblongâ, capillis canescentibus, vultu seuro, facie pingui, ac suffulca, ad specu-

B. bb 3   ad specu-

adspēctūque grauis. Vehēbatur autem nobili ac pręstantissimo mulo, Turcico cooperto stragulo, Phrygio opere ex auro insignito: quod non sellis nostratium more injiciunt, sed equorum, mulorumve eo contegunt clunes. Indumentum Bassę ex viridi serico raso, formā communi talari, interiori cingulo leuiter stricto, è quo pendeat acinacis aureo ornatus capulo. Tegmen capitis (quod Tulipanthum vocant) amplum atque ingens, è gossypinā telā viridi & tenuissimā, mirā arte per varias circumflexiones compositum. Cursores vestibis induti purpureis crurum tenus, aureisq̄ue cincti zonis, è quibus pendebant acinaces, Scife Arabibus; Italis Cimitarri dicti, manubrijs auro obductis, pileolis (quę Turcis Vscufij sunt) ex argento deauratis pro capitis tegumento utebantur. Subsequēbantur Bassam viri aulici, iuuenes quasi ducenti, in equis nobilibus, ac splendide phaleratis. Post hos cameratum vehiculum, in quo languentem quendam Bassę affinem (vt ferebatur) duo muli portabant, vltimum claudebat agmen.

Potuissemus & nos vlteriùs eo die progredi in Bassę comitatu, verùm suāsu ducis nostri in sequentem diē abitum protraximus. Dicebat hic è re nostrā futurum si in Mechani Cadij & Chiecagię comitatu maneremus; eo præsertim intuitu, quod horum Carauana numero multo inferior esset, ideoq̄ue minus nobis immineret incommodi, neque eā alimentorum in itinere laboraturos inopiā, nec eas nos passuros molestias, quibus in Bassę comitatu redderemur obnoxij. Essē præterea in hoc Chiecagię comitatu Genizaros sibi omnino deuinctos & familiares, eosq̄ue nobis maximo vsui atque adiumento in itinere futuros, si nostri, rerumq̄ue nostrarum patrociniū suscipiant: pactum se initurum cum ijs, vt ab iniurijs nefariorum hominum nos defendant, & à Caffarrariorum vexationibus, exactionibusq̄ue liberent. Locum etiam in Chanis procurent commodum, ne cum damno & detrimento nostro sub dio (pluuio præsertim cęlo & ventoso) noctu dormire toto cogamur itinere. His auditis probamus ducis consiliū, rogamusq̄ue vt cum Genizaris pactum ineat, curetq̄ue quod è re nostra putaret: quicquid enim nostro nomine ageret ratum habituros. Is votis nostris annuens, omnia curat libenter, & sedulò. Genizaros, pacto iam inito, ad nos adducit, vinoq̄ue exhilarandos non nihil admonet: sic enim captari beneuolentiam & conciliari barbarorum animos asserit. Obtemperatum protinus: inuitati ad cęnam veniunt, mensę nobiscum assident, cibumq̄ue sumunt, & per horas aliquot indulgent genio; ac tandem bene poti discedunt. Licet autem Mahometę lege vetitus sit Turcis vin i vsus; Genizari tamen bibaciores cęteris, eā neglectā, magis illud appetunt quàm nostrates: imò cum id consequi illis datur, multò auidius bibunt; nec enim finem bibendi

bibendi faciunt, nisi ebrij & vino sepulti sint penitus. Cæterum quoniam in Genizarorum mentionem incidimus, lubet obiter hoc loco per pauca commemorare, futura vt opinor, auido cognoscendi res exterarum animo nõ in iucunda, quæ de eorum statu, militiâ, conditione, tyrannide, vitâ, ac moribus, dum in hisce Orientis partibus peregrinaremur, diligenti obseruatione didicimus, atque etiam re ipsâ experti sumus.

Sunt Genizari siue Ianizari (quod nomen Turcis Nouos homines, seu milites novos significat) Turcarum sclopettarij, ac veterani milites, instar prætorianorum cohortium apud Romanos, bipartito diuisi, in Constantinopolitanos, seu Aulæ Osmannicæ milites, & Damascenos. Hi equestris, illi pedestris ordinis: qui tamen etsi pedites sunt, se alijs nobiliores ac præstantiores putant, nec Damascenis cedunt. Omnes stipendio tenui militant, diurnas annonas accipiunt, non mensua, nec annua salaria, vt apud nostros Principes moris est. Pro cuiusque tamen merito pecuniarij census assignantur, communiter senj, septeni, aut octoni, nonnunquam deni, ad summum duodeni quotidie maidini: quorum singuli Gazettam venetam æquant, vel solidum Gallicum, duodeni nostros stupheros octo. Deliguntur autem ex Christianorum, filijs Europæis; qui à pueris ære publico educantur, Mahometanâ lege imbuuntur, atque ad arma exercenda instruuntur; aut ex adultis Christianæ Fidei apostatis. Hi vt plurimum ad omnia vitia proiecti, damnatiq; iudicij, vel diuitiarum & libertatis cupiditate pellecti, Christo Salvatore abnegato, decisisque præputijs, legem Mahometzæ amplectuntur: ex aliâ gente vllâ censent neminem. Damasceni Genizari (de quibus hîc potissimum agemus) mille & quingenti sunt numero, totius velut Syriæ primores habitj, diuitijs & opibus affluentes, & magnæ apud omnes auctoritatis. Tirones, Genizarotos vulgò, alunt plurimos, hic denos, ille quindenos, nonnulli vicens, & plures, iuuenes omnes robustos, & laboribus assuetos; & pro numero seruorum etiam equos alunt; vt nullo ferè negotio, si occasio postulet, supra quindecim millia equitum (vt fertur) breuissimo tempore contrahant. Nulla his alia est cura quàm equos peritè in gyros flectere, arma exercere, equitare, hastâ ludere, aliasque disciplinas militares discere. Apud dominos non lecto, sed solo, storeâ tantum vel tapeto constrato indormiunt, & Zambetluchis suis, vel Gipenecis sese operiunt. Si Genizarorum quispiam vitâ excedat, ex his in demortui locum alius assumitur. Equos alunt præstantissimos; quos mirum in modum exornant, ephippia imponunt ex holoserico aut corio pulcherrimè elaborata, nostris non absimilia, nisi quod posterior pars paulò sit depressior.

Fræni

Frēni lapillis candidissimis nitent: oreæ bullis aureis, argenteis ve inauratis, interdum æneis, pro cuiusque facultate instruuntur. Maior pars Damasci (quæ primaria ipsorum militiæ sedes est) domicilium habet, cæteri per vniuersam sparsi Syriam, Hierosolymam, Alepum, Amanum, Vmūm, Antiochiam, Lyzzam, Bitham, aliæque circumuicina oppida incolunt. Nullis subiecti legibus, nulli magistratui obediunt Superiorem, præter Imperatorem, agnoscunt neminem. Bassarum auctoritatem & imperium spernunt, negliguntque; suis tantum supremis ducibus, Agæ & Sardario (qui Tribunorum loco sunt) morem gerunt pro libitu. Hi ab Imperatore electi, imperium in cæteros exercent: in demortuorum Genizarorum locum alios ex numero seruatorum, Bassis inconsultis, liberè eligunt. Licet autem ab Imperatore creati, ab eius solùm voluntate dependeant; reprimere tamen Genizarorum audaciam, vindicare tyrannidem, ac debitam in sceleratos exercere iustitiam haudquaquam audent: mortem nimirum vetiti, si se illis opponant. Quare tolerare eorum scelera, conuiuere delictis, fontes dimittere impunitos, atque ad eorum sese conformare voluntatem sæpenumerò coguntur. Cæterùm si quæ enormia accidant, committanturve crimina, quorum publicè interfit, quæque ad publicam militiæ dignitatem pertinent, ad Diuanum (ita militiæ supremum Concilium appellant) referunt: à quo hæc, aliæque dissidia publica deciduntur, ac componuntur. Huic enim Diuano præcipuus est scopus, vt publicæ militiæ existimationi consulant, eiusque auctoritatem, pro viribus tueantur: quæ verò ad priuatos singulosque attinent, prorsus negligunt. Hinc facilè mutuis criminibus indulgent, maleficijs conuiuent, vitia & scelera celant. Hinc quoque communi omnium voluntati aut placitis nemo contradicere, aut oppugnare nefanda consilia audet. Si quis fortassis syneerior, atque obseruantior æqui, honestati studeat, rationem amplectatur, iustitiam æquitatemque suadeat, & castigandos nefarios moneat; non solùm inuisum se alijs reddit, verùm etiam oleum & operam perdit; frustra que suggerit, quæ cæteri existimant rejicienda. Ea propter Bassis omnibus, cæterisque Syriæ magistratibus adeò formidabiles euasere, vt illorum conatibus resistere, aut decreta oppugnare non audeant: quinimo impunè omnia pro voto peragere, ac quæuis perpetrare scelera permittant, nemine præsertim de illatis iniurijs, commissisque delictis reclamante. Proinde etiam in quemcunque indigenam aduenamve, siue Maurus is sit, siue Christianus, aut Hebræus, vel leuissimâ occasione sæuire, clavâ ligneâ (quam Pusdiganum vocant) ferire licere sibi persuadent: adeò vt honestioribus plebi que iuxta intolerandi, omnibus exosi sint. Vi namque quæcunque placent, exigunt, expilant, extorquent

quent, & ad ossa vsque miseros subditos excoriant. Virgines sepenu-
 merò inuitis parentibus, etiam Christianas abducunt, rapiunt, stu-
 prantque. Prædia, domos, agros, supellectilemque omnem, alieni-
 genarum maximè, si quem è vitâ excedere contingat, per fas nefas-
 que sibi vsurpant: quâ ratione ditissimi euadunt, thesauros cumulant,
 atque opibus præstant cæteris. Usuræ præterea (quæ quidem Maho-
 metæis vel maximè vsitata est) summoperè inuigilant. Auanijs adhæc
 (quo nomine Turcicæ fraudulentæ denotantur) innocentes oppri-
 munt, grassantur in aduenas, quo pecuniam extorqueant, eorumque
 potiantur bonis: cuius rei nostro equidem malo & damno Damasci
 periculum fecimus. Nisi enim Genizari fraudis nobis illatæ auctores
 extitissent, atque adeò de illorum lucro actum fuisset, vti postea ex
 mulctæ nobis impositæ & Subassio solutæ inter ipsos diuisione didici-
 mus, facillimè Bassæ operâ (qui illius iniustæ extorsionis minimè con-
 scijs erat) pecuniam à nobis per vim extortam recuperassemus. Et si
 verò nonnulli vt Bassam adiremus, deque vi illatâ quereremur, autho-
 res essent, attamen quod de ipsorum ageretur emolumento, tentare
 quippiam ausi non sumus; Veriti ne cum rebus nostris afflictis reme-
 dium afferre desideraremus, deteriores eas efficeremus, néve in ma-
 ius incideremus discrimen; eiusdem Bassæ exemplo edocti & terrefac-
 ti: qui cum ne proprijs quidem rebus par esset, adeoque neque ma-
 gistratus sui auctoritatem, neque publicam dignitatem contra nefar-
 ios istos, atque insolentes milites sustinere, ac vindicare valeret; mi-
 nùs ipsum nobis subsidio venturum, vllumve rebus nostris auxilium
 remediumque adhibiturum sperandum erat. Is enim paucos ante dies
 quàm Damascum appulsemus, cum aduersus Genizarorum corruptos
 mores, tyrannidemque pro sui magistratus auctoritate nonnulla
 statuisset, peruersis que eorum restitisset placitis, cedere tandem co-
 actus, inops consilij, ac planè animum despondens, intra Serai sui
 septa se continebat, ac velut carceri mancipatus, in publicum prodire
 non audebat. Adeò autem creuerant aduersus eum conspirantium
 motus, atque animorum ardor, vt etiam nisi ab incepto se destitutum,
 & iamiam decreta reuocaturum, atque illatam sibi iniuriam offen-
 samque militibus remissurum promisisset, mortem ei & internecio-
 nem minitarentur: quibus quidem motibus & tumultibus ante dis-
 cessum nostrum, nec dum pacatis militum animis, aut pace inter par-
 tes compositâ, finis minimè impositus fuit. Neque verò magistra-
 tum tantùm auctoritatem (vt diximus) negligunt, contemnunt-
 que, sed & ipsius Imperatoris maiestatem parui pendunt. Quàm lon-
 gè enim ab antiqua illâ Osmannidarum militari disciplinâ, ac Prin-
 cipis obedientiâ descuerint, declinauerintque, vnum duntaxat ad id

Probandū exēplū recitasse suffecerit. Solēt Pānonico hoc vltimo bello quocannis ferē regio diplomate ex illorū numero modò trecēti modò quadringēti euocari, quos etsi suis subsidio in Pānoniam mittere vltro debuissent, non solūm tamen spretis regijs mandatis, seuerisque magistratuum iussis neglectis, ex suorum numero nullos miserunt; sed neque indictum numerum militum ex tironum classe ablegarunt: quinimò cū nos Damasci essemus, etsi trecentos ex suorum numero mittere ab Imperatore paulò ante iussi essent, solos centum quinquaginta tirones amandasse fide dignorum relatu accepimus. Est autem pernecessarium istaciter agentibus, præsertim Occidentalibus, è Genizarotis aliquos sibi duces comitésve in itinere adhibere: vel si id per facultates non liceat, (est enim illis singulis diebus viritim Cechinus aureus pro menytro numerandus) horum gratiam largitionibus saltem emereri, quod nisi fecerint, manifesto se periculo sciant exponendos. Quòd enim multas difficultates in itinere superauerimus, quòd indebitas Turcarum ac Maurorum exactiones effugerimus, quòd denique commodè, quamuis frementibus & indignantibus Mauris & Turcis, in diuersorij habitati fuimus, Genizarorum patrocínio & protectioni planè adscribimus: quæ si defuisset, infinitas propemodum ac intolerabiles perpeffi fuisset à barbaris iniurias, damna atque incommoda. Putant enim Turcæ Maurique, Occidentales omnes ex auro conflatos, aurum (pace legentium dixerim) cacare. Aurum omnibus modis vbiuis locorum petunt, vi & minis exigunt, extorquent, atque iniurias inferunt, auro se quis vt redimat, & à molestijs liberet. Sed si vel vnus adsit Genizarus, qui te protegat, & illatas iniurias vindicer, seque illorum iniustis exactionibus opponat, facile multorum petulantiam & vim coërcebit. Adeò siquidem Mauri omnes ac cæteri Syriæ indigenæ (cū sint naturā viles, abiecti, ac timidissimi) milites hosce regios pertimescunt, vt vnus multorum audaciam reprimere vel minimā demonstratione par sit. Ex his facile colligi datur, quantā apud Syros Damasceni Genizari auctoritate polleant, quamque metuantur ab omnibus: vt non milites stipendia merentes, sed Dominos ac Principes, seu Tyrannos potiùs, Mameluchorum posteros & successores iure dixeris. De Genizaris hætenus fatis: ad institutum reuertamur iter.

CAPVT XIII.

Doume, Sardiniaia, & Hadrapagi: eorumq; situs; ac circumiacentium agrorum conditio.

TER TIO Kalend. Decembris, orto iam Sole in Cadij ac Chieçagix comitatu Restā discedimus per latissimam fertilissimamque pla-

plantiam facientes iter. Ad quintum inde miliarum Doume vicum per exiguum Mauro habitatum ad læuam reliquimus: cuius territorium Cannabe ex plurimis aceruis congestis abundare comperimus. Hinc aliquid itineris ementi, vniuersam pænè terræ faciem glycyrrhizæ floribus coloris purpurei rubentem magnâ cum voluptate conspeximus. Ad læuam mox ostensa fuit villa Sardinaia, in ipsa montis Libani costâ posita, Templo Diæ Virgini sacro (in quo imago Dei paræ à Diuo Lucâ (vt ferunt) depicta asseruatur) percelebris. Quatuor autem pinxisse Lucam imagines Mariæ Virginis vulgi opinio est: quarum vnâ Romæ, alteram Venetijs, tertiam. Alexandriae Ægypti, quartam Sardinaiae custodiri volunt. Templum id in rupe altissimâ fornicato opere constructum, viginti columnis marmoreis (quæ opus sustentant) decorum est. Imago Virginis quæ iuxta Aram Maximam ferreis cancellis custoditur, plurimis lychnis pensilibus illustrari dicitur. Oleum autem ex eâ fluere, ac septennij spatio in formam carnis mutari, & ad varios multosq; morbos curâdos, atque tempestates maris compescendas præsentaneum esse remedium asserunt. Maronitæ Christiani, eius pagi incolæ, Templi curam & custodiam habent; neque magis his quàm Mahometæis, Turcis, & Mauris venerabile est. Pagus tamè à solis Christianis habitatur. Si Turcæ vel Mauri morari ibi tentent, priusquam annus exeat, secreto Dei iudicio varijs vexati morbis miserè pereunt. De nobilitate vini Sardinatici, quod hîc abundat, suprâ meminimus.

Circa meridiem Hadram venimus. Pagus est satis frequens, habitatore Mauro, in latissimâ positus planitie, fertilissime glebæ territorio diues, & segete variâ ac frugibus abundans. Quâ parte verò Austrum spectat, solum omne vitibus cultissimum est. Vineæ hîc omnes, vti & reliqui circumiacentes agri, per deductas miro ordine fossas (haud secus ac Insulares suos colunt & humectant agros) læto admodum inuentium spectaculo ab accolis irrigantur. Licèt autem vites Mauri colant, ob vetitum tamen vini vsum, uvas non torquent, sed ex acinis succum exprimunt, coquantq; donec ad spissitudinem instar mellis ebullierit. Paemas id Arabicè vocant, nos Defrutum, Itali *Mosto cotto*; eoq; in cibus pro intinctu vtuntur. Nonnulli aquâ multâ dilutum bibunt. Sunt qui uvas desiccant, desiccataq; per vicinas vrbes atque oppida distrahendas circumferunt. Alij etiam ex desiccatis, melle admixto & aqua, potionem coquant.

CAPVT XV.

PER Loca deserta iter, & in ijs varia Chana, eorumque
descriptio.

PRIDIE Kalend. Decembris primo diluculo Hadrâ relictâ, Septentrionem versus pergimus. Difficilior utique eo die profectio: per cliuosa namque & salebrosa loca fuit iter, Priusquam tamen montana adscēdimus, altero ab Hadrâ milliario, iuxta vetustum & caducū quoddam diuersorium Turcicum substitimus; Turcarum Carauanara (quæ de viâ ad dextram quasi trium millium passuum interuallo declinauerat) exspectantes: quâ propius accedente, per horridos, ineultos, sterilesque montes, saxeaque crepidines continuauimus iter: mox in angustum quendam incidimus transitum, in mōtis cuiusdam latere (cognomento Iubadin) excisum: qui vtrimque instar parietis ad perpendicularum excurrens, asperum transeuntibus præstabat tramitem. Vesperis superatis montibus, in planitiem descendimus: nec multo post ad Chanâ quoddam *Coteife* nomine peruenimus. Id recens edificatum, amplissimum, ac elegantis structure ædificium, tres continet areas latissimas: prima Bazarro, seu Foro destinata est, altera Messitâ ornata, tertia animalium iumentorumque præsertim stabulis, itemque aduenarum quorumcunque receptaculis cincta, & quadratis lapidibus strata, pulcherrimum est marmore fontem aquâ vberimum in medio habet. Hâc spatiosa & excelsa vndequaque ambit porticus, cui reliquū ædificiū plumbeis tectum laminis accubat, totamque per circuitum claudit aream. In eo locus sic satis commodus à Genizaris nobis assignatus est; vbi inter camelos, mulos, equos, asinosque in sequentem diem quieuius.

Ipsis Kalend. Decembris per arida, squalida, & deserta rursum loca, difficili sanè profectioe, & cælo admodum pluuioso continuauimus iter. Vesperis Naph Chan, in cliuo quodam situm diuersorium pænè madidi appulimus. Id ruinosum ex parte, nec multum amplum, nostræ Carauanæ satis copiosæ capax non erat: vnde Mahometæorū plurimi sub dio dormire, atque algidam transigere noctem coacti sunt: nos verò vel inuitis, & reclamantibus Turcis, Maurisque, Genizarorum operâ sub tectum recepti, ibidem pernoctauimus, loco nobis assignato inter equos, camelos, mulos, ac cætera iumenta; adeò angusto & stricto, ut vix sedendi, nedum corpus extendendi spatium haberemus.

QUARTO Non. Decēbris nocte nōdum exactâ, cceptū prosequimur iter. Post præruptos, difficiles, horridosque superatos mōtes, circa meridiē planitiem offendimus patentem, eminentē, ad spectu pulcherrimā,
diuersi

diuersi generis arboribus stipatam, & vbique cultissimam: in cuius ferè medio Caram oppidum humili impositum cliuo, & fœcundi foli, habitatore Mauro pertransijmus medium. Populosum quondam ac præclarum id fuisse oppidum dirutorum ædificiorum ruine amplissime satis testantur. Subsistente hoc loco Caruanâ, dum Cadius noster ad oppidi Cadium pedes pergit, nos eam nacti occasionem & commoditatem, expositis in gramine cibus, iuxta limpidiſſimæ aquæ fonticulum laſſa corpora paululùm curauimus: mox Cadio redeunte cum cæteris continuauimus iter. Paulò post in deferta rursus atque arida, campeſtria tamen, lateque patentia incidimus loca: in quibus nec domum nec tugurium vidimus, non agros, non vineas, non hortos, non arbores, non nemora; sed terram Solis ardore aduſtam, ſterilem penitus, & infructuoſam. Post longũ moleſtumque iter ſecundâ tandem noctis horâ Chan quoddam *Hafſiam* Mauris dictum acceſſimus: ingentis ſane elegantiq; ſtructuræ ædificium, à Soleimane Turcarũ Imperatore (vt ferunt) exſtructũ: iuxta quod ſunt Balnea ſatis ampla, & magnifica; temporis tamen iniuriâ ex parte collapſa, & ruinoſa, nulliusque ferè uſus. Subsistente Turcarum Caruanâ, nos quoque ibidem pernoctauimus; & ſub tectum recepti, atque ex longo itinere feſſi, optatæ dedimus languentia membra quieti. Diuerſorium id etſi in aridâ horridaque exſtructum ſit planitie, procul à riuis fluminibusque remotum, fonte tamen non caret, optimas; & copioſas aquas emittente. Res ſane admiranda, in deſertis aridisque locis fontes reperiri; qui numeroſiſſimis etiam hominum iumentorumque Caruanis ſufficiant. Incredibile verò dictu quanto ſtudio, quantisque ſumptibus & laboribus Turcæ primates principesque viri per ſubterraneos meatus profundiffimos, aquas è locis longinquis, & à fluminibus fontibusque remotiffimis ad publica eiufmodi diuerſoria in viatorum commodum deduci faciant: animarum id ſaluti prodeſſe, ac Deo gratiffimum eſſe exiſtimantes.

CAPVT XVI.

Semſini ſue Chemſij oppidi ſitus. Ab Arabibus diſcrimen: eorumque conditio, vita, mores, inſtituta.

TERTIO Non. Decembris, horâ ſecundâ antelucanâ rursus iter arripimus, perque ſcabroſos montes difficiliter admodum proficiſcimur: quos vt tranſcendimus, in planitiem denuò incidimus latiffimam, & vberem. Circa tertiam diem horam Chemſ oppidum, aliâ Semſinum præterimus. Id in ampliſſimæ planitie, & proſpectibus

bus liberæ positum medio, muris, turribus, fossisque cinctum, mille circiter passus suo ambitu comprehendit. A Mauris autem habitatum, militumq; præsidio munitum, aduersus continuas Arabum excursiones, impressionesque, qui circumuicinam regionem quotidie infestant, Caruanis insidiantur, ac malè tutum reddunt iter, incolis vatoribusq; tutissimum præstat refugium, ac propugnaculi loco est.

Subsistere hîc paulisper Caruanæ nostræ Duces, Cadius & Chiecagia, euocatisque ad se militibus atque oppidanis diligenter percunctati sunt, an quicquam certi de Arabibus haberent, vt quo laterent loco indicarent: quos vbi vicinos esse, ac pridie eius diei oppidum circumuequitasse, atque in latebris hæere intellexerunt, subsistere primum Caruanam, post in tres cohortes diuidi iussere: hoc modo toto composito agmine, vt pars frontem, pars media, pars terga teneret. In primâ cohorte Genizari erant equites quadraginta, qui sclopettis armati, veluti exploratores, quasi ad duos sagittæ iactus præcedebant. Subsequebatur pari interuallo secundum agmen, è cæteris constans Genizaris, militibusque, & Turcis, & Mauris, partim hastis è cannis Indicis prælongis præpilatis, partim arcubus, sagittisque, nec non sclopettis instructis. Hos quasi eodem interstitio sequebantur postremæ cohortis ac Caruanæ nostræ Duces, Cadius & Chiecagia, mancipijs stipati peditibus: postq; eos duæ lecticæ, quibus Cadij vxores & pedissequæ vehebantur, succedente agasonum, peditumque, ac reliqua Camelorû sarciniarorum multitudine; cuius nos in asinis multique vtrumque claudebamus latus, inermes planè, & metu perculsi non minimo; adeoq; neque ad pugnam, neque ad fugam arripiendam apti. Summo itaque cum animi angore, lento gradu prosequentes iter, ac veriti in singulas horas, imò momenta instans periculum, ac subitam Arabum impressionem (quorum manus euadere nobis impossibile videbatur) quasi proximam & imminentem iam expectabamus ruinam & cladem. Qui præcedebant, sæpiùs hominum multitudine, aut Camelorum aduentantium agmine eminè conspecto, Arabes esse rati, signo dato gradum sistere admonebant: cognito autem Caruanam esse, procedere iuebant. Sic proficiscentes, fauentibus superis, nullo accepto incommodo, nusquam etiam comparentibus Arabibus, fæliciter quidem, si timorem demas, eius diei absolimus iter, ac sub Solis occasum Emesam peruenimus: vbi & substitimus, nocteq; proximâ languidi ac fessi quieuius. Caruanæ quæ nobis in itinere obuiam venere, præter actores & pedites, ducentis, aliquæ trecentis, quædam quadringentis & ampliùs constabant Camelis. Hi frumento onusti Damascum pergebant, ob summam tunc temporis frumentaria

taria

raritæ annonæ penuriam, quâ Damascus, vrbs alioquin abūdantissima, vel maximè laborabat. Mirum autem fortassis Lectori videbitur quòd eum regiones hæ fertilissimæ, atque omnibus rebus exuberantissimæ ab omnibus prædicentur, annonæ tamen caritate premi eas sæpenu- merò intelligat: sed sciat, non vitio soli, sed agricolarum inopiâ, vel inertia potius id euenire. Nulla namque, aut rara hîc exercetur agri- cultura; imò nusquam tam neglectui habetur, vt apud hos. Hinc im- mensas per vniuersam ferè Syriam videas vastitates, & agrorum deso- lationes: hinc etiam oppida & pagos infrequentes, plurimos etiam desertos & habitatore vacuos reperias. Ad Arabes (quorum frequens supra habita est mentio) reuertamur. De quorum conditione, vaga- tionibus, moribus, vitæque instituto, priusquam ad vltiora progre- diamur, paucis hîc visum est aliquid commentari.

Hi mercatoribus, exteris, viatoribusq; omnibus formidabiles, non modò vniuersam Syriam, sed & Mesopotamiam, Chaldæã, ac vtram- que Tigridis ripam ad Persicum vsque sinum atque Ægyptum ferè omnem longè lateque perpetuis excursionibus & rapinis infestant. Ob quorum grassationes, deprædationesque terrestre iter illis in par- tibus haudquaquam patet, minimeque tutum est. Siue enim Maho- metæus quis sit, siue Christianus, aut Hebræus, vel idololatra, parcunt nemini; sed in quoscunque obuios, nullo habito personarum discrimine, æque grassantur, ac sæuiunt. Alij tamen alijs mitiores, huma- nioreque habentur. Professione Mahometei sunt omnes, conditione pastores gregum, dicti Arabes ab Arabiâ, à quâ oriundi sunt. Gens au- tem est innumera, potens, bellicosa, atque armigera, vaga, tamen, sine domibus, sine statione, in tentorijs è gossypinâ telâ, vel caprarum aut camelorum pellibus confectis, habitant: sine quiete vllâ sub dio ver- santur, atque in continuo ferè sunt motu. Hinc ciuitates nullas inco- lunt, nullaque oppida aut arces possident, nec se eorum muris conti- nent; ex vnâ regione in aliam migrant, & incertis sedibus vagantur, proque pascuorum vbertate, aut animalium commoditate loca com- mutant. Camelorum dorsis, vbi iter agunt, vxores, liberos, & quic- quid habent supellectilis, circumferunt. Miseri sanè, atque omnium rerum egentissimi: quippe qui torpentes otio, labores exosi, neque agriculturæ dant operam, neque artes vllas mechanicas exercent, aut honesto aliquo studio victum quærunt. Licet enim multis in locis a- gros colere, viridaria & hortos plantare non incommodè possent; ma- lunt tamen fame, siti, ac frigore perire, quàm industriâ aliquâ aut manuum operibus victitare. Sunt verò adusti Solis ardoribus, fusci coloris homines, nonnulli etiam planè nigri, instar Æthiopum, macie confecti, torridi, pannosi, ac pænè nudi omnes. Præter gossy- pinum

pinum enim indusium, manicis quadruplo largioribus nostris, & penulam laneam simplicem, *Haba* vel *gaba* nomine, è pilis camelorum vel caprarum rudi modo lineis albis nigrisque diuisim contextam, manicis vt plurimum carentem, nihil quo se tegant habēt. Nudis adhæc incedunt pedibus: nobiliores calceos; pauci caligas induunt. Tulipancho (quod tegmen capitis est) è candidâ gossypinâ telâ multis gyris insinuatam, ac Turcis perusitatum, caput inuoluunt: idque pro symbolo fortitudinis habent, quo admoneantur in bellum ituri, ne de reditu, sed de morte potius viriliter oppetendâ cogitent. Fœminæ etiam discalceatæ omnes; vnico amictæ gossypino cyanei coloris indusio, quod cingunt medium: caput linteo obuolutum tegunt, ac faciem velant, passivque vt plurimum incedunt crinibus. Cærulei coloris notis frontem, genas, supercilia, ac labra tingunt & inficiunt; quibus venustatem sibi addere putant: cum tamen deturpent potius, quàm ornent. In aures, torques, armillas, monilia, atque annulos ex orichalco pleræque ornamentis loco gestant. Cibus eorum panis est plerumque subcineritius: obsonia lac recens, atque acidum, caroque caprina, & camelina: mel & oleum in delitijs habent, & nisi rarò vtuntur. Panem fermentatum perrarò comedunt: cuius adeò sunt auidi, vt si viatores habere quippiam comperiant, id per vim, nisi sponte dent, auferant. Ceterum ciborum condimenta nulla agnoscunt: ignari diuitiarum, atque inscij voluptatum, imò omnis planè ciuilem commoditatis atque vsus expertes. Aurum, argentum, gemmasve, aut vestes pretiosas, ducibus, atque optimatibus exceptis, nò possident. Soli camelorum, equorum, & caprarum greges eorum sunt opes. Equos alunt graciles, macie torridos, ac tenues, minimeque edaces, cursu tamen velocissimos, & laboris tolerantissimos, semel tantum in die pabulum potumque sumere assuetos, ea verò audacia & pernicitate præditos, vt in obuios impetum faciant, & vbi necessitas postulat, celeritate periculo se facillè subducant. Ehippijs Turcarum more vtuntur leuissimis; quibus laneum tegumentum, quo posteriora teguntur equorum, ac loco straguli est, affixum hæret. Arma, præter sagittas, longissimæ hastæ sunt, ex cannis confectæ leuissimis, supra & infra ferreâ cuspidem munitæ: quas *Zagais* vocant, ac medias agili manu comprehendunt: dumque iter faciunt, haud aliter quam lancearij seu hastati pedites nostri solent, humeris imponunt, vel pendentibus brachijs gestant, agitantque circumcirca summâ peritiâ, atque admirabili agilitate, vibrantque; eas in hostes eminus & cominus, in aduersos pariter ac fugientes. Huiusmodi hastis & veteres vsos fuisse meminit Plinius. *Calamis* (inquiens) *Orientis populi bella consuevit, calamis picula addunt, irreuorabili hamo mortem accelerant, pinna addita calareis.* Et paulo post

Calam-

Cib. 16. c. 19.

lamis (inquiens) *Orientis populi bella consuevit, calamis picula addunt, irreuorabili hamo mortem accelerant, pinna addita calareis.* Et paulo post

Calam-

Calami hastarum vicem præbent, additis cuspidibus. Pauci vtuntur gladijs; quos *Seife* nominant, nos acinaces reddimus: suntque leuiter incurui; quibus non punctim sed cæsim feriunt. Sclopettatum nullus apud illos vsus, aut rarus. Cùm nos Syriam peragraremus, fama increbuerat Principem Arabum, qui Syriæ oram Damasco conterminam, totamque eam regionem, quæ ad Orientem vergit, & ad Euphratem vsque porrigitur, longè lateque depopulabatur, trecentos sub se habere sclopettarios; qui ob tantas vires & insolitam potentiam, Deserti Rex à suis appellatus, circumuicinæ omni regioni, ac cæteris Arabibus vel maximè formidabilis euaserat. Equorum velocitate in pugnis velitaribus plurimum valent, præstantque cæteris Orientis equitibus: acie verò instructâ præliari nesciunt. Nullo namque seruato ordine hostem temerè adoriuntur, horridisq; clamoribus cælum implentes, certamina ineunt; cominus manus conferere formidant: sed nunc magno agmine densi in hostem ruunt, modò rari dispersiq; huc atque illuc velitantes hostium copias eludunt, debilesque & defatigatos hoc modo hostes reddunt, adeoque astu magis, ac dolo, quàm prælio, aut robore, & aperto Marte pugnam cient: & exterrant magis hostem, quàm vincunt; superantque potiùs multitudine quàm ordine. Si copiæ contra eos ducantur, quibus se inferiores esse cognoscunt, postquam diù multumque eluserint, per lata campestria se spargunt, fugaque saluti consulunt, atque ita hostium euadunt manus. Hinc deleri, aut sub iugum mitti ab Osmannicis hætenus nequiverunt; neque facillè subiugatum iri existimandum est. In fugam namque acti in intima deserta se recipiunt, vbi lacte camelorum se nutriunt, pelluntque famem ac sitim: si qui eos infestentur, ob annonæ penuriam necessariò interire, vel ad suos reinfestâ reuerti coguntur. Cæterum hic barbaris illis præcipuus vitæ scopus est, Carauanis vt infestentur, vias infestent, rapinis latrocinisq; victum quærant, atque aliorum vel labore vel arte acquisita in suos vsus conuertant. Rarò propterea viatores negotiatoresque eorum effugiunt manus, nisi ijs numero superiores sint, aut sclopettis eminus pugna concitatâ deterreant. Quod si verò itinerantes inferiores esse contingat, aut bonis spoliantur, aut impositam hominibus & sarcinis multam, priusquam abire liceat, soluere coguntur: nonnunquam tamen datis obsidibus dimittuntur: quemadmodum Hebræorum Carauanæ (quæ paulò ante nos Damasco discesserat) contigisse cognouimus. Ea quippe, etsi numerosa, prope Serach pagum à quadringentorum Arabum turmâ ex improuiso impetita, in prædam barbarorum venit, & multatis in tres taleros singulis Camelorum sarcinis, cùm non haberent in promptu unde soluerent, datis obsidibus, pactoque de solutione præstanda inito,

fuere dimissi, relictis interim vltiâ obsides, ac dono datis octo camelis diuersi generis frugibus onustis. Ast multo peiorem passa fuit fortunam Chiecgia Ducis nostri Carauana. Is namque iuxta vicum Tumiam, duodecimo ab Alepo lapide, postremo nostri itineris die quo Alepum peruenimus, cum nos mediâ nocte præcedentiâ Serach pagocum Cairensis Bassæ Caruanâ ob Arabum insidias iter aggredere-mur, ille verò tardiusculè sub auroram cum suâ Caruanâ sublequeretur, à barbaris cum suis interceptus, omnibus pænè sarcinis exutus est, nullo eius vel dignitatis, vel conditionis, vel religionis, aut auctoritatis apud suos habito respectu. Mirandum verò tam barbaram, ac sine iugo & legibus gentem, tam squalidam, & pauperem, se à plagis & nece hominum continere, cum tamen impunè id facere possint: liberi enim, nec Otomanum, nec alium quempiam dominum recipiunt; neque supremo vlli obediunt Principi, aut vllius agnoscunt imperiû; sed sine certo Imperatore in plures classes diuisi militant, ac suos quique sequuntur Duces; quibus vltro morem gerunt. Etsi verò libertate fruuntur, & potentiâ numeroque plurimas nationes superent; quia tamen diuersa illos studia & factiones exagitant, mutuisque idcirco odijs & conflictationibus se lacerant; imperium hætenus nullum constitue-re, aut aliorum regna inuadere potuerunt. Duces quidem nobilitate & auctoritate præstant cæteris, ac magnæ apud suos existimationis sunt: omnes tamen se nobiles, omnes dominos se salutant; omnes naturali quâdam concordia æquo iure censentur. Se solos autem à nullo vnquam subactos, sed perpetuâ libertate hætenus fruitos gloriantur: ideoque se cæteris totius Orbis gentibus & nobiliores, & digniores autumant. Originem verò suam ad Ismahelem Abrahami ex Agar filium, eiusque filios duodenos, de quibus in sacris Literis fit mentio, referunt; atque Agarenos ab Ismaëlis matre, vel à Nabaioth eius primogenito Nabathæos olim appellatos volunt. Sunt præterea ex hac gente pluri-mi Turcis subiecti, sub Osmandarum Imperio stipendia merentes: quorum nobilioribus etiam magistratus ac dignitates præcipuæ conferri nonnunquam solent, qui & magnificentia & opibus inter cæteris emicant, Maurisque præsunt multis in locis. Sunt quoque ex illis plurimi, qui per vniuersam Syriam dispersi vestigalia (Casatros vocant) à viatoribus exigunt; quos vel à publicis quaestoribus certo annuo pretio conducunt, vel ab Imperatore beneficij loco tanquam de republicâ benemeriti obtinent: eâ tamen conditione vt itinera publica à latronibus & sicarijs immunia ac tuta reddant: qui licet idcirco viatorum securitati prospicere, eosdemque ab iniustis exactionibus & latrocinijs reddere immunes iure teneantur; sui tamen muneris vt plurimum immemores, quæ in alijs punire scelera deberent: ipsimet

sape-

Gen. 25.

ſæpenuerò committunt, atque in viatores ipſos negotiatoresq; læuiunt. Inter Arabes, dum Syriam peragraremus, famâ celeberrimus erat dux quidam primarius, Turcis vel maximè inſenſus, qui apud Balzaram, inſigne Perſidis emporium ad Perſici ſinus oſtium, exercitum ad triginta millia hominum in hoſtem eduxiſſe, & fortiter contra Turcarum vires & impetus res gerens, proſperisq; elatus ſucceſſibus, ſûmis eos cladibus afflixiſſe, atq; indies magis ac magis affligere ferebatur. Sed de Arabibus ſatis: reliquum eſt vt de Drufis ſiue Truſcis (de quibus ſuprà quoque meminimus) qui & ipſi plurimas Syriæ regiones graſſationibus & latrocinijs infeſtas reddunt, aliquid referamus.

CAPVT XVII.

De Truſcorum ſiue Druſorum conditione, moribus & vita genere.

PRÆTER Arabes (de quibus iam diximus) eſt & aliud genus hominum in Syriâ viatoribus moleſtum, & itinera graſſationibus & deprædationibus infeſtans. Hi Druſi, vel (vt alij volunt) Truſci appellati, partim Libani montis iuga, & editiſſimas rupes, partim cuncta ferè maritime loca à Sidone Tripolim vſque itinere trium dierum incolunt. Maronitis populis, Chriſtianæ legis cultoribus finitimi, confœderatiq; Gallorum ſeſe reliquias (qui cum Duce Bullionenſi vniuerſam Palæſtinam, ac ipſam Hieroſolymorum Urbem è manibus infidelium recuperarunt) iactitant: hodie tamen à ſuis maioribus vitâ & fide multum degeneres, barbaricam vitam ducunt, exleges planè, nulluſq; religionis cenſendi; neque enim Chriſtianam, neque Mahometzâ, minus Iudaicâ amplectuntur legem. Præputiati quidem ſunt, vinum bibunt, & porcina veſcuntur carne, Chriſtianorum more: Deum tamen eorum trinum & vnum, & Saluatorem Chriſtum non agnoſcunt: ſed prophetam quendam nomine Iſman colunt & venerantur. Deum quoque eſſe credunt vniuerſi factorem, quem ſuorum curam habere aiunt, ideoq; altâ voce, vt eos protegat, inuocant, atque adorant. Congregationes verò, vel publicas Orationes, ceremoniâſve, vt ceteræ gentes, nullas habent; templa nulla exſtruunt, nec ſacrificia celebrant; nullus præterea apud eos diſciplinæ, aut ſactorum rituum vſus. Pythagoræ opinionem ſequentes, animam ex boni hominis corpore diſcedentē in infantis eâdem ipſâ horâ geniti corpus; ex mali verò hominis corpore abeuntē in belluæ alicuius corpus migrare aiunt. Ceterum brutis animâtib; perſimiles, inceſtibus ſe mutuò polluant, neque patres à filiarū, neq; à filiorū nuptijs matres abhorrēt; fratres quoq; ſororibus cōmiſcētur, ferarūq; ritu in promiſcuos cōcubitus ruūt. Quod ſi eâ de re à Maronitis increpētur, moneanturq; vt deinceps abſtineāt, ſana cōſilia floccipendūt, ac nugæ autumant Maronitarū monita: ſe

D d d a

ſibi

sibi inquirunt non alijs liberos procreasse; ad se itaque, non alios, pertinere eorum usum; maximè cum rei propriæ usus nemini vetitus sit. Quem quidem morem apud varias Orbis gentes etiã olim inualuisse testatur Ouidius his verbis

Gentes tamen esse feruntur,

*In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Iungitur, ut pietas geminas crescat amore.*

Quin mo in eam eualere vesaniam, vt etiam absurdam & iniquam illorum opinionem existiment, qui contrã sentiunt. Quis enim (aiunt) plantat vineam, & de fructibus eius non edit? hortum quis excolit, eiusque (vti sudoris sui pretio) non vititur fructibus? Nemini sanè iniuriam facere, si quis id faxit. Ita qui ex vxore filiam procreat, eiusque fruitur amplexibus, nulli damnum inferre, aut iniuriam; maximè cum cætera animantia id ipsum naturæ instinctu obseruare manifestum sit. His alijsq; miseri ac malesuasi homines (ne dicam bestia) execranda ac nefaria sua stupra, incestusq; infames velare, atque excusare nituntur; cum interim à vero rationis & honestatis scopo quàm longissimè aberrantes, non videant quantum humana ab animantium ratione carentium naturâ differat. Sed neque stupris hisce & incestibus contenti, addunt & adulteria. Festo namque annuo, quod solemne habent, tam viri quàm feminae omnes certis in locis ad commune conuiuium conueniunt, ibiq; vino madidi vxores inter se quandoque permutant. Est autem natio hæc velocissima, montibus & collibus percurrendis aptissima; homines in primis industrij, rei bellicæ studijs addicti, audaces, robusti, & peritissimi sclopettarij. Arma eorum acinaces, arcus, sagittæ, sclopetti que: quos ipsimet sibi, cum ex terræ cauernis fodinisque ferrum abundè eliciant, proprio Marte atque industriâ faciunt. Idiome omnes vtuntur Arabico. Syrorum seu Maronitarum more se vestiunt; excepto Tulipanthe, quod Turcarum instar candidum tenuissimæ telæ inuolutum spiris capiti imponunt. Additiores quidem Christianis quàm Turcis, Mauris, & Hebræis: omnibus tamen, vbi prædandi occasio se offert, æquè infensi. In medio verò Turcarum etiam sedes habeant, libertate tamen plerique eorum fruuntur, & à iugo Turcico viuunt immunes, nemini que parent: nec enim Regi vlli, aut Principi extero obediunt, cum neque vllus hætenus Turcarum in ordinem eos redigere potuerit; sed ipsi aduersus Turcarum iniurias hostilesque insultus fortibus inuictisque animis huc vsque suos fines tutati sunt. Sibi itaque leges & iura condunt, vtentes illis prout libet: sunt que omnibus adiacentibus nationibus obferitatem formidini. Duces sibi eligunt, quos Emiros vocant; quorū mandatis vltro obtemperant, ac morè gerunt: præterq; eorū nullius imperiū agnoscunt.

Nume-

Numerosiores olim fuisse quàm nunc sunt, fama est: nam ad sexaginta millia hominum adscēdisse dicuntur: cum nūc vix duodecim millium numerum (vt fertur) expleant. Sæpius autem ab Osmannidis armis petiti, Turcicum iugum nunquam hæcenus susceperunt: nec Selymus ipse Tutarum Imperator eius nominis secundus, post debellatos, deletosq; Mameluchos, totamq; subactam Syriam, sub iugum mittere eos potuit. Hic ille Selymus, qui profligato in campis Calderanis Persarum Sopho Hirmaële, & occisis postremis Ægypti Sultanis, de tractâ Perlis Melopotamiâ, & Maioris Armeniæ magnâ parte, Syriâ & Ægypto occupatis, post avum Mahumetem Imperium Osmannicum maximè auxit, & dilatauit. Sed & in hunc quidem vsque diem veterem conseruassent Drusi libertatem, nisi fraudibus insidijsq; Abrahami Bassæ Cairensis anno 1583. insignem cladem accepissent. Is enim pace simulatâ, ducibusq; eorum sub specie pacis euocatis ac retentis, cum bellum minimè expectarent, incautos improuidosq; subitâ incursione inuasit, vicisq; eorum plurimos ferro flammisq; absumpsit; quod cum cæteri animaduernerent, ne ad vnum omnes delerentur, fugæ sese dedere, atque inaccessa montium iuga petentes, inter abruptas montium crepidines, saltusq; occultos sese abdidere. Est autem Turcis vsitatum, quod vi non possunt, aut absque multa sanguinis effusione, dolis & perfidijs aggredi: quibus artibus maximam Orbis partem suo dominio subiecerunt. Hæc de Drusis dixisse sufficiat: nunc iter prosequamur.

CAPVT XVIII.

Emesa siue Humsî vrbis descriptio.

INCLINANTE iam die venimus Emesam, siue Emissam, Arabibus Humsî, vel Hamsa dictam Gregorio Emisseno alumno imprimis claram, quæ Christianis olim Syriam moderantibus Sardinella fuisse putatur. Hanc multi terram Hus Iob prophetæ patriam autumant: licet alij eam in regione Traconitide statuunt, vbi eius sepulchrum etiâ nunc supereffe memorant. Mihi prior opinio magis aridet, cum & iuxta Iosephum & Hieronymum inter Palæstinam & Cælesyriam media iaceat. Cui consonum est quod à Turcis prædicatur, Moscheam huius vrbis primariam supra fundamenta ædium Iob struatam esse. Est autem vrbs perpulchra, ampla, ac satis frequens, in planitie latissimâ Apameæ regionis posita, fossis, muris, turribusq; validissimis è nigro ac viuo lapide cincta: cui arx imminet situ firma, qualem panè referens formam, edito in colle, manufacto tamen atq; vndique

Gen 10.
Ioseph. 7. Bel
27
Tyr. 14. Bel.
12, 21.

dique præcepti, quadratis distincta turribus; fossis eam ambientibus profundissimis. Clivus, cui arx insidet, quo difficilior ad summum tatem detur adscensus, lapidibus complanatis circūquaq; obductus est. neglecta tamen hodie, nulloque prædiario milite munita, rota squalida & ex parte ruinosa iacet. Urbem hanc olim Samareos, à Samareo decimo filio Chanaan prognatos, incoluisse nonnulli referunt. Archiepiscopali etiam sede, Christianis in Syriâ rerum potentibus claruisse, ac quatuor Episcopatibus imperasse, Tyrus scribit. Incolæ hodie Mauri pleriq; reliqui aut Christiani Iacobitarum, aut Turcæ, vel Hebræi sunt: quorum pars maxima alendis bombycibus operam dat. Textrinae ibi plurimæ, in quibus varias è gossypio conficiunt telas, auro & argëto ac varij coloris byssino intertextas. Duas etiam nû Christianorû ibidè videre Ecclesias, vnam Sanctorum quadraginta martyriû titulo claram, alterâ Diuo Eliano dicatam: cuius corpus sub Arâ Maximâ mormoreâ reconditum tumbâ ferunt. Aedificia vt plurimum foris exilia satis & turpia adspectu sunt, partim ex luto & latere, partim è saxis constructa. Fertillissimi soli gaudet territorio, & vbiq; cultissimi: cuius agri moris albis nigrisq; in primis referti sunt: quarû folijs maximâ nutriunt Bôbycum copiâ. Aquarum tamen inopiâ nonnihil laborat: præter vnicû namq; riuulum, quo campi irrigantur, nihil habet. Iuxta vrbis muros, extra aquilonarè portâ, duo spatiosissima visuntur Chana, seu diuersoria publica, nouû vnû, alterum vetus, vtrumq; magnificum, atq; areâ latissimâ exornatû. Nouû, vti commodius, tutiusq; Messitâ quippe, fonte, & portis munitû, atq; ornatû, cum vetus his omnibus careat. Cadius Mechanus, & Chiccagia cum suis nobis aduenientibus occupauerant. Ad vetus itaq; cû locus in nouo non daretur, diuertere necessum fuit: quod ruinosum, squalidum, & immunditijs plenû inuenimus. Mucherotiû autem operâ verri pavementû, & sordibus liberari ex parte curauimus vt sessionis saltem locus aliquis nobis foret puluere & stercore vacuus; humi enim sedendum, cubandû, cœnâdum, dormiendû erat. Puluere & animalium fimo vt cunq; deteris, sarcinisq; introportari iussis, cœnâ satis fugalem humi sedentes sumpsimus, ac paulò post defatigata corpora aliquantulo refecimus somno. Alluit nouû riuulus aquæ optimæ, ex quo fons in interiorem aream, animalium adaquationi atq; hominum necessitatibus & lustrationi accommodus, deducitur. Alij quoque cutipi ex eodem riuulo peringenti rotâ lignèâ aquarum rapacitate circumactâ, per adiunctas fistulas in urbem quaqua versum ad Turcarum Messitas, Chanaq; publica fontibus exornata traducuntur. Haud procul ab hoc Chano Meridiè versus antiquum videre est pyramidali formâ sepulchrum, inguens atq; amplum, quadrato constructum lapide, Græcâ inscriptione insignitum: quod tamen, cum propius accedere

cedere non liceret, haudquaquam legere datum fuit. Putant aliqui in Caij Cæsaris memoriam erectum esse, eiusdemque epitaphium continere. Præfunt vbi tres præcipui magistratus, Saniaccus, Cadius, & Subassius: penes quos incolarum omnium & vitæ & necis potestas est.

CAPVT XIX.

Ex Emesa discessus. A Cadio iniuria, et a scq. ac Turcarum superstitionis Rostel. & Haman urbium situs, & descriptio.

PRIDIE Non. Decembris, quartâ antelucanâ horâ, ac cœlo pluuioso Emesâ discedimus, facibusque pro more præeuntibus, sub obscurâ nocte, denso ac continuo imbri iter prosequimur. Simul atque illuxit, ex nostris aliqui citato gradu nonnihil progredi, & Turcas antecedere conati, cum in Cadij lecticam (quâ vehebarur) casu incidissent, acriter ab eodem increpati, maledictis, probrisque affecti, referre pedem, & retrocedere sunt coacti. Indignè siquidem ferens barbarus quòd primo diluculo Christianos sibi obuios habuisset, malum nimirum auspiciam ratus, adeoq; irâ in ducem nostrum concitus accersiri statim eundem iubet: qui cum coram adstaret, vt solet hominum malicia ad insana maledicta confugere, stomachatur in hominem, execratur, dirisq; omnibus deuouet; maximæ eum temeritatis arguens, quod cum Mussulmanorum nosset mores, Frangios non præmonuisset ne piaculum tam grâde committerent. Turcæ siquidem ac Mahometæi omnes superstitionibus summoperè dediti, cum se solos fideles ac Deo gratissimos existiment, ac cæteros infideliû loco habeant, ideoq; *Iaur* vulgò, quod infidelem denotat, Christianum appellant, malo omini attribuunt, si vel ante exortum Solis, vel sub auroram primò Christianum quempiam, aut Hebræum obuium habeant: inauspicatis nimirum successibus, infortunijq; eo die se fore obnoxios arbitrati. Tertiâ ferè diei horâ, latissimâ superatâ planitie, pascuis vberimâ, in quâ domum nullam, nullum ædificium, nullum tuguriolum conspicias, Rostel siue Rustem vetustissimam urbem (quam olim Sebastopolim dictam multi putant) attingimus. Plurimas ibi ædificiorû reliquias, columnarû series, & ruinarû acruos in dextro cliuo viæ proximo, prætereûtes conspeximus. Tota namq; vrbs in cinerè ferè versa, ruinis plena, habitatore vacua, (qualida omninò, & deserta iacet.) Assi fluuius rapacissimus, quem & Orontem vocant, eius septentrionale cornu alluit. Flumini pons lapideus impositus per commodum viatoribus præstat transitû, elegâtis

structu-

structuræ opus : ex quadratis enim saxi prægrandibus, longis ducentos pedes, latus sexdecim, arcibus denis innitur, & vtrisque lapideis spondis pulcherrimè munitus est. Ad pedem pontis in ipsâ fluminis ripâ ingens videre est ædificium, maiori ex parte dirutum, veteris Chani (vt multi putant) reliquias. Ponte superato ad dextram fleximus, viâ accliu & saxosâ. Tum rursus pluua iugis ac gelida nos adoritur; quæ vento vehementi ac rigido commixta, adeo nos paucis horis afflixit, & madefecit, vt vix camisia remaneret sicca. In latissimam denique ac vastam incidimus planitiem, iam dictâ non absimilem, nec latitudine inferiorem, vbiq; lætam, ac herbidam, Selamo quoque & Gossypio vtrinq; cultam: cui olim Campi Sabæi nomen fuisse putatur. Paulò post Montem Bellarbei vberis soli, nec multum eminentem transcendimus, perque campestria deinde pergentes loca, vesperi Haman vel Aman venimus; quam tanquã fuisse Apamiam, à Seulenco Nicatore conditam, atque ab vxore eius Apamiâ nomen sortitam multi putant; cum antea Pelle, vel Pella diceretur. Possidonius Stoicus (vt author est Strabo) hac oriundus fuit. Est autem celebris, ampla, frequens, & munitissima Syriæ vrbs, post Damascum & Alepum, siue amplitudinem, atque hominum frequentiam, siue munimen, elegantiamque, siue annonæ varietatem, vbertatemque consideres, facillè ceteras Syriæ vrbes antecellens. Situs vrbs ita se habet: in imâ valle posita, fructiferis amœnisque collibus circumdata, arce eminentissimâ munitur: quæ tanquam alta specula tutissimam eam reddit, ac in circumiacentia arua longè lateque dominatur, magnoque ex intervallo eminè aduenientium conspectui se præbet. Vix autem in ipso aditu vrbs ipsa conspicienda datur; adeo enim collibus vndique septa profunda sedet, vt, nisi quis in ipso limine hæreat, urbem in proximo esse nequaquam animaduertat. Fluius Hase vel Assi, aut Asser Arabibus, veteribus Orontes, qui & Rostem urbem præterfluit, mediam diuidit, ac suburbana prata, urbemque ipsam irriguam reddit. Rotarum namque machinas, quibus ex flumine aqua extrahitur, quæque centenarium numerum superare perhibentur, suis vndis impellens, aquas in maximâ copiâ per fistulas, ligneeve tubos sine negotio per urbem & hortos vicinos effundit, vridaria humectat, & terræ sata plantasque lætificat. Hinc fruticum olerumque hortensium tanta ibi copia, vt nusquam vberior. Ædificiorum forma quæ & Damasci; minora licet pleraque, foris & turpia sint. Emicant inter cetera terna publici operis balnea, quæ eximia sanè & spectabilia sunt. Solum omnè circumuicinum in fecundos, amœnosque, ac nitidissimos colles, vallesque distinctum, varij generis arboribus, præcipue ficibus, Mulsis, Morisque albis abundat. Vino quoque optimo, & frumentarijs

*Plan. lib. 5.
c. 23.
Strab. lib. 16.*

ac

ac gossypinis campis cultissimum est. Arx situ licet validissima, muris nimirum atque altissimis turribus cineta, fossisq; profundissimis munita, vacua tamen praesidiario milite, & ex parte collapsa, neglecta omnino iacet. Haec medium urbis occupat; cliuoq; infidet altissimo, oualem referens formam, arci urbis Humisij non absimilem. Adiacent urbi, qua parte Austrum spectat, plurima superbi operis aedificia, e marmore versicolore mira arte composita, Messitarum formam sphaerica figuram referentia, quae veterum Circassorum ac primatum monumenta & sepulchra esse dicuntur. Urbis imperium ac supremum ius penes Saniacum est. Is Damasceno Bassae subiectus, vna cum Cadio & Subassio Republicam administrat. Incolae vt plurimum Mauri & Christiani, Turcae perpauci, pauciores Hebraei. Christiani Maronitae templum ibidem habent satis elegans, Diuo Ioanni dicatum, in quo sacra suo more peragunt. Archiepiscopali quondam sede claruit, septem ipsi parentibus Episcopatibus. Sed ad Saracenos deuoluta, multique seculis spurco Mahometarum cultu polluta, iterum a Tancredo Antiocheno Principe post longam obsidionem expugnata, & Saracenis erepta, Christiano cultui ab eodem restituta est. Postea rursus labentibus Christianorum in Syria rebus, a Mameluchis occupata, Sultanico Imperio diu subiecta, tandem subacta a Turcis Syriae, Osmanidarum Imperium subiit; cui etiam paret. Vbi urbem ingressi fuimus, Cairensis Bassam haerere ibidem suo cum comitatu, nec nisi proximam luce discessurum, intelleximus. Id res nostras plurimum afflixit, nosq; vehementer turbauit: omnibus siquidem a Carauana eius numerosissima occupatis urbis Chanis, quod diuiteremus nullus dabatur locus. Sarcinas idcirco publicam in via in obscuram vsque noctem dimittere, Turcarumque iniurijs exponere, ac pluuia penitus madidi, & algore rigidi, intensum noctis rigorem, ac rorem sub dio perferre cogebamur. Opera tandem Genizari nostri in Chano quodam proximo, discedentibus ex eo Turcis, cubiculum (conductionis prius Chani praefecto soluto pretio) obtinuimus: vbi depositis sarcinulis, fessa longo & molesto itinere corpora, ac fame & siti ferè exhausta nonnihil refecimus, igneque exstructo quo calefieremus, vestesque madidas siccaremus, humi sedentes somnum cepimus. Ob loci verò angustiam, cum vix sedendi nedum cubandi superesset locus, incommodè admodum noctem transegitur, faelices tamen nos arbitrabamur, quod ad pellendum frigus, ac rorem nocturnum, caeteraque noctis fugienda incommoda, & res nostras conseruandas tutum aliquod receptaculum nacti essemus.

Tyr. 14. Bel. sacr. 14. 15. & 10. Bel. sacr. 23.

Herold. Cont. Bel. sacr. 6. 9. 10.

E c c

CAPVT

aures obtundebat. Fumabant passim coquinæ plurimæ, adstabant co-
 qui sub dio cœnam suis præparantes heris; quæ res lætum spectacu-
 lum, nec ante visum nobis exhibuit. Vt autem Lectori innotescat
 quàm facilè Turcæ (obsoniorum varietatem nil curantes) rem culina-
 riam expediant, quàm parcè item viuant, lubet obiter hoc loco adji-
 cere quis eorum in viâ coquendi modus, quis item ciborum apparatus.
 Scrobem effodiunt longam sesquipedem, latam palmos duos, nonni-
 hil decliuem, extremo angulo aliquanto profundiore. In hanc ligna
 (quæ vel secum deferunt; arbusculas enim aridas in itinere euellunt,
 atque in fomentum ignis secum asportant, vel è loco vicino, arbuscu-
 larum defectu, petunt) immittunt, hæc igne è silice excusso accen-
 dunt: mox lebetem æneum scrobi imponunt, coquuntque ad cremo-
 rem vsque modò Oryzam, hordeum, vel legumina, modò carnes ver-
 uecinas: quas tamen nostratium more non elixant, assântve, sed ossi-
 bus denudatas in frustra minutim conscindunt, nullaque additâ aquâ
 proprio tantùm cum adipe coquunt. Nulla præterea illis obsonia, nul-
 læ dapes, nullus vini vsus. Hinc nullis propemodùm morbis vexati, &
 robustiores euadunt, & longissimè viuunt. Subsistente hîc Turcarum
 Carauanâ, & à Cairensibus omnibus diuersorij locis occupatis, sub
 tectum recepti non sumus. Idcirco cum frigore & rore nocturno con-
 flictantes, totam ferè noctem sub dio in somnem transegimus. Cæte-
 rum cum frequens suprâ de Camelis Dromedibusque mentio habita
 sit, visum est formam ac naturam vtriusque animalis paucis enarrare.

CAPVT XXI.

Camelus quid animalis. Genera horum duo; eorumque conditio.

EST Camelus animal quadrupes, procerum admodum, ac multo
 altius equo, turpe ad spectu, odore tetrum, exili, longo, incuruoque
 collo, sed truciore capite: maxilla ei superior quatuor duntaxat denti-
 bus acutis longisque armata, inferior dentibus referta, uti & cæteris iu-
 mentis. Gibbosum habet tergus, causam asininam, crura tibialique pro-
 lixas, proplitibus duplicatis: quibus accepturus onus singulatim pro-
 cûbit: carnosos & bifulcos pedes, vnguesque aduncos, ac pedum plantam
 pulposam & mollem, instar spongiæ. Est autem laboris patientissimum,
 portandisque sarcinis aptissimum, nam trium equorum onera facile fe-
 runt singuli, & supra mille librarum pondus, imò decem medimnos fru-
 menti, vel homines quatuor in lecto iacentes, ac cistis inclusos ve-
 hunt commodissimè. Pedatim tamen graditur hoc animal, ut sinister
 pes non transeat dextrum, aut præuertat, sed subsequatur. Et si
 verò horrido aspectu, clamoreque ingrato ferox nimium videatur

ignaris: est tamen præter opinionem mansuetum admodum, adeoque cieur, suisque ductoribus obsequens, ut ad arbitrium vocemque eorum in genua, atque adeo in ventrem sese demittat; ac primum, anterioribus prius cruribus, mox posterioribus complicatis, onera sarcinæve tergori imponi sinat: mox ubi se satis onustum esse, ac consuetum habere pondus sentit, (neque enim plus oneris quam ferre potest imponi sibi permittit, nec ultra assuetum procedit spatium) in pedes se erigit. Si assurgere vel inclinare se quandoque à ductore iubeatur, illico voci iubentis, ac si ratione vteretur humanâ, obtemperat. Genua callo obducta durissimo habet: subductis quippe sub se cruribus, dum vel depositis sarcinis quiescit, vel interdum nocturnè obiectum pabulum sumit, in ventrem procumbit humi, totumque corpus ijs sustentat. Cùm verò inediæ ac præcipuè sitis patientissimum sit, paruo sumptu alitur, cibi utique ac potus pro tantâ mole paucissimi. Paleâ autem tritâ, vel furfure, aut gramine, vel modico sale vescitur, pasculisque asperrimis fruticosisque vitur. Tringinta, imò quadraginta continuos dies sarcinis onustum absque ullâ requie progreditur, æstumque diei feruentissimum suffert: triduo, quatrinduo, imò diutius sitim tolerat, & impotatum incedit. Sed cùm bibendi occasio se offert ventrem implet, turbata conculeatione prius aquâ. Urinam mittit transversam, & eam modicam, & tenuem. Per deserta, arenosa, planaque loca, obeundis, conficiendisque itineribus aptissimum est: per aspros scabrososque montes non item, idque ob pedum mollitiem, & pulpositatem; quos idcirco facile lacerat. Quod silædi contingat, nec progredi possit, illico ductores mactant, corioque detracto, ossa carnibus purgant: quas (relictis in viâ ossibus) inter se diuidunt, & sale conditis ad cibum vtuntur. Sub aurâ frigidulâ pigrum est, nisi excitetur cantu hominis, vel sono fistulæ, aut tintinnabuli: quibus plurimis ornantur. Æstu Solis alacrius graditur. Sunt autem Cameli duplici specie, partim villosi, partim glabri: illi frigidioribus regionibus, & hiberno tempore aptiores; hi calidioribus provincijs, & æstate utiliores. Vidimus ex his plurimos, catenulas ferreas duplices anterioris dextri pedis cruribus gestantes causam sciscitati, didicimus eos Mechæ fuisse, & his catenulis, tanquam sanctitatis notâ à ceteris distingui, ac præstantiores haberi. Dromedes, seu Dromades, vel Dromadi, vulgò Dromedarij, olim Anacoli, Lagarique dicti, parum aut nihil ferè à Camelis differunt, eiusdem planè formæ, & proceritatis; nisi quòd bina in dorso tubera habeant, graciliores insuper, macilentiores, ac celeriores sint. Hinc non tam ad portandas sarcinas, quàm ad equitandum Ægyptijs, Arabibus, Æthiopicisque plurimum vsui sunt. Supra centum milliaria Italica vno die conficiunt, præsertim

locis

locis arenosis, & aquis carentibus. Fœminis, quæ ad bellum præparantur, vulvas ferro exulcerant, quo coitu negato fortiores, & prælijs aptiores sint. Duos in certamine sagittarios ferunt iunctis dorſis, alterum vt à fronte, alterum vt à tergo in hostem pugnet. In Ægypto Arabijsque plurimi nascuntur. in Syriâ pauciores; cameli tamen frequentes, quos inter armenta palcit Oriens. Cairensis Bassa quos secum habebat Dromiades, ex Ægypto eduxerat, eosque frontalibus cristis, ac depictis stragulis eleganter ornatos mancipiorum Æthiopum (quæ in ijs equitabant) curæ & regimini demandauerat. Hos pastillis e farinâ triticeâ confectis, sed pauçè admodum reficiebant. Vbi fessiori descendendum esset, bacillo pedes animalis percutiebat: atque ta Dromedarius in terram procumbens, commodam descendendi facultatem illi præbebat.

CAPVT XXII.

Varij peragrati pagi; eorumq; situs: & in urbem Alepum ingressus.

OCTAVO Id. Decembris in Cairensis Bassæ comitatu ante exortum solis Sechon Chan discedimus: mox Macharap pagum (cui Chan satis amplum sed dirutum continguum est) post terga relinquentes, circa meridiem Marram (quæ Maronias antiquitus fuisse putatur) venimus. Pagus est satis frequens, & amplus, cliuo insidens non multum eminenti, & feracis soli. Insigne olim fuisse oppidum, peringentes testantur ruinae, & laxa prægrandia, formâ vt plurimum quadrangulari per circumiacentes agros. Tyrius urbem quondam munitissimam fuisse, & à Christianis duce Godefudo Bullionensi vi captam; ac mœnibus & turribus deiectis succensam, & in fauillam redactam scribit, Pago adiunctum hæret Diuersorium amplissimum, ac regij operis quadratâ formâ ædificium, à Sinan Bassa non ita pridem extructum. Id plumbeis tectum laminis, aream in medio continet spatiosam, lapidibus quadratis vestitam, Messitâ egregiâ, fonte, & duplici porticu ornatam. Territorium omne fertilis soli est: Gossypio & Sesamo vt cumque cultum. Bassâ Cairensi cum suis hîc in sequentem vsque diem subsistente, nobis etiam permanendum fuit. Concameratis autem Chani interioribus à Turcis occupatis mansionibus, sub porticu exteriori satis incommodè vnâ cum cæteris noctem transigimus.

*Lib. 7. Bel.
fact. c. 9. 11.
12.*

SEPTIMO Id. Decembris primâ antelucanâ horâ Marrâ discedimus, viaq; modò acclui, modò decliui pergentes, deserta vndique

& inculta offendimus loca. Mox Iouai pagum, quondam urbem amplissimam (vti ingentes testantur ruinæ) transimus medium. Circa meridiem Meraim vicum, Chano elegantissimo & amplissimo ornatum, ad dextrâ reliquimus. Tertiâ rursus postmeridianâ horâ iuxta Serach pagum, humili impositum colli subfœdimus. Ad collis radicem Chan visitur satis amplû, quadratâ formâ. Id cû propiùs accederemus, postremum claudentes agmen, à Cairensibus occupatû inuenimus. Cum cæteris itaq; Turcis nudâ recumbentes humo, sub dio dormire, intentum perferre frigus, roremque nocturnum, aliaque noctis incommoda perpeti coacti sumus.

Sexto Id. Decembris, qui Cõceptioni Diuæ Virgini sacer erat dies, mediâ nocte itineri se accingentibus Cairensis Bassæ & Mechani Cadij Carauanis, nos quoq; periculum in morâ rati, nocturnum iter facibus accensis præeuntibus, vnâ ingredimur. Secundâ ab Ortu Solis horâ Barchon siue Barchan Châ prætergredimur. Quinto inde milliario, haud procul à Tumia pago, quem fluuiolus præterfluit, agrosq; circûvicinos irrigat. Alepi montana adscēdimus: quæ etsi mitia sunt, horrida tamen, ac squalida, steriliaque passim se offerunt. Inde duodecim millium passuum continuato itinere, viâ modò accliu, modò decliu, ad dextram reliquimus Lenzariam Messitam, secundo ab Alepo lapide, vbi primùm vrbs ipsa conspicitur. Inde decliu semper semitâ ad urbem rectâ perreximus; quâ primâ postmeridianâ horâ læti admodum, & cû summâ omnium voluptate, vtpote optatam quietis sedem, appulimus. Annus enim iam videbatur quòd longo infesto & incommodo itinere exhausta ferè corpora quieti nulli dedissemus. Ad portam itaq; quam à Carcere vicino Portâ Carceris, itemq; Damascenâ appellât ex iumentis descendimus, & pedibus nullo dato impedimēto urbem intrauimus, ac rectâ ad Diuerforium *Sibene* pergentes, cui Minoritarum coheret Monasterium, Guardianû Hierosolymitanû, & reliquos Minoritas itineris nostri comites eò deduximus: ijsq; valedictis ad Venetorum Consulis ædes, haud procul inde distantes, diuertimus: vbi benignè hospitio excepti, reliquum temporis, quo Alepi moram traximus, transegimus.

CAPVT XXIII.

Alepi vrbs encomion: situs, natura loci, merces, fructus, & incolarum conditio.

EST Alepum, seu Chalepum, Mauris Chalep, vel Halep, Italis Aleppo antiquitùs Berrhæa, vel (vt alij volunt) Hierapolis dicta, quam Lib. Hist. 17. Iouius ab Alepio Iuliani Cæsaris præfecto ædificatam, ac nomen sum-

pisse

pisse putat, notissima Syriae Comagenæ vrbs, totius Orientis nobilissimum & celeberrimum emporium: populi frequentiâ, ac rerum opulentiâ cæteras Syriae vrbes longè superans: post Constantinopolim & Cairum Ægypti regiam inter Osmannico Imperio subiectas vrbes primas tenens. Cuius si gloriam, si diuitias, si mercium copiam, ac rerum omnium abundantiam, hominumq; frequentiam spectes, regiâ quadâ maiestate fulgentem, velut reginam inter cæteras Orientis vrbes eminentè dixeris. Collibus autè vndiq; circumdata, partim plano, partim cliuis infidet, & situ peramœna est. Tres quippe colles mœnibus cõprehendit: quorum eminentissimus est is, qui in ipso fere vrbis umbilico arcem continet. Singa amnis (qui è Pierio monte per Comagenam tortuosus & leuis haud magnam aquarum molem trahens fluit) vrbem alluit, ac suburbium medium præterfluit, riuulisque arte deductis vallem adiacentem irrigat, lætificatque fata, ac demum iuxta Byrram vrbem in Euphratem euoluitur, Ex eo varios per euripos alij in vrbem riuuli traducuntur, fontesque plurimi per vniuersa fere Carauanferaiâ, seu Chana, Messitas, ædelq; priuatorum plurimas eliciuntur. Ambitus vrbis sex millia passuum continet. Muris autem fossisque etsi cincta sit, nequaquam tamen ita munita est, vt hostium impetum sustinere, aut longam obsidionem ferre queat: collapsa etenim mœnia, ac multis in locis Turcarum incuriâ aperta, & neglecta iacent, facilemque etiam noctu aditum exitumque præbent. Muri omnes altissimi, & lapidei sunt, ex quadratis constructi saxis, turribus quadrangularibus, sexaginta circiter passuum interstitio seiunctis, interfecantibus; fossâ multis in locis ambiente profundissimâ, a quis tamen carente, & siccâ. Arx quæ media in vrbe est, in tu mulo (vt arbitror) manufacto ædificata, eam satis tutam reddit, & ad propulsandam vim hostilem aptissima est; habetque turrim decimo ab vrbe lapide conspicuam: quæ tanquam alta specula in circumuicinam omnem regionem longè lateque dominatur. Formam refert oualem, arci Haman vrbis non absimilem, amplior tamen, altior, munitiorque, fossis circumdata profundissimis; in quibus maxima auium pisciumq; omnis generis generatur aliturque multitudo: quos nulli fas est interire. Mirum dictu, mulierculæ prætereuntes frustra panibus præteruolantibus manu porrigunt: piscibus etiam in ipso fossæ alueo nantibus, & quandoque exilientibus panem, & quicquid cibi habent projiciunt; Deo id gratissimû fore stolidè arbitrantur. Vnico pontè ab australi latere præbet accessum; quem triplici portâ, priusquâ ad peniora detur aditus, superare necessum est. Is totus lapideus, & mirandâ arte atque opere vel maximè spectabilis, è profundissimis fossis,

pluribus

pluribus surgentibus arcibus instar turrium eminentibus innititur, stuporemque suâ altitudine, atque operis vastitate intuentibus injicit. Licet autem vetusti operis sit arx, ruinam quoque minatur quibusdam in locis muris turribusque non satis firmis, imò fissis, rimosisque, ob situs tamen altitudinem, fossarumque profunditatem, & latitudinem haudquaquam contemnenda est; vel eo magis, quòd bellicarum machinarum in eâ magnus habeatur numerus, bellicoque apparatu atque milite præfidiario munita sit. Præsidium ad ducentos Genizaros adscendere dicitur: quibus præest Arcis Præfectus Bolucballius appellatus. Hi Castriaci dicti, pedites omnes, & sclopettarij, ex Mauris & abiectâ plebe collecti, cæteris longè inferiores habentur, ac nullo ferè apud vulgus & reliquos Genizaros pretio sunt: quippe qui indignos eos putant, quibus arma credantur, qui que militaria munera obeant; quòd nec Europæi sint, nec ab ineunte ætate armis assueti, sed ex vilis & sordidæ conditionis hominibus vnius Bassæ auctoritate censeri sint soliti. Urbis portæ duodecim numerantur. Præstant cæteris structuræ elegantiam atque amplitudine Damascena, & Babentachia, neutra tamen, vti nec reliquæ, interdiu ab aliquo custoditur, ast liber cuique patet aditus. Suburbia tria habet amplissima, ædificijs non minùs atque vrbs ipsa exornata, Giudeidam, Banchulam, & Babentachiam, à Christianis Orientalibus pleraque habitata. Celebrior cæteris est Giudeida, vbi campum cernas latissimum, & spatiosum: in quo singulis ferè diebus hippodromica festa, seu equestres cursus in agitandis lanceis, equisque exercendis celebrant Genizari. Inter varias plurimasque Messitas præstant structuræ magnificentiam, & operis multitudine, atque elegantiam duæ recensæ structæ, formam sphericam referentes, plumbeisque rectæ laminis, rotundis turribus (Madenas vocant) exornatæ. His addi potest & tertia, Christianorum quondam Ecclesia, formâ oblongâ, atcâ spatiosâ, marmore vestitâ, ac porticu eleganti illustrata, turrim adiunctâ habens quadratâ formâ æquilateram, quâ nullam totâ Syriâ vidimus altiore. Huic cohæret aliud sphericâ figurâ Templum vetustissimû, Diuo Ioanni (vt ferunt) olim sacrum, nunc à Turcis in Messitam versum: quod licet à multo iam tempore possederint, suoque ritu sacra inibi, publicaque preces habuerint, Altaria tamen, Imaginesque in parietibus depictas integras atque illæsas hæctenus multorum cum admiratione reliquere: cum tamen vel maxime eas abhorreant, nec vsquam admittant, Lege nimirum Mahometicâ omnem Imaginum usum illis prohibente. Hodie autem perpetuò clausum nemini Mahometæorum patet; neque enim reperias quemquam, qui orationis causâ illud frequentare, aut ingredi villo modo audeat, eâ ratione

(vt à

vt à viris fide dignis accepimus) quòd plurimis exemplis iam dudum didicerint, quotquot vel Mauri vel Turcæ id ingredi hæcenus tentarunt, secreto quodam Dei iudicio vel membris esse debilitatos, vel morbis diuturnis afflictos diem obiisse, vel subitâ morte correptos perijisse, alijsq; varijs modis Diuinam vltionem sensisse. Licet autem Veneti mercatores crebris apud Aulam Osmannicam (vt nobis relatum est) precibus institerint vt sua inibi peragere sacra ab Imperatore Turcarum concederetur, eo saltem intuitu, quòd nullius apud Turcas vsus esset, & multis in locis ruinam minaretur, proprioque ære id se restauraturos fuerint polliciti, attamen nec precibus, neque pollicitationibus voti compotes fieri hæcenus potuere, Lege nimirum Mahometæ id non permittente, quòd semel publicis ipsorum precibus Mahometæo ritu consecratû esset. Indignos siquidem Turcæ Mauriq; existimant Christianos, suos vt peragant ritus, orationeq; eâ in Messitâ, quam ipsi vel semel tantum diuinâ oratione publicè visitauerint.

Varia præterea & magnifica hæc sunt diuersoria publica, nonnulla à mercibus inibi venalibus nuncupata. Præstant amplitudine, vel mercium copiâ Chan Chibir, vel Quibir, Chan Sougier, Chan Gidar, Chan Atic, Chan Agemi, Chan Waivvoda, Chan Abrach, Chan Sibel, Chan Mahomet, itemque Can Sibene. In his etiam variarum gentium mercatores domicilij sui sedem habent. Plateæ publicæ strata quidem omnes, sed angustæ plurimæ, limbis pleræque vtrimque quadrupedali aut quintupedali latitudine eminentioribus munitæ: qui viatori pediti semitam siccam præstant, quos medius interiacet canalis profundus pedem vnum, latus tres, aut quatuor, pluuiabilibus, fontiumque superfluis aquis recipiendis aptissimus. Per eum Camelorum Carauanæ, cæterorumque iumentorum dorfuatorum agmina gradiuntur. Carrorum aut rhedarum nullus hæc vsus, sed cameli, muli, aut asini sarcinas portant. Priuatorum ædes lapideæ ferè omnes, duarum, rarò trium contignationum, quas subdialibus pauimentis contegunt: in quibus æstate cubilia statuunt, & nocte dormiunt. Exteriores muri, quâ plateas spectant, nullas aut raras fenestras habent, vt vxoribus & pellicibus (quas numerosas alunt) amoris illecebras, & confabulandi cum alijs omnem occasionem præcidant. Zelotypi quippe Turcæ omnes, & vxorum & pellicum pudicitia diligentissimi custodes sunt. In nonnullis tamen primatum, & nobilium ædibus podia extra parietem pedes circiter duos aut tres ex tabulis ligneis ad primam contignationem constructa, supraque viam publicam eminentia cernas, quæ ternas in frontispicio fenestras, ac in vtroque latere vnam, omnes cancellis ferreis munitas habent. Huc non fœminæ, sed viri

conuenire solent, plausus vt captent populi, & aërem. Cæterùm omnes ferè priuatorum ædes foris nullo ornatu aut architecturâ spectabiles sunt, intùs tamen comptiores, & pulchris habitaculis distinctæ.

Bazarra, quorum ingens est in vrbe numerus, arcta, humilia, & angusta, pleraque portis separata, aliqua interdum ferreâ cathenâ in ipso aditu extantâ, transitu equos cæteraque iumenta prohibent. Singula verò, paucis exceptis, certis mercibus, artibusque mechanicis destinata, à mercibus præstantibus, aut opificibus nomina consequuntur. In his Iudæorum & Christianorum bazarra à cæteris distincta facile indicant vtra gens suos festos dies agat: nam si Christiani suos, officinas occludunt, neque negotia vlla, aut artes exercent: sin Iudæi, & illi officinis obseratis à negocijs abstinent. Turcæ laboribus vacant, & negotijs, siue hebdomadaria, siue annua festa celebrent, vno duntaxat festo annuo (quod Bairam vocant) excepto. Bazarra hæc vt plurimum negotiationis tempore adeò omnis generis hominibus referta sunt, vt vix detur transitus. Solis autem (vt diximus) distrahendis mercibus destinata cum sint, nec Turcis, nec Mauris, Christianisve, aut Hebræis domicilij loco feruiunt: sed separatas ab ijs quisque suas ædes habet. Fœminas propterea vendentes, aut ementes merces (vti apud nos moris est) nullas ferè in ijs videas, si vetulas aliquot excipias, quæ gossypium & fila torta velatâ facie nonnullis in locis quandoque diuendunt. Præter Bazarra hæc extant plurimis in locis amplæ plateæ, seu fora publica; in quibus viliores quique suas vendunt merces, & vtriusque sexus mancipia venum exponuntur. Suburbana prata hortis viridariisque vt plurimum consista, Aurantia, Citrina, Punica, itemque Persica mala, Ficus quoque, Musas, Oliuas, Pruna, & Amygdala producunt innumera: Pyra etiam Pomaque hîc vtcunque proueniunt; sed non in eâ copiâ, neque tam varia, adeoque colorata, vti apud nos. Horti omnis generis oleribus, hortensibusque abundant. Endiuiâ, Lactucæ, Caules, siue Brassica varia, Pastinaca, Raphanus, Capparis, Spinacea, Allium, Apium, Cinaræ, Cardus, Beta, Asparagi, Fœniculus, Sefamum, aliaque ibi in multâ copiâ; neque desunt Cucumeres, Cucurbitæ, Pepones, Melenzana varia, Mauris *Bedengiam*, Angurieque, *Batiecha* appellatæ, quæ toto ferè anno perdurant, & in Bazarris venum prostant. Colocassia nusquam vberior. In valle, quæ ad Austrum vergit, vrbi, proximâ, ingentes visuntur Oleæ, Amygdalæ siluestres, Ficus, & Mori, itemque Sebesten, ac Pistacæ arbores innumeræ, quas Mauri *Fisluc* & *Fisluc* nominant. His ineunte vere germinascensibus tenella germina Turcæ Maurique

detra-

detrahunt, ijsque aceto & oleo conditis pro acetarijs vtuntur, quo modo Asparagis Itali. Territorium omne in cliuos vallesq; distinctum, cultissimum ferè vbiq; se exhibet: estque sic satis vberis soli, vt plurimum cretacei, frumentum & hordeum, legumina quoq;, Ciceres præfertim, & Phaeolos copiosè admodum gignit; Vineis item vtcunque cultum est. Vinum tamen vt plurimum ab vrbe Nisi ab Alepo duorum dierum iter distante importatur. Auenæ non multæ ferax est, vt nec Fœni: Palea idcirco trita, vel hordeum vel Eruiala vt Eruum (quæ semina pusilla sunt coloris rubæi) equorum iumentorumque est pabulum. Fruges, legetesque plerumque in fine Aprilis vel principio Maij demetuntur: id enim in totâ Syriâ messis tempus est. Demestas non domum ex agris (vt i apud nos videre est) granis necdum excussis in horrea conuehunt; sed in aream quandam sub dio comportant, deinde sparsis per aream manipulis, boues & bubalos immittunt, qui in gyrum euntes, pedibus grana nullo negotio excutiunt; daturque bouum vel bubalorum domino certum pro trituratione pretium, seu granorum excussorum decuma: præbetur insuper & animantibus pabulum: quod quidem etiam vetustissimis temporibus apud Orientis populos in vsu fuisse sacræ produnt Literæ. Hinc enim legitur *Non ligabis os bouis timentis in areâ fruges tuas.* Mos hic tritrandi & Italis quoque vsitatus est: in eo tamen differunt à Turcis, quòd hi bubalos & boues, illi vt plurimum equos triturationi adhibeant.

Porrò quod ad magnum Alepinæ vrbis splendorem facit, mercatorum omnium commune quoddam receptaculum est, quo ex omni orbis parte terrâ marique pretiosissimæ quæque merces, Gemmæ, Aromata, & Serica aduehuntur, atque hinc in longissimas mundi regiones distrahuntur. Omnium siquidem propemodum gentium in illâ exercentur commercia, vndique concurrente multitudine. Hic enim Persas, quos vulgus Agiamos vocat, Indos, Chaldæos, Armenios, vulgò Giolfalinos, Curdistanos, Caramanos, Turcomanos, Georgianos, Ægyptios, Arabes, Græcos, Syros aliosque cernas innumeros. Ex Occidentalibus Venetos in primis ibi reperias, Gallos item Massilienses, Catelanos, Siculos, Genuenses, Anglos, Germanos, Belgasque plurimos. Ex Orientis partibus (vt merces precipuas enumeremus.) hic prostant Piper Syriacum, longum domesticum, itemque siluestre, Piper Indicum, Gingiber, Bulla nuncuparum, Nuces myristicæ, Caryophyllon, Macis, Cynamoma, Amoma, Cardamoma varia, Zeilana, Amabera, Myrrha, Spicanardus, Calamus aromaticus; Cina, Lignum Quaiacum, Lignum Aloës, Radix Pontica, vulgò Rheubarbarum, Cassia fistula, Turbith, Scammonea, Opoponax, Beluvinum, vel Benzuinum, Aloë epatica, Muscus, Ambarium, Turia,

Gaibanum, Sal armoniacum, Assa foetida, Manna Libani, Galanga, Cotolla, Curcuma, Indacum, vel Indicum, Opium, Gallæ, Lac tamarinium, Camphora, Myrobalana varia, Costus, Cubebe, Malabathrum, Stryax, Crocus, Grana Cocci, Serapinum, Dactyli è Mesopotamiâ, Câne Indicæ, vasa Indica, vulgò Porcellana: Margaritæ; Rubini, Smaragdi, Sapphiri, Cyrnei, Adamantes, Sardonicæ, aliæque gemmæ selectissimæ. Bezar item; seu Besoar, Turcis *Pazar*, miræ virtutis lapis. Is coloris subnigri, ad viriditatem tendens, caprarum ex stomacho à Persis Indisque eruitur; ac contra venena, febresque pestiferas præsentaneus est, & in summo propterea apud omnes habetur pretio. Eum tamen Hebræi (qui falsa pro veris sepe numero diuendunt) plerumque adulterare solent. Explorandum igitur syncerus ne sit, an adulterinus. Modus probandi varius, nos talem accepimus. Linteolum tenuissimum sputo madefaciunt, aut aquâ: leuiter dein lapidem desuper fricant: quòd si flauo colore lapidem tinxerit, syncerum iudicant, aliàs secus. Præter Manna Libani, aliud quoque è Perside in maximâ aduehitur copiâ, vulgò *Transchibal* appellatum; quod supra spinosam quandam herbam *Acatiam* nomine) à Mauris *Agul* dictam) decidens colligitur, Coriandri semini persimile, aliquanto tamen maius, ab Italico, itemque Libanico omnino differens; à multis persimile habitum Manna illi, quod olim Israhelitis in Deserto Arabiæ pluit; cuius forma libro Pentateuchon quarto describitur his verbis; *Erat autem Man quasi semen Coriandri coloris Bdellij.* Aduehuntur præterea è Damasco serica varia, è Caramaniâ item Coria coloris varij, quæ vulgus Cordouanos appellat: Gossypium, Filamenta gossypina, Telæ gossypinæ, Persarum panni serico & auro intexti, Tapetes Persici, Cairenses, Syriaci. Zambellota varia, nec non & cineres ad Saponem conficiendum idonei, qui ex herbâ quadam *Schinam* nomine in montibus Syriæ in maximâ cremantur & colliguntur copiâ: herbâ namque exustâ oleosi redduntur cineres, & instar lapidis durefcunt. Adeò verò his herbis Syriæ montes abundant, vt earum cineribus integræ quandoque naues onerentur, ac venum in varias mundi regiones exportentur. Ex Occidente plurimæ eo merces nobilissimæ importantur. Serica rasa, Holoferica, Purpura, Panni lanei versicolores, Plumbum, Ferrum, Stannum, Mineralia media, Coralia, Arminij pelles candidissimi, tenuissimæ quoque pelles Cebellinæ, quæ in suffulturâ vestium à solis principibus primatibusque vsurpantur, Martoræ item, Feliumque siluestrium pelles, atque aliæ merces quamplurimæ: præsertim verò Ducati aurei, cum Vngarici, tum Hispanici, nec non & Taleri argentei, præsertim

Num. c. 11.

fertim Batauci, itemque Regales Hispanici; qui etsi Crucis, Divorum, Principumque Christianorum imagines contineant) quarum usus lege Mahometæ omnino Turcis vetitus est) suis tamen aureis argenteisque nummis, Arabicis tantum literis insignitis, longè præferunt, atque expetunt avidissimè. Suos autem Sultaninos aureos, cæterasque monetas argenteas, tanquam sibi suspectas, studiosè admodum intuentur, voluunt, reoluuntque sæpiùs, adulterinas suspicantes, & nisi iusti ponderis sint, non accipiunt. Nostrorum verò Principum Ducatorum aureorum, atque etiam Talerorum nec pondus quidem, nec probitatem explorant. Tanti verò est apud eos Christianorum Principum pecunia, ut si eam pro mercibus se accepturos sciant, de inito pretio trientem interdum vel quadrantem remittant.

CAPVT XXIV.

De mercatoribus Occidentalibus Alepi commorantibus, eorumque Consulibus iudicialijs. Item de mira columbarum industria & conditione.

INTER Occidentales mercatores (qui ad celeberrimum hoc emporium mercium & negotiorum causâ aduolant) Veneti in primis numero, potentiâ, & opibus principem locum tenent. Quotannis namque supra vigesies centena millia ducatorum aureorum ex negotiationibus merciumque permutationibus conficere dicuntur: quam summam ab hinc annis aliquot duplicatam fuisse nonnulli volunt. Præest in iure dicundo Venetis mercatoribus, eisque subiectis hominibus, iudiciarius Consul, natione Venetus, ex ordine patricio Senatus Veneti suffragijs censeri solitus; cuius magistratus toto durat triennio: quo finito alius in eius locum subrogatur. Est hic summæ apud suos auctoritatis, & existimationis, de causis litigantium cognoscit, multam indicit, & ubi occasio postulat, in infimæ conditionis homines, criminis alicuius reos, inobediētē sive animaduertit, eosque pœnâ corporali afficiendos, & flagris cædendos per Genizaros suæ Portæ custodes iubet. Hi numero tres è Damascenâ militiâ selecti, publicâ auctoritate Consuli præsidio sunt. Ut verò ædes Consulis, eiusque familiares à Turcarum Maurorumque iniurijs commodiùs tueantur, apud eas excubant, suumque equile & cubicula aliquot iuxta habent: quod si domo Consul egredi obambulandi vel Ecclesiam adeundi causâ velit, cum sarculis præeunt, baculisque oblongis (vulgò *Muschir*) quos manibus gestant; obuios quoscunque citò loco cedere transeunti Consuli imperant, viam aperiunt, cæduntque renitentes. Singulis autem diurnum à Consule datur salarium, octo Mai-

dini, candela cerea, & certa mensura vini. Galli quoque & Angli suos peculiare consules habent: qui & eiusdem cum Veneto auctoritatis sunt, iisdemque fruuntur immunitatibus, ac parem apud suos iurisdictionem exercent. Cæterum quotquot ex Occidentalibus, præter Venetos & Anglos, Alepum accedunt, sub Gallorum Consulibus tutelâ viuunt, eiusque mandatis obtemperant, & sententijs parent. Gallus, itemque Anglus, ad placitum Regis, cuius personam representant, magistratum gerunt: Venetus (vt diximus) triennis est. Omnes insuper Oratoris munere sui cuiusque Principis nomine apud Bassam funguntur; plurimi idcirco à Turcis Maurisque æstimati, Bassarum titulo honorantur. Italico omnes vestiuntur more, purpureis, aut è serico rubro vestibus longioribus. In publicum prodeunt vel togati, vel Dulimannis Turcarum more induti: sed & ingenti mercatorum comitati cateruâ, præcedentibus Genizaris, famulis, cæterisque domesticis, non respiciendam ostentant referuntque pompam. Præter Proconsulem, plurimos sub se curiales quisque Consul habet, præsertim Venetus, à Sacris, à Secretis, à Rationibus, Medicum, Interpretem, Præconem, Pharmacopæum, aliosque minoris conditionis homines, ac famulos domesticos. Quisque verò Consul, tanquam suæ nationis Princeps, protectorque, quolibet sibi subiectos à Turcarum oppressione defendere, & apud Bassam pro vindicandis iniurijs expostulare solet. Neque solum suæ quisque nationis hominibus in iure dicundo præest, verum etiam inter Occidentalem, suæ tamen nationis, & Orientalem quemcunque, si lis oriatur, de eâ cognoscere, & sententiam dicere liberè potest: si quis parere Consulibus sententiæ recuset, atque ad Cadium prouocet, vel neglecto Consulibus tribunali statim coram Cadio, Turcarum in ciuilibus iudice Occidentalium aliquem citet, aut in ius vocet, auctoritatem habet Consul interdicendi ei omnem cum suæ nationis hominibus negotiationem, additâ etiam pecuniariâ multâ, quam exsoluere statim habet, priusquam negotiari, vel commercia inire cum Frangio, vel Occidentali aliquo ipsi fas sit. Consules hi intra urbis mœnia se continent, & domicilium habent. Proconsules Alexandræ degunt: vbi exonerandis nauibus, auhendisque mercibus præsent, cæteraque necessaria munera, quæ eo in loco mercium occasione quotidie occurrunt, obeunt. Porro quòd ad Occidentalium Catholicorum Alepi commorantium religionem, & religionis exercitium attinet, liberum est ipsis & quidem publicè eam exercere. Extat enim Alepi Templum, fornicato opere, Venetorum mercatorum in primis operâ egregiè ornatum, splendidisque vestibus ac vasis sacrationibus, ad cultum diuinum spectantibus illustratum; in quo quotidie à Minoritis in Monasterio

sterio contiguo commorantibus sacrum peragitur : concurruntque eo festis maximè diebus, quotquot in vrbe adsunt latini ritus Catholici, vt sacris intersint, Orationibus vacent, Concionesque (quæ certis statisque diebus à Minoritis ad populum habentur) audiant. Neque solum Catholici Occidentales religionis suæ publicum exercitium hinc habent, sed & arma quæcunque gestare, sclopettis vti, perque urbem equitare permissum est; cum tamen in cæteris Syriæ urbibus haudquaquam id liceat: quinimo nec ipsis Syriæ indigenis Christianis præter arcum ligneum, sagittasque, alia ferre arma in totâ Syriâ fas est. In tantam verò euasere libertatem mercatores Veneti, Anglique, vt etiâ (comitantibus maximè Genizaris) venationibus quandoque operam dent, atque armis instructi ad circumuicina oppida & pagos equis excurrant. Hæc tamen gratis nequaquam, sed Genizaris ad id multo ære conductis, ac præstito tributo concedi quis putet. Huic enim quotquot in vrbe adsunt Christiani redduntur obnoxij.

Id porrò silentio haud prætereundum est quis apud Alepinæ vrbis mercatores sit vsus in transmittendis literis vbi celeritate opus est, cum maximè vel Carauanis ex Indiâ aut Perside aduentasse, vel nauem ex Occidente appulisse, aliaque quæ indies occurrunt negotia, scitu necessaria alibi commorantibus, puta Babylonix, Carahemidæ, Damasci, aliõve, quorum maximè ea scire interest, indicare volunt: quâ in re miram sanè Orientalium industriam, miram diligentiam, & curam conspicias. Habent siquidem columbas ita edoctas, vt quocunque mittantur, eo redeant, vbi primùm exclusæ & educatæ sunt. Ad harum colla epistolam alligant, continentem quæ scire necesse est, easque sinunt auolare: quæ citissimo volatu vnde educatæ sunt, reuolant, ac scripta nunciant. Vt autem sciatur epistolam esse redditam, habent illi alias columbas similiter instructas, per quas si opus est rescribunt.

CAPVT XXV.

Alepinæ vrbis incolæ: eiuq; magistratus primarij. Bassæ nempe in urbem cum solemnî pompâ introitus: ac publicæ preces: eiusdemq; in administranda republicâ solertia & cura.

ALEPI incolæ (præter varios exteræ nationis homines, qui ex Oriente atque Occidente magno numero eò quotidie confluunt) Christiani, Hebræi, & Mahometæi sunt. Christiani varijs inter se sectis ibidiuisi, vt plurimum in suburbijis suas sedes habent, vbi & Tempia & Oratoria publica possident, in quæ stas diebus ad sacra exercenda conueniunt. Idem quoque iuris Hebræis est, nam & ipsi separatis in locis

locis vbi domicilia habent, suo more sacra peragunt. Mahometæ licet in Turcas & Mauros distincti, sacra tamen & Tempa ac ritus habent communia. Sunt autem hîc Turcæ vt plurimum diuites atque opibus abundantes. alij negotiationibus dediti, alij Mahometæ Legis studijs addiæti, vel Messitis præsumt, vel magistratus obeunt: plurimi stipendia merent. Mauri contra inopes, & mechanicis plerique artibus dediti, manuum laboribus viuunt; pauci mercaturam exercent, aut Messitis inferuiunt. His omnibus præsumt tres supremi vrbis magistratus, Bassa, Cadius, Subassius. Summa tamen rerum penes Bassam est; cuius imperio parent & vrbis magistratus, cæteri & priuati omnes, ac milites vniuersi stipendia merentes. Alepum siquidem (vt Osmanidarum primùm Imperio cessit) Beglerbegatibus cæteris annumeratum, ab hinc annis nonaginta titulo Bassatus claruit. Huius sanè maxima est auctoritas, & ampla iurisdictio: nam non solum in oppidanos omnes (vt diximus) sed & in longè lateque circumiacentium vrbiũ & oppidorum Saniaccos. Cadios, & Subassios, cæterolq; minoris ordinis magistratus, ac stipendia merentes imperium exercet. Dum nos Alepum venimus, nullus in vrbe erat Bassa priore enim magistratu amoto, & ad Portam Osmanicam reuocato, successor indies expectabatur: summâ interim rerum penes nouæ Bassæ vicarium (quem *Musalem* vocant) existente. Est autem hæc apud primarios magistratus Turcicos consuetudo, vt simul ac quispiam magistratum ab Aulâ Osmanicâ consequutus sit, Musalemum præmittat, qui antecessori de suo magistratu indicet, vt ille, quem obtinuit, deponat: quo nuncio accepto, statim ex vrbe excedit priuatus, non expectato successore. Quia verò nobis ibidem hærentibus nouus Bassa summo cum apparatu in urbem receptus est, lubet obiter Pompam in eius aduentu obseruatam paucis hîc addere.

PRIDIE Kal. Ianuarij, anno à nato Christo 1599. cum nouum aduentare Bassam nunciatum esset: fit ingens populi confusio, & coaceruatio: concurrunt vndique Genizari, atque in armis se congerunt omnes, equos speciosius insternunt, seseque vestibis melioribus induunt, coacto interim magistratum & optimatum vrbis concilio, vt rationem ineant, quomodo Bassæ venienti obuiam prodeant, eumque in urbem comitentur. Rebus denique constitutis, quinto ab vrbe lapide regio cum comitatu & splendore gratulabundi excipiunt, & urbemq; ingressi summo populi applausu ad suum Seraium deducuntur hoc seruato ordine.

Præcedebant Genizari, & subgenizari Damasceni, numero circiter quingenti, nobiles ac egregie phaleratis equis insidentes. His ornamenta erant aurea, & argentea mirè splendentia. Sequebantur nobilissimi

leol

les primatesque viri, vulgò Chelibeï, circiter quinquaginta. inde Chianlij octo mox, Seriphi viridibus cooperti thulipantis quinque. Subsequatur hos ficarius quidam ac nefarius homo, pali supplicio additus, camelo insidens cathenâ inclusus & vincus ferreâ, brachijsque extensis, tranſuerſæ fudi (cui mox infigendus erat) alligatus, Moribus siquidem Turcarum receptum est, vt mortis reus palum ad locum supplicij vel inuitus deferat. Barbarus hic vulnere in pectore faucibus ralis nouaculâ capitis & barbæ pilis, excepto mustace, caligis que tantum gossypinis largioribus indutus, cætera nudus, vultu feroci sedebat intrepidus, atque in obuios quoscunq; toruos fleſtebat oculos. Vtrumque eius claudebant latus lictores aliquot, altâ voce rei scelera pandentes, monentesque singulos legibus vt parerent, & ab iniustâ cede abſtinerent. Mos autem est Turcicis magistratibus, Bassis præfertum & Sanjacchis, cum populis sibi commissis seueros se legum executores futuros, & absque personarum respectu ex æquo iustitiam administraturos significare volunt, huiusmodi in primo ingressu vti spectaculis, vt his territi in officio contineantur. Post hunc Subassius erat, iustitiæ præfectus, splendidis amictus vestibus, præstanti regione ac cultissimo insidens equo, magnâ eum licitorum stipante cateruâ. Huc muli sequebatur sex, binis capis ligneis onusti; quas prouetus regios (*Casendam* vocant) continere ferebatur, eosque vtrisque cingebant Genizari Castriaci pedites duodeni. Post hos equitabat Dephterdarius (is nobis Ærarij Præfectus est) qui paulo antequam Bassa aduenisset, regiam pecuniam Constantinopolim miserat: quam cum in itinere Bassa offendisset, atque ad quadraginta tantum millia Sultaninorum seu Ducatorum aureorum adscendere intellexisset, ad urbem Alepinam remitti, ac Dephterdario restitui iusserat, dato illi in mandatis, vt maiorem summam quàm celerrimè deferendam curaret. Succedebant Dephterdario Turcæ pedites quadraginta, totidem manucentes equos nobilissimos, cataphractos omnes, & ferreis laminis eleganter armatos, vno post alium pedetentim incedente. Quinquaginta dein sclopettarij pedites, Occidentales ferè omnes, & Christianæ fidei Apostatæ. Sequebantur hos signiferi duo, non iuncti, sed vnus post alium: prior vexilli loco hastam ferebat globo æneo deaurato, summo in hastili defixo, circumplexis ac dependentibus vndique crinium colligatorum manipulis, seu caudis equinis; cuius globi vertici Luna crescens ex ære pariter deaurato (Osmanici Imperij symbolum) imposita erat. Alter vexillum gestabat ex rubro serico, latum cubitos tres, longum sex, in acutam desinens formam, literis Arabicis aureis, Dei nomen exprimentibus, in eo depictis. Succedebant Curiales, & domestici Bassæ, numero circiter quinquaginta. Dein-

Genizari pedites bini quasi sexaginta, sarculis, & seisis, sclopettisq; instructi, subsequente eorum Duce in equo splendissimo, & nobilissimo, aureâ induto veste. Post hos tympanistæ, tubicines, alijque instrumenta pulsantes valdè stridula. Proximè equitabat Bassa, cui dexter erat Alepi Cadius. Mos siquidem ita fert Turcarum nostro contrarius, vt dignior & potior à sinistris collocetur, more veterum, apud quos sedere aut stare à dextris minùs honorificum erat, quàm sedere aut stare à sinistris: cuius rei indubitata fidem faciunt picturæ vetustissimæ, Apostolorum Petri & Pauli; in quibus videre est Petrum stantem à sinistris, Paulum à dextris, cum tamen constet Petro semper primum locum delatum fuisse. Erat autem Bassa natione Epirota, annos (si faciei credatur) natus quasi quinquaginta quinque, vultu iucundo & sereno, facieque gratâ, barbâ spadiceâ oblongâ, staturâ mediocri, vesto indutus è rubro sericeo raso, formâ vulgari talari, interiori cingulo seu zonâ sericeâ leuiter stricta; de quo pendebat acinacis aureo capulo gemmisque ornatus. Post Bassam ducentorum circiter equitum lanceas seu Zagaïos Arabum more gestantium incedebat cohors. Postremum denique claudebat agmen captiuorum grex, miseri aliquot atque infelices Christiani Occidentales, Bassæ mancipia, cathenis vincti ferreis, & pannosi omnes, subsequentibus eorum custodibus, loris ac fustibus miseros gradum accelerare compellentibus. Fuit hic in urbem solemnissimus Bassæ ingressus, populo Alepino vndique illi occurrenti, acclamanti, ac fausta precanti, gratum vtique ac lætum spectaculum. Dum verò arcem præterveheretur, tam horrendo strepitu bellicæ inibi quotquot erant machinæ, in congratulationis & publicæ letitiæ signum explosæ sunt, vt terra tectaque omnia quasi nutare viderentur. Vbi ad Seraij portam ventum est, ex equo desiliens pedes de felici urbis ingressu publicâ oratione gratias Deo persoluit, eaque finitâ comiter omnibus salutaris, ac valedictis, latos dimisit. Id verò licet insolitum ante Bassis, optimam tamen futuræ administrationis spem plurimis iniecit. Altero post ingressum die febris correptus primariam urbis Messitam (vti in votis habebat, ac maioribus magistratibus mos est) Deum pro felice regimine precaturus adire nequiuit. Octauo denique ab ingressu die viribus integris restitutus, magno cum apparatu & comitatu templum adiit, hoc seruato ordine. Præcedebant primates Urbis, *Chelibegi* vulgò appellati, circiter quinquaginta, regijs præstantissimisque equis vecti; quorum ornamenta vel aurea, vel argentea, gemmisque micantia regium splendorem referebant. Succedebat his Genizarorum satellitium, quasi centum pedites, vestibus indu-

duti

duti melioribus, ornati tectique Zarcolis, & armati gladijs, est autem Zarcola tegumentum capitis, veluti galerus albus, latam auream fimbriam habens, quæ capiti imponitur: superiori verò Zarcolæ parti sesquispithamam altæ caput inseritur, inferior à vertice capitis infra ceruices in dorsum ad tres spithamas demittitur, & non aliter ac feminarum Gallicarum tegmen, quod *Chaperon* vocant, ab occipite dependet. A mediâ fronte oblonga quædam surgit fistula, seu vagina ænea, partim deaurata, partim deargentata, literisque Arabicis cælata; cui gemmas inserunt, vt plurimum adulterinas: fistulæ seu cono crista superponitur, quæ ornatum addit. Post hos sequebatur Bassa, sex stipatus cursoribus, Arabicè *Pecis*, vel *Peichis*. Hi vestibus induti erant sericis, tectique pileis argenteis deauratis (quos *Vscufias* vocant) ovalis pænè formæ, & nonnihil oblongis, rotundi instat calicis, aureisque cincti Zonis, è quibus pendeabant acinaces, aureis capulis. Subsequebantur in præstantissimis equis duo venustæ formæ iuvenes, imberbes ambo, Bassæ (vt ferebatur) à cubiculis, aureis amicti vestibus, pharetrâ sagittis refertâ, arcu & acinace instructi. Quos demum sequebatur incomposito agmine commune vulgus, atque infima plebs, suum concinens *La Allah Illa Allah* Pompa hæc regia à Bassæ Seraio ad proximam procedens Messitam, concurrente vndique (vt in similibus solet) multitudine populi, & Bassæ fælicia acclamante, per aromatam bazarrum deducebatur, vbi singulæ officinæ, dum transiret, innumeris ferè ardentibus cereis ornata, pulcherrimum transeuntibus propter obscuritatem loci reddebant spectaculum. Vbi ad templi valvas ventum fuit, ex equis descendentes, relictis præ foribus equis, pedites templum ingressi sunt; cumque per duas fermè horas precibus inibi vacassent, Templo egressi, eadem quâ venerant viâ, ad suum Seraium Bassam redire. Sed vt est rerum humanarum varius euentus, nec quicquã sub Sole stabile sic; ille qui modò summo populi applausu, militumque congratulatione, ac fastu regio in urbem introductus, omnibus acceptus fuit, inuisus nemini, multorum paulo post in se odium concitavit, non quidem suâ, sed aliorum culpâ, & præcipuè Genizarorum; idque ob perditos eorum mores, quibus ille vel maximè aduersabatur. Licet enim æqui in primis obseruatissimus, ac populo gratissimus esset, adeoquæ irreprehensibilem, atque acrem se legum vindicæ exhiberet; Genizaris tamen id minimè ferentibus, præsertim quòd seuerè in illorum scelera tyrannidemque inquireret, & in quosuis nullo personarum habito discrimine, æquâ lance animaduerneret, breuis illis inimicissimus & inuisissimus redditus est. Nec mirum equus siquidem iudex

bonorum amicus, malorum hostis est maximus. Ille nihilominus boni Principis & magistratus optimi ratus officium omnium commodo, & publico otio ut consulat, urbem à nefarijs expurgandam statuit: eertò sibi persuasum habens, nunquam securam ac fœlicem eam rempublicam esse posse, quæ ex legum decreto non gubernetur: quinimò ubi iniuriari, & quæuis pro libitu facere liceat, eam tandem ex bono statu recedentem in profundum haud dubiè ruituram. Ea propter ut Damascenorum in primis arrogantiam, & insolentiam compeſceret, eorumque flagitia (quæ noctu plerumque perpetrare solent) reprimeret, utque à furibus & latronibus quàm celerrimè urbem expurgaret, dissiparetque concursum impiorum, primâ itemque secundâ ab ingressu urbis hebdomadâ integris ferè noctibus urbem cum plurimo comitatu perequitate, alicuius sceleris reos aut criminis suspectos ubi inuenisset, in carcerem ilicò detrudere, ac proximâ luce pœnâ plecti imperare non est veritus. Adhæc quo maiorem cunctis incuteret metum, nève minùs in ciues quàm milites seuerus esse videretur, adeoque iusti atque optimi regiminis specimen aliquod daret, primis illis magistratus sui diebus pistores aliquot, qui in publici decreti nuper ab eo promulgati contemptum, panes haud iusti ponderis vendiderât, in pœnam commissæ fraudis, manibus auribusque publico in Anno nonè Bazarro officinarum ostijs clavis affigi iussit. Lanios item nonnullos, qui carnes cariùs quam ille iusserat, venditârant, vno ferreo proprias aute ædes genis perforatis affigi portis aliorum in exemplum imperavit. Persicæ quoque militiæ Genizarum, qui neruo bubulo (quem *Cayamazsam* appellant) villicum vapulare iusserat, atque immodicis flagris pedem illi inutilem reddiderat, pœna talionis afficiendum, ac sinistrum ei amputandum pedem pronunciauit. De quâ quidem sententiâ certiores facti commilitones Persæ, ingenti excitato tumultu ad Seraj portam armati omnes (ut hominem ad supplicij locum educendum è licitorum manibus eriperent) aduolârunt. Subassius verò aduentu tumultuque eorum cognito, omnem eorum cognatum elusit, ac nevi sibi reus eriperetur, ipsis inscijs intra septa Seraj propriâ auctoritate, Bassâ inconsulto atque insciò, pedem militi præcidi curauit. Bassâ ubi in Seraio de reo sumptum supplicium intellexit, id ægrè ferens, quòd iustitiam & mandata sua negligi diceret, neque maius vllum malum quam inobedientiam putaret; Subassium, quamuis multis rationibus se excusantem, magistratu abdicauit, altero statim in eius locum subrogato. Mox etiam Cadium, supremum urbis iudicem, ob non ritè administratam iustitiam, magistratu abrogauit, altero quoque in eius locum suscepto. Hisce alijsque seueritatis exemplis adeò se breui tempore formidabilem cunctis reddidit, ut nemo

non

non eius imperium extimesceret, nec quisquam esset qui muneris sui metam excedere auderet. Licet autem ad reipublicæ commodum, atque incolarum in primis securitatem faciat, ut iustitia illæsa seruetur, sceleraque omnia ex æquo puniantur, (Qui enim punit iniustos, reliquis facere iniuriam prohibet) Damasceni tamen milites iustitiam exosi, ac suæ magis libidini, quàm publicæ utilitati consulentes, iustum Bassæ imperium ferre diutiùs recusarunt, omnemque mouerunt lapidem, ut supremi illius magistratus auctoritatem deminuerent: ast cum id ex voto ipsis non succederet, exasperati animo, ingentes postea turbas excitârunt: quæ ante nostrum ex vrbe discessum nondum fuere loquitur.

G g g 3

IOAN.

IOANNIS COTOVICI
 V L T R A I E C T I N I
 I T I N E R A R I I
 H I E R O S O L Y M I T A N I
 E T S Y R I A C I
 L I B E R Q V A R T V S.

Sacra, ritus, mores, instituta, habitus, & consuetudines
 Mahometæorum, itemque Christianorum in Syria
 commorantium comprehendens.

CAP V T I.

*Trimestris in Urbe Alepo mora. Turcarum seu Mahometæorum
 sectæ origo, atque inde nata hæresis Persarum.*

AN SIMVS Alepi totos tres menses, nul-
 lâ interim nauium oblatâ occasione, quibus
 Venetias renaugare daretur, maritimos cur-
 sus præcludente hieme. Nam & eo tempore,
 utpote navigationi incommodo, ac minime
 tuto, Venetorum nauarchis nauibus è portu
 soluere, ac mari se temerè committere lege
 vetitum est, pœnâ additâ non obtempe-
 rantibus. Quæ verò, dum hîc commodam
 nauigationem exspectauimus, de Mahometæorum religione, ritibus,
 moribus, cultu, habitu, cæterisque rebus memoratu dignis perscru-
 tati fuimus, non ingratum, neque iniucundum fore lectori arbitrati
 sumus, si ea breuibus enarremus. Et de eorum quidem religione ini-
 tium sumemus, apud quas gentes hæc secta hodie vigeat, quando or-
 bi innotuerit, quomodo succreuerit, qui item postea inter se dissecta
 fuerit, exposituri.

Lex Mahometæa, quæ Turcis Maurisque communis est, non so-
 lum per vniuersum Osmanidarum imperium, puta Ægyptum, Sy-
 riam, Armeniam, Mesopotamiam, Chaldæam, Cappadociam, Asiam
 minorem,

minorem, Imperium Trapezuntinum, Græciam omnem, insulasque & Maris Mediterranei & Archipelagi, Peloponnesum item, Epirum, Ætoliâ, Achaiâ, Macedoniâ, Sclauoniâ, Bosniâ, Walachiâ, Seruiâ, Bulgariâ, Mysiâ, Vngariâ, siue Pannoniâ, aliasque regiones, verum etiam apud Scythas, Tataros hodie (vel ut alij volunt) Tataros appellatos, Persas, Indos, Arabes, Æthiopes, Africanosque; ceteros longè lateque dominatur. Hi quidem omnes vnum Deum creatorem vniuersi confitentur, & adorant; Mahometem autem nuncium, atque prophetam Dei vltimum, itemque; Paraclatum in Euangelio promissum, cæterisque; qui ante eum fuerint, & digniorem, & gratiorem, ac Deo chariorem affirmant. Opinionibus tamen circa legis doctores, & Mahometis in Caliphæ dignitate successores, plurimum inter se differunt, varioisque; sectantur interpretes; quod ut exponam nostro proposito non videbitur absolum. Heraclio Cæsare cum magnâ ex parte Imperium Rom. concidisset, noua è profundo barathro erupit religio, seu clades potius, ac lues humani generis. Ea initium sumpsit ab Arabe quodam Mahomete nomine, qui humili & sordido loco natus, ad maiora adspirâs, ausus est Prophetam se dicere à Deo missum, qui leges perennes, nouissima sacra mortalibus traderet; cui nec acrimonia ingenij defuit, nec peritia sacrarum rerum: quam ex Iudæis & Christianis hauserat. Hic flagitia sua, ac mores quantumvis perditissimos callidissime sciuit occultare; & si quando emergerent, in Deum & religionem transferre, ut facile barbaros & rerum ignaros à veri cognitione auerteret, atque in suam sententiam traheret: eoque magis, quod nouas leges (quas stupidis ea tempestate Arabibus & idololatriis imposuit) ad Gabriëlem angelum referret: quo monitore sese omnia gerere mentiebatur. A Christiano autem Monacho Sergio, hæreseos damnato, & ab Italia profugo, adiutus, hæresim omnium pestilentissimam in lucem edidit, imò potius omnes antiquarum hæresum fæces, quas diabolo imbuate sorbuerat, reuocauit. Cum Sabellio & Arrio Trinitatem abnegauit: cum Ebione & Nestorio Christi diuinitatem abiecit: cum Macedonio Spiritum sanctum Deum esse noluit: cum Manicheo mortem Christi negauit: cum Cerintho circumcisionem tenendam docuit. Adhæc leges sanxit, quæ mortalibus maximè arriderent, neque iuberent quidquam, quod explendæ libidini aduersum esset; ut sic homines seueritatis legum suarum pertæfos ad se pelliceret. Neque improbam spem fefellit euentus, nam ut sunt plerique; magis ad vitia quàm ad virtutem proni, breui factum est, ut etiam multi à Christianâ fide desciscentes, pessimam eius legem amplexi fuerint: Quibus artibus tandem regnum adeptus, hoc successu lætatus, nefariam hæresim longè lateque disseminauit: iacto quidem
dolus

dolis fundamento, gladijs tamen prolato imperio: nam quos arte capere non potuit, viribus in nouum dogma subiugauit. Quo humanis exempto rebus posteri aucti viribus & potentiâ, mirum in modum Imperij sui limites propagârunt, vt iam Asiam, atque Aphricam pænè totam, ac magnam Europæ partem inuaserint, victorijsque frequentibus fermè Mundum occupauerint vniuersum. Proximi in regno successores fuere Ebuhebir, Osmer, Osman, denique Alim: qui tanquam sacrorum reges & supremi legis Mahometæ Caliphæ, plurima Mahometis scriptis addiderunt. Hos, itemque Ebuhanifen, Malichim, Schaaffim, & Achmetem Sembelim, velut eximios Mahometæ legis doctores, seu Imamos, aut Santones, Turcæ, Arabes, Tatari, Indi, Africaniq; Mahometani omnes venerantur. Contrà Persæ hos omnes, Ali seu Hali excepto, velut hæreticos detestantur, scripta & libros eorum, vbicunque reperiant, flammis exurunt; & crudeliter etiam in eorum obseruatores animaduertunt; Scheichadaris verò atque Harustis doctrinam veluti legitimam, ac cæteris sincerioem, & sanioem amplectuntur; quos tamen reliqui Mahometæ sectæ cultores execrantur. Hinc cruentum & vehemēs inter Persas & Turcas iamdudum ortum est bellum, atque ingens odium, vt in se mutuò tanquam hostes accerrimos, & hæreticos pestiferos, crudeliter sauiant. imò in eam rabiem progressa est religionis dissensio, vt Muphtis (qui est apud Turcas supremus sacrorum antistes) in Persas sententiam tulerit, quâ gratius esse Deo affirmat religionis causâ Persam vnum occidere, quàm septuaginta Christianos Mahometæ legis hostes acerrimos. Sumpsit autem hæc noua Persarum opinio exordium à Santone quodam Scheichadare nomine. Is regnante Vssum cassane Persarum rege, posteaquam diu latuisset, & ab hominum conuersatione remotissimam duxisset vitam, tantam sanctitatis opinionem, atque auctoritatem apud vicinos populos est consequutus, vt simul atque è latebris prodijisset, ingens hominum multitudo (vt sunt semper humanæ mentes nouarum rerum cupida) ad nouum Doctorem è vicinis regionibus confluxerit, eique adhæserit. Inter cæteros verò quidam Erdebil illustri natus familiâ regulus, Ismaëlis Sophi Persarum postea regis pater: qui cum causâ illius, tanquam rectæ religionis, ac sanioris doctrinæ patrocinium suscepisset, eius fretus viribus, in Rezâ Persidis oppido nouam doctrinam primùm disseminauit. Docebat autem ille non esse præstandam fidem tribus Mahometis prophetæ socijs, ac primis illius in regno & Caliphæ dignitate successoribus: verùm ijs posthabitis, solum Alim, si salui esse vellent, in omnibus sequendum: eum namque fuisse legitimum Prophetæ successorem, ac verum Legis interpretem, & Calipham, non alios. Ad suam verò doctrinam com-

pro-

probendam, Alisq̄ue auctoritatem & dignitatem corroborandam, maiorem denique dictis suis fidem acquirendam, reuelatum sibi à Deo assererat, Angelum Gabriëlem è cœlis in terris quandoque missum, qui Alcoranum diuulgaret, eumq̄ue Dei præcepto Ali primùm traderet, sed errore decepsum Mahometi obtulisse. Deum verò eâ re nihil offensum, quippe qui hunc quoque tali dono dignum censeret; prætulisse tamen Alim Mahometi, vel saltem æquasse. Hinc quoque Mahometem Alim tanquam cæteris digniorem, & rebus gerendis magis idoneum, atque etiam sibi propinquiorem, vt qui esset ipsius gener, testamento non solum hæredem instituisse, sed & Caliphem & regni successoré declarasse. Ebukebirem nihilominus, spreto Propheta vltimo elogio, quorundum adiutum fauore per iniuriam se Caliphem constituisse. Hunc secutos Osmerem, & Osmanem: Ali interim dignitate sibi testamenti iure debitâ spoliato, in speluncâ quadâ abditâ latente, & priuatâ ducente vitam: donec tandem illegitimis extinctis Caliphis, Dei iudicio in debitâ sibi Caliphis dignitate succederet. Ideoq̄ue cùm manifestè inde constare diceret, primos illos post Mahometem Reges supremæ Prophetę voluntati restitisse, & decretum irritum fecisse, perduelles atque hæreticos existimãdos, adeoq̄ue quæcunq̄ue literarum monumenta post se reliquissent, flammis esse mandanda. Vt verò sui aliquo signo à cæteris secernerentur, voluit ne lineis inuolucris, vt Turcæ, stastuose caput ornarent, sed tegmine tantum laneo & vili vterentur. Hinc Persæ etiamnum, contra morem Turcarum nequaquam Tulipantho albido, sed rubro è lanâ pileo, duodecim habente plicas, vel Tulipantho lineo versicolore caput tegunt: qui idcirco à Turcis contemptim *Cuselbassi*, id est, Ruber capite, appellantur.

CAPVT II.

De varijs Mahometææ Legis cultoribus, eorumq̄ (& præsertim Turcarum) conditione varia.

PRÆVALENT cæteris omnibus Mahometææ legis cultoribus quatuor præcipue nationes, viribus, imperio, & numero: Arabes, Tatari, Persæ, & Turcæ. Inter hos Arabes: vt legis primitiæ, vetustioresq̄ue cæteris, superstitioni admodû & Zelotypi in primis, maximo in Christianos odio ardent. Persæ contrâ mitiores, benigniores, & humaniores, Christianis non adeò sunt insensi. Tatari Gentilium ritibus ex parte dediti, feroces quidem, & in Christianos inhumani, cæteris tamè simpliciores rudioresq̄ue habentur, Turcæ verò Chri-

H h h

stianorum

stianorum infestissimi hostes, dominandi libine agitati, ac Marti quodammodo consecrati, armis potius vacant, quam religioni. Hinc regnorum amplitudine, potentiâ, fœlicitate, ac rerum gestarum gloriâ cæteros omnes Mahometæos longè antecellunt. Turcarum autem alij sunt nati, alij facti. Hi vel Christianæ vel Moyſaicæ Legis desertores, Mahometanam sectam vltro amplectuntur, vel à pueris in seruitutem abducti, propriæ Legis nescij, falsâ Mahometis lege imbuuntur. Ea enim est misera sanè Christianorum in Europâ sub Turcâ degentium conditio, vt vel inuiti filios à se diuelli parentes patiantur: cui namque terni sunt filij, horum tertius Chiausij arbitrio eligendus iure tributi cedit Imperatori. Hebræi, cum Mohometeam legem profiteri volunt, iam circumcisi, abiuratâ tantum Moyſaicâ Legge, solo iuramento professionem suam edunt: ita tamen, vt baptizati priùs Christum Mariæ Virginis filium fuisse Messiam, à Deo patribus promissum, & à Prophetis prænunciatum, iam in cœlo corpore & animâ manentem fuerint confessi. Christiani adulti priùs circumciduntur, & crucem sibi oblatam ter pedibus conculcant, & ter conspuunt; hæc subiungentes verba. *La Illah Illa allah, Mahomet rusul Allah*: id est, Non est Deus nisi verus ille Deus, qui creauit cœlum & terram, Mahometes nuncius Dei. Interim tres ex adstâtibus Turcis totidem cœlum versus sagittas emittunt; quæ priusquam in terram decidant, nomen ei Turcicum imponunt Marem Thulipanto, splendidifque vestibus ornatum toto biduo per urbem æquo vectum circumducunt, eâ ratione ne quis postea iniurijs eum veluti infidelem laceſſat, sed omnes liberum ac Mahometæi iuris hominem esse agnoscant. Si honestioris conditionis sit, Chelibæi, proceresve vrbis, nec non Genizari, equitantem per urbem honoris causâ comitantur; solemnè sanè pompâ. Præcedunt signiferi templorum insignia Dei nomine insignita gestantes: succedunt tibicines, tympanistæ, alijque diuersa pulsantes instrumenta stridula: subsequitur multitudo populi, virilis sexus homines; hi suum *La Illah Illa allah* elatâ voce decantantes, tanto strepitu, tantoque stridore voces tollunt, vt adstantium & prætereuntium aures obtundant. Inter hos medius equitat Nouitijs; quem denique sequuntur nobiles ac milites Genizari, in præstantissimis equis. Tertio autem die circumciditur: & ex eo tempore Musulmanus, id est Orthodoxus, aut Rectè credens ab omnibus appellatur; potestque liberè Mahometæorum ingredi templa, interesse sacris, ac legere eorum sacros codices, nec non quæcunque munia, præter ecclesiastica, vt nati Mahometani, obire. Turcæ, Mohometæique cæteri liberos suos non octauo à natali die, quemadmodum Hebræi, circumcidunt, sed cum ad minimum octa;

octa;

octauum, nonum, decimum, vndecimum, aut duodecimum annum attigerint, Sunt qui in decimum tertium annum circumcisionem differant, exemplo Ismaëlis filij Abrahæ, eâ quidem ratione, vt per se fidei suæ professionem edat, quid ve agat intelligat, sciatq; fidei, quam quisque professus est, aliqualem reddere rationem. Circumciduntur Turcarum filij vel in templis, vel in ædibus parentum, proximis cōsanguineis conuocatis; & quemadmodum nostris liberis nomina in baptismo indimus, sic Mahometæi suis infantibus nomina in ipsâ statim circumcisione imponunt. Chelibei seu primates Turcici cùm filium circumcidi volunt, festum diem agunt, & solemne conuiuium celebrant. Inter epulas tempusque cœnæ adducitur puer circumcidendus, cuius glandem illius artis medicus reteggit, & replicatam pellem forpiculis apprehendit. Deinde quo metû adimat puero, ait se in proximam diē circumcisionem peracturum; atque ita re infecta discedit. Mox simulans quasi omissum aliquid esset quod ad præparationem attinet, membrū rursus attrectat, atque ex improviso præputium abscindit, vulnerique parum salis & gossypinæ telæ apponit, Per triduum conuiuium continuant, eo absoluto circumciscus ducitur in balneum cum maximâ pompâ. Cùm domum redierit, ducitur per conuiuas; qui parata illi munera offerunt. Alij vestes sericas, alij scyphos argenteos, alij pecunias, alij equos. Mulieres quoque & sua addunt donaria, aliæ sudariola, aliæ indusia, aliæque linteola: & prout cuiusque sunt opes, suam quisque liberalitatem in circumciscum ostendit. Sunt ex primitibus qui in circumcisionis festo bouem integrum exenterant; ouem ventri, oui gallinam, ac gallinæ ouum includunt: ventrem hoc modo confertum consuunt, ac publicè assant, postea cum propinquis lautè epulantur: quod superest, in pauperes erogant. Circumciscum albedo Thulipanto mox ornant: pueri siquidem Turcici nōdum circumcisci pileolo serico versicolore, eiusdem ferè formæ, quo apud nos honestiores pro tegmine domi vtuntur, caput tegūt. Diximus suprâ, Turcarum factorum alios esse Christianorum filios Europæos, pueros adhuc à parentibus vel inuitis diuulsos, ac perfidâ Mahometis festâ imbutos, alios grandiores natu Christo abnegato Mahometæâ perfidiâ amplexos. Vtrique autem armis destinati, illi vbi ea exercere incipiūt Azamoglani dicuntur, Genizaris postea adscribendi vbi in viros euaserint. Hi statim vbi Christianam fidem abnegauerint, ex ordine Genizarorum censentur, stipendiaq; merent. Horum plerique si mancipia fuerint, vel pœnas indictas veriti, vel seruitutis incommoda exosi, id scelus committunt; si liberi, vel causæ vindictæ, vel desperatione vt plurimum ducti, vel publicis iudicijs damnati, spe lucri, atq; honorum

fastu allectati, in principes vt euadant viros, diuitias consequantur, ac sæculi commoditatibus abundant, liberè etiam voluptatibus operantur, Veneremque præsertim illicitam impunè exercent, in nefanda hæc incidant. Ex his in omnibus ferè primarijs Osmannici Imperij vrbibus, maximè Constantinopoli, Cairo, Damasco, Alepo inuenias plurimos: qui Turcis natis duplo peiores, Inequioresq; & Christianis in primis offensi, nihil præter lucrum per fas nefasque quærunt: delatores summi, vtque alienigenis noceant vel maximè intenti, Nonnulli tamen Christianis Occidentalibus quandoque confidentes, conditionem suam ipsis aperiunt, secretò se Christianos esse confitentur, & licèt palam ore Christianismū negauerint, corde tamen Christi fidem amplecti, Christumq; se coelste, non Mahometem, ac primâ occasione paraturos abitum asserunt: quod tamen siue pœnè timore, si ex fugâ retrahantur perferendæ, siue spe maiorum opum accumulandarum, siue voluptatis causâ, cui renunciare nolunt, nunquam aut rarissimè præstant; sed vel pertinaces (prohdolor) in eo vitæ genere moriuntur, vel negligentes (quam anhelare debeant) animæ salutem vsque ad eò conuersionem & nefandæ hæresis abiurationem protrahunt, vt serò tandem medelam animæ quærentes, nō inueniant, misereque vitam finiant. Quare peregrinantem seriò admoneo, ne vnquam horum verbis fidem adhibeat, nève opem vllam ijs præster; sed velut pestem fugiat, vel tum maximè cum valèdicere se velle Mahometææ perfidiæ, ac fugam tentare simulant: astu namque id faciunt, vt irretiant rerum ignaros, & quodam prætextu miseros aduenas tanquam Mahometææ legis infractores ad magistratus deferant, atque ex alterius detrimento nefarium sibi lucrum quærant. Si verò in apostatâ desit simulatio, & verè pœniteat, ac sedulò aufugienti occasionem quærat, consilium etiam & auxilium ad id petat, neque tum his se immiscere rebus aduenæ tutum erit: nam si fugiat, in familiares cadit suscipio, & tanquam fugæ authores grauissimè puniuntur.

CAPVT III.

Mahometææ Legis præcepta, ritus, ceremonia. Varia item de Deo, de Christo, eius Matre Maria, de salute hominum, sacris Biblijs, vltimo Iudicio, Paradiso, Inferno, Angelis, & Damonij doctrina, & opinioniones.

MAHOMETÆÆ Legis præcepta (vt ad rem redeamus) præcipua hæc sunt. Adorare vnum Deum, eumque timere, circumcisionem

nem seruare; non tamen ob expiationem peccati originalis, quod nullum esse putant Mahometani: honorare parentes, tēpla statutis horis adire, obseruare quotannis ieiunium menstruum, in pauperes eleēmosynas erogare, non habere imagines, siue pictas, siue sculptas, præsertim in templis, non committere homicidium, furtum, adulteriumvé, sed propria vxore, seu vxoribus, mancipijsque esse contentum: abstinere à vino à carne suillâ, à sanguine, à morticinis, ab animalibus immundis. Quod si tamen horum aliquid quis præuaricatus fuerit, lustratione, atque externâ corporis lotione vel tridui ieiunio, eleēmosynâve, aut carcerati alicuius redemptione peccatum expiari credunt: & cum tam facilem peccatorum expurgationem esse sibi persuadeant, omnia panè mandata negligunt, & velut bruta animantia, & rationis penitus expertes in omnia vitia præcipites ruunt, & voluptatibus ac cenosæ libidini immerfi, detestandisque erroribus impliciti nullum non scelus admittunt. Sodomiticum vitium pro peccato non habent. falsa testimonia, periuria, rapinas, extorsiones, latrocinia, pauperum atque aduenarum oppressiones, circumuentionesque, ac peiora his, tanquam leuiores & communia pro nihilo ducunt; adeoq; præter exteriores quasdam ceremonias, quæ plerumq; in Lotione, Oratione, Templorū visitatione, Eleēmosynis, Peregrinatione, atque annuo Ieiunio, ciborumque delectu consistunt, nulla illis religio, nulla pietas, nullaq; penitus est disciplina. In eo tamen commendandi quòd in egenos miseriosq; homines multò largiores, liberalioresq; sunt nostratibus: largas enim in pauperes quosvis vitrò erogant eleēmosynas carceratis cibum suppeditant, eosque proprio sæpius ære è carceribus redimunt: gratiorem namque esse Deo datorem illum putant, qui sponte quid det, quàm qui rogatus. Licet autem vnum Deum æternū, factorem cæli & terræ confiteantur, & adorent, eumque omnipotentem, omniscium, benignum, misericordem, expertem iracundiæ, veniæ datorem, bonis præmia, malis cruciatus tribuentem prædicent: verum tamen Deum, qui per Filium Vnigenitum adorari, & coli vult, nō cognoscunt, cum trinum in personâ, & vnum in essentiâ negent, Sabellium hæreticum in hoc sequuti; qui vnâ in Deo essentiâ ponendo, negauit Trinitatem personarū; asserens vnâ personâ quandoq; dici Patrē, quandoque Filium, quandoq; Spiritum sanctum. Negant adhæc generationem in diuinis, Arrium sequentes, qui Filium Dei creaturam esse dicens, manifestè generationem (quasi opus naturæ) in diuinis esse negauit. Cùm verò nullam aliam generationem esse norint, quam carnalem, per commixtionem maris & fœminæ, Deum non posse habere filium, cùm vxorem non habeat, putant; idq; vel eo magis sibi persuasum habent, quod inde vniuersi destructio-

H h h ;

nem

nem causari posse quandoque existiment. Nam (inquit) si Deo filius esset , fieri posset , vt aliquando filius patri non obtemperet , sed aduersetur : quod si contingat , maxima inde creaturis sequutura incommoda , atque vniuersi futurum excidium. Quàm malè verò , quàmque absurdè de Deitate sentiant , non est nostri propositi vt latius eà de re hîc differamus. Christianis saltem constat Ioannis testimonio ,

c. 5. *Nisi quis honoret Filium , Patrem nequaquam honorare :* adeoq; illos frustra Deum Patrem colere , ei que seruire , qui Deum Filium ignorant , Nam ,

Epist. 1. c. 2. *vt idem Ioannes ait , Qui negat Filium nec Patrem habet ; qui confitetur Filium & Patrem habet.* Vt cunque ergo de Deo Patre sibi placeant , nec Deum habere , nec Patrem certum est : cùm filium temnant , atq; obstinatâ mente filij credulitati resistât , quinimò illos Antichristi discipulos , & sectatores , eorumq; Prophetam ipsum esse Antichristû eiusdè Ioannis testimonio planè conuincitur , dum inquit : *Hic est Antichristus*

Epist. 1. c. 2. *qui negat Patrem & Filium.* Spiritus Sancti quoque processionem & Deitatem expressè negant , in hoc Macedonium sequuti : qui Spiritum sanctum non Deum à Patre Filioque æternaliter procedentem , sed creaturam esse docuit. Eundem tamen nonnunquam cum personâ Christi coniungunt , ipsumque Christum Spiritum Dei nuncupant : quem tamen non Deum , nec Dei filium , neque etiam humani generis redemptorem , sed purum hominem constituunt , & Prophetâ tantum sapientem , bonum optimum , & veracissimum fuisse prædicant. Sunt etiâ qui Christû ipsius Mahometis testimonio Verbum , Virtutem , Sapientiam , Animam , & Cor Dei , itemq; Messiam promissum Iudæis , nec non Mentem , Principium , & Caput omnium hominum appellent , & diuino quodam afflatu è Spiritu sancto conceptum , & ex Mariâ Virgine sine patre generatum , atq; omnis mendacij & peccati immunè affirmant. ita vt sibimet planè contrarij suo se gladio iugulent , adeoq; vel inuiti Diuinitatè Christi palâ profiteri cogântur. Tâta népè & vis veritatis est , & virtus , vt eam sæpe hostes , & ab ipsâ extorres , obtorto velut collo , velint , nolint , proferre & fateri compellântur. Porrò è cælo originem traxisse , conuersatione sanctum , doctrinam sanctam ac rectam docuisse , eamque miraculis illustrasse , ac confirmasse , cæcos enim illuminasse , leprosos mundasse , & mortuos suscitasse fatentur omnes. Mortuum autem , ac reuixisse , vt obstinatè cum Manichæo negant , ita imprudentiæ & stupiditatis arguunt Christianos , qui Christum probra Crucis , Mortem acerbam & ignominiosam perpessû sibi persuadeant , credantq; . Cœleste namq; corpus eum assumpsisse , eoque Virginis vterum penetrasse cùm credant , morti obnoxium minimè fuisse existimant ; sed immortalem , ac viuum , & incorruptum assumptum in cælos in montem Oliuarum prædicant. In tantâ enim fuisse

fuisse eum apud Deum gratiâ ferunt, vt quum Iudæi in eum conspirarent, ex eorum manibus ereptum Deus in cœlestem gloriam transtulerit: quia nimirum Dei bonitati indignum fuisse putant Prophetam insignē & omni virtutum genere affluentē, nequissimorū hominū libidini exponere. Iudam verò proditorē in Christi similitudinē (cū in horto quæreretur) mutatū, eius loco ab inuidis Iudeis captū, ac Cruci affixum, & mortuū affirmant. Deniq; Christum nūc corā Deo in cœlis in carne viuere, & Antichristū (vbi aduenerit) gladio suæ virtutis interfecturum, & Iudeos reliquos ad legē suā conuersurū. Extremi verò Iudicij die adueniente è cœlis se ostensurū omni populo, & iudicaturū suæ legis homines, ac Deo proximū in Iudicio assessurū perhibēt. Propterea Christi nomen non minus quàm ipsius Mahometis execrantes acriter puniunt, honestiores pœnâ pecuniariâ, humiliores flagris. Neq; Christi solum, sed & Mariæ nomen blasphemantes castigant. Sic enim lege cautum est. *Si quis siue Christianus, siue Turca, vel Maurus, vel Arabs Christi illud verbum Dei, quom Virginitate Spiritus Sancti à Maria procreatum credimus, veletiam ipsam Virginem, quam Deus omnibus creaturis puriorem fecit & excellentiorē, blasphemauerit, præter multam pecuniariâ, sexaginta fustiarū plagas sustinebit.* Cuius quidē Legis exactissima est apud Turcas obseruatio. Sanctos tam veteris, quàm nouę Legis, puta Abrahamum, Isaacē, Iacobū Patriarchas, Moysen, Eliâ, Dauid Prophetas, Mariâ Virginem, Catharinâ, Georgiū, aliosq; inuocant, non vt totidē Deos, nam vnicū tantum Deum agnoscunt eumq; adorāt, sed vt Dei amicissimos, & apud Deū singulares intercessores. Horū quoq; sepulchra inuisunt, & venerantur, precesq; iuxta ea fundunt: nō ea ratione quod mortuos colāt, sed quod eorū animas apud Deū viuere ac Diuina fruitione gaudere credāt: itaq; licet sciant eorū corpora in cineres esse resoluta, quæ non alloquūtur, nec precantur, sperant tamē sanctissimas eorū animas vt luce Diuinâ perfusas, preces suas exaudituras, atq; apud Deum pro se intercessuras. Libris Euangelij (quos *Ingiles* vocant) ac Moysis Pentateucho (*Trebit* illis appellato) si non integram, aliqualem tamen præstant fidem: nam & creationem Mundi, Adæ formationem, ac omnem ferè Hebraicam probant historiam; Christi quoque ex parte doctrinæ assentiuntur. His tamen longè præferunt Alcoranum, id est Articulorum seu Præceptorum collectionem; quem i veritatis codicem nominant: estq; illis velut Iudæorum Pentateuchus, aut Christianorum Euangelium. Huic addunt & Sunam. Is liber est, imò volumina multa, in quibus dicta atque facta sunt Mahometis: quæ si quis legat, neminem tam à communi sensu putauerim remotū, qui non protinus superstitionem detestetur; adeo pleraq; sunt ridicula. Et si verò in Sunâ nihil præter nœnias & stulta fabulamenta inuenias; illi tamen hæc omnia verissima putant, & tanquam oraculum venerantur. Licet autem

autem

autem Mahometes suis hisce in libris Moysem & Prophetas cæteros commendet, Dauidem etiam, eiusque Psalterium summis efferat laudibus, ac Christum denique supra omnes extollat Prophetas, cunctisque viris, quos Mundus tulit, excellentiorem prædicet, nullumque Iudeos post Christum habituros Prophetam velit, adeoque & Legem Moyſis, & Christi Euangelium ex parte approbet, atque etiam vtrūque seruari præcipiat, neutrum tamen amplectendum censent, quod Christianos Euangelium, Iudæos Legem Moyſis corrupisse, tantumque in utroque veritatis esse, quantum in Alcorano ex illis citatur, existiment. Cùm verò præcepta Christi observatu difficillima, imò impossibilia putent, Mahometem idcirco missum à Deo Prophetam, ac Dei iussu mitiorem ac faciliorem edidisse Legem volunt, quo facilior foret credentibus via salutis. Et vt Euangelio prodito abrogata est Lex ceremoniarum Moyſis, sic Mahometem successisse Christo, Dei que mandato Alcoranum in Euangelij locum subrogatum existimant. Neque solum Christo Mahometem successisse, sed etiam à Deo in mandatis habuisse, vt non amplius exemplo Christi, hortatione, verbo, & precibus ad Legis suæ observationem homines induceret, ast ferro & viribus renitentes aggredere, & tanquam iustitiæ diuinæ vindex Christianorum perfidiam (in tot hæreses sectasque diuisam) castigaret, eorumque summam erga Deum ingratitude vlcisceretur, ac de nefario prioris legis contemptu vindictam sumeret, prædicant. Vnumquemque tamen in sua Lege, siue Christianum, siue Hebræum, aut Mohometæum, modò honestè & iustè vixerit, saluari posse, & misericordiam à Deo consequuturum putat: quod & Alcorani sui Azoara seu Capite secundo comprobant. vbi legitur. *Quod omnis rectè viuens, boniq; operator indubitanter Diuinum amorem consequetur.* Et Azoara 5. *Deus pius & misericors prius Testamentum Vetus, dein Euangelium relictas vias hominibus tradidit, postremo Librum veracissimum Al furcan vobis desuper præbuit.* Azoara verò 12. *Nemo perfectè fidelis est, qui testamenti Veteris, & Euangelij, non minus quàm huius Libri (Alcorani) præceptis paruerit.* Hinc est quod Christianos sub Imperio Osmannico degentes ad fidem Mahometanam amplectendam minimè cogant. Cuiuscunque enim sectæ Christiani fuerint, sua lege, suoque ritu viuere cuique liberum est. Peculiarem propterea quæque natio Christiana in eorum vrribus oppidisque Ecclesiam habet, & in ea publicum suæ religionis exercitium: Quod ad Imperij Osmannici incrementum plurimum facit. Hac namque ratione Imperator subditos suos, etiam si alienigenæ Legis sint: sibi beneuolos reddit, auctoritatem etiam ac regnorum amplitudinem sibi conseruat. Quare vt prouinciam aliquam bello subiugauerit, sat sibi esse putat, si subditos obediens habeat, & modo

do

dò tributum præstet, quâ religione demum viuant, curat nihil. quâ arte amplitudinē imperij sibi peperisse, atq; hætenus stabiliuisse multi putant. Interim tamē quo modo saluentur animæ variæ sunt apud Turcas opiniones. Alij namque solâ Diuinam gratiam sufficere ad salutem, alij contrâ Legē quam quisque professus fuerit ad amissim debere obseruari ac semotâ gratiâ solis bonis operibus salutē acquiri posse existimant. Sūt qui solos Mahometææ Legis obseruatores saluandos credāt, cæteros nequaquã. Id verò vel maximè in gente hac cæcâ deplorandū existimo, quod satanico quodâ instinctu viâ sibi præcludentes salutis, nullum contra Mahometis doctrinâ, fabulâve docentem, prædicantēve admittant, aut disputantē; sed solùm armis eam defendendam putent; idq; ex Legis præscripto; quo omnis disputatio de fide Mahometanâ Laicis sub pœnâ capitis interdicta est. Sacerdotibus autē permissa, cùm vel inter sese exercitationis ergo, vel cum Persis hæreticis ad refellendâ hæresim disputant, aliàs nequaquam. Apostatas flammis mox interimunt; pati q; pœnâ Christianos, qui veram Fidem aliquem eorum docere præsumat, plectunt, puniunt q;. Siue enim Græcus aliquis siue Romanus, Mahometâ ad suâ quisq; religionem abducere conetur, Lex illi statim mortē decernit. Quinimo si Persa quispiã in suâ hæresim Turcâ aliquē pertrahere satagat, nō minus hunc, quàm Christianū mortis supplicio adiudicat: cùm neminē Turcæ patiantur à suâ ad aliam quamcunq; religionem auerti. Vt autē nullâ suæ sectæ impugnationem admittunt; ita neque eam vti nullâ ratione ac veritate fultam, argumētis, disputationibus, publicisq; cōcionibus propagare satagūt; sed vi, minis, iniurijs, persecutionibus, aut his si nequeat, pollicitationibus, largitionibus, sæculi blanditijs, honoribus, muneribus, carnisq; allectamētis peruertere fideles, & ad suam attrahere perfidiam conātur. Si neq; hoc modo efficere, quicquã valeant, ex mandato sui Prophetæ student vt ipsis imperēt. Neq; solùm verâ Dei cognitione (vt diximus) carent, sed ridicula præterea multa, & gerris Siculis vaniora, de corporum Resurrectione, de extremo Iudicio, de Paradiso, & Inferno, deque Angelis & Demonijs somniant, & nugantur: quorū aliqua hîc duximus subiungenda, vt ex ijs lector agnoscat, quã crassis erroribus, vanisq; sōnijs cæca hæc gens irretita sit. Extremi Iudicij diem in proximo esse, Antichristum venturū pessimū hominē, & à Christo occidendū: prius tamē nescio quē Prophetarū (qui mortales omnes de peccatis, quodq; Legi Mahometææ no paruerint, arguet) exoriturū credūt. Vbi vero dies Iudicij aderit, Angelum quendâ tubâ soniturum; eiusq; terribuli sonitu Homines pariter & Angelos mortē occubituros, vnico excepto tibicine. Mox horrendo terræ motu vniuersâ terrâ conuassandâ, dein igne è cælo lapso Orbē terrarū conflagrandū, montes & valles in cineres

vertendas, demum Angelum tubicinem etiam moriturum. Angelis hominibusque extinctis, totaque Mundi machinam incendio deletam, tum futurum, ut Deus quadraginta dies totidemque noctes sui *zechaman* hoc est, pluviam misericordiam pluat, eaque rursus Angelos omnes & animas Hominum excitandas. Extremo mox ab Angelo edito sono, tum quoque hominum corpora vitæ restituenda, ac cum animis rursus coniungenda. Hisce diuersam tribuunt formam: nam eorum quos gloriæ participes futuros credunt, alios ut Stellas, alios ut Lunam, alios ut Solem splendorum, eosque cæteros omnes illustraturos. Contra verò damnatos colore horridos, in varias item deformesque formas distinguendos: utrosque tamen in quinquaginta partes iussu Diuino prius diuidendos, rationem scilicet antea actæ vitæ ut reddant omnes: quod si præcipua corporis membra, cor & caput peccata & crimina, quæ in vita commiserunt, vltro confiteri noluerint, cætera tum membra coram omni populo scelera cuncta detectura. Demum *Michaëlem* Archangelum corpora humana in stateram pensaturum, quorum autem bona opera malis non præponderent, Inferni supplicij tradendos: reliquos verò perpetuis Paradisi voluptatibus & gaudijs fruendos. Neque vero vnicum voluptatis Paradisum beatis tribuunt, sed septem beatorum sedes, seu Paradisos statuunt: quorum nomina hæc sunt: *Genete Albord, Alfiducci, Anachim, Reduan, Azelem, Alcoduz & Almega*: quos nec eiusdem esse formæ, nec ex eadem constare materiam, sed alium argenteum, alium aureum, tertium gemmeum, quartum smaragdinum, quintum adamantinum, sextum è carbunculis ignitum, septimum ex luce Diuinam compositum volunt. In his aulas & cubicula gemmis distincta, viridaria varia, miro odore fragantia, fontes item & flumina melle, lacte, & vino præstantissimis, dulcissimisque scatentia constituunt. Eius medium arborem occupare *Tubam* nomine, adeo densam latamque, ut omnem Paradisum obumbret, eius folia ex auro & argento constare, singula habere inscriptum nomen Dei, & Mahometis. Varia ibi fore ornamenta, supellectilem variam, ex argento, auro, & gemmis conflata; vestes item, lectos, puluinaria è serico & bysso, auro & argento intexta. Has esse perpetuas beatorum sedes, hæc suam cuique à Deo quietis & beatitudinis assignatum locum: hæc beatos omnes vestibus indutos sericis, mollissimis, & coloris omni-geni, sub amplissimæ arboris felicissimam umbram æternum gauisuros. Porro quicquid ciborum & fructuum desiderari possit, singulis abundè & lautè hæc Angelos impartituros: eos namque tanquam dapiferos, pincernasque, delicatissimos cibos, vinaque suauissima, & pretiosissima aureis in vasis, argenteisque singulis affatim ministraturos. Complexibus insuper mundarum & speciosissimarum sceminarum, stellarum

rum

rum instar micantium, fruturos. Has non ab hominibus genitas, sed ab æterno ad beatorum usum creatas fabulantur. Quas autem Alcoranus mundas appellat, illi liberis à menstruis interpretantur, scilicet ut quouis tempore liceat coire. Non tamen inde futuram prolem, sed voluptatis causâ adhibendas volunt. Quin & singulis viris complures illic futuras vxores pro meritorum ratione, Deumque huic plus, illi minus virium largiturum, ut vel paucis, vel multis reddat debitum: atque inde etiam colligunt, nihilque certiùs esse ducunt, longè plures futuras in Paradiso fœminas quam viros. Denique omnes tantas delicias, tantaque carnis delectamenta percepturos credunt, quantæ excogitari à quoquam possint. Harum omnium tamen miseris suas mulierculas nolunt fore participes; sed Paradiso exclusas eminus tantùm vitorum gaudia intuituras nugantur. Transgressores verò legis Mahometæ & Prophetæ sui aduersarios, ac cæteros damnatos, priùs tamen grauias passos, huius quoque beatitudinis quandoque partem habituros, celebrato nimirum à Deo in Paradiso *Alcoduz* nomine conuiuio, quod *Hadrate Alcoduz* vocant: tunc enim omnes à pœna Inferni à Deo Mahometis operâ fore liberandos. Hunc siquidè flammâ exustos, atros, ac torridos ad fontem quendam *Alcanzar* nomine in medio Paradisi constitutam (de quo mira & anilia planè narrant somnia) deducturum omnes, in quo postquam se lauerint, iam niue candidiores cum cæteris beatis perpetuis delicijs fruturos. De Angelis absurda planè memorant, & à naturâ Angelicâ prorsus aliena: eos siquidem corporeæ substantiæ, de flammâ ignis generatos, mortales esse, ac peccare posse putant; diuersasque eis tribuunt formas, hominum, equorum, bouum, gallorum, aliorumque volatilium, & quadrupedum: quos etiam proijs animalibus, quorum formas referunt, offerre Deo preces existimant. In tertio Cælo Angelum inter cæteros statuunt *Melec Almeuti* nomine hoc est Angelum mortis, tantæ vastitatis, ut oculi eius ab inuicem distent itinere septuaginta dierum. Hûc in libro vitæ (quem iugiter voluit atque reuoluit) omnium nascentium nomina, atque eorum vitæ terminum à Deo cuique constitutum, scribere, eademque instante mortis horâ delere: cuius verò nomen deleuerit, statim è viuis excedere nugantur. In quarto Cælo omnium vastissimum constituunt Angelum, plangentem iugiter condemnatorum peccata, dolentemque miseram eorum conditionem & statum. In septimo Cælo Angelum existere inter cæteros narrant, 7000. habentem capita, vnumquodque verò caput septingentas mille continere linguas, singulis linguis totidem inesse voces, ijsque absque vllâ intermissione Deum laudibus efferre, ac Sanctum eius celebrare numen prædicât. De Inferno, quem septem patere ostijs dicunt, deque situ eius, & condi-

tionem, de demoniis (quos etiam saluandos quandoque ex Origenis opinione credunt) eorumque variis formis, deformitatibus, & pœnis, nec non de condemnatorum statu & tormentis tam mira narrant somnia, tamque ridicula, ut qui ea legerit, risum continere non possit. Quis unquam mortalium his quæ retulimus audiuit vaniora? quis stulta hæc blateramenta non rideat? & indigna putet quæ sanæ mentis hominibus exponantur? & tamen misera illa & cæca gens nihil verius hisce nugis putat, imò pro ipsâ veritate habet, & amplectitur; atque adeo dæmonum præstigiis excæcata & fascinata est, ut etiam, Alcoranum suum ac Sunam aniles hæcæ fabulas & somnia continentem, Veritatis codicem appellare non vereatur. Sed de nugis iam satis; ad multifarias nunc eorum lotiones, quas expurgationi peccatorum in primis prodesse existimant, veniamus.

CAPVT IV.

De Turcarum varijs lotionibus, & balneis: deq; balnearum apud eos forma, & usu.

Nihil equidem Mahometææ legis cultoribus magis curæ est, quam ut lustrali aquâ bis tærne in die sese abluant. Idcirco Messitis suis pulcherrimos adiungi fontes curant: quo commodiùs quotidianæ lustrationes siue ablutiones ab omnibus Templum ingressuris peragi queant. Nefas quidem esse ducunt illorum quempiam Templum indidi: Hanc externam lotionem cæteris suæ legis præceptis longè anteferrunt, neque quouis oblato impedimento prætermittunt: efficacissimû siquidem remediû ad animæ inquinamenta emundanda esse cum putent, Deo maximè placere, eaque in primis se Deo reconciliatum iri sperant confiduntque. Triplex verò lotio apud eos in usu est. Prima quoties vel templa adire, vel precibus vacare intendunt, nec enim se posse sine lustratione horarias preces ritè peragere putant. Hæc autem lustratio ita se habet: Brachiis ad cubitum vsque denudatis, manus in primis lauant: dein dextrum erectum brachium, à manus summitate inchoantes, palmâ sinistræ manus abluunt, aquâ per extremum cubitû in terram delabente: idem in sinistri brachij ablutione obseruât. Vtroque abluto, os, nasum, oculos, aures ac faciem denique totam, collum item, verticemq; capitis, mox & pudenda, postremò verò pedes, si nudi fuerint, si verò calceati, extremitatem tantùm, superficiemq; calcei aquâ madefaciunt. Dum verò se lauât, submissa voce preces obmurmurant, atque inter alia. *Elhemdu lillahi*, id est, gloria vel laus Deo: alij *istag furlak*, hoc est peto veniam, vel Miserere mei, subiungunt. Lotione peractâ, linteolo (quod ad zonam appensum habent) sese abstergunt. Quod si in deserto fuerint, aut loco vbi aqua desit, terrâ aut puluere

uere

uere corpus adspargunt. Hoc tum eandē obtinere vim autumant, quā habet lotio. Hac ad leuiora vitia emundanda; ad grauiora verò, puta homicidium, furtum, stuprum, adulterium, aliāve his similia, lotionē totius corporis opus esse stolidè arbitrantur. Hinc tot vbiq; per vrbes atque oppida videre est balnea publica, quæ dies noctesque cum viris tum foeminis patent. Ne verò hîc indecora, libidinosa, aut turpia fiant, viri cum foeminis promiscuas lotiones haudquaquā peragunt, sed quā horā foeminas intromissas norūt, ad ea accedere viros nefas esse ducūt. Sunt autem balnea hæc pleraque lapidea, nonnulla etiam marmorea, vel intus forisq; marmore obducta; ampla quidem, atque in plurima distincta concauerata cubicula, elegantī sanè opere, ac magnificentiā inter amplissima Turcarum edificia publica priuataq; plurimūm eminentia. Ingressibus primo loco se offert spatiosum patensque quadratā formā apodyterium, cuius pauimentum parietesque versicolore vestiti marmore plurimūm relucēt. In pauimenti medio marmoreū labrum quadrangulare amplum fontem excipit. Circumquaque parietibus murus adiectus, marmore pariter versicolore constratus, latus pedes quinque, à terrā pedes tres, aut quatuor eminet. Hunc loturi adscendunt, & vestes complicatas in eo collocant, seruāturq; à balneariis, quoad loti eas repetant. Super labrum è fornice pendent perticæ quaternæ oblongæ; quarum imæ tranuersis infixæ perticis, triplici ordine, vno alteri eminentiori quadrangulū constituūt. In has balneatores sudaria, aliaq; lintheola, vt plurimūm ad balnei vsum spectantia, exsiccanda, mirā quādā dexteritate cannā Indicā injiciunt, extenduntq;. Vestibus eo loci depositis, duo cuiq; loturo porriguntur sudaria, alterum quo corpus pudendaque tegat, alterum quo caput cingat: atque ita ad penitiora pergunt loca. Progredientibus primūm sese offerunt sudatoria, quorum extremū maius & calidius cæteris patenti labro marmoreo & calidas continente aquas ornatum est. Omnes verò cellæ fornicatæ, cubisq; testæ sunt. Quarū suprema cubæ pars specularibus versicoloribus miro ordine compositis ornata, intus lucem reddit, additq; operi elegantia & splendore. His contigua hærent alia duo triāve cubicula, quæ nobilioribus tantūm patent, non item cæteris. Vltimò se^o offert spatiosa quædam & ampla cella, in quā vas ingens marmoreum videre est, aquas recipiens calidas, frigidāsque: quod post sudationem quisq; ingredi, aquas pro suo tēperare arbitrio, lauare corpus, aut lauandū dare balneatoribus, prout libet, potest. Cubicula hæc omnia vnico igne è fimo camelorū vel caprarū supposito calefiūt. Sunt autē balneatorū seruitia sic satis studiosa; habentq; mirabilem modū rectificandi mēbra balneatiū. Vtūtur adhæc ad pilos toto corpore depellēdos vllā absq; læsione, vnctione quadā, quā *Rusma* indigitant, è minerali & calce-

viuâ aquæ commixta composita. Lotis atque ad apodyterium reuer-
 sis duo munda sudaria exhibentur, quibus lotorum corpora balneato-
 res desiccant. His ita peractis, ac balnei præfecto solutâ mercede, quæ
 sanè perexigua est, loti lætique discedunt. Neque solum viri, sed & fœ-
 minæ ad balnea hæc admittuntur: separatas tamen à viris lotiones ha-
 bent; sudaria, cæteraque ad balnei vsum necessaria vt plurimum se-
 cum deferunt: humiliores se mutuo, honestiores ancillæ vel seruæ (quas
 secum adducunt) lauant. Ad balneorum ostia, vbi fœminæ adsunt, lin-
 teum suspenditur, signum viris adesse mulieres, ne se temerè aut igno-
 ranter ad eas ingerant. Christiani nulli, vt nec Hebræi, ab ingressu bal-
 neorum arcentur, alii liber cuique patet aditus: excipiunturque perhu-
 maniter omnes, modò ab ingressu abstineant, cû fœminæ intus lauant.
 Cauere autem summoperè debent Occidentis Christiani ne quispiam
 eorum balneum accedat, ingrediaturve solus: id enim si faxit, veren-
 dum maximè ne Turcarum, Maurorumve delationibus se reddat ob-
 noxium, ac pœnam temeritatis vel immeritus luat. Christianum itaq;
 linguæ Turcicæ vel Arabicæ peritum, ne decipiatur à barbaris, adhibe-
 re sibi comitem ne negligat, si saluti, si crumenæ consultum velit. Et
 hæc de secunda lotionè dicta sint. Tertiam necessariam putant, cum
 vel aluum vel vesicam exonerauerint: graui enim naturæ onere depo-
 sito, tam viri quàm fœminæ, non chartâ, linteove detergunt anum (id
 enim religioni habent, putantque sic Deum offendi posse, quòd eius
 nomen plerumque in chartâ scribatur) sed aquâ frigidâ sibi abluunt ip-
 si, primatibus mancipia, Latrinæ à nostris dissimiles cloacæ sunt, sub dio
 positæ, & ab ædibus remotæ, profundæ, & latæ sesquipedem: quibus in-
 curuato corpore insident. Refertæ expurgantur, & per contiguos sub-
 terraneos meatus sordes emittuntur. Dum verò lotium reddunt, viri
 (vt sunt superstitionibus addictissimi) subligacula dissoluunt, & vestes
 post terga rejiciunt, ne si urinâ adspargantur, in legem peccent. In Su-
 nâ siquidem præceptum est, vt vbi quis minxerit, sinistrae manus digi-
 tis exprimat, si quid fortè circa præputium sit reliquum: atque etiam
 in eum vsum pannum plerumque secum deferunt, abstergendi causa:
 qui si defuerit, lapillum aliqui è proximo tollunt, quo summitatem vir-
 gæ perstringunt, ne vel guttula vestes coinquinet. Hinc quoque non
 recti, sed incurui, & ad terram vsque inclinati fœminarum more con-
 iunctis cruribus lotium emittunt. Si adsit fons, statim membrum geni-
 tale abluunt; alioquin aquâ, quam vel secum deferunt, aut deferendam
 curant, se lustrant: imò (quod magis miretis) si vel pepederint tan-
 tum, lustratione opus esse existimant.

CAPVT V.

*Templa Mahometeorum: precandi ritus & ceremonia: conciones
& superstitiones.*

LOTI (vt diximus) Templa accedunt, neque enim aliter se fore gratos Deo, & exaudiri suas Preces existimant. Templa Messitæ, siue Moscheæ vulgò Meschit appellantur: quod tamen propriè denotat lignea Templa, qualia exstruebant nondû Imperij opibus auctis, Lapidea vero proprie *Zuna* dicuntur, Hæc sphericam pleraq; formam referunt, exceptis quæ primum ritui Christiano consecrata, in suas Messitas commutârunt. Sunt autem elegantis & magnifici operis ædificia, è lapide albedo, seu viuo saxo, æ quali ferè mensurâ conciso: testudine superimpositâ, ac plumbeis laminis tecta, pulcherrimo foris intuentibus spectaculo. Intus quidem tota dealbata, nullus tamen præterea ornatus, nullæ imagines, nulla altaria, sed nudi tantùm parietes conspiciuntur. Quæ verò pars ad Meridiem vergit, ac portam plerumque è regione habet, concauitatem quandam in medio continet, cubitali formâ semirotondam, parieti interiori incisam, lapide marmoreo ornata, statuarum oculis non absimilem. Locus is^{us} Dei nominis inscriptione insignitus, sacratiores cæteris habetur, & Christianorum Aræ Maximæ respondet: ad quem accedere (dum publicæ in templo fiunt preces) cuius non licet, sed soli Seripho, qui Mahometæis loco sacerdotis est, & tum lychno pensili illustratur. Sunt præterea lampades plurimæ è fornice dependentes, quas tempore Precum accendere, iisque finitis extinguere solent. Storeis è cannis pavementum insternunt. His plebeij suo more insident, ditiores tapetibus vtuntur; quos mancipia ipsis substernunt, Ad hæc templa nemini Christianorum patet aditus: prophanari siquidem Mahometæi putant, si Christianus aliquis ea introeat: quare summoperè cauere debet Christianus ne temerè ea ingrediatur: id enim si faxit, vel fidem Christi abneget, & Mahometæis sacris initietur, vel vltimum suppliciû sustineat, necesse est. Quem admodum autem diligenter cauent ne Christianus quispiam eorum Mosqueas ingrediatur, intersit ceremoniis, libros eorum sacros legat, inspiciatve; ita multò studiosius obseruant, vt nemo nuper è Christiano factus Mahometæus ad ministerium ecclesiasticum assumatur. Ad sacra siquidem administranda apud illos portentum habetur, si quispiâ adspiret, qui non Mahometano patre natus, à primâ ætate constans & assiduus fuerit Mahometanæ legis cultor. Et si verò se penumerò plurimi ad illos confugiant abiectis cucullis, & religione Catholicâ abnegatâ

gatâ religioſi, tam Græci, quàm Latini ritus, neminem tamen reperias, qui ad honorem Ecclēſiaſtici miniſterij vel adſpirauerit, vel admiſſus vnquam fuerit. Tanta enim illorum animos ſacrarum rerum reuerentia occupauit, vt cæteris neglectis, ſolos illos ad ſacra adminiſtranda dignos putent, qui ab incunabulis Mahometææ religioni fuerint addiſti. Præaltæ Meſſitæ adiunctæ ſunt turres, quas *Madenas* appellant, figuræ quali ſphericæ, aut cylindricæ, ſeu teretes, eâ formâ, vt in ſuperiori parte propemodùm vbi occipiunt diminui, & tandem in acuminatum faſtigium deſinunt, in proiecturâ lapideâ quaqua verſum obambulari poſſit. Has ſtatis horis interdium noctuque conſcendunt Hoggij, & circumeûtes proiecturâ, ſeu porticum, acutiſſimâ voce clamorẽ tollunt, digitis in alteram aurium inſertis: eoq; clamore populũ ad Orationem conuocant, & ad inuocandũ Numen exhortantur. Vox ipſa longiũs quam credi poſſit à quoquam, qui ea loca non adierit, perſonat, atque exauditur. A meridionali autem turris latere clamorem exordiuntur, dein ad Orientem vergentes, continuato gradu circum-eunt, atque interim *La Illah Illa Allah*, itemque *Allah baibir*, (quod nobis eſt Deus viuus eſt vnus,) altâ, rudi, ac fractâ voce roboant, repetuntque pluries. Addunt quandoque & Hymnos, & Cantica in laudẽ Mahometis. Eo vero ordine atque obſeruatione clamores hoſce inſtituunt, vt niſi priũs ſupremæ Meſſitæ Hoggij inceperit, cæteri abſtineant; eo verò inchoante, ſubſequantur & reliqui; ac demum finem imponente eodem, ſileant omnes. Clamor hic noſtris reſpondet campanis, quarum nullus apud Turcas eſt vſus: nam præter Preces faciendas, etiam horas dierum populo denotat, cùm horologia nulla habeant: ſi quæ tamen ad eos perueniunt, planè admiranda, & proceribus longè gratiſſima ſunt, eorumque vſui priuatim ſeruiunt. Hoggij verò ſiue Choggij elepſydris vtuntur, ad diſtinguendum, tam diurna quàm nocturna temporum ſpatia; quibus publicas Preces accõmodant. Quinquies autem interdium noctuque ad horarias has preces populum excitant: quibus hæc indita ſunt nomina. *Aſcher*, *Adorb*, *Aſſera*, *Magreb* *Aleſcher*. Primam ſecundâ antelucanâ horâ obſeruant; quæ continet quatuor *Erket*, & duo *Chalamat*; *Erket* autem eſt gemina inclinatio, cũ totidem, proſtrationibus. *Chalamat* eſt ſecreta oratio, quæ cum certis ceremoniis perficitur poſt quamlibet proſtrationem: ſecundam circa meridiem faciunt, quæ continet, decem proſtrationes, & quinque orationes ſecretas: tertiam poſtmeridianâ: quæ continet octo proſtrationes, & quatuor orationes ſecretas: quartam ſole occidente, quæ habet quinque proſtrationes, & tres orationes ſecretas: quintam & poſtremam circa mediam noctem: quæ cæteris prolixior eſt, habens quindecim proſtrationes, & octo orationes ſecretas; ideoque à Santonibus inſtituta

ſtituta

stituta dicitur, ut populum augendum indicet, quo crescente, Fides quoque eorum crescat & multiplicetur. Has quidem preces quisque Mahometeorum cum Parochiano vel Hoggio suo in Ecclesiâ propriâ frequentare tenetur, nisi legitimè impediatur; tunc enim omni loco hoc licitè facere potest. Singulis diebus Iouis Talismâni, Choggiûque, turriû proiecta seu porticus circa vesperum conscendunt, lampadibusque accensis illustant: quas, dum per se extinguantur, relinquunt. Interea illi variis Hymnis Mahometis sui laudes celebrant, Deoque altâ voce gratiam qualemcûque referant. Die Veneris, qui illis hedomatim, ut nobis Dominicus, sacer est, omnes certis horis ad Templum conuolant, & orationibus vacant, atque attentius orant: non tamè a laboribus, negotiisve eo die abstinent: sed officinas tantùm, dum Preces fiunt ocludunt; finitis aperiant, & ad sua singuli negotia redeunt, feliciores se sequenti hebdomadâ futuros arbitantes, si eo die merces solito plures diuendant, & lucrentur. In septem autem dies (ut & nos) tempora distribuunt, hebdomadasque constituunt, primum *Zumaghiuni*, id est, diem Templi vocant, nos diem Veneris: secundum *Zuma Ertesi*, id est, post Festum, nos Sabbatum: tertium *Bazarghiuni*, id est, diem Mercatus hebdomadarij, nos diem Dominicum: quartum *Bazar Ertesi*, id est, post Mercatum, nos diem Lunæ: quintum *Salli*, nos diem Martis: sextum *Darscamba*, id est, quartam Feriam, nos diem Mercurij; septimum *Peschembè*, id est, Feriam quintam, qui nobis dies Iouis est, indigitant. Precum publicarum tempus ubi adpetiit, suo quisque relicto negotio, atque opere, ad Templum accurrit ocyus. Illi in fonte Templo proximo diligenter se lauant, ante ianuam Templi calceos exuunt, & discalceati templum ingrediuntur, tacitè ad suum quisque pergunt locum, nec respicit vsquam. Nullæ intus deambulationes, confabulationes, risus ioci, strepitus (ut in nostris prohdolor fit Ecclesiis.) nullæ item tusses, nec sternutationes, imò ne sputantè quidem vllum audias: quieta, sedata, composita hic omnia. Viri inter precandum pileos vel Thulipanta sua non deponunt, sed summis digitis attingunt: quasi eleuaturi. Tum singuli in Seriphum vel Hoggium oculos figunt, eiusque motus & corporis gestus diligenter obseruant, & imitantur; in terram procumbunt, & versus Meridiem se statuentes Precibus incumbunt: hoc seruato ordine: Seriphus, vel Hoggius, aut alius, qui vel ætate vel dignitate aliquâ eminet, primò genua flectit: post eum reliqui, in Tèplo presentes: porrò primus ille ubi singulos genua flexisse purat, tum se prosternit: post eum & reliqui, prout ordine confident, prostrati aliquamdiu cum gemitibus & profundissimis suspiriis orant. Tum primo illo erecto, erigunt se cæteri. Atque ad hunc modum pluries faciunt, prout tempus orationis postulat. Nam pro temporis ra-

Kkk

tione

tione (vti supra recensuimus) vel minores, vel plures genu flexiones, prostrationes, & secretas orationes publicis huiusmodi Precibus adhibent. Tandem finitis precibus, quasi impetrauerint quod petierunt, læti confurgunt. Scriphum interdum Orationem cum cantu inchantem singuli cantantes subsequuntur, vnisonoq̄ue cantu, modo stantes, modo se inclinantes, ac rursus poplitibus deflexis terram deosculātes, vel fronte eam tangentes, Deum suo more inuocant & adorāt. Est autem orationis, quam sepius iterant, hæc communis forma: *In nomine misericordis Dei. Sit laus Deo in æternum, Regi seculorum supremo, propitiatori & pio Regi Iudicij. Seruiamus igitur illi, quia adiuuabimur. Dirige nos in viam o Deus, & in semitam eorum in quibus tibi complacuiisti. & quibus non irasceris; & nequaquam errabimus.* Hanc *Elfata* vocant, estq̄; illis tam visitata, quàm nobis Oratio Dominica. Habent præterea & alteram quotidianam: quo recenso prius omnium hominum statu, Mussulmannorum salutem, Imperij felicitatem, sectæ Mahometææ augmentum, hostium & præsertim Christianorum discordiam, atque excidium à Deo precantur. Precatione finitâ, Laudes, Cantica, & Hymnos suo more ac modulo è suggestu concinunt: Postremò Canticum *La Illah illa Allah* elatâ voce quotquot adsunt personant. Dumq̄ue his clamoribus sunt intenti, alij corpus, caputq̄; continuo agitato ita quassant, volutātque, vt viribus & animo nonnunquam deficiant: alij collum caputq̄; in vtrumq̄; humerum in tantum flectunt; mouentq̄; vt lassî tandem in terram concidāt: quem quidem precandi ritum Deo in primis gratissimū esse sibi persuadent. Nam non solū corde & spiritu, sed & toto corpore, totisq̄ue viribus diuinum numen laudandū, & colendam autumant. Nonnulli tantâ festinatione (quâ inter se certant) & clamore *La Illah, Illa Allah*, repetunt, vt verba illa proferre amplius nequeunt, vociferationem verbo *Hou* terminent; quod quoties proferūt (Dei enim nomen denotat) corpus inclinant, & manus ad terram demittunt, rursusq̄; se eleuant, ac frontem tangunt: atque hunc clamorē in tantum protrahunt, vt nimio quandoque clamore fessi, spumam alij ex ore emittant, alij ob vim sibi clamoribus illatam facie nigrescāt, & velut semimortui in terram labantur. His corporis afflictionibus Deum maximè placari putant: imò quo maiorem sibi quis vim inferat, eo se gratiorem Deo fore arbitratur. Id quoque sibi persuasum habent, negliger orantium defectus & errores repetitione hac plurimâ corrigi & suppleri. Fœminæ plerumq̄ue Precum tempore ad Tempa non admittuntur, nobilioribus exceptis, quæ & ipsæ rarò accedunt, habentq̄; locum à conspectu virorum separatū. Eas verò ad eò negligunt & vilipendunt, vt nedum Templo, sed & Paradiso (vt supra diximus) excludant: vnâ namq̄; cum Christianis ante fores Cœli seu Paradisi emi-

nus Beatorum gloriam eas solum in specturas nugantur. Præter publicam Seriphorum Precationem, Conciones publicas, aut nullas, aut raras ad populum habent. Cum novus Bassa aut Saniaecus inito Magistratu primò solemniter Templum adit, post publicas peractas Preces, populo concionaturus aliquis Seriphorum suggestum conscendit, & Concionem stricto ad terrorem acinace auspicator; auditotes admonet, ut Mahometææ Legis memores illius mandata exequantur, sese eius defensores alacres exhibeant, armisque Fidem tueantur, & propagent. Huiusmodi & diebus Veneris, cum *Ramadam* (quod annum illis est Ieiunium) celebrant, populo proponunt.

CAPVT VI.

Ramadan sive Ieiunium menstruum, quot annis apud Turcas aliosq; Mahometæos celebrari solitum. Festa annua, & superstitiosa Turcarum obseruationes circa Lunæ incrementum & decrementum.

RAMADAM, vel Ramadan, seu Ramasan, Turcarum Ieiunium, nostro fere Ieiunio Quadragesimali respondens, singulis annis per integrum mensem, sed non eundem obseruant; qui viginti nouem aut triginta diebus constat: sunt enim Turcarum menses lunares omnes; Quo tempore à crepusculo ad solis vsque occasum, donec sidera conspiciantur, vel certa nox aduenerit, nihil cibi potusve gustant. Si autem Ieiunium hoc anno mense Decembri incidat, anno sequenti mense Nouembri id celebrabunt: sic sequenti serie pergunt. Annum siquidem ex maiorum traditione constare diebus 354. docent, quot nempe dies constituunt menstrua spatia duodecim: vnde menses illis sunt erronei, & incertis sedibus vagantes: quos tamen sua ratione constituunt & reuocant ad Solis & Lunæ statos circuitus, anno interim Lunari vtetes suo postea modo accommodant ad solis conuersionem. Anni principium referunt ad mensem *Silchidse* nomine, secundus mensis illis est *Mucharem*, tertius *Sepher*, quartus *Rebuil-euel*, quintus *Rebuil-acher*, sextus *Dsciuma-siel*, Septimus *Dsiumasiel-acher*, octauus *Rezeb*, nonus *Scaban* decimus *Ramadan*, vndecimus *Schevval*, duodecimus *Silcade* Hoc autem Ieiunij tempore flagrantius omnes precibus incubunt, & prolixius orant: eleemosynas etiam largius erogant: orationem namque & eleemosynam alas esse Ieiunij, nec sine his gratum esse Deo ieiunium arbitrantur. Si qui tamen tenuioris fortunæ homines non habeant vnde aliis eleemosynas largiri queant, hos satisfacere, ac Deum placare, suæque salutis consulere putant, si tempus, quod habent ab occupationibus vacuū, in viis publicis sternendis consumant, vel lignum, lapides, arenam, ad explendos hiatus hominibus vel equis periculosos comportent, vel fontibus effo-

digendis, vel fontanis aquis, ad cisternas, vel cellulas viis publicis vicinas, deferendis dent operam; qui autem negligentius hac in re se gesserit, vel quadragesimam integram non ieiunauerit, paradiso nunquam potiturum, quin potius diabolum, quem *Seitam* vocant, rectè eum delaturum ad inferos sibi certò persuatum habent. Ne verò fraus aliqua fiat vel Ieiunio, vel Orationi, sed in officio contineantur omnes; Censores publici constituti sunt, qui in transgressores animaduertunt, honestiores pecuniariâ poenâ multantes, humiliores corporis poenâ affligentes. Licet autem interdium à cibis abstineant, nocte tamen quibuslibet liberaliter vescuntur, & indulgent genio: imò integras quandoque noctes crapulis consumunt, tabernis vbique patentibus Ingens ibi hominum concursus, strepitus, susurri, clamores infiniti. Hi cantilenas concinunt, illi tympana cytharâsve pulsant, alij venustis pueris adhibitis turpibus, impudicibusque confabulationibus, & contactibus tempus terunt, suaque Zerbeta largiter potant; quicquid enim plerique laboribus lucrati sunt, hoc totum ferè tum dissipant, dilapidant, & disperdunt turpiter; ita vt non ieiunium ad purgandam animam, & placandum Deum, sed veriùs artificium quoddam ad saturandum corpus, & explendam libidinem, imò potiùs ad sacrificandum Baccho & Veneri dicendum sit. Ultimo Ieiunij hebdomadatio festo circa meridiem proluxa à Santono fit Precatio; mox etiam à cæteris, legiturque demum ex Alcorano caput, cui titulus est *Almeide*, hoc est Cœnæ. Interim sibi mutuo manus faciemque exolculantur, fælix faustumque Pascha precantur, dicentes *Baaram*, hoc est veniat vel sit tibi bonum Pascha. Si quis alterum offenderit, veniam ab offenso postulat, ac mutuas iniurias ignoscunt: id enim si negligent, Pascha Deo haud gratum fore arbitrantur. Finito Ieiunio, suum *Plubaraam* siue Magnum Festum, instar Paschatis nostri, per triduum celebrant. Primò die (vt suprâ retulimus) ab omni opere vacant, cæteris non item. Iis verò diebus ex antiquâ consuetudine paterfamilias etiam pauperissimus veruecem maectat, epulatur, indulgetque genio cum domesticis. Hunc sacrificij loco maectatum prodesse animarum salutis putant, imò eos ipsos verueces omnes etiam Paradisi gloriæ participes quandoque futuros, ac pro dominis suis, qui eos in sacrificium obtulerint, in extremi Iudicij die precaturos Deum, stolidè existimant. Sexagesimo à Baraam die alterum obseruant festum quod *Chut sibaaram* id est, Minus, vel Paruum Festum, vel *Chairbaaram*, hoc est Religiosorum Festum, nuncupant. Eo namque tempore plurimi vel voti rei, vel religionis, ergo Mecham ad Mahometis sepulchrum peregrinantur, veniam peccatorum suorum illic impetraturi: atque hi soli festum illud per triduum obseruant, cæteri nequaquam, cum ad eius obseruationem minimè teneantur. Omnes interim manuum laboribus

incum-

ineumbunt, tabernas officinasq; suas aperiunt, & negotiationes exercent. Genizari verò ludicra populo exhibent, sub porticibus quippe Chanorum siue Carauanfaraiorum pueros amictos splendide funibus infidentes, & in aëre libratos subuectant, liba que *Cachas* appellata ad summos fornices appendunt, auferenti præmium constituunt: à transeuntibus interim Christianis munus exposcunt, vel ab inuitis exigunt. Liba hæc annulari formâ ex farinâ frumentaceâ mixtâ ouis, Croco illitâ, Sesami aut Coriandri semine superstrato constant. Cæterum multiplices apud omnes superstitiones deprehendas. Somniis autem in primis multum tribuunt. Crescentem & decreascentem Lunam obseruât: Crescentem salutant, & adorant: Turcæ præsertim, qui in incremento felicissimum quoddam omen ponunt; eamque pro signo militari habent, veluti fatali quadam lege suo Imperio propitiam. Hinc crescente Lunâ omnia sua negotia (quæ quidem alicuius sunt momenti) auspicantur, existimantes maximatum esse virium in adiuuandis conatuuum suorum successibus: decreascentem verò infortunia & tristia omnia portendere. Vnde cum in itinere sunt subsistunt; nec nisi noua appa- rente Lunâ progrediuntur: & ita cursu eius & decursu se suaque regunt omnia. Atque de Mahomethæorum sacris, Ritibus, Ceremoniis, Templis, superstitionibus hæcenus satis. Restat vt de eorum Ecclesiasticis viris aliquid dicamus.

CAPVT VII.

De variis Mahometææ Legis Ecclesiasticis viris, eorum muneribus conditione, & vna genere.

HABENT quoque suos Ecclesiasticæ dignitatis viros diuersis muneribus & ordinibus distinctos. Alij enim ius dicunt, alij legem interpretantur, alij delubris præsunt, seruiuntq; ac sacra exercent, alij mendicantes, paupertatem, quasi abdicatione Mundo, profitentur. Auctoritate autem & dignitate plurimum inter se differunt, atque alter altero dignior habetur. Supremum dignitatis gradum obtinet Muphtis, vel Mophtis, aut Mophti. Is enim reliquorum est Princeps; & veluti Catholicorum Summus Pontifex, factorum Rex, ac summus Iuris Mahometæi iudex: qui vt in alios sui ordinis summam potestatem habet, sic Ecclesiastica solus gubernat: quibus nec Imperator ipse, nec Supremi Vizires, nec Bassæ cæteri se immiscent. Huius præcipuum munus est vt perpetuò obseruet ne quicquam in consilio Principis contra Mahometis legem, aut in Mahomethææ religionis præiudicium à Supremis illis Viziribus statuatur: qui licet omnes vel singuli pro Imperatoris

arbitratu ad tempus mutari, vel excludi à consilio possunt, Muphtis tamen nunquam excluditur, nunquam ab ingressu arcetur; eâ ratione, quod semper inuigilare debeat, tanquam supremus superintendens, & Mahometæ Legis Pontifex Maximus, vt ea perpetuò facta testâ custodiatur: quam alioqui politici homines ex industriâ nunquam, ex negligentia tamen aliquando fortasse perfringerent; dum ad humana & ciuilia commoda nimis acriter mentis oculos intendunt; nisi assistens istiusmodi grauissimus Pontifex eos errantes in viam reuocaret, & doctrinæ Mahometis subinde commonefaceret. Hanc ob causam prædictis Veziribus (qui numero quatuor intimi & supremi Imperatoris Consiliarij sunt) quasi quintus extraordinarius perpetuò adiungitur: eiusque tanta est auctoritas, vt quamuis siue in Castris, siue in Curiâ, Lex à Principe, supremâ sententiâ omnes comprehendente subditos, feratur, nunquam deinceps reuocanda; eadem tamen statim irrita sit, & nulla, si ab hoc Pontifice pronuncietur Alcoranò, & Legibus Mahometis contraria. In aliis autem quæstionibus de lege Mahometæ, & difficillimis, & maximè obscuris solus exemplo Pontificis summi, & Veteris, & nouæ Legis, seu Hebraicæ, & Christianæ, controuersias omnes determinat, supremis iis finem imponens, omni prorsus sublatâ & appellatione, & cauillatione. Huic vni propter summam in rebus Ecclesiasticis dignitatem, & quod Mahometis personam in hoc religionis officio gerat, Imperator ipse eum honorem exhibet, quem nulli mortalium defert; vt quotiescunque eum accedat hic Pontifex, Princeps è folio suo exurgat, admotaque pectori manu, & demisso in terram capite, eum veneretur. Præterea hic Pontifex in omnes Legis Mahomethæ transgressores pœnas statuit, edicta promulgat, ceterisque Magistratibus exequenda mandat. Muphti succedunt Cadilescheri, id est, Iudices supremi, aliàs Cadiascheri, id est, Iudices exercitus, numero tres, prouectæ ætatis homines, & Legis Mahometæ peritissimi; qui ne Muphtis causarum multitudine distrahatur, eoque facilius in hoc suo munere labatur, ei coadiutores & assessores sunt dati, & ex suo munere per amplos annuatim percipiunt redditus: quorum primus ministrorum omnium in Romaniâ vel Europâ, alter eorum, qui in Natoliâ, vel Asiâ Minori, tertius eorum, qui sub Sultanico Imperio sunt, generalis est speculator, & supremus superintendens. Hunc Selymus secundus eius nominis Imperator post deuictos Mameluchos prioribus adiunxit: qui licet ordine postremus sit, dignitate tamen & auctoritate præstat cæteris, par Caliphæ Babylonio. Vnâ omnes tanquam præcipui & primarij Mahometæ Legis interpretes, & Doctores eximij, Catholicorum Patriarchis respondent, & in Cadios, Seriphos, Santones, Choggios, Talismannos, Deruiosque

flosque imperium (vt diximus) habent, eosque quoad Ecclesiastica
 monent, dirigunt, corrigunt, & omnino quæ sunt in sacris agenda
 præscribunt. Vt hinc facile quis videat etiam apud Turcas præci-
 pua haberi religionis curam, politicasque rationes sic moderari, vt
 nequaquam religioni aduersentur, sed cum Alcorani Legibus con-
 spirent, Ecclesiasticorumque examini subiaceant. Cadilesqueri præ-
 terea Cadiorum officia seu munia suo arbitratu conferunt: sed ab
 ipsis constituti ab Imperatore mox confirmantur. In hos item, si
 munus suum negligenter aut indebitè administrent, vel alicuius cri-
 minis rei inueniantur, seuerè admodùm inquirunt, & animaduer-
 tunt acriter, eandemque auctoritatem ferè in omnes magistratus ex-
 ercent, quam apud Venetos Syndici. Hos Cadij adeò extimescunt,
 vt quando prouincias inquisitionis ergo peragrare eos sciant, si sce-
 leris, alicuius conscij sibi fuerint, ac placare posse muneribus
 hominum seueritatem desperent, eorum aduentum non exspectent,
 sed publicum dedecus & ignominiam veriti, fuga salutis suæ con-
 sulant, & in aliis prouinciis sese abdant. Nam quos culpæ reos in-
 ueniunt, non solum exauctorant, sed & flagris (ac si vilis essent
 conditionis homines) acerbè admodùm cædi iubent. Si crimen
 est enormius, vel gladio, aut laqueo eos neci dant, vel ignibus
 comburendos tradunt. Muneribus tamen (auri cupiditate pelle-
 cti) corrumpi se sepe numero sinunt. Cadilesqueros sequuntur Ca-
 dij, potestate Episcopis nostris assimilandi. Iudices hi sunt ordina-
 rij, qui de diuortiis, cæterisque ciuilibus causis in aliquâ vrbe vel
 oppido cognoscunt, in eos qui blasphemus sunt, qui vinum bibunt,
 qui Templum Precationis tempore non frequentant, nec Qua-
 dragessimam obseruant, vel simile quippiam contra consuetum
 religionis vltum committunt, atque in legem peccant, animadu-
 uertunt. Nobilioribus vel ditioribus multam pecuniariam impo-
 nunt, humiliores flagris affici iubent: si tamen hos etiam aliquid
 in bonis habere subdorent, quo corpus redimant, pecuniâ mul-
 ctandos centent. Christianos quoque & Iudæos, si quid criminis com-
 miserint, puniunt acerrimè, etiam capitali pœnâ, si cum Mahome-
 tanâ quapiam rem habuerint, vel Mahometæ Legi maledixerint,
 vel cum Mahometæo contra Prophetæ sui Legem disputauerint,
 cumve Christianam fidem docere præsumpserint, vel Mussulmannum
 detestati fuerint. Maximùm siquidem scelus existimant si quis Christia-
 norum Mussulmanno maledicat. Mussulmannos autem vel Muslimo-
 nos se vocari volût Mahometæi, auentq; maximè salutari se hoc nomi-
 ne, cû id rectè credètes & orthodoxos sonet, alienigenæ nãq; legis cul-
 tores omnes cû infideles reputèt, se solos tali nomine dignos arbitratur
 Cæterùm

Ceterum in controuersis cuiuslibet diiudicandis, Veteris Testamenti leges, vt plurimum sequuntur. In exercendis vero litibus quæ ferme incidunt ob matrimonia & diuortia quisque suam agit causam, sibi quisque defensor, non alius: nullus ibi aduocatus, nullus procurator, nullus sollicitator: verum vtraque pars iudicem adit. Is momento temporis rem transigit, litemque decedit. Si quis probare quid habeat, scripto, vel testibus, vel iuramento probat, iuratque hic super Euangelium, ille super, Talmud, alter super Alcoranum. Nulla præterea dilationes, nulla iuris subterfugia, sed summaria omnia iudicia. Nec enim sciunt quid sit sententia interlocutoria, quid Appellatio, quid Reuisio. Vbique est sententia definitiua: & ferme lis sopita est, antequam contestata. Succedunt Cadii Santoni, vel Hoggij & Talismanni: illi Presbyteris, hi Diaconis Catholicorum assimilandi. Templis namque inseruiunt, sacra peragunt, ad Preces horarias populum conuocant, Precibus vacant, concionantur, sed rarius, Hymnos, Cantica, Psalmosque sacros in Messitis concinunt; Scribarum præterea seu Notariorum munere funguntur. Nulla tamen illis circa curam animarum occupatio, neque vllis in scripturis sacris, aut etiam in humaniore literaturâ eruditiores vt euadant, curant quicquam: sed satis sibi esse putant si Alcoranum legere, & secundum literam interpretari queant; quoniam non vulgari, sed veteri Arabicâ linguâ à Mahomete est traditus; & nefas existimant, si vulgari linguâ interpretatus describeretur. Eliguntur Sacerdotes à populo, stipendiū autem accipiunt e publico. Vxori, liberis, & familiæ dant operam: quod si stipendium non sufficiat propter multitudinem fortè liberorum, agriculturam exercent, iumenta curant, mercantur, vsuram capiunt, vel mechanicis artibus insudant, quibus victum sibi suisque procurant. Ex his nonnulli Mauris Seriphi Nobiles, Turcis Emiri, vel Seithi dicuntur, & viridibus Thulipātis à ceteris distincti, in summâ apud omnes veneratione habentur, eo præsertim intuitu quod à Mahometis stirpe progeniti, vel ab Ali Prophetâ originem ducere communi opinione dicuntur. Præter hos, & eos, qui Mahometis sepulchrum visitarunt, Thulipāto vel vestitu vllō viridi vti licet nemini: piaculū quippe ingens putant viride quempiam adhibere capiti tegumentum, aut viridi indui veste, qui genus suum ad Mahometem vel Alim non referat, vel Mahometis sepulchrum non adierit. Hinc etiam Christianis & Hebræis, calceis, manicis, tibialibus, aliisque interioribus vestibus viridibus indui, lege vetitū est, pœna cōstitutâ in eos qui contrâ faciunt. Adhæc sacerdotes omnes, cuiuscunque sint ordinis, propter officium, & quod cœlestia & Diuina tractent, à seruitute liberi sunt, & ab omnibus exactionibus, tributis, & aliis oneribus immunes, nec pendent terencium, cum tamen reliqui omnes Imperatoris subditi, cuiuscunque demum conditionis sint, vectigalia

vectigalia

uestigalia fisco soluant, ac cæteris exactionibus & oneribus sint obnoxij. Neque solum Scriphi in maximo apud omnes sunt pretio, sed & cæteri Ecclesiastici plurimum à reliquo populo honorantur: putant enim Mahometæi ad legis & religionis suæ honorem & laudem vel maximè pertinere, si Sacerdotes honore afficiantur, quem quidem honorem & legis providentia, & Imperatoris voluntas, ac populi pietas Sacerdotibus tribuendum duxit, & longo usu confirmavit, nec immeritò: Nam sacerdotum splendor & existimatio sine dubio ad ipsius religionis gloriam redundat, nec fieri potest quin religio illa sordeat & negligatur, cuius ministros populus contemnit, & despicit, neque vllâ veneratione præsequitur.

CAPVT VIII.

Nira quædam de Santono quodam Mahometæo, vulgò pro sancto habito: eius in res, conditio, ex urbe Alepo discessus, & in Palestinam peregrinatio. Deq; peregrinantium ad Mahometis si pulchrum numerosissima carauana.

IN Sacerdotum numerum Santonos etiam supra retulimus, qui bifariam diuisi, alij *Alfacquij*, alij *Scheikij* dicuntur, & vitæ genere, & nominis claritate reliquos omnes longè antecellunt, ideoque ab vniuerso populo vel maximè venerantur; quod vel ex hoc vnico exëplo liquebit. Morabatur Alepi, nobis ibi moram trahentibus, capularis senex, annorum circiter septuaginta septem, religione Mahometæus, ordine Santonus. *Scheick el Belloni* vocitatus. Is ex opinione vitæ religiosæ, ac duriter actæ eam sanctitatis & innocentix famam apud vulgus, imo proceres acquisierat, vt sibi quisque honori duceret, si quo modo ad virum hunc, eorum opinione sanctissimum, sibi pateret aditus. In tantum verò creuerat hominis fama, vt & ipsi Bassæ eius ædes accedere, & inuifere hominem non dedignarentur: honorificum id sibi esse putantes, si quandoque ad colloquiũ eius admitterentur: idem primoribus vrbis erat studium. Si difficiliorem aliquando ad se præberet aditum, precibus munera addebant: quæ etsi sperneret, preces tamen non intermittebant; donec victus eos ad se admitteret: quos paucis alloquutus, statim dimittebat; & vt declararet quam parui, etiam Bassarum amicitiam faceret, initio sermonis oculos ab iis auertebat, vel clausis alloquebatur, impietatẽ iis interim, iniustitiam, tyrãnidem, & crudelitatem exprobens: quos nec veros nec equos esse iudices, sed latrones, raptores, pauperum atq; aduenarum oppressores, Legumque præuaricatores diceret: quæ quidem omnia equo animo suffererebant; vel saltem sufferre se simula-
bant. Neque enim hætenus fuit quisquam qui tam liberè monentem
L II vnquam

vnquam vltus fuerit: sed cum hæc objicerentur, obmutuisse, vel verbis demulsiſſe hominem, vel muneribus eius animum placasse, & gratiam redemiſſe ferunt. Tantam energiam habet vel apud Barbaros etiam virtutis simulachrum. Senex hic totis duodecim annis proximis domi continuò hæserat, nec vnquam in publicum prodierat, toto triennio- (quod magis mirandum) cubiculo suo non exierat; sed diuinis se totum studiis, contemplationibus, ac sacræ lectioni, precibusque, tenui contentus victu, consecrauerat; adeoque hominum consuetudinem solitarius declinauerat, atque asperam vitam duxerat, vt omnibus Alepinæ vrbis incolis imò etiam vicinis miraculo esset. Hinc nomen eius in omnium ore versabatur, nec erat quæ in cælum vsque laudibus hominem non extolleret, virumque sanctissimum non prædicaret: quod vel hoc vno exemplo declarasse suffecerit. Fama percrebuerat apud Alepinos eum Hierosolymam religionis ergo breui profecturum, munus ibi ad Dei cultum vt offerret, & celeberrimum Salomonis Templum, & Christi incunabula inuiseret. Ea namque apud Alepinos Mahometæosque cæteros inualuit religio, vt Salomonis Templum quod hodie extat, omnes penè sacrosanctum putent, ac summâ in veneratione habeant, adeoque singulari ritu in maximâ frequentiâ visitent, & colant, eâ præsertim ratione quòd Christum hoc loco multa mysteria perfecisse, & Mahometem suum variis multisque gratiis à Deo donatum esse prædicent. Nam ab animali quodam *Alborah* Mechâ eo aduectum, dextraque ei datâ ab Angelo Gabriele ad penitiora Templi introductum, miranda vidisse mysteria fabulantur. Septimo itaque Id. Ianuarij, anno à nato Christo 1599. qui ipsius profectio scilicet constitutus erat dies, à primo diluculo ad tertiam vsque diei horam ante ædes eius frequentissimus fit concursus Alepinorum, qui honoris causâ eum extra urbem comitarentur. Vbi verò iam hominem in procinctu stare intellexere, publico applausu suum *La Allah, Illa Allah*, inchoârunt, & in quatuor diuisi turmas, eum extra portam deduxerunt, hoc seruato ordine. Præcedebant signiferi, labara deaurata Dei nomine aureis literis intexto gestantes. Hos incomposito agmine sequebatur ingens hominum multitudo, elatâ voce idem carmen suo more concinentium. Post hos supremus Seriphus equitabat, prouectæ ætatis vir, & ad spectu grauis, viridi Thulipanto, vestibusque indutus. Succedebat alia hominû turba, canentiû eadem quæ præcedentes; hoc tamen ordine, vt primis clamando fessis integri succederent, & cantû consueto modulo prosequerentur. Secundû hos tertia incedebat turma, numero prioribus nõ inferior. Hi quoque alternatim idem succinebant canticû. Inter hos medius equitabat Sâtonus hic noster, ad spectu venerabilis, facie macilentiâ, barbâ promissâ & canâ, veste amictus albâ cymatili, penulaque indutus cãdiddâ gossypinâ, albidis ouium suffulta pellibus, mulo insidens leucophæo, lento incedenti gradu: dumque iter faceret clausis oculis submurmurabat preces

preces assiduas. Præcedebat eius filius, maturæ ætatis homo, mulum ducens, regensq; frænum: eorum verò qui vtrumque eius claudabant latus, duo per vices sustinebant hominis brachia, ne ex mulo decideret, reliqui mulo viciniore manu illum contingebant: magno id sibi honori ducentes. Postremum agmen erat ex promiscua & numerosa hominũ multitudine, priorum cantũ imitantium. Hac pompâ & ordine per Bazarum Chani Abraci hominem deduxere, mox Messitã vrbis nouam prætereuntes, perq; portã Damascenã vrbe logiũs egressi, tertio tandem ab vrbe lapide veniã à Santono habitã dimissi sunt. Cõfluebant vndique quocunq; pergeret vtriusque sexus homines; tam frequẽtes, vt vix per publicas plateas pateret transitus: totus siquidẽ ad spectaculũ populus effusus erat, vt quasi migrare ciuitas putaretur: neque solũ intra vrbis mœnia, viã per quas transibat populo refertæ erant, sed & maxima turba portis effusa per suburbana loca latamq; planitiem, quã transiturus esset, hominem operiebatur. Auidi namq; Alepini spectare virum, qui tot annos domi resederat, tantaq; sanctitatis fama percrebuerat, cum nomine tantũ multis innotesceret, tã cõmodam sibi eripi occasionem nemo sinebat. Concurrabant itaque ex omni loco & viri & fœminæ, quo visu tanti hominis frueretur: applaudabant extollebantque voces, summissq; eum preconijs prosequentes fausta omnia illi precabantur. Nec mirum, est enim conciliatrix amicitia virtutis opinio; cui illud proprium est, vt animos hominũ ad se alliciat, faciatq; diligere eos, maximisq; efferre laudibus, quibus existimãt excellentes quosdam & singulares inesse virtutes. Nos quoque vt exitum tam solemnem pompæ spectaremus, ad Lenzariam altero ab vrbe lapide Messitam pedites perreximus, atq; vrbe egressi, Venetorũ Interpretere duce ac comite, iuxta Maurorũ cœmiteria, ac supra vrbis lapidicinas gradũ fecimus. Specus hæ sunt vastæ amplitudinis, mira diuerticula, ac latebras continentes, Arabũ Bedoinorũ pauperculorum ex parte habitacula, & restionum officinæ, quibus lumen desuper per saxorũ foramina (noctu illac transeuntibus periculosissima) immittitur. Vbi ad primũ lapidem venimus, obuius nobis fuit Bassa Alopinus, ducentorũ circiter aulicorũ comitatus equitatu, eodem properãs, quo Santonũ gratulabundus exciperet, & honoris causã comitaretur: posceretq; ab eo veniam priusquam discederet. Nam & paulò ante Cayrensem Bassam insigni cum equitatu eodem profectũ cognouerat, qui paulo post sibi obuiam facti se mutuò amplexati sunt, ac solitis humanitatis præstitis officijs inter se colloquia miscuere, lentũ interim Santoni exspectantes aduentũ: cui eminus conspecto iuere obuiam: mox corã salutarunt comiter, ac vtrũq; eius claudẽtes latus, exceperunt mediũ, & paulisper substiterunt, donec debitæ obseruantia & beneuolentię cõplerent officia. Ille verò paucissimis vtrique gratijs actis,

dimissos statim voluit: verūtque ne vltra procederent, tamen progressis aliquantulum, cū iterum ne vltius progredierentur iuberet, eius iussis parentes ad suum quisque Seraium redierunt. Nos quoque his visis urbem repetiuimus. Mos autem inoleuit apud Alepinos, vt quot annis Baarami tempore, quotquot voti vel religionis ergo Alepum accedunt, Mecham ad Mahometis sepulchrum profecturi, eos extra urbem comitentur, ac solemni cum pompā deducant. Conueniunt siquidem hanc in urbem paucis ante Baarami festum diebus frequentes Mahometæi, cū Europæi, tum Asiatici, Mechanum inuisuri sepulchrum: eā præsertim ratione, vt Genizarorum comitati satellitio contra Arabum incursiones tutiores sint. Hi Alep iam discessuri, diebus aliquot continuis, magno satellitum numero & turbâ canticis perstreperente comitati, oppidum perambulant, & quo maximo possunt apparatu se populo spectandos præbent. Camelos namque, aliâque iumenta sagmataria sericis egregiè ornata, tintinnabulisque de collo pendentibus plurimis exulta, circumducunt. Horum alij pretiosis vestibus ornati, partim equis, partim camelis insident: alij camelos sessoribus vacuos, aquâ, lignis, pane, vestibus, cistis, cateroque comœatu onustos ducunt. His etiam immixti sunt Drauisij plurimi, qui nudis capitibus sibi inuicem acclamantes, ac miris gestibus cateruatim spumantes procedunt: quos idcirco spiritu Divino afflatos vulgus putat, ac velut sanctitate conspicuos mirum in modum veneratur. Post peracta publica illa spectacula, cū iam Carauanæ Præfectus ab Imperatore Turcico electus, & Bassæ titulo insignitus, vt maius imperium in Carauanam & Genizaros habeat, aduenerit, iter instituunt: quos denuo Alepini solemniter cum canticis & clamoribus immensis Lenzariam vsque deducunt: atque inde omnibus valedicentes, ac fausta precati, ad urbem reuertuntur: illi verò comitantibus Genizaris Damascum pergunt, vbi per dies aliquot quiescunt: post aliis acceptis à Bassâ Damasceno Genizaris institutum iter persequuntur. Vbi ad solitudines Arabiæ Petræ venerint, relicto priori Genizarorum comitatu, alios rursus ex vicinioribus oppidis asciscunt: quibus comitantibus Mecham vsque pergunt. Peregrinorum hæc Carauana nonnunquam ad sexaginta hominum millia ascendere dicitur, vt non Carauanam, sed iustum potiùs exercitum, præsertim ob magnam camelorum aliorumque iumentorum sarciniorum multitudinem referre videatur.

CAPVT

velut pallio se inuoluunt; Acuminato pileo præalto & albo plures habēte plicas tegunt caput, cætera nudi. Tēpora etiam cauteriis inurunt. Ad tabernas, fora publica, balneaq; stipis expetēdæ causâ vt plurimùm se conferunt, & precariò viuunt.

CALENDERES continentix precipuè sibi laudem vendicant, Mahometæorum opinione sanctissimi. Iuxta Imareta & Templâ angustas inhabitant cellulas. Tunicas gerunt strictas & breues, absque manicis faccorum instar, è pilis camelorum contextas; quas *Habâ* vocant. Crines penitus abradunt. Pileos ferunt albos, non absimiles iis quos Græcorum Papassi & Episcopi nigros & valdè latos gestant, in eo tamen differentes, quòd ex oris longiusculi crines vndique dependant. Annulos ferreos auribus, collo, brachiisq; annexos habent.

Vidimus præterea Deruisiorum plurimos strictâ amictos tunicâ, pileolo albo absque alis testos, qui sibi dentes excusserant, quo sanctiores haberentur. Alios etiam qui iuxta tēpla domicilia habētes præ foribus hastas erexerant, quarū supremæ cuspidi lanci, linei & gossypini pluri-
mi panniculi versicolores, & in orbem torti affixi erant, notæ (vt Interpretes nobis affirmabat) magnæ sanctitatis. Nam cuius hasta plures appendices seu panniculos habebat, is præstantior & sanctior cæteris vulgi opinione habebatur. Et tamen scēdissimum id genus hominum, luxuriæ omnimodo deditum publicè cum mulieribus congregitur, & (vt verè mihi narratum est) turpia etiam adulteria in oculis omnium committere non veretur. Neque verò dedecori cuiquam vertitur, sed honori potiùs ascribitur, cuius vxorem spurcissimus scurra subagitaue-
rit. Adeò namque cæca illa gens dæmonum præstigiis dementata est, vt diuino impulsu id factum putet. Ideoque se omnium beatissimas iudicant scēminæ, maritis earum idem sentientibus, quòd horum amplexibus dignæ fuerint, & (quod magis mireris) agunt etiam istis impurissimis nebulonibus mariti supremas gratias, quòd cum vxoribus suis coierint: nam si horum concubitu grauidæ prolem pepererint, ea sancta habetur. Hinc quoque (si aliquæ prolem ex marito desiderent) hos adeunt, & benedici ab his volunt: & si postea se prægnantes esse senserint, id horum deprecatione factum arbitrantur, miraculo ascribunt, & tanquam accepti beneficij memores munera religiosè offerunt, simul & panniculum hastæ affigunt, vel affigendum transmittunt.

SUNT & alij qui urnas lagenasque fictiles aquâ plenas circumferunt, poscenti haustum scutellâ æneâ porrigunt, atque hoc vitæ genere, vestibulatim stipem cogunt, & mendicato pane viuunt.

QUIDAM etiam velut insani, deliri, lymphaticique, ac planè phrenetici clamoribus omnia implent, quibus obuiorum aures maximè aduenarum

aduenarum obtundunt, canticum suum *La Illab, Illa allab*, vndique perstrepunt, & totis diebus urbium vias publicas circumeunt: quæ omnia astu quodam faciunt, suam vt tegant nequitiam, maioremque sanctitatis opinionem acquirant. Ad hæc maslaco & opio vescuntur, quibus in phrenesim actos misera plebecula veluti sanctos & diuino afflatos spiritu, ac Deo charissimos amicos colit, & venerationem non leuem exhibet. Horum aliqui vbi maslacum in puluerem redactum hauserint, carnes cultro latiore, nouaculæ instar incidunt, & vulnera sibi infligunt, iisque facili negotio medentur. Nam solâ fontis aquâ cum, quibusdam herbis vulneribus adhibita breui tempore obducuntur.

SUNT & alij qui vitæ inquinatissimæ pœnitentiâ ducti, voluntariam paupertatem profitentur, nec tamen interim fœdissimis moribus ac vitiis valedicunt, nam licentiâ quâdam effræni domos quaslibet intrant, edunt, bibunt & (heu scelus) cum vxoribus aliorum liberimè commiscuntur; quibus superstitionibus, vti Deo amicissimis magnos honores exhibent, defunctis templa vel monumenta amplissima exstruunt, eosque contingere & sepelire fortunatissimum esse censent.

PRAETEREA qui fatuus nascitur, & in ipsâ fatuitate vsque in senectam perseuerat, sanctus apud Turcas existimatur, & colitur. In quantâ autem sanctitatis existimatione hi, cæteri que Deruisij (nebulonum quos terra tulit omnium pessimi) apud omnes sint, quantâ denique veneratione stultos & fatuos Turcæ prosequantur, quoniam in Mahometæorum simulatæ sanctitatis mentionem incidimus, vno exemplo declarabimus.

CAPVT X.

*Senis Mahometæi, vulgò pro sancto habiti, mores,
vita, & conditio.*

MORABATUR Alepi, nobis ibi degentibus, senex quidam alius septuagenarius, caluus, barbâ canus, mirum in modum corpulentus, & pinguedine ventris deformis. Is nudus totus, & (quod mireris) etiam pudendis, sedebat, stabat, obambulabat, atque indies ferè per bazarros viasque publicas mediâ etiam hieme vagabatur. Alternis diebus ad fontem Chani maioris hospitio suo vicinum accedebat, & frigidissimâ aquâ totû se lauabat, nec abstergebat linteo, verùm ita lotus, ac madidus totum suum hospitium repetebat. Statim vt se lauerat, aquam illam, veluti sacram, & contactu corporis ipsius benedictâ, ad salutem corporis bibebant, vel ad suos deferebant agrotos adstantes

Mauri,

Mauri, Turcis longè supersticiosiores. Habebat hic hospitium in opo-
 polio, seu annonæ Bazarro fumo ad eò obscuratum, vt horrorè intuen-
 tibus incuteret, ac atram potiùs Vulcani officinam, quàm hominis ha-
 bitaculum referret. Lecto vtebatur nullo. Humi procumbebat, stercè
 suppositâ. Penulâ è pilis camelorum noctu se contegebat, & prope-
 modum sub dio apertis foribus & fenestris dormiebat. Eleëmofynis
 (quas liberales ab omnibus consequebatur) victitabat. Plurimos ale-
 bat discipulos, sed vestitos omnes, idque more Deruisiorum, tunicâ nê-
 pe strictâ & pileolo albis. His in ministerio vtebatur quotidiano. Hi ho-
 minem quàm diligenter obseruabant, assisteabant assiduò, colligebant
 stipem, & animalium ossa congerebant: quibus lignorum loco ad fo-
 mentum ignis interdium noctuq; in ipso hospitij medio vtebantur. Can-
 tificis ad stâtem populum integris ferè diebus detinebant, quo pecuniâ
 ab adstâtibus elicerent largiorem. Tacentibus discipulis ipse suum con-
 cinebat carmen. *La Allah, Illa Allah*, submissâ voce, erectus corpore, ac
 continuâ corporis agitatione, idemque in tantum protrahebat, quoad
 lassus deficeret. Spatulam interim ferream, acutam, oblongam assiduò
 manibus voluebat. Ingens quotidie ad fores hospitij illius confluebat
 hominum multitudo; qui mirabundi, ac velut attoniti fixis in eum hæ-
 rebant oculis, applaudebant hominis sanctimonix, prædicabant vitæ
 duritiem, & pœnitentiam asperam, summisque eum laudibus extolle-
 bant. Adcurrerant & fœminæ plurimæ, largas ei adferentes eleëmofy-
 nas. Hæc cum propiores affiderent, manus eius osculabantur, ac genua;
 quædam etiam, quod se grauidas fieri exoptarent, post longas preces
 (pace legentium dixerim) genitale membrum, quod cum affecutæ ef-
 sent, hilares discebant, ac letæ. Cæterùm pauciloquus erat; stupidus a-
 lioquin, & stolidus nec aliquo præconio dignus, ob nuditatem tamen
 rarus, & vitæ genere ridiculus. Nam & muscas, quotquot caperet, glu-
 tiebat viuas: canum oculos, à discipulis, aliisve sibi dono datos, quantū-
 vis crudos, vorabat; imò lautis obsonij loco habebat. Quoties verò per
 urbem obambulans canem conspiceret, vti venaticus canis leporem,
 sic ille canem insequebatur, ac capto statim spatulâ illâ ferreâ, quam
 semper apud se habebat, oculos eruebat. Si in tabernarios vel institores
 incideret, detinebant hominem, instabant precibus, vt spatulæ suæ cō-
 tactu vel merces, vel pondera eorum benediceret; id cum faceret, se fæ-
 liciores fore in diuendendis mercibus sibi persuadebant: pōdera autem
 (in modum prægrandium annulorum ex ære conflata) spatulæ affige-
 bat, & terve quaterve volutabat, quædam interim suo more submur-
 murans; murmure absoluto, mox earedebant heris; quæ illi, vel-
 lut iam sacrata, osculo recipiebant, vel in signum reuerentiæ capiti
 imponebant. Ob hos mores, hominem licet dementem, & insipidum,
 summè

summè venerabantur, & velut eximix ac raræ sanctitatis virum, Deoq; amicissimum prædicabant, cæterisque omnibus Deruiliis vno ore præferebant.

CAPVT XI.

De religiosis Sacquatfis nomine, aquam cui libet obvio offerentibus. De studio Turcarum in exstruendis Iमारathis, Chanis, sine Carauan sarais, Pontibus, aliisq; publicis ædificiis. Deq; variis Mahometeorum eleemosynis, votis & piis operibus.

EST & aliud genus hominum præter Deruifios, cognomento *Sacquatfis* eleemosynis victitare solitum. Hi mercede à ditioribus conducti, vtres circumferunt aquâ plenos, tria item quatuorve vasa ænea, speculum quoque, ac vas aquâ odoriferâ refertum; quibus velut afini onusti Bazarros & plateas circumeunt, altum clamantes *Allah acciara*, hoc est Deus liberalis. Obvio cuiuscunque religionis, etiam non poscenti vas aquâ plenum porrigunt. Quo verò clarior, lucidiorque aqua appareat, aliqui lapidem, Calcidoniam, aliasque gemmas in vas immittunt, bibenti speculum exhibent, vt se hominem & mortalem reminiscatur. Aliqui Poma, Piraque deferunt, quæ tamen notis tantum distribuunt, & à quibus eleemosynam expectant; quos etiam discedentes aquâ odoriferâ adspargunt. Stipem nullam expetunt, vltro tamen oblatam non recusant, aut læti accipiunt, gratiasque odoriferæ aquæ aspergine referunt. Pietatem autem exercere se putant maximam, qui huiusmodi suo ære conducunt homines, Deo gratissimum esse arbitantes sitientibus aquam frigidam porrigere. Hinc verò Turcæ Mauriq; ditiores labrum marmoreum siue lapideum aquâ perpetuò plenum suas ante ædes statuunt, addito cochleari ferreæ cathenæ annexo, quo transeuntes sitim subleuare commodius queant: quod à nostræ quoque religionis hominibus, Iesuatis nomine, Italiæ in primis notis, obseruatum didicimus. Locupletiores præterea Mahometæi, maximè Turcæ, vel adhuc incolumes, vel morituri testamentis præscribunt, disponuntque, qui ipsorum nomine plateas bis terte in diem propter æstum pulueremque conspergant, ter item singulis diebus more suo Deum laudent. Plurimi quoque, quod magnam facultatum partem in pios vsus conuertendam existiment, suis hæredibus imperant, vt turres ædificent, Tempa restaurent, vel faculas, lampadésve ardentes ad turres appendant. Id verò quo magis hæredes obseruent vltimis eulogiis faciunt. Omnes enim sic instructi sunt, vt Deum bonis operibus placari credant, eorumque magnam fore in æternâ vitâ mercedem

M m m

non

non dubitent: quod quia certissimò statuunt, hinc fit vt omnes quique pro suo virili in vitâ quidem diligenter, in morte autem diligentius istiusmodi operibus studeant; quibus & Dei nomen glorificari, rempublicam augeri, & priuatorum cōmodis consuli existimant, Inde quoque Imperator ipse, eius. Sultanz, Bassæ, Beglierbegi, primoresque, cæteri. Moscheis, Imarathis, Carauasarais, Balneis, & Pōtibus extruendis dant operam: reliqui etiam locupletiores, qui maximis negociis & occupationibus distracti, in varia peccata incutruunt, huic generi pietatis plurimum impertiunt, tum quod ad Dei gloriam, cum etiam quod ad hominum vtilitatem, & peregrinorum commodum eiusmodi monumenta spectare arbitrentur, nihilque gratius esse Deo credant, quam aduenarum commoditatibus, & pauperum necessitatibus inuigilare. Horum operam formam & conditionem supra satis expressimus, vt superfluum sit hîc eadem velle repetere: itaque id solum dicemus, in eototos esse, vt vel vetera collapsa Xenodochia & publica hospitia restarent, vel tenuiora annuis redditibus locupletent, vel noua extruant: quæ quidem vel in ciuitatibus fabricata, & plurimis possessionibus dotata (vbi ali possunt bis in die non modo peregrini, sed & Sacerdotes, & studentes plurimi, qui pro fundatoris animâ quotidie precantur) vel extra vrbes in plerisque viis maximè tritis, & ad ciuitates ducentibus, passim commodo intervallo constituta spectantur: quorum pleraque, 6. 8. 10. 12. millia ducatorum & amplius ex agris & fundis, vel aliis emolumentis annuatim colligunt. Vtraque maximæ capacitatis & amplitudinis sunt, ideoque inter præcipua Turcici Imperii ornamenta non immeritò, annumeranda. Nam præterquam quod ad excipiendos viatores ex æquo omnes, Christianos, Turcas, Hebræos, cuiuscunque ordinis & conditionis, (qui in Imperio Turcico magno numero turmatim solêt à ciuitatibus ad ciuitates negociorum causâ commeare) sunt destinata, nonnulla etiam itinerantibus victum gratuitò, ex donatoris largitate suppeditant. Ad hæc qui loco celsiore sunt Turcæ, fontes ex locis remotioribus ad Imaratha, vel Chana, publicasve vias, in vsum commeantium, vt sit in promptu vnde se possint reficere, & sitim depellere, deriuari, vel pontes ad traiectionem fluuiorum accommodos extrui, vel vias, quæ aliàs futuræ erant hominibus & iumentis impedimentissimæ, lapidibus consterni summoperè curant. Sed & qui vel mediocriter pecuniosi sunt, hisce operibus incumbunt, ac magnam substantiæ partem impertiunt, Nihil enim est frequentius in testamentis Turcarum, quam legare certam pecuniæ summam vt riui deducantur ex longinquis partibus ad aliquod hospitale, vel templum, vel vt viæ publicæ restarentur, idque pietatis gratiâ, & pro salute animæ. Vt iure dixeris Mahometæos. omnes publicis magis esse intentus operibus.

bus & Reipublicæ inuigilare commodis, quam propriis, aut priuatis. Atque hinc est quod inter Turcici Imperij ornamenta vel maximè celebrentur Mosquæ, Imaratha, Carauansaraia, siue Chana, Balnea, Fontes, Pontes, & Viæ publicæ: de quibus hoc vulgare extat distichon.

*Mosquea, Imaratha, Carauansaraia, Lauacra,
Fontes, & Pontes fluiuiorum, strata viarum.*

Neque solùm in homines hæc & alia pietatis opera exercenda, atque esse satisfactoria pro peccatis autumant, sed & si quis brutis, & mutis animantibus, puta canibus, felibus, piscibus, atque auiculis victum suppeditet, ingentem apud Deum promereri gratiam superstiosè sibi persuadent. Præterea volucres ad victum hominum captas necare religioni habent: quas pretio idcirco à Christianis sæpè redimunt, ac pristinae libertati restitunt. Piscibus in aquis natantibus frustula panis obijciunt. Canes item ac feles publicis in plateis, locisque ad id destinatis statis horis gregatim conuenientes, pane, carnibus, aliisque cibis pascunt. In cœmiteriis ad hæc, dum singulis hebdomadibus suorum inuisunt sepulchra sceminæ, quicquid ex dapibus secum allatis superest, auibus, canibusque deuorandum relinquunt, animis mortuorum profuturum, ac Deo id gratum esse existimantes. Immolant quoque victimas, sed, plerumque votiuas: quas *Chorban* appellant. In morbo enim aut periculo constituti, ouem vel bouem pro cuiusque conditione & opulentia certis in locis se sacrificaturos voto obstringunt. Voti deinde victimas in holocaustum haud quaquam comburunt, vt Iudæi solent; sed mactato animali, siue victimâ, cutè, caput, pedes, & quartâ partè carnis sacerdoti relinquunt, lateram deinde partem pauperibus impertiunt, tertiam vicinis, reliquam partem ipsi victimantes sibi & comitibus seruant, atque in cibum preparant. Si tamen qui votum fecerint è morbo vel periculo crepti nō fuerint, se minimè voto teneri existimant. De ritibus autem eorum quibus in sepeliendis mortuis vtuntur, qualia item eorum cœmiteria, & sepulchra, restat breuiter dicatur.

Mmm 2

CAPYT

CAPVT XII.

*Agonizantium Mahomeseorum status & conditio, eorum testamenta Mira-
ra quedam somnia de animarum statu in diem usque iudicij. Mos ierem
sepeliendi mortuos. Eorum cœmiteria. Fulgarium sepulchrorum forma, &
primarum monumenta; itemq; parentaria. Necnon Christianorum & He-
bræorum cœmiteria & sepulchra.*

PRIVS QUAM modum sepeliendi mortuos Mahometanis vſitatum, eorumq; cœmiteria & sepulchra describamus, operæ prætium duximus, nonnulla quæ ægrotantes dum se è viuorum contubernio migraturos arbitrantur curare summoperè solent; quidq; de defunctorum statu ante Iudicij extremi diem sentiant, commemorare. Superius retulimus Mahometæos omnes lustrationibus, eleëmofynis, ieiunioq; plurimum tribuere, iisq; peccata, quantumuis enormia, putgata existimare, attamen si quid vi ablatum sit, aut alteri debeatur, id etiam restituendum, & soluendum, si non verè, saltem apparenter, existimant. Hinc vicinâ laborantes morte in primis operam dant, syngraphum solutionis à creditoribus vt nanciscantur, etiam si re verâ solutionem nō præstiterint, restituerintve ablata, doq; velut præstitæ solutionis testimonio capiti agonizantis supposito, satisfactum debito putant: quinimò etſi quandoq; morientium amici aut familiares syngrapha huiusmodi à creditoribus vi etiâ & metu extorqueant, crimini hoc sibi à Deo nequaquâ verti, sed proinde prodesse defuncto, ac si verè satisfecisset, putant. Si quas verò furto, latrociniis, aliisve malis artibus diuitias sibi conſtauerint, & nesciant quibus reddi debeant, tum pecuniæ summam aliquam Xenodochiis legant, vel balneum publicum erigi, aut Messitam certo numero lampadum illustrari, Santonisve annuam eleëmofynam elargiri, aliave pietatis opera (de quibus in præcedenti capite egimus) pro se fieri testamento statuunt, quod à Santonis Seriphisve plerumq; conscribi solet. Quia verò per fas & nefas vt plurimum opes cumulant, maiorem idcirco bonorum partē Messitis & Xenodochiis legandâ, vel in vſus prædictos conuertendâ satagunt, residuo hæredibus relicto; hac lege, vt vxorū in primis dotes, seruorū mercedes ac cætera debita soluât, suisq; satisfaciant creditoribus. Neq; rament hereditatē statim à morte testatoris adire hæredibus liberū est, sed eam à iure Imperatoris redimere, & à magistratibus enundinari necesse habet, nisi defunctus ex eorū numero sit, qui libertate gaudeat, quiq; priuilegio Imperatoris liberè de bonis suis statuere possit. Testamento confecto, vbi supremum spiritum ægrotum ducere animaduertit, Santonū aduocant. Is Alcoranū ei imponit, atq; ex eo Caput quoddâ *Chaberet elizi* nomine, id est, Tractatum Iesu Christi septies legit: id enim animam

animam

animam agenti viatici loco fore, ac facere ad certam salutem, credunt. quam tamen non statim defunctos consequi, sed (ita distant eorum Zuna) in sepulchro quemque suo in diem vsque Iudicij manere, ibique prout in vitâ hac mortali se gesserit, vixeritque, vel ab Angelis consolari, vel pœnis affligi. Mox enim atque sepulchro quis conditur, ad tumultû defuncti accedere Angelos duos piceos, *Mungir & Quarequir* dictos; horum alterum clauam ferream, alterum vncum tenere, eoque iubere cadaueri vt eleuato capite in genua se errigat, induatque animam; quam vt induit, ab vtroque Angelo interrogari, num Mahometis legem obseruauerit: quod si bonam antea vitæ reddat rationem, hos discedere, ac duos alios instar niuis candidos eam accedere. Hos sese custodes ac socios defuncto adhibere, assistere & subleuare iugiter in diem vsque Iudicij. Sin malam, remanere nigros, & hunc clauâ ferreâ defuncti caput tantis viribus contundere, vt vñico ictu vnus quasi septem corpus defuncti in terram adigat; mox illû pari impetu vnco ferreo defuncto vulnus infligere, eumque è terrâ eruere: atque hoc horrendo supplicio continuò miserum vsque ad extremum Iudicij diem torquere. Hinc verò linteola, quibus cadauera inuoluunt, ab imo & supremo (vt ad Angelorum imperium caput tollere, & in genua sese erigere facilius possint) non consuunt. Ne tamen huiusmodi pœnis reddatur obnoxij, valentes profundût vota & Præces indies, his verbis: *Libera nos Deus ab Angelo interrogante, à tormentosis pulchri, & à viâ mala.* Cadauera priusquam ad sepulturam efferantur lauati proximores consanguinei quàm diligenter curant, aromaticis insuper, atque aquis odoriferis vngunt, odorantque; ne fœtore cubacula inficiantur. non enim capulis (vt apud nos moris est) includunt: sed feretris Italorum more imponunt: mox Thulipâtum capiti addunt, & melioribus vestibus induunt, ornantque floribus, atque ira omnibus conspicua efferunt. Præeunt viri frequentes, & primo ceterarij cum candelis, monachi illorum, dein Sacerdotes, postremo consanguinei non bini vt nostrates solent, sed confusim, *Pæana* canentes suum, *la illah illa allah.* Feretrum post hos quatuor aut sex ad summum gestant baiuli. Subsequuntur fœminæ, Mahometeo eiulantes ritu, voce stridulâ, lugubrique. Ad sepulchrum vt ventum est, consistunt, lapidem remouent, fossam effodiunt, corpus vestibus spoliant, rursus gossypino linteo aut sindone illud inuoluunt, ac tegunt: atque ita facie ad cœlum versâ, brachijs, manibusque extensis, ac lateri admotis, non in crâcis modum cõplicitis, neque, pectori impositis, vt apud Italos moris est, sepulchro impositum terrâ operiunt. Interim dum hæc sedulò curantur, consanguinei, ceterique, qui proximi ad feretrum adstant, suum *la illah* cõcinunt; idque in tantû protrahunt, donec

nec omnia quæ ad funus pertinēt, ritè peracta sint. Sepiùs etiam amici cum luctu ad monumentum redeunt, & pro defuncti animâ eleëmofynas pauperibus distribuunt. Solent quoque plerique religiosi in funere prodeuntibus plenâ manu eleëmofynas impertiri: quod si defunctus pauper fuerit, nec habeat unde religiosi funus comitantibus satisfiat, plateatim collectæ pecuniæ in eleëmofynam illis elargiuntur, Cœmeteria iuxta vias publicas pleraque posita sunt, vt transeuntes se mortales reminiscantur; Deumque pro salute defunctorum precantur; extra vrbes tamen & oppida: in vrribus oppidâve conspicias nulla; cum id lege vetitum sit, ne cadauerum fœtoribus vrbes inficiantur. Eademque de causa etiam remotiùs ab vrbe pecora sua mactant, excoriant, & exenterant. Quâ in re veterû Romanorum secuti sunt morem; qui ne in vrbe sepelirentur aut cremarentur demortuorum cadauera, legibus statuere: quemadmodum id etiam lege Duodecim Tabularum sancitum constat: cuius verba sunt: *In vrbe ne sepelito, ne ve vrito.* Cùm tamen ante id tēpus in domibus, quas singuli incolbāt, dolijs, aut vasculis cadauera, aut demortuorum cineres conderentur: unde Lares (quos domesticos vocitabant Deos) colere antiqui cœpēro. Neque Romanis tantum, sed Hebræis quoque olim vsitatum fuit suos extra oppida sepelire mortuos, vt in viduæ Naimitanæ filio vnico à Christo resuscitato videre est; idq; è Legis Mosaicæ zelo: vetuit enim Lex, ne quis se contactu cadaueris coinquinet: in quam quo minùs quis impingeret, voluit Synagoga sepulturas longiùs abesse. Solis autem melioris notæ Santonis, aut principibus viris, suis impensis Mausolæa & sepulchra intra vrbis mœnia habere permissum est: quod itē ab antiquis Romanis accepisse videtur. Sūt autē Turoarû cœmeteria ampla, ac latè patentia: plebeiorum pleriq; sub dio tumuli vnus ferè visuntur formæ, lapidei omnes, ac tres, quatuorve, ad summum quinq; pedes longi, instar cunarum, superficie planâ, canaliculam in medio continentem, quam terrâ implent, floribusque, aut herbis odoriferis exornant. Extrema sepulchri latera supra mediam superficiem quasi sesquipedem eminent, in frontispicijs demortuorum nominibus ac die obitus, Arabicis literis insculptis, Inter vulgaria hæc sepulchra quibusdam in locis Circassorum veterum, ac primatum Mausolæa conspicias plurima, non pyramidalem, sed sphericam seu Melsitarum formam referentia: aliqua etiam Christianorum monasterijs, neque minera, nec structuræ magnificentia ornataque inferiora, Melsitâ, porticum, claustra, ambulatoria, variaque cubicula continentia, in quibus ditiores, Talismannos suis sumptibus alunt: qui sacra inibi in demortuorum memoriam peragunt, Precesque, ac Psalmos, humi diuaticatis sedentes cruribus, quotidie ad certum numerû pro animâ fundatoris

*l mortuorum
ff de relig &
sumpt. fun. l. 1.
l. prator nigr.
diuus ff de sepul. violat.*

datoris iuxta eius sepulchrum-obmurmurant. Id ex marmore quadratæ tumbæ instar panno viridi coopertum, cui à capite defuncti Thulipantū è lino subtilissimo contortum spiris candidissimis, quo viuus vti contueuerat, itemq; ornamenta equestria, galea præsertim, & acinacis superposita sunt. Santoni verò, cum nefas esse putent in Templis quemquam sepelire, non in suæ curæ commissis Melsitis, sed iuxta eas sua sepulchra habent: quæ muro, cancellis ferreis impositis, præter euntium conspectui patent. Marmorea hæc, vel lapidea sunt pleraque oblonga, ad quadratam tamen formam accedentia, superficie planâ, duobus, tribusve circumsepta gradibus, canaliculas in medio excisas, ad modum vulgariū tumulorum, licet latiores, continentia: quas terrâ pariter impletas floribus atq; herbis odoriferis ornant. Alij Palmis, vel Oleis sepulchra circumsepunt; quarū vesci fructibus ob demortui reuerentiam religioni habent. Illud verò in primis mirandum, quod nullo ferè mortis timore ducantur, neque etiam à pestiferâ contagione sibi præcaueant. Si causam seisciteris, Diuinæ vindictæ morem esse gerendū, nec eius voluntati renitendū; neminemq; mortem posse effugere, nec nisi destinato euenire aiunt: ideoq; frustra vitari loca peste infecta putant; irridentq; Christianos, qui tanquam diuinæ ordinationi resistētes luē pestiferâ fugiendo declinare se posse autumat. Cæterū sceminæ singulis diebus Iouis (qui Mahometis profestus hebdomadarius est, frequentissimo concursu ad suorū colangineorū sepulchra, Preces, Sacraq; pro ritu Mahometæo ibidem dicturæ, conueniunt, eaq; ramis frondentibus, & herbis odoratis, in aquâ frigidam intinctis, adspargunt; hærentq; ibi à primâ vsq; in seram lucē, pane, caseo, carnibus, alijsq; obsonijs, quibus naturæ necessitati eo die satisfaciāt secū allatis, miscētes hoc modò cū supplicationibus & parentalia. Christiani ite mq; Hebræi extra vias & oppida sua quoque peculiaria cœmiteria habēt; sed à Mahometæorū cœmiteriis longè remota, quæ saxorum formâ, sepulchris impositâ, eorūq; inscriptione interno scuntur. Christianorum namq; sepulchra, maximè Occidentaliū, saxa habent oblonga, & quadrâgula, lōgitudinis pedū quinq; aut circiter, nominis defuncti inscriptionē, atq; diem obitus Latinis verbis cōtinētia. Hebræorū quadrata, & minora, ac Hebraicis characteribus insignita. Neq; hæc cœmiteria gratis Christianis & Hebræis concedi quis putet: sed vestigal. indè soluendum Imperatori nouerit. Vbicunq; enim siue Christianum, siue Hebræum mori, ac sepulchro condī contingat, pro cuiusque conditione tributum pensitare coguntur omnes. Orientales Christiani, itēq; Hebræi grossos aliquot pro iure sepulturæ exsoluunt. Occidentales vel Europæi maius tributum dependunt. Si consul vitâ functus fuerit, quadraginta quinque Cechinos, si mercator sex, reliqui tres. Soli vero Mahometæi ab hoc tributo immunes sunt. CAP.

CAPVT XIII.

De Bafsis, Santfiacchis, & Subafsiis, fupremis Turcarum magistratibus: eorumq; munere, moribus conditione. Deq; variis Turcarum militibus, nec non atrocium criminum pœnis.

DIXIMVS de ius dicentibus, aliisque facris apud Mahometæos præfectis, Sacerdotibus, puta & Monachis: fupereft modo, vt de cæteris magistratibus, Bafsis nimirũ, Santfiacchis, & Subafsiis aliqua addamus, & primum quidem de Bafsis. Nomen id Turcis Caput fignificat, daturq; iis in primis, qui *Veziram* titulo clarèt. Vezires autẽ nobis Cõfiliarij funt Imperatoris intimi, quondã quatuor, fed nũc vel plures vel pauciores, prout Imperatori vifum fuerit, deligũtur: quorũ fupremus *Vezirazem* Turcis dicitur: quæ prima apud Turcas ab Imperatoriã eft dignitas. Is enim cæteris præeft, auctoritate fuperat, fupremo Synhedrio fiue Concilio (Diuanum Turcæ vocãt) præfidet, ac folus vniuerfũ maximã cum potefitate adminiftrat Imperium, Principis præterea fcrinio, gemmaque feu Sultanico figillo potitur, & Scribis atque Notarijs regis decreta dicitur. Vnã verò omnes fummum in Imperio magistratum gerunt, & grauiffimarum rerum confilijs, præfunt: per fingulas verò hebdomadas quatuor continuis diebus in regiã cõeunt, fupplicibus libellis refpondent, lites dirimunt, ipfo Imperatore nonnunquam ex protefctã velo fenestellã cunctas controuerfias, querelaque populi, ac Baffarum refpõfa intentis auribus excipiente. His præter Muphtim, de quo fuprà egimus, adiunguntur, & parem in fedendo locum & honorem obtinent cum ipsis Bafsis Veziribus, quoties in Diuanum publicum veniunt, tres fupremi militiæ præfecti, qui fuperbã appellatione *Beglerbeghi*, id eft Domini Dominorum vocitãtur: *Rumeli* nempe *Beglerbeg*, hoc eft Romanix, fiue Græciæ, *Anatoli Beglerbeg*, id eft Anatoliæ, vel Minoris Afix, & *Benizi Beglerbeg*. hoc eft maris. Præter hos etiam fuam in Diuano publico feifionem habent. Supremus Portæ Cancellarius, *Niffanzibaffa* nomine; qui litteras omnes, omniaque mandata, & instrumenta, quotquot apud Portam expediuntur, obfignat. Tres item *Dephterdarg*, id eft præfecti ararij, necnon Vicecancellarius, *Rais Kiutap* dicitur: in cuius manibus funt omnes libri, commentarij res ad archiua pertinentes. In eodem quoque Diuano fedent *Iafitfchi*, id eft Secretarij, fiue actuarij, numero plus minus quadraginta: qui acta Confilij in fcripta redigunt, fcripturas omnes fummã fedulitate conficiunt, litterasque expediunt. Baffarum deinde titulo decorãtur & ceteri Prouinciarum Præfides, *Beglerbegi* & ipfi.

& ipsi nominati: qui quidem triginta octo in Osmannidarum Imperio numerantur; triginta in Asiâ, tres in Aphricâ, quinque in Europâ: atque integris prouincijs, regnisque cum imperio præsumt, nostris Proregibus nõ ab similes, auctoritate tamen & opibus longè superiores. Hos si quis adierit, ne auersus ab eorum conspectu recedat summoperè cauere debet. hoc enim si fecerit, luet pœnam contemptus; negligi siquidem ac vilipendi se putant Turcæ primores, si quis in discessu faciem auertat. Plurimos sub se habent magistratus, Cadios, Sanzachos, Subalsios, aliosque inferiores duces & præfectos. In Begos item, Timariotas, Spachios, & vniuersam Genizarorum militiam in prouincijs sibi subiectis degentium, & militantium, cæterolque gregarios milites, Acanzos, Azapos, Olophagos, ad nutum ipsis obtemperantes. dominantur, & imperium habent, vt hinc non immeritò domini dominorum vocitentur: nam Sanzachi & Beghi (quibus imperant) minorum (quod aiunt) gentium domini sunt. Ne verò silentio singulorum conditionem prætereamus, pauca hæc de singulis retulisse sat erit: & primo quidè loco Begos ponemus; nam de Sanzachis & Subalsijs postea suo loco dicendum est; de Cadijs supra egimus. Beghi igitur apud Turcas Barones sunt, siue proceres cuiusque regionis, vel Bassarum, ac benemeritorum de Osmânidis filij; omnes quidem stipendia merentes, non tamen ijs legibus obnoxij, quibus cæteri milites Osmânici; nam nisi ipsemet Sultanus in expeditionem prodeat, illi in militiam proficisci non tenentur. Timariotæ & ipsi Imperatoris benemeriti sunt, atque equestris ordinis milites: in quorum equitatu præcipuum Othomannorum robur cõsistit. Nam ad repentinum Imperatoris edictũ paucissimis diebus septuaginta amplius equitum milliã in vnum locum à præfectis adducuntur. Vniuersis duo Magistri equitum præsumt, qui & ipsi Beglerbeghi (vt supra diximus) appellantur. Asiaticus vnus, Europæus alter. Hic ad Sophiam Misix inferioris, ille ad Cutheiam Galatiæ urbem sedes habent. Spachi vel Spachij equites item sunt prætoriani, Imperatoris custodiæ deputati; qui à dextrâ leuâque distinctis agminibus, equitantis Imperatoris, dum in expeditione prodit latera præcingunt, & à pueritiã ex delectibus prouinciarum adducti in regiam, postquam à religione Christianã defecerint, per eunuchos literis & armis liberaliter instituti, quàm puberes euadunt, ad summos honores prouehuntur. De Genizaris supra retulimus: vt superfluum sit hinc eadem velle repetere. Id vnum dicemus. Ex mirifico hoc inueteratæ disciplinæ genere, tanquam ducum & præfectorum seminario, plerosque in alas prætorianas ad equum rescribi, alios ad superiores ordines traductos ad præfecturas scandere, alios nulla ferè aliã quam testatę virtutis commendatione Sanzachos, &

N n n

quod

quod supremæ eorū fortunæ munus est, Beglerbegos, & purpuratos; Bassas creari. Acanzij verò vel Akenzi Turcarum sunt pedites, sine stipendio militantes, rusticum genus hominum, Vngatorum Haiduchis non absimiles: quicquid enim prædantur, sibi retinent, prædarum tantum decumas Imperatori soluunt. Itali genus hoc militum Ventureros vocant; priscis Volones dicti fuisse videntur. Azapi item Turcarum sunt pedites peregrini, stipendijs conducti, quemadmodum & Olofagi, siue Vlefedsi, sic dicti ab Vlese, quod stipendium significat. Duo autem apud Turcas stipendiorum sunt genera; quorum vnum Vlese, vel Olofe, alterum Timar vocatur, Vlese stipendium est diurnū, singulos in dies à rationalibus vel quæstoribus militibus, vel aulicis, solui solitum; quod more nostro menstruum, vel annum est. hoc qui fruuntur Vlefedsi nomen habent. Timar verò est pensio, vel stipendiū, vel redditus assignatus in prædijs, vel possessionibus castrorū, oppidorum, pagorū, agrorum, vel in percipiendis decumis, aliisve fructibus. Græci Timarion appellant; inde Timarijs donati, Timariotæ dicuntur: quod nomen à Græcis mutuasse Turcas verisimilè est, nam vox ipsa *Timarion* Græcè honor significat; à quâ Timarion deriuatum videtur; quod huiusmodi Timaria, velut honoraria, siue beneficia honestioribus, Begis nimirū, & Spachijs, aliisque bene de republicâ meritis, concedi solent: qui ideirco nostrorū principū Vasallis, siue Beneficiarijs (quos Feudatorias appellamus) haud incongruè cōparari possent: nisi in eo different, quod apud nos feuda perpetua sunt, quæ à parentibus ad liberos & posteros deuoluuntur, apud Turcas verò temporaria tantum, nec vltra principis beneplacitū durantia. Nam si quis eorū, qui hoc stipendio vel beneficio gaudent, non ritè suo munere functus fuerit, & disciplinam militatè non obseruauerit, à iudicibus ad hoc deputatis (qui circumeundo præfecturas sigillatim turmas recentent, arma, equos, & mores inspicunt) statim notatur, & exauctoratur, aliūque in exauctorati locum assumitur. Atque hæc de militibus dixisse sufficiat, ad Bassas modò, vnde digressū, reuertamur. Præter Spachios, & Genizaros, quos sibi custodes Bassæ adhibent, qui que interdum noctuque in Seratorū portas vicissim excubias agunt, suos etiā habent Chausios, Capizilares, ac Pecos, qui nobis Præcones, Ianitores, & Cursores sunt, Bassarumque iussa ad nuda conficiunt, & quotidianum ministerium in Seraijs exhibent: de quorum munere alibi egimus. Aliud præterea Bassis Seraiū est, in quo, non aliter atque ipse Turcarum Imperator, vxores suas, & pellices alunt, virgines etiam alienigenas venustiores, raptas, vel magno emptas, aut dono acceptas educant: quarū custodiæ ac curæ Eunuchos adhibent, & præficiunt, non solum testibus, sed etiam pudendis mutilatos. Porro Sabasij, ceterique

que

que ducēs & præfecti omnes, qui in regijs vrbibus, Bassarum sedibus destinatis adsunt, singulis diebus horum Seraia adeunt, ijs assistunt, & in publicum prodeuntes honoris causâ comitantur, deducunt, deducuntque. Licet autem apud Turcas omnes, ac Mauros in maximâ æstimatione sint, diuitijs abundant, potentiâ, imperio, & auctoritate plurimum valeant, ac magistratus omnes, primatesque cæteros dignitate superent, atque integris regnis, amplisque prouincijs præsent, ad vnum tamen omnes, etiamsi ipsius Imperatoris affines & generi fuerint, non desinunt vocari, & te verâ esse Imperatoris serui, adeoque velut mancipia ab eodem haberi. Hinc verò neque oppida, neque arces, nec pagos, more Christianorum, vel etiam Persarum possident, imò nec paulò munitiores domos ædificant, neque etiam vt nostri Principes, Duces, ac Comites solent, testari liberè, deque suis facultatibus ad libitum disponere, & suis liberis, vel propinquis eas relinquere valent; sed quæcunque ipsis exstinctis ex eorum bonis supersunt, fisco (veluti in ius Imperatoris deuoluta) cedunt; liberis tantum post patrum obitum ab Imperatore tenui assignato stipendio, quo se & familiam alant. Rarò autem, & nisi ob maxima parentum merita regiâ liberalitate, & priuilegio liberi patris hæreditatem adeunt. Eâ propter palatia nulla exstruunt, nec prædia, villasve comparant, sed publicis tantum ædificijs, Messijs nimirum, Amaretis, Chanis, Fontibus, Balneis, & Pontibus ædificandis (vel pietatis, vel memoriæ post se relinquendæ causâ) dant operam, In hoc verò omni studio incumbunt, aurum, argentum, gemmasque pretiosas vt cumulent, quo tutius ac commodius liberorum necessitatibus in posterum prospiciant. Hæc enim sciunt facilius ab hæredibus recondi, & occultari posse. Familiam alunt numerosam fastu regio; & nihil sibi honestius quicquam ducunt, quàm plura seruitia, decore militaris formæ præstantia, pompæ modo ad decus ostentare. In hunc siquidem vnum præcipuè sumptum omnes pænè fortunas conferunt, ac profusiores sunt, cum alioqui exquisitis epulis minimè studeant, nec sumpuosè ædificent, neq; vllis omnino damnosæ aleæ ludis indulgeant; quod si quandoq; latrunculis ledant per otium luisse, vicisseq; ad ingenij laudè quàm ad pecuniæ questum, nobilius existimant. Splendidis equidè ac pretiosis vtuntur vestibus, non tamen proprio ære cõparatis, sed vt plurimum à suæ ditionis hominibus, vel ab exteriorum principum Legatis, aut mercatoribus alienigenis dono acceptis. Hi quidè honoraria hæc munera illis offerunt, quo tutius sua negotia exercent, & à Turcarum Maurorumque iniurijs se reddant immunes; illi verò, vel vt fauorem obtineant, gratiamve aucupentur, vel criminis alicuius rei à pœnâ corporali

N n n 2

te libe.

se liberent, eximantq; noxæ, Cùm autem regis ad arbitrium magistratum gerant, sciantque se vltra triennium in magistratu haudquaquam continuandos, in hoc toti sunt, vt diuitias quas possunt maximas, congerant, quibus exacto hoc magistratũ, alium Veziribus nundinentur, vel si noui magistratus spes prorsus nulla supersit, familiam ac seipso pro dignitate priuati degentes sustentent. Propterea nouas sæpenu-mero exactiones excogitant, subditisque imponunt, negotiatores expilant, in carceres trudent, catenis vinciunt, ac grauissimis tormētis subjiciunt, vt pecuniam emulgeant, ac quicquid possident, per vim metumque extorqueant. Si verò alienigenarum aliquis, siue mercator, siue artifex, aut alius quispiam, cuiuscunque tandem religionis existat è viuis excedateius bona interdum etiam reclamantibus nationum Consulibus per vim sibi vsurpant, si non omnia, præcipua saltem, & pretiosiora, Par quoque conditio Saniacchis est, gradu licet & dignitate inferioribus: vt enim illi prouincijs & regnis, sic hi vrbibus præsumt, instar Prætorum, ita tamen vt Bassæ imperium, in cuius prouinciã sunt, agnoscant, eiusque mādatis subjaceant. Saniach autem siue Sanzach Turcis vexillum est militari, à quo Saniacchi nomen habent: nam plerumque quum ad expeditiones suscipiendas mandato Sultani euocantur, vexilla ante se gestari faciunt, cùm strepitu tympanorum, aliorumque instrumentorum stridorum. Cæterum omnes hi magistratus, vt sunt pecuniæ auidissimi, ac nihil magis quam lucrum quærunt, ita vt plurimum iustitiam venalem habent, & plus offerenti palmam concedunt, nihilq; absque euidenti lucro agendum putant. Rarissimi quidem sunt qui se pecuniã corrumpi non sinant, aut enormia hæc non committant crimina, & tamen iustitiæ obseruatores tenacissimi, & iudices æquissimi haberi & videri ab omnibus volunt. Eo verò liberiùs in huiusmodi incidunt scelera, suãque nequitiam atque iniustitiam faciliùs tegunt, cùm non desint è Turcis qui pretio publicè in iudicijs pejerent, Quinimo ex ipsis Seriphis inuenias plurimos, qui etsi virtute, vitæ innocentia, atque etiam pietatis exemplo præstare cæteris debeant, spe tamen lucri falsum reddere testimonium non verentur; atque in tantam venere mentis insaniam, vt etiam perfidum dicere sacramentum pro consueto habeant, nec timen esse putent, si pejerent, vt verè illis in prouerbum cesserit: Vnquam non deerit, testem qui quærit inanem. Ad hæc iniustis, falsisque delationibus (vulgus Auantias Turcicas vocat) vexare, atterere ac pessundare aduenas, quos vel diuites, vel pecuniosos nouerint, Turcis Maurisque vsitatum est. Adeò enim id vitium apud barbaros hosce inoleuit, vt perpaucos inuenias, qui malis his artibus operam non dent: non enim vitio aut crimini ducunt, si alienis

si alienis

si alienis quis inhiat bonis, si ditari studeat, etiam cum damno proximi: nam quoquo modo quis lucrum quærat, per fas aut nefas, quibus denique mediis quis diues euadat, curant nihil; facile ipsis cum sit purgationis, & satisfactionis remedium. Imò & Subassij, qui tertium in ordine gerunt magistratum, & à Bassis Saniacchi se creari solent, quorum est in reos inquirere, de quæ sceleratis supplicium sumere, muneris sui prorsus immemores, sæpe miseros subditos circumueniunt, dolis, fraude, perfidiâ fallunt, radicibus expilant, funestantque: vbiunque enim pecunias esse præsentunt, eas tanquam odore canes insequuntur mendaciis, dolis, insidiis extorquere satagunt: satellitesque suos sæpe numero subornant, vt innoxios accusent, ac crimina objiciant. Et hæc quidem eo liberius committunt, quòd supremos magistratus criminum conscios, & pecuniæ iniuste à se extortæ socios habeant, eosque conuere suis delictis certo sciunt. Quare etiam si quis homicidium, aliudve graue & capitale delictum commiserit, vnde iubente lege mortem mereatur, modò tantæ ei suppetant opes, quibus implere crumenam magistratibus queat, facile immunis redditur, pœnam effugit, & à meritâ nece liberatur. Hinc quoque ditiores plerique in pauperiores secure grassantur, vim atque iniurias inferunt, calumniantur, & opprimunt; certi nimirum, quicquid tandem egerint, pecuniâ se pœnam composituros, debitamque punishmentem haud dubiè effugituros. Inde etiam fit vt nisi in triobolares, laceros, & penulatos, seu infimæ conditionis homines, quibus nihil in bonis est, leges ipsæ locum nullum habeant, debitumque sortiantur effectum. Nam si quis horum hominem occiderit, capitali plectitur pœnâ, si adulterium commiserit, Mahometæus cū Mahometæâ, lapidatur vterque. Cum Christianâ verò si rem habeat Mahometæus, præposterâ a sino impositus, caudæ manibus alligatis, per vniuersam circumuehitur urbem, pueris, puellis, viris, fœminisque præter probra & contumelias, fœdissima quæque illi in faciem conicientibus. Christianus autem cum Mahometæâ inuentus ignibus aut pali supplicio addicitur. In simplicem fornicatorem fuste animaduertitur. Furtum pari pœnâ plectitur: bis terte quaterve commissam manus aut pedis amputatione punitur: sæpius autem quàm quater in furto deprehensus, gabalo adiudicatur, atque vnco suspenditur. In reliquis delictis talionis pœna obseruatur; nonnunquam tamen pro magistratum arbitrio pœna minuitur vel augetur. Quia verò Pali & Vnci supplicium Occidentalibus incognitum & inusitatū est; libet obiter vtrūque paucis hîc exponere. Cruces & patibula extra vrbes conspicias, in vrbibus nulla, formâ tali. Tres eriguntur trabes & æquali interuallo terræ infiguntur. His aliæ duæ trabes transuersariæ affiguntur; superior supremas partes erectarum trabium tegit, & innititur; inferior

ferior medium occupat: huic Vnci ferrei tres prominentes paulò minus sesquipedem affixi sunt; superiori totidem annuli ferrei, qui subiectis vncis respondent. His funis immittitur, quo reus innectitur, & ad summitatem attollitur. In altum sublatus, mox fune laxato in subiectum decidit vncum, transfigiturque vel humeris, vel ventre, vel natibus, prout fors tulerit, atque ita hæret immobilis in tertium quandoque diem, prius quàm exhalet animam, ac mortem oppetat: cui si quis subuenire, aut mortem accelerare præsumat, eiusdem pœnè se reum efficit. Pali supplicio addictus palum ipsum vel inuitus ad locum supplicij defert, longum plerumque pedes octo, aut nouem, rotundum totum, mucrone acuminato. Vbi ad carnificinam ventum est, stipitem deponit, & vestibus exutus pronus diuaticis cruribus extenditur. Adstant lictores, qui manus pedesque rei firmiter stringunt, ne loco se mouere vllatenus queat. Carnifex dein palum podici apponit; quem crebris mallei ictibus per hominem adigit, donec per humeros, caputvé, aut pectus erumpat. Palo hoc modo affixus erigitur: serobique Palus infigitur: atque ita nonnunquam in tertium vsque diem summo cruciatu extremum spiritum protrahit: nec quispiam interim, pœnam veritus, misero vel aquæ guttulam porrigere, aut succurrere laboranti aliquo modo audet. Sed iam satis de pœnis. Ad magistratus redeamus Turcicos; eorumque perditos mores. Hi non solum iustitiam omnem (vt diximus) venalem habent, sed & muneribus tam auidè inhiant, vt auxilium & subsidium omne, aut etiam fauorem muneribus venudent. Neq; enim, quisquis ille sit, siue Mahometæus, siue Christianus, aut Hebræus, si muneribus vacuus accedat se voti compotè fore speret: quinimò & aditus ei denegabitur. Dignantur enim, & se negligi & floccifieri arbitrantur, si quis eos sine eximjis muneribus aut donis accedere audeat. Prius itaq; liberalè se exhibeat, & munus offerat oportet; deinde si quid velit, exponat: aliàs enim non auscultabitur. Surdas siquidem Turcici magistratus habent aures, quæ solis donis & muneribus aperiuntur. Hinc Iudicarij Christianorù Consules, quotiescunq; nouus Bassa Alepum urbem ingreditur, vt aditum sibi apud eum parent, splendidissima dona ei largiri necesse habet, sicuti à Veneto Consule Alepi factum obseruauimus. Is enim fælitem Bassæ aduentum gratulaturus, priusquàm ad colloquiū admitteretur dono ei misit vestes sericas duodecim, laneas duas, candelas item cereas, ac vasa vitrea cristallina plurima. Par cæteris quoque Consulibus ratio est: nemo etenim immunis, nemo à munere præstando vacuus. Neque verò illa solum occasione munera offerunt, sed quotiescunque nationis suæ indemnitate vrgent, vel patrociniū aduersus Turcarum insolentiam iniurias, insidiæve, vel iustitiam exercendam in de-

linquen-

Iniquentes Turcas Mauró (ve Christianorum nomine postulant, præmittere dona coguntur, antequam ad colloquium admittantur. Dum verò Bassam adeunt, magnâ mercatorum stipati cateruâ accedât oportet: idenim si negligent, ingrati habentur: opprobrio siquidem & ludibrio fieri ducunt Bassæ, nisi longo ordine comitum Consules accesserint, Non solum autem magistratus, sed nec priuati absque largitione quicquam præstare sunt soliti: oculatæ quippe omnibus sunt manus, & credunt quod vident. Hinc vsuræ immoderatæ illis quotidianæ, vt ne reruncium quidem absq; euidenti lucro alicui dent, & trigessimam quandoq; sortis partem & ampliùs quotannis accipiant. In summâ, pecunia (vnica Turcarum esca) nihil non apud barbaros efficit; Hac solâ allectantur, reconciliantur, placantur, & mansuefunt. Hæc crudelitatem eorum delinit, feritatem mitigat, vindictam tollit, atque ex asperis & duris mites & humanos reddit. His dictis, ceteros eorum, itemq; Christianorum in Syriâ degentium mores percurramus.

CAPVT XIII.

*Varia quedam circa Syriâ indigenarum mores, & conditionem
tam Mahometeorum, quàm Christianorum.*

SYRIÆ indigenæ vel Mahometei, vel Christiani, vel Hebræi sunt. Mahometei in Turcas & Mauros distinguuntur. Turcæ vt plurimum diuites sunt, & opibus præstant cæteris. Horum alij negotiationibus incumbunt, alij Mahometæ Legis studijs addicti, vel Messitis seruiunt, vel magistratus obeunt: alij vel ampla, vt Genizari, Spahi, vel Timariotæ, ab Imperatore merent stipendia, vel nobilium, seu primatum dignitate gaudentes, Begi titulo clarent. Mauri contra numero præstantes (nam qui ruri degunt, oppidaque & pagos incolunt, ferè omnes Mauri sunt) mechanicis pleriq; artibus dediti (quarum omniû opifices assequuntur egregios) manuum laboribus viuunt. Homines etenim industrii, laboris minimè pertæsi, atque inedia patientes, sudorem ocio potiore ducunt. Plurimi tamen vel mercaturam, vel agriculturam exercent, vel Messitis inferuiunt. Reliqui vel Imperatori militant, vel seruilibus operibus sibi victum queritant, vel stipe emendicandâ vitam transigunt. Ad vnû verò omnes imbelles, effœminati, inermes, molles, ac timidi vitam agunt in glorij, & Turcicum iugû inuiti licèt, ferunt. Arma illis nulla, arcu, sagittis, & curuo ad latus pugione (quem *Cugnaram* vocât) exceptis. Quo verò pugnaciores atque audaciores appareât, dum iter agunt pectore & brachio dextro
nudi

nudi incedunt, indusio vesteque ad tergum reiectis: quo corporis habitu sibi mirè applaudunt, ac se viros putant, & bellatores egregios. Turcæ verò otiosam plerique agunt vitam, laboris pertæsi, & mechanicarum artium osores, & rudes. commestationibus, otio, lusibus, potationibus, aliisque rebus friuolis integros dies absument. Nobiliores venationibus vt plurimum dant operam, vel armorum exercitationibus equitationibus, hastarum concursibus, vel latrunculorum lusibus tempus terunt. Hinc marcescentes otio, voluptatibus omnifariam immerfi, nihil ferè præter Mercurium & Venerem tractant: quinimò, quòd in Venerem sunt ardentiores, eò se Mahometi gratiores esse arbitrantur; tantumque Veneri tribuunt, vt etiam in carnis desideriis, ac comestationibus dies festos agi debere existiment. Ceterum in familiari colloquio, ac mutuis officiis, & quotidianâ conuersatione satis humanos & ciuiles se exhibent: frequentibus namque honoribus se mutuò prosequuntur, & salutant sedulo, ac comiter. Minor maiori citò loco cedit, transeunti assurgit, caput inclinat, non aperit, sed manu dextrâ ad pectus applicatâ, vel capiti impositâ, capite inclinato honorem exhibet. Vulgaris autem Turcârum salutatio hæc est *Salam aleck*, id est, Saluet te Deus, vel Pax tibi: cui respondet alter *Alecieme Salam*, quasi dicat: Tibi quoque Pax, vel Reddat salutem tibi Deus, qui me saluum iubes. Maurorum hæc; *Sabalcheir*, quod nobis est, Fœlix sit tibi dies vel bonum manè: subjicit alter *Sanacheir asia*, hoc est, Et dies & annus vterque sit tibi fœlix vel Tibi bona sanitas. Christianis salutem non imprecantur: hac enim illos indignos existimant. Obuio tamen, & maximè noto, aut cum eius accedunt ædes, *Marchabâ*, dicunt; quod nobis est Benè venias, seu Faustè adsis. Cæteroquin Turcæ omnes hospitalitate plurimum gaudent, aduenas ad capiendum cibum sepe numero liberaliter inuitant: pretium si quis exigat, rusticitatis maximæ loco ducunt: cuius rei & nos in itinere sæpè experimentum fecimus: nam ad cibi comestionem & communionem frequenter inuitati, assentientes eis grati fuimus: renuentes verò despecti. In eo quoque laudandi, quòd nullus tam durus casus eis contingit, vt fracti impatientiâ redigantur in blasphemias; id quod (proh dolor) apud Christianos nimis commune est. Verum quicquid Turcis Maurisque euenerit, non stomachantur, vt plerique apud nos solent, sed illud habent in ore *Suphan allah*. hoc est Laus Deo. Vulgare Syrorum idioma Arabicum est: in vrbibus autem oppidisque primariis etiam Turcico vtuntur, maximè Turcæ, primatesque viri, & Milites Genizari: qui & Arabicam quoque callent linguam, quam quidem maximi æstimant, nec in minori pretio habent, ac nos Latinam: nullumque ferè inuenias Turcam, nobilem præsertim & honestiorem, qui Arabicum ignoret idioma, etiam extra Syriæ prouinciâ: quinimò adeò omnibus cordi est,

est,

est, vt eo passim instrui liberos curent, quò doctiores euadant, Legiſq; sui Mahometis incumbere studijs cōmodiùs queant. Hac enim linguâ sacra ipsis volumina conscripta sunt, hac preces publicæ, & priuatæ, Psalmi item, Cantica, hymniq; in Messitis sūt. Publicæ idcirco per vtbes passim spectantur Scholæ, vbi pueri Arabicis literis dant operâ. In hoc autem toti sūt, vt à primis annis ad verbum ediscant Alcoranū, & infigant memoriae librum, quē nō intelligunt. Neq; verò vllis in Scholis hīc comparet codex, sed ludimagister è memoriâ depromit pensū, & in tabula ligneâ describit: id puer reponit in animo, & postridie alterum scribitur pēsū: donec anni aut biennij spatio totū ediscat Alcoranū, ideoq; multo plures reperias qui teneant sic Alcoranū, quàm qui ipsum habeant domi codicē. Post hunc ad verbum ediscunt libellum, in quo præscriptæ sunt gentis cremonia: nec tamē eis quippiam declaratur, nisi quantū assequuntur commercio sermonis vernaculi, qui tamen si distat multū ab ea ratione quæ conspicitur in libris, tamē magnum adfert aditum ad percipienda pleraq; vocabula. Hinc iam pergunt ad Grammaticā, quæ mille distichis composita est. Hunc versum Chiliadē tabulis suis commendant memoriæ, & quotidie apud præceptorē pensum reddunt: nā in Scholis nullus comparēt codex. In hac Grammaticā fermè biennio aut trienio versantur. Inde ad altiora pergūt alijs in scholis. Sūt namq; & alij in vrbibus Ludi Literarij, quos doctiores, & in Grammaticā iam versati frequentāt, in ijsq; Mahometis sui atq; Imperij ciuilibus politicisq; Legibus student, & doctoribus scholasticis insudāt, vt postea ad magistratus obeundos digniores redātur. Liberalibus studijs nullā nauāt operam: neq; enim Philosophiā, aut Medicinam, vel Mathesim, aliasq; artes liberales quicquam curāt, sed negligunt prorsus, atq; inutilia studia putant. Pauci saktē Dialecticam, Rhetoricam, & artes reliquas attingunt. Etsi verò inuenias aliquos, qui Medicinam calleāt, profiteantur vè; quam ex Auicēnæ, Hippocratis, & Mesue libris Arabicè conscriptis hauriunt, rarissimi tamen eam exercēt, manēte interim Medicinæ studio vt plurimū apud Hebræos; qui vbiq; ferè locorum apud Turcas & sub Turcicâ ditione eam profitentur, & exercitant. Hi namq; linguarum peritiæ studiosiores quàm Turcæ, Mauri q; Hebræorum, Græcorum, atque Arabum scriptis adiuti, luculentiùs Medicinæ artem addiscunt, doctiores & peritiores euadunt cæteris Orientis populis: adeò vt & ipse Imperator eorum operâ in re medicâ, cæteris posthabitis, vtatur. Versibus autem cōponendis vtraq; linguâ & Turcicâ & Arabicâ multi cū Turcæ tū Mauri tempus omne impendunt. quibus egregia & præclara suorum Imperatorū, ac Ducum, & fortium virorum gesta factaq; enarrant, laudesq; sui Mahometis decantāt. Typographos nullos habent, prælaque igno-

rant. Hinc libri eorum non typis excusi, sed à publicis Scribis cōscripti prostrant: ideoq; & rariores & cariores habentur. Magni autem laboris est hīc aut emere codices, quòd nullæ sint tabernæ librariæ, aut hinc istas merces auerere; ideoq; difficillimum parare supellectilem librariam. Eâ verò ratione calcographos nullos admittunt, quòd perniciosos & Reipublice & Fidei esse autement: Hinc enim Fidei nostræ scismata & hēreses pullulare aiunt. Scribarum pleriq; supra genua scribunt, non pennis anserum, vt nos, sed calamis, more veterum. Chartâ verò vtuntur non è membranīs, aut linteis nostro more confecta, sed gossypinâ, eaque candidissimâ, & leuigatâ, quam supra asserem complanatum, cote, seu dente, aut conchyli aliquò mirificè poliunt, & nitidâ reddūt. Mos hic scribendi & chartæ vsus omnibus passim Orientis populis communis est, Scribis præsertim & Chiecijs, qui ingēs eo munere sibi lucrum comparant. Chartas autem Occidentalium more haud quaquam complicant, sed in longū protensas conuoluunt; conscriptas ad alios vsus non accommodant, sed religioni habent, & crimini vertunt si quis id faxit: putant enim Dei nomē despici si fortè in ijs descriptum fuerit. Pleriq; syngrapho non suâ manu subscribunt, sed sigillo æreo (cui nomen cuiusq; proprium int sculptum est) atramēto madefacto id firmit. Sigillis tamen Occidentalium more vllis in literis non vtuntur, sed contenti nudis literis, si nomen adsit mittentis, vel syngrapha, cætera vana reputant. Cæterum cuncti matrimonium ineunt, & vxorati sunt etiâ Ecclesiastici, exceptis Drauisijs: quibus cōnubia licet vetita sint, adulteria tamen, & stupra, ac nefanda cōtra naturâ peccata impunè committunt. Neque vnâ contenti, etiam duas, tresvè & plures sibi copulant Mahometæi vxores. Mahometæa siquidem Lege quatuor cuiq; legitimas simul ducere vxores permissū est. Has etiâ prout libet dimittere, aliamq; in locū missæ subrogare liberū est: eâ tamen lege, vt quaternū repudij numerū non excedāt. His pellices, & mācipia, quotquot volunt, atq; alere possunt, adiungūt, quæ illis velut vxores secūde notæ sūt. Lex enim Mahometæa emptas aut bello captas tot habere cuiq; permittit, quot quis nutrire præualet: illasq; pro voto vti, & reuendere pro arbitrato, modò steriles fuerint, haud quaquā grauidas: quā enim herus ex se grauidâ agnoscit, hæc seruitutis excusso iugo libertatē perpetuâ adipiscitur, neq; ampliùs seruituti obnoxia reddi, aut reuendi, sed donari tantum potest. Neq; solùm extraneas fœminas, sed agnatas quoque & affines ducere vxores Alcorani edicto conceditur, quod eâ ratione institutum dicunt, vt genus vniuscuiusq; propagetur, & ex duplici coniunctione amicitia inter eos firmitior reddatur, mutuaq; benevolentia commodiùs conferuetur. Nec mirum cuique videri debet Mahometæos omnes tantoperè intemperantiæ

perantiæ

perantia & rei venereę esse deditos, ac velut bruta pecora solam carnis voluptatem, solam libidinem spectare, cum & ipsum Mahometem eorum Prophetam, effrenis licentię hominē, & planē belluinū sexdecim aut septem supra decē vxoras habuisse auctores tradant, tredecim saltem Chronicon Turcicū ei fuisse vxores non dissimulet, quibus & cōcubinas plurimas adsciuisse, atq; etiā aliorum vxorum adulterio se poluisse scribunt historici. Quę tamen omnia sua adulteria, scortationes, & libidines Deo adscribere, ac tantę fœditatis Deum ipsū auctorem constituere, ac iactare patronū nō est veritus Deū enim hęc sibi omnia concessisse, & sibi vni decē aliorū prophetarū in coëundo virtutem & fortitudinē tribuisse audacissimē ausus est gloriari. In contrahēdis verò nuptijs non nostratum more Sponsę à parentibus dotatę Sponsis offeruntur, sed Sponsi, siue Turcę, siue Mauri, dotē Sponsę constituunt, & propemodū à parentibus emunt, quę quidē cōsuetudo apud omnes Orientis Christianos etiā viget, eamq; veteribus vsitatā fuisse sacra produnt Literę. Noua nupta, pridie quàm cum viro congregiatur, solemni pompā numerosā propinquorum comitante cateruā, accensis prælatis cœreis, ad balnea procedit. Postero die Sponsus dona Cadio mittit, petitq; de dote iam solutā dotale sibi confici Instrumentū. Hac vestes, & ornatus omnis muliebris, cæteraq; ad vsū Sponsę necessariā comparantur. Mox Sponsi Sagosius, nos Paranympum rectē dixerimus, plurimis comitatus Sponsi conuiuis, instrumentisq; musicalibus ædes Sponsę adëquitat, & sumpto cum suis in ipso vestibulo, aut impluio domus ientaculo, Sponsam euocat, quàm à patre sibi traditam, equo imponit, atque ad ædes Sponsi ducit, egregio apparatu. Præcedunt tibicines, & tympanistę: subsequuntur varij generis vtēsilia, omnis supellex Sponsę, omnisq; ornatus muliebris, equis (qui à Sponsi Sponsęq; mancipijs manuducuntur) imposita. Inter hęc media sub vmbellā equitat Sponsa, velata facie, ac telā gossypina tenuissimā obuoluta, cuius vtrumq; claudunt latus Sponsę pedissequę, & nutrices plurimę, pedites omnes, luctuoso vlulatu & voce stridulā hęc deplorātes virginitatē. Illa interim cuiusq; obuio, noto maximē honorē exhibet, capite nonnihil inclinato, quod aliās fœminis nō licet. Accedēs ad limē Sponsi ex equo deponitur: cui obuiam Sponsus, occurrit, gratulabūdu excipit, & ad penetralia introducit; nuptialq; eo die cum amicis celebrat, fœminis à viris separatim epulantibus. Cœnā completā choreas ducunt, & tripudijs terunt tempus. Post horas aliquot à Sagosio ad Sponsi thalamum ducitur, traditurq; Eunuchorū custodię: mox ab accedēte Spōso deuelatur: quę si ipsa exuere se vestibibus recuset, aut differat, à Sponso eiusvè à cubiculis exuitur, & lecto imponitur. Postridie rursū cū suis balnea repetit, minori tamen ac consanguinearū tantum comitatu; lota deniq; ad domum mariti læta reducit. His quidem

O o o 2

cere-

Gen. c. 34.

C

ceremonijs nobiliores fœminæ nuptias celebrant, cætere non item. Id vnum ab omnibus obseruatur, vt dotata prius ac lotæ maritis tradantur. Quòd si quandoque Turcarum Maurorumve quispiam tædio, vel leuiori quâuis causâ, imò nullâ, ex primarijs aliquam sibi ampliùs habere vxorem nolit, solutâ vel parentibus vxoris, vel ipsi vxori dote, Cadij accedente auctoritate, dimittere eam, atque aliam ducere pro arbitratu potest. Fit enim sine vllâ culpâ diuortium, modò dotem certam initio pactam maritus dimissæ coniugi persoluat; concessâ interim dimissæ alteri nubendi facultate. Neque semel tantum vnam eandemque repudiare coniugem cuique fas est, sed & tertium dimittere, ac denuò recipere, modò alteri interim nupserit, permittitur, vltra nequaquam, nisi infamiæ notam subire quis velit. Hinc facile videre est non magis firma esse apud Turcas virorum & mulierum coniugia, quàm impuros vulgò prostituerarum & scortatorum amores. quinimò æquè leuibus de causis matrimonia dissolui, vxoresq; à viris rejici, quàm apud nos morosi & imperiosi domini dominæve suos ex ædibus famulos famulasq; sibi non ad nutû seruientes expellunt. Adeò vt ob tantam diuortiorum crebritatē, & vxorū leuissimis de causis mutationem, eò spectare Turcarū matrimonia iure dixeris, non vt pietati, sed spurcitia, nō spiritui, sed carni, nō vni Deo cœli, sed Ventri, & Veneri, & Cupidini seruiatur, hominumq; impotentiu immoderatæ intemperantiæ quàm laxissimè remittantur habenæ. Plures autē cùm alant vxores, quibus singillatim quotidie victû distribuunt, avaritia immêsa, summa discordia, contētiones, rixę continuæ, illos torquêt, quas demû diuortia plurima, & de repudijs controuersia ferè infinita (vt diximus) sequuntur. Vtrisq; enim & viris & fœminis vel quauis datâ occasione, etiâ nullâ interiectâ causâ, quouis tēpore diuortiu petere cōceditur. Hinc verò filij quandoq; parentes, ijdemq; filios suos non cognoscunt, ac nullo idcirco amore se mutuò prosequuntur. Christiani Orientales, itemque Hæbræi, vnicâ vxore contenti, polygamiã non admittunt. Fœminæ tamen, lotæ prius & dotata à viris, vti & Turcę, matrimonia incunt. Cæterum Christiani Syriæ indigenę (qui quidē per vniuersam Syriam plures sunt quàm quis credat) ob diutinã cū infidelibus cōsuetudinē (ex cōuictu enim vt auctor est Seneca, mores formantur) plurimi immeriti vitijs, nihil præter nomē Christianū præ se ferūt, peiores quãdoq; ipsi Turcis, ac Mauris. Non tamen omnibus eadem conditio est: sunt enim multi vitæ sanè exemplaris, sinceri admodum, simplices, & hereseos nescij, Christo in primis deuoti, ac carnē ieiunio macerantes, quibus & Mûdus mortuus est, & ipsi mûdo; adeoq; virtutibus dediti, vt etiâ quandoq; moribus & vitæ sanctitate nostræ religionis monasticos lōgè superet. Licet autē varijs, exactioibus, oppressionibus, iniurijs, & oppro-

oppro-

opprobrijs à Turcicis Magistratibus, lucro plerumque inhiantibus, indies vexentur, deprimantur, & affligantur, vilipendanturque ab omnibus cum Turcis tum Mauris, sub iugo tamen viuere assueti, ac libertatis commoda prorsus ignorantes; secum optimè agi putant, suamque cæterorū gentium conditioni longè præferunt, ac se solos felices arbitrantur; quinimò se longè beatiore Occidentibus prædicant, quod feliciores ac tēperiores regiones inhabitent, cum tamen omnium miserimi atque infelicitissimi habendi sint, quibus ipsa miseria pro solatio est. Quid enim acerbius quid calamitosius euenire alicui possit non inuenio, quàm per tyrannidē se penurò bonis spoliari, stuprari filias, abduci filios, eosque in auitæ fidei ac proprii sãguinis pernitiè educari; denique vapulare innoxios, & quibusvis barbarorum exponi iniurijs; neque tamen vel hiscere quidem audere. Atqui his, alijsque malis calamitatibusque premi plerisque Orientalium manifestum est: neminem tamen reperias, qui de illatâ iniuriâ, aut vi, vel damno accepto apud magistratus Turcicos conqueratur, cum nulli tutus ad iudices pateat accessus: id enim si quis facere præsumat, prius omnem consumat substantiam, vitæ etiam incurrat discrimen, quàm suis rebus afflictis auxilium ferat, vel maximè verendum est: fraude nimirum & potentiâ Turcarū omnia confundente. Interim hoc vnicum misellis in hac lernâ malorum solatium superest, quod publicū Religionis Christianæ exercitium impunè omnibus permittatur. Habet namque sua quæque natio & Tempia & Oratoria, vbi sacra peragere, & conuenire religionis ergo libere possunt. Lex enim Mahometæa Christianos cuiuscunque generis sub Imperio Turcico degentes non attigit, nisi vltimè eò vt neminem à Lege Mahometis dehortentur, cæterum omnibus liberum est suæ quibusque Ecclesiæ parere decretis. Hinc heri famulos, parentes liberos, & Episcopi subditos quotidianis exhortationibus admonent, excitantque, vt in suâ quisque Fide constantissimè retinendâ ad mortem vsque perseueret. Licet autem Patriarchæ vel Episcopi Christiani sub Turcâ degentes Romam quandoque se conferant, vt à Pontifice Romano vel vngantur in Episcopos, vel ab alijs inuncti confirmentur, vel suam Ecclesiæ Romanæ subiectionem, & cum cã cõmunionem confiteantur; nunquam tamen quisquam illorum damnum aliquod eâ de re passus est. multò minùs à magistratibus Turcarū vel in carcerem coniectus vel supplicio affectus est. nisi prætextu religionis aliquid contra Rempublicam eos egisse constiterit, aut eâ de causâ apud Magistratus Turcicos fuerint accusati. Quinimò nec religiosos Romæ in academijs educatos, literis imbutos, & sacris initiatos, cum in patriam reuersi ad dignitates eruditionis ergo promoti fuerint, vllâ iniuriâ vnquam à Turcis acceptos, aut detri-

menti quicquam hætenus à magistratibus Turcicis sustinuisse quicquam intellexit. Præter publicum autem religionis exercitium etiam arcum ligneum, ac tela, sagittasve Christianis Orientalibus, cum iter faciunt, gestare, ædificare domos, agros colere, vineas plantare, armata possidere, propriaque re uti omnibus liberum est. Neque tamen hæc gratis concedi quis putet, sed soluto à singulis tributo annuo, aliisque præstitis & angarijs & vectigalibus, fisco pensitari solitis, quibus omnes nemine excepto redduntur obnoxij. Sunt autem varia apud Turcas tributa, ut vectigalia publica: pro cuiusque; tamem magistratus arbitrio modo maiora modo minora. Ordinaria, ut accepimus, hæc sunt. Quotannis singuli patresfamilias pro cuiusque; capitis redemptione Cechinum siue Sultaninum aureum soluunt. Si parentes soluere nequeant, ad liberos suos in seruitutem vendendos compelluntur. Alij cathenis victi ostiatim obambulant, ut stipem emendicent. Quod si nec ita quidem soluendo sint, perpetuis carceribus mancipantur. Adhæc pro Ove, Capra, aut Vitulo Maidinos quinque: pro Boue, Equo, aut Camelo tria Saiata: quarta item partem fructuum, quos colligunt, in publicum inferre horreum, aut ære redimere coguntur. Mechanici quoque de suo quaestu quartas dependunt. Pro domo, si quis propriam habeat, pretio domus æstimato, certum annuum tributum publico exactori pendit. Cum nos Alepi hæreremus, inter cætera maximum à Bassa Alepino Christianis urbis incolis impositum fuit vectigal: quo taxatis domibus pro cuiusque valore, quisque semestris locationis pretium soluere cogebatur. Publici exactores seu Publicani, *Emini* vulgò appellati, ut plurimum Hebræi sunt, gens exactionibus & vlturis supra mortales ceteros dedita. Hinc *Scifut*, id est Cornuti per ignominiam dicti, odio ab omnibus, cum Christianis, tum Mahometæis habentur, quum ipsi etiam Turcæ paulò sincerioris homines conscientia, nolint audire publicani; non aliter ac si cum infamia coniuncto propter aliorum nequitiam nomine virum bonum appellari nefas sit, etiam si præter officium nihil ipse faciat.

CAPVT XV.

Varia Turcarum moneta: earumque genera & pretia.

FREQUENTEM supra Turcicæ monetae mentionem fecimus: pretium tamen nullibi expressimus. Locus idcirco hic postulat ut numerum Turcicorum valorem breuibus explicemus, quo singulorum pretium lectori innotescat, colligique possit qui nostrorum Principum nummis respondeant. Varia sunt apud Turcas Maurosque; Syriæ indigenas monetae genera, argentæ præsertim, ut æræ, vnicum aureæ. Hanc Turcæ

Turcæ *Altumler* Mauri *Dahab*, Itali *Sultaninum* indigitant: respondet autē Venetorū Cechino, seu Ducato Vngarico; eiusque pretium ratione tēporis, vel ab bellorū grauamina, vel alias ob causas Bassarum edicto modò augetur, modò minuitur. Cū nos Syriā peragraremus valoris erat Maidinorum nonaginta; licet paulo antè minoris extitisset pretij. Diximus hanc valore æquare Cechinum Venetum, & Ducatū Vngaricum: sunt tamen qui Gallica quoque atque etiā Hispanica scuta aurea iusti ponderis (etsi minùs apud nos valeant) pro Sultanino expendant. Monetæ argenteæ plura sunt genera: vel enim Sajat vel Maidini, vel Aspra, Turcicè *Achtzia*, nuncupantur. Asprum minus cæteris valet: id Turcis etiā *Osman*, Mauris *Armenie* dicitur. Duodecim Aspra decē Gazettis, vel viginti Marchettis, aut Solidis Venetis æstimantur: quæ nostris stupheris octo respōdent. Maidinus verò Asprum cum dimidio facit, ac nostrum Stupherum æquat: quinque Maidini, vel octo Aspra vnū Sajat conficiunt: quatuor Sajat duas libras Venetas cū dimidiâ, seu nostros Stupheros viginti valent: Sajat octo Ducatum Turcicū valoris quadraginta Maidinorū constituunt, duo Ducati cū semisse Sultaninū efficiunt. Præter Turcicos hos omnes Christianorū quoque Principum nummos argenteos admittunt plurimos; Ducatos argenteos Venetos, Taleros Germanicos omnis generis, Batauicos itē, & Regales Hispanicos; qui omnes eodē æstimentur pretio, valentq; singuli Maidinos sexaginta quinque, licet apud nos pretio multum inter se differāt; adeò vt talerus vnus cum semisse Sultanini aurei valorē æquet. Ob tamē euidens atque ingens lucrū Taleri præsertim Batauici eò plurimi aduehūtur, Cechini verò Veneti nulli penitus, aut rari, cū pluris æstimentur Venetij. Habent & Syriæneos nummos variij pretij; Zibit, Mangurem, Direm, & Nuccaros appellatos. Nuccari sex Maidinum efficiunt, Mangures item sex Asprum valent, vnus verò Nuccarus duobus constat Diribus, duo item Zibit vnum Direm faciunt. Hierosolymis, perque vniuersam Palæstinam Damascū vsque Maidini Cairenses in pretio sunt: valentque duplo plus cæteris Syriæ Maidinis. Hinc Cechinus siue Sultaninus aureus dum nos moram Hierosolymis traheremus, quadraginta quinque tantum Maidinis ijs in partibus constabat, Talerus verò triginta estimabatur. Damasci nobis istac iter facientibus Cechinus centum & sexdecim Maidinos valebat; Talerus sexaginta quinque. Alepi sub discessum nostrum Cechinus ad centum & viginti Maidinos, Talerus ad sexaginta octo excreuerat. Cæterum Turcicæ monetæ argenteæ pleræque adulterinæ sunt, vt etiam ipsi mercatores ijs recipiendis assueti probas ab improbis vix discernant. In Cypro insulâ Venetæ monetæ nummi & argentei & aurei indigenis in primis grati sunt, magisq; expetuntur.

expetuntur

expetuntur quàm Turcici: quinimo Saiatos & Maidinos Syriacos omnino recusant, solaq; admittunt Aspra. In Cretâ cæterisque Veneti iuris insulis sola Veneta moneta in vsu est, eaq; cum lucro expenditur; cùm maioris ibidem sit pretij, quàm Venetijs.

CAPVT XVI.

*Privatorum in Syriâ aedes, & habitacula. Variamq; suppellex,
& circa domestica cultus.*

DIXIMVS hæcenus de varijs Turcarum Ritibus, Ceremonijs, Templis, Religiosis, Magistratibus, Publicis ædificijs deq; privatorum in Syriâ moribus, vitæ instituto, ac monetæ genere, & pretio: superest modò vt de Ædiis in Syriâ qualitate ac conditione, Ciborum, item & Vestium genere aliqua subjiciamus; ac primùm de Ædibus Syriæ dicendum, & Supellectili variâ. Hæc vnus ferè contignationis sunt, paucæ duarum, paucissimæ trium, lapideæ pleræque: tecta non cuneatim coëuntia, sed plana, & pauimentis subdialibus excontusâ testâ fistucatâ operta: quæ transuersis trabibus sustentantur. Sacra Scriptura Domata vel Solaria vocat, nostræ leges etiam Solaria vel Meniana appellant: suntq; vt plurimùm corona cinctæ, ne facilis in præceps lapsus sit. Ianuæ ita humiles & angustæ, vt quisquam nisi incuruato corpore ingredi nequeat. Introitus aliqui profundi adeò atque obscuri, vt specus ingressum potiùs, quàm Domus putes. Frontispicia plateas adspicientia nullas fenestras habent, aut raras. Impluuijs pleræque ditiorum exornatæ; quibus lumen deorsum cubicula capiunt. Quadratæ præterea formæ continent diætas, hieme ad Solem, æstate ad vmbra admittendam percommodas, magnifico sanè & fornicato opere constructas, patent ab vno latere, & nonnihil eminent, ternis quaternisve gradibus marmoreis, vel lapideis adscensum aditumq; præbentes: parietes marmore incrustati, pauimentum è marmore versicolore est; id tapetibus insternunt, quibus (calceis in ipso aditu relictis) more suo insident. Hic conuiuantur, latrunculis ludunt, confabulantur, ac quosvis illos conuenire volentes admittunt. Seris clauibusq; vtuntur ligneis, non ferreis, vti apud nos moris est. Claues palmares, quadratæ, oblongæ, digitum crassæ; quarum alteri lateri extremo infiguntur clauis ferrei quini, vel seni, aut septeni, pluresve, prout seræ exigat ratio: qui certò spatio seiuncti quasi vnciam eminent. Claues hæc serarum foraminibus insertæ clauis infixis, illos (qui in serâ occuluntur mobiles & oppositi) eleuant: atque ita sera referatur. Rara in his ædibus suppellex, nullus aulæorum splendor, pictarum

2. Reg. 11.
Proverb. 6. 21
25.
Leo Imper.
Constat. vlt.

pictarum tabularum varietas nulla, nullus insuper cathedrarum aut
 scamnorum vsus: non mensæ, non mappæ, non quadræ, non mātalia,
 imò nec fulcra, nec capsæ, aliæve cubiculorū ornamenta nostratibus v-
 sitata. Ditiorem quidē cubacula tapetibus insternūtur, culcitris è bysso
 vel holoserico superpositis Culcitris adduntur puluinaria, ceruicalia,
 & coopertoria serica, linthea nequaquam: eorum namq; vsus minimè
 cognoscunt. Arma pendent de parietibus. Cysta hīc tantum vna, atq;
 altera, eaq; viminea, & corio tecta. Rarissimi præter Bassas, scamna ca-
 thedrasve in vsu habent, easq; deauratas & holoserico vestitas. Plebeij
 vnicā culcitram contenti, stromē tantū suppositā, humi decumbunt; te-
 gumento autem gossypino, aut lineo depicto, & gossypio suffulto no-
 ctu se contegunt, & superioribus tantū exutis vestibus, subuculā, ca-
 ligisque gossypinis induti, dormiunt. Mensa illis est corium rotundum,
Sofra dictum, humi extentum: cui panem, obsoniaq; imponunt. Huic
 assident more suo, & velut bruta animantia, capite inclinato, avidissi-
 mē simul & immundissimē vorant. Ante cibum preces præmittunt.
 Panem non scindunt, sed frangunt. Tribus aut quinque digitis cibum
 sumūt, nunquam duobus: Diabolum enim hoc modo vesci stolidè nu-
 gantur: quem nequaquam imitandum censent. Honestiores tabulam
 rotundam, pediculo palmaris altitudinis affixam (quam *Tubaccam* vo-
 citant) mensæ loco habent; eamq; corio pro mappā insternunt, &
 substratis stromē, vel tapetibus, aut paruis puluinariis insidentes, ci-
 bum sumunt. Cœnā peractā, aut prandio, spongiā madefactā corium
 abstergunt, ac lauant: mox fune extremis infixæ oris, veluti marsupium
 contrahunt; cui panem reliquum, ac cochlearia includunt, & in an-
 gulo cœnaculi suspendunt. Tenui autem victu contenti, non eos cibo-
 rum apparatus, nec tam varias dapes habent, neque ea celebrant con-
 iuiua, quæ nostrates solent. Fœminæ cum viris nunquam aut rarò præ-
 dent; sed separatim in cubiculis prandia sumunt, ac parcè admodum vi-
 ditant. Seruis duodecimum annum egressis mulierum ingredi habi-
 tacula non permittunt: sed minoris ætatis pueros adhibent: qui illis in-
 feruiant, & necessaria quæq; deferant. Seruæ seu captivæ vxoribus co-
 habitant, ipsæque inferuiunt, & domi continuo latitantes manuū ope-
 ribus incumbunt, nec seruorum vti consuetudine, aut colloquia cum
 ipsis miscere vllò modo illis liberum est. Quinimò nec domo egredi,
 aut in publicum prodire conceditur: nisi cum vel heras ad balnea
 progredientes, vel extra urbem, orationis vel recreationis ergo exeun-
 tes, comitantur. Inter empticios seruos seruasq; matrimonium qui-
 dem permittitur: sed geniti ex illis vernæ fiunt, & vtriq; separatim ab
 heris cibum sumunt. Sed de ciborum genere nunc differendum.

P P P

CAPVT

CAPVT XVII.

*Varia apud Turcas ciborum genera, & coquendi modus:
ac potiones varia.*

SIMPLICIBVS Turcæ Maurique, ac Mahometani omnes, & naturalibus cibus famem pellunt, nec curiosum conuiuorum apparatus (vt diximus) vllatens curant; sed quàm diligētissimè fugiunt; quinimò epulæ eorum adeò simplici, adstrictaque apparatione fiunt, vt parcius vel frugaliùs peragi nequant: cùm & ipsæ Bassarum & Procerum lautissima conuiuia longè absint à communibus ditiorum apud nòs mercatorũ & nobiliũ cœnis & conuiujs. Nullæ enim secundæ mensæ, nulla bellaria, nulla híc irritamenta gulæ, nullæ vini cõpotationes; adeò vt tâtâ suâ frugalitate, tantaq; in esculentis & poculentis simplicitate non obscurè nimiam nostrorũ luxuriam, nimiã epularum lautitiam taxare videãtur. Quæ (eò proh dolor) creuit, vt non solũ nobiliũ & mercatorum mensas opiparas, variisq; dapibus instructas, sed etiam infimæ plebis ad epulas ac delicias parandas immoderatam suprà suas facultates profusionem vbiq; spectes. Quæ enim omnium ferè mentes de optimis cocis parandis, de venatu, de aucupio, de caponum saginatione, quæ ventri, luxui & libidini seruiant, inuasit cura & sollicitudo, nemo non nouit. Neque his cõtenti, etiam vini generosi copiã studiofissimè mensas instrui curant: certant cyathis, nimioquè potũ se ingurgitant; & dum certatim Principum, aliorumque vitam & salutem propinant, ac magnos plenosq; cyathos epotant, propriæ sanitati officiũt, morbos sibi accelerant, nimiãq; vini ingurgitatione seipfos quandoque necant. Nec enim quis satisfecisse conuiujs putat, nisi cyathis & numina & amicos lædat, exemploque suo cogat alium, cui propinauit, alienæ fauere valetudini, vt suam mergat: à quibus omnibus Turcæ vel maximè abhorrent.

Quotidianus autem Turcarũ Maurorumq; cibus panis est vt plurimum trumentaceus, optimus Alepi, & Damasci: qui pondere vbique diuenditur, & plerũq; recens pistus. Caro item veruecina elixa, vel affata; quam minutim secãt, ossibusq; detrahunt, mox in proprio adipe, non additã aquã, lebetibus impositam coquunt, vel verubus affixam, & in minutulas partes concisam ad ignem torrent, afflãntve: vel concisam, adipe immixto, manibus subigunt, & artocreas conficiunt. Esculenta hæc in publicis opsolijs apud factores & coquos in maximã prostant copiã: qui & omnis ferè generis legumina decocta, pulmẽtaq; ex Farre, Hordeo, vel Oryza, suo more præparata venalia habẽt. Híc quoque Pistores, Furnarios, Laniones, Oenopolas, & simile genus hominũ, suas habentes officinas, cõspicias plurimos. Ab his minutula plebs victũ quotidianum emere est solita: domi namq; cum nulla ferè vten-

filia

filia ad coquendū necessaria humiliores habent, ad publicas hasce culinās, quo cibos emant, se cōferant necesse est. Nullā enim hic tabernā hospitijs designatā, aut publica diuerforia; in quibus indigenis, aut viatoribus exteris cibus præparetur, vt in nostris videre est partibus; sed publicē in plateis prostant cibaria omnia. Caro præterea veruecina, salita, vel siccatta. Placentā item ex Saccharo, Nucibusq; cōpositā, Mala citrina melle condita, Mustum ad spissitudinem mellis coctum, Vux passā, Caseus, & Butyrū (quod quidem prius coctum animalium vtribus seu pellibus caprinis in vsus necessarios condunt.) Turcis Maurisque in cibū cedunt. Herbis quoq; hortensibus fructibusq; Amygdalis, nēpe Nucibus, Auellanis, Pistaceis, Pyris, Pomis, Ficibus, Vuis, Musis, alijsq; vescuntur vt plurimum. Licet autē in maximā hīc reperias copiā omnis ferē generis volucres, & domesticas & siluestres, Turtures præsertim, Perdices, Coturnices, Colūbos, Turdos, Gallinas, Anferes, Anates, Melagrides, aliaq; rarō tamē eas comedūt, cūm religioni id habeāt, & crimini ducāt. Patinā, Lāces, Paropsides, Cucumā, Ollā, Cacabi, Caldaria, Sartagine, aliaq; vtenilia culinaria ænea sunt, stanno obducta: Cochlearia lignea, depicta vt plurimum, formā oblongā & præcutā. Mauri humiliores cochlearia nil curāt, sed digitis vtendū & cibum sumendū putant. Dum enim liquidi quippiā edent, & præsertim Oryzā coctā, digitis infimul cauē cōtractis, cochleare efficiunt, ijsq; pulmentū sumunt, oriq; admouēt, atq; ita cibo inter digitos per barbā defluēte, vt sunt barbari, barbaro planē more vorant, deglutiuntque. Mauris aqua est potus, vino ipsis lege interdicto. Turcæ & maximē milites Genizari lege hac neglectā, bibunt auidius vinū quā Christiani: quorum nocturna cōiuiua cupidē sectantur, & quandoq; integras noctes vino epotādo absumunt. fœminis suis legē hāc prohibitoriā (licet fortē inuitis) seruandā relinquentes. Vinū propterea siue rubrū siue album) vtrūq; enim Syriā producit) apud Turcas Maurōsve veditur nullum: sed solis Christianis id venale habere, solisque Christianis diuedere, non Turcis Maurisque fas est. quod si quis, cōtra faxit, pœnam, incurrit pecuniariam. Vtribus more veterum vina vrbibus inferunt, ac testaceis vasis sub terrā defossis recondunt, conseruantque diu. Nonnulli etiam (vti Amanti obseruauimus) vitreis vasis in vsum necessarium lōgo tempore asseruant. Rotulam (mensura est Venetam æquans vini libram, ac sesquipoculum nostrum) Maidinis octo aut decem, nobis in Syriā moram trahentibus, vëdebant. Turcæ nobiliores, ditioresque aquam Saccharo dilutam vel succo Citrinorū mixtā (*Zerbetū* liquor is vulgò vocatur) bibunt, eaq; sitim subleuāt. Vinum quidē negligunt, nō vt legi obtēperent, sed vel ideo abstinentū ducunt, quod ad multa mala impellere, ac cerebri in primis noxium esse cognoscant. Hinc illud

Memoriae Mortē, & pestem, ac letale venenum appellant. Neque verò (vti apud nos moris est) potum cibo intermifcent, aut inter edendum bibunt, sed remotis vel absumptis iam cibis potant, ac veluti post diu neglectā sitim, pleno se vase proluūt. Sunt præterea aliæ potiones Turcis Maurisque vſitatæ, ex Melle & Vuis passis aquâ mixtis, quâ *Hassap* vocant: ex hordei quoque & Frumēti farinâ in massam coactâ & aquâ decoctâ. Posco vel poscet appellata, nec non ex Musto cocto aquâ diluto: quibus æstiuo tēpore Niuem injiciunt, vt magis refrigerent. Adeo verò hisce potationibus publicis in diuersorijis quandoque indulgent, ac in tantum eas protrahunt, vt non minùs inebrientur quam nostri Zythopotę ac vĕtres cereuisiarij ceruisiâ. Ad hæc quotidianâ quâdam vtuntur potionē, quam *Cahua* Arabicè indigitant. Itali *Cano*. Aqua hæc instar atramenti nigra, gustu amara, in herbæ cuiusdam semine (cui *Cahua*, vel, vt alij volunt, *Bunnu*, seu *Bunchi* nomen est, & in Ægypto copiosissimè nascitur) decocta, stomacho prodesse, corroborare cerebrum, ac noxium expellere humorem fertur. Semen id molâ trufatili priùs cōtufum vel cote contritum, aquâ decoquitur, in hunc ferè modum. Sesquilibram seminis viginti libris aquæ immifcent: quàm ad dimidiæ partis consumptionem bullire sinunt; eamque calidissimam, ac ferè bullientem fidelijis Indicis vulgò Porcellanis bibunt, vel potiùs guttatim sorbent, sibi que inuicem propinant, tam lentè vt interdum integrâ horâ vnâ fideliam vix epotent, exhauriantve: quòd quidem eâ se ratione facere asserunt, ne simul & feces, quæ paulatim sifdunt, ebibant: eas siquidem, vti noxias, absorptâ aquâ abijciunt. Sunt ex plebe quam plurimi qui Bazarros vialque publicas, matutino præfertim tempore percurrunt, aquam hanc venalem circumferunt, & foculo supposito calefaciunt, calefactam poscenti porrigunt, nec nisi calidissimam præbent. Nulli siquidem vitio vertitur, aut dedecori, cuiuscunque demum conditionis aut religionis sit, si eam in publico bibat. Ad publicâ verò diuersoria singulis ferè horis aquæ huius (cuius sunt appetentissimi) potandæ causâ infiniti conueniunt, & confabulationibus terunt tempus. Adfunt præterea in vrbibus plurimi, qui Capras circumducunt, ac caprinum lac publicis in vijs diuendunt, & modò mulsam ac tepidum cuique poscenti porrigunt. Sed iam satis de cibis ac potionibus, vt de vestibus non nihil dicamus.

CAPVT XVIII.

Vestes Turcarum, Maurorumque: itemque Christianorum & Hebraeorum habitus: & in quibus ab inuicem secerantur.

TURCARVM Maurorumque vestes eandem referunt formam, tales

lares ferè omnes, non concisæ, sed integræ, manicis in terrâ defluentibus: in eo solûmodo differetes, quòd aliæ alijs laxiores splendidioreq; sint, pro cuiusq; cõditione. Omnes quidè bysso & serico se vestire, quocunq; colore tinctis, excepto viridi, liberè ac licitè possunt, modò vires suppetât. Præter sericas, ac laneas, gossypinasq; etiâ ex panno cymatili seu undulato (Zambellotam vocant Itali) vestes habent. Is ex caprarum pilis cõtexitur &. Ancyra præsertim (quæ vrbs Galatiæ est, hodie Angori vulgò dicta) egregiè laboratur, atq; omniû præstâtissimus habitus per vniuersum ferè orbè abundâtissimè distrahitur. Supremâ vestè vulgò *Spahi* appellatâ, nonnulli pellibus magni pretij suffultâ, alijs simplicè tâtum, lineâ vel gossypinâ telâ subplicatâ, oblongis, strictisq; manicis, ad talos vsq; pendētibus (quas in humeros aliquâdo rejiciūt) gestât. Utuntur & aliâ superiori, nōnihil à priori differente quâ Dulimannû appellant, medijs manicis cubito tenus largioribus. Interiorem vestè, vulgò *lubâ*, (quam gossypio pleriq; sufficiunt) alioqui talarè, quidâ ad mediam vsq; tibiâ descendētē gerunt, posticâ nōnihil excedētē anticâ. Hanc fluxiore cincturâ, siue Zonâ bysstinâ, vel gossypinâ leuiter stringūt, discinētī cætera. Humiliores pleriq; pecuniâ Zonis inuoluūt, veteres sequuti, quibus in more positû fuit, vt pecuniâ Zonis cõderēt, quod & sacra pagina testatur, Domino ibidè Apostolis prohibēte ne aurum néve argentum aut pecuniam possideant in Zonis suis. Interior hæc vestis, vt superior, integra, nullas cõcifuras habet, vtraq; collariis caret: collû propterea dum iter agunt, cõtra solis æstum linteolo vel sudario cingunt. Sunt autè Turcarum vestes siue sericæ, siue laneæ, lineæve, aut gossypinæ, coloris omnigeni, vnico excepto atro colore, cuius nullus apud eos Maurosq; est vsus. Hunc enim vti funestû, & turpè contemnunt, vilipenduntq; ac solis idcirco Christianis Occidentalibus vtendû reliquunt, cùm etiam Orientales Christicolæ eum abhorreant. Thoracè nostratibus vsitatum prorsus ignorant, eius tamen loco laxâ vtuntur subuculâ umbilico tenus, quam ab anticâ duplicato cõplicant. Brachas caligis adhærentes, iis non absimiles, quas vulgus Italûm apostolicas appellat, induūt, easq; ligulis astrictoriis subuculæ non alligant, vt nosthoraci nostras, sed leuiter tantum gossypinâ fasciâ stringunt, firmâtque. Caligas verò et si laxas fluxasq; gerât, nullâ ramèn fasciâ crurali (vti nobis vsitatum est) subcingunt. Æstate subligacula ex gossypinâ telâ laxiora, & ad talos dependentia gestant. Calceos simplices è corio cæruleo, vel flauo caligis assuunt. His crepidas *Babus* dictas, subtus ferratas, atque in fronte acuminatas superaddunt. Indusia pleraque gossypina sunt, sine collariis, manicis duplo laxioribus nostris, ditioribus è telâ gossypinâ tenuissimâ, pauperioribus ex viliori materiâ: quorum extrema humiliores aliqui non subligaculis

cōdunt, sed supra femoralia pendula relinquunt. Dum verò iter agunt, aut obequitant, ocreas induunt genuum tenus. Tulipantho etiam pluvio maximè cœlo, acuminatum pileum præaltum, plures habentem plicas, ex rubrâ vel albâ materiâ imponunt. Tunicis adhæc & aliam superinjiçiant vestem, *Ge penecam* vel *La murluchion* appellatam, à prioribus non multùm dissimilem, laxiorem tamen, longioremque, ad arcendas pluias, niues, gelu, cæteraq; aëris incōmoda aptissimam: quâ & noctu in Chanis straguli loco vtuntur. Pauperiores plerique cùm capsarum vsum prorsus ignorent, si quas habent vestes, distentis funibus superextendunt, ditiores cistis vimineis corio obductis includunt. Capitis velamina apud Turcas varia. His enim optimates à plebeis, militibusq; distinguuntur: his & optimatum inter se discrimen dignoscitur. Bassæ namq; & Saniacchi Tulipanthum ferunt ex telâ Indicâ tenuissimâ, arachnidis telis tenuitate cōferendâ, & candidissimâ, varijs circumflexionibus & gyris mirâ arte contortâ, formâ oblongâ potiùs nonnihil quàm sphericâ. Muphtis, Cadilecheri, Dephterdarij, ac Cadij omnes sphericum ac Bassarû Tulipantho longè maius, ex sexaginta nonnunquam & amplius gossypinæ telæ tenuissimæ constans vlnis, spiris aptatum candidissimis, Primates cæteri, Chelibegi nuncupati, Santoni, Seriphi, Hoggij, & Talismanni eiusdem ferè formæ habent tegmina, sed paulò minora: Seriphi ex gossypinâ telâ viridi, cæteri ex albâ, Mercatores, ac reliqui ciues, & incolæ, inferiore Tulipanthi partē nonnihil planâ habent, superiore in rotunditatē desinentē, multisq; gyris sinuosam, viginti vt plurimùm vlnarû lōgitudinis, in reliquo prioribus nō absimile, minori tamén formâ. Reliquus populus seu minutula plebs pileolo cineraceo, è camelorum pilis, vel rubro è lanâ caput tegūt: quod spirâ ex telâ gossypinâ circumuinciunt, apice eminentiore, & intecto. Chiaulij Imperatoris aulici, Bassarû item & Saniacchorû, qui præconû munera, subeunt, inter cæteros Tulipanthi formâ emicant. Eminens enim supra lineum velamē instar diadematis gestant pileolû, ex holeserico rubro, gossypio suffultum, & confarcinatum; quod in rotundâ desinens formâ Tulipantho summû addit decorē. Genizari, dum Zarculis non vtuntur, (quod præcipuum illis est capitis regmē, cuius formam alibi descripsimus) purpureo striatq; pileolo, quam Tachiâ vocant, caput operiunt: quod candidis tenuissimæ telæ inuoluunt spiris, vt tamen cacumē nudum superemineat. Genizarorum serui, atq; Bedoini, & Arabes pluri mi pileolum nigro & vel rubro vittarû volumine contegunt. Cæterùm Mauri tenuiores, à pueris inediç & laboribus assueti, nec caligis vtuntur, nec subligaculis, nec frigus metuunt, nec æstum maiorem; autem vitæ suæ partem nudis peragunt pedibus, nisi frigus nimis intensum sit, vel via cœnosa; tunc enim vel crepidas, vel calceos induunt. Hinc plurimi calca-

calca-

calcanea callo obducta, rimisq; scissa habent. Vilibus verò è lanâ amicti vestibus, surarum tenus (quas *Gabâ* vocant) manicis vt plurimùm carētibus, superiorem discinctam ferunt, interiorē vix ad media genua protensam, longâ lataq; Zonâ è corio cingunt, quâ tamen indusium longitudine superat Neq; enim (vt supradictum est) indusia aliqui subligaculis condunt (vti apud nos moris est) sed pendula ferunt, quorum manicæ adeò laxæ sunt, vt vrgente frigore manus per eas ad nudum pectus facillimè complicant, ac calefaciant. Ex pannis laneis *Meska* vulgò appellatis, quos excaprarum seu asinorum pilis rudi modo texunt, limbis nigris albidisq; diuisim interuenientibus, Mauri cæteriç; tenuioris fortunæ homines non solum vestes, sed & saccos conficiunt, in quibus commeatum omnem per vias deferunt, & Muchari animalium pabula condūt, eorumq; tergoribus supernjiciunt: cuiusmodi idcirco antiquis Hebræis cæterisque Orientis populis & cilicia & saccos fuisse putauerim: quibus dum vel mortuos lugerent, vel crimina sua plangerēt aut pœnitentiã agerent, se induisse sacra Scriptura memorat. Christiani Orientales, etiã opibus asuētēs, vilibus & sordibus pleriq; induuntur vestibus, eiusdem tamen formæ, cuius & Mahometæi. Plurimi tunicâ gestant superiorē è lanâ manicatam duplam genu tenus, cuius suffultura candida est, exterior verò pars colore infecta: aliqui pelliceam arietinam & candidam & rubram habent, interiorē ex lino gossypio suffultam: vel ex lanâ coloris cineracei talarē. Occidentales verò nec non Hebræi eadē vti & Turcæ ferunt genera vestiũ, soloq; capitis tegmine à Turcis Maurisq; distinguuntur. Orientales Christianicollæ vt plurimùm Tulipãtho è gossipinâ telâ versicolore, non tamē candidâ, simplicem in modum complicatâ caput tegunt. Armenij Pileum acuminatum pellibus suffultum, vel cerulei coloris Tulipãthum formâ communi capiti imponunt, Occidentales Christiani vulgarem Italicum nigri coloris Pileum ferunt. Hebræi rubrum præaltum in rotunditatem desinentem, atq; alis carentem. Iam verò de fœminarum amictu ornatuq; aliqua referamus.

Gen. 6. 37.
Ionn. 6. 3.
Lucas. 10.

CAPVT XIX.

Turcicarum ac cæterarum in Syriâ fœminarum habitus, ornatus, ac mores.

TVRCICAE fœminæ, magnatũ præsertim vxores, & pellices, superbè ac sumptuosè vestiuntur. Harum indumēta nō solū serica & byssina sunt, sed auro quoq; & argento intexta, gemmis micant, formâ tamen viris vñtatâ. Vestibus autē quas plurimæ ad talos nonnullæ ad suras dependētes ferūt, vbi in publicũ prodeūt (quod rarò accidit, cum vel ad balnea, vel ad propinquorũ tumultos procedūt) vtūtur simplicibus, nulloque osten-

ostentant pompam, nullam lasciuiam. His indusium albidum superinduunt, vel tenuissimæ telæ linteæ sese inuoluunt, extremamque linteioram (vti nos pallium) in humeros rejiciunt. Caput præterea linteo tegunt, faciemque velant, oculis reticulo ex equinis setulis tenuissimis contexto, vel fasciâ sericâ transperante & nigrâ adhibito, vt spectare illæ commodius alios possint, & ab alijs ipsæ spectari nequeant: idque ex legis præscripto: cauetur enim Alcorano ne fœmina in publicum prodeat apertâ facie: quod adeo studiosè obseruat, atque ita diligenter se obuelant, & operiunt, vt nedum proximi & familiares illis occurrêtes, sed nec ipse maritus vxorem suam possit interno scere. Si quos obuios habeât, etiam notos, neminem salutant, neminem alloquuntur. Vix etiam etsi centies aliqua maritum obuiû habeat, vel semel eum alloquentem reperias: quinimò adeo fugiunt virorum colloquia in publico, vt etiam monstrum habeatur virum & mulierem in aperto sedere aut simul equitare. Quo sanè modo, quemadmodum omnis profusus ad adulteria & illicitos amores sollicitandi præciditur occasio, ideoque multo rariora apud Turcas sunt adulteria quam apud Christianos, ita etiam simplicitate vestium publicè prodeuntes nostrates fœminas nobiliores præsertim longè superant: quæ prodigiosa vestiendi inconstantia, & sumptu, ac varietate adeo lasciuunt, vt histriones in scænâ magis repræsentare iure dixeris, quam matronas. Brachatæ omnes per vias plateasque publicas obambulant, subligaculis è telâ gossypinâ ad talos vsque pendentibus, & subter corrugatis, longioribus ipsis vestibus, quas superinduunt. Nonnullæ ocreatæ, quædam caligatæ, quæ & calceos crepidasque ferunt viris vsitatas. Plebeia ac vulgares fœminæ eodem quoque vtuntur genere vestium, sed vilioris materiæ: gossypinis etenim, aut lineis, laneisve amiciuntur. Brachatæ insuper atque ocreatæ, vt æteræ, lineo indusio superinducto incedunt; vnaque omnes, etiam vetulæ, & deformes, faciem velant. Porro nobiliorum fœminæ nō solum splendidis, & sumptuosissimis, ac insigni arte elaboratis vtuntur vestibus, sed etiam Torques, Armillas, Pedalia, Brachialia, Dextralia, Periscelides crurum, Monilia, Inaures, atque Annulos aureos gerunt; vulgares argenteos. Nonnullæ etiam nobiliores cum domi hærent quo proceriores appareant, magisque placeant viris, palmaris altitudinis calopodijs argenteis deauratis vtuntur. Oculos pænè omnes depingunt, fucantque stibio, quod venustatem addere putant, veterem in hoc seruâtes Orientis morem, de quo apud Ezechiam & Hieremiam passim fit mentio. Digitorum etiam vngues ceromate quodam ex puluere herbæ (quæ illis *Alcanna* dicitur) aquâ admixtâ illiniunt, ac rubros efficiunt. Turcarum Maurorum & Christianorum Orientis filiolarum fasciâ sericâ fron-

rennis

tem ornant, & ex quâ iuxta vniuscuiusq; opes plurimi pēdent nummi, velaurei, vel argētei. Hebręorū verò Viscufiam argenteam, vel æneam deauratam ornamentum loco capiti imponunt, quâ & grandiores natu vtuntur, capillis arte compositis, ac in byssinâ vel holostericâ fistulâ inclusis per dorsum ab occipitio pendentibus. Puellis quoque teneræ ætatis, ditioribus tamen, cuiuscunque tandem religionis sint, non minus quàm grandioribus Armilla, Pedalia, Monilia aurea siue argentea vsitata sunt. Dum per vias nuptæ obambulant, suos sæpenu-merò secum ducunt infantulos; quos non brachijs Occidentalium more, sed humeris diuaticatis tibijs impositos circumferunt, aut mancipiorum operâ ingestando vtuntur. Cæterum Orientis fœminæ rudes, infulsæ, ineptæ, ac malè moratæ sunt, incessum habent incompositū. cursitant pleræque, ventilantque brachia, agresti planè modo, nullūque prorsus (vt nostrates) obseruant decorem. Neque solum Mahometæ (vt diximus) sed & Christianæ, Hebrææque omnes velatâ incedunt facie. His etiam & eadem vestium forma, & mores passim. Nonnullæ tamen Christianæ Dulimanno laneo pro superiore veste vtuntur, cum in publicū prodeunt, nullo superinduto indusio: lineo atq; in eo in primis à Turcicis differunt, quòd manibus detectis incedāt, cum Turcicę eas linteis condant, atque inuoluant. Ad vnum verò omnes balneis delectantur, frequenterque vtuntur. Bassarum ac Magnatum vxores, ac pellices priuatas balneas habent, reliquæ publicas accedunt, bis vt minimum singulis hebdomadibus. Dum verò eò pergunt, non solæ sed comitatae vt plurimum comitant, præcedunt seruæ, seu pedissequæ: quæ cistulas linteis sudarijsque refertas capiti impositas deferunt: sequuntur heræ plures quandoque, quandoque singulæ. Humiliores sua ipsæmet conferunt sudaria, lauantque se mutuò. Honestiores ab ancillis lauari se curant; quæ postquam heras lauerint, ipsæ quoque se mutuò lauant. Hinc corpore mundissimæ Occidentales munditię longè superant: nec enim putent, aut fœtent; quinimò adeò corporis munditiem colunt, vt etiã quotiescunque earum aliqua opera faciunt, quæ natura fert (pudor vetat dicere) pudentia lauent. Eam verò ob causam tam frequens illis est balneorum vsus, quod id sanitati in primis prodesse, ac eo speciẽ sibi addere se putent, quâ se gratiores viris fere cõfidunt; vel quòd honestã aliquam exeundi occasionẽ quærant, cum alioqui perpetuò ipsis domi hærendū sit. Zelotypi enim cū sint mariti, nō ita facillè fœminis exeūdi veniã cõcedūt, nisi vel balnei, vel parētaliū occasio id postulet. Id autẽ mirandū quod altera alterius, etiã diuersæ religionis, aut cõditionis cõsortiū in balneis nō euitet. Siue enim Christianæ, siue Turcæ, vel Hebrææ sint, à se mutuò haudquaquã abhorret, sed simul omnes balnea frequentāt, seque inuicẽ

nudas conspiciere, & atrectare non verentur: quapropter maxima inter eas necessitudo viget; seque inuicem intensissimo amore prosequuntur. Mauræ inopes, nec non & Bedoinæ Arabes, Cinganae Italicae dictæ, gossypinis ut plurimum indutæ vestibus, velatæ pariter incedunt, sed pedibus & cruribus nudæ: ut verò ornatiores appareant, labra, frontes, palpebras, genasque colore cæruleo subfusco fucant; digitorum etiam ungues colore quodam subrubro tingunt. Armillis, Monilibus, Pedalibus, Annulisque non minus ac cætera Mahometicæ videntur, sed æneis, stanneis, ferreis, vel chalybeis. Aliquæ æneis, vel ferreis circulis, quinque, vel senis brachia onerant potius, quam ornant: nonnullæ testaceis vario colore depictis. Faciem insuper characteribus cæruleis inurunt, vel genas leniter cultello incidunt, & vulnere obducto cicatrices relinquunt. Auricularum quoque torulos Mauræ perforant, æneosque vel stanneos Annulos in ijs ferunt, Nasi item extremum puellis perturant, & foramini æneos Annulos inserunt. Indecentius me vidisse quicquam haud memini: putant tamen illæ sibi speciem addere, ac nihil eo esse elegantius. Quo exemplo quam vanè ruat gens humana in sui cæcitate, quamque fallamur omnes, edocemur. Existimat Æthiops nigrum colorē candido pulchriorem, putat & candidus aliter, detonsus capillato, barbatus imberbi se credit esse spectabiliorem. Hinc tam varij, sibi que contrarij apud Orbis incolas & mores & habitus, Orientales vniuersi imberbes ac glabros exofisi, raris nouaculâ capitis pilis, barbam intonsam relinquunt. Occidentales contrâ comam nutriunt, barbam tondent; & vitiū putant, si quis barbâ incomptâ procedat, aut in publicū prodeat. His succinctæ, illis longæ placent vestes. Hi variam vestium concisuram ornatum vestimentis addere existimant; illi id detestantur, ac meram stultitiā putant. Sic alter alterius ridet ineptias, & suum cuique pulchrum videtur. Est enim (ut ille ait) amor & rerum cunctis tutela suarum. cum tamen interim appetitu potius urgente quam ratione suadente vanitati studeamus, stultitiasque sectemur omnes.

IOAN-

IOANNIS COTOVICI
V L T R A I E C T I N I
I T I N E R A R I I

H I E R O S O L Y M I T A N I
E T S Y R I A C I

L I B E R Q V I N T V S .

Antiochię, aliarumque Syrię Urbium lustrationem, ac
reditum per mare in Italiam, Urbisque Venetę
breuem descriptionem continens.

C A P V T I .

*Genizarorum in Vrbe Alepina seditiones, & aduersus
Bassam, Castriacosque milites motus.*

A V C O S ante dies quàm de abitu ex Alepo
cogitarem, Vrbs intestinis tumultibus exa-
gitari cępit, maximã inter Damascenos Ge-
nizaros, & Alepini castrimilites, Castria-
cos vulgò appellatos, subortã seditione. Quę
res originẽ inde traxerat, quòd Bassa propen-
sior erga Castriacos animo pro horũ potius,
quàm illorum partibus staret. Neglectis enim
Genizaris Damascenis, ijsq; inuitis, Castria-
cos in eorum locũ ad Occidentaliũ Consulũ custodias subrogauerat:
cuius auctoritate fulti Castriaci, Damascenorum infringere iura, & oc-
cupare sedes nitebãtur. Obistebãt Damasceni, neq; vnquã se suo ces-
suros iure, tot annorũ longissimo vsu confirmato liberẽ profitebantur.
Admodi verò à Bassã, vt publicis edictis obtẽperarent, vel statim vrbe
excederẽt, suãq; militiã sedẽ Damascũ repeterent, quando eorũ præ-
sidio se diutiũ nõ indigere diceret, nõ solũ dicto nõ fuẽre audiẽtes,
sed insolescere indies in Castriacos, ijs infidias struere, affligere iniurijs
contumelijs proscindere, atq; ipsius Bassę spernere dignitatẽ magis ac
magis cęperũt. Eapropter irã atq; odio mutuo accẽsi milites, per mul-
tos dies inter sese fœdis cœdibus, & quotidianis ferẽ contentionibus, &
conflicti-

Q 9 9 2

conflicti-

conflictibus certârunt. Bassâ verò indignè ferens auctoritatem suã pro-
 nihilo æstimari, vt tantam Damascenorũ insolentiam, rebellionemq̃;
 compesceret, sedaretque tumultus, ac Castriacorum in primis saluti
 consuleret, edictum in Damascenos promulgauit, quo quemq̃; illorum
 tanquam hostem Imperij & perturbatorem publicæ quietis impunè
 interimere cui libet liceret. Proceres insuper, Begos, caterosq̃; milites
 omnes Alepinos armatos ad se vocat; imperatq̃; vt sibi ad reprimen-
 dam Damascenorum audaciã celerrimè adsint: qui statim Bassæ iussis
 obsequentes, maximã suorũ collectã manu, ad Bassę Seraiũ aduolârũt.
 Id vbi resciuere Damasceni, vim maiorẽ & periculũ veriti, vt rebus suis
 consulere, consiliũ de occupandã Vrbe portã Damascenã inierunt:
 eo quidem intuitu, vt si qui in eos irruere vrbe expellere, & inferre vim
 tentarent, impetum hostium sustinere commodiã possent, & habe-
 rent, si quid aduersi accideret, quò se tutò reciperet. Erat ea amplissima,
 & turribus munitissima, vt vel maximè Damascenorũ afflictis rebus vi-
 deretur oportuna, ne vrbe excedere cogere, sed viribus hostium
 tantisper resisterent, dum vel pax componeretur, vel Sardarius (id est
 militiæ dux) & Agã (quod supremum tribunum denotat) iam paulò an-
 te Damasco euocati sibi cum auxilijs adesset. Res hæc etsi factu ardua,
 fæliciter tamen & ex voto Damascenis cessit: portam namq̃; summã
 celeritate, nullã acceptã clade occupârunt, & in tutum sese recepere
 omnes. Eam statim, quã vrbe respicit, ita muniuerũt, vt omnem adi-
 tum exitumq̃; præcluderent. Dum hæc geruntur, custodias Consulũ
 relinquere sunt coacti, Castriacis à Bassã ipsis substitutis. Hoc vrbe
 statu nunciatur naues Venetas è portu Alexandræ breui soluturas,
 & si vnã proficisci animus esset, abitum pararemus: nos etsi abire vel
 maximè optaremus, quos tamen nobis securitatis causã comites, Ca-
 striacõsne an Damascenos adhiberemus, anxie dubitabamus. Vtrosq̃;
 enim euidenti periculo ac damno nobis futuros hoc rerũ statu intelli-
 gebamus. In Damascenorũ siquidem proficisci comitatu non licebat,
 minusque tutum erat, quippe quos Bassã, vti hostes ac perduelles pro-
 scripserat, & edicto cauerat ne quis Occidentaliũ eorum comitatu am-
 pliũ vteretur, pœnã additã non obtèperãti. Castriacos verò adsciscere
 è re nostrã futurum minimè arbitrabamur, ne Damascenæ militiæ ho-
 stibus fauere videremur: atque id mercatores Veneti quoque summo-
 perè dissuadebant. Quando quidem Antiochiam profecturis (vti iam
 primũ institueramus) quò Damascenorum plurimi tanquem ad azy-
 lum è vicinis oppidis profugerant, haud parum verendum erat, ne illi
 in nos tanquã hostiũ suorum fautores hostile quippiã patrarent, om-
 nesq̃; res nostras diriperent, aut prædã suis exponeret. Expectare verò
 incertum dissensionis exitum præfens atq̃; vrgens nauiũ occasio nul-

lo mo-

lò modo permittebat: cùm maximè nulla affulgeret spes, quando tãdè sedatis militũ animis motibus hisce finis imponeretur. Militũ enim animi semel in furorem concitati non facilè ad tranquillitatẽ reducuntur: nec potest talis furor nisi temporis diuturnitate ac lapsu exstingui. His difficultatibus Consul. Venetus oportunitatẽ subuenit: suasit enim neutros admittendos, sed orandũ Bassam vt nobis de comitatu prouideret. Nos vt id nostrã causã faceret, rogamus. ille negotium suscipit, & publicum nationis suã interpretem ad Bassam mittit, vt nostri itineris causã ac iustum timorem exponat, petatq; ab eo vt Capigiũ nobis è suis, qui comitetur, permittat. Bassa re intellectã perhumanè statim annuit, atq; è Capigijs vnum ad se vocat, Venetorũ adire cõsulem, eiq; obsequi iubet. Nec mora, Capigijs ad cõsulem venit, operam fidemq; suam pollicetur. Consul gratijs ei actis, itineris nostri rationem aperit, quo minus Damascenos Castriacõsve milites nobis adhibeamus comites, exponit: ideoq; à Bassã Capigium petiuisse, qui nobis Alexandretam vsq; præsidio sit: cumq; benignè ille assensisset, ipsiq; id negotij demandasset, petere vt nostri tutelam suscipiat, & quid mercedis habiturus sit, enunciet. Ille se sedulo & ex animo negotium curaturum spondet: de mercede autem nihil cõstituturũ: esse se Bassã ministrum publicum, non mercenariũ respondet. Consul cognitã Barbari superbiam, vera esse quidem omnia quã diceret, eaq; se optime scire, verũ nostrum esse illius operã, & itineris sumptus, ac incõmoda liberaliter rependere. Moris esse apud Venetos merita meritis cõpensare, ac benefacta benefactis cumulare: ideoq; certò sibi constare tam grato & liberali animo haudquaquam nos ingratos fore, sed condigna largitione promptissimum eius adfectum compensaturos. Atque his dictis barbarum dimisit: quem, de itinere nobiscum ineundo datã fide, intertium diem exspectauimus. Interim cõmeatum omnẽ itineri opportunum coëmimus, equos, mulosque conduximus, ac sarcinas nostras componentes, diem recessus auidè exspectauimus.

CAPVT II.

*Ex Alepo, Capigio comite, discessus. Iter Antiochiam vsq;
& Antiochena vallis, lacusq; descriptio.*

TP SIS Nonis Martij, anno à partu Virginis 1599. necdũ orto Sole, nostrum accedit hospitium Capigijs, duobus comitatus militibus, atq; iter arripiendum admonet: nos verò in procinctu iam stantes, paratisq; omnibus, quã in itinere necessaria ducebamus, singuli singulos equos mulosq; cõscẽdimus, & præeũte cũ suis Capigio per urbẽ ad portã Occiden-

talem equitamus : quâ egressi, rectâ Occidentem versus per arida, inculta, & deserta pleraque loca eo die proficiscimur; humiles modò colles, ac mitia montana, modo apricas atq; umbrosas superantes valles, Terebinthis, Esculis, Alaternis, & Andrachnis arboribus vestitas. Circa vesperum Damam venimus. Pagus is est in vigesimo quarto ab Ale positus lapide, latissimæ ac pulcherrimæ vallis occupans umbilicum, situs amœnitate, solique feracitate nobilis, cultioris sanè omnibus, quæ eo die in itinere occurrerant. Amplû, quandoq; ac frequens fuisse oppidum, templorum ac veterum ædificiorum docent plura & perampla vestigia : quæ ex dolatis & miræ magnitudinis saxis, æquâ mensurâ quadratâ formâ incisâ constant, & regiam planè magnificentiam ostentant. Ea olim Christianorû fuisse delubra, vel à Christianis exstructa, non leui argumento sunt salutaris Crucis signa, superis portarum liminibus insculpta. Magnatum quoq; sepulchra duo eximia, ac regij operis monumetra in quadratam formam exurgētia ibidem videre est: quorum alterum testudo tegit quaquâ versû in crucem fornicata, atq; tota ex marmore pulcherrimo, quaternis fulta columnis ex ophitico mormore, marmoream tumbâ in medio continens. Alterum marmoreû item totum, eiusdemq; formæ, sed tumbâ vacuum : quâ ab indigenis ablatâ, aut confractam putauerim. Haud procul inde & alia conspeximus vetustissima sepulchra, rupi incisâ, formâ quadratâ oblongâ, quorum vnum Græcâ inscriptione insignitum: literis tamen temporis iniuriâ corrosis legere haudquaquam datum fuit. Cumq; nullum hic adesset Chan, sub veteris ædificij tecto recepti pernoctauimus.

Octauo Eid. Martij, primo diluulo carpentes iter, per loca deserta, ac squalida viâ admodum abruptâ, saltuosâ, ac difficili gradû fecimus. Circa meridiem amplissimam ingressi planitiem, oppidum mox (cui olim Heirim vel Seiriû fuisse nomē putatur) præterlegimus. Id eminenti situm loco, rupiq; impositum, desertum licet & habitatore vacuum, non spernendum propugnaculum refert, habetq; in proximo præterfluētē dulcium aquarum riuiulum. Oppido ad læuâ relicto, in proximum nemus Adrachnis & Alaternis arboribus consitum, declinauimus; ibidemque per horam vnam atque alteram, vt equi & nos longo & difficili itinere fatigati vires resumeremus, substitimus. Inde paulo post viâ modò accliui, modò decliui continuauimus iter, nec quicquam præter summas vastitates vsquam conspicati sumus. Sole ad occasum vergente, in colle quodam eminenti, atq; Antiochenæ valli imminenti subsedimus: cumq; nullus in proximo esset pagus, aut Chan, quò diuerteremus, aut tuto nos reciperemus, angusta quædam Maurorum magalia, mapaliâve, seu animalium potius stabula intrare coacti sumus; vbi colligatis equis, sarcinifq; depositis, dato pretio, post aliquas

aliquas preces, hospitati sumus, & noctis incommoda effugimus. Septimo Eid. Martij orto iam Sole, Mauro quodam ductore vicinam ingressi planiciem, inceptum continuauimus iter: solus quippe Capi- gius absque ductore ignotam sibi viam ingredi non audebat: vel eò magis, quod paludosam, atque præcedentium dierum frequenti plu- uia iam valdè vlginosam multis in locis intelligeret. Id verò oportu- nè nobis & vtiliter cessit; vix enim etiam experto & perito itineris du- ce præeunte pericula effugimus. Cœnosa quippe mirum in modum erat via, fossas insuper, lacunas, paludesque plurimas, & profundas non sine summâ difficultate & vitæ discrimine superare cogebamur. Longissimo denique iuxta Orontem fluuium (rapidissimo cursu me- diam perlabantem vallem) cōtinuato itinere, per lapideum tandem vetusti operis pontem quinis innixum arcubus, flumen impetuosissi- mum traiecimus. Tum ad læuam, Austrum versus flectentes, perque vberissima ac læta pratorum pascua pergentes, quartâ demum postme- ridianâ horâ Antiochiam necdum pransi accessimus. Occurrebant in itinere plurima passim per vallē dispersa pastorum tuguriola, seu ten- toria pileata, certo ordine disposita, ac numero quandoque pagos re- ferentia. Hæc secum deferunt pastores quocunque pergunt: sapius enim pascua vberiora quærentes sedem mutant, vallemque totam peragrât. Opiliones hi nullas domos vel possessiones præter tentoria, hæc & greges armentorum possident. Pascunt autem camelos, mulos, equos, boues, oues, capras. Ex lacte caseum conficiunt, itemque bu- tyrum, quod more nostro non saliant, sed coquunt ac pellibus caprinis condunt quò diutiùs conferuetur. Lanam præterea tondent, inde pe- nulas conficiunt & diuendunt. Omnes autem decimas animalium quotannis natorum Imperatori dependunt. Est autem planities seu vallis hæc Antiochena amplissima maximaque, quâ vel vberiorum vel maiorem in vicinâ regione vidimus nullam. Lacum habet piscibus abundantem, & in primis optimis & prægradibus anguillis copiosum, distantem ab vrbe sex millia passuum; vnde & Antiochenam nonnulli quandoque appellatam volunt; quem olim stagnum Meandriopolis dictum fuisse multi putant. Longitudinè latitudinè superat, conti- netque in ambitu sexaginta circiter millia passuum. Onocrotalos & Ciconias iuxta hunc lacum videre est plurimos.

CAP.

CAPVT III.

*In urbem Antiochiam ingressus. Discrimen à Genizaris Damascenis.
Cadij intercessione sedati milites. In vrbe mora,
eiusq; lustrationes.*

VRBEM ingressi per Occidentalem portam, nullo profus impedimento dato, aut incommodo accepto, secus vrbis muros ad publicum Chan seu diuerforium, ad meridionale vrbis situm latus, pedites perreximus, vbi & hæsimus in sequentem vsque diem. Ædificium id est magnificum sanè, & amplissimū, Melsitâ fonte, & latissimâ areâ ornatum. Dissolutis autem atque in diuerforium conditis sarcinis, mox vbi Frangios aduentasse pererebuit, aduolant Genizari Damasceni, & in comites inquirunt. Vbi Bassæ Alepini Capigium esse cognôrunt, pleno ore inuehuntur in hominem, laceffunt iniurijs, adduntq; minas, mirari se aiunt eius audaciam, impudentiâ, temeritatēque, quod Damascenorum infringere iura audeat: spectare ad se huiusmodi emolumenta, non ad alios: quòd cū probè sciret, non debuisse alienis se immiscere rebus, militumque lucris inhiare: licèt autem huc vsque comitatus fuerit, non tamen passuros se vt institutum prosequatur iter. Itaque si suis rebus consultum velit, suadere vt ad Bassam redeat, neque longiùs Frangios comitetur. Ille vt eorum iratos animos non nihil placaret, nihil sibi negocij cum Castriacis esse, neque ab ipsis stare, abhorre potius & execrari hominum vilitatem. Bassæ se esse ministrū & Capigiū; inuito sibi iniunctam hanc à Domino prouinciam, tamen cepisse eam, quia fugere non licebat. Neque de Damascenorum emolumento sibi vsurpando vnquam cogitasse; imò deuinctum se esse Damascenis, ideoque omnia illis fælicia & prospera imprecari. Quòd si imperent vt Frangios deserat, obtemperaturum ilicò: precari tamen ne dum suis studeant commodis, alijs exitio sint. Si enim eos comitari desistat, neque Bassæ iussa exequatur, nunquam ausurum sub Bassæ adspectum redire: seuerum esse, neque parsurum sibi, etiamsi coactu ipsorum Frangios à se desertos intelligat. Sedatis his verbis non nihil Damascenorū animis, dimittitur, disceduntque Genizari. Ille nouas veritus militum insidias, comite interprete nostro, vrbis Cadium adit; quid in mandatis habeat, exponit; vtque nobis subsidio sit, Bassæ nomine petit: in primis autē Genizarorm primores aliquot ad se accersiri vt mandet, moneatque ne damno vlli nobis sint, aut iter impediant: sed saluos nos, nostrasq; res omnes esse iubeant, & ex satellitibus suis qui Baulacium nos deducant, atque ab insidijs tueantur, adhibeat. placet hæc

et hæc oratio Cadio. Aduocantur Genizari, ijſq; Baſſæ mandatum exponit. Hortatur etiam ac ſuadet à vi vt abſtineant, ſupremoque magiſtratu obtemperent, atq; id ipſum cæteris militibus iniungant, ne rem ſuam deteriorem faciant, nè ve ipſe, ſi quid damni Frangijs inferatur, eorum culpâ immeritas pœnas luat. Ipſi contra de iniuriâ ſibi à Baſſâ illatâ expoſtulant, violari ſua iura, ſibiq; debita lucra ad indignos transferri; iniquum eum eſſe, & inhumanum, ac aduerſum planè eorum cõmodis: inultam propterea tantam iniuriam non eſſe relinquendâ: Cadij tamen verbis libèter aſſentire: eiufq; cauſâ innoxios nos dimiſſuros, maximè quod Venetos eſſe mercatores erga Damalcenâ militiâ optimè affectos intelligant. Liberè itaq; diſcedamus, atq; timore omni ſoluto quibuſlibet itineris comitibus ac ducibus vtamur, aiunt. Hæc Capigius itemq; interpres ad nos reuerſi læto animo retulère: atq; vt quâ celerrimè abiturum paremus, ſuaſerunt. Succellus rei benè geſtæ exhilarauit quidem omnium animos; ſed perturbauit non nihil tam repentinus ab vrbe diſceſſus: cùm enim circumvicina quæque, & præcipuè celeberrimæ ampliffimæq; vrbis vetuſta monumenta perueſtigare vel maximè nobis in votis eſſet, tempus ad id dari optabamus: ſed moram diſſuadente Capigio, obtemperandum duximus.

Poſtridie itaq; ſummo diluculo itineri nos accingimus: priuſquam tamè vrbe egredimur, à Capigio impetramus, vt ſaltem Diui Petri Cathedralis Eccleſiæ veſtigia, & Diui Pauli fontem celeberrimum adire atque inuiſere liceret: quod cùm permiſiſſet, per hortos atque vrbis viridaria, Moris albis nigrifque ac Loto exculpta, Chriſtiano quodam Syro duce, iuxta vrbis muros, ingentibus veterum ædificiorum tranſcendiſ ruderibus, ad portam vſque vrbis orientalem pedites pergitimus, quam à fonte vicino Diui Pauli portam appellant. Fons hic ex rupe vrbis muris inclufâ, ac portæ contiguâ, ingenti prorumpit hiatu, atq; in ſubiectum vas quadratæ formæ opus per amplum & profundũ limpiffimas & ſaluberrimas aquas effundit: quæ inde per deductas arte canaliculas vicinos hortos irrigant, ſata lætificant, ac longè lætèque excurrunt. Ex eo loco rupem præruptam & ad ſcenu difficilem Ortum verſus adſcendimus: in cuius ferè medio æquo quidem & plano loco peringentes collapſi delubri reliquiæ nobis oſtenſæ fuere: Chori in primis pars extrema, arcuato opere hemicycli formam referente. Delubrum id quõdam fuiſſe primarium, ac Diuo Petro (cuius ibi ſedes extitit) dicatum aſſerunt incolæ. Haud procul inde Meridiem verſus in coſtâ alterius montis huic contigui, à circumducente oſtenſa nobis fuit cauerna ampliffima, triplici patens aditu, viuæ rupi incifa, inſtar ſpatioſiſſimi templi elaborata, plurimiſque columnis ex ipſâ

rupe cælis suffulta: quam Diui Pauli cauernam Chriftilcolæ vocitant; quorum vlti ac facris celebrandis in hunc vsque diem feruit. Alteram quoque priori non abfimilem, in tertiâ rupis costâ mediâ excifam eminus in transitu conspeximus, cum cominus intueri & adire eam non liceret. Hæc Diui Georgij spelunca ab incolis appellata, deserta omnino & neglecta iacet, & ab hominum commercio remotissima, atq; accessu perquam difficilis, latronum & nefariorum hominum latibulum est: neque tutus obid ne ipsis quidem incolis ad eam patet aditus. His ita cursim conspectis, per ingentes ædificiorum ruinas, lapidumque acervos, atque immensa rudera, ad Capigium nos expectantem properauimus. Cæterum que de hodierno vrbs situ & facie animaduertere licuit, paucis subijciamus.

CAPVT III.

Descriptio vrbs Antiochia.

*Strab. lib. 16
Zach. 9.
2. Reg. 24.*

ANTIŒCHIA à Seleuco Nicanore condita, & à patris sui nomine sic dicta, priscis temporibus Hebræis Emath, & Reblata fuit, ad quam Zedechias rex Iuda cum filijs ante Nabuchodonosor Babyloniorum regem deductus & oculis priuatus est; in patris præsentia filijs eius occisis. Postea à Theophilo quodam septimo eius vrbs Antiochite Theopolis appellata, Hodie Turcis Maurisque *Antac* dicitur. Hæc Syriæ quondam caput, ac sedes regia, sex aut septem suo ambitu millia passuum continens, in amœnissimâ & fertilissimâ sita valle, ad ripam Tiphonis fluuij, postea Orontis (ab eo qui primus in eo pontem fecit) nunc Far vel Pharphar dicti. Vberes circa irriguosque salubribus aquis campos habet; montibus altissimis vndique ferè circumdata. Situ partim plana, partim montosa est. Duos quippe montes, seu colles altissimos profundissimâ sed angustâ valle ab inuicè separatos, per quam torrens demissus à montibus ingreditur & urbem mediam perfluit, suis mœnibus comprehendit: in quorum alterius (qui celsior est) supremo vertice vetusti operis Arx deserta tamen & ruinosa iacet: quam Syriæ quondam reges, & postmodum Mahometeos, dein Christianos Principes Antiochenos dictos, incoluisse opinio est. Vrbs hæc Daphnidis fonte, à quo & Epidaphne dicta est, tribus ab eâ distante milliaribus, Apollini dedicato, eiusque oraculis claro (quem Iulianus apostata Pithonè consulturus de belli Persici euentu, accessit) itemque asylo Apollinis, & Dianæ delubris, quæ in proximo erant, quondam celebris fuit. Postea Christianâ in Syriâ clarescente religione, Patriarchali sede insignis, multis temporibus sub Christianâ fide

fide in veri Dei cultu claruit. Hic primùm à Patribus Concilium celebratum, Hic primùm Christi cultores Christiani appellati, cùm Discipuli antea & Nazaraei dicerentur. Ex hac Theophilus & Lucas Euangelista oriundi. In hac Petrus Apostolorum princeps cathedram obtinuit sacerdotalem, & Pontificali primùm hic functus est dignitate. Trecenta & sexaginta Christianorum templa magnifica in eâ olim extitisse, eiusque Patriarcham viginti prouincias in suâ iurisdictione habuisse scribunt historici, quarum quatuordecim singulos habuisse metropolitanos cum suis suffraganeis, sex verò reliquas duobus subfuisse primatibus: adeoque centum & quinquaginta tres Episcopos illi subiectos fuisse narrant auctores. Hac autem tempestate diruta & prostrata penitus, solo aratro profcisso, suisque maximæ ruinis sepulta, nulla prisce magnificentiæ, & splendoris, ac veterum ædificiorum indicat vestigia. Quâ parte in plano est, portas quinque continet: quarum tres salutaris Crucis signaculo insculptas conspeximus: quæ ad Orientem est Diui Pauli, à fonte vicino, quæ ex aduerso, Diui Georgij à Christicolis appellatur. Inter has duas vrbs in longum protenditur, longitudine (quæ plusquam duo millia passuum continere dicitur) latitudinem superante. Ab eo autem latere qua aquilonem respicit, tres visuntur portæ: Superior Tanis dicitur, ponte munita, per quem palus muris contermina transitur: media Ducis appellatur: inferior à ponte lapideo vicino, quo Orontes fluuius trajicitur, Pontis nomē obtinet: Si veteribus creditur, qui amnem eam per fluxifese volunt, dicendum est eam solito nunc contractiorem esse, cùm is extra vrbs mœnia iam fluat. Exteriorem muri formam si contempleris, pulchriorem, aut politiorem, altioremque, vel munitiorem te vnquam vidisse negabis. Sunt siquidem mœnia ipsa ex quadratis saxis miræ magnitudinis, turribus (quæ quadringentæ & septuagintâ esse dicuntur) altissimis, validissimisque quadratæ formæ intersecantibus, atque æquâ inter se proportionem distantibus exornata, latissimâ, profundissimaque ambiente fossâ; quæ ad singulas ferè portas versatilibus pontibus trajicitur. Eo autem ordine composita sunt, vt per menianum, quod in summitate est, inter eminentes vtrimque pinnas, quasi per viculum circumire urbem liceat, vbi enim eleuare se muri incipiunt, gradibus lapideis ad proximam quamque turrim adscenditur, atque ita de gradu in gradum ad superiora tenditur, donec ad supremum ad Ortum positi montis verticem ventum sit, Ibi denique eminentiorem montem Occidentem respicientem (qui præsidium, eminentissimo & insuperabili quondam muro turribusque circumdatum, continet) ambiendo, ac rursus declinando, ad alterum vrbs latus, imamque partem descenditur. Res equidem

A. H. 11.

Tyr. Bel. sacr.
4. c. 9.
Herod. Con-
tin. Bel. sacr.
lib. 2. c. 2.

Plin. lib. 5.
c. 21.

admiranda, mœnia integra & illaesa toto ferè vrbis ambitu videre, cum intra mœnia omnia ædificia, etiamsi maxima fuerint, ita planè in cinerem abierint, vt vix vllum vestigium reperias, aut solum plurimis in locis ædificijs quondam ornatum aut tectum fuisse aduertas: Neque enim præter hortos, vineas, & egesta rudera, ac lapidum acervos, quicquam adspicias. Pars quæ ad Occidètem vergit (reliquâ habitatore vacuâ) Turcis, Mauris, Christianisque vtcunq̃ue habitatur; quorum casæ humiles sunt, atque vnius contignationis, non pavimento subdialis vti cæteræ totius Syriæ ædes, sed tegulis nostratiû more cuneatim coëntibus tectæ: quod sanè vti rarum ijs in partibus, omnibus admirationis causam præbuit, Morantur præterea à multo iam tempore in vrbe hac quinquaginta circiter Damasceni Genizari, quò alij item, cum nos illac iter faceremus, ex vicinis oppidis confluerant, vt ab Alepini Bassæ vexationibus tutiores essent. Omnes equidem prædiuites plurimos Genizarotos (vt vocantur) sub se habent. Urbem hanc, post mortem Alexãdri Macedonis Antiochus occupauit, eiusq̃; posteri Syriæ reges, in eâ sedem regni constituerunt. His deuictis in Romanorum potestatem venit. Dein declinante Imperio, sub Heracelio Cæsare in ius Mahometæorum cessit, nunc Arabibus, nunc Persis, nunc Ægyptijs subiecta: quorum iugo circiter 490. annos oppressa, à Christianis tandem duce Godofredo Bullionensi anno à nato Christo 1098. tertia Iunij, post nouem, vel (vt alij volunt) septem mensium obsidionem, operâ cuiusdam *Emirferri* Christiani Armenij capta, & Boëmũdo Principi Tarentino tradita fuit: qui primus inde Princeps Antiochenus dictus, eâ sibi longo tempore posterisque suis subditam habuit: donec tandem Christianis Syriâ pulsis, rursus à Mameluchis occupata, deniq̃; à Turcis post debellatos Mameluchos anno salutis 1517. Osmanico Imperio addita est; cui etiamnum paret. Præest vrbis in iure dicundo Cadius, itemq̃ue Subassius; alij præterea magistratus nulli. Cæterùm territorium circumvicinum, etsi (vt diximus) vberis sit soli, incultum tamen maiori ex parte iacet, ob hominum, vt puto, infrequentiam: quorum pleraq̃; pars alendis Bombycibus, ac Moris excolendis (quibus regio illa vel maxime abundat) victum sibi quæritat. Montes autem vicini (qui eam ex latere vallans vtroque) etsi sublimes sint, ex ijs tamen dulces & perspicuæ manant aquæ, & vsque ad suprema ferè culmina incliuis & lateribus suis agriculturæ aptissimi sunt; & in primis Cocco Alaterno, Andrachne, Stolcade, & Stachi abundant. Sed de Antiochiâ iam satis: ad iter nostrum redeamus.

CAP.

CAPVT V.

*Ex Antiochiâ discessus. In montem Amamum adscensus; eius conditio,
& situs: ac Bailani Chani omnium maximi descriptio.*

AD nostrum tandē Capigium reuersi, duos eum sibi adiunxisse præfidij loco Cadij satellites, sagittis, & acinace instructos, inuenimus. Vrbe egressi, per portam Pontis superato suburbio, inter steriles, opacasque, ac miræ altitudinis platanos perreximus: mox Orontē amnem haud procul ab vrbe muris præterfluentem ponte superauimus. Is vnus diei ab Vrbe itinere in mare labitur, suasque iuxta Soldinum oppidum in sinum Issicum effundit aquas. Flumine transito rectâ ad Aquilonem per vallem latissimam herbidamque iuxta ripam Antiocheni lacus continuamus iter. Vallis hæc (cuius partem Vrbs ipsa occupat) agrum habet optimum, & glebam vberem, estque riuus & fontibus tota pænè irrigua: extenditurque ab Ortum in Occasum, longitudinis milliarium quadraginta, latitudinis pro diuersitate locorum sex vel quatuor. Circa meridiem ad Bailani montis radicem venimus. Is veteribus Amanus fuit, Italis mons ater *Monte negro* dictus, præceps nimium & adscensu difficilis, atque omnium quos vnquam adscenderim altissimus. Inde alta petentes, ad Occidentem fleximus. Septimo dein lapide, in ipso montis adscensu à læuâ arcem vetustam, desertam, & habitatoribus vacuam, turribus licet mœnibusque munitam (quam Saramellam olim dictam putant) præteruehimur. Hinc per densas umbrosasque syluas, in quibus Platani, Larices, Abietes, Cedri, Ilices, Lauri, Myrti, Liculi passim occurrebant, accliuui semper viâ & cœnosâ, difficili præcipiti que multis in locis tramite, maximo cum labore & tædio ad altiora perreximus, & ferè sex horarum spatium in ipso montis adscensu cōsumpsimus. Vbi ad summa montis iuga venimus, (quæ Cedris, Iuniperis, & Andrachnis scatēt) magnâ cum voluptate & admiratione omnem circumquaque regionem longè lateque lustrauimus. Cœlo namque sereno (vbi tunc erat) in planitiem vniuersam, ac totam circumiacentem regionem liber prospectus patet. Ab Ortum latissimum lacum, vallemque amplissimam, atque urbem ipsam Antiochiam, colles ac montes omnes circumvicinos spectauimus: ab Occasu humiliores colles, fertillissimas quoque vallecule, densasque syluas, ac Mare ipsum Mediterraneum eminus conspeximus. Ab Aquilone adiacent, spectanturque hinc inde circumcirca horridi admodum & inculti montes, saxæque crepidines, & rupes, & vastissimæ syluæ: idemque ferè & aduersû lateris montium situs est, & conditio. A Septen-

trione enim in Meridiem altissimorum montium contin uaseries, quæ Tauri montis pars est, atque Amanus dicitur; instar muri eminentissimi per longissima spatia sese extendit & Ciliciam à Syriâ determinat. Vesperi Bailanum Chan, seu Imaretum amplissimum appulimus. Id in decliuitate montis situm, loco satis eleganti; & amœno, atque aquis irriguò, rupibus à Meridie & Aquilone cinctò altissimis, ab Ortu & Occasu in proximas valles, ac densa & frondosa nemora, atque in ipsum Mare Mediterraneum, siue sinum Issicum prospectum præbet. Chani seu Imarathi ædificium lapideum est totum, formâ quadrangulari, omnium quæ in totâ viderim Syriâ maximum, plumbeis tectum laminis, plurimisque ornatum cupolis, seu fornibus sphericis, à Selymo Osmannidarû Imperatore eius nominis secundo à fundamentis erectum; cui & Mefsita satis amplâ, & egregij operis Templum additum est. Opus sanè augustum & Imperatore dignum: quodque elegantia, magnificentia, ac sumptu quicquid est in Syriâ admirandum, non solum exæquare, sed & superare videtur. Quibusvis istac iter agentibus, cuiuscunq; demùm conditionis ac legis sint, tri-duò victus suppeditatur gratis, modò expetant. Ædificij valuis fons adhæret, qui intransibus à dextris est, è viuo prorumpens saxo, ac triplici curîpo aquam limpidissimam non sine grato murmure in subiectum lapideum labrum maximâ copiâ effundens: quæ dum summâ cratêris labra continuo gurgite excedit, per effossam canaliculam medium præterfluit paguin, & habitantibus vel ad lauandos pannos, vel adaquanda iumenta, irrigandosque hortos summo vsui est. Iuxta ipsum Xenodochium plurimæ spectantur vnus cõtignationis domunculæ, Maurorum habitacula: quæ sanè haud contemnendum constituunt vicum. Sub tecto Imarathi recepti hîc satis commodè pernoctauimus, Turcarum tamen cibos non gustauimus.

CAPVT VI.

Iter Alexandretam versus. Eius situs, ac tam veteris quam noua descriptio: ibidemq; mora.

QVINTO Id. Martij, orto necdum Sole, ex Bailano discedimus, Alexandretam pergentes, viâ semper decliui, quam post virentes & frondosas Laricum atque Abietum transitas sylvas, in quibus & Myrti, & Lauri, Smilaxque aspera, & Platanus passim occurrebant, quartâ diei horâ attigimus. Est autem Alexandreta Curopalato Alexandrona, hodie *Scanderona* à Turcis Maurisque appellata in differentiam Alexan-

Alexandriæ Ægypti quæ *Scanderia* vocatur, olim Alexandriaminor, aut Syriæ dictæ (quamvis in Concilio Constantinopolitano Ciliciæ ascribatur) ad Issicum sinum situm oppidum; in medijs nempe paludibus, haud procul à littore maris, non hominum sed ranarum hodie & serpentum habitaculum: adeoque deaſtatum vt nullæ ferè illius aut pauca ſaltem ſuperſint reliquiæ. Præter minimam enim collapsi muri partem, ac lapidum aceruos aliquot, lacunis pænè ſepulchris lapidea quadrangularis, ampla quidem, ſed ex parte ruinoſa, & à nemine habitata; quam olim in ore portus, nunc clauſi aut exaggerati conditam nonnulli putant. Cùm verò antiqua Alexandreta in cinerem ferè (vt diximus) abierit, nulliusque uſus ſit, Veneti mercatores & gens nautica, annis abhinc octo aut circiter, in ipſo maris littore, altero ab illius antiquæ ruinis lapide nouam condiderunt. Huius ædes, duabus tantum lapideis exceptis, pleræque lignæ ſunt, plurimæ etiam ex arborum ramis rudi modo contextis conſtant: quæ quidem omnes paulò antè quàm eò veniſſemus, præter lapideas, caſu quidem conflagrauerant. Hanc interfluit riuulus nigri coloris producens aquam planè inſalubrem & paluſtrem; quæ in mare mox ſe exonerat. Riuulus hic Alexandretam ab Ortu aduentibus ponte ſublicio tranſitur, locumque ab eâ parte nonnihil munit. Eſi verò ſolùm omne vicinum ſterile & incultum ſit, & habitatore vacuum ſpectetur; annonæ tamen ibi nulla caritas; nam præter piſces, quibus vel maximè abundat, piſculentum cùm habeat mare, & optimis varij generis ac prægrandibus piſcibus copioſum, qui exiguo admodum emuntur pretio; carnes quoque, & frumentum, leguminaque ac cætera ad victum neceſſaria vicinum oppidum Aiſſum abundè ſuppeditat. Id antiquitùs Iſſus dictum, vnde & Sinus nomen ſumpſit, in littore ſitum Ciliciæ, Alexandretam è regione habet; diſtatque ab eâ quaſi ſeptem millia paſſuum; celebre Alexandri Magni contra Darium Perſarum regem victoriâ. Nihil verò Alexandretæ carius vino eſt, quod aliunde à nautis, maximè ex Cypro aduehitur. Iniqua autem ſoli ſedes, peſtiferi ac corrupti aëris ob cœnoſos vapores inclementia, habitatores breui, æſtate præſertim, reddit inualidos, ac morbidos, imò non apparente vllò adhuc morbo, liuidos efficit, aut pallidos, vt antè tempus ſæpenuerò plurimi intereant: quocirca nautarum vulgò ſepulchrum ac cœmiterium à Venetis appellatur. Cæterùm præcipua ac totius Syriæ omnium maxima ſcala eſt, & cōmodiſſimum emporium, tam ad exponendas, quàm aduehendas terrâ camelorū operâ merces aptiſſimum. Scalâ autè cùm Græci tùm Veneti vocant, locum, quo naues adpellunt, & in terram

exitur.

exitur. Quotquot enim ex Occidente naues Syriam adnauigant mercium adferendarum, aut a sportandarū causā, hoc loco subsistunt, & stationem habent. Aderant cūm istic moram traheremus, in proximā statione, fundo utique ad iaciendas anchoras apto, nitidoque, onerariæ caueatæ omnes, cūm Gallicæ, tūm Venetæ, ac Genuenses viginti-quatuor; quæ vel merces exoneraturæ, vel in Europam onustæ mercibus renauigaturæ erant. Mercium auhendiarum cura, vbi è nauibus in littore expositæ sunt, nationum Proconsulibus, eā de causā ibidem commorantibus, demandata est: quorum quisque suæ nationis hominibus imperat, ius dicit, consulit & opitulatur, prout occasio postulat, atq; exigit necessitas. Scala hæc à Tripoli Phœnicis vrbe (quæ ab hominum memoriā mercatorum occidentalium ac Proconsulum præcipua sedes fuerat) annis abhinc octo Venetæ nationis operâ ac studio, ob immensas Tripolitani magistratus exactiones, & tyrannidē, eò translata est: quos denique cæterarum nationum Occidentalium negociatores euidentī lucro ac commodo allecti; sequuti sunt, cunctasque naues Syriam adnauigaturas ad hanc stationē adpelli statuerunt, ibique velut loco tutissimo, libero, & ab omni prorsus vectigali immuni, vniuersas Syriæ negotiationes stabilierunt. Hinc nullę fere naues, per paucis Anglicis, Gallicisque exceptis, Tripolim Syriæ hodie adnauigant: reliquæ hoc loco suas merces exonerant: quæ postea camelorum dorsis impositæ, Alepum (vbi præcipuum ac maximum totius Orientis emporium) deferuntur, minori utique pretio, facilioriq; viâ, quàm Tripoli solent, cūm hæc septem dierum iter ab Alepo distet, & pro singulo cameli sagmate taleros ad minūs octo soluere necessum sit: ab Alexandretâ verò Alepum vsque trium tātum dierum sit iter, atque singula sagmata quaternis ad summum taleris expediuntur.

CAPVT VII.

Ex Alexandretâ discessus. In nauem adscensus. Horrida mox in ipsâ statione tempestas, & discrimen maximum. Sinus Ifici descriptio; & in Cyprum appulsus.

H A E S I M V S Alexandretæ toto octiduo, mercatores quosdam Venetos nobiscum in Italiam nauigaturos indies exspectātes. Interim in littore conchylia miræ dispositionis, lapillosque versicolores collegimus; comœatu quoque comparato oportunum nauigandi exspectauimus tempus.

Decimo quinto tandem Kal. Aprilis circa vesperum nauem Venetam, cognomen to *Siluestram* Venetias nauigaturi conscendimus: proximā

ximâ namque luce se vela ventis daturum, modò temporis ratio ferret, ac tuta esset pelago fides, promiserat Nauarchus. Is *Peregrinus de Rubens* nomine, Scribam sibi habebat *Lucam de Sanctis* cognominatum: Venetijs vterque Oriundus.

Decimo quarto Kal. Aprilis, aduersantibus ventis anchoras extrahere non licuit: quinimò magis magisque crescentibus ventis, & exasperato vehementius mari, ingentesque volente iam fluctus, adeò saua mox atque horrida suborta est procella, vt ventorum vi atque impetu agitati ac conuassati mirum in modum, de salute desperaremus, cum etiam in ipsâ licet, statione, post quatuor iactas anchoras vixdum subsistere daretur: parumque abfuit quin in proximum littus Gallica quædam nauis (quæ ruptis rudentibus anchoras duas amiserat) illideretur: cum & cæteræ eius anchoræ vndarum impetu reuulsæ & loco motæ essent. Cessit tandem sub occasum Solis radibus ventus, placidumque mox se reddidit mare. Pelagus hoc loco finum efficit, patentem ambitu ducenta circiter millia passuum, figuram referentem amphitheatralem, Pamphyliam cum Ciliciâ & Syriâ coniungentem. Hodie ab oppido Aiasso nomine littori vicino, *Aiasso Golfo di Aiasso* appellatur, quem prisce ab Ippo Ilicum dixere. Nullas in eo videre est naues, si exteras demas, nec etiam actuatias, cum vicini accolæ nec mare frequentent, nec nauigia vlla possideant.

Decimo tertio Kal. Aprilis spirante Cæcia, nobis vtcunque secundo, vela ventis damus; portuque egressi altum petimus. Quatuor tum aliæ securitatis causâ se nobis adiunxere naues, & Venetæ, & Gallicæ: quas idcirco nautarum vulgus Conseruas appellare solet. Postero die itemque tertio, quiescente vento parum aut nihil profecimus, nocte verò subsequenti, crescente vento, adeò felici cursu sulcauimus vndas, vt proximâ luce Cyprus se nobis conspiciendam daret: extremum namque orientale insulæ promontorium (cui extrema Clides antiquitùs nomen fuit, hodie Caput S. Andreae vulgò indigitant) nobis oppositum esse animaduertimus. Circa meridiem ad Africum flans obstitit quo minùs progredieremur: quinimò ad læuam vertere proram coacti, rursus insulæ prospectum perdidimus. Ad vesperum denuò vento propitio extremam Clidem superauimus, atque inde Cyprum ad nauigantes, sub Solis occasum Famagostam nobis aduersum esse cognouimus. Nocte sequenti vento placido littus legentes, sub auroram promontorium Pedalium vel (vt Strabo vult) Pedasium, nunc Caput Græcû *Capo de la Greca* eminùs cõspeximus, idemque horâ quasi meridianâ superauimus. Vento tamen paulò post nonnihil aduerso, ac terrâ petere cogente, cum in altum ducere necessum esset, quo faciliùs scopulum Clidem nomine superare daretur, vertere, ac flectere, & com-

mutare vela oportuit. Sole tandem ad Occasum vergente, Monasterium sancti Nappæ, in ipso littore maris conditum, lento pede præterlabimur. Nocte proximâ placido à terrâ spirante vento satis prosperè littus legimus, ac promontorio Trono, nunc Pilâ cuspide superatâ, Salinas versus nauigauimus. Solent autem nâues Venetæ, cum nullus est ventus, vt plurimum littus lambere, quo citiùs iter peragant: valles namque, & littora, & insulæ, quantacunq; sit malacia, semper aliquem ventum emittunt; quo spirante iter aliquatenus profequi datæ.

CAPVT VIII.

E nauis descensus. In Cypro mora, & in eâ lustratæ vrbes.

VNDECIMO Kal. Aprilis, qui Annunciationi Beatissimæ Mariæ Virginis sacer erat, ad Salinarum tractum appulimus. Verùm cadente mox vëto, ad stationem progredi haud datum fuit. Nautæ itaque nauē duobus lembis seruitorijs alligant, atque adminiculantibus alterius Venetæ nauis in portu hærentis nautis, ad solitam nauium stationem remulco protrahunt. Vbi tandem iactis anchoris, ac veniâ ab Emino obtentâ, in terram descendimus, peditesque omnes Arnicam, distantem à littore mille circiter passus, Franciscanos inuisuri fratres, perreximus: apud quos ad decimum inde diem moram traximus: atque interim Leucosiam & Famagostam vrbes primarias, aliaq; circumuicina loca (de quibus supra meminimus) perlustrauius.

Decimo namque Kal. Aprilis Arnicano quodam duce & interprete conscensis equis noctu ad euitandos nimios æstus Arnicâ discessimus, rectâ Nicosiam pergentes: quam distantem ab Arnica 24. millia passuum circa quartam horam sequentis diei attigimus: vnde paulò post perlustratâ vrbe, & relictis nonnihil viribus, Famagostam discessimus: quò postero die sub prandium peruenimus. Hæc à Leucosiâ quadragesimo posita est lapide: plurimi que in eâ visuntur fornices Aquæductuum celsi sublimisque, sed magnâ ex parte vetustate exesi, collapsique. Reliqua quæ ad hanc vrbe itemque Leucosiam pertinent, supra recensuimus. Ad ducentos circiter passus à Famagostâ Sacellum est subterraneum, Diuæ Theclæ sacrum, aliquot gradibus descensum præbens. In eo fons visitur aquæ optimæ, & febricitantibus (vt fama est) salubris.

CAP.

CAPVT IX.

*E Cypro discessus. Iterum mari discrimen maximum, & procella horrenda.
Nautæ obitus, & sepultura Methone tandem conspecta.*

PRIDIE Non. Aprilis, atque ipso Palmarum festo die, nauem
rursus conscendimus: sed vento haudquaquam propitio, in sequen-
tem diem abitum distulimus. Circa prandium tandem, spirante Sub-
solano anchoras eruimus, & è statione soluimus, dolone tantum proræ
erecto, ne longius quàm in votis esset à littore seiungeremur. Tabel-
lio siquidem nauis (qui aquæ Eminum discessum procurabat) exspe-
ctandus erat: cui diutiùs remoranti displosione tormenti bellici, vt
maturaret significatum est. Quo in nauem recepto, feruitoriâ quo-
que scaphâ, seu lintre (*Fregatam* vocant Veneti) quâ scriba veheba-
tur, funibus attractâ, nauique imposita, artemonem laxauimus, ven-
toque in puppim flante feliciter per horas aliquot nauigauimus. Cir-
ca vesperum, subsidente paulatim vento, in malaciam incidimus; quæ
in sequentem vsque diem nos detinuit ociosos, vt toto eo tempore,
postquam è statione solueramus, quadraginta tantum miliaria per-
curreremus. Declinante iam die Limisum pagum, itemque Phrurium
& Zephirium promontoria felici cursu præternauigauimus.

Quintò Id. Aprilis, sub prandium S. Epiphaniij cuspidem, antiqui-
tùs Acamanta promontorium, eminens conspeximus, eoque præte-
rito, paulò post vento euronoto spirante, ac magis magisque cre-
scente, vela in altum mare protendimus, ac priusquam ad vespersce-
ret, insulæ conspectum perdidimus. Satalicum ingressi mare, ab alto
iter peregimus, & in tertium vsque diem continuato cursu, ac vento
satis prospero nauigauimus. Inclinate iam die, mutato vento, Cau-
rus se nostræ navigationi opposuit, & impetuoso suo flatu nos Afri-
cam versus abegit. Ad quartum inde diem inquietissimo feruescente
motu pelago, furibundus Boreas (iniquus sanè nobis ac sæuus admo-
dum) tanto impetu ac maris fremitu erupit, adeoque horridam non
ita multò post excitauit tempestatem, vt fluctibus pænè obruti & se-
pulti, non sine ingenti vitæ discrimine, & summâ molestiâ, animique
angustia diem noctemque integram transigeremus. Sæuiebant venti
intumescebant vndarum cumuli, mugiebat à profundo pelagus: supe-
rabant salientes vndæ, instar montium eleuatæ, non solum vtramque
nauis spondam mediam, sed & proræ puppisq; castella obruebant, ac
quasi deglutire videbantur. Nec erat quicquam in superioribus nauis,

S fs 2

quod

quod non fluctibus vndique irruentibus perfunderetur, ac p̄nē operiretur, vt iam iam absorptam aquarum voragine dixisses nauem. Mediâ præterea nocte, malo naui maximo terribilem edente fragorem, casus h̄ic mala metumque auxit, imò magis gubernator ipse, qui victam vi artem fassus, & malum disruptum existimans, oratione concisâ & tristi inclamitat, quisque se fatis paret, ad meliorem abiturus vitam. Quâ vehementer perculsi, ad preces tanquam ad sacram anchoram confugimus. Fit gemitus, & comploratio: in genna prouoluimur: manus ad cœlum & Deum tendimus, ac vt ex manifesto naufragio nos eximat, sin minus animas nostras ad se recipiat, feruentissimè precamur. Nec inanis fuit oratio: nam Diuinâ in primis opitulante gratiâ, eò nautarum insuper accedente diligentîâ & solerti curâ, tam euidenti & præsentî periculo erepti sumus. Malum enim palis trahibusque circum admotis firmiter colligauerunt, stabilemq; breui tempore reddiderunt. Hoc facto Nauarchus rursus monet ad Deum Opt. Max. supremum in periculis refugium, nec in necessitatibus se implorantes deserentem recurramus, precibusque eius numen imploremus; communibus quoque votis vocibusque Deiparam Virginem inuocemus. Obtemperatum illicò. Precibus incumbentibus cunctis, ille votum omnium nomine, ter in sublimè manibus cum clamore porrectis, nautico more emittit, & donum Diuæ Mariæ templo Episcopo nomine in Zacyntho miraculis claro offerendum promittit. Exaudite mox preces, & vota. Circa auroram namque quiescente aliquantulum venti rabie, & sedatâ paulisper tempestate, metum omnem adueniens dies ademit. Actæ deinde Deo gratiæ, quod de tanto nos liberasset periculo. Cessante iam Boreâ, paulò post rursus Caurus spirare cœpit: quo spirante gyros per altum agere, modò puppim, modò proram opponere vento, nunc flectere, nunc velâ commutare, atque obuerrere vento necessum fuit. Interim è nautis quidam vitâ defungitur. Corpus Nauarchi iussu stragulo inuolutum, ac lapidibus appensis, vt subfideret, grauatum, à nautis in mare injicitur. Dum id fit, omnes preces pro animâ defuncti (vt moris est Catholicis) Deo exsoluimus.

Decimo quarto Kal. Maij, cùm iam per duodecim dies nusquam conspectâ terrâ nauigassemus. Methonem Peloponnesi seu Inachiae urbem maritimam nobis aduersam esse cognouimus.

CAP.

CAPVT X.

*Maris discrimen tertium. Ragusæa nauis occurfus: nautarum
mutua salutatio. Piratica nauis nos insequentis effu-
gium, aut prægressio. Malacia maris.*

V E T V S est dictum, quod nos verissimum probauimus, calamita-
rem calamitati succedere. Vix enim vno liberati periculo, in alterum
priori non leuius incurrimus. Circa vesperum siquidem, Peloponne-
siacum nobis præterlegentibus littus. à quo plus minus duodecim mil-
lia passuum aberamus, ad Aquilonem vento stationem mutante, turbo
violentus ex improviso erupit: increuit ventus, simul & fluctus intum-
uere, pluit vehementer, cœlum obtenebrescit, crebræ coruscationes,
& tonitrua horrenda mortem minantur: timor itaq; non modicus
omnium animos incessit: nauis enim plerumq; fluctibus inferior, imbrē
marisq; recipiens procellas, tota ferè nobiscum operiebatur: mox flu-
ctibus eam demergere volentibus, quasi & ipsa periculū timeret, ena-
tabat. Sed quia misericordiæ Domini multæ nimis, Diuino sanè auxi-
lio, quod laborantibus ille benignè suppeditat, velis summâ celeritate
demissis periculum effugimus: mox etiâ nimbo euanescente procel-
losa tēpestas conticuit. Dolone itaq; rursus erecto, atq; vno duntaxat
expāso velo, cœptum carpimus iter. Paulò post iuxta scopulum. *Vene-
tibus* vulgò dictum, se nobis adiungit nauis oneraria Ragusæa, frumē-
to onusta, quæ Constantinopoli Anconam versus nauigabat: cumque
propiùs accederet, pro mote nautico se mutuo clamore sublato salu-
târunt nautæ; vnde venirent, quòve tēderent sciscitantes. Atq; his ver-
bis vix sine imposito, rursus à nobis diuisa est. Paulò post artemonem
denuò distendi, & vela in altum dirigi iubet Nauarchus: atque ita va-
stus mare sulcantes, ocyssimo cursu Conseruam nostram breui præ-
ter nauigauimus.

Decimotertio Kal. Maij, primo diluculo, spirâte Zephyro retrouer-
tere vela coacti, terram versus nauigauimus. Dum verò caueam nauta
speculator (vt moris est) ascendit, nauem quandam passis plenisque
velis citato cursu ad nos properantem videt; eamque ex nauis formâ
Anglicam esse animaduertens, piraticam ratus, prædones in proximo
esse inclamitat, ne tamen frangeremur animo, esse eam nostrâ multo
minorem, addit. Arrectis ad hanc vocem omnium animis, singuli suis
locis profiliunt. Nauarchus verò ænea tormenta præparari, armaque
in promptu esse iubet, vt si propiùs accedant, propulsare hostes, ac vi-
vim repellere commodiùs daretur. Et si verò turgentibus velis, ac sum-
mâ

mâ

mâ celeritate nos insequeretur, assequi tamen nauem nostram non valuit: quinimò post horas aliquot longè post terga relictâ, rursus alta petijt. ac procul se à nobis seiunxit, nec conspecta est amplius. Sole ad Occasum vergente, Sapientiam scopulum, seu Sfragiam ad occidentalem Peloponnesi situm angulum, detegimus,

Duodecimo Kal. Maij, ob malaciâ parum aut nihil profecimus: tanta quippe ad vesperum vsque æquoris vndique erat tranquillitas, vt immobile & planitie per simile dixisses. Sub vesperum placidum nacti ventum, Sapientiam scopulum præteruehimur. Nautæ verò cautes, quæ illic plurimæ sunt, veriti, bolidem demittunt, vt quantum à fundo scopulisq; abessemus, experirentur: reppereruntque profunditatem passuum viginti. Mox iterum atque iterum fundi altitudine tentatâ, lentè admodum, & testudineo (vt dicitur) gradu cautes præterlabimur, periculumque tandem euadimus. Nocte proximâ ad læuam vertentes proram, rupes nimirum scopulosque veriti, rursus altum petimus.

CAPVT XI.

Pueri in mare casus, & interitus. Delphinorum conspecta copia. Belluæq; eius descriptio breuis.

ALTERO die vento Aphrico paulisper increbrescente, satis prosperè nauigauimus. Interim ex pueris vnus (quos vulgus nautarum *Μοχλός* vocat) velum puppis soluturus, antennam conscendit: cumque ad summitatem peruenisset, ac veli soluisset ligamina, nescio quo infortunio ex antennâ procidens, in mare labitur miser: ea propter retineri cursum nauis, ac retroverti statim vela iubet Nauarchus, vt commodius periclitanti opem ferre possent: nec sibi deerat puer, sed nunc infra nunc supra fluctus enatans, summo conatu adnitebatur vt euaderet; natanti siquidem & dolia & asseres projiciebantur, quo sustentare se, ac superare vndas facilius posset. Cùm verò puerum projecta non posse apprehendere, sed summis viribus adnatantem schaphæ appropinquare animaduertent, seruitorio attracto lembo, nauique admoto, se in eum demisere. Descendentibus nautis, atque inter alios pueri patre, qui Pedota nauis erat (Index is est itineris interdum noctuque, à vulgo nautarum Pilota nuncupatus) iam pænè lembo proximus periculum euaserat. Veruntamen dum manibus rudentem (quo lembus nauis alligatus erat) arripere tentat, & frustra bis teruè è mari cum impetu exilit, lembo caput impingit, atque illicò in omnium oculis, frustra conantium opitulari, submergitur, ac miserum rapidus vortex hausit.

Deci.

Decimo Kal. Maij, sub auroram Striuales insulæ deteguntur. Ingentem paulò post Delphinorum instar rotarum se volutantium, nauemque præternatantium conspeximus numerum; quod multi aliquod infortunium portendere suspicabantur. Est autem Delphinus piscis marinus, seu potius Oceani bellua, omnium non modo marinorum, sed etiam terrestrium animalium velocissima, pernicitate pænè volucrem æquans, & nisi multum infra rostrum illi os foret, medio ferè in ventre, nullus piscium celeritatem eius euaderet: sed moram adfert ei naturæ prouidentia, quia nisi resupini non corripunt quicquam. Lingua illis est, contra aquatiliam naturam, mobilis, breuis atque lata, haud differens à suillâ: pro voce gemitus, humano similis: dorsum repandum, spinæ dorſi cultellatæ: rostrum simum, vnde & nomen Simonis agnoscere dicuntur. Mulcentur arte musicâ, præsertim symphonix cantu: hominem non expauescunt, obuiam nauigijs veniunt (vt de Arione citharædo produnt historiæ) puerorumq; ducuntur amore: id quod Appion se vidisse Puteolis scribit: idè & Theophrastus tradit: Rarò capitur hoc animal: & si capiatur, vix edule est, & palato ingratus cibus. Captum concremare solent quidam, & oleum ex eo effluens ad varios vsus hominum in vasa recondere.

Dum verò iuxta vtriusq; insulæ littus lentè preterferimur, Calogeri aliquot Græci ritus, & monasticæ vitæ homines, Strophadum incolæ, cymbâ remis actâ ad nos properant, munuscula pro more adferentes, Hydriam nimirû dulci recentiq; aquâ plenam, aurantia & citrina aliquot poma, lacticinia item, lactucas, & endiuias: quibus in nauem receptis, & largâ eleëmofynâ compensatis læti, hilaresq; fuere dimissi.

CAPVT XII.

Insularum Strophadum descriptio.

STROPHADES, teste Plinio, in mari Ionio ante Zacynthû positæ, *Lib. 4. c. 12.* priùs Plotæ, post Strophades dictæ fuere: cui nomini originem dedisse Harpyiarum fabulam authores volunt. Narrat enim Phineû Arcadiæ, siue (vt alij putant) Paphlagoniæ regē liberis suis superinduxisse nouercâ, quos cū vxoris instinctu necasset, iratos ob eâ rē Deos oculos ei sustulisse, & Harpyias adhibuisse, cibos ei vt abriperet. Sed cū Iasonem cū Argonautis propter vellus aureû Colchos petētē hospitio suscepisset, eisq; dedisset ductorē, tanto beneficio illectos Argonautas Zetim & Calaim filios Boreæ & Orithyæ, alatos iuuenes, ad pellendas misisse Harpyias: quas cū strictis gladijs persequerentur, pulsas Arcadiâ, peruenisse ad insulas Plotas, atque hîc etiam eas insequentes Boreades admoni-

admonitos ab Iride, vt desisterent ab insequendis Iouis canibus, suos volatus conuertisse, & ad Argonautos rediisse: eorumque, reditum seu conuersionem, id est Strophē (στροφῆ) . nomen dedisse in sulis fabulantur. Meminit harum Virgilius.

Æneid lib. 3.

----- *Strophades Graio stant nomine dictæ
Insula Ionio in magno: quas dira Celeno
Harpyiæq; colunt alia: Phineia postquam
Clauſa domus: mensaq; metu liquere priores.
Tristius haud illis monstrum, nec senior vlla
Pestis, & ira Deum Stygijs sese extulit undis.
Virginei Volucrum vultus, fœdissima ventris
Proluuiæ, vnæq; manus, & pallida semper
Ora fame.*

Sunt autem Strophades (hodie *Striuales* appellatæ) planitie nobiles, salubres, amœnæ, clementiâ cœli, ac glebâ fertilissima fortunatæ: portu ditatæ satis commodo, littus habent ab Ortu scopulis rupibusque purgatum. Estq; vna maior altera: quæ Ortum respicit, quatuor millia passuum suo ambitu complectitur; quæ Occasum, duo. Vtraque à Calogēris habitatur: qui numero quadraginta iam dudū ibi sedem posuerunt, & in maiori insulâ Monasterium incolunt satis commodum, turri quadratæ formæ validissimâ, & sex tormentis bellicis instructâ munitum; quæ contra vim hostilem, præcipuè piratarum & latronum excursiones, ac deprædationes tutum monachis præbet receptaculum. Solent vt plurimum piratæ Fustis suis (naues expeditiores, reiç; piraticæ magis idoneas sic vocant) latere hoc in portu, quo commodius faciliusque præterlegentes naues ex improuiso adorianur. Abundat vtraque insula vitibus, oleis, citrinis, aurantijs, punicisque malis; pecudum copiam alit ingentem: frumento item & leguminibus cultissima est; ac mare habet mirâ piscium copiâ pollens.

CAPVT XIII.

Enaui in Zacynthum descensus; ibidem mora; atque abitus. Aduersi venti, aurag; demum felix. Cephaleniæ, & Corcyræ, totiusq; tractus Maris Adriatici, Quarnarium vsque nauigatio.

CIRCA meridiē medio nobis apparet fluctu nemorosa Zacynthos, vt ait Poëta. Mox vento placido Nauarinum Peloponnesi oppidum maritimum præterlabimur. Paulò post Zacynthi orientale promontorium

torium præternauigamus. Sub occasum Solis in sulæ portum (quem à fano littorali Diui Nicolai appellant) intrauimus. Mox tribus explosis tormentis æneis (quibus pro more nautico templum Mariæ Episcopix eminus salutauimus) anchoras in portu iecimus. Cū verò per tempus à magistratu exeundi nauem veniam impetrare non liceret, in alterum vsque diem exitum distulimus. Tres hîc Hierosolymitani itineris comites substiterunt, vt primis triremibus (quæ indies exspectabantur) Corcyram trāsferretent, & inde ad euitanda maiora maris incommoda in Apuliam nauigarent: solus ego è Peregrinis cum mercatoribus, qui in naui aderant, Venetias petij. Hæsimus in portu tenis diebus, ventis aduersis abitum impredientibus. Interea temporis voti nostri in summo periculo facti memores, D. Mariæ Episcopix templum altissimæ rupis vertici impositum, quarto ab vrbe situm lapide vnâ omnes accessimus, votum inibi soluturi. Munere itaque oblato, vitamque deprecationibus Virginis debere testati debitas Deo optimo maximo eiusque Matri reddidimus gratias. Insulam suprà descripsimus, vt superfluum sit eadem hîc repetere.

Tertio Kal. Maij, Sole occidēte anchoris eleuatis è portu solumus, cumque aliquamdiu vento secundo fæliciter nauigassemus, labentibus paulatim ventis in malaciam incidimns, ac tantâ maris tranquillitate laborauimus, vt parum aut nihil eâ nocte proficeremus.

Pridie Kal. Maij, promontorium seu verticem Lafnicam (quæ hodie nautarum vulgus Caput Nattæ, *Capo Natta* vocat) præterlegimus. Inde Echinadibus insulis, ac freto (quod Zacynthum à Cephallenia diuidit) superato, in altum vela direximus. Mox tamen obstitere venti, quominus profequi iter liceret, primum Cauro, dein Fauonio, vtroque nobis aduerso spirante: cumque processisse nos proximâ nocte putaremus, magis retrogressos esse cognouimus: atque in tantum aduersi hi venti nos detinuere, vt sequentibus quinque diebus vix quinquaginta millia prorepere datum fuerit. nam quinto demum die vix Cephalleniam superauius. Noctē verò proximâ, Euro spirante non nihil profecimus. Clarescente iam die vētus à puppi exoritur, & tumido impletur catibus Austro; quo paulatim inualecente, Corcyram, & Aërias Phæacum arces eo die fæliciter præterlegimus. Noctē subsequenti continuato cursu, ac vento prospero Merleris insulis & Fanaro (scopulo à tergo relictis, prouehimur pelago vicina Ceraunia iuxta, libet enim tot ac tantis periculis defuncto aliquantum poëtari.

Ipsis Nonis Maij, prospero continuante ventorum flatu, fugimus spumantibus vndis quæ cursum ventusque gubernatorque vocabant; tantumque secunda nauigatione profecimus, vt Saxonem (hodie Sæno vel Sasonem) scopulum eo die præternauigaremus.

T t t

Octavo

Octauo Id. Maij prosequitur surgens à puppi ventus euntes : mox Sinum siue Culphã Lodrinũ ingressi, turgidis velis sulcamus vndas, volat vncta carina, ac portus nobis vrbesque recedant; fœlicissimoq; cursu Dalmatiæ Croatiæq; superauimus littora : atque tantum eo die secun-
disimo vento profecimus, quantum antea nunquam.

Altero die Quarnarium attingimus Sinum. Potuissemus quidem nocte proximã Ruigni portum appellere : verum vicinos Istriæ scopulos veritus Nauarchus, ne per noctis tenebras naufragij periculum incur-
reret, auersâ prorâ retroverti vela iussit. Hinc obliquantes cursum summã cum molestiã ac tædio noctem totam traduximus.

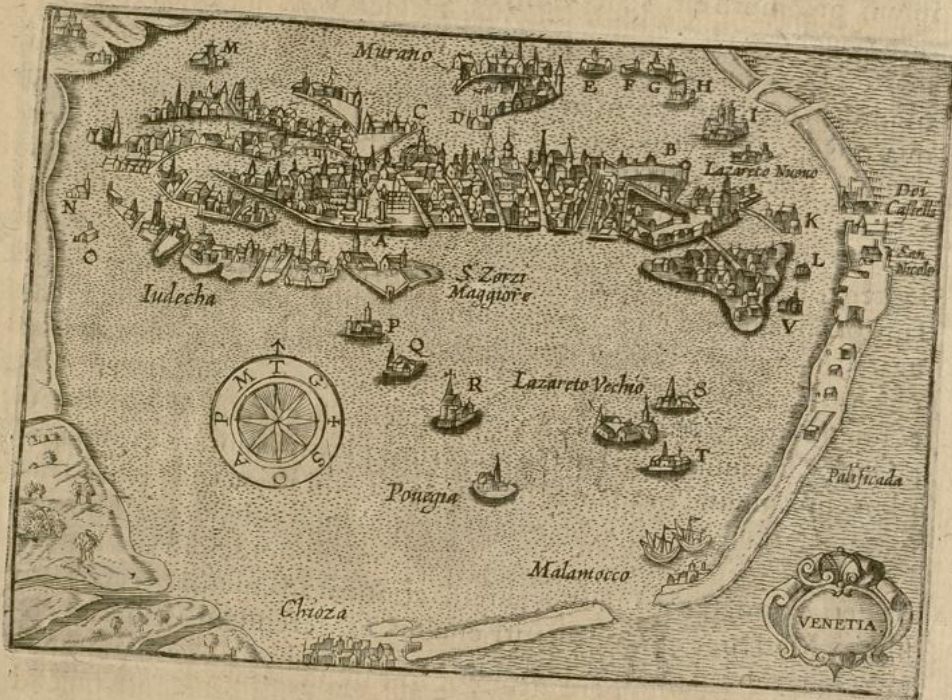
CAPVT XIV.

Ad portum Ruigni appulsus : atque aliã conductã nauem Venetias vsque nauigatio.

PRIMO diluculo Istriam versus nauigantes, haud multò post ventis propitijs, & in puppim spirantibus Ruigni portum læti admodum appulimus. Substitimus in portu per diem integrum, dum veniã ab oppidi magistratu obtentã, in terram descendere liceret; neque enim terram petere vlli permittitur nisi prius nauis tabellio veniam à magistratũ impetrauerit. Actuaricam mox à tabellione conductam nauem, nonnullis comitantibus mercatoribus Venetis, proximã nocte Venetias nauigaturi conscendimus: rebus nostris in nauem transpositis quartã noctis horã placido vento portu egredimur, velaque ventis dantes Istriæ littus lento pede legimus. Sub meridiem sequentis diei, inualecente vento, eoq; prospero ab alto iter perigimus: nec multò post Diui Marci turris altissima, mox & ceteræ Venetæ vrbis turres, ac templorum cacumina, atque alta palatia se nobis conspicienda dederunt. Tunc læti, quod ærumnarum finem tandem Deo duce naçti essemus, summã cum animi hilaritate eminus urbem salutauimus: secundã demum ante occasum Solis horã Venetiarum portum, Castrorum dictum, atque urbem desideratam exultantes intrauimus. Inde rectã per interiora æstuaria Marcianam plateam præteruecti, ad Forum piscarium (iuxta quod est Salubritatis Senaculum, vbi Pronifores Salubritatis suum tribunal habent) substitimus. Hoc enim inconsulto magistratu nulli peregrè aduentanti, ne quidem patritio Veneto egredi in terram licet. Eos verò cum publicis negotijs occupatos inuenissemus, ante primam noctis horam veniam exeundi obtinere nequiuimus. Egressi quisque ad suum diuertimus hospitium.

CAP.

CAPVT XV.

Venetæ urbis brevis descriptio.

DE celeberrimæ huius urbis situ, conditione opulentiâ, magnificentiâ atque splendore, eiusque potentissimæ ac florentissimæ Rei publicæ formâ, multa dicenda forent: sed nostri instituti non est ea hîc persequi, cum iustum volumen requirant: quæ vel ideò relinquenda duximus, quòd ab alijs locupletissimè explicata cognouerimus. Interim ne tantæ urbis gloriam silentio prætereamus, id vnum dicemus admirabilem esse eius situm, mundi miraculum: non urbem, sed orbem potius dicendam, cum in eam vniuersi pænè orbis gentes confluant; in quam item innumeræ merces ex omnibus terrarû otis ac regionibus perpetuo quodam ac constanti tenore inuehuntur, atq; inde in longè diuersissimas gentes terrâ mariq; euehuntur, vt commune orbis emporium non immeritò dixeris. Nullis autem licèt munita sit muris, sed aperta vndique, ad quam noctes atque dies liber omnibus patet aditus, non urbem, sed pagum verius amplissimum appellaueris.

T t t 2

Est

Est tamen quâuis vrbe etiam munitissimâ tutior firmiorq; ; cui mare ipsum pro muro est. Sedet enim in medijs aquis, & ex vna parte promœnibus littora habet, quæ prouida natura velut firmissimum vallum marinis fluctibus atq; procellis obiecit, ne iratum mare aperto liberoq; aditu in mediam vrbe irrumpat, ex alterâ verò Continentis oram, quæ quâ proximè vrbe attingit, vt minimùm quinq; millia passuum abest. Et si verò interiora æstuaria, paludesque, & stagna (quæ magno circuitu littora & Continentis oram lambunt, ipsamque vrbe vndeque cingunt, marisq; fluxu & refluxu sextâ quaque horâ aguntur) septem ostijs nauibus accessum ad interiorem stationem, vrbeq; ipsam præbeant; non tamè nauibus omnibus (maioribus præsertim & caueatis) liber est aditus: quinimò nisi leues admodùm sint, vel actuariz naues, in locis vbi vada occurrunt, extra littora consistant necesse est; & nisi tranquillâ tempestate loco se mouere, aut capescere portum nõ audent vlli nauium patroni; sed accersitis peritis vadorum exploratoribus, qui angustâ quadam & implicatâ viâ, vbi altior vnda est, ad internam stationem, atq; vrbe naues ipsas remulco deducunt. Hinc fit vt terrâ mariq; obsidione cingi vix queat, nullamq; idcirco vim hostilè Veneri extimescant. Ob situs autem rationem ad cuiusque rei copiam siue ex Mari, siue ex Continenti ciuib; suggerendam, atque ad cõmercium omnis generis mercium cum omnibus pænè nationibus aptissima est: &, quod mirandum maximè, et si nihil eorum quæ ad vitam pertinet in eâ proueniat, omnia tamen satis superque abundât. Ambitus in septem millia passuum extenditur. In septuaginta autem paruulas distincta est insulas, pontibus siue lateritijs siue sublicijs coniunctas: quorum Riuoalti pons amplissimus, totusque lapideus, atque ex vnico constans arcu, instar montis eleuato, triplici plateâ, ac geminâ ædium serie in primis spectabilis, amplitudine suâ, & mirandâ mole. operisque magnificentiâ, & splendore primas sibi partes iure vindicare videtur. Intus per fossas nau culæ aguntur, vulgo *Gondole* dictæ, mirum in modum expolitæ, & ornatæ: quæ ad numerum quatuordecim millium adscendere dicuntur. Sumptuosissima & magnifica vbique affurgunt palatia, cum publica tum priuata; quæ peregrinam spectatorem detinēt, & in admirationem rapiunt. Tempia & sacre ædes apparatusque, & auro, picturis, statuisque nobilissimis ornata occurunt plurimæ: quibus insignes atque eximia altitudinis turres adiunctæ sunt. Multa præterea amplissima, opulentissimaque cernas Xenodochia, Oratoria item Sodalitatum magnifica, sumptuosa, & superbissima, ac regij planè operis ædificia, celeberrimorum artificum picturis, & statuis decorata, ornamentisque ex auro & argento splendidissima. Relinquo viridaria

amce.

amœnissima, & miro odore fragrantia, herbarum exoticarum, ac florum varietate ridentia, ac mirificè exulta: quæ Muriani & Zuecæ (adiacentes sunt insulæ) viſuntur plurimæ, omni deliciarum genere plena. Ampliſſima adhæc Monasteria, in oppidorum speciem toto ſtagno circumiacentia, mirum in modum urbem exornant. Inter publica autem ædificia principem locum tenent Diui Marci Basilica, Ducarium. seu Aula Ducalis, Armamentarium. Illa Diui Marci reliquis, ſubarâ maximâ conditis, in primis venerabilis, operis ſui magnificentiâ, ſplendore, & ſuperbâ mole vel maximè admiranda eſt. Marmoreis namque, porphyreticis, ophiticis, leucophæis, alijsque peregrini lapidis columnis innumerabilibus intus forisque exornata eſt. Fornices ac quicquid à columnarum epiſtylijs ad ſumma uſque faſtigia aſſurgit, auro muſſiuoque ac teſſellato opere fulgent: quod inde ad pavementum uſque ſubiacet, marmore varij generis opertum eſt. Pavimentum quoque ipſum teſſellato opere decorum, mirificam præbet ſpeciem. Adeoque miranda hæc opera varietate ſuâ omnium animos atque oculos detinent, & morantur, ut etiam in ſtuporem ſpectatores adducant. Ducarium autem, quod nihil uſquam ſpectari datur magnificentius, nihil ornatiùs, aureis intus coruſcum laqueatibus, aulæis ſericis auro intertextis ornatum, & clariſſimorum hominum ſtatuis & picturis, ac Principum omnium imaginibus, cum elo-gijs rerum quas optimè pro republicâ gesserint conſpicuum, foris variò marmore ornatuque nobili decorum eſt. Frontiſpicium, qua parte aquis incubat è candido Iſtriano marmore, in adamantis ſpeciem faſtigiato, conſtat: quâ verò Forum ſpectat, triginta ſeptem in-nixum columnis, Porticu & Meniano nobile, quod autem ſupra Me-nianum ad tectum uſque aſſurgit, ex rubri candidiq; marmoris cruſtis, quadratâ formâ compositis, in tectum atq; elaboratum cernitur. Na-uale denique ſeu Armamentarium mœnibus turribusque vndiq; mu-nitum, tantæ amplitudinis eſt, ut inſignis oppidi eminus ſpectantibus præbeat ſpeciem: cuius ambitus duo & amplius millia paſſuum conti-nere dicitur. Præter minora nauigia, triremes hîc cernas omni numero abſolutas, uſtra ducentas. Variæ hîc officinæ, in quibus opificum ingens numerus ſuâ quiſque artem affabrè exercent. Taceo immenſam cuiusque generis armorû copiam, atq; omnifarium belli apparatus, miro ordi-ne in ſpacioſis domibus officinifque ad ſtuporè diſpoſita. Marciana ad-hæc area, *la Piazza di ſan Marco* vulgò dicta, ampliſſima, ac toto ter-ratû orbe celeberrima, ſumptuoſis, ſuperbiſſimifque è marmore ædifi-cijs vndiq; clauſa: quorum præſtantiſſimum, & ſtupendâ ſymmetriâ, ac magnificentiâ, ſumptu, ornatuque anteferendû cæteris in urbe ædifi-cijs, illud, quod è regione Ducarij eſt, atq; à duabus è Phrygio ſolido que

marmore columnis, altitudine stupendis, mare ipsum spectantibus, ad usque Diui Marci turrim eminentissimam, inde verò angulo effecto ad alteram aræ faciem in passus ferè octoginta protenditur, Ærario, seu Monetario, *Zeccha* vocant, Bibliotheca, Statuario publicis, itemque augustalium Diui Marci Procuratorum Senaculis, ac domicilio in primis spectabile, summum addit vrbi decorem. Denique vt verbo dicam nobilissima hæc vrbs, vt magnificentiâ, diuitijs, potentiâ omnes Italiæ vrbes facillè antecellit, ita inter cæteras Orbis vrbes, tanquam Regina Maris, & Domina Continentis caput extollit, & omnibus meritò summæ est admirationi. Formam autem regiminis, ac Magistratum ordinem vt paucis hîc attingamus, **SYNOPSIS** eâ de re in calce duximus addendam. Cum verò iam itineris nostri difficillimis laboribus defuncti, ac rude, vt ita dicam, donati, in vrbe hac florentissimâ aliquamdiu morati, eaque tanquam libertatis azylo, tranquillitatis portu, communiq; patriâ multo tempore vsi simus, hîc tandem sistemus ratem & **ITINERARIO** nostro finem imponentes, narrandi quoque finem faciemus. Debitas interim agentes gratias Deo Optimo Maximo, vni & trino atque in æternum benedicto: qui Diuinâ suâ potentiâ ac misericordiâ in omnibus nostris angustijs, ærumnis, periculis, laboribus, & necessitatibus cœlestem semper nobis præstitit opem, è barbarorum manibus nos eripuit, seruauit incolumes, & tandem post tot pelagi terræque superata pericula, & tolerata incommoda, saluos non solum Venetæ vrbi, sed & patriæ charissimæ restituit. Cuius ineffabilem atque immensam misericordiam quam obnixè precamur, vt gloriosam urbem, & supernam Hierusalem, cœlestemque patriam anhelantibus nobis, post hanc miseram, caducam, & fragilem vitam concedere dignetur; per eum qui vitæ mortisq; habet imperium, Christum Deum, & Saluatorem omnium, in secula benedictum. Amen.

FINIS

*Libri QVINTI & ultimi Hææporici Hierosolymitani
& Syriaci.*

APPRO.

APPROBATIO.

Hoc Itinerarium Hierosolymitanum & Syriacum Clarissimi Domini Ioannis Corouici V. I. Doctoris & militis Hierosolymitani est iucundū lectū, & passionis Dominica nos memores reddit. Quare dignum iudico ut in publicum prodeat, ad plurimorum hominum animos & in hac magna & graui tempestate oblectandos. Dedit 13. Octob. 1618.

Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus & Plebanus Antuerpiensis Librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII PRINCIPVM BELGARVM.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EVGENIA Archiduces Austriae, Duces Burgundiae, Brabantiae, &c. Serenissimi Belgarum Principes, Diplomatus suis sanxerunt, ne quis praeter Hieronymi Verdusij voluntatem imprimat librum cui titulus est *Ioannis Corouici Ultraiectini I. V. D. & militis Hierosolymitani Itinerarium Hierosolymitanum & Syriacum*, aut alibi terrarū impressum in has inferioris Germaniae ditiones importet, venalemve habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum & alia graui poena multabitur, vti latius patet in litteris datis Bruxellae, xvi. Octobris M. DC. XVIII.

SIGNAT

Steenhuyse.

SINOP.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

INSTITUTIONS BELONGING TO THE

AT THE UNIVERSITY OF MANNHEIM
IN THE DEPARTMENT OF THE
HISTORICAL AND ANTIQUARIAN
MUSEUM
OF THE UNIVERSITY OF MANNHEIM
IN THE DEPARTMENT OF THE
HISTORICAL AND ANTIQUARIAN
MUSEUM

THESE

1810

1810

Primus *Sex* continet Senatores, ciues primarios, vulgò Sapientes magnos *Sauij grandi* appellatos: qui alios & dignitate & rerum experientia facilè antecellunt, deque administranda Republica, de bello & pace, atque aliis maioribus rebus præconsultant, & ad Senatum referunt.

Secundus *quinque* ciues habet, vulgò sapientes cōtinentis *Sauij di terra ferma* dictos: qui etsi parem auctoritatem referendi ad Senatum habeant, superioribus tamen & dignitate & æstimatione longè inferiores sunt. Curam verò præcipuè habent militum, qui Reipubl. stipèdio

Seniorum
seu Pracon-
sultorum

Huius
Collegij
consellus

Sedet Princeps
medio sublimis solio; iuxtaque eum
Consiliarij, ij
qui ex senis
tribubus vr-
bis eliguntur;
hoc pacto, vt
tres dextrū,
tres verò si-
nistrum cin-
gant latus;
parique ra-

um officium est.

Faint bleed-through text from the reverse side of the page.

Seniorum seu Praecon-
sultorum collegio,
quod est 16.
constat Sena-
toribus,
& in tres
ordines di-
uisum est.

Primus Sex continet Senatores, ciues pri-
marios, vulgò Sapientes magnos *Sanz*
grandi appellatos: qui alios & dignitate
& rerum experientia facillè antecellunt,
deque administranda Republica, de
bello & pace, atque aliis maioribus re-
bus præconsultant, & ad Senatum re-
ferunt.
Secundus quinquaginta habet, vulgò sapi-
entes cõtenentis *Sanz di terra ferma* dictos:
qui etli parum auctoritatem referendi
ad Senatum habeant, superioribus tam-
en & dignitate & æstimatione longè
inferiores sunt. Curam verò præcipuè
habent militum, qui Reipubl. stipendio
allunt, & meret sub Veneto Imperatore.
Tertius ex quinque constat ciuibus, usque
adoleſcentibus, ac primæ lanuginis ho-
minibus, eruditioribus tamè & in lite-
ris versatis: qui ceteris inferiores sunt,
& de rebus maritimis ad Senatum refe-
runt, dicunturque vulgò *Sanz de gl' ordini*.
Hisce adiunguntur
Princeps,
Consiliarij sex,
Triumviri seu Quadraginta virum Iudicij
causarum criminalium præfecti. Ita vt
vniuersum Collegium ex 16 Senatori-
bus seu Patrij ordinis ciuibus constet.

Huius
Collegij
constitutus
talis est:

Seder Princeps
medio subli-
mis solio, iu-
ralque eum
Consiliarij, ij
qui ex senis
tribubus ve-
bis eliguntur,
hoc pacto, vt
tres dextrũ,
tres verò si-
nistrum cin-
gant latus;
parique ra-
tione & Præ-
consultores
primæ & se-
cundæ classis
sequuntur.
Tertij autem
ordinis Sa-
pientes loco
paulò infe-
riori consi-
dent.

Horum omnium officium est:

Singulis diebus (Domi-
nicis festisque maio-
ribus exceptis) in Du-
catio conuenire.
Ad tertiam diei horam
priuatos audire ho-
mines, quibus aliquid
rei est in Republica:
aut cum quopiam
magistrata, easque
causas decernere, aut
delegare, aut ad Sena-
tum referre.
Postea epistolæ omnes
quæ ad Senatum mie-
tuntur (legente eas
Scriba, qui à secretis
Reipublicæ est) au-
dire.
Demũ si Oratores fue-
rint Principum, qui
audiri velint, auscul-
tare.

Peculiare tamen Præcon-
sultorum est:

Semestrem magi-
stratam gerant.
Singulis diebus pri-
uatoꝝ causis,
atque Oratorum
Principum audi-
tis petitionibus,
in Conclauẽ cõ-
sultantur de ne-
gotijs publicis
secedant. Hoc
seruato ordine.

Præfectus septimanæ (nam per vices
singulis hebdomadibus quilibet
præ ceteris agendorum curam ha-
bet) rem proponit, de qua consi-
lium sit aduendum, singulos sen-
tentiam rogat.
Primæ classis consultores & exiis qui
proximis septem diebus præstat,
deinde maximè senex primò re-
spondeat, deinde ceteri, prout æ-
tate præstiterint, si verò maxima
res non sit, postremi ordinis con-
sultores silent. Vltimus omnium
qui alios rogat, remque delibera-
dam proposuit, sententiam suam
adfert. Re discussa, siue in eandem
sententiam conuenerint, siue in
diuas aut tres diuasi fuerint, Princi-
pem conueniant, & Consiliarios.
Denuò re iterũ tractata, omnium-
que sententijs recitatis, cui Princeps
Consiliarijque adhaerent, scriptis
mandatur. Postremò cogitur Sena-
tus, coram quo quæ à Collegio Præ-
consultoꝝ deliberata fuerint, pri-
mũ tractantur; eorũque senten-
tiæ, quibus plures quàm dimidia
pars Senatorum fuerint suffragati,
pro decreto habentur.

Senibus publici, qui à secretis Senatorum sunt
suffragijs eliguntur, a fidelijs. Hoc illis

Ex his nullum nonnulli seleguntur, qui Decemviris ministrant, eorũque acta in
perdurant quoad vixerint. Ex his demum Magni Consilij suffragijs vnus selegit

ere publi-
co consti-
tuti.
Cumq; diem
obierit, fa-
nebrĩ ora-
tione ho-
nestatur:
quæ digni-
tas nulli in
Venera ci-
uitate de-
ferri con-
suevit, præ-
terquã Du-
ci.
Ita vt Cancellanus Ducẽ
quasi ex
populo re-
ferre videat-
ur.

Prima *Iudicium proprietatis*, qui de litibus que ad ædes sine fundos intra fines Venetiarum positos, id est, in æstuarijs existentes, pertinent, co-
gnoscunt & dijudicant: quos item aduentu viduarum dotes ab hæredibus maritorum defunctorum repetentes.
Secunda *Iudicium procuratorum*, hi si de fundis continentis oræ controuersia sit, iudicant, & de pupillorum causis, deque dote assecuranda iudi-
cium dicunt.
Tertia *Iudicium seu Consilium mercatorum*, qui si de mercimonijs questio incidit, aut de rebus mercatorum spectantibus, lis oritur, aduendi sunt.
Quarta *Iudicium aduocatum*, hocce si inter exteros homines lis fuerit, vel quispiam ciuim hospiti diem dixerit, aut actione locati vel conducti
conuenire quempiam voluerit, accedat necesse est.
Quinta *Iudicium petitionis*, apud quos omnes causæ contractus, ac stipulati (ex quibus quispiam ab altero sibi aliquid deberi contendat) aguntur,
Sexta *Iudicium mobilium*, eorum quibus minimæ quedam causæ & minutales lites ventilantur.
Septima *Iudicium quos vulgus Cassarios*, quasi Veritaris inquisitores nuncupat, qui si quid inuentum fuerit, aut clam reconditum, aut nupte
amissum, an ad ætatem, an ad priuatum quempiam, an verò ad eum qui reperit, res ea pertineat, decernunt.
Octaua *Iudicium publici*, vulgò *Pisologi*, qui de validitate aut robore contractuum, vtrum vltimæ sint nec ne, iudicium dant; curantque ne quis pri-
uatus ædificijs vias publicas canalibusque vrbis occupet, aut impediatur: litisque his de causis notas dijudicant.
Nona *Iudicium quos vulgus Supragastaldos vocat*: hi bona condemnatorum sub hasta vendunt.
Publicæ venditioni prediorum decretum interponunt.
Lites super executione sententiarum ab alijs Iudicibus litarum suo iudicio dirimunt.
Decima *Iudicium Examinatorum*, hi testes ad futuram rei memoriam examinant.
De venditionibus immobilium, an iuxta formam legum peractæ faciunt, cognoscunt.
Alienationes prediorum etas habent.
Instrumentis donationum subscribunt.
Sequestres agunt.
Legatorum conditiones, ne quid contra voluntatem testatoris alienetur, in publicis codicibus describunt.
Vndecima *Iudicium Præfectorum nobis*, hi vulgò *Causis* dicti, ad differentiam aliorum, quos vulgus *Criminalis* appellat, iudices sunt executionis
sententiarum.
Curæ aduerarum.
Taxant expensas litium.
In causis vrbibus inter famulos & ancillas, eorũque patronos patronasque iudicium dant.

Primæ instan-
tiæ Iudices
sunt, in plura
diuisi subtel-
lia

Forensibus
causis præ-
fecti sunt,
quorum alij

Si enim sententiam dixerint Iudices primæ instantiæ non excedentem summam quinquaginta
quinque aureorum, ad *Audiuos veteri* pertinet causæ cognitio, maximè si ab vrbano magistratu
sententia lata sit.
Si verò exteri iudices Præfecti nempe & Prætores vrbium & oppidorum sententiam tulerint, & ab
ea prouocetur, ad *Audiuos noui* spectat appellatio, qui si omnes in eandem sententiam conue-
nerint, possunt ipsi absque collegiorum auctoritate rem decernere.
Si de minimis litigis, nec summam viginti quinque aureorum excedentibus prouocetur, ad *Au-
diuos nouissimi* spectat causæ cognitio.
Si de sententijs Iudicum executionis, quos vulgus *Supragastaldos* indigitat prouocatum fuerit ad *Iu-
dices* vulgò *Superiores* dictos deferatur appellatio.
His addi possunt bina collegia, quæ vulgus *Septem Sapientes*, itemque *Duodecim Sapientes* nominat, quo-
rum primi in causis appellationum locati & conducti iudicium dant, postremi ceterarum litium
quinquaginta ducatorum non excedentium, in quibus *Rius alij* iudices sententiam dedere, iu-
dices exiunt.
Quod si excedat lata sententia siue vrbani siue exteri magistratus dictam summam, ascendatque
ad trecentos aureos, datur prouocatio ad *Duodecimvirale collegium*.
Si verò maior sit summa, & ad quingentos vsque aureos extendatur, prouoceturque ad superiorem
penes *Consilium vigintivirale* est iudicium.
In reliquis maioris summe causis *Consilium Quadragintavirale* vrbis iudicium dicit, si sententia ab
vrbano magistratu lata sit.
Si verò sententia à qua prouocatum est, ab extero magistratu lata sit, *Consilium Quadragintavirale*
vrbis cognoscit, & iudicium fert.

Iudices ap-
pellationis in
quatuor di-
uisi classes.
Aut enim
prouocatur
ad superio-
rem

De maio-
ribus liti-
gijs

Ordo appellationum

Ita tamè in omnibus ap-
pellationum causis ap-
pellatio demum ad præ-
dictorum aliquod Col-
legiũ deuoluitur, si prius
Audiuorum Magistratus
adeatur, apud quem vl-
trò citòque causa appel-
lationis prius agitan de-
bet. Qui si de causa co-
gnouerint, & vel omnes
simul, vel vnus eorum
intercesserit, causam ad
Consilium siue Colle-
gium introduxerit, prio-
ribusque Iudicibus diem
dixerit, aut vel omnes
intercessionem negaue-
rint, tum demum Colle-
gium (ad quod appella-
tio ipsa spectat) adire li-
cet.

Ins quod bi-
fariũ diuisum
est, in cogni-
tione scilicet
criminalium,
seu capitaliũ
causarum,
itemq; ciui-
lium: quocir-
ca duo sunt
genera Iudi-
cũ: alij enim

Singulis diebus (Domi-
nicis festisque maio-
ribus exceptis) in Du-
cario convenire.

Ad tertiam diei horam
privatos audire ho-
mines, quibus aliquid
rei est in Republica:
aut cum quopiam
magistratu, easque
causas decernere, aut
delegare, aut ad Sena-
tum referre.

LIBRARIUS

1711
1712
1713

1714
1715
1716
1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800

De huius munere & auctoritate supra satis.

Decemvirale Consilium.

Quadragesimale Criminale Consilium

De grauioribus causis, & insignioribus facinoribus, quorum cognitio ad maiores magistratus pertinet, videlicet

Criminalibus siue rerum capitalium iudicijs praesunt: qui quoque bipartiti sunt, vel enim agitur

Aduocatores Communis numero tres. Hi

Gerunt hi Quadragesimari magistratum octimestrem, postquam in Quadragesimali Consilio Nouo & Veteri Iudicis munere functi fuerint: nec enim prius ad Quadragesimale Consilium Criminale admittuntur. Suffragiis sententias dicunt, a Praefectis Consilij suffragia numerantur, quod si plures dimidiis reum absoluerint, confestim pronuntiatur absolutus; si vero plures dimidiis damnauerint, pronuntiatur damnatus. Quod si poena locum habeat, decernitur demum quam poena in reum adinaduertendum sit. Aduocatores poenam actiorem, Praefecti mitiorem proponunt: initis suffragiis eorum praevalet sententia, qui plura dimidiis suffragia tulerint. Habent Triumviros ex suo ordine, qui singulis binis quibusque mensibus sorte educuntur, ac per vices semper Duci & Consiliariis assident, parumque illis auctoritatem ad Senatum ac Magnum Consilium referendi de quacunque re voluerint, habent. His adjunguntur tres Consiliarij Ducis, qui Praefectos Consilij agunt.

Ne legibus aliqua in parte officiantur, summopere procurant: vt vero vim legum tueantur, ad Quadragesimale Consilium de leuoribus, de maioribus ad Senatum, de maximis interdum ad Magnum Consilium referendi ius habent. In priuis causis contra reos statuendi auctoritatem habent.

Conclauē priuatum, itemque priuatos ministros, ianitores, apparitores, scribas habent. Quilibet vero eorum intercedendi in criminalibus potestatem habet. Crimine enim ad hos delato, vel ab omnibus, vel ab vno eorum interdicatur, & reus efficitur ille cuius nomen delatum est. Deinde ab intercessore refertur ad Consilium Quadragesimale, vel ad aliud quod voluerit; ibique causa recitata de Consilij sententia decernitur, an reus in carcerem conijciendus & quaestioni adhibendus sit, an potius solutus causam dicere debeat. Post id vel accersitur reus, vel clam capitur ab apparitoribus, ibique siue solutus, siue in vinculis coactus, de eo crimine rogatur, respondet, testes vtrumque citantur, omnia scriptis mandantur, siue pro reo, siue contra reum faciunt. Hac ratione tota causa in codicem relata, omnium quae scriptis mandata sunt, reo fit copia, constituiturque tempus quo causam dicere & consulere aduocatum possit. quod si reus tenuis fortunae fuerit, vt aduocatum, qui suas partes tueatur, conducere suis sumptibus nequeat, aduocatus qui conductus Reipublicae stipendio est, inopis illius tuendas partes suscipit. Aduocatores dein reo diem constituunt, quo causam dicturus sit, Consilio coacto, quia vero accusatoris vice funguntur, quod nemini priuato licet, orationem aduocatoris magistratus in reum acerrimam habet, crimina & facinora objicit, testibus confirmat, ac verisimilibus coniecturis adstruit. Postea agitur causa rei ab eo patrono, quem sibi adiciuerit, replicandi & duplicandi vtrique parti facultas relinquitur. Causa vtrique agitata, & perorata, & reus, & patronus discedunt e curia Iudicum. Cum Iudicibus clauduntur in conclauē aduocatores, eorumque scribae, qui de puniendo reo sententias rogant, an scilicet puniendus videatur, nulla adhuc constituta poena: suffragia incunt iudices; si plures dimidiis reum absoluerint, declaratur absolutus; si vero plures dimidiis damnauerint, pronuntiatur damnatus: quo casu decernitur quam poena in eum adinaduertendum sit. Aduocatores poenam actiorem, Praefecti mitiorem proponunt: postea suffragia incunt; eorumque praevalet sententia quae plura dimidiis suffragia tulerit.

De minoribus delictis, & maleficiis: quae vel ratione delicti, vel personae leuiores sunt, de quibus inferiores magistratus cognoscunt. Horum alij

Praefecti noctis appellantur, & ius capitis habent, causas vero reorum agitant, ac scriptis mandant, quae testes dixerint, quaeque vel sponte vel coacti tormentis rei confessi fuerint, atque ita totam causam expediunt, & sententiam dicunt; si capitale sit crimen, capite damnant, si leuius fuerit delictum, vel virgis cedendum reum, vel carcere coercendum iubent, aut ad remos damnant. Capita tribuum dicuntur, & sex numero sunt, de capite autem iudicium ferre non possunt, sed in vilissimos homines & meretrices adinaduertunt: quos vel virgis caedi iubent, vel in carcerem conijciunt, aliasque poenas corporales infligunt.

Praeterea vtriusque magistratus officium est

Vt vicissim, modo Praefectus noctis, modo Caput tribuum suam tribuum (in sex siquidem tribuum diuisa est tota ciuitas) ad gallicinium vsque circumeant, cum publicis stipatoribus, & apparitoribus armatis.

Ex publicis vectigalibus in aerarium conferuntur: quae vel exiguntur

Ab his quae exportantur ex vrbe

Ab his quae in urbem importantur

Ex ciuitatibus quae in societatem Imperij Veneti sunt adscitae

Hicce singulis diuersi magistratus pecuniarij Praefecti sunt: quibus varia vulgo indita sunt nomina, dicunturque

- Signori alla Dogana.
- Signori de Officio del dazio del vino.
- Signori della Ternaria vecchia.
- Signori di Ragion nuoue.
- Signori a i Dieci officij.
- Signori della Tauola dell' intrada.
- Signori della Tauola dell' viciada.
- Signori Estrordinarij.
- Signori sopra le camere.
- Signori della Messellaria.

Quorum omnium officium illud est, vt

Caveant ne per dolum fraudemve aliquid publicae pecuniae auertatur, aut per inertiam pereat.

Omnes controuersias, quae ad id genus pecuniae pertinent, dijudicent. Pecunias, quas quisque exegerit, ad alios magistratus deferat, qui quidem bini numero sunt.

Aut enim deferatur publica pecunia ad

Gubernatores reddituum, vulgo Governadori dell' intrade, numero tres. Hic

Magni momenti est magistratus & emolumentum maximi; qui non nisi insignioribus & prouectae aetatis ciuibus confertur solet. Creant Apparitores, Viatores, Lictores, omneque id genus magistratum Reipublicae. Publicae pecuniae curam & custodiam habent, eamque in vsus publicos impendunt ex supremi Collegij decreto. Acceptum & expensum in publicis codicibus describunt.

Urbanis pertinet, quae aut ad

Publicarum pecuniarum administrationem: quae bifariam diuiduntur, nam vel

Interdum, cum redditus Reipublicae impensis minime satisfacere posse videtur, a ciuibus pro cuiusque censu soluantur, & in publicum inferuntur.

His exigendis diuersi magistratus praeficiuntur: qui vel a taxis, vel a decimis nomen habent, aliisque variis nominibus insigniti sunt, dicti vulgo

- Li Casudi.
- Dieci Sauij.
- Signori sopra i conti.
- Signori sopra le Camere di monti noui, nouissimi, & del subsidio.

Quibus omnibus id muneris incumbit,

Pecunias a ciuibus colligant. Bona eorum, si solutionem negligant, tub hasta vendant. De controuersis eas pecunias concernentibus cognoscant, & sententiam dicant. Rationes in publicis codicibus diligenter inspiciant, ac ne qua fraus publicis redditibus atque aerario fieri possit summopere curent. Pecunias quas quisque exegerit, ad supranominatos magistratus deferat,

Quaestores urbanos, vulgo Camerlengi, numero tres. Hi

Ius senatorium propemodum habent, & emolumenta maxima. Publicam pecuniam & Senatus decreto in vsus publicos impendunt. In codicibus suis & acceptum referunt, & expensum ferunt. Quia vero operosum est officium, & laboris non exigui, iunioribus plerumque, nec nisi nobilitate generis & vitae innocentia claris magistratus hic committi consuevit.

f

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several columns and appears to be a formal document or letter.]

Ex uniuerso Ciuium cōstat cōuentu, ac Venetorum magnū Consilium cōstituit: à quo uniuersa pendet Respubl. Collectum est autē ex solis Patricij ordinis ciuibus, qui vigesimum excedētes annū postea quā ab aduocatorio magistratu nobili seu patricia se ortos familia, non spūtos, sed matrimonio legitimo natos duobus testibus fide dignis probauerint, patris insuper seu matris, aut iis oebati, proximioris consanguinei iureiurando vigesimū se excessisse annū docuerint, sortis beneficio susfragij ferendi in Comitibus adipsū vel quibus fors iō fuerit, vbi 25 annū exegerint, tādē publicæ potestatis participes fiunt, atq; in hanc nobilitatis cōtum admittuntur.

Leges omnes quæ ad constitutionem Reipublicæ pertinet sancire; quod Interregni plerūque tempore fieri consuevit.

Omnes item magistratus cum vrbanos tum exteros seu eorum qui foris ius habent publicæ potestatis communibus susfragiis eligere.

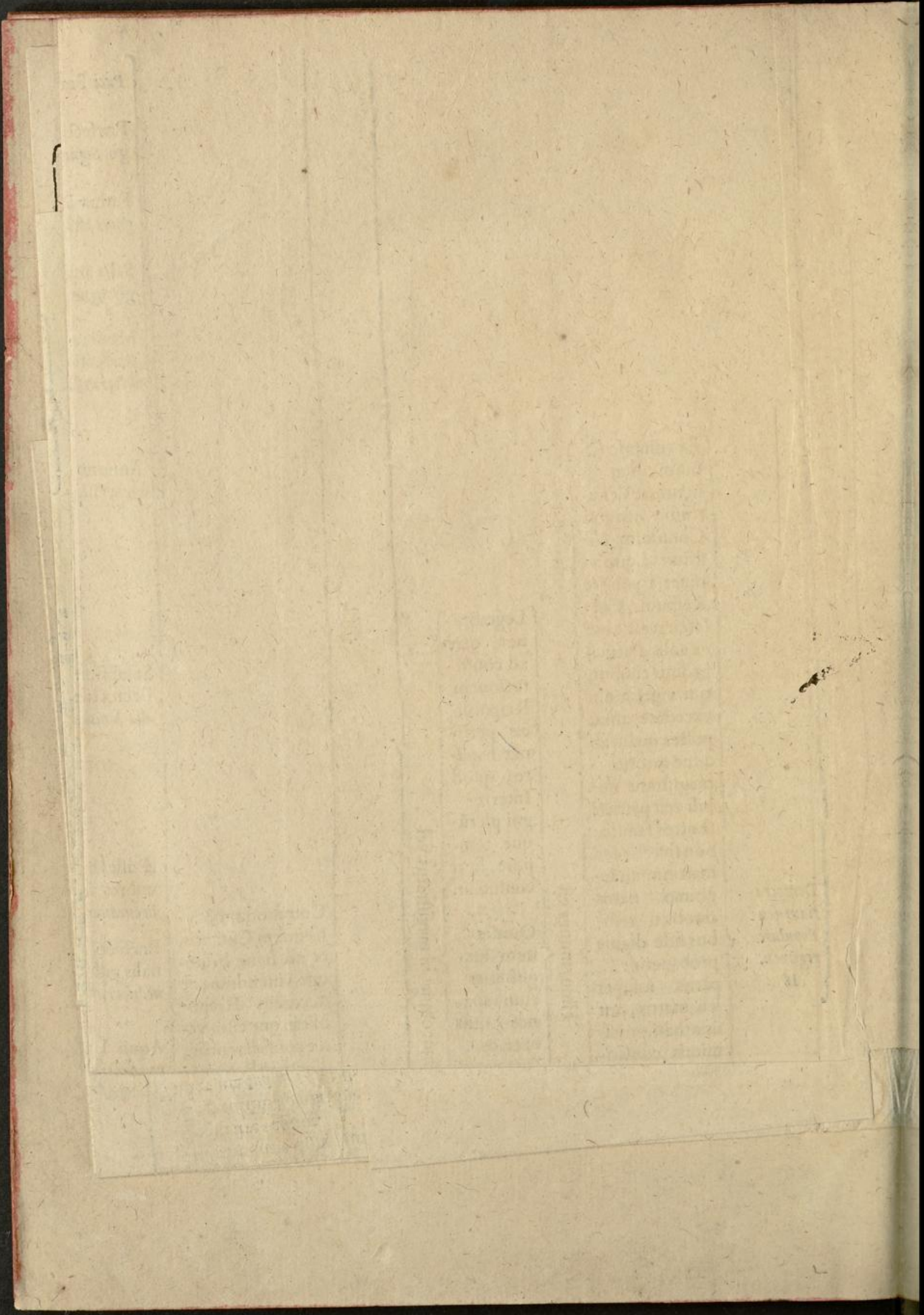
Sunt omnes hi magistratus vel

Commodum & utilitatem Ciuitatis, & ad bene beatęque viuendum, ac decorem Reipublicæ: quæ cum variæ considerentur, diuersim Reipublica introducti sunt magistratus. Horum alij

Pati Præfecti quinque.	hi	Quærelas eorum qui vel in ripa se inuicem vulnerarunt, vel conuiciis & iniuriis lacerarunt, vel pugnis concertarunt, auscultant, eosdemque reconciliare, ac pacem inter partes componere satagunt.
Præfecti pannis auratis vulgò <i>Signori di panni d'oro.</i>	hi	Textoribus sericatis, & polymitaris præfunt. Ne qua fraus in texendis sericis, aulæis, polymitis, aliisque byssinis auro & argento intertextis cōmittatur, summoperè curant. Legum transgressores pœna ad id statuta mulctant.
Farinæ Præfecti, vulgò <i>Signori alla farina.</i>	hi	Farinæ publicæ curam habent, eamque commearis causa emptam in horreis publicis recondunt. Quandoque, si res exigat, aut si farinam rancidam futuram timeant, eam reuendunt, aliāque in locum vendite publicæ are comparant.
Salis antonæ Præfecti, vulgò <i>Signori al Sale.</i>	hi	Omniem salis copiam ex publicis Salinis Venetiis aduicem distrahunt, & in publicis horreis reponunt. Nulli enim priuato salem vendere licitum est, nisi ab hoc magistratu comparauerit. In codicibus suis & acceptam referunt, & expensam ferunt. Lites ea de re occurrentes suo iudicio dirimunt.
Monetæ aureæ argenteæque Præfecti tres, vulgò <i>Pronditori della moneta.</i>	Horum munus est	Providere ne argentum aut aurum imperfectius aut impurius quàm lex statuit cudi debere, aliquo pacto cudadur. Neve excusi nummi pondere sint minores, quàm lex iubet. Cum nulla prope frumenti vis ex agro Veneto colligatur, quòd omni ex parte vrbs æstuariis amplissimis ambiatur, ciuitasque populosissima existat, rei frumentariæ curam habeant, ne populus rei frumentariæ inopia labore, nimis que annonæ caritate prematur.
Annosæ triticæ Præfecti tres, vulgò <i>Signori delle biade.</i>	His id muneris incumbit ut	Si quandoque timeatur annonæ caritas, Principem Sapientumque Collegium ut adeant, reque inter eos discussa decernant, quæ ad frumenti copiam comparandam præcipua esse videantur. Necesse est exigente triticum à mercatoribus comparent, qui polliceantur certam vim frumenti statuto tempore ex destinatis prouinciis se Venetias delaturos; quod nisi præstent negociatores, pecuniaria multa taxantur. Emunt autem magno pretio, & vendunt vili, ut commodo & inopiæ populi consulatur.
Salubritati Venetæ vrbs Præfecti tres, vulgò <i>Signori alla sanità.</i>	Horum præcipuum officium est	Ne aliquo pacto ex contagione tabes serpat in ciuitatem, providere. Quod si etiam quandoque obrepserit, sedulo operam dare ne longius vageret. Ne quid putridum, aut quod incolumitati Ciuitatis officere possit, vendatur, atque ut quam saluberrimè Venetiis agatur, summoperè curare. Quod si quempiam contagione infectam cognoscant, illico ad publicas quasdam aedes in æstuariis ædificatas trium millium passuum ab vrbe distantes deferri curare. Si quis cum morbofo consuetudinem aliquam habuerit, ne alios inficiat, proprios deserere lares, & ad alias aedes publicas extra vrbe conditas migrare, ibique quadraginta continuis diebus permanere compelleret: qui si sanus persistit eo transacto tempore domesticis laribus restitui iubere. Nullas præterea naues nullasque merces aliunde aduectas admittere ut terram capere, nisi publico testimonio se ex loco salubri nec contagioni obnoxio soluisse doceant: quod si non præstiterint, ad dictas publicas aedes ut se conferant, ibique permaneant, suo pro arbitrio imperate.
Ædiles communis seu Præfecti tres, vulgò <i>Pronditori di comun.</i>	hi	Præfunt Fratemitatibus minoribus, traiectionibus, bibliopolis, & librorum recens impressorum pretium edicunt. Pontium, puteorum, viarum, aliarumque huiusmodi rerum publicarum refarciendarum curam habent. Ne naues nimio onere pregruentur, diligenter curant. In transgressores pœna statuta animaduertunt.
Præfecti Navalis seu Arsenalis publici tres, vulgò <i>Pronditori all' Arsenal.</i>	hi	Amplissimo Nauali præfunt, eiusque curam habent, atque omnia prouident quæ in eius usum necessaria fuerint. Fabros cum lignarios tum etiam ætarios, ceterosque opifices, qui ad opus faciendum admitti debeant, seligunt: diligentemque adhibent operam ne quispiam officio suo desit. Singulis verò octiduis cuique promissum stipendium ex publico ætario persolunt.
Aquis lacunisque publicis Præfecti, vulgò <i>Signori all' acqua.</i>	Horum officium est	Providere ne quis publicis aquis rursusve noceat, aut detrimentum vllum adferat, neve immunditias quis aquis immisceat, navigationemve impediat; in transgressores verò seuerè animaduertunt, ea ratione quod aquæ Venetis pro muro sint, adeoque veluti mœniorum ius sortitæ sacrosanctæ habeantur. Procurare ut vrbs lacunarumque riuus emundentur, excauenturque. De nauium statione decetere, ceteraque quæ ad aquas spectant negocia expedire.
Censores.	hi	Ut leges Comitij seruentur, summoperè curant. Siqui contra decreta quid egerint, pœna legibus constituta puniunt. Ambius etiam reos pœna pecuniariæ mulctant. In fetuos & ancillas, qui heris suis quid furati fuerint, animaduertunt. De litibus occasione stipendij inter seruum ancillamve & patronum cognoscunt.
Syndici.	hi	Scrubarum publicarum magistratibus vrbans inservientium acta cognoscunt; in eosque si quid contra leges egerint, aut illicitam exegerint mercedem, vel titè officio suo functi non fuerint, animaduertunt. Leges stipendiorum magistratuum omnium ministris præscribunt. Lites iisdem de rebus iudicio suo dirimunt.
Archiconsoles, vulgò <i>Sopraconsoli.</i>	hi	De causis mercatorum, qui vel creditoribus, vel foro cedunt, ac solum vertunt, cognoscunt. Hos item à carceribus præseruant, ac commearum concedunt. Certum denique tempus, & ad summum bimestre, iisdem præfigunt, ut intem cum creditoribus pacifcantur. Quod si creditores pacisci recusent, aut se difficiles exhibeant, publica auctoritate ad pacta eos inducant. Bona fugitiuorum ad usum creditorum sub hasta vendunt. Deposita ad usum ius habentium custodiunt, dominisque ad quos spectant, vbi de dominio docuerint, restituant.
Præfecti Mercatorum, vulgò <i>Signori alla mercantia.</i>	hi	Mechanicis salaria statuunt, eorumque lites mercium seu operum occasione motas suo iudicio dirimunt. De pretio mercium cognoscunt, easque moderantur. Ne mechanicarum artium opifices fraudem vllam in suis opificiis committant, summoperè curant, & transgressores pœna pecuniaria mulctant.
Præfecti adipatis, vulgò <i>Signori della grassia.</i>	hi	Casæi, butyri, olei, carniū salitarum, suminis, & laridi insistoribus præfunt. Pretium his vendendis indicunt, præscribuntque. In transgressores pœna ad id statuta animaduertunt.
Præfecti ratione veteri, vulgò <i>Ragion vechita.</i>	hi	Expensas Principum occasione, eorumve Oratorum in vrbe aduenientium Senatus decreto factas, in publicis codicibus describunt. Id quoque summoperè curant, ut dum in vrbe Principes morantur, quàm honorificè tractentur. Menturis, ponderibusque præfunt, curantque ut res venales quæ pondere & mensura veniunt, iusto pondere & mensura venienduntur.
Præfecti iustitiæ veteri, vulgò <i>Ginstitia vechita.</i>	hi	Fructibus, ceterisque edulsi venalibus pretium indicunt, præscribuntque. In transgressores ad legis præscriptam animaduertunt. Mechanicarum item artium opificibus præfunt, quorum si quis nouum insigne erigere, aut vetus mutare proponat, ab his veniam prius impetret oportet. Si puerum quis aut famulum condaxerit, hos adeq; pacta denunciet, necessum est; secus si fecerit, pacta inutilia sunt, nec stare quis cogitur.

In publicis codicibus post contrahentium denunciationem pacta describuntur.

SYNOPSIS

REIPUBLICAE VENETAE.

Primum in Republica locum tenet. Regiam prae se fert potestatem. Regiam speciem habet, ac gravitatem, dignitatemque Regis servat. Venerabilis in eo est cultus: purpura & holoserico in omni tempore vestitur; aureoque interdum pallio, ac stola candida usus, in publicum prodit, caputque tenui vitra obreatum habet, & coccinea infusa (quam limbus aureus praecingit) fronte decorat apratur, ac retro in teretis formam cornu attollitur; albaeque armellinorum pelles circum scapulas ad medium usque demissa maiestate plenum conspectum reddunt. Gestat & picturata sandalia, fibulisque aureas, & baltheum gemmarum.

Sedem habet in suggestu veluti regiam. Praeter publicos, peculiare etiam officiales & ministros habet, variis nominibus titulisque insignitos, & e publico stipendiatos. Cancellarium nimirum, quem vulgo Inferiorem vocant: Equitem, vulgo Ducis appellatum, Sacellanum, Clericum, & Domiucellos duodecim, vulgo *Decemviri* dictos, qui omnes, dum in publicum prodit, procedant, & honoris causa comitantur.

Omnes civis tum privati, tum magistratum tenentes detecto capite, & stantes sedentem alloquuntur: ipse vero nulli assurgit. Cunctae epistolae Republicae sub nomine ipsius prodeunt, obsequanturque sigillo plumbeo.

Decretorum, Legum, ac Senatusconsultorum promulgationes nomine eius fiunt.

Nummi omnes tam aurei quam argentei cum nomine ac figura eius exeudantur.

Orator quivis, Praetor, Praefectus, aut quilibet alius ad Senatum scribere quid volens, literas ad ipsum destinat.

Magno Consilio ceterisque Collegiis Optimatum dum vixerit praesidet. Quoscumque magistratus in officio ita contineat, atque ea ratione moderetur, ut veluti quadam harmonia omnia consonent communi bono. Singulis diebus Mercurij magistratus omnes adeat, eorumque subsessis visitet, sui muneris ut remittantur, priorum causas ne negligant, neve negligentia publicae utilitati officiant, admonet.

Nulla privata functione utatur, sed ubique boni communis curam habeat, & tanquam in alta Republicae specula positus, quid vniuscuique, praesertim qui publicis fungantur muneribus, agant, diligenter inspicat, & inquirat. Si quempiam suo deesse officio comperiat, accersit eum coram vniuerso Collegio verbis prius acriter obiurgat, aut si ita res ferat, Advocatoribus, seu Decemvirocum praefectis mandat culpam eis dignosci.

Omibus se adiungat magistratibus, ac par cum singulis habere iusfragium libere possit. Solus nihil efficere valeat, aliis vero magistratibus adiunctus, non amplius auctoritatis obnoceat, quam quibus aliis eorum, qui eo magistratu funguntur.

In comitiis denique neque gentili, neque conlanguineo competitori iusfragari possit.

Ex his facile liquet omnem Principi facultatem esse ademptam principatus abuteodi, aut pro tyranno se gerendi; & licet speciem Regis in eo vbiq; cernas, potestatem tamen nunquam conlides.

Monarchia
sive Regum
principatu;
qui potest

Senatus, qui 120. Senatores habet. Ex his *Sexaginta ordinarij* appellati singulis creantur annis, publico Senatus iusfragio, Augusto nempe & Septembri mensibus, eo seruito ordine, ut singulis Comitibus sex eligantur Senatores, quorumque sexaginta electorum expleverint numerum. Hic honos vacationem non habet, ut ceteri magistratus, is enim qui prius electus fuerit, potest de nouo eligi.

Sexaginta reliqui vulgo *Della giunta* appellati, adscripti sunt prioribus, qui ad tertium Kalendas Octobris coacto Senatu a singulis primi ordinis Senatoribus eliguntur, & si plura densidit, aut saltem dimidia Senatus iusfragia tulerint, eo anno adscripti Senatus habentur, ea lege ne plures quam duo gentiles in eorum numero sint, cum tantum eiusdem gentis in numero Senatorum esse queant.

Dux, Consiliarij sex, Praeconsultores ac ceteri praedictam ordines, Decemviri, Quadraginta viri iudices capitalium, Salis & annonae frumentariae praefecti, Salobritatis & Arsenalis seu rei navalis praefecti, Diui Marci procuratores, Multi praeterea alij Magistratus, adeo ut summa omnium

Vniuersae gubernandae Republicae curam habent. Paces & bella publico decreto suscipiunt. Pecuniam omnem Reipub. exigi iubent, Nova tributa & decimas imponunt. Eligendi oratores qui ad externos Principes mittantur ius habent. Collegium etiam Sapientum qui Senatum cogunt, & ad ipsos referunt, ab alijsque praeterea magistratus primarios creandi auctoritate habent.

Respublica Veneta
nominem
sumum
refert:
videlicet

Decem numero, Magni Consilij iusfragio eliguntur, & ordinarij sunt, eamque vacationem habeant, ut ei qui vel per diem in eo magistratu fuerit, sis no sit proximo biennio procurare quod de se in decemviralibus comitijs mentio habeatur.

Principes collegij sunt, vulgo *Capi de diei dicti*, & ins cogendi Decemvirale collegium habent, referendique ad illud. Conclage item privatum, in quo quotidie conveniunt, necnon privatos ministros, lanitores, apparitores, stipatores habent. Literas ad Collegium Decemvirale scriptas legunt, & de illis ad idem referunt. Ne tamen temere cogatur Collegium, duo sunt opus est qui referre velint de eadem re, seu quatuor Consiliarij, qui etiam cogendi illud ius habent.

Ex senis tribubus seu regionibus (in quas vniuersa Civitas diuisa est) singuli eligantur, hoc seruito ordine, ut tres citra magnum numerum, tres vero alij ultra ex vnaquaque vrbis regione assumantur. Octo mensibus ducti assideant. Quatuor vero mensibus praefectos Quadraginta viralis Consilij (cui capitis grauioribus causis sunt demandatae) agant. Simul cum principe omnium que ad Republicam spectant curam habeant. Publicis literis quatuor saltem subscribant, no his que prodeunt, sed illis quas scribae publici prius scripserunt, ac post edita exempla seruant.

Decemviris
quorū
Collegium
17.
Senatorum
numerum
explet. Ex
his

Decemviris haec adiunguntur **Principi, & Consiliarij sex**. Qui simul septendecim Senatorum constituunt collegium, quod summa est auctoritatis, ad instar dictatorie potestatis.

Ne qua inter civis discordia, que seditionem patriat, oriatur. Ne qua factio, aut ne quis perniciosus civis Republicae indidus molatur. Ne quis nuntios adulterinos eadat. Ne Venere mascula quispiam utatur. Neve alia grauilima quilibet crimina & enormia facinora quis committat. Si qui contrafaciant, in omnes summam auctoritatem animadvertendi habent.

De rebus maximi momenti ad Magnum Consilium soli, vel cum triumviris referant. Ad Senatum quoque cum praeconsultoribus, & ad Decemvirale Consilium cum eius Collegij praefectis referendi ius habeant.

Arifcratiū
sive Opti
matum
gubernatio
nem, que
constat ex

Hi praecipue curam habent

Peculare tamen Consilium, ut

Singulis haec Optimatum Collegiis, atque ex populi beneficiis censentur, publici que Decemvirum iudicio munere

Ut semper Collegij & Senatus consulti nominibus inter sint. Nullum eos Senatus consultum lateat. Eorum fidei & solentis codices scripturae publica (quibus res omnis privata & publica continetur) commissa sine. Sependio hinc gaudent ad id cuique e publico constituto non mediocri.

Vulgo *il Gran Consiglio*. i. *Magnus Consiliarius*, Venetiarum nominatur, & in maximo est honore & pretio: Nam equitatis dignitate insignitur. A quouis Patritio ei loco ceditur, praeterquam a Procuratoribus D. Marci. Nullū in Republica. ignorat arcanū. Magni sunt et redditus ex

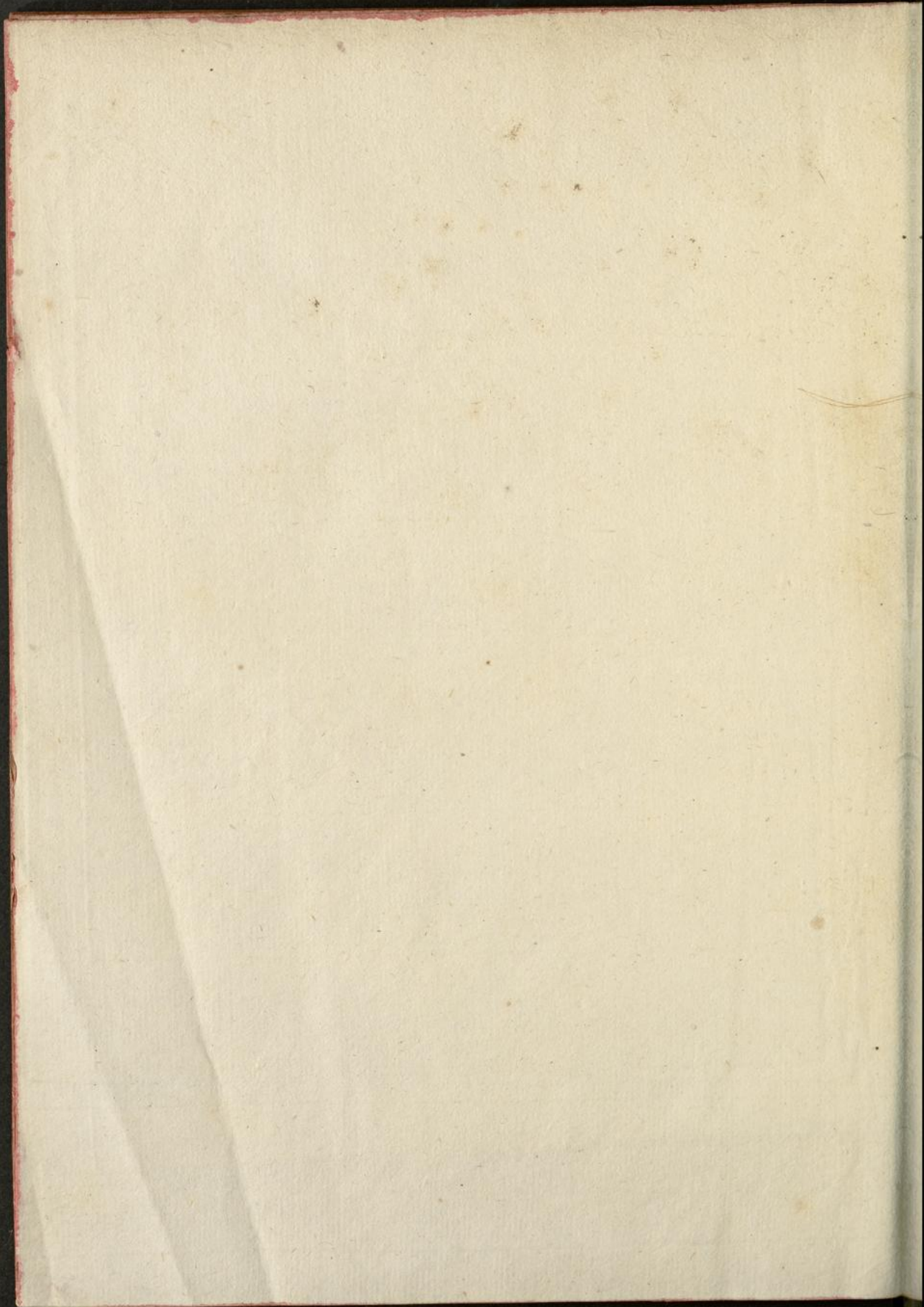

1, 2, 11

